BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
13 A
1

M

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

122-B 18-80

10.4.20.

Digitized by Google

Digitized by Google

C. Plinij Secundi
HISTORIÆ MVNDI
LIBRI XXXVII.

A SIGISMVNDO GELENIO ſummâ fide caſtigati, veterúmque tum excuſorum tum manuſcriptorum codicum accuratiſſima collatione reſtituti.

Acceſſere ad marginem variæ lectiones, ex PINTIANI, TVRNEBI, LIPSI, *aliorumq́ doctiſſimorum qui pagina quarta indicantur ſcriptis fideliter excerpta.*

Opus tributum in tomos tres cum INDICE rerum omnium copioſiſſimo.

Tomus Primus, Editio poſtrema.

TYPIS IACOBI STŒR.

M. DCXVI.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Summatim [illegible]ac inſunt libris ſingulis.

I. Præfa[illegible] operis ad Titum Veſpaſianum Cæſarem. Item autorum nomina, ex quibus deſumpſit ea, quæ perſequitur libris ſex & triginta, cap[illegible] rerum ſingularum a[illegible]

II. De mũdo, & elem[illegible]is, & [illegible]crib. pag. [illegible]

III. Primus & ſecundus Europæ ſinus. [illegible]

IIII. Tertius Europæ ſinus. [illegible]

V. Deſcribitur Africa. 17[illegible]

VI. Aſiæ deſcriptio continetur. [illegible]3.

VII. De homine, & rebus ab homine inuentis. 28[illegible]

VIII. Terreſtrium animalium genera. 394.

IX. Aquatilia. 412.

X. Volucrum genera. [illegible]

XI. Inſecta animalia. [illegible]19.

Sigiſmundi Gelenij caſtigationes. 593.

TYPOGRAPHUS AD Lectorem.

PLINIUM SECUNDUM Lector Beneuole, plu[illegible] cõmendare redundantis [illegible] peræ eſſet. Id dudum ac[illegible] per cum laude multi fecêre. Et vere [illegible] æuo noſtro eximius de eius libris pr[illegible]nũtiauit Pandectas eſſe. Siue enim antiquitatẽ quæras, innumera ex hoc font[e] de ritibus priſcis haurire eſt, ſi prudentiã in multa in eo ad mores & vitam informandam aliis nec dicta, nec ſcripta, inſertis grauiſſimarũ ſubinde ſententiarum quibuſdam veluti gemmis comprehenſa reperies. Sin autem cõtẽplatione eorum, quæ ambitu ſuo, mundus complectitur animum paſcere iuuat, [o]mniúmq; ſublimarium cauſas, ort[us] & occaſus ſcrutari altius placet, nil [illegible] attingit magnus hic naturæ myſtes. Si deniq. verba reſpicis, quin omnia cõpo[si]tè, diſertè, ac eleganter [i]n [u]num velut [fa]ſcem congeſſerit vir[or]um ſcientiſſimus nemo it neg[atu]m. Intereſt ergo rei literariæ grauiſſimũ ſcriptorem quàm emendatiſſimum omniũ manibus teri:

Hoc fine concinnata à nobis hæc editio quæ magnum per ſe opus iam verò in tomos tres diſtinctum, & ad enchiridij (vt dicunt) formam contractũ exhibet, addo inſuper quanta fieri potuit fide & diligentia deterſum & à mendis repurgatum. Quia verò abſtruſa multa & abrupta etiamnũc ſuperſunt, ea variis ad marginem adiectis lectionib. illuſtrare viſum eſt. Quæ omnia cum fide & cura ex doctiſſimis Pintiani, Turnebi, Lipſij, Dalecampij aliorúmque lucubrationibus quorum cenſura limatus eſt hic author, expreſſimus. Eorum necnon codicum, quibus vſi ſumus, nomina, & notas quîs deſignantur, vt ſemel in prõptu & ſub vno oculorum ictu haberes, in ſecunda pagina huius editionis ſubiicere viſum eſt. Vale & hoc noſtri erga te animi teſtimonium boni conſule.

BVDÆVS	*Bud.*
CARRION	*Car.*
CHIFLETIVS qui manuſcripti codicis Dalecampio copiam fecit	*Ch.*
COLVMELLA	*Col.*
CVIACIVS	*Cuiac.*
DALECAMPIVS	*Dal.*
DIOSCORIDES	*Dioſc.*

GES-

GESNERVS	*Geſn.*
GOROPIVS	*Gor.*
HERMOLAVS	*Herm.*
IOS. SCALIGER	*Ioſ.Sca.*
LIPSIVS	*Lipſ.*
MANVSCRIPTVM	*M.Man.*
MASSARIVS	*Maſſar.*
PINTIANVS	*Pint.*
POLYDORVS VIRGILIVS	*Pol.*
RHODIGINVS	*Rhod.*
RONDELETIVS	*Rond.*
SOLINVS	*Sol.*
THEOPHRASTVS	*Theoph.*
TOLETANVM EXEMPLAR	*Tol.*
TVRNEBVS	*T.Turn.*
VETVS CODEX	*Vet.Cod.*

IOANNES NICOLAVS VICTORIVS.

Lectori S.

CVM *perpetua, planéque immutabili naturæ lege ita comparatum ſit, Lector humaniſsime, vt nihil immortale naſceretur, ſuóque omnia exitio obnoxia eſſent, quæ ortum aliquando initiúmque habuiſſent: fieri profectò non potuit, vt quantumuis inſignia doctiſsimorum hominum monumẽta nõ eidem, cui cætera omnia, fati neceſsitati ſubiacerent. Nam etiamſi rerũ omnium altrix illa, eadémque domitrix natura nihil diuturnius, nihil viuacius gigni voluerit, nihil denique temporis iniuriam minus reformidare: ſuum tamen & ipſis vitæ modum ſtatuit, eáque conditione naſci voluit, vt & æui vitio obſoleſcerent, & cæcis bellorum incendiorúmque caſibus in præceps raperentur. Atque ne hic recenſendis tot nobiliſſimorum ſcriptorum cladibus, quorum hodie ne cadauera quidem ſuperſunt, iuſtiſſimam quidem illam, attamen pertritam, literatorum omnium querelam nequicquam refricemus, ſed ad idipſum nos protinus conferamus, cuius hac gratia à nobis ſunt commemorata:*

quia

quis aut ſilētio diſsimulare, aut ſine grauiſsimo animi dolore meminiſſe queat, ex tot præſtantiſsimis Plinij Secundi lucubrationibus, dignis prorſus, quibus nulla iacturam temporum iniquitas, nulla perniciē calamitas, nulla obliuionem æternitas afferret, ſolam mundi hiſtoriam ad tempora noſtra perueniſſe. Graue ſanè hoc exiſtimandum eſt, planéque pernicioſum rei literariæ vulnus, quæ illis interceptis, veluti membris quibuſdam mutilata, & ſuppellectilem anguſtiorem habere cœpit, & pomœria contractiora. In tanto tamen nobilium ſcriptorum naufragio nō omnino peſsimè cum fortuna videmur decidiſſe, quòd inſtructiſsimum hunc naturæ theſaurum, in quo vno rei Latinæ & prora & puppis verſatur, non ijſdem, quibus cætera omnia fluctibus obruerit, ſed ad noſtra hæc patrúmque noſtrorum tempora, ſi non ſyncerum incorruptúmque, ſaluum tamen & incolumem voluerit enatare. Atque id quidem eo maiore in lucro ponendum eſt, quòd ex centum exquiſitiſsimis linguæ vtriuſque autoribus, quorum è floſculis ſertum ille ſuum cōcinnauit, portionem longè maximam hodie deſideremus, temporum iniuria fortunæque caſibus interceptam: quorum nūc omnium vnà cum ſcriptis obruta iaceret memoria, niſi eorum teſtimoniis ſua identidem ſtabiliens Plinius ab obliuionis caligine eā vindicaſſet. Verumenimuero quē-

admodum plurimum hoc nomine antiquitati debemus, quòd tam uberem nobis agrum diligẽtia ſua cõſeruarit, ita de proximorũ ſeculorũ inertia iure queri poſſumus, quòd quem non belli furor, non Gothorum rabies, non tot Italiæ clades eripere nobis potuerunt, ſua cum inſcitia tam fœdè reddiderint conſpurcatum, ea loliy, ſentium, tribunorum copia tantùm non obrutũ, ut cùm tot inſignia & ſuperioris & noſtræ tempeſtatis ingenia in eo repurgando excolendóq. certatim deſudarint, hactenus tamen aſſequi non potuerint, ut non multa etiamnum reliqua eſſent, quæ & runcationẽ exactiorem, & cultum accuratiorem deſiderarent. Cuius rei cauſam paulò altius mecum reputãti, protinus ſeſe offert inſeparabilis tantæ rei difficultas, cui euincendæ non mirum ſi quantumuis ſagacia doctiſsimorum hominũ ingenia hactenus paria eſſe non potuerunt. Nam cùm nullam hic rerũ partem ſcriptor locupletiſsimus intactam reliquerit abditiſſima quæque naturæ & quicquid cœli ambitu contegitur, norit oportet, qui prouinciæ ſeſe tam arduæ non imparem eſſe fateatur. Verùm quemadmodum in Hercule nemo reprehendit, quòd toto terrarum orbe tot profligatis monſtris, Theſeo quoque negotij nonnihil reliquerit: ita & ſummis noſtri ſuperioriſque ſeculi ingenijs vitio verti non debet, quòd cùm ſtrenuam in Plinio repurgando operam

ram nauarint, aliorum tamen induſtriæ loci nonnihil voluerint ſupereſſe: neque nobis viciſſim temeritatis arrogantiæve nota impingi, ſi illorum diligentiæ ſuccedentes, & tanquam meſſorum veſtigia ſubſequentes, ſpicas ab iis relictas à tergo colligamus. Atque hanc quidem ad rem cùm vel perpetua vita mea conſuetudo, vel iuuandæ, quantuluncunque mea ferrent vires, rei literariæ ſtudium, mea me ſponte ſatis inflammaret, vix tantū dici queat, quantum hîc nobis & calcar addiderit grauiſſimorum hominum Antonij Vincentij & Ioannis Frellonij autoritas, qui cùm nouā operis huius editionem adornarent, nihilque ſumptus, nihil diſpendij facere recuſarent, modò ſtudioſorum commoda aliqua ſaltem ex parte prouehèrent, in re æquiſſima opem meam implorantibus neque potui neque debui officium pernegare. Quare cùm & horum voluntati morem gerere ex animo cuperemus, & conceptam de nobis opinionem ſtudio, induſtria, iudicio ſuſtinere, opus denuo vniuerſum cum vetuſtiſſimis quidem, ſed (vt ferè ſunt) deprauatiſſimè ſcriptis codicibus quàm accuratiſſimè contulimus, atque ex iis non pauca eruimus, quæ nulla expedire potuiſſet ingenij quantumuis ſagacis coniectura. Erat hæc fateor, longè tutiſſima, & propemodum ſola rectè caſtigandi ratio, ſi cunctis hac methodo vulneribus mederi potuiſſem.

Verùm quoniam in illis non rarò nihil erat præſidij, quod proximum fuit, ad eorum opem identidem confugimus, quorum è fontibus ſua pleraque ita mutuatus eſt Plinius, vt tantùm non ad verbum videatur deſcripſiſſe. Ac ne ſingulis commemorandis diutius, quàm neceſſe ſit immoremur, vſque adeo hic nullum admini culi genus contempſimus, vſque adeo nihil intentatum, nihil inexcuſſum reliquimus, vt ex inferioris etiam notæ ſcriptoribus, qui aut in eodem argumenti genere ſunt verſati, aut ex hoc ipſo veluti vaſtiſſimo rerum omnium oceano riuulos ſuos deduxerunt, non paucas purioris lucis eruerimus ſcintillas. Porrò quemadmodum vetuſtioribus illis ſuã gratiã conſtare cupimus, quorum hîc nobis vigiliæ opis nonnihil attulerunt, ita nec recentiorum cuiquam meritam laudem præreptam volumus, qui ſuis hîc nobis ſudoribus, tanquam in tenebris accenſa face, ad ſyncerioris lectionis indagationem præluxerunt. Quorum è numero ſine grauiſſimæ plagij nota Ferdinandum Pintianum & reconditæ eruditionis, & exactiſſimi iudicij hominem, præterire non poſſumus, qui vt omnium poſtremus aliorum diligentiæ ſucceſſit, ita tum optimorum codicum præſidio, tum ingenij dexteritate non pauca deprehendit, cæteris omnibus aut parum animaduerſa, aut ſilentio diſſimulata. Porrò in omnibus hiſce, quæ vel noſtro

ipſi

ipſi Marte eruimus, vel aliorũ ingenio, laboribus, induſtria debemus, ea ſemper moderatione, eo tẽperamento vſi ſumus, vt ex vulgata lectione, quæ hodie in manibus verſatur, nihil temerè voluerimus immutatum: conſultius nos circunſpectiúſque facturos rati, ſi quemadmodum pictorum ille clariſſimus tabulas ſuas in pergula, ita & nos haſce lucubratiunculas in margine proponeremus, vt doctorum hominum arbitrio aut in ſuas quæque ſedes reponerẽtur, aut veluti nothæ ſpuriæve, à familia Pliniana quàm longiſſimè ſummouerentur. Atque hunc quidem in modum priore penſi huius parte nõ omnino peſſimè, ni fallor, defunctus, ad alteram deinde animum adieci, non eiuſdem fortaſſis ingenij, negotij tamen moleſtiæque non minoris. Nam cùm operis Indicem præter omnem expectationem deprauatiſſimum deprehẽdiſſem, locíſque propemodum innumeris cum autoris ſenſis non ſatis congruentem, non rarò etiam ex diametro pugnantem: vt tanto quoque incommodo præſidij nonnihil afferrem, à capite ad calcem vniuerſum retexui dedíque operam, vt ille Plinianæ menti, & notæ arithmeticæ paginis ſuis verſibúſque ad amuſſim reſponderẽt. Quicquid verò hoc eſt operæ, quicquid vigiliarum, Lector candidiſſime, quod in ſcriptore eminentiſſimo repurgando collocauimus, id omne ſub tui potiſſimũ nominis auſpiciis in lu-

cem editum voluimus, in cuius gratiam & hoc laboris non grauatè ſuſcepimus, & quicquid eſt in nobis ingenij induſtriave, poſthac ſemper libentiſſimè effundemus. Vale.

M. A. CASANOVÆ MANTVAN. Epigramma.

Plinius, & Titan, illuſtrant omnia: lucem
Ille dedit terris, artibus ille dedit.
Verus vterq; pater: te propter, maxime Lari,
Iure ſe ait ſoles orbis habere duos.

ALIVD.

Quid iuuat innumeris repleri ſcrinia libris,
Vnus pro cunctis PLINIVS *eſſe poteſt.*

C. PLI-

C. PLINIVS CÆCILIVS MARCO SVO S.

PErgratum eſt mihi, quòd tam diligenter libros auunculi mei lectitas, vt habere omnes velis, quæráſque qui ſint. Fungar indicis partibus, atq; etiam, quo ſint ordine ſcripti, notum tibi faciam. Eſt enim hæc quoque ſtudioſis non iniucũda cognitio. De iaculatione equeſtri vnus. Hunc cùm præfectus alæ militaret, pari ingenio curáque compoſuit. De vita Q. Põponij Secundi duo, à quo ſingulariter amatus, hoc memoriæ amici, quaſi debitum munus, exoluit. Bellorum Germaniæ viginti, quibus omnia, quæ cum Germanis geſſimus bella, collegit. Inchoauit, cùm in Germania militaret, ſomnio monitus. Adſtitit enim ei quieſcenti Druſi Neronis effigies, qui Germaniæ latiſſimè victor ibi perijt. Cõmẽdabat memoriam ſuam, orabátque, vt ſe ab iniuria obliuionis aſſereret. Studioſi tres, in ſex volumina propter amplitudinem diuiſi, quibus Oratorem ab incunabulis inſtituit & perficit. Dubij ſermonis octo ſcripſit ſub Nerone nouiſſimis annis, cũ omne ſtudiorum genus paulò liberius & erectius periculosũ ſeruitus feciſſet. A fine Aufidij Baſſi xxxj. Naturę hiſtoriarum xxxvij. opus diffuſum, eruditum, nec minus varium, quàm ipſa natura. Miraris, ꝙ tot volumina, multáq; in iis tã ſcrupuloſa, homo occupatus abſoluerit? Magis miraberis,

ſi ſcieris illum aliquandiu cauſas actitaſſe, deceſſiſſe anno vj. & l. medium tempus diſtentum impenditúmque, quo officiis maximis, quà amicitia principum egiſſe. Sed erat acre ingenium, incredibile ſtudium, ſumma vigilantia. Lucubrare à Vulcanalibus incipiebat, non auſpicandi cauſa, ſed ſtudendi ſtatim à nocte multa: hyeme verò ab hora ſeptima, vel cùm tardiſſimè, octaua, ſæpe ſexta. Erat ſanè ſomni parciſſimi, nonnunquam etiam inter ipſa ſtudia inſtantis, & deſerentis. Ante lucem ibat ad Veſpaſianum Imperatorem: nam ille quoque noctibus vtebatur; inde ad delegatum ſibi officium. Reuerſus domum, quod reliquum temporis, ſtudiis reddebat. Poſt cibum ſæpe, quem interdiu leuem & facilem veterũ more ſumebat, æſtate, ſi quid otij, iacebat in ſole, liber legebatur, adnotabat, excerpebátq. Nihil enim vnquam legit, quod non excerperet. Dicere etiam ſolebat, nullum eſſe librum tam malum, vt non aliqua ex parte prodeſſet. Poſt ſolem plerumque frigida lauabatur. Deinde guſtabat, dormiebátque minimum. Mox, quaſi alio die, ſtudebat in cœnæ tempus. Super hanc liber legebatur, adnotabatur, & quidem curſim. Memini quẽdam ex amicis, cùm lector quædam pronuntiaſſet perperam, reuocaſſe, & repeti coegiſſe. Huic auunculum meum dixiſſe: Intellexeras nempe quum ille annuiſſet. Cur ergo reuocabas? decem amplius verſus hac tua interpellatione perdidimus. Tanta erat parſimonia temporis. Surgebat æſtate à cœna luce, hyeme intra primam noctis, ſed tanquam aliqua lege cogente. Hæc inter medios labores, vrbíſque fremitum. In ſeceſſu

ſolum

ſolum balinei tempus ſtudiis eximebatur. Cùm dico balinei, de interioribus loquor. Nam dum diſtringitur, tergitúrque, audiebat *aliquid*, aut dictabat. In itinere quaſi ſolutus cæteris curis, huic vni vacabat. Ad latus notarius cum libro & pugillaribus, cuius manus hyeme manicis muniebantur, vt ne cœli quidem aſperitas vllum ſtudiis tempus eriperet. Qua ex cauſa Romæ quoque ſella vehebatur. Repeto me correptum ab eo, cùm ambularē: Poteras, inquit, has horas non perdere. Perire enim omne tempus arbitrabatur, quod ſtudiis non impartiretur. Hac intentione tot iſta volumina peregit, electorúmque commentarios c l x. mihi reliquit, opiſthographos quidem, & minutiſſimè ſcriptos: qua ratione multiplicatur hic numerus. Referebat ipſe, potuiſſe ſe, cùm procuraret in Hiſpania, vēdere hos commentarios Largio Licinio cccc. millibus nummûm, & tunc aliquanto pauciores erant. Nónne videtur tibi recordanti quantum legerit, quantum ſcripſerit, nec in officiis vllis, nec in amicitia principum fuiſſe? Rurſus cùm audis quid ſtudiis laboris impenderit, nec ſcripſiſſe ſatis, nec legiſſe? Quid eſt enim, quod non aut illæ occupationes impedire, aut hæc inſtantia non poſſit efficere? Itaque ſoleo ridere, cùm me quidam ſtudioſum vocant, qui ſi comparer illi, ſum deſidioſiſſimus. Ego autem tantùm, quem partim publica, partim amicorum officia diſtringunt? Quis ex iſtis, qui tota vita literis aſſident, collatus illi, non quaſi ſomno & inertiæ deditus erubeſcat? Extendi epiſtolam, quamuis hoc ſolum, quod requirebas, ſcribere deſtinaſſem, quos ſcilicet li-

bros reliquiſſet. Confido tamen hæc quoque tibi non minus grata, quàm ipſos libros, futura, quæ te non tantùm ad legẽdos eos, verumetiam ad ſimile aliquid elaborandum poſſunt æmulationis ſtimulis excitare. Vale.

C. PLINIVS TACITO SVO S.

PEtis, vt tibi auunculi mei exitum ſcribam, quò verius tradere poſteris poſſis. Gratias ago. Nam ideo morti eius, ſi celebretur à te, immortalem gloriam eſſe propoſitam. Quamuis enim pulcherrimarum clade terrarum, vt populi, vt vrbes, memorabili caſu, quaſi ſemper victurus, occiderit, quamuis ipſe plurima ſcripſerit, plura tamen perpetuitati eius ſcriptorum tuorum æternitas addet. Equidem beatos puto, quibus Deorum munere datum eſt, aut facere ſcribẽda, aut ſcribere legenda: beatiſſimos verò, quibus vtrunque. Horum in numero auunculus meus & ſuis libris, & tuis erit. Quò libentius ſuſcipio, depoſco etiam, quod iniungis. Erat Miſeni, claſſémq; imperio præſens regebat. Calend. Nouembris hora ferè ſeptima, mater mea indicat ei apparere nubem inuſitata & magnitudine, & ſpecie. Surgit ille, vt è ſole ſolebat, frigida guſtata: iacens enim ſtudebat. Popoſcit ſoleas, aſcendit locum, ex quo maximè miraculum illud conſpici poterat. Nubes, incertum procul intuentibus ex quo monte

(Veſuuium

(Veſuuium fuiſſe poſtea cognitum eſt) oriebatur: cuius ſimilitudinem & formam non alia magis arbor, quàm pinus expreſſerit. Nam longiſſimo velut trunco afflata in altum, quibuſdam ramis diffundebatur. Credo, quia recenti ſpiritu euecta, dein ſeneſcente eo destituta, aut etiam pondere ſuo victa, in latitudinem vaneſcebat, candida interdum, interdum ſordida & maculoſa, prout terram cinerémve ſuſtulerat. Magnum id propiúſque nocẽdum, vt eruditiſſimo viro, viſum eſt. Iubet liburnicam aptari, mihi ſi venire vnà vellem, facit copiam. Reſpondi, ſtudere me malle: & fortè ipſe, quod ſcriberem, dederat. Egrediebatur domo: accepit codicillos Retinæ claſſiarij, imminente periculo exterriti, nam villa ea ſubiacebat: nec vlla, niſi nauibus, fuga, vt ſe tanto diſcrimini eriperet, orabat. Vertit ille conſilium, & quod ſtudioſo animo inchoauerat, obit maximo. Deduxit quadriremes, aſcendit ipſe, non Retinæ modò ſed multis (erat enim frequens amœnitas oræ) laturus auxilium: properat illuc, vnde alij territi fugiunt, rectũque curſum, rectáque gubernacula in periculum tenet, adeò ſolutus metu, vt omnes illius mali motus, omnes figuras vt deprehẽderat oculis, dictaret, enotarétque. Iam nauibus cinis inciderat: quò propius accederet, calidior & denſior: iam pumices etiam, nigríque & ambuſti & fracti igne lapides: iã vadum ſubitum. ruináque montis litora obſtantia. Cunctatus paulùm an retrò flecteret, mox gubernatori vt ita faceret monenti: Fortes, inquit, fortuna iuuat: Pomponianum pete. Stabiis erat, peruenerátque ſinu medio. Nam ſenſim circumactis

curuatiſque litoribus mare infunditur. Ibi quanquam nondum periculo appropinquãte, conſpicuo tamen, & cùm creſceret, proximo, ſarcinas contulerat in naues, certus fugæ, ſi contrarius ventus reſediſſet. Quò tunc auunculus meus ſecundiſſimo inuectus, complectitur trepidantem, conſolatur, hortatur: vtque timorem eius ſua ſecuritate leniret, deferri ſe in balineum iubet: lotus accubat, cœnat, atque hilaris, aut (quod æquè magnum eſt) ſimilis hilari. Interim è Veſuuio monte pluribus locis latiſſimè flammæ atque incendia relucebant, quorum fulgor & claritas tenebras noctis excipiebat. Ille agreſtium trepidatione igni relictas deſertáſque villas per ſolitudinem ardere, in remedium formidinis dictitabat. Tum ſe quieti dedit, & quieuit veriſſimo quidem ſomno. Nam meatus animæ, qui illi propter amplitudinem corporis grauior & ſonantior erat, ab iis, qui limini obuerſabãtur, audiebatur. Sed area ex qua diæta adibatur, ita iam cinere miſtíſq; pumicibus oppleta ſurrexerat, vt ſi longior in cubiculo mora eſſet, exitus negaretur. Excitatus procedit, ſéq; Pomponiano, cæteríſque, qui peruigilarant, reddit, in commune conſultant, intra tectáne ſubſiſtant, an in aperto vagentur: nam crebris vaſtíſque tremoribus tecta nutabant, & quaſi emota ſedibus ſuis, nunc huc, nũc illuc abire, aut referri videbantur. Sub dio rurſus quanquam leuium exeſorúmque, pumicum caſus metuebatur: quod tamen malorum collatio elegit. Et apud illud quidem ratio rationem, apud alios timorem timor vicit. Ceruicalia capitibus impoſita linteis conſtringũt. Id mu-

nimentum

nimentum aduerſus incidentia fuit. Iam dies alibi, illic nox omnibus noctibus nigrior denſiórque: quam tamen faces multæ variáque lumina ſoluebant. Placuit egredi in litus, & ex proximo aſpicere, quid iam mare admitteret, quod adhuc vaſtum & aduerſum permanebat. Ibi ſuper abiectum linteum recubans ſedit, atq; iterum frigidam popoſcit, hauſitq;. Deinde flammæ, flammarúmque prænuntius odor ſulphuris alios in fugam vertunt: excitant illum, qui innixus ſeruis duobus aſſurrexit, & ſtatim concidit (vt ego coniecto) craſſiore caligine ſpiritu obſtructo, clauſóque ſtomacho, qui illi natura inualidus, & anguſtus, & frequenter intus æſtuans erat. Vbi dies redditus is, ab eo quem nouiſſimè viderat, tertius, corpus inuentum integrum, illæſum, opertúmque, vt fuerat indutus. Habitus corporis quieſcenti quàm defuncto, ſimilior. Interim Miſeni, ego & mater. Sed nihil ad hiſtoriam. Nec tu aliud, quàm de exitu eius, ſcire voluiſti: finem ergo faciam. Vnum adiiciam: omnia me, quibus interfueram, quæque ſtatim, cùm maximè vera memorantur, audieram, perſecutum. Tu potiſſima excerpes. Aliud eſt enim epiſtolam, aliud hiſtoriam, aliud amico, aliud omnibus ſcribere. Vale.

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS Hiſtoriæ

LIBER PRIMVS.

PRÆFATIO.

C. Plinius Secundus Veſpaſiano ſuo S.

LIBROS Naturalis Hiſtoriæ nouitium Camœnis Quiritiū tuorum opus natum apud me proxima fœtura licentiore epiſtola narrare conſtitui tibi: iucundiſſime Imperator (ſit enim hæc tui præfatio veriſſima, dum maximi cõſeneſcit in patre.) Namque tu ſolebas meas eſſe aliquid putare nugas, vt obiter emolliam Catullum cõterraneum meum. Agnoſcis & hoc caſtrenſe verbum. Ille enim, vt ſcis, permutatis prioribus ſyllabis duriuſculū ſe fecit, quàm volebat exiſtimari à Veraniolis ſuis & Fabulis. Simul vt hæc mea petulantia fiat, quod proximè non fieri quæſtus es in alia procaci epiſtola noſtra, vt in quadam acta exeat, ſciántque omnes quàm ex æquo tecū viuat [a] *imperium. Tri-*

a imperiū triumphale & cēſoriū. *Turn.*

umpha-

umphalis & Cenſorius tu, ſexiéſque Conſul, ac Tribunitiæ poteſtatis particeps, & quod his nobilius feciſti, dum illud patri pariter & equeſtri ordini præſtas, Præfectus prætorio eius, omniáque hæc Reipublicæ, & nobis quidem qualis in caſtrenſi contubernio? Nec quicquam in te mutauit fortunæ amplitudo, niſi vt prodeſſe tantundem poſſes & velles. Itaque cùm cæteris in venerationem tui pateāt omnia illa, nobis ad colēdum te familiarius audacia ſola ſupereſt. Hāc igitur tibi imputabis, & in noſtra culpa tibi ignoſces. Perfricui faciem, nec tamē profeci: quando alia via occurris ingens, & longius etiam ſubmoues ingenij faſcibus. Fulgurat in nullo vnquam verius dicta vis eloquentiæ. Tribunitiæ poteſtatis facundia. Quāto tu ore patris laudes tonas? quāto fratris amas? quantus in Poetica es? O magna fœcunditas animi: quemadmodum fratrem quoque imitare ris, excogitaſti. Sed hæc quis poſſit intrepidus æſtimare ſubiturus ingenij tui iudicium, præſertim laceſſitum? Neque enim ſimilis eſt conditio publicantium, & nominatim tibi dicantium. Tum poſſem dicere, quid iſta legis Imperator? Humili vulgo ſcripta ſunt, agricolarum, opificum turbæ; denique ſtudiorum otioſis: quid te iudicem facis? Cùm hanc operam condicerem, non eras in hoc albo. Maiorem te ſciebam, quàm vt deſcenſurum huc putarem. Præterea

eſt quædam publica etiam eruditorum reiectio. Vtitur illa & M. Tullius, extra omnem ingenij aleam poſitus, & (quod miremur) per aduocatum defenditur. Hæc doctiſsimum Perſium legere nolo. Lælium Decimum volo. Quod ſi hoc Lucilius, qui primus cōdidit ſtyli naſum. dicendum ſibi putauit: ſi Cicero mutuandum, præſertim cùm de republica ſcriberet: quanto nos cauſatiuus ab aliquo iudice diffidimus? Sed hæc ego mihi nunc patrocinia ademi nuncupatione, quoniam plurimum intereſt, ſortiatur aliquis iudicē an eligat: multúmque apparatus intereſt apud inuitatum hoſpitem & oblatum. Cùm apud Catonem illum ambitus hoſtem, & repulſis tanquam honoribus indeptis gaudentem, flagrantibus comitiis pecunias deponerent candidati, hoc ſe facere pro innocentia (quod in rebus humanis ſummum eſſet) profitebātur: inde illa nobilis M. Ciceronis ſuſpiratio: O te felicem M. Porci, à quo rem improbam petere nemo audet. Cùm Tribunos appellaret L. Scipio Aſiaticus, inter quos erat Gracchus: hoc atteſtabatur ſe vel inimico iudici approbari poſſe. Adeo ſummum quiſque cauſa ſuæ iudicem facit, quemcunque elegit, vnde prouocatio appellatur. Te quidē in excelſiſsimo humani generis faſtigio poſitū, ſumma eloquentia ſumma eruditione præditum, religiosè adiri etiam à ſalutantibus ſcio. Et ideo immenſa præter cæte-

ras ſubit cura, vt quæ tibi dicantur, te digna ſint. Verùm diis lacte ruſtici multaque gentes ſupplicant, & mola tantum ſalſa litant, qui non habẽt thura: nec vlli fuit vitio deos colere quoquo modo poſſet. Meæ quidem temeritati acceſsit hoc quoque, quòd leuioris operæ hos tibi dedicaui libellos. Nã nec ingenij ſunt capaces, quod alioquin nobis perquã mediocre erat: nec admittunt exceſſus aut orationes, ſermonéſve, aut caſus mirabiles, vel euẽtus varios, non alia iucunda dictu, aut legentibus blanda. Sterili materia rerum natura, hoc eſt, vita narratur, & hæc ſordidiſsima ſui parte, vt plurimarum rerum aut ruſticis vocabulis aut externis, imò barbaris, etiam cum honoris præfatione ponendis. Præterea iter eſt, non trita authoribus via, nec qua peregrinari animus expetat. Nemo apud nos, qui idem tẽtauerit, nemo apud Græcos qui vnus omnia ea tractauerit. Magna pars ſtudiorum amœnitates quærimus. Quæ verò tractata ab aliјs dicuntur immenſæ ſubtilitatis obſcuris rerum tenebris premũtur. Iam omnia attingenda, quæ Græci τὰς ἐγκυκλοπαιδείας vocant, & tamen ignota aut incerta ingeniis facta. Alia verò ita multis prodita, vt his faſtidiis, ſint adducta. Res ardua, vetuſtis nouitatem dare, nouis autoritatem, obſoletis nitorem, obſcuris lucem, faſtidicis gratiam, dubiis fidem, omnibus verò naturam, & naturæ ſua

omnia. Itaque etiam non aſſecutis, voluiſſe, abundè pulchrum atque magnificum eſt. Equidem ita ſentio, peculiarem in ſtudiis cauſam eorum eſſe, qui difficultatibus victis vtilitatem iuuandi prætulerũt gratiæ placendi: idque iam & in aliis operibus ipſe feci: & profiteor mirari me T. Liuium, autorem celeberrimum, in hiſtoriarum ſuarum, quas repetit ab origine Vrbis, quodam volumine ſic orſum: Satis iam ſibi gloriæ quæſitum: & potuiſſe ſe deſinere, ni animus inquies paſceretur opere. Profectò enim populi gentium victoris, & Romani nominis gloriæ, non ſua compoſuiſſe illa decuit. Maius meritum eſſet, operis amore, nõ animi cauſa perſeueraſſe: & hoc populo Romano præſtitiſſe, non ſibi. Viginti millia rerum dignarũ cura, (quoniam vt ait Domitius Piſo: theſauros oportet eſſe, non libros) ex lectione voluminum circiter duûm millium, quorũ pauca admodum ſtudioſi attingunt propter ſecretum materiæ, ex exquiſitis autoribus centũ, incluſimus triginta ſex voluminibus, adiectis rebus plurimis, quas aut ignorauerãt priores, aut poſtea inuenerat vita. Nec dubitamus, multa eſſe, quæ & nos præterierint. Homines .n. ſumus, & occupati officijs ſucciſiuiſq; temporibus iſta curamus, id eſt, nocturnis, ne quid veſtris putetis ceſſatum horis. Dies vobis impendimus: cum ſomno valetudinem computamus, vel hoc ſolo præmio cõtenti, quòd

dum

dum iſta (vt ait M. Varro) [a] *muſinamur, pluribus horis viuimus. Profectò enim vita vigilia eſt. Quibus de cauſis atque difficultatibus nihil auſo promittere, hoc ipsũ tu præſtas quod ad te ſcribimus. Nec fiducia operis hæc eſt, ſed indicatura. Multa valde pretioſa ideo videntur quia ſunt templis dicata. nos quidẽ omnes, patrem, te fratremque diximus opere iuſto, temporum noſtrorum hiſtoriam orſi à fine Aufidij Baßi. Vbi ſit ea quæres? iampridem peracta ſancitur: & alioquin ſtatutum erat hæredi mandare, ne quid ambitioni dediſſe vita iudicaretur. Proinde occupantibus locum faueo, ego verò & poſteris, quos ſcio nobiſcum decertaturos, ſicut ipſi fecimus cum prioribus. Argumentum huius ſtomachi mei habebis, quòd in his voluminibus autorum nomina prætexui. Eſt enim benignum (vt arbitror) & plenum ingenui pudoris, fateri per quos profeceris, non vt plerique ex iis, quos attigi, fecerunt. Scito enim conferentem autores me deprehendiſſe à iuratißimis & proximis veteres tranſcriptos ad verbum neque nominatos, non illa Virgiliana virtute vt certarent, non Ciceroniana ſimplicitate, qui in libris de Republica, Platonis ſe comitem profitetur: in conſolatione filiæ, Crantorem, inquit ſequor: item Panætiũ de officiis. Quæ volumina eius ediſcenda, non modò in manibus quotidie habenda, noſti. Obnoxij pro-*

[a] muſſitamus. Vet.

fecto animi, & infelicis ingenij eſt, deprehendi in furto malle, quàm mutuum reddere, cùm præſertim ſors fiat ex uſura. Inſcriptionis apud Græcos mira felicitas κηρίον inſcripſere, quod volebant intelligi fauum. alij κέρας ἀμαλθείας, quod Copiæ cornu, vt vel lactis gallinacei a ſperare poſsis in volumine hauſtum. Iam Miſa, πάνδεκται, ἐγχειρίδιον, λειμών, πινακίδιον *inſcriptiones propter quas vadimonium deſeri poſſit. At cùm intraueris, dij deæque; quàm nihil in medio inuenies!* Noſtri *craſsiores, Antiquitatum,* Exemplorum, *Artiúmque quàm facetiſsimi. Lucubrationem puto, qui Antias ciuis erat & vocabatur, Valerius primus aſſerit: Varro in Satyris ſuis Seſculixem & Flexibulas. Apud Græcos deſiit nugari Diodorus, &* βιβλιοθήκης *hiſtoriam ſuam inſcripſit Apion quidem Grammaticus, hic quem Tiberius Cæſar cymbalum mundi vocabat, quum publica fama tympanum potius videri poſſet, immortalitate donari à ſe ſcripſit, ad quos aliqua cõponebat. Me non pœnitet nullum feſtiniorẽ ex cogitaſſe titulum. Et ne in totũ videar Græcos inſectari, ex illis nos velim intelligi pingẽdi fin gẽdiq. cõditoribus, quos in libellis his inuenies abſoluta opera & illa quoque quæ mirando nõ ſatiantur, pendenti titulo inſcripſiſſe: Vt, Apelles faciebat, aut Policletus: tãquam inchoata: ſemper arte & imperfecta, vt contra iudiciorum*

a ſpe ctare. *Turn.*

ciorum varietates ſupereſſet artifici regreſſus ad veniam, velut emendaturo quicquid deſideretur, ſi non eſſet interceptus. Quare plenum verecundiæ illud eſt, quòd omnia opera tanquam nouiſſima inſcripſere, & tanquam ſingulis fato adempti. Tria non amplius, vt opinor, abſolutè traduntur inſcripta. Illic fecit quæ ſuis locis reddã: quo apparuit, ſummam artis, ſecuritatem autori placuiſſe, & ob id magna inuidia fuere omnia ea. Ego planè meis adiici poſſe multa confiteor: nec his ſolis, ſed & omnibus quæ edidi: vt obiter caueam iſtos Homeromaſtigas. Ita enim verius dixerim, quoniam audio & Stoicos, & Dialecticos, Epicureos quoque (nam de Grammaticis ſemper expectaui) parturire aduerſus libellos, quos de Grammatica edidi, & ſubinde abortus facere iã decem annis, cùm celeriùs etiã elephanti pariãt: Ceu verò neſciam, aduerſus Theophraſtũ, hominem in eloquentia tantum, vt nomen diuinum inde inuenerit, ſcripſiſſe etiam fœminam & prouerbium inde natum, ſuſpendio arborem eligenda. Non queo mihi temperare, quò minus ad hoc pertinentia ipſa Cenſorij Catonis verba ponam, vt inde appareat, etiam Catoni de militari diſciplina commentanti qui ſub Africano, imò verò & ſub Annibale didiciſſet militare, & ne Africanum quidem ferre potuiſſet, qui Imperator triumphũ reportaſſet, paratos fuiſſe

ſe iſtos, qui obtrectatione alienæ ſcientiæ fama ſibi aucupãtur, Quid enim a *ait in eo volumine? Scio ego, quæ ſcripta ſunt, ſi palàm proferantur, multos fore qui vitilitigẽt, ſed ij potiſſimùm, qui veræ laudis expertes ſunt. Eorũ ego orationes ſino præterfluere. Nec Plancus illepidè, cùm diceretur Aſinius* Pollio *orationes in eum parare, quæ ab ipſo aut liberis poſt mortẽ Planci ederentur, ne reſpondere poſſet: Cum mortuis non niſi laruas luctari. Quo dicto ſic repercuſſit illas, vt apud eruditos nihil impudentius iudicetur. Ergo ſecuri etiam vitilitigatores, quos Cato eleganter ex vitijs & litigatoribus compoſuit, (quid enim illi aliud quàm litigant, aut litem quærunt?) exequemur reliqua propoſiti. Quia occupationibus tuis publico bono parcendũ erat, quid ſingulis contineatur libris huic epiſtolæ ſubiunxi: ſummáque cura, ne perlegendos eos haberes, operam dedi. Tu per hoc & alijs præſtabis ne perlegant: ſed vt quiſque deſiderauerit aliquid id tantùm, quærat: & ſciat quo loco inueniat. Hoc ante me fecit in literis noſtris Valerius Soranus, in libris quos* [illegible] *inſcripſit.*

a ad te in eo. Turn.

C. PLINII SECVNDI HISTORIARVM MVNDI

ELENCHOS, LIBRORVM omnium triginta ſeptem liber vnus qui primus. Summatim hæc inſunt libris ſingulis.

***

PRIMO, *Præfatio operis ad Titum Veſpaſianum Cæſarem. Item autorum nomina, ex quibus deſumpſit ea, quæ perſequitur libris ſex & triginta, capita rerum ſingularum attingens.*	Libros
Secundo, *de mundo, & elementis, & ſideribus*	Mundum
Tertio, *primus & ſecundus Europæ ſinus.*	Hactenus
Quarto, *tertius Europæ ſinus.*	Tertius
Quinto, *deſcribitur Africa.*	Africam
Sexto, *Aſiæ deſcriptio continetur.*	Pontus
Septimo *de homine, & rebus ab homine inuentis.*	Mundus
Octauo, *terreſtrium animalium genera.*	Ad reliqua
Nono, *aquatilia.*	Animalium
Decimo, *volucrum genera.*	Sequitur
Vndecimo, *inſecta animalia.*	Reſtant
Duodecimo, *plantæ odoratorum.*	Animalium

Decimotertio, *planta arborum peregrinarum.* Hactenus
Decimoquarto *planta vitium.* Externæ
Decimoquinto, *planta arborum frugiferarum.* Oleam
Decimoſexto, *planta arborum ſylueſtrium.* Pomiferas
Decimoſeptimo, *planta ſatiuarum.* Natura
Decimooctauo, *natura frugum & cerealiũ, ac ſtudia agricolatoris.* Sequitur
Decimo nono, *linum, ſpartum & hortenſia.* Siderum
Vigeſimo, *quæ cibis & medicina in plantis ſatiuis conueniat.* Maximum
Vigeſimoprimo, *flores & coronamenta.* In hortis
Vigeſimoſecundo, *corona & medicina ex herbis.* Compleſſe
Vigeſimotertio, *medicina ex vino & arboribus vrbanis.* Peracta
Vigeſimoquarto, *medicina ex arboribus ſylueſtribus.* Ne ſyluæ
Vigeſimoquinto *medicina herbarum ſponte naſcentium.* Ipſa quæ
Vigeſimoſexto, *noui morbi, & medicina quarundam herbarum per morbos.* Senſit
Vigeſimoſeptimo, *herba aliaquadam & medicina.* Creſcit
Vigeſimooctauo, *medicina ex homine & animalibus magnis.* Dictæ erant
Vigeſimonono, *de medicina autoribus & medicina ex reliquis animalibus.* Natura
Trigeſimo, *magia, & medicina* qua-

quædam per membra. Magicas
Trigeſimoprimo, *medicina ex aquatilibus.* Aquatilium
Trigeſimoſecundo, *reliqua ex aquatilibus* Ventum
Trigeſimotertio, *metalla auri & argenti.* Metalla
Trigeſimoquarto, *metalla æris & plumbi & artifices ærarij.* Proximæ
Trigeſimoquinto, *pictura, colorisque & pictores.* Metallorum
Trigeſimoſexto, *marmora, & lapides.* Lapidum
Trigeſimoſeptimo, *gemma.* Vt nihil

Libro ſecundo continetur de mundo, & cæleſtibus, & terreſtribus, & aeriis

An finitus ſit mundus, & an vnus Cap. I
De forma eius II
De motu eius III
Cur mundus dicatur IIII
De quatuor elementis V
De ſeptem planetis VI
De Deo VII
De natura ſiderum errantium, & eorum ambitu VIII
De natura Lunæ IX
De defectu Solis & Lunæ, & de nocte X
De ſiderum magnitudine XI
Quæ quis inuenerit in obſeruatione cæleſti XII
De defectibus XIII
De Lunæ motu XIIII
Errantium motus, & luminum Canonica XV
Quare eadem aliâs altiora, aliâs inferiora videantur XVI

Catholica ſiderum errantium XVII
Quæ ratio colores eorum mutet XVIII
Solis motus, dierum inæqualitatis ratio XIX
Quare Ioui fulmina aſſignentur XX
Interualla ſiderum XXI
De ſiderum Muſica XXII
De mundi Geometria XXIII
De repentinis ſideribus XXIIII
De cometis & cæleſtibus prodigiis, natura & ſitu, & generibus eorum XXV
Hipparchea de ſideribus, per exempla hiſtorica, faces, lampades, trabes, bolydes, & chaſma cæli XXVI
De cæli coloribus XXVII
De flamma cæli XXVIII
De coronis cæleſtibus XXIX
De circulis repentinis XXX
Plures Soles XXXI
Plures Lunæ XXXII
Dierum lux nocte XXXIII
Clypei ardentes XXXIIII
Oſtentum cæli XXXV
De diſcurſu ſtellarum XXXVI
De ſtellis caſtoribus XXXVII
De aëre XXXVIII
De ſtatis tempeſtatibus XXXIX
De vi Caniculæ XL
Sidera in aliis ſignorum partibus & temporibus aliâs influere XLI
Imbrium ventorum & nubium cauſæ XLII
De tonitruis & fulguribus XLIII
Qua ratione echo reddatur XLIIII
De ventis iterum XLV
Naturæ & obſeruationes ventorum XLVI
Ventorum genera XLVII
De repentinis flatibus XLVIII
Alia

Alia prodigioſa genera tempeſtatum XLIX
Quibus in terris fulmina non cadant L
Fulgurum genera & miracula LI
De obſeruationibus LII
De fulminibus euocandis LIII
Catholica fulgurum LIV
Quæ non feriantur fulmine LV
De prodigioſis pluuiis, lacte, ſanguine, carne, ferro, lana, lateribus coctis LVI
De crepitu armorum & tubarum de cælo audito LVII
De lapidibus è cælo cadentibus LVIII
De arcu cæleſti LIX
De grandine, niue, pruina, nebula, rore LX
De nubium imaginibus LXI
De proprietatibus cæli in locis LXII
De natura terræ LXIII
De forma terræ LXIV
De antipodibus an ſint, & aquæ rotunditate LXV
Quomodo ſit aqua terræ innexa LXVI
De nauigatione maris & flum. LXVII
Quæ portio terræ habitetur LXVIII
Mediam eſſe mundi terram LXIX
De ſiderum ortus inæqualitate, & de eclipſi, & vbi, & quare LXX
Quæ ratio diurnæ lucis in terris LXXI
Gnomonica de eadem re, & horologio primo LXXII
Vbi & quando nullæ vmbræ LXXIII
Vbi bis anno vmbræ, & vbi in contrarium. LXXIV
Vbi longiſſimus dies, & vbi breuiſſ. LXXV
Item de horologio LXXVI
Quomodo dies obſeruentur LXXVII
Differentiæ gentium ratio LXXVIII

De motu terræ LXXIX
De terræ hiatibus LXXX
Signa motus futuri LXXXI
Auxilia contra motus futuros LXXXII
Portenta terrarum ſemel viſa LXXXIII
Miracula terræ motus LXXXIIII
Quibus locis maria receſſerint LXXXV
Ratio inſularum enaſcentium LXXXVI
Quæ & quibus temporibus enatæ ſunt LXXXVII
Quas terras interruperint maria LXXXVIII
Quæ inſulæ continenti adiunctæ LXXXIX
Quæ terræ in totum mari permutatæ XC
Quæ terræ ipſæ ſe ſorbuerunt XCI
Quæ vrbes hauſtæ ſunt à mari XCII
De miraculis terrarum XCIII
De terris ſemper trementibus XCIV
De inſulis ſemper fluctuantibus XCV
Quibus in terris non pluat, & aceruata terrarum miracula, & cæterorum elementorum XCVI
Qua ratione æſtus maris accedant & recedant, & vbi æſtus extra rationem XCVII
Miracula maris XCVIII
Poteſtas Lunæ terrena & marina XCIX
Quæ Solis, & quare ſalſum mare C
Item de natura Lunæ CI
Vbi altiſſimum mare CII
Miracula aquarum, fontium, & fluminum CIII
Ignium & aquarum iuncta miracula, & de maltha CIV
De naphtha CV
De ſemper ardentibus locis CVI
Ignium per ſe miracula CVII
Terræ vniuerſæ menſura, longitudo & lati-

tudo
Harmonica mundi ratio CVIII
Summa res, & hiſtoriæ, & obſeruationes CIX
CCCCXVIII.

Ex autoribus.

M. Varrone, Sulpitio Gallo, Tiberio Cæſare Imperatore, Q. Tuberone, Tullio Tirone, L. Piſone, T. Liuio, Corn. Nepote, Statio Seboſo, Cælio Antipatro, Fabiano, Antiate, Mutiano, Cecina, qui de Hetruſca diſciplina ſcripſit, Tarquitio, L. Aquila, qui item: Sergio Paulo.

Externis.

Platone, Hipparcho, Timæo, Soſigene, Petoſiri, Necepſo, Pythagoricis, Poſidonio, Anaximandro, Epigene Gnomonico, Euclide, Cerano, Philoſopho, Eudoxo, Democrito, Critodemo, Thraſyllo, Serapione, Dicæarcho, Archimede, Oneſicrito, Eratoſthene, Pythea, Herodoto, Ariſtotele, Cteſia, Artemidoro Epheſio, Iſidoro Characeno, Theopompo.

Libro III. continentur ſitus, gentes, maria, oppida, montes, portus, flumina, menſuræ, populi qui ſunt, aut fuerunt.

De Europa I
Bæticæ longitudo, & latitudo II
Hiſpania citerior III
Narbonenſis prouincia IV
Italia Tiberis, Roma, Campania V
De Corſica VI
De Sardinia VII
De Sicilia VIII

De Lipara ix
De Locris Italiæ fronte x
Secundus Europæ ſinus xi
Regio Italiæ quarta xii
Quinta regio xiii
Sexta regio xiv
Octaua regio xv
De Pado flumine xvi
De Italia tranſpadana regio xi xvii
Venetia decima regio xviii
De Iſtria xix
De Alpibus, & gentibus Alpinis xx
Illyricum xxi
Liburnia xxii
Macedonia xxiii
Norici xxiv
Pannonia, Dalmatia xxv
Mœſia xxvi

Inſularum Ionij & Adriatici ſumma oppida gentes xxvi. Summa flumina clara. Summi montes præclari, Summæ inſulæ. Summa ea, quæ intercidere, oppida & gentes. Summa res, & hiſtoriæ & obſeruationes CCCXXVII.

Ex autoribus.

Turannio Graccula, Cor. Nepote, T. Liuio. Catone Cenſorio, M. Agrippa, M. Varrone, Diuo Auguſto, Varrone Atacino, Antiate, Hygino, L. Vetere, Mela Pomponio, Curione patre, Cælio, Aruntio, Seboſo, Licinio Mutiano Fabricio Thuſco, L. Atteio Capitone, Verrio Flacco. L. Piſone, C. Æliano, Valeriano.

Externis.

Artemidoro, Alexandro Polyhiſtore, Thucydi-

cydide, Theophraſto, Iſidoro, Theopompo, Metrodoro Scepſio, Callicrate, Xenophonte Lampſaceno, Diodoro Syracuſano, Nymphodoro, Calliphane, Timagene.

Libro IIII, continentur ſitus, gentes, maria, oppida, montes, portus, flumina, menſuræ: populi qui ſunt, aut fuerunt.

Epirus	I
Ætolia	II
Locri	III
Peloppenneſus	IV
Achaia	V
Arcadia	VI
Græcia & Attica	VII
Theſſalia	VIII
Magneſia	IX
Macedonia	X
Thracia	XI
Inſulæ inter eas terras, inter quas Creta, Eubœa, Cyclades, Sporades, Helleſponti, Ponti, Mæotidis, Daciæ, Sarmatiæ, Scythiæ	XII
Inſulæ Ponti	XIII
Germaniæ	XIV
Inſulæ in Gallico Oceano	XV
Britannia, & Hybernia	XVI
Gallia	XVII
Lugdunenſis Gallia	XVIII
Aquitania	XIX
Citerior Hiſpania	XX
Luſitania	XXI
Inſulæ in Oceano	XXII
Vniuerſa Europæ menſura	XXIII

Summa oppida & gentes. Summa flumina clara. Summa montium clara. Summa inſulæ,

quæ intercidêre, oppida & gentes.
Summa res hiſtoriæ & obſeruationes.

Ex autoribus.

M. Varrone, Catone Cenſorio, M. Agrippa, Diuo Auguſto, Varrone Atacino, Corn. Nepote, Hygino, L. Vetere, Pomponio Mela, Licinio Muriano, Fabricio Thuſco, Atteio Capitone, Atteio Philologo.

Externis.

Polybio, Hecatæo, Hellanico, Damaſte, Eudoxo, Dicæarcho, Timoſthene, Ephoro, Cratete Grammatico, Serapione Antiochenſe, Callimacho, Artemidoro, Appollodoro, Agathocle, Eumacho Siculo Muſico, Alexandro Polyhiſtore, Thucydide, Doſiade, Anaximādro, Philiſtide Mallote, Dionyſio, Ariſtide, Callidemo, Menæchmo, Ædoſthene, Anticlide, Heraclide, Philemone, Menephonte Pythia, Iſidoro, Philonide, Xenagora, Aſtynomo, Staphylo, Ariſtocrito, Metrodoro, Cleobulo, Poſidonio.

LIbro VI. continentur ſitus, gentes, maria, oppida, portus, flumina, menſuræ, populi, qui ſunt aut fuerunt.

De Maturitania — Cap. I.
Tingitana prouincia — II
Numidia — III
Africa — IV
Cyrene — V
Lybia Mareotis — VI
Inſulæ circa Africam, & ex aduerſo Africæ — VII
Æthiopes — VIII
De Aſia — IX

Ale-

Alexandria	x
Arabia	xi
Syria, Palæſtina, Phœnice	xii
Idumæa, Syria, Palæſtina, Samaria	xiii
Iudæa Galilæa	xiv
Iordanis	xv
Aſphaltites	xvi
Gens Eſſenorum	xvii
Decapolis	xviii
Tyrus & Sidon	xix
Mons Libanus	xx
Syria Antiochena	xxi
Caſius mons	xxii
Cœle Syria	xxiii
Euphrates	xxiv
Palmyra	xxv
Hierapolis	xxvi
Cilicia, & adiunctæ gentes, Pamphylia, Iſauria, Homonadum, Pyſidia, Lycaonia, Taurus mons, Lycia	xxvii
Indus fluuius	xxviii
Laodicea, Apamia, Ionia, Epheſus	xxix
Æolis, Troas, Pergamus	xxx
Inſulæ ante Aſiam, Pamphylium mare, Rhodus, Samus, Chius	xxxi
Helleſpontus, Myſia, Phrygia, Galatia, Nicea, Bithynia Boſphorus	xxxii

Summa oppida & gentes, ſumma flumina clara, ſumma montium clara, ſumma inſulæ cxvii. ſumma quæ intercidêre oppida, ſumma res hiſtoriæ & obſeruationes.

Ex autoribus,

Agrippa, Suetonio Paulino, Varrone Atacino, Corn. Nepote: Hygino, L. Vetere, Mela, Domitio Corbulone, Licinio, Mutiano, Cl.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Cæſare, Aruntio, Liuio filio, Seboſo, Actis triumphorum.

Externis.

Iuba rege, Hecatæo, Hellanico, Damaſte, Dicæarcho, Bione, Timoſthene, Philonide, Xenagora, Aſtynomo, Staphylo, Ariſtotele, Dionyſio, Ariſtocrito, Ephoro, Eratoſthene, Hipparcho, Panætio, Serapione, Antiocheno, Callimacho, Agathocle, Polybio, Timæo Mathematico, Herodoto, Myrſilo, Alexandro Polyhiſtore, Metrodoro, Poſidonio, qui periplum aut perihegeſim: Sotade, Periandro, Ariſtarcho Sicyonio, Eudoxo, Antigene, Callicrate, Xenophonte Lampſaceno, Diodoro Syracuſano, Hannone, Himilcone, Nymphodoro, Calliphone, Artemidoro, Megaſthene, Iſidoro, Cleobulo, Ariſtocreonte.

LIbro VI. continentur ſitus, gentes, maria, oppida, portus, flumina, menſuræ, populi qui ſunt aut fuerunt.

Pontus Euxinus antea Axenos	Cap. I.
Gens Paphlagonum & Cappadocum	II
Cappadocia	III
Themiſcyræ regionis gentes	IV
Regio Colchica, Achæi, & cæteri eodem tractu	V
Boſphorus Cimmericus, Mæotis	VI
Gentes circa Mæotin	VII
Armeniæ duæ	VIII
Armenia maior	IX
Albania Iberia	X
Portæ Caucaſiæ	XI
Inſulæ in Ponto	XII

Cen-

Gentes in Scythico Oceano XIII
Media, Caſpiæ portæ XIV
Gentes circa Hyrcanum mare XV
Item aliæ Gentes XVI
Scytharum gentes XVII
Fluuius Garges XVIII
Gentes Indiæ XIX
Indus fluuius XX
Arij, & iunctæ gentes XXI
Taprobane inſula XXII
Capiſſene, Carmania XXIII
Sinus Perſicus & Arabicus XXIV
Caſcandrus inſula, Parthorum regna XXV
Media, Meſopotamia, Babylon, Seleucia. XXVI
Flumen Tigris XXVII
Arabia, Nomades, Nabathæi, Omani, Tylos & Ogyris inſulæ XXVIII
Sinus maris rubri, Troglodytici, & Æthiopici XXIX
Multiformes & miræ hominum effigies XXX
Inſulæ Æthiopici maris XXXI
De fortunatis inſulis XXXII
Terræ per menſuras computatæ digeſtio XXXIII
Digeſtio terrarum in parallelos & vmbras pares XXXIV
Summa oppida CXCV
Summa gentes DLXVI
Summa clara flumina CLXXX
Summa montes clari XXXVIII
Summa inſulæ CVIII
Summa quæ intercidere oppida aut gentes CXCV
Summa res & hiſtoriæ & obſeruationes duo M. CC. XIV.

Ex autoribus.

M. Agrippa Varrone Atacino, Cor. Nepote, Hygino, L.Vetere, Mela Pomponio, Domitio Corbulone, Licinio Mutiano, Claudio Cæſare, Aruntio, Seboſo, Fabricio Thuſco, Tito Liuio, Seneca, Nigidio.

Externis.

Polybio, Hecatæo, Hellanico, Demaſte, Eudoxo, Dicæarcho, Betone, Timoſthene, Patrocle, Demodamante, Clitharcho, Eratoſthene, Alexandro Magno, Ephoro, Hipparcho, Panætio, Callimacho, Artemidoro, Apollodoro, Agathocle, Polybio, Eumacho Siculo, Alexandro Polyhiſtore, Iſidoro, Amometo, Metrodoro, Poſidonio, Oneſicrito, Nearcho, Megaſthene, Diogneto, Ariſtocreonte, Bione, Dialdone, Simonide minore, Baſile, Xenophonte Lampſaceno.

Libro VII. continentur gentium mirabiles figuræ

Gentium mirabiles figuræ cap. I
De Scythis, & aliarum diuerſitate gentium II
De prodigioſis partubus III
De mutatione ſexus, & geminis partubus IV
De homine generando & pariendi tempore per illuſtria exempla à menſibus VII. ad XI. V
De conceptibus, & ſigna ſexus in grauidis præuenientia partum VI
De conceptu hominum & generatione VII
De Agrippis VIII
Monſtroſi partus exciſi vtero IX

Qui

Qui ſint Vopiſci	X
Exempla numeroſæ ſobolis	XI
Exempla ſimilitudinum	XII
Quæ ſit generandi ratio	XIII
Item de eodem multiplicius	XIV
De menſtruis mulierum	XV
Item de ratione partuum	XVI
Inſignia corporum	XVII
Exempla variarum figurarum	XVIII
Diuerſorum morum exempla	XIX
De fortitudine & velocitate	XX
De viſu	XXI
De auditu	XXII
Exempla patientiæ	XXIII
Memoriæ exempla	XXIV
Laus C.Iulij Cæſaris	XXV
Laus Pompeij Magni	XXVI
Laus Catonis primi	XXVII
Item de fortitudine	XXVIII
De ingeniis, ſiue laudibus quorundam ab ingeniis	XXIX
De Platone, Ennio, Virgilio, M.Varrone, & M.Cicerone	XXX
De morum maieſtate	XXXI
De autoritate	XXXII
De diuinitate	XXXIII
De Naſica	XXXIV
De pudicitia	XXXV
De pietate	XXXVI
De artium plurimarum excellentia, Aſtrologia, Grammatica, Geometria	XXXVII
Item mira opera artificis	XXXVIII
De ſeruitiis	XXXIX
De præſtantia gentium	XL
De felicitate ſumma	XLI
Varia exempla fortunæ	XLII

De bis proſcriptis, L. Sylla, Q. Metello XLIII
De altero Metello XLIV
De Diuo Auguſto XLV
Quos beatiſſimos dij iudicauerunt XLVI
Quem viuentem, vt deum coli iuſſerunt XLVII.
De ſpatiis vitæ longiſſimis XLVIII
De varietate naſcendi XLIX
In morbis varia exempla L
De ſignis mortis LI
De his quæ elati reuixerunt LII
De morbis repentinis LIII
De ſepultura LIV
De anima, vel de manibus LV
Quæ quis inuenerit in vita LVI
In quo primus gentium conſenſus LVII
De literis antiquis LVIII
Quando primùm tonſores Romæ LIX
Quando primùm horologia LX
Summa res & hiſtoriæ, & obſeruationes DCCXLVII.

Ex autoribus.

Verrio Flacco, Cn. Gellio, Licinio Mutiano, Mutio, Maſſurio, Agrippina Claudij, M. Cicerone, Aſinio Pollione, Meſſala, Rufo, Corn. Nepote, Virgilio, Liuio, Cordo, Meliſſo, Seboſo, Corn. Celſo, Maximo Valerio, Trogo, Nigidio Figulo, Pomponio Attico, Pediano Aſconio, Sabino, Catone Cenſorio, Fabio Veſtale.

Externis.

Herodoto, Ariſtea, Betone, Iſigono, Cratete, Agatharchide, Calliphane, Ariſtotele, Nymphodoro, Apollonide, Philarcho, Damone, Me-

Megaſthene, Cteſia, Taurone, Eudoxo, Oneſicrito, Clitarcho, Duride, Artemidoro, Hippocrate medico, Aſclepiade, medico, Heſiodo, Anacreonte, Theopompo, Hellanico, Damaſte Ephoro, Epigene, Beroſo, Petoſiri, Necepſo, Alexandro Polyhiſtore, Zenophonte, Callimacho, Democrito, Duillio, Polyhiſtore hiſtorico, Stratone, qui contra Ephori theoremata ſcripſit, Heraclide Pontico, Aſclepiade qui tragodumena, Philoſtephano, Hegeſia, Archimacho, Thucydide, Mneſigitone, Xenagora, Metrodoro Scepſio, Anticlide, Critodemo.

Libro VII. continentur animalium terreſtrium naturæ pedatim gradientium.

De animalibus terreſtribus, elephantorum commendatio, & de ſenſu eorum. cap. I
Quando primùm iuncti II
De docilitate eorum III
De clementia eorum, & quòd pericula ſua intelligant, & de tigridis truculentia IV
De intellectu & memoria eorum V
Quando primùm in Italia VI
Pugnæ eorum VII
Quomodo capiantur VIII
Quomodo domentur IX
De partu eorum & reliqua natura X
Vbi naſcantur, & de diſcordia eorum & draconum XI
De ſolertia animalium XII
De draconibus XIII
De ſerpentibus maximis, & bois XIV
De Scythicis animalibus, & Septentrionalibus XV
De leonibus XVI
De pantheris XVII

De tigridis natura, & camelis, & camelopardali, & quando primùm Romæ viſa XVIII
De Chao, & cepho XIX
De rhinocerote XX
De lyncibus & ſphingibus & crocutis, cercopithecis, Indicis bubus, leucrocutis, eale, tauris Æthiopiæ, manticora, monocerote, catoblepa, baſiliſco XXI
De lupis XXII
De ſerpentibus XXIII
De ichneumone XXIV
De crocodilo & hippopotamo XXV
Quis primus Romæ hippopotamum & crocodilos oſtendit: & medicinæ ab animalibus repertæ XXVI
Quæ animalia quas herbas oſtenderunt, cerui, lacerti, hirundines, teſtudines, muſtela, ciconia, aper, anguis, draco, panthera, elephas, vrſi, cerui, palumbes, columbæ, grues, coruus XXVII
Prognoſtica animalium XXVIII
Ciuitates & gentes à minutis animalibus deletæ XXIX
De hiæna & crocuta, & mantichora, & fibris, & lutris XXX
De ranis, & vitulis marinis, & ſtellionibus XXXI
De ceruis XXXII
De tragelapho & chamæleonte, & reliquis colorem mutantibus XXXIII
De tarando, & lycaone & thoë XXXIV
De hyſtrice XXXV
De vrſis & fœtibus eorum XXXVI
De muribus Ponticis & Alpinis, & herinaceis XXXVII
De leontophono, lynce, melibus, & ſciu-

ris XXXVIII
De vipera, cochleis, & lacertis XXXIX
De canibus XL
Ad canis rabidi morſum XLI
De natura equorum XLII
De aſinis XLIII
De mulis XLIV
De bubus XLV
De Api boue XLVI
De natura pecorum, & generatione eorum XLVII
De generibus lanarum, & veſtium XLVIII
De muſone XLIX
De capris, & generatione earum L
De ſuibus, & natura earum LI
De viuariis beſtiarum LII
De ſemiferis animalibus LIII
De ſimiis LIV
De leporibus, & cuniculis LV
De ſemiferis LVI
De muribus & gliribus LVII
Quæ animalia quibus locis non ſint LVIII
Quæ aduenis noceant LIX

Summa res & hiſtoriæ, & obſeruationes DCCLXXXVIII.

Ex autoribus.

Mutiano, Procilio, Verrio Flacco, L. Piſone, Corn. Valeriano, Catone Cenſorio, Feneſtalla, Trogo, Actio, Columella, Virgilio, Varrone, L. Metello Scipione, Corn. Celſo, Nigrio, Trebio Nigro, Pomponio Mela, Manlio Sura.

Externis.

Iuba, Polybio, Oneſicrito, Iſidoro, Antigo-

tro, Ariſtotele, Demetrio Phyſico, Democrito, Theophraſto, Euanthe, Agrippa qui Olympionicas, Hierone rege, Attalo rege, Philometore item, Cteſia, Duride, Philiſto, Archyta, Philarcho, Amphilocho Atheneo, Anaxipoli Thaſio, Apollodoro Lemnio, Ariſtophane Mileſio, Antigono Cymæo, Agathocle Chio, Apollonio Pergameno, Ariſtandro Atheneo, Bacchio Mileſio, Bione Solenſe, Chærea Athenæo, Diodoro Prienæo, Dione Colophonio, Epigene Rhodio, Euagone Thaſio, Euphronio Athenæo, Hegeſia Maroneo, Menandris Pirenæo & Heracleote, Menecrate Poëta, Androcione qui de agricultura ſcripſit, Æſchrione qui item, Dionyſio qui Magonem tranſtulit, Diophane qui ex Dionyſio epitomen fecit, Archelao rege, Nicandro.

Libro IX. continentur animalium aquaticorum hiſtoriæ & naturæ.

De aquatilium natura	I
Quare maxima in mari animalia	II
De indici maris belluis	III
Quæ in Oceano quoque maxima	IV
De Tritonum, & Nereidum, & elephantorum marinorum figuris	V
De balænis, & orcis	VI
An ſpirent piſces, an dormiant	VII
De delphinis & eorum natura mirabili	VIII
De turſionibus	IX
De teſtudinibus, & quomodo capiantur	X
Quis primus teſtudines ſecare inſtituerit	XI
Tegmenta aquatilium	XII
De vitulo marino	XIII
De piſcibus pilo carentibus, & quomodo pariant, & quot eorum genera	XIV

De nominibus & naturis multorum piſcium xv
De auguriis & diuerſitate piſcium xvI
De mugili & aliis piſcibus,& quod non iidem vbique placeant xvII
De mullo,& coracino,ſalpa,ſalmone xvIII
De exocœto, muribus, polypis, & murænis xIx
Digeſtio piſcium in figuras corporum xx
De anguillis xxI
De captura earum in lacu Benaco xxII
De murænæ natura xxIII
De planis piſcibus xxIv
De echeneide,eiúſque natura mirabili xxv
De varietate naturæ piſcium xxvI
De lucerna piſce,& dracone marino xxvII
De piſcibus ſanguine carentibus xxvIII
De loligine, & ſepiis, & polypis, & nautilis xxIx
De ozæna,nauplio,& locuſtis xxx
De cancris,echinis,& echinometris xxxI
De cochleis xxxII
De pectinibus,murice, & concharum generibus xxxIII
De diuitiis marinis xxxIv
Quo modo naſcantur,& vbi,& quo modo inueniantur margaritæ xxxv
De natura purpuræ & muricis xxxvI
Quot ſint genera xxxvII
Quo modo capiantur xxxvIII
Romæ quando vſus purpuræ xxxIx
De pretio earum xL
De tingendo amethyſtino,& cocco, & hyſgino xLI
De pinna, & pinnothere,& aquatilium ſenſu xLII

De ſcolopendris, vulpibus & glanis XLIII
De ariete piſce XLIV
De his, quæ tertiam naturam habent, non animalium neque fruticum, & de vrticis, & ſpongiis XLV
De caniculis marinis XLVI
De his qui ſilicea teſta includuntur, & quæ ſine vllo ſenſu, & de reliquis ſordidis animalibus XLVII
De venenatis marinis XLVIII
De morbis piſcium XLIX
De generatione eorum mira L
Item de generatione, & qui piſces oua pariant LI
De vuluis piſcium LII
De longiſſima vita piſcium LIII
De viuariis oſtreorum, & quis ea primus inuenerit LIV
Quis primus murænarum viuaria fecerit LV
De cochlearum viuariis. & quis primus inſtituit LVI
De piſcibus terrenis LVII
De muribus Nili LVIII
De anthia piſce, & quo modo capiatur LIX
De ſtellis marinis LX
De dactylis, eorúmque miraculis LXI
De inimicitiis & amicitiis inter ſe aquatilium LXII

Summa res & hiſtoriæ, & obſeruationes DCL.

Ex autoribus.

Taurino Graccula, Trogo, Mecœnate, Alſio Flauo, Cor. Nepote, Laberio mimographo, Fabia-

biano, Feneſtella, Mutiano, Ælio Stilone, Statio Seboſo, Meliſſo, Seneca, Cicerone, Macro Æmilio, Meſſala Coruino, Trebio nigro, Nigidio.

Externis.

Ariſtotele, Archelao rege, Callimacho, Democrito, Theophraſto, Thraſillo, Hegeſidemo Cythnio, Alexandro Polyhiſtore.

Libro x. continentur naturæ & hiſtoriæ animalium volatilium

De natura auium I

De phœnice II

De aquilis III

Quādo legionum ſigna eſſe cœperint, & cum quibus ſit aquilis bellum IV

Mirum de aquila V

Ac vulturibus VI

De ſangale VII

De Accipitribus VIII

De coccyce, quæ à ſuo genere interimitur IX

De miluis X

Digeſtio auium per genera XI

De inauſpicatis auibus, cornice, coruis, bubone XII

De incendiaria aue XIII

De cliuia XIV

De auibus incognitis XV

De auibus nocturnis XVI

De noctuis XVII

De pico Martio XVIII

De vncos vngues habentibus & digitos XIX

De pauonibus, & quis eos primus cibi cauſa occiderit XX

De gallis, & quo modo caſtrentur, & de galli-

naceo locuto XXI.
De anſeribus,& quis primus iecur anſerinum comederit,& de adipe anſerino Comageno. XXII
De gruibus,ciconiis,oloribus,& peregrinis auibus,& de coturnicibus,& de glotte XXIII.
De hirundinibus,& merulis,turdis,& ſturnis, turturibus,& palumbis XXIIII.
Quæ auium perennes,quæ ſemeſtres, quæ trimeſtres XXV
De auibus mira XXVI.
De auibus Seleucidibus XXVII.
De ibi XXVIII.
Quæ aues in quibus locis non ſunt.& quæ mutant colorem,& vocem,& de luſciniis XXIX
De merulis XXX.
Tempus auium genituræ XXXI.
De halcyonibus,& de diebus earum nauigabilibus,& grauiis,& mergis XXXII.
De auium ſolertia in nidificãdo,hirundine,argatili,cinnamologis & perdicibus XXXIII.
De columbis XXXIIII.
De palumbis XXXV.
De paſſeribus XXXVI.
De tinnunculo XXXVII.
De volatu & inceſſu auium XXXVIII.
De apodibus XXXIX.
De caprimulgis & plateis XL.
De ingeniis auium XLI.
De carduele & pſittaco,& auibus quæ loquũtur XLII.
De coruorum intelligentia XLIII.
De Diomedeis auibus XLIIII.
Quæ animalia nihil diſcant XLV.
De potu auium XLVI.
De himãtopode,& onocrotalis,& de peregrinis

nis auibus XLVII
De multarum auiũ nominib. & natura XLVIII
De nouis auibus & fabuloſis XLIX
Quis gallinas farcire inſtituerit, de auiariis, & quis ea primus inſtituerit. L
De Æſopi patina. LI
De generatione auium, & præter aues quę quadrupedes oua pariant LII
De ouorum generatione: incubatu auium, & coitu LIII
De vitiis & remediis incubantium LIV
De auguriis ouorum LV
Quæ gallinæ optimæ LVI
De Morbis earum, & remediis LVII
De conceptu & numero fœtus auium LVIII
De pauone, & anſeribus LIX
De ardeolis, & quo modo ſeruentur optimè oua LX
Quæ volucrum ſola animal pariat, & lacte nutriat LXI
De conceptu viperæ & partu, & quæ terreſtrium oua pariant LXII
De generatione terreſtrium LXIII
De varia generatione animalium LXIV
De murium fœtu LXV
De ſpina hominis anguem naſci LXVI
De ſalamandra LXVII
De iis quæ naſcuntur ex non genitis, & quæ nata nihil gignunt LXVIII
De ſenſibus animalium LXIX
Auditum & olfactum eſſe piſcibus LXX
Tactum communem eſſe omnibus LXXI
Quæ venenis viuant, & quæ terra LXXII
De cibo & potu quorundam LXXIII
Quæ inter ſe diſſideant, & quæ inter ſe conueniant. LXXIV

De ſomno animalium LXXX

Summa res & hiſtoriæ, & obſeruationes DCCXXIIII.

Ex autoribus.

Manilio, Cornelio Valeriano, Actis, Vmbritio Meliore, Maſſurio Sabino, Antiſtio Labeone, Trogo Cremutio, M. Varrone, Macro Æmilio, Meliſſo, Muciano, Nepote, Fabio Pictore, T. Lucretio Corn. Celſo, Horatio, Deſulone, Hygino, Sarſenis, Nigidio, Manlio Sura.

Externis.

Homero, Phœmonoë, Philemone, Boëto, qui ornithogoniam, Hyla qui de auguriis, Ariſtotele, Theophraſto, Callimacho, Æſchylo, Hierone, Philometore, Archyta, Amphilocho Athenienſe, Anaxipoli Thaſio, Apollodoro Lēnio, Ariſtophane Mileſio, Antigono Cymæo, Agathocle Chio, Apollonio Pergameno, Ariſtādro Athenæo, Bacchio Mileſio, Bione Solēſe, Chærea Atheniēſe, Diodoro Prienæo, Dione Colophonio, Democrito, Diophane Nicæenſe, Epigene Rhodio, Euagora Thaſio, Euphronio Atheneo, Iuba, Androcione qui de agricultura, Æſchrione qui item, Dionyſio qui Magonem tranſtulit, Diophane qui ex Dionyſio Epitomen fecit, Nicandro, Oneſicrito, Philarcho, Heſiodo.

LIbro XI. continentur hiſtoriæ & naturæ paruorum animalium, & reptilium.

De inſectorum genere cap. I.
De ſubtilitate naturæ in his II
Vtrum ſpirent, an habeant ſanguinem III
De corpore eorum IV

De

De apibus V
Qui ordo naturæ in eis VI
De vocabulis operis VII
Ex quibus floribus opera fiant VIII
De amatoribus earum IX
Ratio operis X
De fucis XI
Quæ natura mellis XII
Quæ optima mella XIII
Quæ genera mellis in ſingulis XIV
Quomodo probentur mella XV
De tertio genere mellis,& quomodo apes probentur XVI
Quæ regiminis ratio XVII
De genere apũ,& quæ inimica apibus XVIII
De morbis apum XIX
De continendis apibus, & quomodo reparentur XX
De veſpis,& crabronibus XXI
De bombycibus,& bombyli, & necydalo, & quis primus bombycinam veſtem inuenerit XXII
De bombyce Coa XXIII
De araneis,& generatione earum XXIV
De ſcorpionibus XXV
De ſtellionibus,& cicadis XXVI
Cicadæ vbi non ſint,& vbi mutæ XXVII
De pennis inſectorum,& ſcarabæis, & ſcarabæorum generibus XXVIII
De locuſtis XXIX
De formicis noſtratibus XXX
De Indicis XXXI
De diuerſitate inſectorum XXXII
De animalibus in ligno & ex ligno naſcentibus XXXIII
De animali,cui cibi exitus non eſt XXXIIII

De tineis & culicibus XXXV
De pyrauli, ſiue pyrauſta XXXVI
Hiſtoria naturæ animalium per ſingula membra XXXVII
De ſanguine, & quorũ celerrimè ſiccetur, quorum non coeat, quorum grauiſſimus, vel tenuiſſimus, vel quorum nullus XXXVIII
An in ſanguine principatus, & de tergore, & pilis, & mammis XXXIX
Notabilia animalia quæ mammis XL
De lacte, & vnde caſeus non fiat XLI
De diuerſitate caſeorum XLII
Differentia membrorum hominis à cæteris animalibus XLIII
De ſimiarum ſimilitudine XLIV
De vnguibus XLV
De vngulis XLVI
De pedibus auium & vnguibus XLVII
De pedibus inſectorum à binis ad C. XLVIII
De pomilionibus & genitalibus XLIX
De caudis L
De vocibus LI
De agnaſcentibus membris, & dicta Ariſtotelis de vita hominis LII
De anima, & de halitu animalium, & quæ guſtata interimant, & de victu hominis, & quibus de cauſis non coquatur LIII
De corpulentia augenda vel minuenda, & quę guſtu famem ac ſitim ſedent LIV.
Summa res, & hiſtoriæ, & obſeruationes MMCCLXX.

Ex autoribus.

Marco Varrone, Hygino Scropha, Sarſena, Celſo Cornelio, Æmilio Macro, Virgilio, Columella, Iulio Aquila qui de Hetruſca diſciplina ſcri-

ſcripſit, Tarquitio qui item, Vmbritio qui itē, Catone Cenſorio, Domitio Caluino, Trogo, Meliſſo, Fauonio, Fabiano, Mutiano Nigidio. Manilio, Opio.

Externis.

Ariſtotele, Democrito, Neoptolemo qui meliturgia, Ariſtomaho qui item, Philiſto qui item, Nicādro, Menecrate: Dionyſio qui Magonem tranſtulit, Empedocle, Callimacho, Attalo rege, Appollodoro qui de beſtiis venenatis, Hippocrate, Eriphilo, Eraſiſtrato, Aſclepio. Themiſone, Poſidonio Stoico Menādris Prienenſe & Heracleote, Euphronio Athenæo, Theophraſto, Philometore rege.

Libro XII. continetur de arboribus.

De arborum honore, & quando platanus primùm in Italia, & de natura earum I
De chamæplatano, & quis primus totonderit viridaria II
De peregrinis arboribus & malo Aſſyria III
De Indiæ arboribus, & quando primum Romæ ebenus IV
De ſpina & ficu Indicis V
De arbore pala, & arborib. Indicis ſine nominibus, & laniferis VI
De piperis arboribus, & garyophyllo, & aliis pluribus VII
De macie, & ſaccaro, & arboribus Arianæ gentis VIII
De bdellio & arboribus Perſici maris IX
De arboribus perſicæ inſulę, & lanigeris arboribus X
De goſſampinis, & arboribus ex quibus veſtes fiunt, & quibus modis conſtent arborum

fructus XI
De coſto & nardo,& differentiis nardi XII
De aſoro amomo, amomide, & cardamomo XIII
De thure,& arboribus thuris XIV
De myrrha,& arboribus myrrhæ XV
De generibus myrrhæ,& natura, & pretio eius XVI
De maſtiche,ladano,& bruta,enhæmo,& ſtrobo,& ſtyrace XVII
De felicitate Arabiæ XVIII
De cinnamomo,& xylocinnamomo, & caſia XIX
De iſocinnamomo, & cancamo,ac taro XX
De ſerichato,&gabalio,& de myrobalano XXI
De phœnicobalano,& calamo odorato XXII
De ammoniaco & ſphagno XXIII
De cypro,& aſpalato,& maro XXIV
De balſamo & opobalſamo,& xylobalſamo,& ſtyrace,& galbano XXV
De panace,& ſpondylio,& malobathro XXVI
De oleo omphacio XXVII
De bryo,& œnanthe,& de elate arbore,& cinnamo caryopo XXVIII
Summa res & hiſtoriæ, & obſeruationes DCCCCLXXIV.

Ex autoribus.

M.Varrone,Mutiano,Virgilio,Fabiano, Seboſo,Pōponio Mela,Flauio Proculo, Trogo, Hygino,Claudio Cæſare,Corn.Nepote,Sextio Nigro,qui Græcè de Medicina ſcripſit, Caſſio Hemina,L.Piſone,Tuditano,Antiate.

Externis.

Theophraſto,Herodoto, Calliſtene, Iſidoro, Cli-

Clitarcho, Anaximene, Duride, Nearcho, Oneſicrito, Polycrito, Olympiodoro, Diogneto, Nicobulo, Anticlide, Charace Mitylenæo, Menæchmo, Dorotheo, Xenia Athenæo, Lyco, Antæo, Ephippo, Chærea, Democle, Ptolemæo Lago, Marſya Macedone, Zoilo item. Democrito Amphilocho, Ariſtomacho, Alexandro Polyhiſtore, Iuba, Apollodoro qui de odoribus ſcripſit, Heraclide Medico, Archidemo item. Dionyſio item, Democlide item, Euphrone item. Obſenide item, Diagora item. Iolla item, Heraclide Tarentino, Xenocrito Epheſio, Eratoſthene.

Libro tredecimo continetur de vnguentis, & arboribus maritimis.

De vnguentis, & quando primùm ſunt cognita nobis, & de compoſitione cap. I

Quod vnguentum regale vocetur, & quæ diapaſmata, & qualiter ſeruentur II

Quanta in vnguentis luxuria, & quando primùm Romanis in vſu III

De palmis, & natura earum, & generibus IV

De Syriæ generibus V

De terebintho VI

De ficu Ægyptia, & Cypria VII

De ceraunia ſiliqua VIII

De perſica Ægypti, & ſpina Ægyptia IX

De pruno, & arboribus circa Memphin X

De gummi generibus, & papyro XI

De generibus chartarum, & quomodo chartæ fiant, & de chartarum probatione, & vitiis, & glutino earum XII

De libris Numæ XIII

De arboribus Æthiopiæ XIV

De Atlantis arboribus, & citreis, & quæ in his laudentur, & quæ vituperentur xv
De arbore thya xvi
De arbore loto xvii
De ſcapo ipſo & radice loti xviii
De paliuro, & Punico malo, & de flore Punici mali xix
De Aſiæ & Græciæ fruticibus xx
De thymelæa, ſiue chamelæa, & tragacanthe, & de tragio, ſiue ſcorpione, & myrice, & brya, & galla xxi
De euonymo, adrachne, & coggygria, & thapſia xxii
De cappari, ſiue cynoſbato, aut opheoſtaphyle, & de ſati xxiii
De ſpina Babyl. regio & de cytiſo xxiv
De fruticibus & arboribus noſtri maris, atque rubri, & Indici. xxv
Summa res & hiſtoriæ, & obſeruationes CCCCLXVIII.

Ex autoribus.

M. Varrone, Mutiano, Virgilio, Fabiano, Seboſo, Pomponio Mela, Fabio, Hygino, Trogo, Proculo, Cl. Cæſare, Cor. Nepote. Sextio Nigro qui Græcè de medicina ſcripſit. Caſſio Hemina, L. Piſone, Tuditano, Antiate.

Externis.

Theophraſto, Herodoto, Calliſthene, Iſidoro, Clitarcho, Anaximene, Duride, Nearcho, Oneſicrito, Olympiodoro Diogneto, Cleobulo, Anticlide, Charace, Mitylenæo, Menæchmo, Dorotheo Atheniēſe, Lyco, Antæo, Ephippo, Dioneo, Adimanto, Ptolemæo Lago, Marſia, Macedone, Zoilo item, Democrito, Amphilocho,

cho, Alexandro Polyhiſtore, Ariſtomacho, Iuba rege, Apollodoro qui de odoribus ſcripſit, Heraclide Medico, Botrye Medico, Archidemo item, Dionyſio item, Democlide item, Euphrone itē, Mneſicle itē, Diagora itē, Iolla itē, Heraclide Tarentino, Xenocrito Epheſio.

LIbro quartodecimo continetur de vitibus & vineis.

De vitium natura, & quibus modis ferant I.
De generibus vitium II.
Item de vitium generibus, ſecundum locorum & regionum proprietatem. III
Inſignia culturæ vinearum IV
De natura vini V
Vina generoſa. VI.
Vina tranſmarina VII
De vino, quod vocatur bizon, genera ſeptem VIII
De dulcium generibus XIV IX.
De deuteriis & ſecundariis, vini genera X.
Quæ nuper in Italia generoſa vina eſſe cœperunt XI.
De vini obſeruatione à Romulo rege poſita XII
Qui vini vſus antiquis, & de vinis antiquorum XIII
De apothecis, & de vino Opimiano XIV
De liberalitate Cæſaris in vino, & quando primùm quatuor genera vini poſita XV
De vinis fictitiis. XVI
De hydromeli & oxymeli XVII
Prodigioſa genera vini XVIII
Quibus vinis ad ſacra vti fas non ſit, & quibus generibus muſta condiantur XIX
De picis generibus & reſinis, muſtis condiendis, & de aceto & de fæce. XX

De cellis vinariis XXX
De vitanda ebrietate. XXII
Summa res & hiſtoriæ,& obſeruationes. D.X.

Ex autoribus.

Corn.Valeriano, Virgilio, Celſo, Catone Cenſorio, Sarſennis patre & filio, Scropha. Varrone,D.Syllano, Fabio Pictore, Trogo, Hygino,Flacco Verrio,Græcio Iulio, Actio, Columella,Maſſuria Sabino, Feneſtella, Tergilla,M. Actio Plauto,Fabio,Dorſeno, Scæuola,Ælio,Atteio Capitone,Cotta Meſſalino.L. Piſone,Pompeio Leneo,Fabiano, Sextio Nigro,Vibio Ruſo.

Externis.

Heſiodo,Theophraſto,Ariſtotele, Democrito,Attalo rege,Philometore rege, Archyta, Xenophonte,Amphilocho Athenæo, Anaxipoli Thaſio,Apollodoro Lemnio, Ariſtophane Mileſio, Antigono Cymæo, Agathocle Chio,Appollonio Pergameno, Ariſtandro Athenæo,Botrye item,Bacchio Mileſio, Bione Solenſe,Chærea Athenienſe, Cheriſto item, Diodoro Prienæo, Dione Colophonio, Epigene Rhodio, Euagora Thaſio, Euphone Athenæo, Androcione qui de agricultura ſcripſit,Æſchrione qui item,Lyſimacho qui item, Dionyſio qui Magonem tranſtulit, Diophane qui ex Dionyſio epitomen fecit, Aſclepiade medico,Oneſicrito,Iuba rege.

LIbro XV continentur naturæ frugiferarum arborum & cultarum.

Natura frugiferarum arborum. I

De

De oleo I I
De natura oliuæ, & oleæ incipientis I I I
De natura olei I V
De cultura oliuarum V
De ſeruandis oliuis, & quomodo faciendum oleum V I
De oleo factitio V I I
De amurca V I I I
Pomorum omnium genera & naturæ I X
Nucum pinearum genera quatuor X
De malo cotoneo X I
De Perſico quatuor X I I
De pruno genera vndecim X I I I
De diuerſis generibus malorum, genera vigintinouem X I V
De pyris & inſitorum varietate X V
De pomis ſeruandis X V I
De coroneis, Punicis, Pyris, & ſorbis, vuis ſeruandis X V I I
De ficis genera X X I X X V I I I
De caprifico & caprificatione X I X
De meſpilis, & eorum generibus tribus X X
De ſorbis genera quatuor X X I
De nuce iuglande X X I I
De caſtaneis genera octo X X I I I
De ſiliquis, & carnoſis pomis, & moris, & de acinis, & baccis X X I V
De ceraſis genera octo X X V
De corno lentiſco X X V I
De generibus ſuccorum, & de odore X X V I I
De ſuccis fructuum & arborum, & coloribus, & odoribus, & natura pomorum, & de cōmendatione fructuum X X V I I I
De myrto, genera eius X I X X I X
De lauro genera tredecim X X X
Summa res & hiſtoriæ, & obſeruatio-

nes D X X.

Ex autoribus.

Feneſtella, Fabiano, Virgilio Cornelio Valeriano, Celſo, Catone Cenſorio, Sarſennis patre & filio, Scropha, M. Varrone, D. Syllano. Fabio Pictore, Trogo, Hygino, Flacco Verrio, Græcino, Attico, Iulio Sabino Tergilla, Cotta Meſſalino, Columella, L. Piſone, Pompeio Lenæo M. Actio Plauto, Fabio, Dorſeno, Scæuola, Ælio, Atteio Capitone, Sextio Nigro, Vibio Rufo.

Externis.

Heſiodo, Ariſtotele, Democrito, Hierone rege, Archita, Philometore rege, Attalo rege, Xenophonte, Amphilocho Athenæo, Anaxipoli Thaſio, Appollodoro Lemnio, Ariſtophane Mileſio, Antigono Cymæo, Agathocle Chio, Appollodoro Pergameno, Ariſtandro Athenæo, Bacchio Mileſio, Bione Solenſe, Chærea Athenæo, Chæriſto item, Diodoro, Prienæo, Dione Colophonio, Epigene Rhodio, Euagora Thaſio, Euphronio Athenæo, Androcione, qui de agricultura ſcripſit, Æſchrione qui item, Dionyſio, qui Magonem tranſtulit, Diophane qui ex Dionyſio epitomen fecit, Aſclepiade med. Eraſiſtrato item, Comiade qui de conditura vini, Ariſtomacho, qui item, Hiceſio, qui item, Themiſone medico, Oneſicrito, Iuba rege.

Libro XVI. continentur ſyluestrium arborum naturæ.

Gentes ſine arbore, & miracula in ſeptentrionalis regionis arboribus. cap. I

De

De Herciniæ ſyluæ magnitudine II
De glandiferis III
De ciuica corona, & qui frondea corona donati IV
De glande genera tredecim V
De fagina glande, reliquis glandibus, & carbone, & paſtu porcorum VI
De galla, & quàm multa præter glandem eædem ferant arbores VII
De cachrye, & cocco grano, & agarico, & ſubere VIII
Quarum ſint in vſu cortices IX
De ſcandulis, & pinu, pinaſtro, abiete, piceáque, larice, tæda, taxo X
Quibus modis fiant genera picis, & quomodo fiat cedrium, & de ſpiſſa pice quomodo fiat, & quibus modis reſina coquatur XI
De zopiſſa, & ſapio; & quarum arborum materia in pretio XII
De fraxino; genera eius quatuor XIII
De tilia, genera eius duo XIV
De aceris generibus decem XV
De bruſco, & molluſco, & ſtaphylodendro, & buxo, genera tria XVI
De vlmo genera quatuor XVII
De arborum natura per ſitus XVIII
Diuiſio generum XIX
Quibus folia non decidant, & de rhododendro XX
Item quibus folia non decidant, & quibus non omnia folia cadant, & quibus locis nulli arborum XXI
De natura foliorum cadentium, & quibus foliorum varij colores XXII
De populo tria genera, & quorum foliorum figura mutetur XXIII

Quæ folia verſentur omnibus annis, quæ foliorum è palmis cura & vſus, & foliorum mirabilia XXIV
De ordine naturę in ſatis, & de flore arborum, & cõceptu, & germinatione, & partu, & quo ordine floreant XXV
De corno, & quo tempore quæque ferant, & quæ fructum non ferant, & quæ infelices æxiſtimãtur, & quæ facillimè fructũ perdunt, quibus fructus, antequàm folium naſcantur XXVI
De biferis & triferis, & quæ celerrimè ſeneſcant, & de ætatibus earum XXVII
De moro XXVIII
De ſylueſtribus XXIX
De buxo, & faba Græca, ſiue loto XXX
De ramis & cortice, & radicibus arborũ XXXI
De prodigioſis arboribus, & quibus modis ſpõte naſcantur, & quòd non omnia vbique naſcantur, & quæ non alibi naſcantur arbores XXXII
De cupreſſo, & quòd ex terra noua aliqua ſæpe naſcantur, quæ in ea antè non fuerunt XXXIII
De edera XXXIV
De edera, quæ vocatur ſmilax XXXV
De aquaticis calamis, & fruticibus XXXVI
De ſalice, genera eius octo, & quæ præter ſalicem ſint vtilia ligaturis, & de rubis XXXVII
De ſuccis arborum, & natura materiarum, & de cædendis arboribus XXXVIII
De larice, & abiete, & ſapino, & cæteris huiuſmodi arboribus cædendis XXXIX
De materiis, de magnitudine arborum, & quæ cariem & ruinam non ſentiunt, & de perpetuitate materiarum XL

De

De teredinibus XLI
De materiis architecti, & quæ materies ad quid vtilis, & quæ firmior materia in tectū XLII
De glutinanda materia, & lignis ſectilibus XLIII
De arborum ætate, & quæ genera arborum minimè durant, ſimiliter de viſco, & Druidis XLIV
Summa res & hiſtoriæ, & obſeruationes centum triginta quinque.

Ex autoribus,

M. Varrone, Fœciale, Nigidio, Corn. Nepote, Hygino Maſſurio, Catone, Mutiano L. Piſone, Trogo, Calphurnio Baſſo, Cremutio, Sextio Nigro, Corn. Boccho, Vitruuio, Græcino.

Externis.

Alexandro Polyhiſtore, Heſiodo, Theophraſto, Democrito, Homero, Timæo Mathematico.

Libro XVII. continentur ſatiuarum ac cultarum arborum naturæ.

Arborum pretia mirabilia cap. I.
De natura cæli ad arbores, & quam partem cæli ſpectare debeant II
De ſocietate cæli & terræ ad arbores III
De qualitate regionum IV
Genera terrarum V
De terra, quam Britannia & Gallia amat VI
De Græcorum circa hanc doctrina VII
De terrarum generibus VIII
De cineris vſu, & de fimo: & quæ ſata vberiorem terram faciant, & quæ vrant IX
De ſatione arborum. & quod auulſione naſcuntur arbores X
De transferendis ſeminariis, & vlmis ſerendis,

& ſcrobibus XI
De interuallis plantandarum arborum, & vmbris & ſtillicidiis, & vbi plātari debeant XII
Quæ arbores tardè creſcant, & quæ celeriter, & de ſabina XIII
De ſatione arborum, & inſitione, & quomodo inuenta ſit tenera inſerendi emplaſtratio XIV
De vite inſerenda XV
De emplaſtratione XVI
Exemplum huius rei XVII
De cultura olearum, & quibus temporibus inſitio fiat XVIII
Quæ arbores ſocietate gaudeant, & de diſciplina ablaqueandi & accumulandi XIX
De ſalicto & harundineto, & cæteris cęduis ad perticas, paloſq́; XX
De culturis, & diſciplina excolendarum vinearum XXI
De ſulco & vinearum putatione XXII
Ratio arbuſtorum XXIII
De ſeruandis vuis, & morbis arb. XXIV
De variis prodigiis ſiue oſtentis in arboribus, déque olīueto publicam viam olim tranſgreſſo XXV
De remediis morborum arborum XXVI
De caprificatione, & ſtercoratione XXVII
De diuerſis medicamentis arborum contra venenata animalia, & contra formicas, & contra noxia animalia XVIII
Summa res & hiſtoriæ, & obſeruationes quingentæ octoginta vna.

Ex autoribus.

Cor. Nepote, Catone Cēſorio, M. Varrone, Celſo, Virgilio, Hygino, Sarſennis, patre & filio, Scropha, Calphurnio Baſſo, Trogo, Æmilio Macro,

Macro, Græcino, Columella, Attico Iulio, Fabiano, Sura Manlio, Dorſeno Mundo, C. Epidico, L. Piſone.

Externis.

Iſidoro, Theophraſto, Ariſtotele, Democrito, Theopompo, Hierone rege, Attalo rege, Philometore rege, Archyta, Xenophonte, Amphilocho, Athenienſe, Anaxipoli Thraſio, Apollodoro Lemnio, Ariſtophane Mileſio, Antigono Cymæo, Agathocle Chio, Apollonio Pergameno, Bacchio, Mileſio, Bione, Chærea Athenienſe, Chæriſto item, Diodoro Prienæo, Dione Colophonio, Epigene Rhodio, Euagone Thaſio, Euphronio Athenæo, Androcione qui de agricultura ſcripſit, Æſchrione qui item, Lyſimacho qui item, Dionyſio qui Magonem tranſtulit, Diophane qui ex Dionyſio epitomen fecit, Ariſtandro qui de portentis.

Libro XVIII. continetur de agricultura.
Quòd antiquis maximum ſtudium agriculturæ fuit, & de hortorum ſingulari diligentia cap. I
Quæ corona prima Romæ II
De iugere, & actu, & legibus circa pecora, & quoties, & quibus tẽporibus fuit ſumma vilitas annonæ, & qui agricultura illuſtres III
Ratio de agricultura IV
Laus agricolarum, & quæ obſeruanda in agro parando V
De villarum poſitione, & præcepta antiquorũ de agro colendo VI
De frugum generibus & natura VII
Non omnia frumenti genera vbique naſci, & de reliquis in oriente generibus VIII
De piſtoriis & molitura & farina IX
De ſimilagine, ſiligine, & aliis generibus, & de

piſtura X
De fermentis, & panis faciendi ratio, & genera, & quando primùm piſtores Romæ, & de cribris, & alica XI
De leguminibus XII
De rapis & napis Amiterninis XIII
De lupino XIV
De vicia, & eruo XV
De fœnogræco, & farragine, & de ocimo, & Medica & cytiſo XVI
De vitiis frugum & remediis, & quid in quoque terræ genere debeat ſeri XVII
De prodigiis frugum, & arandi diſciplina, & vomerum generibus XVIII
De temporibus arandi & iunctione boũ XIX
De occando, & quodam arationis genere, & de iteratione, & reſectione XX
De cultura terræ XXI
Exempla diuerſarum terrarum, & ſumma fertilitate, & bifera vite, & aquarum differentia XXII
De qualitate terræ & ſtercoratione XXIII
De bonitate ſeminũ, & diſciplina ſeminãdi, & quantum ex quoque genere frumenti in iugero ſerendum, & tẽporibus ſerendi XXIV
Digeſtio ſiderum in noctes & dies XXV
Replicatio totius culturæ, & quid quoque mẽſe in agro fieri oporteat XXVI
Ne agricolæ aſpiciant ſtellas, ſed magis tẽpora ſerendæ frugis, & ortus occaſúſque ſideris in quibuſdam herbis, & de ſtellarum ortu & occaſu XXVII
De pratis & reparatione prati, & cotibus, & falcib. & deſcriptio frugũ & ſiderũ XXVIII
De tempeſtatibus vtriuſque temporis, & remediis ſterilitatum XXIX

De

De meſſe, & tritico, & palea, & frumento ſeruando XXX
De vindemia & autumni temporibus XXXI
De lunari ratione XXXII
De ventorum ratione XXXIII
De limitatione agrorum XXXIV
Prognoſtica tempeſtatum XXXV

Summa res, & hiſtoriæ & obſeruationes MMLX.

Ex autoribus.

Maſſurio Sabino, Caſſio Hemina, Verrio Flacco, L. Piſone, Corn. Celſo, Turannio Graccula, D. Syllano, M. Varrone, Catone Cenſorio, Scrofa, Sarſennis patre & filio, Domitio Caluino, Hyginio, Virgilio, Trogo, Ouidio, Grçcino, Columella, Tuberone, L. Aruntino qui Græcè de aſtris ſcripſit, Cæſare Dictatore qui item, Sergio Paulo, Sabino Fabiano, M. Cicerone, Calphurnio Baſſo, Atteio Capitone, Manlio Sura, Actio, qui praxidica.

Externis.

Heſiodo, Theophraſto, Ariſtotele, Democrito Hierone rege, Philometore rege, Attalo rege, Archelao rege, Archyta, Xenophonte, Amphilocho Athenæo, Anaxipoli Thaſio, Ariſtophane Mileſio, Apollodoro Lemnio, Antigono Cymæo, Agathocle Chio, Apollonio Pergameno, Ariſtandro Athenæo, Bacchio Mileſio, Bione Solenſe, Cheræa Athenienſe, Chæriſto item, Diodoro Prienæo, Dione Colophonio, Epigene Rhodio, Euagora Thaſio, Euphronio Athenæo, Androcione qui de agricultura ſcripſit, Æſchrione qui item, Lyſimacho qui item, Dionyſio qui Magonem tranſtulit, Diophane qui ex Dionyſio epitomen fecit, Thalete, Eudoxo, Philippo, Callippo,

Doſitheo, Parmeniſco, Melitone, Critone, Oenopide, Zenone, Euctemone, Harpalo, Hecatæo, Anaximandro, Soſigene, Hipparcho, Arato, Zoroaſtre, Archibio.

Libro XIX. continentur lini natura, & mirabilia

De lini ſatione, & generibus eius, & quomodo perficiatur, & de mappis, & lino non ardente, & quando primùm in theatris vela cap. I

De ſparti natura, & quando primùm vſus eius, & quomodo perficiatur, & quæ ſine radice naſcantur & viuant II

De miſy, & tuberibus, & de fungis pezicis, laſerpytio, & magydari, & rubia & radicula III

De hortorum cura, & digeſtio terræ naſcentium præter fruges & frutices IV

Natura & genera: & hiſtoria naſcentium in hortis rerum V

De hortenſium herbarum radicibus, foliis, floribus, coloribus VI

Quoto die quæque herbæ naſcuntur ſatæ, & quomodo quæque formentur, vel digerantur, & quorum ſingula genera ſunt, & quorum plura VII

Natura & genera & hiſtoriæ ad condimenta in horto ſartarum rerum XLVI VIII

De fœniculo & cannabe IX

De morbis hortorum, & remedia circa formicas, erucas, & culices X

Quæ magis ſint fortia vel minùs, & quibus ſalſæ aquæ proſint XI

Ratio rigandorum hortorum, & quæ tranſlata meliora fiant, & de ſuccis hortenſiorum, & ſaporibus XII

Summa res, & hiſtoriæ, & obſeruationes MCXLIII.

Ex

Ex autoribus.

M.Actio, Plauto, M.Varrone. D.Syllano, Catone Cesorio, Hygino, Virginio, Mutiano, Celſo, Columella, Calphurnio Baſſo, Manlio Sura, Sabino Tyrone, Licinio Macro, Q.Hirtio, Vibio Ruffo, Ceſennio qui Cepurica ſcripſit, Caſtritio item, Firmo item, Petreio.

Externis.

Herodoto, Theophraſto, Democrito, Ariſtomacho, Menandro qui Biochreſta ſcripſit, Anaxilao.

Libro xx. continentur medicinæ ex his quæ in hortis ſeruntur.

De cucumere ſylueſtri & elaterio cap. I.

De anguino cucumere ſiue erratico, & de ſatiuo, & de pepone II

De cucurbita ſylueſtri, & rapo III

De naporum differentiis, & rhaphano ſylueſtri, & de rhaphano ſatiuo, & paſtinaca IV

De ſtaphylino, ſiue paſtinaca, & gingidio, & ſeſeli, & inula, & de cæpe V

De porro ſectiuo, & capitato, & de allio VI

De lactuca ſyluatica ſiue caprina, & eſopo, & iſati, & lactuca ſatiua VII

De generibus betæ, & intubis, cichorio & ſeri VIII

De braſſica, & lapſana, & de braſſica marina, & ſcila, de bulbis, & bulbine IX

De aſparagis & corruda, & libyco, & orminio X

De apio, & apiaſtro, & oleoſelino, & oreoſelino XI

De petroſelino & ocimo XII

De ſylueſtri ocymo, & eruca, & naſturtio, & ruta XII

De mentaſtro, & menta, & pulegio, & nepeta, & de cumino XIV

De cumino Æthiopico, quod vrinam ſtringit, & de cappari, & de Liguſtico ſiue panace, & cunila bubula XV

Itē de cunila bubula, gallinacea ſiue origano Heracleotico, cunilagine molli, libanotide, cunila ſatiua, & montana XVI

De piperiti, & origano, & oniti praſio, & tragorigano, & heraclio, & lepidio, & de gith, ſiue melanthio, & aniſo XVII

De anetho & ſacopenio, ſagapeno, & de papauere albo & nigro, & quomodo ſuccus herbarum colligendus eſt, & de opio XVIII

De erratico & ceratiti, & glaucio ſiue paralio, & heraclio ſiue aphro, & de diacodio, tithymalo XIX

De portulaca ſiue peplio, coriandro, & atriplici XX

De malua, malope, & althæa, & lapatho, & oxy lapatho, & hydrolapatho, & hippolapatho, & bulapatho XXI

De ſinapis tribus generibus, & marrubio, & ſerpyllo, & ſiſymbrio ſiue thymbræo, & de lini ſemine, & blito XXII

De meui & fœniculo, & hippomarathro, vel myrſineo, & cannabi, & de ferula, & carduis XXIII

Confectio theriacæ, compoſitio medicaminis Antiochi XXIV

Summa medicinæ & hiſtoriæ, obſeruationes M.D.CVII.

Ex autoribus.

Catone Cenſorio, M. Varrone, Pompeio Lenæo, Gallione, Hygino, Sextio Nigro, qui Græcè ſcripſit, Iulio Baſſo qui item, Celſo, Antonio Caſtore.

Externis.

Externis.

Democrito, Theophraſto, Orpheo, Menandro qui Biochreſta ſcripſit, Pythagora, Nicandro.

Externis.

Nicandro, Hippocrate, Chryſippo, Diocle, Ophione, Heraclide, Hiceſio, Dionyſio, Apollodoro Tarentino, Apollodoro Cittienſe, Praxagora, Pliſtonico, Medio, Dieuche, Clophanto, Philiſtione, Aſclepiado, Crateua, Petronio Dodoto, Iolla, Eroſiſtrato, Diagora, Andrea, Mneſicle, Epicarmo, Damione, Dalione, Soſimene, Theopolemo, Metrodoro, Solone, Lyco, Olympiade Thebana, Phyllino, Petreio, Mictione, Glaucia, Xenocrate.

Libro vigeſimoprimo continentur florum & coronamentorum naturæ.

De natura florum, & coronamentorum, de mira florum varietate cap. I.
De ſtrophiolo ſerto, & qui primùm flores miſcere cœperint, & quando primùm corolla inuenta, vel appellata, & quare II
Quis primùm coronam foliis aureis & argenteis dedit, & de honore coronarum apud antiquos, & de Scipionis honore, & de pactilibus coronis, & Cleopatræ reginæ facto III
De roſa in coronis, & de generibus eius, & vbi ſeratur IV
De lilio tria genera, & ratione ea inſerendi V
De violis, & de caltha, & baccare, combreto, aſaro, & croco VI
De floribus antiquis, & de odoramentorum diuerſitate, ſaliunca, & polio VII

De veſtium æmulatione cum floribus, & amarantho, & chryſocome ſiue cryſiti VIII
De honore coronarum, & cyclamino, & meliloto & trifolio, tria genera eius IX
De origano, & thymo, & melle Attico, & coniza & Iouis flore, & helenio, & abrotono, & leucanthemo X
De amaraco vel ſampſucho, & nyctegreto, & meliloto, & viola alba, & codiamino, & de ſyluestribus bulbis, & heliochryſo, & lychni, & de herbis citra mare XI
De cura apum, & pabulo, & morbis earum & remediis XII
De venenato melle, & de remediis mellis venenati, & mellis inſani XIII
De melle, quod muſcæ nõ attingunt, & alueariis, & cura eorum, ſi famen ſentiunt apes: & quomodo cera fiat XIV
De herbis ſponte naſcentibus, & aculeatis XV
De carduo, ac helxine, & tribulo & anchuſa XVI
De differentia herbarum per folia, & quæ herbæ toto anno floreant, & haſtula regia, & piſtana, & de gladiolo XVII
De iunco genera ſex, & de cypero, & de medicamentis earum, & de cypiro, & odorato iunco XVIII
Ex roſa medicinæ, & de lilio, & de narciſſo. & ex viola, & de bacchare, & combreto, & aſaro XIX
De nardo Gallico, & de croco medicinæ, & crocomagmate, & ſaliunca, & polio, & iri, & holochryſo, & chryſocome & meliloto XX
De trifolio, & thymo, & hemerocalle, & de helenio

helenio & abrotono xxi
Ex leucanthemo & ſampſucho medicinæ caput xxii
De anemona medicinæ xxiii
Ex œnanthe medicinæ xxiv
Ex heliochryſo medicinæ xxv
Ex hyacintho medicinæ xxvi
Ex vinca peruinca medicinæ, ruſco, bati, & acino xxvii
Ex colocaſia medicinæ xxviii
Ex anthalio medicinæ xxix
De parthenio medicinæ xxx
De ſtrychno medicinæ xxxi
De corchoro & cnico xxxii
De perſoluta xxxiii
De menſuris & ponderibus xxxiv

Summa medicinæ hiſtoriæ, & obſeruationes ſeptingentæ triginta.

Ex autoribus.

Catone Cenſorio, M. Varrone, Maſſurio, Antiatæ, C. Helio Veſtino, Vibio Ruffino, Hygino, Pomponio Mela, Pompeio Lenæo, Cornelio Celſo, Calphurnio Baſſo, P. Largio, Licinio Macro, Sextio qui Græcè ſcripſit, Iulio Baſſo qui item, Antonio Caſtore.

Externis.

Theophraſto, Democrito, Orpheo, Pythagora, Magone, Menandro qui Diochreſta ſcripſit: Nicandro, Homero, Heſiodo, Muſæo, Sophocle, Anaxilao.

Medicis.

Mneſtheo qui de coronis, Callimacho qui itē. Phania phyſico, Simo, Timariſto, Hippocrate,

Chryſippo, Diocle, Ophione, Heraclide, Hiceſio, Dionyſio, Apollodoro Cittienſe, Apollodoro Tarentino, Praxagora, Pliſtonico medico, Dieuche Cleophanto, Philiſtione, Aſclepiade, Crateua, Petronio Diodoto, Iolla, Eraſiſtrato, Diagora, Andrea, Mneſicle, Epicharmo, Damione, Dalione, Soſimene, Theopolemo, Metrodoro, Solone, Lyco, Olympiade Thebana, Phillino, Petreio, Mictione, Glaucia Xenocrate.

Libro XXII. continetur de autoritate herbarum.

De gentibus herbis formæ gratia vtentibus I
Quòd herbis veſtes inficiantur II
De corona graminea III
De raritate eius IV
Qui ſoli corona ea donati V
Qui ſolus Centurio coronatus VI
Medicinæ ex reliquis coronamentis, & erynge, caput VII
De herba quam centumcapita vocant, caput VIII
De arcano, & glycyrrhiza IX
De tribulo, & generibus eius, & medicinis, caput X
De ſtœbe, & medicinis eius XI
De hyppophye, hippope, & medicinis earum XII
De vrtica, & medicinis eius XIII
De lamio, & medicinis eius XIV
De ſcorpione, generibúſq; ac medicinis eius, caput XV
De leucacantha, & medicinis eius XVI
De helxine, perdicio, parthenio, ſideriti, & medicinis eius XVII
De chamæleone, generibus ac medicinis eius

eius XVIII
De coronopo,& medicinis eius XIX
De anchuſa, & pſeudanchuſa : & medicinis earum XX
De onocheli, anthemi, loto, & lotometra, heliotropio, tricocco, & adianto ſiue callitrico XXI
De picride, theſio, aſphodelo, halimo, acantho, & bupreſti, elaphoboſco, ſcandice, iaſione, & de caucalide, ſio, ſilybo, ſcolymo, ſiue limonio, ſoncho, chondrillo ſiue condrilli,& boletis XXII
De fungis,& ſilphio,& de laſere XXIII
De natura mellis, & aqua mulſa, & quare genere ciborum mores immutentur, & de melitide, & cera; & contra compoſitiones medicorum XXIV
Medicinæ ex frugibus XXV
Summa medicinæ & hiſtoriæ, & obſeruationes DCCCCVI.

Ex autoribus.

Iiſdē, quibus priore libro,& præter eos, Chryſermo, Eratoſthene, Alcæo.

Libro XXIII. continetur de cultis arboribus.

De medicinis vuarum recentium,& de ſarmētis vuarum, & vinaceis, & de vua theriace, & de vua paſſa, & aſtaphide, & aſtaphis agria, pituitaria, & labruſca, & de vite alba, & nigra, de muſtis, & vini generibus & aceto I
De aceto ſcillino,& oxymelite,& ſapa, & fæce vini aceti,& ſapę II
De oleis & foliis oleæ, flore & cinere, & de o-

liua alba & nigra, & de amurca III
De foliis oleaſtri, & œnanthino oleo, & cicino, & amygdalino. & laurino, & myrteo, chamæmyrſino, & cupreſſino, & cytreo, & caryino IV
De mirobalano palma, & de palma elate V
Medicinæ ex ſingulorum generum flore, foliis, fructu, ramis, cortice, ligno, ſucco, radice, cinere VI
De pyris & eorum obſeruationibus. & de ficorum obſeruatione, & caprifico erineo, & aliorum generibus medicinæ VII
De pineis, & amygdalis, & nuce auellana, & de nuce iuglāde, & de piſtaciis. & caſtaneis, ſiliquis, cornu & vnedone, & lauro VIII
De myrto ſatiua, & myrtidano, & myrto ſylueſtri IX
Summa medicinæ & hiſtoriæ, & obſeruationes MCCCCXIX.

Ex autoribus.

C. Valgio, Pompeio Lenæo, Sextio Nigro qui Græcè ſcripſit, Iulio Baſſo qui item, Antonio Caſtore, M. Varrone, Cornelio Celſo, Fabiano.

Externis.

Theophraſto, Democrito, Orpheo, Pythagora, Magona, Menandro qui Biochreſta ſcripſit, Nicandro, Homero, Heſiodo, Muſæo, Sophocle, Anaxilao.

Medicis.

Mneſtheo, Callimacho, Phania, Phyſico, Simo, Timariſto, Hippocrate, Chryſippo, Diocle, Ophione, Heraclide, Hiceſio, Dionyſio, Apollodoro Cittienſe, Apollodoro Taretino, Praxagora;

gora, Pliſtonico, Medio, Dieuche, Cleophanto, Philiſtione, Aſclepiade, Crateua, Petronio Diodoto, Iolla, Eraſiſtrato, Diagora, Andrea, Mneſicle, Epicharmo, Damione, Dalione, Soſimene, Theopolemo. Metrodoro, Solone, Lyco, Olympiade Thebana, Phyllino, Petreio, Mictione, Glaucla, Xenocrate.

Libro XXIV. continentur medicinæ ex arboribus ſylueſtribus

Medicinæ ex arboribus ſylueſtribus I
Lotos II
Glans III
De cocco ilicis, & galla, & viſco, pilulis, glande, & de cerri radice & ſubere IV
De fago, & cupreſſo, & cedro magna, & de cedride, galbano V
De ammoniaco, & ſtyrace, & ſpŏdylio, & ſphagno, & terebintho, chamæpity, & pityuſa, & reſinis, & picea, & lentiſco VI
De pice ſpiſſa, & liquida, & palimpiſſa, & piſſaſphalto, & zopilla, & teda, & lentiſco VII
De plantano, & fraxino, & acere, & alba populo, & vlmo, & tilia, & ſambuco, & iunipero VIII
De ſalice, & amerina, & vitilibus, & erice IX
De virga ſanguinea, & ſilere, & liguſtro, & alno, & edera & ciſto, & ciſſo, & erythrano, & chamæciſſo, & ſmilace, & de clematide X
De harundine, & papyro, ebeno, & rhododendro, de rhue, erythro, & erythrodano, alyſſo, & radicula, & apocyno, & rorematino & cachry, & ſabina, & ſelagine, & ſamulo, & gummi medicinis XI
De ſpina Arabica, & ſpina alba, & acanthio,

& acacia XII
De vulgari ſpina & ſylueſtri, & de eryſiſceptro, & de appendice ſpina, & pixacantho, & paliuro, aquifolia, & taxo, & rubis medicinæ XIII
De cynoſbato, & Idæo rubo, & rhamno, & lycio, & ſarcocolla, & de oporice medicinæ XIV
De chamædrye, & chamædaphne, & chamelæa, & chamæſyce, & chamæciſſo, & chamæleuce, & chamæcypariſſo, & ampelopraſſo, & ſtachye, & clinopodio, & centunculo, & clematide Ægyptia medicinæ XV
De aro, & dracunculo, dracontio, & ari, & millefolio, & herba eiuſdem nominis, & pſeudobunio, & myrrhi, & onobrychi medicinæ XVI
De coriaceſia, & callicia, & menaide, & aliis vigintitribus, & medicinis earum, quas quidam magicas eſſe dicunt, & de conſidia, & de aproxi, & recidiuis amorum XVII
De etiphia, & lanaria, & ſtratioti medicinæ XVIII
De herba quæ naſcitur in capite ſtatuæ, & de herba è fluminibus, & herba lingua, & cribro, & fimetis, & rhodora, & impia, & Veneris pectine, & nodia, & philanthropo, & canaria lappa, & tordile, & de gramine & dactylo, & fœnogræco medicinæ XIX
Summa medicinæ, & hiſtoriæ, & obſeruationes MCCCCXVIII.

Ex autoribus.

C. Valgio, Pompeio Lenæo, Sextio Nigro, qui Græcè ſcripſit, Iulio Baſſo qui item, Antonio Caſtore, M. Varrone, Corn. Celſo, Fabiano.

Ex

Externis.

Theophraſto, Apollodero, Democrito, Orpheo, Pythagora, Magone, Menandro qui Biochreſta ſcripſit: Nicandro, Homero, Heſiodo, Muſæo, Sophocle, Anaxilao.

Medicis.

Mneſtheo, Callimacho, Phania, Phyſico, Simo, Timatiſto, Hippocrate, Chryſippo, Diocle, Ophione, Heraclide, Hiceſio, Dionyſio, Apollodoro Cittienſe, Apollodoro Tarētino, Praxagora, Pliſtonico, Medio, Dieuche, Cleophanto, Philiſtione, Aſclepiade, Crateua, Petronio Diodoto, Iolla, Eraſiſtrato, Diagora, Andrea Mneſicle, Epicharmo, Damione, Soſimene, Theopolemo, Solone, Lyco, Metrodoro, Olympiade Thebana, Phyllino, Petreio, Mictione, Glaucia, Xenocrate.

LIbro XXIV. continentur naturæ herbarum ſponte naſcentium, autoritas herbarum, & de origine vſus earum.

Naturæ herbarum ſponte naſcentium. I

Qui Latinè vſus herbarum ſcripſerint, & quando ad Romanos notitia earum peruenerit, & qui primi Græcorum de his compoſuerint, & de herbarum inuentione, & antiqua medicina, & quare minùs exerceantur corū remedia, & de cynorrhodo, & de dracunculo medicinæ II

De quodam peſtifero fonte Germaniæ, & de Britannica, & maximis morborum doloribus III

De moly, & dodecatheo, & pæonia, vel pentorobo, vel glyciſide, & panace, vel aſclepio, & heraclio, & panace Chironio, & panace centaureo, vel pharnaceo, & heraclio

ſiderio,& hyoſcyamo. vel appollinari ſiue altercangeno IV

De linozoſte,Parthenio, hermupoa ſiue potiùs mercuriali,& achilleo, & panace heracleo,ſideriti,millefolio,& de ſcopa regia,& hemionio,teucrio,ſplenio, de melampodio ſiue elleboro,quótve eorũ genera,& de nigro elleboro & albo medicinæ,& quando detur,& quomodo ſumendum, & quibus non dandum,& quod mures necat V

De mithridatio,& ſcordoti ſiue ſcordio, & polemonia vel phileteria vel chiliodynama, & eupatoria,& centaurea ſiue chironio, & de lepro centaureo libadio, felle terræ triorche medicinæ VI

De clymeno,& gentiana, & lyſimachia, & parthenide,& artemiſia, & ambroſia, & nymphæa,& heralio,& euphorbia medicinæ VII

De plantagine,& bugloſſa,& cynogloſſa, & buphthalmo,& Scythica, & hippice,& de iſchæmone,& de betonica,& Cãtabrica, & conſiligine,& hiberide,& chelidonia,& camaria,& elaphoboſco,& dictamno,& ariſtolochia,& quòd eius delectatione aduolent piſces,& ſtatim capiantur,& medicinæ cõtra ſerpentium ictus ex herbis quas ſuperiùs nominauit VIII

De argemonia,& agarico,& echio,& hyoſcyamo,& hierobotane,& blataria, & lemonia, & quinquefolio,& dauco, & perſolata, & arcio,& cyclamino, & peucedano, omnia ad ſerpentium ictus IX

De ebulo,& verbaſco,& thelyphono, & contra ſcorpionum ictus,& rubetarum & canũ morſus,& generaliter cõtra omne venenũ X

Re-

Remedia ad capitis vitia. XI
De centaureo, & chelidonia, & panace, & hyoſcyamo, & euphorbio ad oculorum vitia XII
De anagallide ſiue corchoro, & mandragora ſiue circeio, & cicuta, & crethmoagrio, & molybdæna, & capno, & acoro, & iride, cotyledone, aizoo, & andrachne, & erigero, & de ephemero, & de labro Veneris, & de ranunculo, ad oculorum, aurium, narium, dentium, oriſque vitia medicinæ XIII
Summa medicinæ, & hiſtoriæ, & obſeruationes MCCXCII.

Ex autoribus.

Sex. Gallico, Pompeio Lenæo, Sextio Nigro qui Græcè ſcripſit, Iulio Baſſo qui item, Antonio Caſtore, Cor. Celſo.

Externis.

Theophraſto, Apollodoro, Democrito, Iuba, Orpheo, Pythagora Magone, Menandro qui Biochreſta ſcripſit. Nicandro, Homero, Heſiodo, Muſæo, Sophocle, Xantho, Anaxilao.

Medicis.

Mneſtheo, Callimacho, Phania, Phyſico, Timariſto, Simo, Hippocrate, Chryſippo, Diocle, Ophione, Heraclide, Hiceſio, Dionyſio, Apollodoro Cittienſe, Apollodoro Tarentino, Praxagora, Pliſtonico, Medio, Dieuche, Cleophanto, Philiſtione, Aſclepiade, Crateua, Iolla, Eraſiſtrato, Diagora, Andrea, Mneſicle, Epicharmo, Damione, Soſimene, Theopolemo, Metrodoro, Solone, Lyco, Olympiade Thebana, Phyllino, Petreio, Mictione, Glaucia, Xenocrate.

Libro vigeſimo ſexto continentur reliquæ per morborum genera medicinæ, & de nouis morbis, & de lichene quid ſit, & quando primùm in Italia cœperint, & de carbunculo, elephantiaſi, & colo I
Laus Hippocratis II
De noua medicina, & Aſclepiade Medico, & qua ratione veterem medicinam mutauerit III
Irriſio magicæ artis, & de lichene, eiúſque remedio, & faucium IV
Ad ſtrumas, & ad digitos, & ad pectus, & ad tuſſim medicinæ V
De verbaſco, & cacalia vel tuſſilagine, & bechio, & ſaluia, ad tuſſim VI
Ad lateris dolores & pectoris, & ad orthopnœas, ad iocineris dolorem, cordis dolori, pulmoni, vrinæ, tuſſi, pectori, hulceribus, renibus, hepaticis, ad vomitionem & ſingultus, pleureticis, lateri VII
De omnibus vitiis ventris & remediis, & eorum quæ circà vel intra ſunt, & de aluo ſiſtenda, vel ſoluenda VIII
De pulegio & argemone IX
De nymphæa, & abſtinentia & appetentia veneris, & de ſatyrio erythraico, & crategi, & ſideriti X
Medicinæ generales de pedibus, talis, articulis, neruis, & remedia contra morbos qui totum corpus occupant, & de merthryda, & vigiliis, paralyſi, & de febribus frigidis, & febre iumentorum, & phreneticis, & chamæacta & aizoo, & igne ſacro XI
Ad luxata membra, & contra morbum regium, & contra furunculos, & fiſtulas, & inflationes, & ambuſtionem, & contra alios mor-

morbos,ad neruos,& ſanguinem XII
De herba equiſeto,nymphæa, peucedano, ſiderite,aliiſque pluribus ad ſanguinem ſiſtēdum vtilibus,& ſtephanomeli & eriſithale, & contra vermes XIII
Ad hulcera & plagas,& ad verrucas tollendas, & de polycnemo XIV
De pluribus experimentis ad mulierum menſes,& vuluæ morbos,&partus eiiciendos & continendos,& cutis in facie vitia,& capillum tingendum & tollendum,&quadrupedum ſcabiem XV

Summa medicinæ,& hiſtoriæ, & obſeruationes MCCXCII.

Ex autoribus.

M.Varrone,C.Valgio, Pompeio Lenæo,Sextio Nigro,qui Græcè ſcripſit,Iulio Baſſo qui item, Antonio Caſtore, Cor.Celſo.

Externis.

Theophraſto,Apollodoro,Democrito, Iuba, Orpheo,Pythagora,Magone, Menandro qui Biochreſta ſcripſit.Nicandro,Homero, Heſiodo,Muſæo,Sophocle,Xantho,Anaxilao.

Medicis.

Mneſtheo,Callimacho, Phania phyſ.Timariſto,Simo,Hippocrate,Chryſippo, Diocle, Ophione,Heraclide,Hiceſio,Dionyſio Apollodoro Tarentino,Praxagora, Pliſtonico, Medio,Dieuche,Cleophanto, Philiſtione, Aſclepiade,Crateua,Iolla,Eraſiſtrato, Diagora, Andrea,Mneſicle,Epicharmo,Damione, Theopolemo,Metrodoro,Solone, Lyco,Thebana, O-

lympiade, Phyllino, Petreio, Mictione, Glaucia, Xenocrate.

LIbro XXVII. continentur reliqua herbarum genera

De aconito, & panthera quæ extinguitur aconito II

Quòd omnium creaturarum conditor ſit Deus III

De Æthiopide: & agerato, & aloë, & alcea, & alypo, & alſina, & androſace, & androſæmo, & ambroſia, & anoni, & anagyro, & anonymo IV

De aparine, & arctio, & aſpleno, & aſclepiade, & aſtere, vel bubonio, & aſcyro vel aſcyroide, & aphace, & de alcibio, & alectorolopho V

De alo VI

De alga, & actæa, & de ampelo agria, & abſinthio VII

De ballote & botrye fruticoſa & brabyla & bryo, bupleuro & catanance, & calla, & circeia, & cirſio, & crategono, & theligono & crocodilio & cynoſorchi, & chryſolachano: & cucubalo & conſerua VIII

De cocco Gnidio, & dipſaco, & dryopteri, & dryophono, & elatine, & empetro ſiue calcifraga, & epipacti vel elleborine, & epimedio, & enneaphyllo, & filice, & de femore bubulo, & galeopſide ſiue galeobdolo. & clauce ſiue eugalacto IX

De glaucio & glyciſide, & gnaphalio ſiue chamæzelo & galendrago, & holco, & hyoſiri, & holoſteo, & hypophæſto X

De hypogloſſa & hypecoo, Idæa, iſopyro, lathyri, leontopetalo, lycopſido, & aliis quibuſ-

buſdam XI
De medio,& myoſota,& myagro, & natrice, & othonne,& onoſma, & onopordo & oſyri,& oxie,& batrachio, & polygono & leucanthemo, & phyteuma, & phyllo,& phellãdrio &phalari:& polyrrhizo & proſerpinaca,& de rhacoma, & de reſeda, & ſtœchade XII
De ſolano,& ſmyrnio & telephio, & trichomane & thalictro & thalſpe & tragonia & tragoni,& trago,& tragopogo & ſpondyli: & quòd quidam morbi in quibuſdam non ſunt gentibus XIII
Summa medicinæ,& hiſtoriæ, & obſeruationes DCCII.

Ex autoribus.

Pompeio Lenæo,Sextio Nigro,qui Græcè ſcripſit,Iulio Baſſo,qui item, Antonio Caſtore, Cornelio Celſo.

Externis.

Theophraſto,Apollodoro Cittienſe, Democrito,Ariſtogitone,Orpheo, Pythagora, Magone,Menandro qui Biochreſta ſcripſit, Nicandro.

Medicis.

Mneſtheo,& cæteris iiſdem quibus in priore libro.

Libro XXVIII. continentur medicinæ ex animalibus I
An ſit in medendo aliqua vis verborum: oſtenta & ſanciri & depelli II
Remedia ex homine contra Magos III

Digitized by Google

De quibuſdam ſortilegiis, & ſaliua hominis IV
De obſeruatione victus V
De ſternutamento & Venere, & cæteris remediis VI
De remediis muliebribus VII
Medicinæ ex animalibus peregrinis, & elephãto, & leone, & de camelo, & hyæna, & crocodilo, & chamæleonte, & ſcinco, & hippopotamo, & lyncibus VIII
Medicinæ omnes ex feris animalibus aut eiuſdem generis placidis, lactis vſus, & obſeruationes, & de caſeis, butyro, & adipe IX
Medicinæ de apro, & capris, & equis feris, & remedia ex beſtiis contra omnes morbos X
De remediis ad morborum multa genera ex animalibus XI
Ad faciei vitia, ceruicis & pectoris morbos XII
Ad ſtomachi, lumborum & renum vitia XIII
Ad aluum ſiſtendum, cœliacos, & dyſentericos, inflationes alui, rupta, teneſmon & tænias, & colum XIV
Ad veſicæ cruciatus, & calculos, de genitaliũ & ſedis vitiis, & inguinum remediis XV
Ad podagras, morbum comitialem, ſideratos, oſſáque fracta remedia XVI
Ad melancholicos, lethargicos, hydropicos, ignem ſacrum, & ad dolores neruorum remedia XVII
Ad ſanguinem ſiſtendum, & contra hulcera & carcinomata, ad ſcabiem remedia XVIII
Ad muliebria mala medicinæ XIX
Mira de animalibus XX
Summa

Summa medicinæ,& hiſtoriæ , & obſeruationes C L X X X V.

Ex autoribus.

M.Varro.L.Piſone, Fabiano , Verre. Antiate, Verrio Flacco,Catone Cenſorio, Seruio Sulpitio,Licino Macro,Celſo,Maſſurio, Sextio Nigro,qui Græcè ſcripſit , Bytho Dyrrhacheno, Ophilio Medico,Granio Medico.

Externis.

Democrito,Apollonio , qui Myrſin , Mileto, Artemone,Sextilio Antæo , Homero, Theophraſto,Lyſimacho,Attalo , Xenocrate, Orpheo qui Diophios,Archeleo qui item, Demetrio,Sotira, Laide,Elephantide,Salpe, Olympiade Thebana , Diotimo, Iolla , Mictione Smyrnæo,Æſchine Medico,Hippocrate , Ariſtotele,Metrodoro,Icacida Medico , Heſiodo, Dialcone, Cæcilio Bione qui peridynameon, Anaxilao,Iuba rege.

Libro XXIX. continentur medicinæ ex animalibus

De origine medicinæ & quando primùm clinice,& quando primùm iatraleptice, & de Chryſipo,& Eraſiſtrato,& empitice, & Herophilo,& reliquis illuſtribus medicis , & quoties ratio medicinæ mutata ſit , & qui primus Romæ medicus , & quando & quid de medicis antiqui Romani iudicauerint, & vitia medicinæ I

De medicinis lanarum II

De ouorum natura III

Remedia de cane,& ex animalibus quæ placida non ſunt,ſed fera,& ex volucribus,& cõtra morſus phalangiorum IV

De ſeuo camelino, & cane rabido, & lacerta, & anſeribus, & columbis, & muſtelis remedia V
Ad alopecias tollendas, & ad pilos reddendos, & ad lendes tollendos, & ad palpebras, & ad glaucomata, & ad oculos & parotidas remedia VI
Summa medicinæ & obſeruationes DXXI.

Ex autoribus.

M. Varrone, Piſone, Verrio Flacco, Antiate, Nigidio, Caſſio Hemina, Cicerone, Plauto, Celſo, Sextio Nigro, qui Græcè ſcripſit, Cæcilio Medico, Metello Scipione, Ouidio Poeta, Licinio Macro.

Externis.

Philopatore, Homero, Ariſtotele, Orpheo Democrito, Anaxilao.

Medicis.

Botrye Apollodoro, Archidemo, Anaxilao, Ariſtone, Xenocrate, Diodoro, Chryſippo Philoſopho, Horo, Nicandro, Appollonio Pitanæo.

Libro XXX. continentur medicinæ ex animalibus reliquæ prioris libri.

De origine Magicæ artis, quando & à quibus cæperit, & à quibus celebrata fuerit, & reliquæ ex animalibus medicinæ I
De ſpeciebus Magiæ, Neroniſque & Magorum deteſtatio.
De talpis, & reliquæ medicinæ per morbos digeſtæ in animalibus, quorum genera placida ſunt aut fera III

Que

Quomodo commendetur os,& contra maculas faciei,& ad faucium vitia IV
Ad ſtrumas exulceratas, ad humerorum & præcordiorum dolores V
De pulmonum vitiis,& iecoris, & ſanguinis reiectionibus VI
Ad dyſentericos,& ventris mala remedia VII
Ad calculos,& veſicæ dolores, teſtiúmque & inguinum tumores,& ad panos VIII
Ad podagras & articulorum dolores IX
Remedia aduerſus morbos toti corpori X
Contra morbum regium, & phreneticos, & contra febres & hydropicos XI
Ad ignem ſacrum,ad carbunculos, furunculos, ambuſta, neruorúmque contractiones XII
Ad ſanguinem ſiſtendum, & tumores vulnerum,& hulcera vulnera, & alia mala ex animalibus remedia XIII
Ad muliebria mala medẽda,& conceptus maturandos XIV
Promiſcuæ medicinæ XV
De miraculis quarundam beſtiarum XVI
Summa medicinæ,& obſeruationes octingentæ L I V.

Ex autoribus.

M.Varrone,Nigidio.M.Cicerone, Sextio Nigro qui Græcè ſcripſit,Licinio Macro.

Externis.

Eudoxo,Ariſtotele, Hermippo,Homero, Apione,Orpheo,Democrito,Anaxilao.

Medicis.

Botrye,Horo,Apollodoro,Menandro. Archi-

mede, Ariſtone, Xenocrate, Diodoro, Chryſippo, Nicandro, Apollonio Pitanæo.

Libro XXXI. continentur medicinæ ex aquatilibus, & aquarum mirabilia.
Aquarum mirabilia I
De differentia aquarum, medicinis & obſeruationibus CCLXVI II
De qualitate aquarum inſalubritate vel commoditate earum III
Aquarum ſubitò naſcentium aut deſinentium ratio IV
Obſeruatio hiſtorica V
Ratio aquæ ducendæ, & quomodo medicatis vtendum, & quid proſit nauigatio, & medicinæ aquæ marinæ VI
De generibus ſalis & confecturis & medicinis & obſeruationibus VII
De ſcombro piſce, & muria, & alece. VIII
De natura ſalis, & eius medicinis IX
De nitri generibus, & confecturis, & medicinis, & obſeruationibus X
De ſpongiarum natura XI
Summa medicinæ hiſtoriæ, & obſeruationes nongentæ vigintitres.

Ex autoribus.

M. Varrone, Caſſio Parmenſe, Cicerone, Mutio, Cornelio Celſo, Trogo, Ouidio, Polybio, Sornatio.

Externis.

Callimacho, Cteſia, Eudico, Theophraſto, Eudoxo, Theopompo, Polyclito, Iuba, Lyco, Apione, Epigene, Pelope, Apelle, Democrito, Thraſillo, Nicandro, Menandro Comico, Attalo,

talo, Salluſtio Dionyſio, Andrea , Nicerato, Hippocrate, Anaxilao.

Libro XXXII. continentur reliqua medicinæ ex aquatilibus.

De echeneide piſce, & mirabili eius proprietate, de torpedine, & marino lepore, & mirabilia rubri maris I
De ingeniis & manſuetudine quorundam piſcium, & vbi ex manu edant, & vbi reſpenſa dantur ex piſcibus II
De his quibus in terris & in aquis victus eſt, & de caſtoreis medicinæ & obſeruationes III
De teſtudine, & multorum piſcium medicinæ, & obſeruationes IV
De aquatilibus, quomodo remedia in morbos digeſta ſunt, & primùm contra venena, & venenata animalia V
De oſtreis & purpuris, alga & eorum remedia VI
Ad alopecias & capillos, & oculorum & auriũ dentium, & faciei vitia VII
Promiſcuæ medicinæ VIII
Ad iocineris vitia, laterúmque, ad ſtomachi alui, & aliæ promiſcuæ medicinæ IX
Ad febres omnium generum, & contra diuerſas infirmitates X
Animaliũ omnium in mari viuentium CXXVI. genera eſſe XI
Summa medicinæ & hiſtoriæ & obſeruationes nongentæ vigintiocto.

Ex autoribus.

Licino Macro, Trebio Nigro, Sextio Nigro qui Græcè ſcripſit, Ouidio Poeta. Caſſio Hemina, Mecœnate, L. Atteio.

Externis.

Iuba, Andrea, Salpe, Apione, Pelope, Apelle Thaſio, Thraſillo, Nicandro.

Libro trigeſimotertio continentur naturæ metallorum.

Quæ prima commendatio metallorum auri, & de origine anulorum aureorum, & modo auri apud antiquos, & equeſtri ordine, & de iure anulorum aureorum I
De decuriis iudicum, & quoties nomina equeſtris ordinis immutata, & donis militaribus, & quando primùm corona aurea II
De reliquo vſu auri in viris & mulierib. & de nummo aureo, & quando primùm ſignatũ eſt æs, argentum, & aurum, & antequam ſignaretur qui mos in ære, & quæ maxima pecunia primo ſenſu, & quoties: & quibus temporibus autoritas auri III
Ratio naturalis auri inueniendi, & quando primùm aurea ſtatua, & medicina ex auro IV
De chryſocolla, & medicinæ ex chryſocolla VI & mirabilis natura eius glutinandis inter ſe perficiendiſque metallis V
De argento, & argento viuo, & ſtibio ſiue alabaſtro, & ſcoria argenti, & de ſpuma argenti VI
De minio, quantæ autoritatis fuerit apud Romanos, & inuentione eius, & cinnabaris ratione in picturis, & medicinæ: de generibus minij, & ratione eius in picturis VII
De hydrargyro, de argento inaurando, de coticulis in argenti generibus, & experimentis. VIII
De ſpeculis, & Ægyptio argento IX

De

De immodica pecunia, & quorum maximæ opes fuerint, & quando primùm populus Romanus ſtipem ſparſerit X
De luxuria, & frugalitate in vaſis, & lectis argenteis, quando lances immodicæ factæ XI
De ſtatuis argenteis, & cælatura argenti, & cæteris quibuſdam XII
De ſile, & cæruleo, & Neſtoriano, & cælo, & quòd non omni anno æqualiter ſpecies vendantur XIII
Summa medicinæ, & hiſtoriæ, & obſeruationes mille ducentæ quindecim.

Ex autoribus.

L. Piſone, Antiate, Verrio, M. Varrone, Cornelio Nepote, Meſſala Ruffo, Marſo Poeta Butho, Iulio Baſſo qui de medicinis Græcè ſcripſit, Sextio Nigro qui item, Fabio Veſtale.

Externis.

Democrito, Metrodoro Scepſio, Menæchmo qui de toreutice ſcripſit, Xenocrate qui item, Antigono qui item, Heliodoro qui de Athenienſium anathematis, Paſitele qui admirabilia opera ſcripſit, Nymphodoro, Timæo qui de medicina metallica ſcripſit, Iolla, Apollodoro, Andrea Heraclide, Diagora Botryente, Archimede, Dionyſio, Ariſtogene, Democrito, Mneſicle, Attalo Medico, Xenocrate Zenonis, Theomneſte.

Libro trigeſimoquarto continentur æris metalla, & ferri, & plumbi, & ſtanni I
Genera æris, quæ Corinthia, quæ Deliaca, quæ Æginetica II
De candelabris, & templorũ ornamentis III
Quando primùm ſimulachrum Romæ factum,

& de origine ſtatuarum, & honore ſtatuarum, & generibus, & figuris IV
De ſtatuis togatis, & quibuſdam aliis, & quib. primùm in columna, & quando roſtra, & quando primùm publicè, & quæ primùm ſtatuæ Romæ. V
De ſtatuis ſine tunicis, & quibuſdam aliis, & quæ prima Romæ ſtatua equeſtris, & quando omnes ſtatuæ priuatim & publicè ſublatæ, & quibus Romæ mulieribus, & quæ primæ ab exteris publicè poſitæ VI
De antiquis ſtatuariis, & pretiis ſignorum immodicis & coloſſis in vrbe celeberrimis VII
Nobilitates ex ære operum & artificum CCLXVI VIII
Differentiæ æris & mixturæ, & de ſeruando ære IX
De cadmia medicinæ X
De ſcoria, & flore, & ſquama æris, & ſtomomare, & ærugine, & hieracio XI
De ſcolecia, & chalciti, & miſy, & ſory, & chalcantho XII
De pompholyge, & ſpodio, & antiſpodio, & diphyge, & triente Seruilio XIII
De ferro, & ferreis metallis, & differentiæ ferri XIV
De temperatura ferri, & medicinæ ex ferro & ærugine, & rubigine, & ſquama ferri, & hygremplaſtro. XV
De plumbi metallis, & albo plumbo, & nigro. XVI
De ſtanno, & plumbo argentario, & quibuſdã aliis XVII
Medicinæ de plumbo, & ſcoria plumbi, de molybdæna ſiue galena, de pſimmythio & ſandaracha XVIII
Summa

Summa res & hiſtoriæ , & obſeruationes DCCCXV.

Ex autoribus,

L.Piſone, Antiate, Verrio, M. Varrone, Meſſala, Ruffo, Marſo Poëta, Buto, Iulio Baſſo qui de medicina Grçcè ſcripſit, Sextio Nigro qui item, Fabio Veſtale.

Externis.

Democrito, Metrodoro Scepſio, Menæchmo qui de toreutice ſcripſit, Xenocrate qui item, Antigono qui item, Duride qui itẽ, Heliodoro qui Athenienſiũ anathemata ſcripſit, Nymphodoro, Andrea, Heraclide, Diagora Botrienſe, Iolla, Apollodoro, Archimede, Dionyſio, Ariſtogene, Diomede, Mneſicle, Xenocrate Zenonis, Theomneſto.

Libro trigeſimoquinto continetur honos picturæ.

Honos picturæ I
Honos imaginum II
Quando primùm clypei imaginum publicè, & quando in domibus poſiti, & de picturæ initiis, & monochromato, & primis pictoribus, & antiquitate pictorum in Italia III
De pictoribus Romanis, & quando primũ dignitas picturæ, qui & victorias ſuas pictura propoſuerunt, & quando externis picturis dignitas Romæ IV
Ratio pingendi, de pigmentis V
De coloribus natiuis & factitiis VI
Qui colores vdo non inducantur, & quib. coloribus antiqui pinxerunt, & quando primũ gladiatorum pugnæ propoſitæ ſunt VII
De ætate picturæ, operum & artificum indi-

catura,nobilitates CCCV. VIII
Primum picturæ certamen, & qui primi penicillo pinxerunt IX
De auibus per picturam deceptis, & quid difficillimum in pictura X
De auium cantu compeſcendo, & quis encauſto & penicillo primus lacunaria & cameras pinxerit, ſparſímque pretia mirabilia picturarum XI
Plaſtices primi inuentores, de ſimulacris & vaſis fictilibus, & pretio eorum XII
Terræ varietates, & de puluere Puteolano, & aliis terræ generibus, quæ in lapidem vertuntur XIII
De parietibus fornaceis & lateritiis, & eorum ratione XIV
De ſulphure, & alumine, & generibus eorum & medicinæ XV
De terra Samia, & Eretria, & Chia, & Selenuſia, pigniti, & ampeliti medicinæ XVI
Cretæ genera ad veſtium vſus, Cimolia, Sarda, Vimbrica, ſaxum, argentaria XVII
Qui, & quorum liberti præpoſiti XVIII
De terra ex Galatha, & terra Clupea, terra Balertica, terra Eburſitana XIX
Summa medicinæ, & hiſtoriæ, & obſeruationes DCCCCLVI.

Ex autoribus.

Meſſala oratore, Meſſala ſene, Feneſtella, Attico, Verrio, M. Varrone, Cornelio Nepote, Decio Eculeone, Muriano, Meliſſo, Vitruuio, Caſſio Seuero, Longulano, Fabio Veſtale qui de pictura ſcripſit.

Externis.

Paſitele, Apelle, Melanthio, Aſclepiodoro, Euphra-

phranore, Paraſio, Heliodoro, qui anathemata ſcripſit Athenis, Metrodoro qui de architectonice, ſcripſit, Democrito, Theophraſto, Apione Grammatico qui de metallica medicina ſcripſit, Nymphodoro, Andréa, Heraclide, Iolla, Apollodoro, Diagora Botryenſe, Archidemo, Dionyſio, Ariſtogene, Demane, Mneſicle, Xenocrate, Zenone, Theomneſto.

LIbro trigeſimoſexto continentur naturæ lapidum & luxuriæ marmorum I
Qui primus marmor in publicis operibus oſtenderit II
Qui primus peregrino marmore columnas habuerit Romæ III
Qui primùm laudati marmore ſcalpendo, & quibus temporibus IV
Nobilitates operum & artificum in marmore cxxvI. de marmore Pario, & Mauſoleo V
Quando primùm marmorum in ædificiis vſus & quis primus Romæ cruſtauerit parietes, & quibus ætatibus quæque marmora in vſum venerint, & quis primus marmora ſecuerit, & ratio ſecandi: de harena VI
De Naxio, & Armenio, & de generibus marmorum VII
De alabaſtrite & Lygdino, & Alabãdico VIII
De obeliſco Thebaico, Alexandrino, & de illo qui eſt in Circo magno IX
De illo qui eſt in campo Martio, pro gnomone X
De tertio obeliſco Romæ in Vaticano XI
De pyramidibus Ægyptiis & ſphinge XII
De labyrinthis, Ægyptio, Lemnio, & Italico XIII
De penſili horto & oppido, & templo Dianæ

Epheſiæ XIV
De delubro Cyzici, & lapide fugitiuo, & de echo ſepties reſonante, & ædificiu ſine clauo, & mirabilia ædificiorum Romæ XV
De magnetis generibus, & medicinis XVI
De lapidibus, qui citò abſumūt corpora in eis condita, & de his qui diu ſeruant, & de Aſſio lapide, & medicinis eius XVII
De ebore foſſili, & lapidibus oſſeis, & palmatis, & aliorum generibus XVIII
De coralli, vel pyrite, & medicinis eius, & oſtracite, de amianto lapide, & medicinis eius, de melitite lapide, & viribus eius, de gagate lapide & medicinis eius, de ſpongiis & Phrygio lapide, & natura eius XIX
De hæmatite, & quinque generibus eius, & ſchiſto XX
De quatuor generibus aëtitis, & calamo, & Samio, & Arabo, & pumicibus XXI
De lapidibus mortariorum medicinalium, & mollibus lapidibus, & ſpeculari lapide, & ſilicibus, & phengite, & cotibus, & reliquis ad ſtructuram lapidibus, igni & tempeſtatibus reſiſtentibus XXII
De ciſternis, & calce, & harenæ generibus, & miſtura calcis & harenæ, & vitiis ſtructurę, & tectoriis columnis XXIII
De medicinis calcis, & maltha, & gypſo XXIV
De pauimentis, & quando primùm Romæ, & ſubdialibus pauimentis, & Græcanicis, & quando primùm cameræ XXV
De origine vitri, & ratione faciendi, & de obſidiano vitro, & generibus multiformibus vitri XXVI
Ignium miracula: medicinæ, prodigia XXVII

Summa

Summa medicinæ, & hiſtoriæ, & obſeruationes DXXIII.

Ex autoribus.

M. Varrone, Cælio, Galba, C. Ištio, Muciano. Nepote Cornelio. L. Piſone, Tuberone, Seneca, Fabio Veſtale, Annio Fœciale, Fabiano, Catone Cenſorio, Vitruuio,

Externis.

Theophraſto, Praxitele, Iuba rege, Nicandro, Sotaco, Sudine, Alexandro Polyhiſtore, Apione, Pliſtonico, Duride, Herodoto, Euhemero, Ariſtagora, Dionyſio, Artemidoro, Bucorida Antiſthene, Democrito, Demotele, Lycea.

Libro XXXVII continetur origo animarum

De gemma Polycratis tyranni, & Pyrrhi regis, & qui ſculptores optimi, & nobilitates artificum, & quis primus dactiliothecam Romæ habuit I

De gemmis tranſlatis in triumpho Pompeij & natura cryſtalli & medicinis, & luxuria circa eam, & quando primùm inuenta myrrhinia, & luxuria circa ea, & natura myrrhinorum, & quæ mentiti ſunt autores de ſuccino, II

De ortu, & medicinis & generibus & luxuria ſuccinorum, & lyncurio, & medicinæ III

De adamantis generibus, & medicinis, & margaritis IV

De ſmaragdi generibus, & gemmis viridibus tranſlucidis V

De opali generibus, & vitiis, & experimentis, & variis gemmis VI

De generibus carbunculorum & vitiis. & ex-

perimentis, & gemmis ardentibus VII
De generibus Topazij, & callaide, & de gemmis viridibus non tranſlucentibus VIII
De iaſpidum generibus IX
De quibuſdam gemmis per alphabeti ordinem X
De gemmis, quæ à membris hominum cognominantur, & quæ ab animalibus, & de his, quæ à cæteris rebus XI
De gemmis naſcentibus, & factitiis, & figuris gemmarum XII
De ratione probandarum gemmarum XIII
Summa res & hiſtoriæ, & obſeruationes MCCC.

Ex autoribus.

M. Varrone, Actis triumphorum, Mecœnate, Iacche, Cornelio Boccho.

Externis.

Iuba rege, Xenocrate Zenonis, Sudine, Æſchylo, Philoxeno, Euripide, Nicandro, Satyro, Theophraſto, Carete, Philomene, Democrate, Xenotimo, Metrodoro, Sotaco, Pythea, Timæo Siculo, Nicea, Theocreſto, Aſaruba, Anaſea, Theomene, Creſia, Mithridate, Sophocle, Archelao rege, Calliſtrato, Democrito, Iſmenia, Olympico, Alexandro Polyhiſtore, Apione, Horo, Soraſtre, Zactalia.

Finis libri primi.

C. PLINII

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIAE Liber II.

An finitus ſit Mundus, & an vnus.

CAPVT I.

MVNDVM, [a] & hoc, quod nomine alio cælum appellare libuit, cuius circunflexu reguntur cuncta, numen eſſe credi par eſt, æternum, immenſum, neque genitum, neque interiturum vnquam. Huius extera indagare, nec intereſt hominum, nec capit humanæ coniectura mentis. Sacer eſt, æternus, immenſus, totus in toto, imò verò ipſe totum: [b] finitus, & infinito ſimilis omnium rerum certus, & ſimilis incerto: extrà, intrà, cuncta complexus in ſe, idémque rerum naturæ opus, & rerum ipſa natura. Furor eſt, menſuram eius animo quoſdam agitaſſe, atque prodere auſos: alios rurſus occaſione hinc ſumpta, aut his data, innumerabiles tradidiſſe mundos, vt totidem rerum naturas credi oporteret: aut, ſi vnà omnes [c] incubaret, totidem tamen Soles, totidémque Lunas, & cætera etiam in vno & immenſa, & innumerabilia ſidera: quaſi non eadem quæſtione ſemper in termino cogitationis occurſura, deſiderio finis alicuius: aut, ſi hæc infinitas naturæ omnium artifici poſſit

a Et hoc, quodcunque cælũ.

b *T. infinitus, & finito ſimilis.*

c *T. incubarent.*

aſſignari, non illud idem in vno facilius ſit intelligi, tanto præſertim opere. Furor eſt, profectò furor, egredi ex eo: & tanquam interna eius cuncta planè iam ſint nota, ita ſcrutari extera: quaſi verò menſuram vllius rei poſſit agere, qui ſui neſciat: aut mens hominis videre, quæ mundus ipſe non capiat.

De forma eius. CAP. II.

FOrmam eius in ſpecie orbis abſoluti glo-batam eſſe, nomen in primis & conſenſus in eo mortalium, orbem appellantium, ſed & argumenta rerum docent: non ſolùm quia talis figura omnibus ſui partibus vergit in ſeſe, ac ſibi ipſa toleranda eſt, ſéque includit & continet, nullarum egens compaginum, nec finem aut initium vllis ſui partibus ſentiens, nec quia ad motum, [a] quo ſubinde verti debeat (vt mox apparebit) talis aptiſſima eſt: ſed oculorum quoque probatione, quòd conuexus mediúſque quacunque cernatur, quum id accidere in alia non poſſit figura.

[a] quo ſubinde verti mox apparebit.

De motu eius. CAP. III.

HAnc ergo formam eius, æterno & irrequieto ambitu inenarrabili celeritate, viginti quatuor horarum ſpatio circumagi, Solis exortus & occaſus haud dubium reliquêre. An ſit immenſus, & ideo ſenſum aurium facilè excedens, tantæ molis rotatæ vertigine aſſidua ſonitus, non equidem facilè dixerim, non hercle magis, quàm circumactorum ſimul tinnitus ſiderum, ſuóſque voluentium orbes: an dulci quidem & incredibili ſuauitate concentus, nobis qui intus agimus, iuxtà diebus noctibúſque tacitus labitur mundus. Eſſe innumeras ei effigies animalium rerúmque cunctarum impreſſas, nec (vt in vo-

volucrum notamus ouis) læuitate continua lubricum corpus, quod clariſſimi autores dixere *a* tenerum argumẽtis indicatur, quoniam inde deciduis rerum omnium ſeminibus, innumeræ, in mari præcipuè, ac plerunque confuſis monſtrificæ gignantur effigies. Præterea viſus probatione, alibi plauſtri, alibi vrſi, tauri alibi, alibi literæ figura, candidiore medio ſuper verticem circulo.

a rerum argumentis indicatur.

Cur mundus dicatur. CAP. IV.

EQuidem & conſenſu gentium moueor. Nam quem κόσμον Græci nomine ornamenti appellauerunt, eum nos à perfecta abſolutáque elegantia, mundum. Cælum quidem haud dubiè cælati argumento diximus: vt interpretatur M. Varro. Adiuuat rerum ordo, deſcripto circulo, qui ſignifer vocatur, in duodecim animalium effigies: & per illas [b] Solis curſus, congruens tot ſeculis, ratio.

b Solis curſui congruens tot

De quatuor elementis. CAP. V.

NEc de elementis video dubitari, quatuor ea eſſe. Ignium ſummum: inde tot ſtellarum collucentium illos oculos. Proximum ſpiritus, quem Græci noſtríque eodem vocabulo aëra appellant. Vitalem hunc, & per cuncta rerum meabilem, totóque [c] conſertum: huius vi ſuſpenſam, cum quarto aquarum elemento, librari medio ſpatio tellurem. Ita mutuo complexu diuerſitatis effici nexum, & leuia ponderibus inhiberi, quò minus euolent: contráque grauia, ne ruant, ſuſpendi leuibus in ſublime tendentibus. Sic pari in diuerſa niſu, [d] vi ſua quæque conſiſtere, irrequieto mundi ipſius constricta circuitu: quo ſemper in ſe currente imam atque mediam in toto eſſe terram, eandémque vniuerſi cardine ſtare pen-

c conſertũ.

d in ſua quæque.

dentem, librantem per quæ pendeat: ita ſolam immobilem circa eam volubili vniuerſitate, [a] eandem ex omnibus necti, eidémque omnia inniti.

a Y. eademq́ ex omnibus necti, & eidem omnia innecti.

De ſeptem planetis.

CAP. VI.

INter hanc cælúmque, eodem ſpiritu pendēt, certis diſcreta ſpatiis, ſeptem ſidera, quæ ab inceſſu vocamus errantia, quum errent nulla minus illis: eorum medius Sol fertur ampliſſima magnitudine ac poteſtate: nec tēporum modò terrarúmque, ſed ſiderum etiam ipſorum cælíque rector. Hunc mundi eſſe totius animum, ac planius mentem, hunc principale naturæ regimen, ac numen credere decet opera eius æſtimantes. Hic lucem rebus miniſtrat, auſértque tenebras; hic reliqua ſidera occultat, hic vices temporum, annúmque ſemper renaſcentem ex vſu naturæ temperat: hic cæli triſtitiam diſcutit, atque etiam humani nubila animi ſerenat: hic ſuum lumen cæteris quoque ſideribus fœnerat, præclarus, eximius, omnia intuens, omnia etiam exaudiens: vt principi literarum Homero placuiſſe in vno eo video.

De Deo. CAP. VII.

QVapropter effigiem Dei, formámq; quærere imbecillitatis humanæ reor. Quiſquis eſt Deus (ſi modò eſt alius) & quacunque in parte, totus eſt ſenſus, totus viſus, totus auditus, totus animæ, totus animi, totus ſui. Innumeros quidem credere, atque etiam ex virtutibus vitiiſque hominum, vt pudicitiam, concordiam, mentem, ſpem, honorem, clementiam, fidem, aut (vt Democrito placuit) duos omnino, Pœnam & Beneficium, ma-

maiorem ad ſocordiam accedit. Fragilis & laborioſa mortalitas in partes iſta digeſſit, infirmitatis ſuæ memor, vt portionibus quiſque coleret, quo maximè indigeret. Itaque nomina alia aliis gentibus, & numina in iiſdem innumerabilia reperimus, inferis quoque in genera deſcriptis, morbíſque & multis etiam peſtibus, dum eſſe placatas trepido metu cupimus. Ideóque etiam publicè Febri fanum in Palatio [a] dicatum eſt, Orbonæ ad ædem Larium ara, & Malæ Fortunæ Exquiliis. Quamobrem maior cælitum populus etiam quàm hominum intelligi poteſt, cum ſinguli quoque ex ſemetipſis totidem Deos faciant, Iunones Genióſque adoptando ſibi. Gentes verò quædam animalia etiam, aliqua & obſcœna, pro diis habent, ac multa dictu magis pudenda, per fœtidos cibos, & alia ſimilia iurantes. Matrimonia quidem inter Deos credi, tantóque æuo ex his neminem naſci, & alios eſſe grandæuos ſempérque canos, alios iuuenes atque pueros, atricolores, aligeros, claudos, ouo editos, & alternis diebus viuentes morientéſque, puerilium propè deliramentorum eſt. Sed ſuper omnem impudentiam, adulteria inter ipſos fingi, mox iurgia & odia, atque etiam furtorum eſſe & ſcelerum numina. Deus eſt mortali iuuare mortalem & hæc ad æternam gloriam via. Hac proceres iere Romani: hac nunc cæleſti paſſu cum liberis ſuis vadit maximus omnis æui rector Veſpaſianus Auguſtus, feſſis rebus ſubueniens. Hic eſt vetuſtiſſimus referendi benemerentibus gratiam mos, vt tales numinibus adſcribantur. Quippe & omnium aliorum nomina Deorum, & quæ ſu-

a Iun. *& ara malæ dicatum eſt ad adē Lariū, & ara Malæ Fortunæ Exquiliis.*

prà retuli, ſiderum, ex hominum nata ſunt meritis. Iouem quidem aut Mercurium, alitérve alios inter vocari, *a* & eſſe cæleſtem nomenclaturam, quis non interpretatione naturæ fateatur? Irridendum verò, agere curam rerum humanarum, illud quicquid eſt ſummum. Anne tam triſti atque multiplici miniſterio non pollui credamus dubitemúſve? Vix propè eſt iudicare, vtrum magis conducat generi humano, quando aliis nullus eſt deorum reſpectus, aliis pudendus. Externis famulantur ſacris, ac digitis deos geſtant, & monſtra quoque colunt: damnant, & excogitant cibos: imperia dira in ipſos, ne ſomno quidem quieto, irrogant. Non matrimonia, non liberos, non denique quicquam aliud niſi iubentibus ſacris deligunt. Alij in ipſo Capitolio fallunt; ac fulminantem peierant Iouem: & hos iuuant ſcelera illos ſacra ſua pœnis agunt. Inuênit tamen inter has vtraſque ſententias medium ſibi ipſa mortalitas numen, quo minus etiam plana de Deo coniectatio eſſet. Toto quippe mundo, & locis omnibus, omnibúſque horis, omnium vocibus Fortuna ſola inuocatur: vna nominatur, vna accuſatur, vna agitur rea, vna cogitatur, ſola laudatur, ſola arguitur, & cum conuiuiis colitur, volubilis, à pleríſque verò & cæca etiam exiſtimata, vaga, inconſtans, incerta, varia, indignorum fautrix. Huic omnia expenſa, huic omnia feruntur accepta: & in tota ratione mortalium, ſola vtranque paginam facit. Adeóque obnoxiæ ſumus ſortis, vt ſors ipſa pro Deo ſit, qua Deus probatur incertus. Pars alia & hanc pellit, aſtróque ſuo euentus aſſignat, & naſcendi legibus: ſemélque in

a & eſſe cæleſtis nomẽclaturę, quis nõ interpretationẽ naturæ fateatur?

in omnes futuros vnquam Deo decretum, in reliquum verò otium datum. Sedere cœpit ſententia hæc, pariterque & eruditum vulgus, & rude in eam curſu vadit. Ecce fulgurum monitus oraculorum præſcita, aruſpicum prædicta, atque etiam parua dictu in auguriis ſternutamenta, & offenſiones pedum. Diuus Auguſtus læuum prodidit ſibi calceum præpoſterè inductum, quo die ſeditione militari propè afflictus eſt. Quæ ſingula improuidam mortalitatem inuoluunt, ſolùm vt inter iſta certum ſit, nihil eſſe certi, nec miſerius quicquam homine, aut ſuperbius. Cæteris quippe animantium ſola victus cura eſt, in quo ſponte naturæ benignitas ſufficit: vno quidem vel præferendo cunctis bonis, quòd de gloria, de pecunia, ambitione, ſuperque de morte non cogitant. Verùm in his Deos agere curam rerum humanarum credi, ex vſu vitæ eſt, pœnaſque maleficiis aliquando ſeras, occupato Deo in tanta mole, nunquàm autem irritas eſſe. Nec ideo proximum illi genitum hominem, vt vilitate iuxta belluas eſſet. Imperfectæ verò in homine naturæ præcipua ſolatia, ne Deum quidem poſſe omnia. Namque nec ſibi poteſt mortem conſciſcere, ſi velit, quod homini dedit optimum in tantis vitæ pœnis: nec mortales æternitate donare, aut reuocare defunctos: nec facere, vt qui vixit, non vixerit: qui honores geſſit, non geſſerit: nullúmque habere in præterita ius, præterquam obliuionis: atque (vt facetis quoque argumentis ſocietas hæc cum Deo copuletur) vt bis dena, viginti non ſint, ac multa ſimiliter efficere non poſſe: per quæ declaratur haud dubiè naturæ potentia, idque

eſſe quod Deum vocamus. In hæc diuertiſſe non fuerit alienum, vulgata propter aſſiduam quæſtionem de Deo.

De natura ſiderum errantium, & eorum ambitu.

CAP. VIII.

HInc redeamus ad reliqua naturæ. Sidera, quæ affixa diximus mundo, non illa, vt exiſtimat vulgus, ſingulis attributa nobis, & clara diuitibus, minora pauperibus, obſcura defectis, ac pro ſorte cuiuſque lucentia, adnumerata mortalibus: nec cum ſuo quæque homine orta moriuntur, nec aliquem extingui decidua ſignificant. Non tanta cælo ſocietas nobiſcum eſt, vt noſtro fato mortalis ſit ille quoque ſyderum fulgor. Illa nimio alimento tracti humoris igneam vim abundantia reddunt, cùm decidere creduntur, vt apud nos quoque id luminibus accenſis liquore olei notamus accidere. Cæterùm æterna eſt cæleſtibus natura, intexentibus mundum, intextúque concretis: potentia autem ad terram magnopere eorum pertinens, quæ propter effectus claritatémque & magnitudinem, in tanta ſubtilitate noſci potuerunt, ſicut ſuo demonſtrabimus loco. Circulorum quoque cæli ratio in terræ mentione aptius dicetur, quando ad eam tota pertinet. Signiferi modò inuentionibus non dilatis. Obliquitatem eius intellexiſſe, hoc eſt, rerum fores aperuiſſe. Anaximander Mileſius traditur primus Olympiade quinquageſima octaua. Signa deinde in eo Cleoſtratus & prima Arietis ac Sagittarij. Sphæram ipſam antè multò Atlas. Nunc relicto mundi ipſius corpore, reliqua inter cælum terráſque tractentur. Summum eſſe, quod vocant

vocant Saturni ſidus, ideóque minimum videri & maximo ambire circulo, ac trigeſimo anno ad breuiſſima ſedis ſuæ principia regredi certum eſt, omnium autem errantium ſiderum meatus, intérque ea Solis & Lunæ, contrarium mundo agere curſum, id eſt, læuum, illo ſemper in dexteram præcipiti. Et quanuis aſſidua conuerſione immenſæ celeritatis attollantur ab eo, rapiantúrque in occaſum, aduerſo tamen ire motu per ſuos quæque paſſus ita fieri, ne conuolutus aër, eandem in partem, æternam mundi vertigine, ignauo globo torpeat, ſed [a] ſindatur aduerſo ſiderum verbere diſcretus & digeſtus: Saturni autem ſidus gelidæ ac rigentis eſſe naturæ, [b] multóque ex eo inferiorem Iouis circulum, & ideo motu celeriori duodecim circumagi annis. Tertium Martis, quod quidam Herculis vocant, ignei, ardentis à Solis vicinitate, binis ferè annis conuerti. Ideóque huius ardore nimio, & rigore Saturni, interiectum ambobus, ex vtroque temperari Iouem, ſalutarémque fieri. Deinde Solis meatum eſſe partium quidem trecentarum ſexaginta: ſed vt obſeruatio vmbrarum eius redeat ad notas, quinos annis dies adiici, ſupérque quartam partem diei. Quam ob cauſam quinto anno vnus intercalaris dies additur, vt temporum ratio Solis itineri congruat. Infra Solem ambit ingens ſidus appellatum Veneris, alterno meatu vagum, ipſiſque cognominibus æmulum Solis ac Lunæ. Præueniens quippe & ante matutinum exoriens, Luciferi nomen accipit, vt Sol alter, diem maturans: contrà ab occaſu refulgens nuncupatur Veſper, vt prorogans lucem, vicémque Lunæ reddens.

[a] fūdatur.

[b] multóq; eo inferiorem.

Quam naturam eius Pythagoras Samius primus deprehendit, Olympiade circiter quadrageſima ſecunda, qui fuit vrbis Romæ annus centeſimus quadrageſimus ſecundus. Iam magnitudine extra cuncta alia ſidera eſt: claritatis quidem tantæ, vt vnius huius ſtellæ radiis vmbræ reddantur. Itaque & in magno nominum ambitu eſt. Alij enim Iunonis, alij enim Iſidis, alij Matris Deûm appellauêre. Huius natura cuncta generantur in terris. Nanque in alterutro exortu genitali rore cõſpergens, non terræ modò conceptus implet, verùm animantium quoque omnium ſtimulat. Signiferi autem ambitum peragit trecenis & duodequinquagenis diebus, ab Sole nũquàm abſiſtens partibus ſex atque quadraginta longius, vt Timæo placet. Simili ratione, ſed nequaquam magnitudine aut vi, proximũ illi Mercurij ſidus, à quibuſdam appellatum Apollinis: inferiore circulo fertur nouẽ diebus ocyore ambitu, modò ante Solis exortũ, modò poſt occaſum ſplendens, nunquam ab eo viginti tribus partibus remotior, vt hic idem & Soſigenes docent. Ideo & peculiaris horum ſiderum ratio eſt, neque communis cum ſupradictis. Namque ea & quarta parte cæli à Sole abeſſe, & tertia: & aduerſa Soli ſæpe cernuntur; maioréſque alios habent cuncta plenę conuerſionis ambitus, in magni anni ratione dicendos.

De Lunæ natura.

Cap. ix.

Sed omnium admirationem vincit nouiſſimum ſidus, terríſque familiariſſimum, & in tenebrarum remedium ab natura repertũ, Lunæ. Multiformi hæc ambage torſit ingenia

contemplantium, & proximum ignorari maximè ſidus indignantium, creſcens ſemper aut ſeneſcens. Et modò curuata in cornua, modò æqua portione diuiſa, modò ſinuata in orbem, maculoſa, eadémque ſubitò prænitens, immenſa orbe pleno, ac repentè nulla: aliâs pernox, aliâs ſera, & parte diei Solis lucem adiuuans: deficiens, & in defectu tamen conſpicua: *a* quæ menſis exitu latet, cùm laborare non creditur. Iam verò humilis & excelſa, & ne id quidem vno modo, ſed aliâs admota cælo, aliâs contigua montibus: nunc in Aquilonem elata, nunc in Auſtros deiecta: quæ ſingula in ea deprehendit hominum primus Endymion, & ob id amore eius captus fama traditur. Non ſumus profectò grati erga eos, qui labore curáque lucem nobis aperuere in hac luce: miráque humani ingenij peſte, ſanguinem & cædes condere. Annalibus iuuat, vt ſcelera hominum noſcantur mundi ipſius ignaris. Proxima ergo cardini, ideóque minimo ambitu, vicenis diebus ſepteníſque & tertia diei parte peragit ſpatia eadem, quæ Saturni ſidus altiſſimum triginta (vt dictum eſt) annis. Deinde morata in coitu Solis biduo, cùm tardiſſimè, è triceſima luce rurſus ad eaſdem vices exit: haud ſcio an omnium, quæ in cœlo pernoſci potuerunt, magiſtra. In duodecim menſium ſpatia oportere diuidi annum: quando ipſa toties Solem redeuntem ad principia, conſequitur. Solis fulgore eam, vt reliqua ſidera, *b* regi. Si quidem in totum mutuata ab eo luce fulgere, qualem in repercuſſu aquæ volitare conſpicimus. Ideo molliore & imperfecta vi ſoluere tantum humorem, atque etiam augere, quem Solis radij

a quin.

b *T. regi.*

abſumant. Ideo & inæquali lumine aſpici: quia ex aduerſo demum plena, reliquis diebus tantum ex ſe terris oſtendat, quantum ex Sole ipſa concipiat. In coitu quidem non cerni, quoniam hauſtum omnem lucis auerſa illò tegerat, vnde acceperit. Sidera verò haud dubiè humore terreno paſci, quia orbe dimidio non nunquam maculoſa cernatur, ſcilicet nondum ſuppetente ad hauriendum vltrà iuſta vi. Maculas enim non aliud eſſe, quàm terræ raptas cum humore ſordes.

De defectu Solis & Lunæ, & de Nocte.

CAP. X.

DEfectus autem ſuos & Solis, rem in tota contemplatione naturæ maximè miram, & oſtento ſimilem eorum magnitudinum vmbræque indices exiſtere. Quippe manifeſtum eſt, Solem interuentu Lunæ occultari, Lunámque terræ obiectu, ac vires reddi, eoſdem Solis radios Luna interpoſitu ſuo auferente, terræ, terráque Lunæ. Hac ſubeunte repentinas obduci tenebras, rursúmque illius vmbra ſidus hebetari. Neque aliud eſſe noctem, quàm terræ vmbram. Figuram autem vmbræ ſimilem metæ ac turbini inuerſo, quãdo mucrone tantùm ingruat, neque Lunæ excedat altitudinem, quoniam nullum aliud ſidus eodem modo obſcuretur, & talis figura ſemper in mucronem deficiat. Spatio quidem conſumi vmbras, indicio ſunt volucrum præalti volatus. Ergo confinium illis eſt aëris terminus, initiúmque ætheris. Supra Lunam pura omnia ac diuturnæ lucis plena. A nobis autem per noctem cernuntur ſidera, vt reliqua lumina è tenebris. Et propter has

cauſas

cauſas nocturno tempore deficit Luna. Stati autem atque menſtrui non ſunt vtrique defectus, propter obliquitatem Signiferi, Lunæque multiuagos (vt dictum eſt) flexus, nõ ſemper in ſcrupulis partium congruente ſiderum motu.

De ſiderum magnitudine.

CAP. XI.

HÆc ratio mortales animos ſubducit in cęlum: ac velut inde contemplantibus triũ maximarum rerum naturæ partium magnitudinem detegit. Non poſſet quippe totus Sol animi terris intercedente Luna, ſi terra maior eſſet quàm Luna. Certior ex vtraque vaſtitas Solis aperitur, vt non ſit neceſſe amplitudinem eius oculorum argumentis atque coniectura animi ſcrutari: immenſum eſſe: qui arborum in limitibus porrectarum in quotlibet paſſuum millia vmbra paribus iaciat interuallis, tanquam toto ſpatio medius. Et quia per æquinoctium omnibus in meridiana plaga habitantibus, ſimul fiat à vertice: item quia[a] circa ſolſtitialem circulum habitantium Meridie ad Septentrionem vmbræ cadant, ortu verò ad occaſum. Quæ fieri nullo modo poſſent, niſi multò, quàm terra, maior eſſet. Et quod montem Idam exoriens latitudine exuperet, dextra læuáque largè amplectens, præſertim tanto diſcretus interuallo. Defectus Lunæ magnitudinem eius haud dubia ratione declarat, ſicut terræ paruitatem ipſe deficiens. Námque cùm ſint tres vmbrarum figuræ, conſtétque, ſi par lumini ſit materia, quæ iactat vmbram, columnæ effigie iaci, nec habere finem: ſi verò maior materia, quàm lumen, turbinis recti, vt

a citra.

ſtimum eius anguſtiſſimum, & ſimilimodo infinita longitudo: ſi minor materia quàm lux, metæ exiſtere effigiem in cacuminis finem deſinentem, talémque cerni vmbram deficiente Luna: palàm fit, vt nulla amplius relinquatur dubitatio, ſuperari magnitudine terram: Id quidem & tacitis ipſius naturæ indiciis. Cur enim partitis vicibus anni brumalis abſcedit? vt noctium capacitate terras reficiat, exuſturus haud dubiè, & ſic quoque exurens quadam in parte, tanta magnitudo eſt.

Quæ quis inuenerit in obſeruatione cæleſti.

CAP. XII.

ET rationem quidem defectus vtriuſque, primus Romani generis in vulgus extulit Sulpicius Gallus, qui Conſul cum M. Marcello fuit: ſed tum Tribunus militum ſolicitudine exercitu liberato, pridie quàm Perſeus rex ſuperatus à Paulo eſt, in concionem ab Imperatore productus ad prædicendam eclipſim, mox & compoſito volumine. Apud Græcos autem inueſtigauit primus omnium Thales Mileſius, Olympiadis xlviij. anno quarto, prædicto Solis defectu, qui *a* Alyatte rege factus eſt, vrbis conditæ anno clxx. poſt eos vtriuſque ſideris curſum in ſexcentos annos præcinuit Hipparchus, menſes gentium dieſque & horas, ac ſitus locorum, & [b] vicos populorum complexus, æuo teſte, haud alio modo, quàm conſiliorum naturæ particeps. Viri ingentes, ſupráque mortalium naturam, tantorum numinum lege deprehenſa & miſera hominum mente abſoluta in defectibus ſtellarum ſcelera aut mortem aliquam ſiderum pauente: quo in metu fuiſſe Steſichori

a *T. Halyatte.*

b *viſus.*

chori & Pindari vatum ſublimia ora palàm eſt deliquio Solis, & in Luna veneficia arguẽte mortalitate, & ob id crepitu diſſono auxiliante. Quo pauore ignarus cauſæ Nicias Athenienſium Imperator, veritus claſſem portu educere, opes eorum afflixit. Macti ingenio eſte cæli interpretes, rerúmque naturæ capaces, argumenti repertores, quo Deos hominéſque viciſtis. Quis enim hæc cernens & ſtatos ſiderum (quoniam ita placuit appellare) labores, non ſuæ neceſſitati mortalis genitus ignoſcat? Nunc confeſſa de iiſdem breuiter atque capitulatim attingam, ratione admodum neceſſariis locis ſtrictímque reddita. Nam neque inſtituti operis talis argumentatio eſt: neque omnium rerum afferre poſſe cauſas minus mirum eſt, quàm conſtare in aliquibus.

De defectibus.

CAP. XIII.

DEfectus ducentis vigintiduobus menſibus redire in ſuos orbes certum eſt, Soliſque defectum non niſi nouiſſima primáve fieri Luna, quod vocant coitum, Lunæ autem non niſi plena, ſempérque citrà quàm proximè fuerit. Omnibus autem annis fieri vtriuſque ſideris defectus ſtatis diebus, horíſque ſub terra. Nec tamen cùm fiant ſupernè, vbique cerni, aliquando propter nubila, ſæpius globo terræ obſtante conuexitatibus mundi. Intra ducentos annos Hipparchi ſagacitate compertum eſt, & Lunæ defectum aliquando quinto menſe à priore fieri, Solis verò ſeptimo. Eandem bis in triginta diebus ſupra terras occultari, ſed ab aliis atque aliis hoc cerni: quæque ſunt in hoc miraculo ma-

ximè mira, cùm conueniat vmbra terræ Lunam hebetari, nunc ab occaſus parte hoc ei accidere, nunc ab exortus. Et quanam ratione cum Solis exortu vmbra illa hebetatrix ſub terra eſſe debeat, ſemel iam acciderit, vt in occaſu Luna deficeret, vtroque ſuper terram conſpicuo ſidere. Nam vt duodecim diebus vtrunque ſidus quæreretur, & noſtro æuo accidit. Imperatoribus Veſpaſianis, patre i i j. filio iterum conſulibus.

De Luna motu.

CAP. XIIII.

LVnam ſemper, auerſis à Sole cornibus, ſi creſcat, ortus ſpectare: ſi minuatur, occaſus, haud dubiũ eſt. Lucere dodrãteis ſemuncias horarũ ab ſecunda adjicientem vſque ad plenum orbem, detrahentémque in diminutionem. Intra quatuordecim autem partes Solis, ſemper occultam eſſe. Quo argumento amplior errantium ſtellarum, quàm Lunæ, magnitudo colligitur, quando illæ & à ſeptenis interdum partibus emergant. Sed altitudo cogit minores videri, ſicut affixas cælo Solis fulgore interdiu non cerni, cùm æquè diu ac noctu luceant: idque manifeſtum fiat defectibus Solis, & præaltis puteis.

Errantium motus, & luminum canonica.

CAP. XV.

ERrantium autem tres, quas ſupra Solẽ diximus ſitas, occultantur meantes cum eo. Exoriuntur verò matutino, diſcedentes partibus nunquam amplius vndenis. Poſteà radiorum eius contactu[a] teguntur, & in triquetro à partibus centum viginti ſtationes matutinas faciunt, quæ & primæ vocantur: mox in aduerſo à partibus centum octoginta

[a] *T. reguntur.*

exortus

exortus veſpertinos. [a] Itémque in centum viginti ab alio latere appropinquante, ſtationes veſpertinas, quas & ſecundas vocant: donec aſſecutus in partibus duodenis occultet illas, qui veſpertini occaſus appellantur. Martis ſtella, vt propior, etiam ex quadrato ſentit radios ab nonaginta partibus: vnde & nomen accepit is motus, primus & ſecundus nonagenarius dictus ab vtroque exortu. Eadem ſtationalis ſenis menſibus commoratur in ſignis, alioqui bimeſtris, cùm cæteræ vtraque ſtatione quaternos menſes non impleant. Inferiores autem duæ occultantur in coitu veſpertino ſimili modo, [b] relictóque Sole, totidem in partibus faciunt exortus matutinos, atque à longiſſimis diſtantiæ ſuæ metis Solem inſequuntur, adeptæque occaſu matutino, conduntur ac prætereunt. Mox eodem interuallo veſperi exoriuntur vſque ad quos diximus terminos. Ab his retrogradiuntur ad Solem, & occaſu veſpertino deliteſcunt. Veneris ſtella & ſtationes duas, matutinam veſpertinámque, ab vtroque exortu facit, à longiſſimis diſtantiæ ſuæ finibus: Mercurij, ſtationes breuiore momento: quàm vt deprehendi poſſit. Hæc eſt luminum occultationúmque ratio, perplexiore motu multíſq; inuoluta miraculis. Siquidem magnitudines ſuas & colores mutant, & eædem ad Septentrionē accedunt, abeúntque ad Auſtrum terríſque propiores aut cœlo repentè cernuntur: in quibus aliter multa quàm priores, tradituri, fatemur ea quoque illorum eſſe muneris, qui primi quærendi vias demonſtrauerunt: modò ne quis deſperet ſecula proficere ſemper. Pluribus de cauſis hæc omnia accidunt; prima circulorum, quos Græci ab-

[a] Alterúmq;.

[b] relictæq; à Sole.

ſidas in ſtellis vocant: etenim Græcis vtendum erit vocabulis. Sunt autem hi ſui cuiq; earum, aliíque quàm mundo: quoniam terra à verticibus duobus, quos appellauerunt Polos, cētrum cœli eſt, necnon Signiferi, obliquè inter eos ſiti. Omnia autem hæc conſtant ratione circini ſemper indubitata. Ergo ab alio cuiq; centro abſides ſuæ exurgunt. Ideóque diuerſos habent orbes, motúſque diſſimiles, quoniam interiores abſidas neceſſe eſt breuiores eſſe.

Quare eadem aliàs altiora; aliàs inferiora videantur. CAP. XVI.

IGitur à terræ centro abſides altiſſimæ ſunt, Saturno in Scorpione, Ioui in Virgine: Marti in Leone, Soli in Geminis, Veneri in Sagittario, Mercurio in Capricorno, mediis omnium partibus. Et è contrario ad terræ centrum humillimæ atque proximæ. Sic fit, vt tardiùs moueri videantur, cùm altiſſimo ambitu feruntur: non quòd accelerent tardéntve naturales motus, qui certi ac ſinguli ſunt illis: ſed quia deductas ab ſumma abſide lineas, coarctari ad centrum neceſſe eſt, ſicut in rotis radios: idémque motus aliàs maior, aliàs minor, centri propinquitate ſentitur. Altera ſublimitatum cauſa, quoniam à ſuo centro abſidas altiſſimas habent in aliis ſignis. Saturnus in Libræ parte viceſima, Iupiter Cancri quintadecima, Mars Capricorni viceſimaoctaua, Sol Arietis viceſimanona, Venus Piſcium decimaſexta, Mercurius Virginis decimaquinta, Luna Tauri quarta. Tertia altitudinum ratio, cœli menſura, non circuli, intelligitur, ſubire eas aut deſcendere per profundum aëris, oculis exiſtimantibus. Huic connexa latitudinum

Signiferi

Signiferi obliquitatíſque cauſa eſt. Per hunc ſtellæ quas diximus errantes, feruntur. Nec aliud habitatur in terris, quàm quod illi ſubiacet. Reliqua à Polis ſqualẽt. Veneris tantùm ſtella excedit eum binis partibus. Quæ cauſa intelligitur efficere, vt quædam animalia & in deſertis mundi naſcantur. Luna quoq; per totam latitudinem eius vagatur, ſed omnino nõ excedens eum. Ab his Mercurij ſtella laxiſſimè, vt tamen è duodenis partibus (tot enim ſunt latitudinis) non amplius octonas pererret, neque has æqualiter, ſed duas medio eius & ſuprà quatuor, infrà duas. Sol deinde medio fertur inter duas partes flexuoſo draconum meatu inæqualis. Martis ſtella quatuor medias, Iouis mediam & ſuper eam duas: Saturni duas, vt Sol. Hæc erit latitudinum ratio ad Auſtrum deſcendentium, aut ad Aquilonem ſubeuntium. Hac conſtare & tertiam illam à terra ſubeuntium in cœlum, & pariter ſcandi eam quoque exiſtimauere plerique falsò: qui vt coarguantur, aperienda eſt ſubtilitas immenſa, & omnes is eas complexa cauſas. Conuenit ſtellas in occaſu veſpertino proximas eſſe terræ & latitudine & altitudine: exortúſque matutinos in initio cuiuſque fieri: ſtationes in mediis latitudinum articulis, quæ vocant ecliptica. Perinde confeſſum eſt motum augeri, quandiu in vicino ſint terræ: cum abſcedant in altitudinem, minui. Quæ ratio Lunæ maximè ſublimitatibus approbatur. Æquè non eſt dubium, in exortibus matutinis etiam numerum augeri, atque à ſtationibus primis tres ſuperiores diminui vſque ad ſtationes ſecundas. Quæ cùm ita ſint, manifeſtum erit ab exortu matutino latitudines ſca-

di, quoniam in eo primum abitu incipiant parcius adiici motus: in ſtationibus verò primis & altitudine ſubire, quoniam tum primũ incipiant detrahi numeri, ſtellæque retroire. Cuius rei ratio priuatim reddenda eſt. Percuſſæ in qua diximus parte, & triangulo Solis radio inhibentur rectum agere curſum, & ignea vi leuantur in ſublime. Hoc non protinus intelligi poteſt viſu noſtro, ideóque exiſtimantur ſtare, vnde & nomẽ accepit ſtatio. Progreditur deinde eiuſdem radij violentia, & retroire cogit vapor repercuſſus. Multò id magis in veſpertino earum exortu, toto Sole aduerſo, cùm in ſummas abſidas expelluntur, miniméque cernuntur, quoniam altiſſimè abſunt, & minimo feruntur motu, tanto minore, cùm hoc in altiſſimis abſidum euenit ſignis. Ab exortu veſpertino latitudo deſcenditur, parcius iam ſe minuente motu, non tamen ante ſtationes ſecundas agente, cùm & altitudo deſcenditur, ſuperueniente ab alio latere radio, eadémque vi rurſus ad terras deprimente, quę ſuſtulerit in cœlum ex priore triquetro. Tantum intereſt, ſubeant radij, an ſuperueniant. Multóque eadem magis in veſpertino occaſu accidunt. Hæc eſt ſuperiorum ſtellarum ratio: difficilior reliquarum, & à nullo ante nos reddita.

Catholica ſiderum errantium. CAP. XVII.

PRimum igitur dicatur, cùm ſint diuerſæ ſtellæ, cur Veneris ſtella nunquàm longius XLVI. partibus, Mercurius viginti tribus à Sole abſcedant, ſæpe citra eas ad Solem reciprocent. Conuerſas habent vtræque abſidas, vt infra Solem ſitæ: tantúmque circulis earum ſubter eſt, quãtum supernè prædictarum: & ideo

deo non poſſunt abeſſe ampliùs, quoniam cur natura abſidum ibi non habet longitudinem maiorem. Ergo vtræque ſimili ratione modum ſtatuunt abſidum ſuarum margines, ac ſpatia longitudinis latitudinum euagatione penſant. At enim cur nō ſemper ad quadraginta ſex & ad partes viginti tres perueniūt? Imò verò. Sed ratio [a] canonica fallit. Nanque apparet abſidas quoque earum moueri, quod nunquàm tranſeant Solem. Itaque cùm in partem ipſam eius incidêre margine alterutro latere, tum & ſtellæ ad longiſſima ſua interualia peruenire intelliguntur: cùm citra fuere margines totidem partibus, & ipſæ ocyus redire [b] creduntur, cùm ſit illa ſemper vtrique extremitas ſumma. Hinc & ratio motuum conuerſa intelligitur. Superiores enim celerrimè feruntur in occaſu veſpertino, hæ tardiſſimè: illæ à terra altiſſimè abſunt, cùm tardiſſimè mouentur, hæ cùm ocyſſimè. Quia ſicut in illis propinquitas centri accelerat, ita in iis extremitas circuli. Illæ ab exortu matutino minuere celeritatem incipiunt, hæ verò augere: Illæ retro curſum agunt à ſtatione matutina vſque ad veſpertinam. Veneris à veſpertina vſque ad matutinam. Incipit autem ab exortu matutino latitudinem ſcandere, altitudinem verò ac Solem inſequi à ſtatione matutina, ocyſſima in occaſu matutino & altiſſima. Digredi autem latitudine, motúmque minuere [c] ab exortu matutino: retro quidem ire, ſimúlque altitudine digredi, à ſtatione veſpertina. Mercurij rurſus ſtella vtroque modo ſcandere ab exortu matutino, digredi verò latitudine à veſpertino: cōſecutóq; Sole ad quindecim partium inter-

[a] Canonicos.

[b] cogūtur.

[c] veſpertino.

Google

uallum, conſiſtit quatriduo propè immobilis. Mox ab altitudine deſcendit, retróque graditur ab occaſu veſpertino vſque ad exortum matutinum. Tantúmque hæc & Luna, totidem diebus, quot ſubiere, deſcēdunt. Veneris quindecim & pluribus ſubit. Rurſus Saturni & Iouis duplicato digrediuntur. Martis etiam quadruplicato. Tanta eſt naturæ varietas, ſed ratio euidens. Nam quæ in vaporem Solis nituntur, etiam deſcendunt ægrè. Multa promi ampliùs circa hæc poſſunt ſecreta naturæ legéſque, quibus ipſa ſeruiat. Exempli gratia: In Martis ſidere, cuius eſt maximè inobſeruabilis curſus, nunquàm id ſtationem facere, Iouis ſidere triquetro, raró admodum ſexaginta partibus diſcreto, qui numerus ſexangulas mundi efficit formas. Nec exortus, niſi in duobus ſignis tantùm, Cancri & Leonis, ſimul edere. Mercurij verò ſidus in Piſcibus exortus veſpertinos raros facere, creberrimos in Virgine: in Libra matutinos. Item matutinos in Aquario, rariſſimos in Leone. Retrogradum in Tauro & Geminis non fieri: in Cancro verò non citra vigeſimamquintam partem. Lunam bis coitum cum Sole in nullo alio ſigno facere, quàm Geminis: non coire aliquando in Sagittario tantùm. Nouiſſimam verò primámque eadem die vel nocte, nullo alio in ſigno, quàm Ariete, conſpici: id quoque paucis mortalium contigit. Et inde fama cernendi Lynceo. Non comparere in cœlo Saturni ſidus & Martis cùm plurimum diebus centumſeptuaginta: Iouis trigintaſex, aut cùm minimum, denis detractis diebus: Veneris ſexagintanouem, aut cùm minimum, quinquaginta duobus: Mercurij tredecim, aut cùm plurimum,

timum, ſeptemdecim.

Quæ ratio colores eorum mutet. CAP. XVIII.

COlores ratio altitudinum temperat; ſiquidem earum ſimilitudinem trahũt, in quarum aere venêre ſubeundo, tingítque appropinquantes vtralibet alieni meatus circulus, Frigidior in pallorem, ardentior in ruborem, ventoſus in horrorem. Sol atque commiſſuræ abſidum, extremæque orbitæ atram in obſcuritatem. Suus quidem cuique color eſt, Saturno candidus, Ioui clarus, Marti igneus, Lucifero candens, Veſperi reſulgens, Mercurio radians, Lunę blandus, Soli, cùm oritur, ardens, poſteà radians: his cauſis connexo viſu, & earum quæ cælo continentur. Nanque modò multitudo conferta ineſt circa dimidios orbes Lunæ, placida nocte leniter illuſtrante eas: modò raritas, vt fugiſſe miremur plenilunio abſcondente, aut cùm Solis, ſupráve dictarum radij viſus perſtrinxere noſtros. Et ipſa autem Luna ingruentium Solis radiorum haud dubiè differentias ſentit, hebetante cætera inflexos mundi conuexitate eos, prætterquàm vbi recti angulorum competunt ictus. Itaque in quadrato Solis diuidua eſt, in triquetro ſeminani ambitu orbe, impletur autem in aduerſo, rurſúſque minuens eaſdem effigies, paribus edit interuallis, ſimili ratione, qua ſupra Solem tria ſidera.

Solis motus, & dierum inæqualitatis ratio.
CAP. XIX.

SOl autem ipſe quatuor differentias habet, bis ęquata nocte diei, Vere & Autumno, & in centrum incidens terræ octauis in partibus Arietis ac Libræ: bis permutatis ſpatiis, in auctum diei, bruma octaua in parte Capricor-

ni: noctis verò, ſolſtitio totidem in partibus Cancri. Inæqualitatis cauſa obliquitas eſt Signiferi, cùm pars æqua mundi ſuper ſubtérque terras omnibus fiat momentis. Sed quę recta in exortu ſuo conſurgunt ſigna, longiore tractu tenent lucem: quæ verò obliqua, ocyore tranſeunt ſpatio.

Quare Ioui fulmina aſſignentur. CAP. XX.

LAtet pleroſq; magna cœli affectatione cõpertum à principibus doctrinæ viris, ſuperiorum trium ſiderum ignes eſſe, qui decidui ad terras fulminum nomen habeant: ſed maximè ex iis medio loco ſiti: fortaſſis quoniam contagium nimij humoris ex ſuperiore circulo, atque ardoris ex ſubiecto per hunc modum egerat. Ideóque dictum Iouem fulmina iaculari. Ergo vt è flagrante ligno carbo cum crepitu, ſic à ſidere cœleſti ignis expuitur, præſcita ſecum afferẽs, nec abdicata quidem ſui parte in diuinis ceſſante operibus. Idque maximè turbato fit aëre, quia collectus humor abundantiam ſtimulat, aut quia turbatur quodam ceu grauidi ſideris partu.

Interualla ſiderum. CAP. XXI.

INterualla quoque ſiderum à terra, multi indagare tentauerunt: & Solem abeſſe à Luna vndeuiginti partes, quantum Lunam ipſam à terra prodiderunt. Pythagóras verò vir ſagacis animi, à terra ad Lunam centum XXVI. M. ſtad. eſſe collegit. Ab ea vſque ad Solem duplum. Inde ad XII. ſigna triplicatum. In qua ſententia & Gallus Sulpitius noſter fuit.

De ſiderum muſica. CAP. XXII.

SEd Pythagoras interdũ ex muſica ratione appellat tonum, quantum abſit à terra Luna. Ab ea ad Mercurium, ſpatij eius dimidium: &

& ab eo ad Venerē ferè tantundem. A qua ad Solē ſeſquiplum. A Sole ad Martem tonum id eſt, quantum ad Lunam à terra. Ab eo ad Iouem dimidium, & ab eo ad Saturnum dimidium, & inde ſeſquiplum ad Signiferum: ita ſeptem tonos effici, quam diapaſon harmoniam vocant, hoc eſt, vniuerſitatem concentus. In ea [a] Saturnum Dorio moueri, Mercurium phthongo, Iouem Phrygio, & in reliquis ſimilia, iucunda magis, quàm neceſſaria ſubtilitate.

[a] Saturnum Dorio moueri phthōgo, Iouem Phrygio.

De mundi geometria. CAP. XXIII.

STadium centum vigintiquinque noſtros efficit paſſus, hoc eſt, pedes ſexcentos viginti quinque. Poſidonius non minùs quadraginta ſtadiorum à terra altitudinem eſſe, in qua nubila ac venti nubéſque proueniant. Inde purum liquidúmque, & imperturbatæ lucis aërem. Sed à turbido ad Lunam vicies centum millia ſtadiorum. Inde ad Solem quinquies millies. Eo ſpatio fieri, vt tam immenſa eius magnitudo non exurat terras. Plures autem nubes nongentis ſtadiis in altitudinem ſubire prodiderunt. Incomperta hæc & inextricabilia, ſed tam prodenda, quàm ſunt prodita: in queis tamen vna ratio Geometriæ collectionis nunquam fallacis poſſit non repudiari, ſi cui libeat altiùs iſta perſequi. Nec vt menſura, (id enim velle penè dementis otij eſt) ſed vt tantùm æſtimatio cōiectandi; conſtet animo. [b] Nam cùm trecentis ſexaginta & ferè ſex partibus orbis Solis ex circuitu eius parêre appareat circulum, per quem meat, ſempérque dimetiens tertiam partem ambitus, & tertiæ paulò minùs ſeptimam colligat, apparet dempta eius dimidia (quoniam terra cētralis interue-

[b] Nā cum trecētis ſexaginta & ferè ſex partibus patêre circulū,

per quem meat orbis Solis ex circuitu eius apparcat, ſempérq; &c.

niat) ſextam ferè partem huius immẽſi ſpatij, quod circa terram circuli ſolaris animo comprehenditur, ineſſe altitudinis ſpatio. Lunæ verò duodecimam, quoniam tanto breuiore, quàm Sol, ambitu currit: ita ferri eam in medio Solis ac terræ. Mirum quò procedat improbitas cordis humani, paruulo aliquo inuitata ſucceſſu, ſicut in ſupradictis occaſionem impudentiæ ratio largitur: auſíque diuinare Solis ad terram ſpatia: eadem ad cælum agũt, quoniam ſit medius Sol, vt protinus mundi quoque ipſius menſura veniat ad digitos. Quantas enim dimetiens habeat ſeptimas, tãtas habere circulum duo & viceſimas, tanquã planè à perpendiculo menſura cæli conſtet. Ægyptia ratio, quam Petoſiris & Necepſos oſtendêre, ſingulas partes, in lunari circulo, (vt dictum eſt) minimo, triginta tribus ſtadiis paulò amplius patêre colligit: in Saturni ampliſſimo duplum: in Solis, quem medium eſſe diximus, vtriuſque menſuræ dimidium. Quæ computatio plurimum habet pudoris: quoniam ad Saturni circulum, addito Signiferi ipſius interuallo, innumerabilis multiplicatio efficitur.

De repentinis ſideribus. CAP. XXIV.

Reſtant pauca de mundo: nanque & in ipſo cælo ſtellæ repentè naſcuntur. Plura earum genera.

De Cometis & cæleſtibus prodigiis, natura & ſitu, & generibus eorum. CAP. XXV.

Cometas Græci vocant, noſtri crinitas, horrentes crine ſanguineo, & comarum modo in vertice hiſpidas. Iidem Pogonias, quibus inferiore ex parte in ſpeciem barbæ longæ pro-

promittitur iuba Acontiæ iaculi modo vibrãtur ocyſſimo ſignificatu. Hæc fuit de qua quinto Conſulatu ſuo [a] Titus Imperator Cæſar præclaro carmine præſcripſit, ad hunc diem nouiſſime viſa. Eaſdem breuiores & in mucronē faſtigiatas. Xiphias vocauere, quę ſunt omnium pallidiſſimæ, & quodam gladij nitore, ac ſine vllis radiis: quos Diſceus ſuo nomini ſimilis, colore autem electro, raros è margine emittit. [b] Pithetes doliorum cernitur figura, in concauo fumidæ lucis. Ceratias cornus ſpeciem habet, qualis fuit cùm Græcia apud Salamina depugnauit. Lampadias ardentes imitatur faces: Hippeus equinas iubas celerrimi motus, atque in orbem circa ſe euntes. Fit & candidus Cometes, argenteo crine, ita refulgens, vt vix contueri liceat, ſpeciéque humana dei effigiem in ſe oſtendens. Fiunt & hirti villorum ſpecie, & iuba aliqua circundati. Semel adhuc iubæ effigies mutata in haſtā eſt, Olympiade centeſimaoctaua, vrbis anno triecenteſimononageſimooctauo. Breuiſſimum, quo cernerentur, ſpatium ſeptem dierum annotatum eſt, longiſſimum octoginta. Mouentur autem alij errantium modò, alij immobiles hærent. Omnes fermè ſub ipſo Septentrione, aliqua eius parte non certa, ſed maximè in candida quæ lactei circuli nomen accepit. Ariſtoteles tradit & ſimul plures cerni, nemini compertum alteri, quod equidem ſciam. Ventos autem ab iis graues æſtúſque ſignificari. Fiunt & hybernis menſibus, & in auſtrino polo, ſed ibi citra vllum iubar: Diráque comperta Æthiopum & Ægypti populis, cui nomen æui eius rex dedit Typhon, ignea ſpecie, ac ſpiræ modo intorta, viſu quoque toruo, nec

[a] Tiberius

[b] Pitheus.

ſtella verius, quàm quidam igneus nodus. Sparguntur aliquando & errantibus ſtellis, cæteríſque crines. Sed Cometes nunquàm in occaſura parte cæli eſt, terrificum magna ex parte ſidus, ac non leuiter piatum, vt ciuili motu Octauio Conſule, iterûmque Pompeij & Cæſaris bello. In noſtro verò æuo circa veneficium, quo Claudius Cæſar imperium reliquit Domitio Neroni, ac deinde principatu eius, aſſiduum prope ac ſæuum. Referre arbitrantur, in quas partes ſeſe iaculetur, aut cuius ſtellæ vires accipiat, quáſque ſimilitudines reddat, & quibus in locis emicet. Tibiarum ſpecie muſicæ arti portendere. Obſcœnis autem moribus, in verendis partibus [a] ſignorum. Ingeniis & eruditioni, ſi triquetram figuram quadratámve paribus angulis ad aliquos perennium ſtellarum ſitus edat. Venena fundere, in capite ſeptentrionalis auſtrinæve ſerpentis. Cometes in vno totius orbis loco colitur in templo Romæ, admodum fauſtus Diuo Auguſto iudicatus ab ipſo: qui incipiente eo, apparuit ludis quos faciebat Veneri Genitrici, non multò poſt obitum patris Cæſaris, in collegio ab eo inſtituto. Namque his verbis id gaudium prodidit: *Iis ipſis ludorum meorum diebus ſidus crinitum per ſeptem dies in regione cæli, quæ ſub ſeptentrionibus eſt, conſpectum. Id oriebatur circa vndecimam horam diei, clarúmque & omnibus terris conſpicuum fuit. Eo ſidere ſignificari vulgus credidit Cæſaris animam inter Deorum immortalium numina receptam: quo nomine id inſigne ſimulacro capitis eius, quod mox in foro conſecrauimus, adiectum eſt.* Hæc ille in publicum, interiore gaudio ſibi illum natum, ſéque in eo

[a] Pol. *Signorum, ingeniis, &c.*

naſci

naſci interpretatus eſt:& ſi verum fatemur,ſalutare id terris fuit. Sunt qui & hæc ſidera perpetua eſſe credant, ſuóque ambitu ire, ſed nonniſi relicta à Sole cerni. Alij verò,qui naſci humore fortuito, & ignea vi, ideóque ſolui.

Hipparchus de ſideribus,per exempla hiſtorica, faces,lampades,trabes,bolides, & chaſma cæli.

CAP. XXVI.

IDem Hipparchus nunquam ſatis laudatus. vt quo nemo magis approbauerit cognationem cum homine ſiderum, animáſque noſtras partem eſſe cæli,nouam ſtellam & aliam in æuo ſuo genitam deprehendit: eiúſque motu, qua die fulſit, ad dubitationem eſt adductus. anne hoc ſæpius fieret,mouerentúrque & eæ, quas putamus affixas. Idémque auſus, rem etiam Deo improbam, annumerare poſteris [a]ſtellas ac ſidera ad normam expangere,organis excogitatis, per quæ ſingularum loca atque magnitudines ſignaret: vt facilè diſcerni poſſet ex eo, non modò an obirent, naſcerentúrve, ſed an omnino aliqua tranſirent mouerentúrve,item an creſcerent minuerentúrque, cælo in hæreditate cunctis relicto,ſi quiſquam qui [b] rationem eam caperet inuentus eſſet. Emicant & faces, non, niſi cùm decidunt, viſæ: qualis Germanico Cæſare gladiatorum ſpectaculum edente, præter ora populi meridiano tranſcurrit. Duo genera earum: Lampades vocant planè faces:alterum Bolidas quale Mutinenſibus malis viſum eſt. Diſtant,quòd faces veſtigia longa faciunt, priore ardente parte: Bolis verò perpetua ardens, longiorem trahit

a *T. ſtellas ad ſidera ac nomen expungere.*

b Cretionem.

Digitized by Google

limitem. Emicant & trabes ſimili modo, quas Docos vocant: qualis cùm Lacedæmonij claſſe victi, imperium Græciæ amiſere. Fit & cæli ipſius hiatus, quod vocant chaſma.

De cæli coloribus. CAP. XXVII.

Fit & ſanguinea ſpecies, & (quo nihil terribilius mortalium timori eſt) incendiũ ad terras cadens inde, ſicut Olympiadis centeſimæſeptimæ anno tertio, quum rex Philippus Græciam quateret. Atque hæc ego ſtatis temporibus naturæ, vt cætera, arbitror exiſtere, nõ vt plerique variis de cauſis, quas ingeniorum acumen excogitat: quippe ingentium malorũ fuere prænuntia. Sed ea accidiſſe, nõ quia hæc facta ſunt, arbitror: verùm hæc ideo facta, quia incaſura erant illa. Raritate autem occultam eorum eſſe rationem, ideóque non, ſicut exortus ſuprà dictos, defectúſque, & multa alia, noſci.

De flamma cæli. CAP. XXVIII.

Cernuntur & ſtellæ cum Sole totis diebus, plerũque & circa Solis orbem, ceu ſpecie coronæ: & verſicolores circuli, qualiter Auguſto Cæſare in prima iuuẽta. Vrbẽ intrãte poſt obitum patris, ad nomẽ ingens capeſſendum.

De coronis cæleſtibus. CAP. XXIX.

Exiſtunt eædem coronæ circa Lunam, & circa mobilia aſtra, cælo quoque inhærentia. Circa Solem arcus apparuit L. Opimio, Q. Fabio Conſulibus: orbis L. Porcio. M. Acilio.

De circulis repentinis. CAP. XXX.

Circulus rubri coloris L. Iulio, P. Rutilio coss. Fiunt prodigioſi & longiores Solis defectus, qualis occiſo Dictatore Cæſare, & Antoniano bello, totius penè anni pallore continuo.

Plures

Plures Soles. CAP. XXXI.

ET rurſus plures Soles ſimul cernuntur, nec ſupra ipſum, nec infra, ſed ex obliquo, nũquam iuxta, nec contra terram, nec noctu, ſed aut oriente aut occidente. Semel & meridie conſpecti in Boſphoro produntur, qui à matutino tempore durauerunt in occaſum. Trinos Soles antiqui ſæpiùs videre: ſicut Sp. Poſthumio, Q. Mutio, & Qu. Martio, M. Porcio, & M. Antonio, P. Dolabella, & M. Lepido, L. Plãco COSS. Et noſtra ætas vidit. Diuo Claudio principe, Conſulatu eius, Cornelio Orfito collega. Plures ſimul, quàm tres, viſi, ad hoc æui nunquam produntur.

Plures Lunæ. CAP. XXXII.

LVnæ quoque trinæ, vt Cn. Domitio, C. Fãnio Conſulibus apparuêre: quos pleriq; appellauerunt Soles nocturnos.

Dierum lux nocte. CAP. XXXIII.

LVmen de cælo noctu viſum eſt. C. Cæcilio, Cn. Papyrio Conſulibus, & ſæpe aliàs, vt diei ſpecies noctu luceret.

Clypei ardentes. CAP. XXXIIII.

CLypeus ardens ab Occaſu ad Ortum ſcintillans trãſcurrit, Solis occaſu L. Valerio, C. Mario conſulibus.

Oſtentum cæli. CAP. XXXV.

SCintillam è ſtella cadere, & augeri terrę appropinquantem: ac poſtquam Lunæ magnitudine facta ſit, illuxiſſe ceu nubilo diei: dein cùm in cęlum ſe reciperet, lampadem factam, ſemel vnquam proditur, Cn. Octauio, C. Scribonio COS. [a] Vidit hos Licinius Syllanus Proconſul cum comitatu ſuo.

[a] Vidit hoc Syllanus.

De diſcurſu ſtellarum. CAP. XXXVI.

Fieri videntur & diſcurſus ſtellarum, nunquam temerè, vt non ex ea parte truces vẽti coöriantur. Exiſtunt ſtellæ & in mari terríſque.

De ſtellis Caſtoribus. CAP. XXXVII.

Vidi noctu'nis militum vigiliis inhęrere pilis pro vallo fulgorem effigie ea: & antennis nauigantium, aliiſque nauium partibus, ceu vocali quodam ſono inſiſtunt, vt volucres ſedem ex ſede mutantes: graues, cùm ſolitariæ venêre mergentéſque nau'gia; & ſi in carinæ ima deciderint exurentes: geminæ autem ſalutares, & proſperi curſus prænuntiæ, quarum aduentu fugari diram illam ac minacem, appellatámque Helenam, ferunt. Et ob id Polluci & Caſtori id numen aſſignant, eóſque in mari deos inuocant. Hominum quoque capita veſpertinis horis, magno prę ſagio circumfulgent. Omnia incerta ratione, & in naturæ maieſtate abdita.

De aere. CAP. XXXVIII.

HActenus de ipſo mundo ſideribúſque. Nũc reliqua cæli memorabilia. Nanque & hoc cælum appellauere maiores quod alio nomine aera: omne quod inani ſimile, vitalem hũc ſpiritum fundit. Infra Lunam hæc ſedes, multóque inferior (vt animaduerto propemodum conſtare) infinitum ex ſuperiore natura aëris, infinitum & terreni halitus miſcens, vtraque ſorte confunditur. Hinc nubila, tonitrua, & [a] alia fulmina. Hinc grandines, pruinæ, imbres, procellæ, turbines. Hinc plurima mortalium mala & rerum naturæ pugna ſecum. Terrena in cælum tendentia deprimit ſiderum vis: eadémque quæ ſponte non ſubeunt, ad ſe

a illa

trahunt:

trahunt. Decidunt imbres, nebulæ ſubeunt, ſiccantur amnes, ruunt grandines, torrent radij & terram in medium vndique impellunt. Iidem infracti reſiliunt: & quæ potuere, auferunt ſecum. Vapor ex alto cadit, rurſúmque in altum redit. Venti ingruunt inanes, iidémq; cũ rapina remeant. Tot animaliũ hauſtus ſpiritum è ſublimi trahit. At ille contra nititur, tellúſque, vt inani, cælo ſpiritum infundit. Sic vltrò citróque commeante natura, vt tormento aliquo, mundi celeritate diſcordia accenditur. Nec ſtare pugnæ licet, ſed aſſiduè rapta conuoluitur, & circa terram immenſo rerum quaſi globo tendit, ſubinde per nubes cælum aliud obtexens. Ventorum hoc regnum. Itaque præcipua eorum natura ibi, & fermè reliquas complexa cauſas, quoniam & tonitruum & fulminum iactus, horum violentiæ plerique aſſignant. Quin & ideo lapidibus pluere interim, quòd vento ſint rapti, & multa ſimiliter. Quam ob rem plura ſimul dicenda ſunt.

De ſtatis tempeſtatibus. CAP. XXXIX.

TEmpeſtatum rerúmq; quaſdam ſtatas eſſe cauſas, quaſdam verò fortuitas, aut adhuc rationis incompertæ, manifeſtum eſt. Quis enim æſtates & hyemes, quæque in temporibus annua vice intelliguntur, ſiderum motu fieri dubitet? Ergo vt Solis natura temperando intelligitur anno, ſic reliquorum quoque ſiderum propria eſt quibuſque vis, & ad ſuam cuique naturam fertilis. Alia ſunt in liquorem ſoluti humoris fœcunda, alia concreti in pruinas, aut coacti in niues, aut glaciati in grandines: alia flatus, alia teporis, alia vaporis, alia roris, alia rigoris. Nec verò hæc tanta debent exiſtimari, quanta cernuntur, cùm eſſe eorum

nullum minus Luna tam immenſæ altitudinis ratio declarat. Igitur in ſuo quæque motu naturam ſuam exercent: quod manifeſtum Saturni maximę tranſitus imbribus faciunt. Nec meantium modò ſiderum hæc vis eſt, ſed multorum etiam adhærentium cælo: quoties errantium acceſſu impulſa, aut coniectu radiorum extimulata ſunt: qualiter in Suculis ſentimus accidere, quas Græci ob id pluuio nomine Hyadas appellant. Quin & ſua ſponte quædam ſtatiſque temporibus, vt Hœdorum exortus. Arcturi verò ſidus non fermè ſine procelloſa grandine emergit.

De vi Caniculæ. CAP. XL.

NAm Caniculæ exortu accendi Solis vapores quis ignorat? cuius ſideris effectus ampliſſimi in terra ſentiuntur. Feruēt maria exoriente eo, fluctuant in cellis vina, mouentur ſtagna. Orygem appellat Ægyptus feram, quam in exortu eius contrà ſtare & contueri tradit, ac velut adorare, cum ſternuerit. Canes quidem toto eo ſpatio maximè in rabiem agi, non eſt dubium.

Sidera in aliis ſignorum partibus & temporibus alias influere. CAP. XLI.

QVin partibus quoque ſignorum quorundam ſua vis ineſt, vt autumnali æquinoctio, brumáque, cum tempeſtatibus confici ſidus intelligimus. Nec imbribus tantum tempeſtatibúſque, ſed multis & corporum & ruris experimentis. Afflantur alij ſidere, alij commouentur ſtatis temporibus aluo, neruis, capite, mēte. Olea, & populus alba, & ſalices, folia ſolſtitio circumagunt. Floret ipſo brumali die ſuſpenſa in tectis arentis herba pulegij, rūpuntur intentæ ſpiritu membranæ. Miretur

hoc,

hoc, qui non obſeruet quotidiano experimẽto, herbam vnam, quæ vocatur heliotropium, abeuntem Solem intueri ſemper, omnibúſque horis cum eo verti, vel nubilo obumbrante. Iam quidem lunari poteſtate oſtrearum, conchyliorúmque & concharum omnium corpora augeri, ac rurſus minui: Quin & ſoricum fibras reſpondere numero Lunæ, exquiſiuere diligentiores: minimúmque animal formicam ſentire vires ſideris, interlunio ſemper ceſſantem. Quo turpior homini inſcitia eſt, fatenti præcipuè iumentorum quorundam in oculis morbos cum Luna increſcere ac minui. Patrocinatur vaſtitas cæli immenſa, diſcreta altitudine in duo atque LXX. ſigna. Hæ ſunt rerum aut animantium effigies, in quas digeſſere cælum periti: In his quidem mille ſexcentas annotauere ſtellas, inſignes videlicet effectu, viſúve. Exempli gratia, in cauda Tauri ſeptem, quas appellauere Vergilias, in fronte Suculas, Booten, qui ſequitur Septentriones.

Imbriũ, ventorũ, & nubium cauſæ. CAP. XLII.

Extra has cauſas nõ negauerim exiſtere imbres ventóſque: quoniam humidam à terra aliàs verò propter vapores fumidam, *a* exhalare caliginem certum eſt. Nubéſque liquore egreſſo in ſublime, aut ex aere coacto in liquorem, gigni. Denſitas earum corpúſque haud dubio coniectatur argumento, cùm Solem obumbrẽt, perſpicuum aliàs etiam vrinãtibus in quamlibet profundam aquarum altitudinem. *a* exhalat.

De tonitruis & fulguribus. CAP. XLIII.

Igitur non eam inficias, poſſe in has & ignes ſupernè ſtellarum cecidere, quales ſereno ſæpe cernimus, quorum ictu cõcuti aera verum eſt, quando & tela vibrata ſtridunt. Cùm

verò in nubem peruenerint, vaporem diſſonũ gigni, vt candente ferro in aquam demerſo, & fumidum verticem volui. Hinc naſci procellas. Et ſi in nube luctetur flatus, aut vapor, tonitrua edi: ſi erumpat ardens, fulmina: ſi longiore tractu nitatur, fulgetra. His findi nubẽ, illis perrumpi. Et eſſe tonitrua impactorum ignium plagas, ideóque protinus coruſcare igneas nubium rimas. Poſſe & repulſu ſiderum depreſſum, qui à terra meauerit, ſpiritum nube cohibitum tonare, natura ſtrangulante ſonitum, dum rixetur, ſed eo fragore, cùm erumpat, vt in membrana ſpiritu intenta. Poſſe & attritu dum in præceps feratur, illum, quiſquis eſt, ſpiritum accendi. Poſſe & conflictu nubiũ elidi, vt duorum lapidum, ſcintillantibus fulgetris. Sed hæc omnia eſſe fortuita. Hinc bruta fulmina & vana, vt quæ nulla veniant ratione naturæ. Iis percuti montes, iis maria, omnéſque alios irritos iactus. Illa verò fatidica ex alto, ſtatíſque de cauſis, & ex ſuis venire ſideribus. Simili modo ventos vel potiùs flatus, poſſe & ex arido ſiccóque halitu terræ gigni non negauerim: poſſe & aquis aera expirantibus, qui neque in nebulam denſetur, nec craſſeſcat in nubes: poſſe & Solis impulſu agi: quoniam ventus non aliud intelligatur, quàm fluctus aeris: pluribúſque etiam modis. Nanque & è fluminibus ac niuibus, & è mari videmus & quidem tranquillo, & alios quos vocant Altanos, è terra conſurgere. Qui quidem cùm è mari redeunt, Tropæi vocantur, ſi pergunt Apogæi.

Qua ratione echo reddatur. CAP. XLIV.

MOntium verò flexus crebríque vertices & conflexa cubito aut cõfracta in humeros iuga,

iuga, concaui vallium ſinus, ſcindunt inæqualiter inde reſultantem aera: quæ cauſa etiam voces multis in locis reciprocas facit.

De ventis iterum. CAP. XLV.

SIne fine ventos generant iam quidã etiam ſpecus qualis in Dalmatiæ ora, *a* vaſto in præceps hiatu: in quem deiecto leui pondere, quamuis tranquillo die turbini ſimilis emicat procella. Nomen loco eſt Senta. Quin & in Cyrenaica prouincia rupes quædam Auſtro traditur ſacra, quam profanum ſit attrectari hominis manu, confeſtim Auſtro voluente harenas. In domibus etiam multis, manu facta incluſa opacitate conceptacula auras ſuas habent; adeò cauſa non deeſt. Sed plurimum intereſt, flatus ſit, an ventus. Illos ſtatos atque perſpirantes, quos non tractus aliquis, verùm terræ ſentiunt: qui non aura, *b* non procella maris, ſed appellatione quoque ipſa venti ſunt: qui ſiue aſſiduo mundi *c* incitu, & contrario ſiderum occurſu naſcuntur, ſiue hic eſt ille generabilis rerum naturæ ſpiritus, huc illuc tanquam in vtero aliquo vagus, ſiue diſpari errantium ſiderum ictu, radiorúmq; multiformi iactu flagellatus aer, ſiue à ſuis ſideribus exeunt his propioribus, ſiue ab illis cælo affixis cadunt, palam eſt illud quoque legem naturæ habere non ignotam, etiam ſi nondum percognitam.

a Vaſto præceps hiatu.

b qui non procellæ, ſed mares appellatione.

c incitatu.

Natura & obſeruationes ventorum.

CAP. XLVI.

VIginti amplius autores Græci veteres prodidere de his obſeruationes. Quo magis miror, orbe *d* diſcordi, & in regna, hoc eſt in mẽbra, diuiſo, tot viris curæ fuiſſe, tam ardua inuentu, inter bella præſertim & inſidia hoſpi-

d tam concordi.

tia, piratis etiam omnium mortalium hoſtibus tranſitus fermè tenentibus, vt hodie quædam in ſuo quiſque tractu ex eorum commẽtariis, qui nunquã eò acceſſere, verius noſcat, quàm indigenarum ſcientia: nuncverò pace tam feſta, tam gaudente prouentu rerum artiúmque principe, omnino nihil addiſci noua inquiſitione, imò ne veterum quidem inuenta perdiſci. Non erant maiora præmia in multos diſperſa fortunæ magnitudine: & iſta plures ſine præmio alio, quàm poſteros iuuandi, eruerunt. Nanque mores hominum ſenuere, non fructus. Et immenſa multitudo aperto, quodcunque eſt, mari, hoſpitalíque litorum omnium appulſu nauigat. ſed lucri, non ſcientiæ gratia. Nec reputat cæca mens, & tantum auaritiæ intenta, idipſum ſcientia poſſe tutiùs fieri. Quàpropter ſcrupuloſiùs, quàm inſtituto fortaſſis conueniat operi, tractabo ventos, tot millia nauigantium cernens.

Ventorum genera. CAP. XLVII.

VEteres quatuor omnino ſeruauere, per totidem mundi partes (ideo nec Homerus plures nominat) hebeti, vt mox iudicatum eſt, ratione. Secuta ætas octo addidit, nimis ſubtili & conciſa: proximis inter vtranque media placuit, ad breuem ex numeroſa additis quatuor. Sunt ergo bini in quatuor cæli partibus. Ab Oriente æquinoctiali Subſolanus, ab Oriente brumali Vulturnus: Illum Apelioten, hunc Eurum Græci appellant. A meridie Auſter, & ab Occaſu brumali Africus, Noton & Liba nominant. Ab Occaſu æquinoctiali Fauonius ab Occaſu ſolſtitiali Corus: Zephyron & Argeſten vocant. A Septentrionibus Septẽtrio, interque eum & Exortum ſolſtitialem Aquilo,

Aquilo, Arpactias dicti & Boreas. Numeroſior ratio quatuor his interiecerat, Thraſciã, media regione inter Septentrionem & Occaſum ſolſtitialem: itémque Cæcian, media inter Aquilonem & Exortum æquinoctialem. Ab Ortu ſolſtitiali Phœnician, media regione inter ortum brumalem & Meridiem. Item inter Liba & Notum compoſitum ex vtroque mediũ. inter Meridiem & hybernum Occidentem, Libonoton. Nec finis: Alij quippe Meſen nomine etiamnum addidere inter Borean & Cæcian: & inter Eurum & Noton, Euronotum. Sunt etiam quidam peculiares quibuſque gentibus venti, non vltra certum procedentes tractum: vt Athenienſibus Sciron, paulum ab Argeſte deflexus, reliquæ Græciæ ignotus. Aliubi elatior idem Olympias vocatur. Conſuetudo omnibus his nominibus Argeſten intelligit & Cæcian aliqui vocant Helleſpontiam, & eoſdem alibi aliter. Item in Narbonenſi prouincia clariſſimus ventorum eſt Circius, nec vlli violentia inferior. Oſtiam plerunque rectà Liguſtico mari perferens: idem non modò in reliquis partibus cæli ignotus, ſed ne Viennam quidem eiuſdem prouinciæ vrbem attingens, paucis antè limitibus iugi modici occurſu tantus ille ventorum coercitus. Et Auſtros in Ægyptum penetrare negat Fabianus. Quo fit manifeſta lex naturæ, ventis etiam & tempore & fine dicto. Ver ergo aperit nauigantibus maria: cuius in principio, Fauonij hybernum molliunt cælum. Sole Aquarij xxv. obtinente partem. Is dies ſextus eſt ante Februarias Idus. Competit fermè & hoc omnibus, quos deinde ponam, per ſingulas intercalationes, vno die anticipantibus.

rurſúmque luſtro ſequenti ordinem ſeruantibus. Fauonium quidam ad VII. Calendas Martij Chelidoniam vocant, ab hirundinis viſo: nonnulli verò Ornithian, vno, & lxx. die poſt brumam, ab aduectu nauium, flantem per dies nouem. Fauonio contrarius eſt, quem Subſolanum appellauimus. Datus eſt autem huic exortus Vergiliarum in totidem partibus Tauri, ſex diebus ante Maias Idus, quod tempus auſtrinum eſt, huic vento Septentrione contrario. Ardentiſſimo autem æſtatis tempore exoritur Caniculæ ſidus, Sole primam partem Leonis ingrediente: qui dies xv. ante Auguſtas Calendas eſt. Huius exortum diebus octo fermè Aquilones antecedunt, quos Prodromos appellant. Poſt biduum autem exortus, iidem Aquilones conſtantiùs perflant diebus quadraginta, quos Eteſias vocāt. Molliri eis creditur Solis vapor geminatus ardore ſideris: nec vlli ventorũ magis ſtati ſunt. Poſt eos rurſus Auſtri frequentes vſque ad ſidus Arcturi, quod exoritur vndecim diebus ante æquinoctium autumni. Cum hoc Corus incipit. Corus autumnat: huic eſt contrarius Vulturnus. Poſt id æquinoctium diebus ferè quatuor & quadraginta. Vergiliarum occaſus hyemem inchoat: quod tempus in iij. Idus Nouembris incidere conſueuit: hoc eſt Aquilonis hyberni, multúmque æſtiuo illi diſſimilis, cuius ex aduerſo eſt Africus. Ante brumam autē ſeptem diebus, totidémque poſtea, ſternitur mare halcyonum fœturæ: vnde nomen hi dies traxere: reliquum tempus hyemat. Nec tamen ſæuitia tempeſtatum concludit mare. Piratæ primùm coegere mortis periculo in mortem ruere, & hyberna experiri maria

nunc

nunc idem hoc auaritia cogit. Ventorum frigidiſſimi ſunt, quos à Septentrione diximus ſpirare, & vicinus his Corus. ii & reliquos cõpeſcunt, & nubes abigunt. Humidi, Africus, & præcipuè Auſter Italiæ. Narrant & in Ponto Cæcian in ſe trahere nubes. Sicci Corus & Vulturnus, præterquam deſinentes. Niuales Aquilo, & Septentrio. Grandines Septentrio importat, & Corus. Æſtuoſus Auſter. Tepidi Vulturnus, & Fauonius. Iidem Subſolano ſicciores: & in totum omnes à Septentrione & Occidente ſicciores, quàm à Meridie & Oriente. Saluberrimus autem omnium *a* Aquilo: noxius Auſter, & magis ſiccus, fortaſſis quia humidus frigidior eſt. Minus eſurire eo ſpirante creduntur animantes. Eteſiæ noctu deſinunt *b* ferè, & à tertia diei hora oriuntur. In Hiſpania & Aſia ab Oriente flatus eſt eorum, in Ponto ab Aquilone, reliquis in partibus à Meridie. Spirãt autem & à bruma, cùm vocantur Ornithiæ, ſed leniores & paucis diebus. Permutant & duo naturam cum ſitu. Auſter Africæ ſerenus, Aquilo nubilus. Omnes vẽti vicibus ſuis ſpirant maiore ex parte, aut vt contrarius deſinenti incipiat. Cùm proximi cadentibus ſurgunt, à læuo latere in dextrum vt Sol, ambiunt. De ratione eorum menſtrua, quarta maximè Luna decernit. Iiſdem autem ventis in contrarium nauigatur, prolatis pedibus, vt nocte plerunque aduerſa vela concurrant. Auſtro maiores fluctus eduntur, quàm Aquilone: quoniam ille infernus ex imo maris ſpirat, hic ſummo. Ideóque poſt Auſtros noxij præcipuè terræ motus. Noctu Auſter, interdiu Aquilo eſt vehementior. Et ab ortu flãtes diuturniores ſunt ab occaſu flantibus. Se-

a Aquilo quia ſiccus & frigidior noxius Auſter, fortaſſis, quia magis humidus.

b flare.

Digitized by Google

ptentriones impari ferè deſinunt numero: quæ obſeruatio & in aliis multis rerum naturæ partibus valet. Mares itaque exiſtimantur impari numero. Sol & auget & comprimit flatus. Auget exoriens occidénſque, comprimit meridianus æſtiuis temporibus. Itaque medio diei aut noctis plerunque ſopiuntur, quia aut nimio frigore aut ęſtu ſoluuntur. Ex imbribus venti ſopiuntur. Expectantur aut maximè, vnde nubes diſcuſſæ adaperuere cælum. Omniũ quidẽ (ſi libeat obſeruare minimos ambitus) redire eaſdem vices quadriennio exacto Eudoxus putat, non ventorum modò, verùm reliquarum tempeſtatum magna ex parte. Et eſt principium luſtri eius ſemper intercalari anno Caniculæ ortu. De generalibus ventis hæc.

De repentinis flatibus. CAP. XLVIII.

NVnc de repentinis flatibus, qui exhalante terra (vt dictum eſt) coorti, rurſúſque deiecti, interim obducta nubium cute multiformes exiſtunt. Vagi quippe & ruentes torrentium modo (vt aliquibus placere oſtendimus) tonitrua & fulgura edunt. Maiore verò illati pondere incurſúque, ſi latè ſiccam ruperint nubem, procellam gignunt, quæ vocatur à Græcis Ecnephias. Sin verò depreſſo ſinu arctius rotati effregerint, ſine igne, hoc eſt ſine fulmine, verticem faciunt, qui Typhon vocatur, id eſt, vibratus Ecnephias. Defert hic ſecũ aliquid, abruptum è nube gelida conuoluens verſánſque, & ruinam ſuam illo pondere aggrauans, & locum ex loco mutans rapida vertigine: præcipua nauigantium peſtis, non antennas modò, verùm ipſa nauigia contorta frãgens, tenui remedio aceti in aduenientẽ effuſi, cui frigidiſſima eſt natura. Idẽ illiſu ipſe re-

per-

percuſſus, correpta ſecum in cælum refert, ſorbétque in excelſum, Quòd ſi maiore depreſſæ nubis eruperit ſpecu, ſed minus lato quàm procella, nec ſine fragore, Turbinem vocant, proxima quæq; proſternentem. Idem ardentior, accenſúſque dum fuerit, Preſter vocatur, amburens contacta pariter & proterens.

Alia prodigioſa genera tempeſtatum.

CAP. XLIX.

NOn fit autem aquilonius Typhon, *a* nec niualis aut niue iacẽte Ecnephias. Quòd ſi ſimul rupit nubem, exarsítque, & ignem habuit, non poſtea concepit, fulmen eſt. Diſtat à Preſtere, quo flamma ab igne. Hic latè funditur flatu, illud conglobatur impetu. Vortex autem remeando diſtat à turbine, & quò ſtridor à fragore. Procella latitudine ab vtroque diſiecta nube verius, quàm rupta. Fit & caligo belluæ ſimilis, nube dira nauigantibus. Vocatur & columna; cùm ſpiſſatus humor, rigénſque ipſe ſe ſuſtinet. Ex eodem genere, & in lõgam veluti fiſtulam nubes aquam trahit.

a nec niualis Ecnephias.

Quibus in terris fulmina non cadant. CAP. L.

HYeme & æſtate rara fulmina cõtrariis de cauſis, quoniam hyeme denſatus aër nubium craſſiore corio ſpiſſatur: omnı́ſque terrarum exhalatio rigens ac gelida, quicquid accipit ignei vaporis, extinguit. Quæ ratio immunem Scythiam & circà rigentia à fulminum caſu præſtat, & è diuerſo nimius ardor Ægyptum. Siquidem calidi ſiccíque halitus terræ, raras admodum tenuéſque & infirmas denſantur in nubes. Vere autem & autumno crebriora fulmina, corruptis in vtroq; tẽpore æſtatis hyemı́ſq; cauſis. Qua ratione crebra in Italia, quia mobilior aër mitiore hyeme, & æſtate

nimboſa,ſemper quodammodo vernat vel autumnat. Italiæ quoque partibus iis,quæ à Septentrione diſcedunt ad teporem,qualis eſt Vrbis & Campaniæ tractus,iuxtà hyeme & æſtate fulgurat,quod non in alio ſitu.

Fulgurum genera & miracula. CAP. LI.

FVlminum ipſorum plura genera traduntur. Quæ ſicca veniunt,non adurunt, ſed diſſipant. Quæ humida, non vrunt,ſed infuſcant. Tertium eſt,quod clarum vocant,mirificę maximè naturæ, quo dolia exhauriuntur intactis operimentis, nullóque alio veſtigio relicto. Aurum, & æs,& argentum liquatur intus,ſacculis ipſis nullo modo ambuſtis, ac ne confuſo quidem ſigno ceræ. Marcia princeps Romanarum icta grauida, partu exanimato, ipſa citra vllum aliud incommodum vixit. In Catilinianis prodigiis, Pompeiano ex municipio M. Herennius Decurio ſereno die fulmine ictus eſt.

De obſeruationibus.

CAP. LII.

THuſcorum literæ nouem Deos emittere fulmina exiſtimant, eáque eſſe vndecim generum. Iouem enim trina iaculari. Romani duo tantùm ex iis ſeruauêre: diurna attribuêtes Ioui, nocturna Summano, rariora ſanè eadem de cauſa frigidioris cæli. Hetruria erumpere terra quoque arbitratur, quæ infera appellat, brumali tempore facta, ſæua maximè & execrabilia, cùm ſint omnia,quæ terrena exiſtimant, non illa generalia, nec à ſideribus venientia, ſed ex proxima atque turbidiore natura. Argumentum euidens eſt, quòd omnia à ſuperiore cælo decidentia obliquos habeant ictus: hæc autem quæ vocătur terrena,rectos. Sed quia ex propriore materia

cadunt,

cadunt,ideo creduntur è terra exire,quoniam ex repulſu nulla veſtigia edant,cùm ſit illa ratio non inferni ictus, ſed aduerſi. A Saturni ea ſidere proficiſci ſubtiliùs iſta conſectati putant:ſicut cremantia, à Martis. Qualiter cùm Volſinij oppidum Thuſcorum opulentiſſimum totum concrematum eſt fulmine. Vocant & familiaria in totam vitam fatidica, quæ prima fiunt familiam ſuam cuique indepto.Cæterùm exiſtimant nonvltra decem annos portendere priuata, præterquam aut matrimonio primo facta,aut natali die: publica non vltra triceſimum annum, præterquam in deductione oppidorum.

De fulminibus euocandis.

CAP. LIII.

EXtat Annalium memoria, ſacris quibuſdã & precationibus vel cogi fulmina, vel impetrari. Vetus fama Hetruriæ eſt,impetratum, Volſinios vrbem agris depopulatis ſubeunte monſtro,quod vocauere Voltam. Euocatum & à Porſena ſuo rege. Et ante eum à Numa hoc ſæpius factitatum, in primo Annalium ſuorum tradit L. Piſo grauis author: quod imitatum parum ritè Tullum Hoſtilium, ictum fulmine. Lucóſque, & aras, & ſacra habemus, interque Statores, & Tonantes, & Feretrios, Elicium quoque accepimus Iouem. Varia,in hoc vitę ſententia,& pro cuiuſque animo. *a* Imperari naturæ, audacis eſt credere: nec minus hebetis, beneficiis abrogare vires: quando in fulgurum quoque interpretatione eò profecit ſcientia, vt ventura alia finito die præcinat; & an peremptura ſint fatum, aut apertura potius alia fata,quæ lateant innumerabilibus in vtroque publicis priuatíſque

a Imperare naturæ ſacra, aud.

experimentis. Quamobrem ſint iſta (vt rerum naturæ libuit) aliis certa, aliis dubia, aliis probata, aliis damnanda. Nos cætera, quæ ſunt in his memorabilia, non omittemus.

Catholica fulgurum.

CAP. LIV.

FVlgetrum prius cerni, quàm tonitrum audiri, (cùm ſimul fiant) certum eſt. Nec mirum, quoniam lux ſonitu velocior. Ictum autem & ſonitum congruere, ita modulante natura. Sed ſonitum profecti eſſe fulminis, non illati: etiamnum ſpiritu ocyorem fulmine, ideo quati prius omne & afflari, quàm percuti: nec quenquam tangi, qui prior viderit fulmen, aut tonitru audierit. Læua proſpera exiſtimantur, quoniam læua parte mundi ortus eſt. Nec tam aduetus ſpectatur, quàm reditus, ſiue ab ictu reſiliat ignis, ſiue opere confecto, aut igne conſumpto ſpiritus remeet.

a ſpectu. In ſedecim partes cœlum in eo *a* reſpectu diuiſere Thuſci. Prima eſt à Septentrionibus ad æquinoctialem exortum: ſecunda ad Meridiem, tertia ad æquinoctialem occaſum: quarta obtinet, quod reliquum eſt, ab occaſu ad ſeptentriones. Has iterum in quaternas diuiſere partes, ex quibus octo ab exortu ſiniſtras, totidem è contrario appellauere dextras. Ex

b *dira.* his maximè *b* dira, quæ ſeptentrionem ab occaſu attingunt. Itaque perplurimum refert, vnde venerint fulmina, & quò conceſſerint. Optimum eſt, in exortiuas redire partes. Ideò cùm à prima cœli parte venerint, & in eandem conceſſerint, ſumma felicitas portenditur, quale Syllæ Dictatori oſtentum datum accepimus. Cætera ipſius mundi portione minus proſpera, aut dira. Quædam fulgura enun-

enuntiare non putant fas, nec audire, præterquam ſi hoſpiti indicentur, aut parenti. Magna huius obſeruationis vanitas, tacta Iunonis æde, Romæ deprehenſa eſt Scauro Conſule, qui mox princeps fuit. Noctu magis, quàm interdiu, ſine tonitribus fulgurat. Vnum animal hominem non ſemper extinguit, cætera illico: hunc videlicet natura tribuente honorem, cùm tot belluæ viribus præſtent. Omnia contrarias incubant in partes: homo, niſi conuertatur, *a* vi percuſſus non expirat. Supernè icti conſidunt. Vigilans ictus conniuentibus oculis, dormiens patentibus reperitur. Hominem ita exanimatum cremari fas non eſt: condi terra religio tradidit. Nullum animal, niſi exanimatum, fulmine accenditur. Vulnera fulminatorum frigidiora reliquo corpore ſunt.

a in percuſſas non reſpirat.

Quæ non feriantur fulmine. CAP. LV.

Ex iis, quæ terra gignuntur, lauri fruticem non icit: nec vnquam quinque altius pedibus deſcendit in terram. Ideo pauidi altiores ſpecus tutiſſimos putant: aut tabernacula è pellibus belluarum, quas *b* vitulos appellant, quoniam hoc ſolum animal ex marinis non percutiat, ſicut nec è volucribus aquilam, quæ ob hoc *c* armiger huius teli fingitur. In Italia inter Tarracinam & ædem Feroniæ, turres bellicis temporibus deſiere fieri, nulla non earum *d* fulmine diruta.

b *marinos.*

c armigera.

d *fulmine.*

De prodigioſis pluuiis, lacte, ſanguine, carne, ferro, lana, lateribus coctis.

CAP. LVI.

Præter hæc inferiore cælo relatum in monumẽta eſt, lacte & ſanguine pluiſſe M. Acilio, C. Porcio Coſſ. *e* & ſæpe aliâs carne, ſicut L.

e *in vet. co.* & ſæpe aliâs: ſicut carne. L. Volumnio &c.

Volumnio, Seruio Sulpitio Coſs. éxque ea non putruiſſe, quod non diripuiſſent aues. Item ferro in Lucanis, anno antequam M. Craſſus à Parthis interemptus eſt, omnéſque cum eo Lucani milites, quorum magnus numerus in exercitu erat. Effigies, quæ pluerat, ſpongiarum ferè ſimilis fuit: aruſpices cauenda præmonuerunt ſuperna vulnera. L. autem Paulo, C. Marcello Coſs. lana pluit circa caſtellum Cariſſanum, iuxta quod poſt annum T. Annius Milo occiſus eſt. Eodem cauſam dicente lateribus coctis pluiſſe, in eius anni acta relatum eſt.

De crepitu armorum, & tubarum de cælo audito.

CAP. LVII.

ARmorum crepitus, & tubæ ſonitus, auditos è cælo Cimbricis bellis accepimus, crebróſque & prius, & poſtea. Tertio verò Cõſulatu Marij ab Amerinis, & Tudertibus ſpectata arma cœleſtia, ab ortu occaſúque inter ſe concurrentia, pulſis quæ ab occaſu erant. Ipſum ardere cælum minimè mirum eſt, & ſæpius viſum, maiore vi ignis nubibus correptis.

De lapidibus è cælo cadentibus.

CAP. LVIII.

CElebrãt Græci Anaxagoram Clazomeniũ, Olympiadis ſeptuageſimæ octauæ ſecũdo anno, prædixiſſe *a* cæleſtium literarum ſcientia, quibus diebus ſaxum caſurum eſſet è Sole. Idque factum interdiu in Thraciæ parte ad Ægos flumen. Qui lapis etiam nunc oſtenditur, magnitudine vehis, colore aduſto, comete quoque illis noctibus flagrante. Quod ſi quis prędictum credat, ſimul fateatur neceſſe eſt, maioris miraculi diuinitatẽ Anaxagoræ fuiſſe,

a cæleſtinũ

fuiſſe, ſoluíque rerum naturæ intellectum, & confundi omnia, ſi aut ipſe Sol lapis eſſe, aut vnquam lapidem in eo fuiſſe credatur: decidere tamen crebro, non erit dubium. In Abydi gymnaſio ex ea cauſa colitur hodiéque, modicus quidem, ſed quem in medio terrarum caſurum idem Anaxagoras prædixiſſe narratur. Colitur & Caſſandriæ, quæ Potidæa vocitata eſt, ob id deducta. Ego ipſe vidi in Vocontiorum agro paulò antè delatum.

De arcu cæleſti.

CAP. LIX.

ARcus vocamus extra miraculum frequentes & extra oſtentum, Nam ne pluuios quidem, aut ſerenos dies, cùm fide portendunt. Manifeſtum eſt, radium Solis immiſſum cauæ nubi, repulſa acie in Solem refringi, colorúmque varietatem miſtura nubium, aëris, igniúmque fieri. Certè niſi Sole aduerſo non fiunt, nec vnquam, niſi dimidia circuli forma: nec noctu, quamuis Ariſtoteles prodat aliquando viſum: quod tamen fatetur idem non niſi quartadecima Luna poſſe. Fiunt autem hyeme, maximè ab æquinoctio autumnali die decreſcente. Quo rurſus creſcente ab æquinoctio verno, non exiſtunt: nec circa ſolſtitium longiſſimis diebus: brumaverò, hoc eſt, breuiſſimis diebus, frequenter. Iidem ſublimes humili Sole, humiléſque ſublimi, & minores occidente vel oriẽte, ſed in latitudinem diffuſi; meridie exiles, verum ambitus maioris. Æſtate verò per meridiem non cernuntur, poſt autumni æquinoctium, quacunque hora: nec vnquam plures ſimul quàm duo. Cætera eiuſdem naturæ non multis dubia eſſe video.

De grandine, niue, pruina, nebula, rore.

CAP. LX.

GRandinem conglaciato imbre gigni, & niuem eodem humore mollius coacto, pruinam autem ex rore gelido. Per hyemem niues cadere, non grandines, ipſáſque grandines interdiu ſæpius, quàm noctu, & multò celerius reſolui, quàm niues. Nebulas nec æſtate, nec maximo frigore exiſtere. Rores neque gelu, neque ardoribus, neque ventis, nec niſi ſerena nocte. Gelando liquorem minui, ſolutáq; glacie non eundem inueniri modum.

De nubium imaginibus. CAP. LXI.

VArietates colorum figurarúmque in nubibus cerni, prout admiſtus ignis ſuperet, aut vincatur.

De proprietatibus cæli in locis. CAP. LXII.

PReterea quaſdam proprietates cęli quibuſdam locis eſſe. Roſcidas æſtate Africæ noctes. In Italia Locris, & in lacu Velino, nullo non die apparere arcus. Rhodi & Syracuſis nunquam tanta nubila obduci, vt non aliqua hora Sol cernatur: qualia aptius ſuis referentur locis. Hæc ſint dicta de aëre.

De natura terræ. CAP. LXIII.

SEquitur terra, cui vni rerum naturæ partium, eximia propter merita, cognomen indidimus maternæ venerationis. Sic hominum illa, vt cælum Dei: quæ nos naſcentes excipit, natos alit, ſemélque editos ſuſtinet ſemper: nouiſſimè cõplexa gremio iam à reliqua natura abdicatos, tum maximè, vt mater, operiens: nullo magis ſacramento, quàm quo nos quoque ſacros facit, etiam monumenta ac titulos gerens, noménque prorogans noſtrum, & memoriam extendens contra breuitatem

nitatem æui. Cuius numen vltimum iam nullis precamur irati graue: tanquam neſciamus hanc eſſe ſolam, quæ nunquam iraſcatur homini. Aquæ ſubeunt in imbres, rigeſcunt in grandines, tumeſcunt in fluctus, præcipitantur in torrentes: aër denſatur nubibus, furit procellis. At hæc benigna, mitis, indulgens, v-ſúſque mortalium ſemper ancilla, quæ coacta generat! quæ ſponte fundit! quos odores ſaporéſque! quos ſuccos! quos tactus! quos colores! quàm bona fide creditum fœnus reddit! quæ noſtri cauſa alit! Peſtifera enim animantia vitali ſpiritu habente culpam, neceſſe eſt illi ſeminata excipere, & genita ſuſtinere. Sed in malis generantium noxa eſt. Illa ſerpentem homine percuſſo non amplius recipit, pœnáſque etiam inertiũ nomine exigit: illa medicas fundit herbas, & ſemper homini parturit. Quin & venena, noſtri miſertam inſtituiſſe credi poteſt, *a* ne in tædio vitæ diræ famis mors, terrę meritis alieniſſima, lenta nos conſumeret tabe, ne lacerum corpus abrupta diſpergerent, ne laquei torqueret pœna prępoſtera, incluſo ſpiritu, cui quæreretur exitus: ne in profundo quęſita morte, ſepultura pabulo fieret, ne ferrei cruciatus ſcinderet corpus. Ita eſt, miſerta genuit id, cuius facillimo hauſtu, illibato corpore, & cum toto ſanguine extingueremur, nullo labore, ſitientibus ſimiles: qualiter defunctos, non volucris, non fera attingeret: terręque ſeruaretur, qui ſibiipſi periſſet. Et, vt verum fateamur, terra nobis malorum remedium genuit, nos illud vitę fecimus venenum. Nos enim & ferro, quo carere non poſſumus, ſimili modo vtimur. Nec tamen quereremur meritò, etiamſi maleficij cauſa

a ne in tędio vitę fames, mors terrę meritis, &c.

tuliſſet. Aduerſus vnam quippe naturæ partem ingrati ſumus: quaſi non ad delicias quáſque non ad contumelias ſeruiat homini. In maria iacitur, aut, vt freta admittamus, eroditur aquis: ferro, ligno, igne, lapide, fruge, omnibus cruciatur horis, multóque plus, vt deliciis, quàm vt alimentis famuletur noſtris. Et tamen, quæ ſumma partitur atque extrema cute, tolerabilia videantur. Penetramus in viſcera, auri argentíque venas, & æris ac plumbi metalla fodientes, gemmas etiam & quoſdam paruulos quærimus lapides, ſcrobibus in profundum actis. Viſcera eius extrahimus, vt digito geſtetur gemma, quam petimus. Quot manus atteruntur, vt vnus niteat articulus! Si vlli eſſent inferi, iam profectò illos auaritiæ atque luxuriæ cuniculi refodiſſent. Et miramur, ſi eadem ad noxam genuit aliqua. Feræ enim credo cuſtodiunt illam, arcentque ſacrilegas manus. Nónne inter ſerpentes fodimus, & venas auri tractamus cum veneni radicibus? Placatiore tamen Dea ob hoc vtimur, quòd omnes hi opulentiæ exitus ad ſcelera cædéſque & bella tendunt: quámque ſanguine noſtro irrigamus, inſepultis oſſibus tegimus. Quibus tamen velut exprobrato furore, tandem ipſa ſe obducit & ſcelera quoque mortalium occultat. Inter crimina ingrati animi & hoc duxerim, quòd naturam eius ignoramus.

De forma terræ.

CAP. LXIV.

EST autem figura prima, de qua conſenſus iudicat. Orbem certè dicimus terræ, globúmque verticibus includi fatemur. Neque enim abſoluti orbis eſt forma, in tanta montium excelſitate, tanta camporum planitie

ſed cuius amplexus, ſi capita linearum compræhendantur ambitu, figuram abſoluti orbis efficiat: id quod ipſa rerum naturæ cogit ratio non eiſdem cauſis, quas attulimus in cælo. Namque in illo caua in ſe conuexitas vergit, & cardini ſuo, hoc eſt terræ, vndique incumbit. Hæc, vt ſolida atque cõferta, aſſurgit, intumeſcenti ſimilis, extráque protenditur. Mundus in centrum vergit: at terra exit à centro immenſum eius globum in formam orbis aſſidua circa eam mundi volubilitate cogête.

De Antipodibus, an ſint, & aquæ rotunditate.

CAP. LXV.

INgens hîc pugna literarum, contráque vulgi circunfundi terræ vndique homines conuerſiſque inter ſe pedibus ſtare, & cunctis ſimilem eſſe cæli verticem, ac ſimili modo ex quacunque parte mediam calcari: illo quærente, cur non decidant contra ſiti: tanquam non & ratio præſto ſit, vt nos non decidere mirentur illi. Interuenit ſententia, quamuis indocili probabilis turbę, inæquali globo, vt ſi ſit figura pineæ nucis, nihilominus terram vndique incoli. Sed quid hoc refert, alio miraculo exoriente? pendere ipſam, ac, non cadere nobiſcum, ceu ſpiritus vis mundo præſertim incluſi, dubia ſit: aut poſſit cadere, natura repugnante, & quò cadat, negante. Nam ſicut ignium ſedes non eſt niſi in ignibus, aquarum niſi in aquis, ſpiritus niſi in ſpiritu: ita terræ, arcentibus cunctis, niſi in ſe locus non eſt. Globum tamen effici mirum eſt, in tanta planitie maris camporúmque. Cui ſententiæ adeſt Dicęarchus vir in primis eruditus, regum cura permenſus montes, ex

quibus altiſſimum prodidit Pelion, M. ccl. paſſ. ratione perpendiculi, nullam eſſe eam *a* portionem vniuerſæ rotunditatis colligens. Mihi incerta hæc videtur coniectatio, haud ignoro quoſdam Alpium vertices, longo tractu, nec breuiore L. millibus paſſuum aſſurgere, Sed vulgo maxima hæc pugna eſt, ſi coactam in verticem aquarum quoque figuram credere cogatur. Atqui non aliud in rerum natura aſpectu manifeſtius. Namque & dependētes vbique guttæ paruis globantur orbibus: & pulueri illatæ frondiúmque lanugini impoſitæ, abſoluta rotunditate cernuntur: & in poculis repletis media maximè tument. Quæ propter ſubtilitatem humoris, *b* molitiámque in ſe reſidentem, ratione facilius, quàm viſu, deprehenduntur. Idque etiam magis mirum, in poculis repletis, addito humore minimo circunfluere quod ſuperſit: contra euenire ponderibus additis ad vicenos ſæpe denarios: ſcilicet quia intus recepta liquorem in verticem attollant, ac cumulo eminente infuſa dilabantur. Eadem eſt cauſa propter quam è nauibus terra non cernatur, è nauium malis conſpicua: ac procul recedente nauigio ſi quid quod fulgeat religetur in mali cacumine, paulatim deſcendere videatur, & poſtremò occultetur. Denique Oceanus quem fatemur vltimum, quanam alia figura cohęreret atque non decideret, nullo vltra margine includente? ipſum id ad miraculum redit, quonam modo etiamſi globetur, extremum non decidat mare. Contra quod, vt ſint plana maria, & qua videntur figura, non poſſe id accidere, magno ſuo gaudio magnáque gloria inuentores Græci ſubtilitate geometrica docent.

a portione *vt & alibi.*

b mollitiémq; *Tol.*

docent. Namque cùm è ſublimi in inferiora aquæ ferantur, & ſit hæc natura eorum confeſſa, nec quiſquam dubitet in litore vllo acceſſiſſe eas, quò longiſſimè deuexitas paſſa ſit, procul dubio apparere, quo quid humilius ſit, propius centro eſſe terrę, omnéſque lineas, quæ emittantur ex eo ad proximas aquas, breuiores fieri, quàm quæ ad extremum mare à primis aquis. Ergo totas, omníque ex parte aquas vergere in centrum; ideóque non decidere, quoniam in interiora nitantur. Quod ita formaſſe artifex Natura credi debet, vt cùm terra arida & ſicca conſtare per ſe ac ſine humore non poſſet, nec rurſus ſtare aqua, niſi ſuſtinente terra, mutuo implexu iungerentur: hac ſinus pandente, illa verò permeante totam, intrà, extrà, ſuprà, venis, vt vinculis, diſcurrentibus, atque etiam in ſummis iugis erumpente: quo ſpiritu acta, & terræ pondere expreſſa, ſiphonum modo emicat: tantúmque à periculo decidendi abeſt, vt in ſumma quæque & altiſſima exiliat. Qua ratione manifeſtum eſt, quare tot fluminum quotidiano acceſſu maria non creſcant.

Quomodo aqua ſit terræ innexa.

CAP. LXVI.

EST igitur in toto ſuo globo tellus medio ambitu præcincta circumfluo mari. Nec argumentis hoc inueſtigandum, ſed iam experimentis cognitum.

De nauigatione maris & fluminum.

CAP. LXVII.

A Gadibus columníſque Herculis, Hiſpaniæ & Galliarum circuitu, totus hodie nauigatur occidẽs, Septentrionalis verò Oceanus, maiore ex parte nauigatus eſt, auſpiciis Diui

Digitized by Google

Auguſti Germaniam claſſe circumuecta ad Cimbrorum promontorium: & inde immenſo mari proſpecto; aut fama cognito, ad Scythicam plagam, & humore nimio rigentia. Propter quod minimè veriſimile eſt illic maria deficere; vbi vis humoris ſuperet. Iuxtà verò ab ortu ex Indico mari, ſub eodem ſidere pars tota vergens in Caſpium mare, pernauigata eſt Macedonum armis, Seleuco atque Antiocho regnantibus, qui & Seleucida atque Antiochida ab ipſis appellari voluere. Circa Caſpiũ quoque multa Oceani litora explorata, paruóque breuius, quàm totus; hinc aut illinc Septentrio eremigatus. Vt tamen coniecturæ locum ſic quoque non relinquat, ingens argumentum paludis Mæoticæ, ſiue ea illius Oceani ſinus eſt, vt multos aduerto credidiſſe, ſiue anguſto diſcreti ſitu reſtagnatio. Alio latere Gadium, ab eodem occidente, magna pars meridiani ſinus ambitu Mauritaniæ nauigatur hodie. Maiorem quidem eius partem, & orientis, victoriæ magni Alexandri luſtrauere, vſque in Arabicum ſinum, In quo res gerente C. Cæſare Auguſti filio, ſigna nauium ex Hiſpanienſibus naufragiis feruntur agnita. Et Hanno Carthaginis potentia florente, circumuectus à Gadibus ad finem Arabiæ, nauigationem eam prodidit ſcripto: ſicut ad extera Europæ noſcenda miſſus eodem tempore Himilco. Præterea Nepos Cornelius author eſt, Eudoxum quendam ſua ætate, cùm Lathyrum regem fugeret, Arabico ſinu egreſſum, Gades vſque peruectum: multóque ante cum Cælius Antipater, vidiſſe ſe, qui nauigaſſet ex Hiſpania in Æthiopiam commercij gratia. Idem Nepos de ſe-

ſeptentrionali circuitu tradit Q. Metello Celeri, C. Afranij in Conſulatu collegę, ſed tum Galliæ Proconſuli, Indos à rege Sueuorum dono datos, qui ex India commercij cauſa nauigantes, tempeſtatibus eſſent in Germaniam abrepti. Sic maria circunfuſa vndique diuiduo globo, partem orbis auferunt nobis: nec inde huc, nec hinc illò peruio tractu. Quæ contemplatio apta detegendæ mortalium vanitati, poſcere videtur, vt totũ hoc, quicquid eſt, in quo ſingulis nihil ſatis eſt, ceu ſubiectũ oculis quantum ſit oſtendam.

Quæ portio terræ habitetur.

CAP. LXVIII.

IAm primùm in dimidio computari videtur, tanquam nulla portio ipſi decidatur Oceano: qui toto circundatus medio, & omnes cæteras fundens recipienſque aquas, & quicquid exit in nubes, ac ſidera ipſa tot & tantæ magnitudinis paſcens, quò tandem amplitudinis ſpatio credatur habitare? Improba & infinita debet eſſe tam vaſtæ molis poſſeſſio. Adde quòd ex relicto plus abſtulit cælum. Nã cùm ſint eius quinque partes, quas vocant zonas, infeſto rigore & æterno gelu premitur omne, quicquid eſt ſubiectum duabus extremis vtrinque circa vertices, hunc qui Septentrio vocatur, eúmque qui aduerſus illi Auſtrinus appellatur. Perpetua caligo vtrobique, & alieno molliorum ſiderum aſpectu, maligna ac pruina tantum albicans lux. Media verò terrarum, qua Solis orbita eſt, exuſta flammis & cremata, cominus vapore torretur. Circà duæ tantùm inter exuſtam & rigentes, temperantur, eæque ipſæ inter ſe non peruiæ, propter incendium ſideris. Ita

terræ tres partes abſtulit cælum: Oceani rapina in incerto eſt. Sed & relicta nobis vna portio haud ſcio an etiam in maiore damno ſit. Idem ſiquidem Oceanus infuſus in multos (vt dicemus) ſinus, adeò vicino acceſſu interna maria allatrat, vt centum xv. millibus paſſuum Arabicus ſinu diſtet ab Ægyptio mari: Caſpius verò ccclxxv. millibus à Pontico. Idem interfuſus intrat per tot maria, quibus Africam, Europam, Aſiámque diſpeſcit. Quantum terrarum occupet, computetur etiam nunc menſura tot fluminum, tantarum paludum. Addantur & lacus, & ſtagna: iam elata in cælum, & ardua aſpectu quoque iuga: iam ſyluæ vallèſque præruptæ, & ſolitudines, & mille cauſis deſerta, detrahantur. Hæ tot portiones terræ, imo verò, vt plures tradidere, mundi punctus (neque enim eſt aliud terra in vniuerſo) hæc eſt materia gloriæ noſtræ, hæc ſedes: hîc honores gerimus, hîc exercemus imperia, hic opes cupimus, hîc tumultuatur humanum genus, hic inſtauramus bella etiam ciuilia, mutuíſque cædibus laxiorem facimus terram. Et vt publicos gentium furores tranſeam, hæc in qua conterminos pellimus, furtóque vicini cæſpitem noſtro ſolo affodimus, vt qui latiſſimè rura metatus fuerit, vltráque a fines exegerit accolas, quota terrarum parte gaudeat? vel cùm ad menſuram auaritiæ ſuæ propagauerit, quam tandem portionem eius defunctus obtineat?

a famam

Mediam eſſe mundi terram.

CAP. LXIX.

MEdiam eſſe mundi totius haud dubiis conſtat argumentis, ſed clariſſimè æquinoctij paribus horis. Nam niſi in medio eſſet,

æquales

æquales dies noctéſque haberi non poſſe deprehenderunt & dioptræ, quæ vel maximè id confirmant: cum æquinoctiali tempore ex eadem linea ortus occaſúſque cernatur, & ſolſtitialis exortus per ſuam lineam, brumalíſque occaſus. Quæ accidere nullo modo poſſent, niſi in centro ſita eſſet.

De ſiderum ortus inæqualitate, & de eclipſi, & vbi, & quare. CAP. LXX.

TRes autem circuli ſuprà dictis annis implexi, inæqualitates temporum diſtinguunt: Solſtitialis à parte Signiferi excelſiſſima nobis, ad ſeptentrionalem plagam verſus, contráque ad alium polum brumalis, item medio ambitu Signiferi orbis incedens æquinoctialis. Reliquorum, quæ miramur, cauſa in ipſius terræ figura eſt, quam globo ſimilem, & cum ea aquas, iiſdem intelligitur argumentis. Sic enim fit haud dubiè, vt nobis ſeptentrionalis plagæ ſidera nunquam occidant, contrà meridianæ nunquam oriantur: rurſúſque hæc illis non cernantur, attollente ſe contra medios viſus terrarum globo. Septentriones non cernit Troglodytice, & confinis Ægyptus: nec Canopum Italia, & quem vocant Berenices crinem, item quem ſub Diuo Auguſto cognominauere Cæſaris thronon, inſignes ibi ſtellas. Adeóque manifeſtò aſſurgens faſtigium curuatur, vt Canopus quartam ferè partem ſigni vnius ſuprà terram eminere Alexandriæ intuentibus videatur: eadem à Rhodo terram quodam modo ipſam ſtringere: in Ponto omnino non cernatur, vbi maximè ſublimis Septentrio. Idem à Rhodo abſconditur, magíſque Alexan-

driæ: in Arabia Nouembri menſe prima vigilia occultus; ſecunda ſe oſtendit: in Meroë ſolſtitio veſperi pauliſper apparet, paucíſque ante exortum Arcturi diebus pariter cum die cernitur. Nauigantium hæc maximè curſus depræhendunt, in alia aduerſo, in alia prono mari, ſubitóque conſpicuis, atque vt è freto emergentibus, quæ in anfractu pilæ latuere, ſideribus. Neque enim (vt dixere aliqui) mundus hoc polo excelſiore ſe attollit: aut vndique cernerentur hæc ſidera. verùm hæc eadem quibuſque proximis ſublimiora creduntur, eadémque demerſa longinquis: vtque nunc ſublimis in deiectu poſitis videtur hic vertex, ſic in illam terræ deuexitatem tranſgreſſis, illa ſe attollunt, reſidentibus quæ hîc excelſa fuerant: quod niſi in figura pilæ accidere non poſſet. Ideóque defectus Solis ac Lunæ veſpertinos Orientis incolæ non ſentiunt, nec matutinos ad Occaſum habitantes: meridianos verò ſæpius. Nobili apud Arbela magni Alexandri victoria. Luna defeciſſe noctis ſecunda hora prodita eſt: eadémque in Sicilia exoriens. Solis defectum, Vipſano & Fonteio COSS. qui fuere ante paucos annos, factum *a* pridie Calendas Maias, Campania hora diei inter ſeptimam & octauam ſenſit: Corbulo dux in Armenia inter horam diei decimam & vndecimam prodidit viſum, circuitu globi alia aliis detegente & occultante. Quòd ſi plana eſſet terra, ſimul omnia apparerent cunctis, noctéſque non fierent inæquales: neque aliâs, quàm in medio ſitis, paria duodecim horarum interualla cernerentur, quæ nunc in omni parte ſimili modo congruunt.

a vndecimo Calen. Maias. *Marcian.*

Quæ ratio diurnæ lucis in terris.

CAP. LXXI.

IDeo nec nox dieſque quæuis eadem toto orbe ſimul eſt, oppoſitu globi noctem, aut ambitu diem afferente. Multis hoc cognitum experimentis. In Africa Hiſpaniáque turrium Annibalis, in Aſia verò propter piraticos terrores, ſimili ſpecularum præſidio excitato: in queis prænuntiatiuos ignes ſexta hora diei accenſos, ſæpe compertum eſt, tertia noctis à tergo vltimis viſos. Eiuſdem Alexandri curſor Philonides, ex Sicyone Elin mille & ducenta ſtadia nouem diei confecit horis: indéque quamuis decliui itinere, tertia noctis hora remenſus eſt ſæpius. Cauſa, quòd eunti cum Sole iter erat, eundem remeãs obuium contrario præteruertebat occurſu. Qua de cauſa ad occaſum nauigantes, quamuis breuiſſimo die, vincunt ſpatia nocturnæ nauigationis, vt ſolem ipſum comitantes.

Gnomonica de eadem re, & horologio primo.

CAP. LXXII.

VAſáque horoſcopa non vbique eadem ſunt vſui, in trecentis ſtadiis aut vt longiſſimè in quingentis, mutantibus ſemet vmbris Solis. Itaque vmbilici (quem gnomonem appellant) vmbra, in Ægypto meridiano tempore, æquinoctij die, paulò plus quàm dimidiam gnomonis menſuram efficit. In vrbe Roma nona pars gnomonis deeſt vmbræ. In oppido Ancone ſupereſt quinta trigeſima. In parte Italiæ quæ Venetia appellatur, eiſdem horis vmbra gnomoni par fit.

Digitized by Google

Vbi & quando nulla vmbra.

CAP. LXXIII.

SImili modo tradunt in Syene oppido quod eſt ſupra Alexandriam quinque millibus ſtadiorum, ſolſtitij die medio nullam vmbram iaci: puteúmque eius experimenti gratia factum, totum illuminari. Ex quo apparere tum Solem illi loco ſupra verticem eſſe: quod & in India ſupra flumen Hypaſin fieri tempore eodem Oneſicritus ſcripſit. Conſtátque in Berenice vrbe Troglodytarum, & inde ſtadiis quatuor millibus dccc.xx. in eadem gente Ptolemaide oppido, quod in margine rubri maris ad primos elephantorum venatus conditum eſt, hoc inde ante ſolſtitium quadragenis quinis diebus, totidémque poſtea fieri, & per eos xc. dies in meridiem vmbras iaci. Rurſus in Meroë inſula, quę eſt caput gentis Æthiopum, & quinque millibus ſtadiorum à Syene in amne Nilo habitatur, bis anno abſumi vmbras, Sole duodeuiceſimam Tauri partem, & quartam decimam Leonis obtinente. In Indię gente Oretum, mons eſt Maleus nomine, iuxta quem vmbrę æſtate in Auſtrum, hyeme in Septentrionem iaciuntur. Quindecim tantùm noctibus ibi apparet Septentrio. In eadem India Patales celeberrimo portu, Sol dexter oritur, vmbræ in Meridiem cadunt. Septentrionem ibi Alexandro morante annotatum prima tantùm noctis parte aſpici, Oneſicritus dux eius ſcripſit: quibus in locis Indiæ vmbræ non ſint, Septentrionem non conſpici, & ea loca appellari Aſcia, nec horas dinumerari ibi.

Vbi

Vbi bis anno vmbræ, & vbi in contrarium.

CAP. LXXIV.

AT in tota Troglodytice, vmbras bis, quadragintaquinque diebus in anno Eratoſthenes in contrarium cadere prodidit.

Vbi longiſsimus dies, & vbi breuiſsimus.

CAP. LXXV.

SIc fit, vt vario lucis incremento, in Meroë longiſſimus dies xij. horas æquinoctiales, & octo partes vnius horæ colligat: Alexandriæ verò xiiij. horas: in Italia quindecim: in Britannia xvij. vbi æſtate lucidæ noctes haud dubiè repromittunt id, quod cogit ratio credi: ſolſtitij diebus accedente Sole propius verticem mundi, anguſto lucis ambitu, ſubiecta terre continuos dies habere *a* ſenis menſibus, noctéſq; è diuerſo ad brumam remoto. Quod fieri in inſula Thule Pythias Maſſilieſis ſcripſit, ſex dierum nauigatione in Septentrionem à Britannia diſtante: quidam verò & in Mona, quę diſtat à Camaloduno Britannię oppido circiter ducentis millibus, affirmant.

a In vet. co. ſenis dieb. Pinc.

Item de horologio.

CAP. LXXVI.

VMbrarum hanc rationem, & quam vocant gnomonicè, inuenit Anaximenes Mileſius. Anaximandri (de quo diximus) diſcipulus: primúſque horologium, quod appellant ſciotericon, Lacedęmone oſtendit.

Quomodo dies obſeruentur.

CAP. LXXVII.

IPſum diem alij aliter obſeruauere. Babylonij inter duos Solis exortus: Athenienſes inter duos occaſus: Vmbri à meridie in meridiem: vulgus omne à luce ad tenebras: Sa-

cerdotes Romani, & qui diem diffiniere ciuilem, item Ægyptij & Hipparchus, à media nocte in mediam. Minora autem interualla eſſe lucis inter ortus Solis iuxta ſolſtitia quã æquinoctia, apparet, quia poſitio Signiferi circa media ſui obliquior eſt, iuxta ſolſtitium verò rectior.

Differentiæ gentium ratio.

CAP. LXXVIII.

Contexenda ſunt his cæleſtibus nexa cauſis. Namque Æthiopas vicini ſideris vapore torreri, aduſtiſque ſimiles gigni, barba & capillo vibrato, non eſt dubium. Et aduerſa plaga mundi atque glaciali, candida cute eſſe gentes, flauis promiſſis crinibus, truces verò ex cæli rigore, has & illas *a* mobilitates habentes. Ipſoque *b* crurum argumento, illis in ſupera ſuccum reuocari, natura vaporis: his in inferas partes depelli, humore deciduo. Hîc graues feras, illic varias effigies animalium prouenire, & maximè alitum, & in multas figuras gigni volucres. Corporum autem proceritatem vtrobique, illic ignium niſu, hic humoris alimento. Medio verò terræ ſalubris vtrinque miſtura, fertilis ad omnia tractus, modicus corporum habitus. Magna & in colore temperies. Ritus molles, ſenſus liquidus, ingenia fœcunda, totiúſque naturæ capacia. Iiſdem imperia, quæ nunquam extimis gentibus fuerint: ſicut ne illæ quidem his paruerint auulſæ, ac pro immanitate naturæ vrgentis illas ſolitariæ.

a C. Rhod. mobilitate hebetes.
b crinium.

De motu terræ. CAP. LXXIX.

Babyloniorum placita motus terræ, hiatúſque, & cætera omnia, vi ſiderum exiſtimant fieri, ſed illorum trium, quibus fulmina

na aſſignant: fieri autem, meantium cum Sole aut congruentium, & maximè circa quadrata mundi. Præclara quædam eſſe & immortalis in eo (ſi credimus) diuinitas perhibetur, Anaximandro Mileſio Phyſico: quem ferunt Lacedæmoniis prædixiſſe, vt vrbem ac tecta cuſtodirent: inſtare enim motum terræ: cùm & vrbs tota eorum corruit, & Taygeti montis magna pars ad formam puppis eminens abrupta, cladem inſuper eam ruina preſſit. Perhibetur & Pherecydis Pythagoræ doctoris alia coniectatio, ſed & illa diuina: hauſtu aquæ è puteo præſentiſſe, ac prædixiſſe ibi terræ motum. Quæ ſi vera ſunt quantum à Deo tandem videri poſſunt tales diſtare, dum viuãt? Et hęc quidem arbitrio cuiuſque exiſtimanda relinquantur: ventos in cauſa eſſe non dubium reor. Neque enim vnquam intremiſcunt terræ, niſi ſopito mari, cælóque adeò tranquillo, vt volatus auium non pendeant, ſubtracto omni ſpiritu qui vehit: nec vnquam, niſi poſt ventos *a* conditos, ſcilicet in venas & cauernas eius occulto afflatu. Neque aliud eſt in terra tremor, quàm in nube tonitruum. Nec hiatus aliud, quàm cùm fulmen erumpit, incluſo ſpiritu luctante, & ad libertatem exire nitente.

a condito ſcilicet in venas, & caua eius occulta flatu.

De terræ hiatibus. CAP. LXXX.

VAriè itaque quatitur & mira edũtur opera, alibi proſtratis mœnibus, alibi hiatu profundo hauſtis, alibi egeſtis molibus, alibi emiſſis amnibus, nonnunquam etiam ignibus calidíſve fontibus, alibi *b* aduerſo fluminum curſu. Præcedit verò comitatúrque terribilis ſonus, aliàs murmur ſimilius mugitibus, aut clamori humano, armorúmve pulſantium fragori, pro qualitate materiæ excipientis, for-

b auerſo.

máque vel cauernarum vel cuniculi, per quē meat, exilius graſſante in anguſto, eodem rauco in recuruis reſultante, in duris fremente, in humidis fluctuante & ſtagnantibus: item fremente contra ſolida. Itaque & ſine motu ſæpe editur ſonus. Nec ſimplici modo quatitur vnquam, ſed tremit vibrátque. Hiatus verò aliàs remanet, oſtendens quæ ſorbuit, aliàs occultat ore compreſſo: rurſúſque ita inducto ſolo, vt nulla veſtigia extent vrbibus plerunque deuoratis, agrorúmque tractu hauſto. Maritima autem maximè quatiuntur. Nec mõtoſa tali malo carent. Exploratum eſt mihi. Alpes, Apenninúmque ſæpiùs tremuiſſe. Et autumno ac vere terræ crebriùs mouentur, ſicut fiunt fulmina. Ideò Galliæ & Ægyptus minimè quatiuntur, quoniam hîc æſtatis cauſa obſtat, illic hyemis. Item noctu ſæpius, quàm interdiu. Maximi autem motus exiſtunt matutini veſpertiníque: ſed propinqua luce crebri, interdiu autem circa meridiem. Fiunt & Solis Lunæque defectu, quoniam tempeſtates tunc ſopiuntur. Præcipuè verò, cùm ſequitur imbres æſtus, imbréſve æſtum.

Signa motus futuri.

CAP. LXXXI.

NAuigantes quoque ſentiunt nõ dubia cõiectura, ſine flatu intumeſcente fluctu ſubitò aut quatiente ictu. Intremunt verò & in nauibus poſita, æquè quàm in ædificiis, crepitúque prænuntiant. Quin & volucres non impauidæ ſedent. *a* Eſt & in cęlo ſignum, præcedítque motu futuro, aut interdiu, aut paulò poſt occaſum ſereno, ceu tenuis linea nubis in longum porrectæ ſpatium. Eſt & in puteis turbidior aqua, nec ſine odoris tædio.

a Sed & in cælo ſignũ præcedit motu futuro.

Auxi-

Auxilia contra motus futuros.

CAP. LXXXII.

SIcut *a* in iiſdem eſt remedium, quale & crebri ſpecus præbent. Præconceptum enim ſpiritum exhalant: quod in certis notatur oppidis, quæ minùs quatiuntur, crebris ad eluuiem cuniculis cauata. Multóque ſunt tutiora in iiſdem illis quæ pendent: ſicut Neapoli in Italia intelligitur, parte eius, quæ ſolida eſt, ad tales caſus obnoxia. Tutiſſimi ſunt ædificiorũ fornices, anguli quoque parietum, poſtéſque alterno pulſu renitentes. Et latere terreno facti parietes minore noxa quatiuntur. Magna differentia eſt & in ipſo genere motus: pluribus ſiquidem modis quatitur. Tutiſſimum eſt, cùm vibrat criſpante ædificiorum crepitu, & cùm intumeſcit aſſurgens, alternóque motu reſidet: innoxium & cùm concurrentia tecta contrario ictu arietant, quoniam alter motus alteri renititur. Vndantis inclinatio, & fluctus more quædam volutatio infeſta eſt: aut cùm in vnam partem totus ſe motus impellit. Deſinunt autem tremores, cùm ventus emerſit: ſin verò durauêre, non ante quadraginta dies ſiſtuntur: plerunque & tardiùs, vtpote cùm quidam annuo & bienni ſpatio durauerint.

a Sed & in

Portenta terrarum ſemel viſa.

CAP. LXXXIII.

FActum eſt ſemel, quod equidem in Hetruſcæ diſciplinæ voluminibus inueni, ingens terrarum portentũ L. Marcio. Sex. Iulio coss. in agro Mutinenſi. Nanque montes duo inter ſe concurrerunt, crepitu maximo aſſultantes recedentéſque, inter eos flamma fumóque in cælum exeunte interdiu, ſpectante è via Æmilia magna equitum Romanorum, fa-

miliarúmque & viatorum multitudine. Eo concurſu villæ omnes eliſæ, animalia permulta quæ intrà fuerant, exanimata ſunt, anno ante ſociale bellũ: quod haud ſcio an funeſtius ipſi terræ Italiæ fuerit, quàm ciuilia. Non minus mirum oſtentum & noſtra cognouit ætas, anno Neronis principis ſupremo, ſicut in rebus eius expoſuimus, pratis oleiſque intercedente via publica in contrarias ſedes transgreſſis, in agro Marrucino, prædiis Vectij Marcelli equitis Romani, res Neronis procurãtis.

Miracula terræ motus. CAP. LXXXIV.

FIunt ſimul cum terræmotu & inundationes maris, eodem videlicet ſpiritu infuſi aut reſidentis ſinu recepti. Maximus terræ memoria mortalium extitit motus, Tiberij Cæſaris principatu xij. vrbibus Aſiæ vna nocte proſtratis. Creberrimus Punico bello, intra eundem annum ſepties atque quinquagies nuntiatus Romam. Quo quidem anno ad Traſymenum lacum dimicantes, maximum motum neque Pœni ſenſere, nec Romani. Nec verò ſimplex malum, aut in ipſo tantùm motu periculũ eſt, ſed par aut maius oſtentum. Nunquam vrbs Roma tremuit, vt non futuri euentus alicuius id prænuntium eſſet.

Quibus locis maria receſſerint.

CAP. LXXXV.

EAdem naſcentium cauſa terrarum eſt, cùm idem ille ſpiritus attollendo potens ſolo, non valuit erumpere. Naſcuntur enim nec fluminum tantùm inuectu, ſicut Echinades inſulæ ab Acheloo amne congeſtę, maiórque pars Ægypti à Nylo, in quam à Pharo inſula noctis & diei curſum fuiſſe Homero credimus: ſed & receſſu maris, ſicut eidem de Circeiis: quod

Odyſſ. δ.

quod accidiſſe & in Ambraciæ portu decem millium paſſuum interuallo, & Athenienſium quinque millium ad Piræeum memoratur. Et Epheſi, vbi quondam ædem Dianæ alluebat. Herodoto quidem ſi credimus, mare fuit ſupra Memphim vſque ad Æthiopum montes: itémque à planis Arabiæ. Mare & circa Ilium, & tota Teuthrania, quáque campos intulerit Mæander.

Ratio inſularum enaſcentium. CAP. LXXXVI.

NAſcuntur & alio modo terræ, ac repètè in aliquo mari emergunt, velut paria ſecum faciente natura, quæque hauſerit hiatus, alio loco reddente.

Quæ & quibus temporibus enatæ ſunt.
CAP. LXXXVII.

CLaræ iampridem inſulæ, Delos & Rhodos, memoriæ produntur enatæ. Poſteà minores, vltra Melon Anaphe, inter Lemnum & Helleſpontum, Nea: inter Lebedum & Teon, Alone: inter Cycladas Olympiadis cxxxv. anno quarto, Thera & Theraſia. Inter eaſdem poſt annos cxxx. Hiera, eadémque Automate. Et ab duobus ſtadiis poſt annos cx. in noſtro æuo, M. Iunio Syllano, L. Balbo Coss. ad viij. Idus Iulias, Thia.

Quas terras interruperint maria.
CAP. LXXXVIII.

ANte nos & iuxta Italiam inter Aeolias inſulas, item iuxta Cretam emerſit è mari M. D. paſſuum, vnà cum calidis fontibus, altera Olympiadis cxliij. anno tertio in Thuſco ſinu flagrans hęc violento cum flatu. Proditúrque memoriæ, magna circa illam multitudine piſcium fluitante, confeſtim expiraſſe quibus ex his cibus fuiſſet. Sic & Pithecuſas in Cam-

a Epomeū, vt & Strabo lib. 5.

pano ſinu ferunt ortas. Mox in his montem a Epopon, cùm repentè flamma ex eo emicuiſſet, campeſtri æquatum planitie. In eadem & oppidum hauſtum profundo: alióque motu terræ ſtagnum emerſiſſe: & alio, prouolutis montibus inſulam extitiſſe Prochytam. Nanque & hoc modo inſulas rerum natura fecit. Auellit Siciliam Italiæ, Cyprum Syrię, Eubœā Bœotiæ, Eubœæ Atalanten & Macrin, Beſbycū Bithyniæ, Leucoſiam Sirenū promōtorio.

Quæ inſulæ continenti adiunctæ. CAP. LXXXIX.

RVrſus abſtulit inſulas maris iunxítque terris: Antiſſam Lesbo, Zephyrium Halicarnaſſo, Aethuſam Myndo, Dromiſcon & Pernen Mileto, Narthecuſam Parthenio promōtorio. Hybanda quondam inſula Ioniæ, CC. nunc à mari abeſt ſtadiis Syrien Epheſus in mediterranea habet: Deraſidas & Sophoniam vicina ei Magneſia. Epidaurus & Oricum inſulæ eſſe deſierunt.

Quæ terra in totum mari permutata.
CAP. XC.

IN totum abſtulit in terras, primùm omnium vbi Atlanticum mare eſt, ſi Platoni credimus, immenſo ſpatio. Mox interno, quæ videmus hodie, merſam Acarnaniam Ambracio ſinu, Achaiam Corinthio, Europam Aſiámque Propontide & Ponto. Ad hoc perrupit mare Leucada, Antirrhium, Helleſpōtum, Boſphoros duos.

Quæ terræ ipſæ ſe ſorbuerunt. CAP. XCI.

b Ipſa ſe comeſt terra. Deuorauit &c.

ATque vt ſinus & ſtagna prætercam, b ipſa ſe condens terra deuorauit Cybotum altiſſimum montem, cum oppido Curite, Sipylum in Magneſia: & priùs in eodem loco clariſſimam vrbem, quæ Tantalis vocabatur. Galanis

lanis & Gamales vrbium in Phœnice agros cum ipſis. Phegium Æthiopiæ iugum excelſiſſimũ, tanquã non infida graſſarentur & litora.

Quæ vrbes exhauſtæ ſint à mari. CAP. XCII.

PYrrham & Antiſſam circa Mœotim Pontus abſtulit, Elicen & Buram in ſinu Corinthio, quarum in alto veſtigia apparent. Ex inſula Cea ampliùs triginta millia paſſuum abrupta ſubitò, cum plurimis mortalium rapuit. Et in Sicilia dimidiam Thyndarida vrbem, ac quicquid ab Italia deeſt. Similiter in Bœotia & Eleuſina.

De miraculis terrarum. CAP. XCIII.

MOtus enim terræ ſileantur, & quicquid eſt, vbi ſaltem buſta vrbium extant: ſimul vt terræ miracula potiùs dicamus, quàm ſcelera naturæ. Et Hercule non cæleſtia enarratu difficiliora fuerint Metallorum opulentia tam varia, tam diues, tam fœcunda, tot ſeculis ſuboriens: cùm tantum quotidie orbe toto populentur ignes, ruinæ, naufragia, bella, fraudes, tantum verò luxuriã, & tot mortales conterant gemmarum pictura tam multiplex, lapidum tam diſcolores maculæ, interque eos candor alicuius, præter lucem omnia excludens: medicatorum fontium vis: ignium tot locis emicantium perpetua tot ſeculis incendia: ſpiritus letales alibi, aut ſcrobibus emiſſi, aut ipſo loci ſitu mortiferi, alibi volucribus tantùm, vt Soracte vicino vrbi tractu: alibi præter hominem cæteris animantibus: nonnunquam & homini, vt in Sinueſſano agro & Puteolano: ſpiracula vocant, alij Charoneas ſcrobes, mortiferum ſpiritum exhalantes. Item in Hirpinis Amſancti, ad Mephitis ædem locum, quem qui intrauere, moriuntur,

Simili modo Hierapoli in Aſia, Matris tantùm magnæ ſacerdoti innoxium. Alibi fatidici ſpecus, quorum exhalatione temulenti futura præcinunt, vt Delphis, nobiliſſimo oraculo. Quibus in rebus quid poſſit aliud cauſæ efferre mortalium quiſpiam, quàm diffuſæ per omne naturę ſubinde aliter atque aliter numen erumpens.

De terris ſemper trementibus.

CAP. XCIV.

QVædam verò terrę ad ingreſſus tremunt, ſicut in Gabienſi agro, non procul vrbe Roma iugera fermè ducenta, equitantium curſu: ſimiliter in Reatino.

De inſulis ſemper fluctuantibus. CAP. XCV.

a fluitant. QVædam inſulæ ſemper *a* fluctuant, ſicut in agro Cæcubo, & eodem Reatino. Mutienſi, Statonenſi. In Vadimoniis lacu, & ad Cutilias aquas opaca ſylua, ſi nunquam die ac noctu eodem loco viſitur. In Lydia quæ vocantur Calaminæ, non ventis ſolùm, ſed etiam contis quò libeat impulſæ, multorum ciuium

b Ian. Par. *ſunt in Nym-phæo par. ſaltares dicta*, &c. Mithridatico bello ſalus. *b* Sunt & in Nymphæo paruæ, ſaltuares dictæ, quoniam in ſymphonię cantu ad ictus modulantium pedum mouentur. In Tarquinienſi lacu magno Italię duę nemora circunferunt, nunc triquetram figuram edentes, nunc rotundam complexu, ventis impellentibus, quadratam nunquàm.

Quibus in terris non pluat: & aceruata terrarum miracula, & cæterorum elementorum.

CAP. XCVI.

CElebre fanũ habet Veneris Paphos, in cuius quãdam aream nõ impluit. Itẽ in Nea oppido Troadis circa ſimulachrũ Mineruę. In eodem

eodem & relicta ſacrificia non putreſcunt. Iuxta Harpaſa oppidum Aſię, cautes ſtat horrenda, vno digito mobilis: eadem, ſi toto corpore impellatur, reſiſtens. In Taurorũ peninſula in ciuitate *a* Paraſino terra eſt, quã ſanantur omnia vulnera. Ac circa Aſſon Troadis lapis naſcitur, quo conſumuntur omnia corpora: Sarcophagus vocatur. Duo ſunt montes iuxta flumen Indum: alteri natura eſt vt ferrum omne teneat, alteri vt reſpuat. Itaque ſi ſint claui in calceamento, veſtigia auelli in altero non poſſe, in altero ſiſti. Locris & Crotone peſtilentiam nunquam fuiſſe, nec vllo terrę motu laboratum, annotatum eſt. In Lycia verò ſemper à terrę motu XL. dies ſerenos eſſe. In agro Ardano frumentum ſatum non naſcitur. Ad aras Murtias in Veiente, & apud Tuſculanum, & in ſylua Ciminia loca ſunt in quibus in terram depacta non extrahuntur. in Cruſtumino natum fœnum ibi noxium, extrà ſalubre eſt.

a Characena.

Qua ratione æſtus maris accedant & recedant. Et vbi ijdem extra rationem.

CAP. XCVII.

ET de aquarum natura cõplura dicta ſunt: ſed ęſtus maris accedere & reciprocare, maximè mirum: pluribus quidem modis, verùm cauſa in Sole Lunáque. Bis inter duos exortus Lunę affluunt: biſque remeant, vicenis quaterniſque ſemper horis. Et primùm attollente ſe cum ea mundo intumeſcentes, mox à meridiano cœli faſtigio vergente in occaſum reſidentes: rurſúſque ab occaſu ſubter cæli ima, & meridiano contraria accedẽte, inundantes: hinc donec iterum exoriatur, ſe ſorbentes. Nec vnquam eodem tempore, quo

pridie, reflui, *a* vt ancillante ſidere, trahentéque ſecum auido hauſta maria & aſſiduè aliũde, quàm pridie, exoriente: paribus tamen interuallis reciproci ſeníſque ſemper horis, non cuiuſque diei aut noctis, aut loci, ſed æquinoctialibus: ideóque inæquales vulgarium horarum ſpatio, vtcunque plures in eas aut diei aut noctis illarum menſuræ cadunt, & æquinoctio tantùm pares vbique. Ingens argumentum plenúmque lucis ac vocis etiam diurnæ, hebetes eſſe, qui negent ſubtermeare ſidera, ac rurſus eadem reſurgere, ſimilémque terris, imò verò vniuerſæ naturæ exinde faciem, in iiſdem ortus occaſúſque operibus, non aliter ſub terra manifeſto ſideris curſu alióve effectu, quàm cum præter oculos noſtros feratur. Multiplex etiamnum lunaris differentia, primúmque ſeptenis diebus *b* Quippe modici noua ad diuiduam æſtus, pleniore ab ea exundant, plenáque maximè feruent. Inde miteſcunt. Pares ad ſeptimam primis. Iterúmque alio latere diuidua augentur. *c* In coitu Solis pares. Planè eadem Aquilonia, & à terris longiùs recedente mitiores, quàm cùm in Auſtros digreſſa, propiore niſu vim ſuam exercet. Per octonos quoque annos ad principia motus & paria incrementa centeſimo Lunæ reuocantur ambitu augente ea cuncta Solis annuis cauſis, duobus æquinoctiis maximè tumentes, & autumnali amplius, quàm verno. Inanes verò bruma & magis ſolſtitio. Nec tamen in ipſis, quos dixi, temporum articulis, ſed paucis pòſt diebus, ſicuti neque in plena aut nouiſſima, ſed poſteà, nec ſtatim vt Lunam mundus oſtendat occultétve, aut media plaga declinet, verùm duabus ferè horis æqui-

a vt ancillãtes ſideri auido. trahentíq. ſecum hauſtu maria, & aſſiduè aliunde, quã pridie ex orienti.

b Quippe modici à noua ad diuiduam æſtus, pleniores ab ea exundant.

c In coitu Solis pares plenæ. Eadem, &c.

quinoctialibus ſerius, tardiore ſemper ad terras omnium, quæ geruntur in cælo, effectu cadente, quàm viſu, ſicuti fulguris, & tonitrus, & fulminum. Omnes autem æſtus in Oceano maiora integunt ſpatia inundántque, quàm in reliquo mari: ſiue quia totum in vniuerſitate animoſius eſt, quàm in parte: ſiue quia magnitudo aperta ſideris vim laxè graſſantis efficacius ſentit, eadem anguſtiis arcentibus. Qua de cauſa nec lacus, nec amnes ſimiliter mouentur. Octogenis cubitis ſupra Britanniã intumeſcere æſtus, Pythias Maſſilienſis author eſt. Interiora autem maria terris clauduntur, vt portu. Quibuſdam tamen in locis ſpacioſior laxitas ditioni patet vtpote cùm plura exempla ſint, in tranquillo mari, nullóque velorum impulſu, tertio die ex Italia prouectorum Vticam, æſtu feruente. Circa litora autem magis quàm in alto deprehendũtur hi motus: quoniam & in corpore extrema pulſum venarum, id eſt, ſpiritus magis ſentiunt. In pleriſque tamen æſtuariis, propter diſpares ſiderum in quoquo tractu exortus, diuerſi exiſtunt æſtus, tempore, non ratione, diſcordes, ſicut in Syrtibus. Et quorundam tamen priuata natura eſt, velut Taurominitani Euripi ſæpius, & in Eubœa ſepties die ac nocte reciprocantis. Æſtus idem triduo in menſe cõſiſtit, ſeptima, octaua, nonáque Luna Gadibus, qui eſt delubro Herculis proximus, fons incluſus ad putei modum, aliâs ſimul cum Oceano augetur minuitúrque, aliâs verò vtrumque contrariis temporibus. Eodem in loco alter, Oceani motibus conſentit. In Ripa Bætis oppidum eſt, cuius putei creſcente æſtu minuuntur, augeſcunt decedente, mediis temporũ im-

mobiles. Eadem natura in Hiſpali oppido vni puteo, cæteris vulgaris. Et Pontus ſemper extrà meat in Propontidem, introrſus in Pontũ nunquam refluo mari.

Miracula maris. CAP. XCVIII.

OMnia plenilunio maria purgantur, quædã & ſtato tempore. Circa Meſſanam & Mylas fimo ſimilia expuuntur in litus purgamenta: vnde fabula, Solis boues ibi ſtabulari. His addit (vt nihil quod equidem nouerim præteream) Ariſtoteles, nullum animal niſi æſtu recedente expirare. Obſeruatum id multum in Gallico Oceano, & duntaxat in homine cõpertum.

Quæ poteſtas Lunæ, & terrena, & marina. CAP. XCIX.

QVo vera coniectatio exiſtit, haud fruſtra ſpiritum ſidus Lunæ exiſtimari. Hoc eſſe quod terras ſaturet, accedénſque corpora impleat, abſcedens inaniat. Ideo cum incremento eius augeri conchylia, & maximè ſpiritum ſentire, quibus ſanguis non ſit. Sed & *a* ſanguine hominem etiam cum lumine eius augeri ac minui: frondes quoque ac pabula (vt ſuo loco dicetur) ſentire, in omnia eadem penetrante vi.

a ſanguinẽ hominum.

Quæ Solis, & quare ſalſum mare. CAP. C.

ITaque Solis ardore ſiccatur liquor: & hoc eſſe maſculum ſidus accepimus, torrens cuncta ſorbénſque. Sic mari latè patenti ſaporem incoqui ſalis, *b* aut quia exhauſto inde dulci tenuíque, quod facillimè trahat vis ignea, omne aſperius craſſiúſque linquatur. Ideo ſumma æquorum aqua dulciorem profundam. Hanc eſſe veriorẽ cauſam aſperi ſaporis, quã quòd mare terræ ſudor ſit ęternus, aut quia

b Aut, particula redundat.

quia plurimum ex arido miſceatur illi vapore, aut quia terrę natura medicatas aquas inficiat. Eſt in exemplis Dionyſio Siciliæ tyranno, cùm pulſus eſt ea potentia, accidiſſe prodigium vt vno die in portu dulceſceret mare.

Item de natura lunæ. CAP. CI.

E Contrario ferunt Lunæ fœmineum ac molle ſidus, atque nocturnum, ſoluere humorem, & trahere, non auferre. Id manifeſtum eſſe, quòd ferarum occiſa corpora in tabem *a* viſu ſuo reſoluat, ſomnóque ſopitis torporem contractum in caput reuocet: glaciem refundat, cunctáque humifico ſpiritu laxet. Ita penſari naturæ vices, ſempérque ſufficere, aliis ſiderum elementa cogentibus, aliis verò fundentibus. Sed in dulcibus aquis Lunæ alimentum eſſe, ſicut in marinis Solis.

a niſu *Pin. ex Tollet. codice ita legit.*

Vbi altiſſimum mare. CAP. CII.

ALtiſſimum mare xv. ſtadiorum Fabianus tradit. Alij in Pōto ex aduerſo Coraxorum gentis (vocant Bathea Ponti) trecentis ferè à continenti ſtadiis immenſam altitudinem maris tradunt, vadis nunquàm repertis.

Miracula aquarum fontium, & fluminum. CAP. CIII.

MIrabilius id faciunt aquæ dulces, iuxta mare vt fiſtulis emicantes. Nam nec aquarum natura à miraculis ceſſat. Dulces mari inuehuntur, leuiores haud dubiè. Ideo & marinæ, quarum natura grauior, magis inuecta ſuſtinent. Quædam verò & dulces inter ſe ſupermeant alias. Vt in Fucino lacu inuectus amnis, in Lario Addua, in Verbano Ticinus, in Benaco Mincius, in Seuinno Ollius, in Lemano Rhodanus, hic trans Alpes, ſuperiores in Italia, multorum millium tranſitu hoſ-

pitales ſuas tantùm, nec largiores, quàm intulere, aquas euehentes. Proditum hoc & in Oronte amne Syriæ, multíſque aliis. Quidam vero odio maris ipſa ſubeunt vada, ſicut Arethuſa fons Syracuſanus, in quo redduntur iacta in Alpheum, qui per Olympiam fluens, Peloponneſiaco litori infunditur. Subeunt terras, ruiſúſque redduntur, Lycus in Aſia. Eraſinus in Argolica, Tigris in Meſopotamia. Et quæ in Æſculapij fonte Athenis immerſa ſunt, in Phalerico redduntur. Et in Atinate campo fluuius merſus, poſt xx. M. paſſ. exit: & in Aquileienſi Timauus. Nihil in Aſphaltite Iudææ lacu, qui bitumen gignit, mergi poteſt: nec in Armeniæ maioris Arethuſa: is quidem nitroſus piſces alit. In Salentino iuxta oppidũ Manduriam lacus ad margines plenus, neque exhauſtis aquis minuitur, neque infuſis augetur. In Ciconum flumine, & in Piceno lacu Velino lignum deiectum: lapideo cortice obducitur: & in Scurio Colchidis flumine, adeò vt lapidem plerunque a durans adhuc integat cortex. Similiter in flumine Silaro, vltra Surrentum, non virgulta modò immerſa, verùm & folia lapideſcunt, aliâs ſalubri potu eius aquæ. In exitu paludis Reatinæ ſaxum creſcit. Et in rubro mari oleæ, virentéſque frutices enaſcuntur. Sed & fontium plurimorum natura mira eſt feruere. Idque etiam in iugis Alpium, ipſóque in mari inter Italiam & Ænariam, vt in Baiano ſinu, & in Liri fluuio, multíſque aliis. Nam dulcis hauſtus in mari plurimis locis, vt ad Chelidonias inſulas & Aradum, & in Gaditano Oceano. Patauinorum aquis calidis herbæ virentes innaſcuntur. Piſaurum ranæ: ad Vetulonios in Hetruria non

a Durus.

procul

procul à mari, piſces. In Caſinate fluuius appellatur. Scatebra frigidus, abundantior æſtate. In eo, vt in Arcadiæ Stymphali, enaſcuntur aquatiles muſculi. In Dodone Iouis fons cùm ſit gelidus, & immerſas faces extinguat, ſi extinctæ admoueantur accendit. Idem meridie ſemper deficit, qua de cauſa Anapauomenon vocant. Mox increſcens ad medium noctis exuberat: ab eo rurſus ſenſim deficit. In Illyriis ſupra fontem frigidum expanſæ veſtes accenduntur. Iouis Hammonis fons interdiu frigidus, noctibus feruet. In Troglodytis fons Solis appellatur dulcis, & circa meridiem maximè frigidus: mox paulatim tepeſcens, ad noctis media feruore & amaritudine infeſtatur. Padi fons mediis diebus æſtiuis velu interquieſcens ſemper aret. In Tenedo inſula fons, ſemper à tertia noctis hora in ſextam ab æſtiuo ſolſtitio exundat. Et in Delo inſula Inopus fons eodem, quo Nilus, modo, ac pariter cum eo decreſcit augetúrque. Contra Timauum amnem inſula parua in mari eſt fontibus calidis, qui pariter cum æſtu maris creſcunt, minuuntúrque. In agro Pitinate trans Apenninum fluuius Nouanus omnibus ſolſtitiis torrens, bruma ſiccatur. In Faliſco omnis aqua pota candidos boues facit: in Bœotia amnis Melas oues nigras: Cephiſſus ex eodem lacu profluens, albas: rurſus nigras Penius, rufáſque iuxta Ilium Xanthus, vnde & nomen amni. In Ponto fluuius *a* Aſtaces rigat campos, in quibus paſtæ nigro lacte equos. quæ gentem alunt. In Reatino fons Neminia appellatus, alio atque alio loco exoritur, annonæ mutationem ſignificans. Brundusij in portu fons, incorruptas præſtat aquas na-

a Aſtagenos.

uigantibus. Lynceſtis aqua, quæ vocatur acidula, vini modo temulentos facit. Item in Paphlagonia, & in agro Caleno. In Andro inſula templo Liberi patris fontem nonis Ianuariis ſemper vini ſapore fluere Mutianus ter cos. credit: Dios tecnoſia vocatur. Iuxta Nonacrim Arcadiæ Styx, nec odore differens, nec colore, epota illico necat. Item in Beroſo Taurorum colle tres fontes, ſine remedio, ſine dolore mortiferi. In Carrinenſi Hiſpaniæ agro duo fontes iuxta fluunt, alter omnia reſpuens, alter abſorbens. In eadem gente alius, aurei coloris omnes oſtendit piſces, nihil extra illam aquam cæteris differentes. In Comenſi iuxta Larium lacum, fons largus horis ſingulis ſemper intumeſcit ac reſidet. In Cydonia inſula ante Leſbon fons calidus, vere tantum fluit. Lacus Sinnaus in Aſia circumnaſcente abſynthio inficitur. Colophone in Apollinis Clarij ſpecu lacuna eſt, cuius potu mira redduntur oracula, bibentium breuiore vita. Amnes retro fluere & noſtra vidit ætas, Neronis principis annis ſupremis, ſicut in rebus eius retulimus. Iam omnes fontes æſtate quàm hyeme, gelidiores eſſe, quem fallit? ſicut illa permira naturæ opera, æs & plumbum in maſſa mergi, dilatata fluitare. Eiuſdémque ponderis alia ſidere, alia inuehi. Onera in aqua facilius moueri. Thyrreum lapidem, quamuis grandem, innatare, eundémque comminutum mergi. Recentia cadauera ad vadum labi, intumeſcentia attolli. Inania vaſa haud facilius, quàm plena, extrahi. Pluuias ſalinis aquis vtiliores eſſe, quàm reliquas: nec fieri ſalé, niſi admiſtis dulcibus. Marinas tardius gelare, celerius accendi, Hyeme mare calidius

eſſe,

eſſe, autumno ſalſius. Omne oleo tranquillari. Et ob id vrinantes ore ſpargere, quoniam mitiget naturam aſperam, lucémque deportet. Niues in alto mari non cadere. Cùm omnis aqua deorſum feratur, exilire fontes, atque etiam in Ætnæ radicibus flagrantis in tantum, vt quinquagena & centena millia paſſ. harenas flammarum globus eructet.

Ignium & aquarum iuncta miracula, & de maltha. CAP. CIIII.

IAmque & ignium, quod eſt naturæ quartum elementum, reddamus aliqua miracula. Sed primùm ex aquis. In Commagenes vrbe Samoſatis ſtagnum eſt, emittens linum (maltham vocant) flagrantem. Cùm quid attigit ſolidi, adhæret: præterea tactus ſequitur fugientes. Sic defendêre muros oppugnante Lucullo, flagrabátque miles armis ſuis: Aquis etiam accenditur. Terra tantùm reſtingui docuere experimenta.

De Naphtha. CAP. CV.

SImilis eſt natura naphthæ: ita appellatur circa Babyloniã, & in Auſtagenis Parthiæ profluens: bituminis liquidi modo. Huic magna cognatio ignium, tranſiliúntque protinus in eam vndecunque viſam. Ita ferunt à Medea pellicem crematam, poſtquam ſacrificatura ad aras acceſſerat, corona igne rapta.

De ſemper ardentibus locis. CAP. CVI.

VErùm in montium miraculis, ardet Ætna noctibus ſemper, tantóque æuo ignium materia ſufficit, niualis hyberniæ temporibus, egeſtúmque cinerem pruinis operiens. Nec in illo tantùm natura ſæuit, exuſtionem terris denuntians. Flagrat in Phaſelide mons Chimera, & quidem immortali diebus ac noc-

ctibus flamma. Ignem eius accendi aqua, extingui verò terra aut fœno, Gnidius Cteſias tradit. Eadem in Lycia Hepheſtij mõtes, teda flammante tacti, flagrãt adeò, vt lapides quoque riuorum & harenæ in ipſis aquis ardeant: alitúrque ignis ille pluuiis. Baculo ſi quis ex iis accenſo traxerit ſulcos, riuos ignium ſequi narrant. Flagrat in Bactris cophanti noctibus vertex. Flagrat in Medis & Ceſtia gente confinio Perſidis. Suſis quidem ad turrim albam, è xv. caminis, maximo eorum & interdiu. Caput Babyloniæ flagrat, quadam veluti piſcina iugeri magnitudine. Item Æthiopum iuxta Heſperium montem, ſtellarum modo campi noctu nitent. Similiter in Megalopolitanorum agro, tametſi internus ſit ille iucundus, *a* frondémque denſi ſupra ſe nemoris non adurens, & iuxta gelidum fontem ſemper ardens. Nymphæi crater dira Apolliniatis ſuis portendit, vt Theopompus tradidit. Augetur imbribus, egeríque bitumen, temperandum fonte illo inguſtabili, aliàs omni bitumine dilutius. Sed quis hæc miretur? in medio mari Hiera inſula Æolia iuxta Italiam cum ipſo mari arſit per aliquot dies ſociali bello, donec legatio Senatus piauit. Maximo tamen ardet incendio Theôn ochema dictum, Æthiopum iugum, torrentéſque Solis ardoribus flammas egerit. Tot locis tot incendiis rerum natura terras cremat.

a frondémque denſi ſupra ſe nemoris non adurens, Et iuxta egelidum fontẽ ardẽs Nymphæi crater, dira, &c. Strab.

Ignium per ſe miracula. CAP. CVII.

PRæterea cum ſit huius vnius elementi ratio fœcunda, ſéque ipſe pariat, & minimis creſcat ſcintillis, quid fore putandum eſt in tot rogis terræ? Quæ eſt illa natura, quæ voracitatem in toto mundo auidiſſimam ſine

damno

damno ſui paſcit? Addantur iis ſidera innumera, ingenſque Sol. Addantur humani ignes, & lapidum quoque inſiti naturæ, attrita inter ſe ligna, iam nubium & origines fulminum. Excedit profectò omnia miracula, vllum diem fuiſſe, quo non cuncta conflagrarent: cùm ſpecula quoque concaua aduerſa Solis radiis facilius etiam accendantur, quàm vllus alius ignis. Quid quòd innumerabiles parui, ſed naturales ſcatent? In Nymphæo exit è petra flamma, quæ pluuiis accenditur. Exit & ad aquas Scantias. Hæc quidem inualida cùm tranſit, nec longè in alia materia durans. Viret æterno hunc fontem igneum contegens fraxinus. Exit in Mutinenſi agro ſtatis Vulcano diebus. Reperitur apud autores, ſubiectis Ariciæ aruis, ſi carbo deciderit, ardere terram. In agro Sabino & Sidicino vnctum flagrare lapidem. In Salentino oppido Egnatia, impoſito ligno in ſaxum quoddam ibi ſacrum, protinus flammam exiſtere. In Laciniæ Iunonis ara ſub dio ſita, cinerem immobilem eſſe, perflantibus vndique procellis. Quin & repentinos ignes exiſtere, & in aquis, & in corporibus etiam humanis. Traſymenum lacum arſiſſe totum: Seruio Tullio dormienti in pueritia, ex capite flammam emicuiſſe: L. Marcio in Hiſpania interemptis Scipionibus concionanti, & milites ad vltionem exhortanti, arſiſſe ſimili modo, Valerius Antias narrat. Plura mox & diſtinctius. Nunc enim quadam miſtura rerum omnium exhibentur miracula, Verùm egreſſa mens interpretationem naturæ, feſtinat legentium animos per totum orbem veluti manu ducere.

Terræ vniuerſæ menſura, longitudo & latitudo.

CAP. CVIII.

PArs noſtra terrarum, de qua memoro, ambienti (vt dictum eſt) Oceano velut innatans, longiſſimè ab ortu ad occaſum patet, hoc eſt, ab India ad Herculis columnas Gadibus ſacratas: octuagies quinquies centena ſeptuaginta octo M. paſſ. vt Artemidoro authori placet. Vt verò Iſidoro, nonagies octies centena & decem & octo M. Artemidorus adiicit amplius, à Gadibus circuitu ſacri promontorij ad promontorium Artabrum, quò longiſſimè frons procurrit Hiſpaniæ, octoginta M. nonagintaunum. Id menſuræ, duplici currit via. A Gange amne oſtióque eius quo ſe in Eoum Oceanum effundit, per Indiam Partyenénque ad Myriandrum vrbem Syriæ, in Iſſico ſinu poſitam: quinquagies bis centena, quindecim M. paſſ. Inde proxima nauigatione Cyprum Inſulam, Pataram Lyciæ, Rhodum, Aſtypalæam in Carpathio mari inſulas, Laconicæ Tænarum, Lilybæum Siciliæ, *a* Calarim Sardiniæ, tricies quater centena, quinquaginta M. Deinde Gades quatuordecies centena, & quinquaginta M. Paſſ. Quæ menſura vniuerſa ab eo mari efficit octogies quinquies centena, lxxviij. M. paſſ. Alia via, quæ certior itinere terreno maximè patet: à Gange ad Euphratem amnem quinquagies centena M. p. & xxi. Inde Cappadociæ Mazaca cc. M. xliiij. Inde per Phrygiam, Cariam, Epheſum. cccc. M. paſſ. xcviij. ab Epheſo per Aegæum pelagus Delum ducenta M. Iſthmum ducenta duodecim M. Deinde terra & *b* Laconico mari & Corinthiaco ſinu Patras Peloponneſi ducenta

a Caralim. Strab. Pto.

b Lechaico

ducenta duo M.quingenti:Leucadem lxxxvi. millia quingenti: Corcyram totidem; Acroceraunia centum triginta duo millia quingenti:Brunduſium lxxx. ſex millia quingenti: Romam ccc.millia lx. Alpes vſque ad Cingomagum vicum M.ccccxviij. Per Galliam ad Pyrenæos montes Illiberim quingenta quinquaginta ſex M. Ad Oceanum & Hiſpaniæ oram trecenta triginta duo M.Traiectu Gadis ſeptem millia quingenta. Quæ menſura Artemidori ratione efficit octuagieſſexies centena octoginta quinque. Latitudo autem terræ à Meridiano ſitu ad ſeptentrionem, dimidio ferè minor colligitur, quinquagies quater centena ſexaginta duo millia. Quo palàm fit, quantum & hinc vapor abſtulerit, & illinc rigor. Neque enim deeſſe arbitror terris, aut non eſſe globi formam, ſed inhabitabilia vtrinque incomperta eſſe.Hæc menſura currit à litore Æthiopici Oceani, quà modò habitatur,ad Meroen cccccl. M. Inde Alexandriam duodecies centena millia quinquaginta.Rhodum quingenta octoginta tria. Gnidum octoginta quatuor millia quingenti. Côn vigintiquinque millia. Samum c. millia. Chium lxxxiiij.millia. Mitylenem lxv. millia.Tenedon xxviij.millia. Sigæum promontorium xij.millia quingenti. Os Ponti cccxij. millia quingenti. Carambim promontorium cccl. Os Mæotidis cccxij. millia quingenti. Oſtium Tanais cclxv.M. qui curſus compendiis maris breuior fieri poteſt lxxxix. M. Ab oſtio Tanais nihil modicum diligentiſſimi authores fecere, Artemidorus vlteriora incomperta exiſtimauit, cùm circa Tanaim Sarmatarum gentes degere fateretur ad Se-

ptriones verſas. Iſidorus adiecit xiic. M. L. vſque ad Thulen, quæ coniectura diuinationis eſt. Ego non minore quàm proximè dicto ſpatio, Sarmatarum fines noſci intelligo. Et alioquin quantum eſſe debet, quod innumerabiles gentes ſubinde ſedem mutantes capiat? Vnde vlteriorem menſuram inhabitabilis plagæ, multò eſſe maiorem arbitror. Nam & à Germania immenſas inſulas non pridem compertas, cognitum habeo. De longitudine ac latitudine hæc ſunt, quæ digna memoratu putem. Vniuerſum autem hunc circuitum Eratoſthenes, in omnium quidem literarum ſubtilitate, & in hac vtique præter cæteros ſolers, quam cunctis probari video, ducentorum quinquagintaduorum millium ſtadium prodidit. Quæ menſura Romana computatione efficit trecenties quindecies centena millia paſſ. Improbum auſum: verùm ita ſubtili computatione comprehenſum, vt pudeat non credere. Hipparchus & in coarguendo eo, & in reliqua omni diligentia mirus, adiicit ſtadiorum paulo minus xxv. millia.

Harmonica mundi ratio. CAP. CIX.

ALia Dionyſodoro fides: neque enim ſubtraham exemplum vanitatis Græcæ maximum. Melius hic fuit, Geometrica ſcientia nobilis. Seneca diem obiit in patria. Funus duxere ei propinquæ, ad quas pertinebat hæreditas. Eæ cùm ſecutis diebus iuſta peragerent, inueniſſe dicuntur in ſepulchro epiſtolam Dionyſodori nomine ad ſuperos ſcriptam. Perueniſſe eum à ſepulchro ad infimam terram: eſſéque eo ſtadiorum quadragintaduo millia. Nec defuere Geometræ, qui inter-

interpretarétur ſignificare epiſtolam à medio terrarum orbe miſſam, quò deorſum ab ſummo longiſſimum eſſet ſpatium, & idem pilæ medium. Ex quo conſequuta computatio eſt, vt circuitu eſſe *a* ducenta quinquagintaquinque millia ſtadia pronuntiarent. Harmonica ratio, quæ cogit rerum naturam ſibi ipſam congruere, addit huic menſuræ ſtadia *b* ſeptem millia, terrámque nonageſimam ſextam milleſimam totius mũdi partem facit.

a Ducenta quinquaginta duo millia.
b XII. M.

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIAE Liber III.

PROOEMIVM.

HACTENVS de ſitu & miraculis terræ, aquarúmque ac ſiderum & ratione vniuerſitatis, atque menſura. Nunc de partibus, quanquam infinitum id quoque exiſtimatur, nec temere ſine aliqua reprehenſione a *tractatum. Haud vllo in genere venia iuſtior eſt, ſi modo minimè mirum eſt, hominem genitum non omnia humana nouiſſe. Quapropter autorem neminem vnum ſequar, ſed vt quenque veriſsimum in quaque parte arbitrabor. Quoniã cõmune fermè omnibus fuit, vt eos quiſque diligẽtiſsimè ſitus* b *diceret in quibus ipſe prodebat: ideo nec culpabo, aut coarguam quenquam. Locorum nuda nomina, & quanta dabitur breuitate ponentur, claritate cauſiſq; dila-*

a tractãdũ Vet.
b diſceret.

ti in ſuas partes. Nunc enim ſermo de toto eſt. Quare ſic accipi velim, vt ſi vidua fama ſua nomina, qualia fuere primordio ante res vllas geſtas, nuncupentur, & ſit quadam in his nomenclatura quidem, ſed mundi rerúmque naturæ. Terrarum orbis vniuerſus in tres diuiditur partes, Europam, Aſiam, Africam. Origo ab occaſu Solis & Gaditano freto, quà irrumpens Oceanus Atlanticus in maria interiora diffunditur. Hinc intranti dextra Africa eſt, læua Europa inter has Aſia eſt. Termini amnes, Tanais, & Nilus. Quindecim M. paſſ. in longitudinem, quas diximus, fauces Oceani patent, quinque M. in latitudinem, à vico Mellaria Hiſpaniæ, ad promontorium Africæ Album, autore Turannio Graeculo iuxtà genito T. Liuius ac Nepos Cornelius latitudinis tradiderunt, vbi minimum, vij. M. paſſ. vbi verò plurimum, x. M. Tam modico ore tam immenſa æquorum vaſtitas panditur. Nec profunda altitudo miraculum minuit. Frequentes quippe tæniæ candicantis vadi carinas territant. Qua de cauſa Limen interni maris multi eum locum appellauere. Proxima autem faucibus vtrinque impoſiti montes, coercent clauſtra, Abila Africæ, Europæ Calpe, laborum Herculis metæ. Quam ob cauſam indigenæ columnas eius Dei vocant, credúntque per foſſas excluſa antea admiſiſſe maria, & rerum natura mutaſſe faciem.

De Europa. CAP. I.

PRimùm ergo de Europa altrice victoris omnium gentium populi, longéque terrarum pulcherrima, quam plerique meritò non tertiam portionem fecere, verùm æquam, in duas partes ab amne Tanai ad Gaditanum fretum vniuerſo orbe diuiſo. Oceanus hoc quod dictum eſt, ſpatio Atlanticum mare infundens,

dens, & auido meatu terras, quæcunque venientem expauere, demergens, reſiſtentes quoque flexuoſo litorum anfractu lambit, Europam vel maximè receſſibus crebris excauans, ſed in quatuor præcipuè ſinus. Quorum primus à Calpe Hiſpaniæ extimo (vt dictum eſt) monte, Locros & Brutium vſque promontorium immenſo ambitu flectitur. In eo prima Hiſpania terrarum eſt, vlterior appellata, eadem Bætica. Mox *a* fine Vrgitano citerior, eadémque Tarraconenſis ad Pyrenæa iuga. Vlterior in duas per longitudinem prouincias diuiditur. Siquidem Bæticæ latere ſeptentrionali prætenditur Luſitania, amne Ana diſcreta. Ortus hic Laminitano agro citerioris Hiſpaniæ, & modò ſe in ſtagna fundens, modò in anguſtias reſorbens, aut in totum cuniculis condens, & ſæpius naſci gaudens, in Atlanticum Oceanum effunditur. Tarraconenſis autem affixa Pyrenæo, totóque eius latere decurrens, & ſimul ad Gallicum Oceanum Iberico à mari *b* trãſuerſa ſe pandens, Solorio monte, & Oretanis iugis, Carpentaníſque, & Aſturum, à Bætica atque Luſitania diſtinguitur: Bætica à flumine eam mediam ſecante cognominata, cunctas prouinciarum diuiti cultu, & quodam fertili ac peculiari nitore præcedit. Iuridici conuentus ei quatuor, Gaditanus, Cordubenſis, Aſtigitanus, Hiſpalenſis. Oppida omnia numero clxxv. In iis coloniæ viij. municipia viij. Latio antiquitus donata xxix. libertate vj. *c* fœdere ij. ſtipendiaria cxx. Ex his digna memoratu, aut Latiali ſermone dictu facilia, à flumine Ana litore Oceani oppidum Oſſonoba, Luſturia cognominatum. Interfluentes

a à ſinu Virgitano, *vt Pomp. citat.*

b tranſuerſim.

c fœdere iiij.

Luxia & Vrium. Ariani montes. Bætis fluuius.Litus Corenſe inflexo ſinu. Cuius ex aduerſo Gades inter inſulas dicendæ. Promontorium Iunonis.Portus Beſippo, Oppida Belon,Mellaria,Fretum ex Atlantico mari. Carteia,*a* Tarteſſos à Græcis dicta. Mons Calpe. Dein litore interno oppidum Barbeſula cum fluuio.Item Salduba oppidum, Suel Malacha cum fluuio fœderatorum. Dein Menoba cum fluuio. *b* Sexi Firmum cognomine Iulium, Selambina,Abdera. Murgis Bæticæ finis. Oram eam vniuerſam originis Pœnorum exiſtimauit M.Agrippa. Ab Ana autem Atlantico Oceano obuerſa Baſtulorum Turdulorúmque eſt.in vniuerſam Hiſpaniam M. Varro perueniſſe Iberos, & Perſas & Phœnicas, Celtáſque, & Pœnos tradit. Luſum enim Liberi patris,*c* aut Lyſſam cum eo bacchantium, nomen dediſſe Luſitaniæ, & Pæna præfectum eius vniuerſę.At quę de Hercule ac Pyrene vel Saturno traduntur, fabuloſa in primis arbitror. Bætis in Tarraconenſis prouinciæ, non vt aliqui dixere, Menteſa oppido, ſed Tugienſi exoriens ſaltu quem Tader fluuius,qui Carthaginienſem agrum rigat, Ilorci refugit Scipionis rogum: verſúſque in Occaſum, Oceanum Atlanticum prouinciam adoptans petit,modicus primò, ſed multorum fluminum capax, quibus ipſe famam aquáſque aufert. Bæticæ primùm ab Oſſigitania infuſus, amœno blandus alueo crebris dextra læuáque accolitur oppidis. Celeberrima inter hunc & Oceani oram in Mediterraneo Segeda, quæ Augurina cognominatur, Iulia quæ Fidentia, Virgao quæ Alba, Ebura quæ Cerealis, Iliberi quod Liberini,Ilipula quæ Laus Artigi quod

a L. Carpeſſos.

b Sexti firmiũ. *Ptol.*

c *Gor.* Comitẽ, aut Lyſſam cũ eo bacchantẽ.

quod Iulienſes. Veſci quod Fauentia, Singilia, Hegua, Arialdunum, Agla minor, Barbro, Caſtra vinaria, Epiſibrium, Hipponoua, Illurco, Oſca, Eſcua, Succubo, Nuditanum, Tucci vetus, omnia Baſtitaniæ vergentis ad mare. Conuentus verò Cordubenſis circa flumen ipſum Oſſigi, quod cognominatur, Laconicum, Illiturgi quod forum Iulium. Ipaſturgi quod Triumphale, Sitia, & xiiij.M. paſſuum remotum in mediterraneo Obulco, quod Pontificenſe appellatur. Mox Ripepora fœderatorum, Sacili, *a* Martialum Onoba. *a* Maritalū *Vet.* Et dextra Corduba, Colonia patritia cognominata, inde primùm nauigabili Bæti. Oppida Carbulo, Decuma, fluuius Singulis, eodem Bætis latere incidens. Oppida Hiſpalenſis conuentus Celtica, Axatiaria, Arruci, Menoba, Ilipa cognomine Italica. Et à læua Hiſpalis colonia, cognomine Romulenſis. Ex aduerſo oppidum Oſſet, quod cognominatur Iulia Conſtantia, Vergentum, quod Iulij genitor, Hippo Cauraſiarum, fluuius Mænoba, Bæti & ipſe à dextro latere infuſus. At inter æſtuaria Bætis oppidum Nebriſſa, cognomine Venetia, & Colobona, coloniæ. Aſta quæ Regia dicitur. Et in Mediterraneo Aſido, quæ Cæſariana. Singulis fluuius in Bætin, quo dictum eſt ordine, irrumpens, Aſtigitanam coloniam alluit, cognomine Auguſtam firmam, ab ea nauigabilis. Huius conuentus ſunt reliquæ coloniæ immunes: Tucci, quæ cognominatur Auguſta gemella, Ituci quæ Virtus Iulia, Artubi, quæ claritas Iulia, Vrſo quæ Genua vrbanorum, inter quæ fuit Munda cum Pompeij filia capta. Oppida

libera, Aſtigi vetus, Oſtippo: ſtipendiaria Callet, Calucula, Caſtra gemina, Ilipula minor, Merucra, Sacrana, Obulcula, Oningis. Ab ora venienti prope Menobam amnem & ipſum nauigabilem, haud procul accolunt Alontig celi, Aloſtigi. Quæ autem regio à Bæti ad fluuium Anam tendit extra prædicta, Beturia appellatur, in duas diuiſa partes, totidémque gentes: Celticos, qui Luſitaniam attingunt, Hiſpalenſis conuentus: Turdulos, qui Luſitaniam & Tarraconenſem accolunt, iura Cordubam petunt. Celticos à Celtiberis ex Luſitania aduenisse manifeſtum eſt, ſacris, lingua, oppidorum vocabulis, quæ cognominibus in Bætica diſtinguntur: Seria, quæ dicitur fama Iulia: Vertobrige, Concordia Iulia: Segede Reſtituta Iulia: Contributa Iulia, Vcultuniacum, quæ & Curiga nunc eſt: Laconimurgi, Conſtantia Iulia: Tereſibus fortunales, & calenſibus Emanici. Præter hæc in Celtica Acinippo, Arunda, Arunci, Turobrica, Laſtigi, Alpeſa, Sæpona, Serippo. Altera Beturia quam diximus Turdulorum, & conuentus Cordubenſis, habet oppida non ignobilia, Ariam, Mellariam, Mirobricam: regiones Oſintigi, Siſaponem. Gaditani conuentus ciuium Romanorum Regina, Latinorum Læpia, Vlia, Catiſa cognomine Aurelia, Vrgia cognominata caſtrum Iulium: item Cæſaris Salutarienſis: ſtipendiaria, Beſaro, Belippo, Berbeſula, Lacippo, Beſippo, Callet, Cappagum, Oleaſtro, Itucci, Brana, Lacibi, Saguntia, Andoriſippo. Longitudinem vniuerſam eius prodidit M. Agrippa CCCClxv. M. paſſuum, latitudinem cclvij. M. ſed cùm termini

mini Carthaginem vſque procederent, quæ cauſa magnos errores computatione menſuræ ſæpius parit, alibi mutato prouinciarum modo, alibi itinerum auctis aut diminutis paſſibus. Incubuere maria tam longo æuo alibi, proceſſere litora, torſere ſe fluminum aut correxere flexus. Præterea aliunde aliis exordium menſuræ eſt, & alia meatus: ita fit, vt nulli duo concinant.

Bætica longitudo, & latitudo.

CAP. II.

BÆticæ longitudo nunc à Caſtulonis oppidi fine Gadeis ccccIxxv. M. à Murgi maritima ora xxij. M. paſſ. amplior. Latitudo à Carteiana ora ccxxiiij. M. paſſ. Agrippam quidem *a* in tanta viri diligentia, prætérque in hoc opere cura, cùm orbem terrarum vrbi ſpectandum propoſiturus eſſet, erraſſe quis credat, & cum eo Diuum Auguſtum? Is namque complexam eum porticum ex *b* deſtinatione & commentariis M. Agrippæ à ſorore eius inchoatam peregit.

a tãta virũ.

b deſignatione.

Hiſpania citerior. CAP. III.

CIterioris Hiſpaniæ, ſicut complurium prouinciarum, aliquantum vetus forma mutata eſt, vtpote cùm Pompeius Magnus trophæis ſuis, quæ ſtatuebat in Pyrenæo d.ccc xlvj. oppida ab Alpibus ad fines Hiſpaniæ vlterioris in ditionem *c* à ſe redacta teſtatus ſit. Nunc vniuerſa prouincia diuiditur in conuentus ſeptem, Carthaginenſem, Tarraconenſem, Cæſarauguſtanum, Clunienſem, Aſturum, Lucenſem, Bracarum. Accedunt inſulæ, quarum mentione ſepoſita, *d* præter ciuitates contributas aliis, prouincia ipſa ccxciiij. continet oppida. In iis colonias xij. Op-

c abs ſe. *Vet.*

d pręter ciuitates cõtributas aliis ducẽtis nonaginta quatuor prouincia ipſa continet oppida clxxix.

pida ciuium Romanorum xiij. Latinorum veterum xvij. fœderatorum vnum, ſtipendiaria cxxxvj. Primi in ora Baſtuli: poſt eos quo dicetur ordine intus recedentes Menteſani, Oretani, & ad Tagum Carpetani: iuxta eos Vaccæi, Vectones, & Celtiberi, Arrebaci. Oppida oræ proxima, Vrci, adſcriptúmque a Bæticæ Barea, regio Mauitania, mox Deitania, dein Conteſtania, Carthago noua, colonia: cuius à promontorio quod Saturni vocatur, Cæſariam Mauritaniæ vrbem C. lxxxvij. M. paſſ. traiectus. Reliqua in ora flumen Tader, Colonia immunis Illici. vnde Illicitanus ſinus. In eam contribuuntur Icoſitani. Mox Latinorum Lucentum, Dianium ſtipendiarium, Sucro fluuius, & quondam oppidum, Conteſtaniæ finis. Regio Edetania amœno prætendente ſe ſtagno ad Celtiberos recedens, Valentia Colonia iij. M. paſſ. à mari remota: flumen Turium & tantundem à mari Saguntum, ciuium Romanorum oppidum, fide nobile: flumen Idubeda: regio Ilergaonum. Iberus amnis nauigabili commercio diues, ortus in Cantabris haud procul oppido Iuliobrica, cccel. M. paſſ. fluens, nauium per cclx. M. à Varia oppido capax. quem propter vniuerſam Hiſpaniam Græci appellauere Iberiã, Regio Coſſetania, flumen Subi, colonia Tarraco Scipionum opus, ſicut Carthago Pœnorum. Regio Ilergetum, oppidum Subur, flumen Rubricatum, à quo Laletani & Indigetes. Poſt eos, quo dicetur ordine, intùs recedentes radice Pyrenæi, Auſetani, Itani, Lacetani, pérque Pyrenæum Cerretani, dein Vaſcones. In ora autem colonia Barcino; cognomine Fauentia.

a Bilteta.

tia. Oppida ciuium Romanorum, Betulo, Illuro, flumen Larnum, Blandæ: flumen Alba: Emporiæ: geminum hoc, veterum incolarum, & Græcorum, qui Phocœenſium fuere ſoboles, Flumen Tichis. Ab eo Pyrenæa Venus in latere promontorij altero xl. M. Nunc per ſingulos conuentus reddentur inſignia præter ſupra dicta. Tarracone diſceptant populi x.liiij. quorum celeberrimi ciuium Romanorum Dertuſani, Biſgargitani, Latinorum Auſetani, Cerretani, qui Iuliani cognominantur, & qui Auguſtani, Sedetani, Gerundenſes, Geſſoricnſes, Teari qui Iulienſes. Stipendiariorum Aquicaldenſes, Oenſes, Bætulonenſes. Cæſarauguſta colonia immunis, amne Ibero affuſa, vbi oppidum anteà vocabatur Salduba, regionis Sedetaniæ, recipit populos lij. Ex his ciuium Romanorum Bellitanos, Celſenſes. Ex Colonia Calaguritanos, qui Naſcici cognominantur. Ilerdenſes Surdaonum gentis, iuxta quos Sicoris fluuius: Oſcenſes regionis Veſcitaniæ, Turiaſonenſes. Latinorum veterum Caſcanienſes, Ergauicenſes, Gracchuritanos, Leonicenſes, Oſſigerdenſes. Fœderatos Tarragenſes. Stipendiarios Arcobricenſes, Andologenſes, Atoceſitanos, Burſaonenſes, Calaguritanos qui Fibularenſes cognominantur, Complutenſes, Carenſes, Cincenſes, Cortonenſes, Damanitanos, Larnenſes, Iturienſes, Iſpalenſes, Ilumberitanos, Lacetanos, Vibienſes, Pompelonenſes, Segienſes, Carthaginem conueniunt populi lxij. Exceptis inſularum incolis. Ex colonia Accitana Gemellenſes, & *a* Libiſoſona cognomine Foroauguſtana, quibus duabus ius Italiæ datum,

a In vet. cod. Libiſoca. *vt & Ptol.*

ex colonia Salarienſe oppidani Latij veteris. Caſtulonenſes, qui Cæſari venales appellantur. Setabitani qui Auguſtani, Valerienſes. Stipendiariorum autem celeberrimi, *a* Babanenſes, Baſtitani, Conſaburenſes, Dianenſes, Egeleſtani, Ilorcitani Laminitani, Menteſani qui & Oritani, Menteſani qui & Baſtuli, Oretani qui & Germani cognominantur, capútque Celtiberiæ Segobrigenſes, Carpetaniæ Toletani Tago flumini impoſiti. Dein Viacienſes & Virgilienſes. In conuentum Clunienſem Varduli ducunt populos xiiij. ex quibus Albanenſes tantùm nominare libeat, Turmodigi quatuor in quibus Segiſamonenſes, Sagiſameiulienſes. In eundem conuentum Carietes & Vennenſes quinque ciuitatibus vadunt, quarum ſunt *b* Velienſes. Eodem Pelendones Celtiberorum quatuor populis, quorum Numantini fuêre clari: ſicut in Vaccæorum xviij. ciuitatibus Intercatienſes, Pallantini, Lacobricenſes, Caucenſes. Nam in Cantabricis quatuor populis Iuliobrica ſola memoratur: In Autrigonum decem ciuitatibus Tritium, & Virouesca, Areuacis nomen dedit fluuius Areua: Horum ſex oppida: Saguntia & Vxama, quæ nomina crebrò aliis in locis vſurpantur, præterea Segouia, & noua Auguſta, Termes, ipſáque Clunia Celtiberiæ finis. Ad Oceanum reliqua vergunt: Vardulíque ex prædictis, & Cantabri. Iunguntur his Aſturum XII. populi, diuiſi in Auguſtanos, & Tranſmontanos, Aſturica vrbe magnifica. In his ſūt Giguri, Peſici, Lācienſes, Zoëlæ. Numerus omnis multitudinis ad CCXL. M. liberorum capitum. Lucenſis cōuentus populorum eſt XVI. præter Celticos &

a Alabanēſes *Ch.* Labanēſes. *Vet.*

b *Ioſ.Sc.* Velitienſes.

& Lebunos, *a* ignobilium, ac barbaræ appellationis, ſed liberorum capitum fermè CLXVI. M. Simili modo Bracarum XXIIII. ciuitates CCLXXV. M. capitum, ex quibus præter ipſos Bracaros Vibali Cœlerini, Gallæci, Æquefilici, Querquerni citra faſtidium nominentur. Longitudo citerioris Hiſpaniæ eſt ad finem Caſtulonis à Pyrenæo, ſexcentaſeptem M. paſſ. & ora paulò ampliùs. Latitudo à Tarracone ad litus Olarſonis CCCVII. *b* Et radicibus Pyrenæi, vbi cuneatur anguſtiis inter duo maria, paulatim deinde ſe pandens, quà contingit vlteriorem Hiſpaniam, tantundem & ampliùs latitudini adiicit. Metallis, plumbi, ferri, æris, argenti, auri, tota fermè Hiſpania ſcatet, citerior & *c* ſpecularibus lapidibus: Bætica & minio. Sunt & marmorum lapidicinæ. Vniuerſæ Hiſpaniæ Veſpaſianus Imperator Auguſtus iactatus procellis Reipublicæ Latij ius tribuit. Pyrenæi montes Hiſpanias Galliáſque diſterminant, promontoriis in duo diuerſa maria proiectis.

a Ignominioſæ. *M. Vet.*

b Erad. *Ch.*

c ſpecularis lapidis Bætica & minio & marmorum lapidicinis.

Narbonenſis prouincia.

CAP. IIII.

NArbonēſis prouincia appellatur pars Galliarum, quæ interno mari alluitur, Braccata ante dicta, amne Varo ab Italia diſcreta, Alpiúmque ſaluberrimis Romano imperio iugis. A reliqua verò Gallia latere ſeptentrionali montibus Gebenna & Iura: agrorum cultu, virorum morúmque dignatione, amplitudine opum *d* nulli prouinciarum poſtferenda, breuitérque Italia veriùs, quàm prouincia. In ora regio Sardonum intúſque Coſuaranorum, Flumina Tecum, Vernodubrum. Oppida *e* Illiberis, magnæ quondam vrbis tenue ve-

d nulla ei præferēda. *M.*

e Ilybyrris.

ſtigium, Ruſcino Latinorum. Flumen Atax è Pyrenæo Rubrenſem permeans lacum: Narbo Martius, decumanorum Colonia, XII. M. paſ. à mari diſtans. Flumina, Araris, Liria. Oppida de cætero rara, præiacentibus ſtagnis, Agatha quondam Maſſilienſium, & regio Volcarum Tectoſagum, atque vbi Rhoda Rhodiorum fuit, vnde dictus multo Galliarũ fertiliſſimus Rhodanus amnis, ex Alpibus ſe rapiens per Lemanum Lacum, ſegnémque deferens *a* Ararim, nec minus ſeipſo torrentem Iſaram, & Druentiam, Lybica appellantur duo eius ora modica, ex his alterum Hiſpanienſe, alterum Metapinum, tertium idémque ampliſſimum Maſſalioticum. Sunt authores, & Heracleum oppidum in oſtio Rhodani fuiſſe. Vltrà foſſa ex Rhodano C.Marij opere & *b* nomine, inſigne ſtagnum, Aſtromela oppidum, maritima Auaticorum, ſupérque campi lapidei, Herculis præliorum memoria: Regio Anatiliorum, & intus Deſuuiatium, cauarúmque. Rurſus à mari Tricorium, & intus Tricollorum, Vocontiorum, & *c* Segouellaunorum, mox Allobrogum. At in ora Maſſilia Græcorum *d* Phocæenſium fœderata. Promontorium Citthariſta, *e* portus, regio Camatullicorum. Dein Suelteri, Supráque Verucini. In ora autem Athenopolis Maſſilienſium. Forum Iulij Octauanorum colonia, quæ Pacenſis appellatur, & claſſica: amnis in ea Argenteus. Regio Oxubiorum, Ligaunorúmque, ſuper quos Suetri, Quariates, Adunicates. At in ora oppidum Latinum Antipolis. Regio Deciatium: amnis Varus, ex Alpium monte Acema profuſus. In mediterraneo coloniæ Arelate ſextanorum, *f* Bliteræ ſeptumanorum, Arauſio

a Araurarim.

b *Or.* nomine. Inſigne ſtagnũ Maſtromella. Ipidũ Maritima Auaricorum.

c Segalaunerum: *apud Ptolem.*

d Phocenſium.

e Zaoporsus.

f Bilteræ.

Arauſio ſecundanorum. In agro Cauarum Valentia, Vienna Allobrogum. Oppida Latina, Aquæ Sextiæ Salyorum, Auenio Cauarum, Apta Iulia Vulgentium, Alebeceriorum, Apollinarium, Alba, *a* Heluorum, Auguſta Tricaſtinorum: Anatilia, Æria, Bormannico, Macina, Cabellio, Carcaſum, Volcarum Tectoſagum: Ceſſero, Carpento: acte, Meminorum: Cenicenſes, Gamboleſti, qui Atlantici cognominãtur, Forum Voconij, Glanum, Liuij. Luteuani, qui & Foroneronienſes, Nemauſum. Arecomicorum, Piſcenæ, Ruteni, Sanagenſes, Toloſani, Tectoſagum. Aquitaniæ conterminí, Taſcodunitari. Cononienſes, Vmbranici: Vocontiorum ciuitatis fœderatæ duo capita *b* Vaſco & Lucus Augusti. Oppida verò ignobilia xix. ſicut xxiiij. Nemauſienſibus attributa. Adiecit formulæ Galba Imperator ex inalpinis Auanticos, atque Ebroduntios: quorum oppidum Dinia. Longitudinem prouinciæ Narbonenſis ccclxx. M.paſſ. Agrippa tradit, latitudinem. ccxlviij.

a Pint. Helacocuorum.

b Vaſio apud Ptol.

Italia, Tiberis, Roma, Campania.

CAP. V.

ITalia dehinc, primíque eius Ligures, mox Hetruria, Vmbria, Latium, vbi Tiberina oſtia & Roma terrarum caput xvj. M. p. interuallo à mari. Volſcorum poſteà litus, & campaniæ, Picentinum inde, ac Lucanum, Brutiúmque quo longiſſimè in meridiem. *c* ab Alpiũ penè lunatis iugis: in maria excurrit Italia. Ab eo Græciæ ora, mox Salentini, Pediculi, Apuli, Peligni, Frentani, Marrucini, Veſtini, Sabini, Picẽtes, Galli, Vmbri, Thuſci, Veneti, Carni, Iapides, Iſtri, Liburni. Nec ignoro, ingrati, ac ſegnis animi exiſtimari poſſe meritò,

c ab Alpiũ fine, vt infra.

ſi breuiter atque in tranſcurſu, ad hunc modũ dicatur terra, omnium terrarum alumna eadens & parens, numine Deûm electa, quæ cælum ipſum clarius faceret, ſparſa congregaret imperia, ritúſque molliret, & tot populorum diſcordes feráſque linguas, ſermonis commercio contraheret ad colloquia, & humanitatem homini daret, breuitérque vna cunctarum gentium in toto orbe patria fieret. Sed quid agam? Tãta nobilitas omnium locorum, quos quis attigerit, tanta rerum ſingularum populorúmque claritas tenet. Vrbs Roma, vel ſola in ea, & digna tam feſta ceruice facies, quo tãdem narrari debet opere? Qualiter Campaniæ ora per ſe, felíxque illa ac beata amœnitas? vt palàm ſit, vno in loco gaudentis opus eſſe naturæ. Iam verò tota ea vitalis ac perennis ſalubritatis cæli temperies eſt tam fertiles campi, tam aprici colles, tam innoxij ſaltus, tam opaca nemora, tam munifica ſyluarum genera, tot montium afflatus, tanta frugum & vitium olearúmque fertilitas, tam nobilia pecori vellera, tot opima tauris colla, tot lacus, tot amnium fontiúmque vbertas, totam eam perfundens, tot maria, portus, gremiúmque terrarum commercio patens vndique: & tanquam ad iuuandos mortales, ipſa auidè in maria procurrens. Neque ingenia ritúſque ac viros, & lingua manúque ſuperatas commemoro gentes. Ipſi de ea iudicauere Græci, genus in gloriam ſuam effuſiſſimum, quotam partem ex ea appellando Græciam magnam. Nimirum id, quod in mentione cæli fecimus, hac quoque in parte faciendum eſt, vt quoſdam *a* notas ac pauca ſidera attingamus. Legentes tantùm quæſo meminerint, ad ſingula toto orbe ediſſerenda

a notas ſtellas. *Vet.*

ferenda feſtinari. Eſt ergo folio maximè querno aſſimilata, multò proceritate amplior, quàm latitudine, in læua ſe flectens cacumine, & Amazonicæ figura deſinens parmæ, vbi à medio excurſu Cocinthos vocatur, per ſinus lunatos duo cornua emittens, Leucopetram dextera, Lacinium ſiniſtra. Patet longitudine ab Alpino fine Prætoriæ Auguſtæ per Vrbem Capuámque curſu meante Rhegium oppidum in humero eius ſitum, à quo veluti ceruicis incipit flexus, decies centena & viginti M. paſſuum: multóque amplior menſura fieret Lacinium vſque, ni talis obliquitas in latus digredi videretur. Latitudo eius varia eſt. *a* CCCCX. millium inter duo maria, inferum & ſuperum, amnéſque Varum atque Arſiam: *b* mediæ atque fermè circa vrbem Romam, ab oſtio Aterni amnis in Adriaticum mare influentis, ad Tiberina oſtia cxxxvj, & paulò minùs à Caſtro nouo Adriatici maris Alſium ad Tuſcum ęquor, haud vllo loco *c* CC. in latitudinē excedens. Vniuerſę autem ambitus à Varo ad Arſiam *d* xxx. paſſ. lviij. efficit. Abeſt à circundatis terris, Iſtria ac Liburnia quibuſdā locis centum M. paſſ. ab Epiro & Illyrico quinquaginta. Ab Africa minus CC. vt autor affirmat Varr. Ab Sardinia CCXX. M. Ab Sicilia M. CCCCC. A Corcyra minùs lxxx. Ab Iſſa quinquaginta. Incedit per maria cęli regione ad Meridiem quidem: ſed ſi quis id diligenti ſubtilitate exigat, inter ſextam horam primámque brumalem. Nunc ambitum eius, vrbéſque enumerabimus. Qua in re pręfari neceſſarium eſt, autorem nos Diuum Auguſtum ſecuturos, deſcriptionémque ab eo factam Italię totius in regione xj. ſed ordine eo, qui litorum tractu.

a *Vet. cod.* ccxc. Mil.

b Media autem fermè.

c *Vet. cod.* trecenta.

vt *Mare.*

d *Vet. cod.* vicies centena xlix. M. *vt Martianus & Solinus.*

fiet, vrbium quidem vicinitates oratione vtique præpropera ſeruari non poſſe : itaque interiori in parte digeſtionem in literas eiuſdem nos ſecuturos : coloniarum mentione ſignata, quas ille in eo prodidit numero. Nec ſitus origineſque perſequi facile eſt. Ingaunis Liguribus (vt cæteri omittantur) agro tricies dato. Igitur ab amne Varo Nicæa oppidum à Maſſilienſibus conditum. Fluuius Padus : Alpes, populiſque inalpini multis nominibus, ſed maximè capillati oppidum Vediantinorum ciuitatis Cemelion, *a* portus Herculis Monœci, Liguſtica ora. Ligurum celeberrimi vltra Alpes Sallyi, Deceates. Oxubij : citrà Veneni, & Caturigibus orti Vagienni, Statyelli, Vibelli, Magelli, Euburiates, Caſmonates, Veliates, & quorum oppida in ora proxima dicemus. Flumen Rutuba, oppidum Albium Intemelium, flumen Merula, oppidum Albium Ingaunum, portus Vadum Sabatium, flumen Porcifera, oppidum Genua, fluuius Peritor, portus Delphini, Tigulia, intus Segeſta Tiguliorum : flumen Macta Liguriæ finis. A tergo autem ſuprà dictorum omnium Apenninus mons Italiæ ampliſſimus, perpetuis iugis ab Alpibus tendens ad Siculum fretum. Ab altero eius latere ad Padum amnem Italiæ ditiſſimum, omnia nobilibus oppidis nitent, Libarna, Dertonia Colona, Iria, Barderate, Induſtria, Pollentia, Carrea, quod Potentia cognominatur, Forofului quod Valentinum, Auguſta Vagiennorum. Alba Pompeia, Aſta Aquis Statyellorum. Hæc regio ex deſcriptione Augusti *b* nona eſt. Patet ora Liguriæ inter amnes Varum & Macram ccxj. M. paſſ. Adnectitur ſeptima,

a portus Herculis & Monœchus *Vet.*

b Vndecima. *Vet.*

ſeptimæ, in qua Hetruria eſt, ab amne Macra, ipſa mutatis ſæpe nominibus. Vmbros inde exegere antiquitus Pelaſgi, hos Lydi, à quorum rege Tyrrhene, mox à ſacrificio ritu lingua Græcorum Thuſci ſunt cognominati. Primum Hetruriæ oppidum Luna portu nobile. Colonia Luca à mari recedens, propiórque Piſę, inter amnes *a* Auſerem & Arnum, ortę, à Pelope Piſíſque, ſiue *b* Atintanis Græca gēte. Vada Volaterrana, fluuius Cecinna, Populonium Hetruſcorum quondam hoc tantùm in litore. Hinc amnes Prille, mox Vmbro nauigiorum capax, & ab eo tractus Vmbriæ, portúſque Telamon, Coſſa Volcientium à populo Romano deducta, Grauiſcæ, Caſtrum nouum, Pyrgi, Cæretanus amnis, & ipſum Cęre intus M. paſſ. quatuor, Agylla à Pelaſgis conditoribus dictum: Altium, Fregenæ, Tiberis amnis à Macara cclxxxiiij M. paſſ. Intus colonię, Faliſca, Argis orta (vt author eſt Cato) quæ cognominatur Hetruſcorum, Lucus Feronię, Ruſella, Senenſis, Sutrina. De cætero Aretini veteres, Aretini fidentes, Aretini Iulienſes, Amitinenſes, Aquenſes cognomine Taurini, Blerani, Cortonenſes, Capenates. Cluſini noui, Cluſini veteres, *c* Florentini præfluenti Arno appoſiti, Feſulæ, Ferentinum, Feſcennia, Hortanum, Herbanum, Nepet, Nouem pagi, præfectura Claudia Foroclodij, Piſtorium, Peruſia, Suanenſes, Saturnini, qui antè Aurinini vocabantur, Sudertani, Statones, Tarquinienſes, Tuſcanienſes, Vetulonienſes, Veientani, Veſentini, Volaterrani cognomine Hetruſci, Volſinienſes. In eadem parte oppidorum veterum nomina retinent agri Cruſtuminus, Caletranus,

a Auxerem. *Vet.* Exarē. *Strab.*

b Atintani bus.

c *Pol.* Florentini.

Digitized by Google

Tiberis antea Tybris appellatus, & priùs Albula, è media ferè longitudine Apennini finibus Aretinorũ profluit, tenuis primò, nec niſi piſcinis corriuatus, emiſſúſque nauigabilis, ſicuti Tinia & Glanis influentes in eum, nouenorum ita conceptu dierum, ſi non adiuuent imbres. Sed Tiberis propter aſpera & confragoſa, ne ſic quidem, præterquàm trabibus verius quàm ratibus, *a* longè meatibus fertur, per centum quinquaginta millia paſſuum non procul Tiferno Peruſiáque & Ocriculo, Heturiam ab Vmbris ac Sabinis, mox cura tredecim millia paſſuum vrbis Veientem agrum à Cruſtumino, dein Fidenatem Latinúmque à Vaticano dirimens: ſed *b* infrà Aretinum Glanim duobus & quadraginta fluuiis auctus: præcipuis autem Nare & Aniene, qui & ipſe nauigabilis Latium includit à tergo, nec minus tamen aquis ac tot fontibus in vrbem perductis, & ideo quamlibet magnarum nauium ex Italo mari capax, rerum in toto orbe naſcentium mercator placidiſſimus. Pluribus propè ſolus, quàm cæteri in omnibus terris, amnes accolitur aſpicitúrque villis. Nullíque fluuiorum minùs licet incluſis vtrinque lateribus: nec tamen ipſe pugnat, quanquam *c* creber ac ſubitis incrementis, & nuſquam magis aquis quàm in ipſa vrbe ſtagnantibus. Quinimò vates intelligitur potiùs ac monitor, auctu ſemper religioſus verius, quàm ſæuus, Latium antiquum à Tiberi. Circeios *d* ſeruatum eſt mille paſſuum quinquaginta longitudine. Tam tenues primordio imperij fuere radices. Colonis ſæpe mutatis, tenuere alij aliis temporibus, Aborigines, Pelaſgi, Arcades, Siculi, Aurunci, Rutuli. Et vltra Circeios

a longis.

b Intra Tiniam & Glanim *Vet.* Vltra Tiniam item Glanim è duobus quadr. *Dalec.*

c crebris.

d vſque ob ſeruatum. *Vet.*

Circeios Volſci, Oſci, Auſones, vnde nomen modò Latij proceſſit ad Lirim amnem. In principio eſt Oſtia colonia à Romano rege deducta. Oppidum Laurentum, Lucus Iouis Indigetis, amnis Numicius, Ardea à Danae Perſei matre condita. Dein quondam Aphrodiſium, Antium colonia, Aſtura flumen & inſula. Fluuius Nymphæus, Cloſtra Romana. Circeij quondam inſula, immenſo quidem mari circundata (vt creditur Homero) ac nunc planitie. Mirum eſt, quòd hac de re tradere hominum notitiæ poſſumus. Theophraſtus, qui primus externorum aliqua de Romanis, diligentius ſcripſit (nam Theopompus, ante quem nemo mentionem habuit, vrbem duntaxat à Gallis captam dixit: Clitarchus ab eo proximus, legationem tantùm ad Alexandrum miſſam) hic iam pluſquàm & fama, Circeiorum inſulæ menſuram poſuit ſtadia octoginta in eo volumine, quod ſcripſit Nicodoro Athenienſium magiſtratui, qui fuit vrbis noſtræ quadringenteſimo ſexageſimo anno. Quicquid eſt ergo terrarum, præter decem millia paſſuum propè ambitus, adnexum inſulæ. Poſt eum annum acceſſit Italiæ aliud miraculum. A Circeiis palus Pomptina eſt, quem locum vigintitrium vrbium fuiſſe Mutianus ter Conſul prodidit. Dein flumen Vfens, ſupra quod Tarracina oppidum, lingua Volſcorum Anxur dictum: & *a* vbi fuere Amyclæ à ſerpentibus deletæ. Dein locus ſpeluncæ, lacus Fundanus: Caieta portus. Oppidum Formiæ. Hormiæ dictum, vt exiſtimauere, antiqua Læſtrigonum ſedes. Vltra fuit oppidum Pyræ Colonia Minturnæ, Liri amne diuiſa *b* Glanico appellato,

a ibi.

b Clanio vt *Virgil. in Georg.*

Digitized by Google

Oppidum Sinueſſa extremum in adiecto Latio, quam quidam Binopen dixere vocitatam. Hinc felix illa Campania eſt. Ab hoc ſinu incipiunt vitiferi colles, & temulentia nobilis ſucco per omnes terras inclyto, atque (vt veteres dixere) ſummum Liberi patris cum Cerere certamen. Hinc Secini & Cæcubi obtenduntur agri. His iunguntur Falerni, Caleni. Dein conſurgunt Maſſici, Gaurani, Surrentinique montes. Ibi Laborini campi ſternuntur, & in delicias alicæ politur meſſis. Hæc litora fontibus calidis rigantur: prætérque cætera in toto mari conchylio & piſce *a* nobili annotantur. Nuſquam generoſior oleæ liquor. Et hoc quoque certamen humanæ voluptatis tenuere Oſci, Græci, Vmbri, Tuſci, Campani. In ora Sauo fluuius, Vulturnum oppidum cum amne. Liternum, Cumæ Chalcidenſium, Miſenum, portus Baiarum, Bauli, Lacus Lucrinus & Auernus, iuxta quem Cimmerium oppidum quondam. Dein puteoli colonia, Dicæarchia dicti: póſtque Phlegræi campi, Acheruſia palus Cumis vicina. Litore autem Neapolis Chalcidenſium & ipſa, Parthenope à tumulo Sirenis appellata: Herculanium, Pompeij: haud procul ſpectante monte Veſuuio, alluente verò Sarno amne, ager Nucerinus: & nouem millia paſſuum à mari ipſa Nuceria. Surrentum cum promontorio Mineruæ, Sirenum quondam ſede. Nauigatio à Circeiis duodeoctoginta millia paſſuum patet. Regio ea à Tiberi prima Italię ſeruatur, ex deſcriptione Auguſti. Intus Coloniæ, Capua ab campo dicta, Aquinum, Sueſſa, Venafrum, Sora. Teanum Sidicinum cognomine, Nola. Oppida Abellinum, Ari-

a nobilitantur. *vet.*

Aricia, Alba longa, Acerani, Alliſani, Atinates, Aletrinates, Anagnini, Atellani, Aſulani, Arpinates, Auximates, Auellani, Alſaterni: & qui ex agro Latino, item Hernico, item Labicano cognominati: Bouillæ, Galatiæ, Caſinum, Calenum, Capitulum, Cern tum, Cernetani qui Mariani cognominantur: Corani, à Dardano Troiano orti: Cubult rini, Caſtrimonienſes, Cingulani: *a* Fabienſes, in monte Albano Foropopulienſes. Ex Falerno, Fruſinates, Ferentinates, Freginates, Frabraterni veteres, Frabraterni noui, Ficolenſes, Fregellani, Foroappi, Forentani, Gabini, Interamnates, Succaſani qui & Lirinates vocantur. Ilionenſes, Lauinij, Norbani, Nomentani, Preneſtini, vrbe quondam Stephane dicta, Priuernates, Setini, Sign ni, Sueſſulani, Telini, Trebulani cognomine Balinienſes Trebani, Tuſculani, Verulani, Veliterni, Vlubrenſes: *b* Vluernates, ſuperque Roma ipſa: cuius nomen alterum dicere, arcanis ceremoniarum nefas habetur: optimáque & ſalutari fide abolitum enuntiauit Valerius Soranus, luítque mox pœnas. Non alienum videtur inſerere hoc loco exemplum religionis antiquæ, ob hoc maximè ſilentium inſtitutæ. Nanque Diua Angerona, cui ſacrificatur ad diem xij. Calend. Ianuarij, ore obligato obſignatóque ſimulacrum habet. Vrbem tris portas habentem Romulus reliquit, aut (vt plurimas tradentibus credamus) quatuor. Mœnia eius collegere ambitu Imperatoribus Cenſoribúſque Veſpaſianis anno conditæ d c c c x x v i i j. paſſ. xiij. M. cc. Complexa montes ſeptem ipſa diuiditur in regiones quatuordecim, compita, *c* Larium cclxv. Eiuſdem ſpatij

a Gabienſes *Ch.*

b Vrbinates. *Ch.*

c earũ, vel

menſura currente à milliario in capite Ro. fori ſtatuto ad ſingulas portas, quæ ſunt hodie numero trigintaſeptem, ita vt duodecim portæ ſemel numerentur, prætereantúrque ex veteribus ſeptem, quæ eſſe deſierunt, efficit paſſuum per directum xxx. M. d c c. lxv. Ad extrema verò tectorum cum caſtris prætoriis ab eodem milliario per vicos omnium viarum menſura colligit paulò amplius ſeptuaginta millia paſſ. Quò ſi quis altitudinem tectorum addat, dignam profectò æſtimationem concipiat, fateatúrque nullius vrbis magnitudinem in toto orbe potuiſſe ei cõparari. Clauditur ab Oriente aggere Tarquinij Superbi, inter prima operè mirabili. Nanque eum muris æquauit, quà maximè patebat aditu plano. Cætero munita erat prçcelſis muris, aut abruptis montibus, niſi quòd expatiãtia tecta multas addidere vrbes. In prima regione prçterea fuere, in Latio clara oppida. Satricum, Pometia, Scaptia, Pitulum, Politorium, Tellene, Tifata, Cænina, Ficana, Cruſtumerium, Ameriola, Medullia, Corniculum, Saturnia, vbi nunc Roma eſt: a Antipolis, quod nunc Ianiculum in parte Romæ: Antemnæ, Camerium, Collatia, Amiternum, Norbe, Sulmo, & cum his carnem in monte Albano ſoliti accipere populi Albenſes; Albani, Æſolani, Acienſes, Abolani, Bubetani, Bolani: Cuſuetani, Coriolani, Fidenates, Foretij, Hortenſes, Latinienſes, Lõgulani, Manates, Macrales, Mutucumenſes, Munienſes, Numinienſes, Olliculani, Octulani, Pedani, Polluſtini, Querquetulani, Sicani, Siſolenſes, Tolerienſes, Tutienſes, Vimitelarij, b Velienſes, Venetulani, Vicelienſes. Ita ex antiquo Latio liij. populi

a Æneipolis. *Vet.*

b *Ioſ. Scal.* Velitičſes.

puli interiere ſine veſtigiis. In Campano autem agro Stabiæ oppidum fuere vſque ad Cn. Pompeium, & L. Carbonem Conſules, pridie Calend. Maij, quo die L. Sylla legatus bello ſociali id deleuit, quod nunc in villas abiit. Intercidit ibi & Taurania. Sunt & morientis Caſilini reliquiæ. Præterea autor eſt Antias, oppidum Latinorum Apiolas captum à L. Tarquinio rege, ex cuius præda Capitolium is inchoauerit. A Surrento ad Silarum amnem triginta millia paſſuum ager Picentinus fuit, Tuſcorum templo Iunonis Argiuæ ab Iaſone condito inſignis. Intus oppidum Salerni, Picentia. A Silaro regio tertia, & ager Lucanus Brutiuſq; incipit nec ibi rara incolarũ mutatione. Tenuerunt eã Pelaſgi, Oenotri, Itali, Morgetes, Siculi, Græciæ maximè populi, nouiſſimè Lucani à Samnitibus orti duce Lucio. Oppidum Pæſtum Græcis Poſidonia appellatum, ſinus Pæſtanus, oppidum Helia, quæ nunc Velia. Promontorium Palinurum: à quo ſinu recedente traiectus ad *a* columnam Rhegiam centum M. paſſ. Proximum autem huic flumen Melphes. Oppidum Buxentum, Græcè Pyxus, Laus amnis: fuit & oppidum eodem nomine. Ab eo Brutium litus, oppidum Blanda, flumen Batum, portus Parthenius Phocenſium, ſinus Vibonenſis, locus Clampetiæ, Oppidum Tempſa, à Græcis Temeſe dictum, & Crotonienſium Terina, ſinúſque ingens Terinæus. Oppidum Conſentia. Intus in peninſula fluuius Acherõ, à quo oppidani Acherontini. Hippo, quod nunc Vibonem Valentiam appellamus, Portus Herculis, Metaurus amnis, *b* Tauroentum oppidum, portus Oreſtis & Medua. Op-

a coloniã, *M. Vet.*

b Tauriaнũ *vet.*

pidum Scyllæum. Cratæis fluuius, mater (vt dixere) Scyllæ. Dein columna Rhegia: Siculum fretum, ac duo aduerſa promontoria ex Italia Cænys, ex Sicilia Pelorum duodecim ſtadiorum interuallo. Vnde Rhegium duodecim M. CCCC. p. Inde Apennini ſylua Sila, promontorium Leucopetra XII. M. paſſ. ab ea Locri cognominati à promontorio Zephyrio, abſunt à Silaro CCCIIJ. M. paſſ. Et includitur Europæ ſinus primus, in eóque maria nuncupatur: vnde irrumpit Atlanticum, ab aliis magnum: quà intrat, Porthmos à Græcis, à nobis Gaditanum fretum: cùm intrauit, Hiſpanum, quatenus Hiſpanis illuit: ab aliis Ibericum, aut Balearicum, mox Gallicum ante Narbonenſem prouinciã, hinc Liguſticum. Ab eo ad Siciliam inſulam Thuſcum: quod ex Græcis alij Notium, alij Tyrrhenum, è noſtris plurimi Inferum vocant. Vltra Siciliam ad Salentinos, Auſonium Polybius appellat. Eratoſthenes autem inter Oſtium Oceani & Sardiniam quicquid eſt, Sardoum. Inde ad Siciliam Thyrrenum. Ab hac Cretam vſque Siculum. Ab ea Creticum. Inſulæ per hæc maria primæ omnium Pityuſæ à Græcis dictæ, à frutice pineo nunc Ebuſus vocatur vtraque ciuitate fœderata anguſto freto interfluente, patent XLIJ. M. paſſ. Abſunt à Dianio ſeptingentis ſtadiis: totidem Dianum per continentem à Carthagine noua. Tantundem à Pithyuſis in altum, Baleares duæ, & Sucronem verſus Colubraria. Baleares funda bellicoſas, Græci Gymnaſias dixere. Maior centum millia paſſuum longitudine, circuitu verò CCLXXX. millia. Oppida habet ciuium Romanorum Palmam & Pollentiam, Latina Ciniũ

&

& Cunici, & fœderatum Bochri fuit. Ab ea xxx. M.p. diſtat minor, longitudine lx. M. circuitu cl. M.p. Ciuitates habet, Iamnonem, Saniſeram, Magonem. A maiore xij.p. in altum abeſt capraria, inſidioſa naufragiis, & è regione Palmæ vrbis Mænariæ, ac Tiquadra, & parua Annibalis. Ebuſi terra ſerpentes fugat, colubrariæ parit. Ideo infeſta omnibus, niſi Ebuſitanam terram inferentibus: Græci Ophiuſam dixere. Nec cuniculos Ebuſus gignit, populantes Balearium meſſes. Sunt aliæ xx. fermè paruæ mari vadoſo. Galliæ autem ora, in Rhodani oſtio Metina, mox quæ Blaſcon vocatur, tres Sthœchades à vicinis Maſſilienſibus dictæ *a* propter ordinem, quas item nominãt ſingulis vocabulis, Proten & Meſen, quæ & Pomponiana vocatur, tertia Hypæa. Ab his Sturium, Phœnice, Phila, Lero, & Lerina aduerſum Antipolim, in qua Vergoani oppidi memoria.

a propter ordinem quo ſitæ ſunt. Nomina ſingulis Prote Meſe, &c.

De Corſica. CAP. VI.

IN Liguſtico mari eſt Corſica, quam Græci Cyrnon appellauere, ſed Thuſco propior, à Septentrione in Meridiem proiecta, Longa paſſuum cl. millia, lata maiore ex parte quinquaginta circuitu cccxxij. M. Abeſt à vadis Volaterranis lxii. M. paſſ. Ciuitates habet xxxiij, & colonias Marianam, à C. Mario deductam *b* Aleriam à Dictatore Sylla. Citrà eſt Oglaſa: intrà verò ſexaginta millia paſſuum à Corſica, Planaria à ſpecie dicta æqualis freto, ideóque nauigiis fallax. Amplior e Vrgo & capraria, quam Græci Ægilon dixere. Item Ægilium & Dianium, quam Artemiſiam, ambæ contra Coſanum litus: & paruæ, Mænaria, Columbaria, Venaria, Ilua cum ferri metallis, circuitu centum millia, à *d* Populonia

b Alteram. *vet.*

c Orgon. *vet.*

d Barponia. *Vet.*

decem à Græcis Æthalia dicta. Ab ea Planaſia xxxix. Ab his vltra Tiberina oſtia in Antiano Aſtura, mox Palmaria, Sinonia, & aduerſum Formias Pontiæ. In Puteolano autem ſinu Pandataria, Prochyta, non ab Æneæ nutrice, ſed quia profuſa ab Ænaria erat. Ænaria ipſa à ſtatione nauium Æneæ, Homero Inarime dicta, Græcis Pithecuſa, non à ſimiarum multitudine (vt aliqui exiſtimauere) ſed à figlinis doliariorum. Inter Pauſilypum & Neapolim Megaris: mox à Surrento octo millib. paſſuum diſtantes, Tiberij principis arce nobiles Capreæ, circuitu quadraginta millia paſſuum. *a* Mox Leucothea, extráque conſpectum, pelagus Africum attingens. Sardinia, minus nouem millibus paſſuum à Corſicæ extremis etiamnum anguſtias eas arctantibus inſulis paruis, quæ Cuniculariæ appellantur, itémque *b* Phintonis & Foſſæ, à quibus fretum ipſum Taphros nominatur.

a Sunt qui non legant mox.

b Phitonis: vet.

De Sardinia. CAP. VII.

SArdinia ab Oriente patens, C L X X X V I I I. millia paſſuum: ab Occidente C L X X. millia: à Meridie, L X X I I I I. millia: à Septentrione, C X X V. circuitu, D L X. millia: abeſt ab Africa Caralitano promontorio ducenta millia, à Gadibus quatuordecies centena. Habet & à Gorditano promontorio duas inſulas, quæ vocantur Herculis, à Sulcenſi Enoſin, à Caralitano Ficariam. Quidam haud procul ab ea etiam Beleridas ponunt & Collodem, & quam vocant *c* Heras lutra. Celeberrimi in ea populorum Ilienſes, Balari, Corſi. Oppidorum xviij. Sulcitani, Valẽtini, Neapolitani, Boſenſes, Caralitani ciuium Romanorum, & Norenſes. Colonia autem vna, quæ vocatur ad turrim Liby-

c Hieraca, vet. Heralytra *Ch.*

Libyſonis, Sardiniam ipſam Timæus Sandaliotin appellauit ab effigie ſoleæ, Myrſilus Ichnuſam à ſimilitudine veſtigij. Contra Pæſtanum ſinum Leucaſia eſt, à Sirene ibi ſepulta appellata. Contra Veliam, Pontia, & Iſcia, vtræque vno nomine Oenotrides, argumentum poſſeſſæ ab Oenotriis Italiæ, & contra Vibonem paruæ, quæ vocantur Ithaceſiæ, Vlyſſis ſpecula.

De Sicilia. CAP. VIII.

VErùm ante omnes claritate Sicilia, Sicania Thucydidi dicta, Trinacria pluribus, aut Triquetra à Triangula ſpecie: circuitu patens, vt autor eſt Agrippa, dcxvij. M. paſſ. quondam Brutio agro cohærens, mox interfuſo mari auulſa xij. M. longitudinem freto, in latitudinem autem M. d. p. iuxta columnam Rhegiam. Ab hoc dehiſcendi argumento, Rhegium Græci nomen dedere oppido, in margine Italiæ ſito. In eo freto eſt ſcopulus Scylla, item Charybdis, mare vorticoſum, ambo clara ſæuitia. Ipſius Triquetræ, vt diximus, promontorium Pelorus vocatur, aduerſus Scyllam vergens in Italiam: Pachynum in Græciam, *a* cxliiij. M. ab eo diſtante Peloponneſo: Lilybæum in Africam ccccxl. M. clxxx. M. interuallo à Mercurij promontorio: & à Caralitano Sardiniæ cxx. M. Inter ſe autem hæc promontoria ac latera diſtant his ſpatiis. Terreno itinere à Peloro Pachynum clxvj. M. p. Inde Lilybæum cc. M. Inde Pelorum clxx. M. *b* Coloniæ ibi vrbes ac ciuitates lxxii. A Peloro mare Ionium ora ſpectante, oppidum Meſſana ciuium Ro. qui Mamertini vocantur. Promontorium Drepanum, colonia Taurominium, quæ anteà Na-

a *Vet. cod.* vt Marc.

b coloniæ immunes quinque & ciuitates, lxxiij.

xos, flumen Aſines, mons Ætna nocturnis mirus incendiis. Crater eius patet ambitu ſta: xx. Fauilla Taurominium & Catanam vſque peruenit feruens, fragor verò ad Maronem & Gemellos colles. Scopuli tres Cyclopum, portus Vlyſſis, colonia catana. Flumina Symæthum, Terias. Intus Læſtrygonij campi. Oppida, Leontini, Megaris, amnis Pantagies. Colonia Syracuſæ, cum fonte Arethuſa. Quanquam & Temenitis, & Archidemia, & Magæa, & Cyane, & Milichie fontes in Syracuſano potantur agro. Portus Nauſtathmus, flumen Elorum, promõtorium Pachynum: à qua fronte Siciliæ flumen Hirminium, oppidum Camarina, fluuius Geias, oppidum Acragas, quod Agrigentum noſtri dixere. Thermæ colonia, amnes Atys & Hypſa, Selinûs oppidum Lilybæum ab eo promontorium, Drepana, mons Eryx. Oppida Panhormum, Solûs, Himera cũ fluuio, Cephalœdis, *a* Alnuntiũ, *b* Agathirnum, Tyndaris colonia, oppidum Mylæ, & vnde cœpimus, Pelorus. Intus Latinæ conditionis Centuripini, Netini, Segeſtani: ſtipendiarij, Aſſorini, Ætnenſes, Agyrini, Aceſtæi, Acrenſes, Bidini, Citarij, Cacirini, Drepanitani, Ergetini, Eceſtienſes, Erycnij, Entellini, Etini, *c* Enguini, Gelani, Galatani, Haleſini, Ennenſes, Hyblenſes, Herbitenſes, Herbeſſenſes, Herbuleſes, Halicyenſes, Hadranitani, *d* Imacarenſes, Ichanenſes, Ietenſes, Muruſtratini, Magellini, Murgentini, Mutycenſes, Menanini, Naxij, Noœni, Petrini, Paropini, Phintienſes, Semellitani, Scherrini, Selinuntij, Symæthij, Talarenſes, Tiſſinenſes, Triocalini, Tiracienſes, Zanclæi Meſſeniorum in Siculo freto. Inſulæ ſunt in Africam verſæ, Gaulos,

a Aleuntiũ vet.

b Agathyrnum, vti ſtrabo.

c T. Iguini,

d Hyccarẽſes ab oppido Hyccaro. Dal.

Gaulos, Melita à Camerina lxxxiiij. M. paſſ. à Lilybæo cxiij. Coſyra, Hieronéſos, Cæne, Gala-ta, Lopaduſa, Æthuſa, quam alij Æguſam ſcripſerunt, Bucinna, & *a* à Solunte lxxv. M. O-ſteodes, contráque Patopinos Vſtica. Citra verò Siciliam ex aduerſo Metauri amnis xij. millibus fermè paſſ. ab Italia, vij. Æoliæ appellatæ. Eædem Liparæorum & Hephæſtiades à Græcis, à noſtris Vulcani, Æoliæ, quòd Æolus Iliacis temporibus ibi regnabat. *a* à Selinũte.

De Lipara. CAP. IX.

LIpara cum ciuium Roman. oppido, dicta à Liparo rege, qui ſucceſſit Æolo, anteà Melogonis vel Meligunis vocitata, abeſt xij. M. paſſ. ab Italia, ipſa circuitu paulo minori. Inter hanc & Siciliam altera, anteà Theraſia appellata, nunc Hiera, quia ſacra Vulcano eſt, colle in ea nocturnas euomente flammas. Tertia Strongyle à Lipara M. paſſ. ad exortum Solis vergens, in qua regnauit Æolus, quæ à Lipara liquidiore flamma tantùm differt: è cuius fumo, quinam flaturi ſint venti, in triduum prædicere incolæ traduntur: vnde ventos Æolo paruiſſe exiſtimatum. Quarta Didyme, minor quàm Lipara. Quinta Ericuſa, Sexta Phœnicuſa pabulo proximarum relicta. Nouiſſima, eadémque minima, Euonymos. Hactenus de primo Europæ ſinu.

De Locris Italiæ fronte.

CAP. X.

A Locris Italiæ frons incipit, Magna Græcia appellata, in tres ſinus recedens Auſonij maris, quoniam Auſones tenuere primi: patet octoginta *b* duo M. paſſ. vt autor eſt Varro. Plerique lxxij. M. fecere. In ea ora flumina innumera, ſed memoratu digna à *b* ſex Ch.

Locris Sagra, & veſtigia oppidi Caulonis, Myſtia, Conſilinum caſtrum, Cocintum, quod eſſe longiſſimum Italiæ promontorium aliqui exiſtimant. Dein ſinus, & Scylacium, Scylletium Athenienſibus, cùm conderent, dictum: quem locum occurrens Terinæus ſinus peninſulam efficit: & in ea portus, qui vocatur Caſtra Annibalis, nuſquam anguſtiore Italia. xx. M. paſſuum latitudo eſt. Itaque Dionyſius maior interciſam eo loco adiicere Siciliæ voluit. Amnes ibi nauigabiles, Cæcinos, Crotalus, Semirus, Arocha, Targines. Oppidum intus Petilia, mons Clibanus, promontorium Lacinium: cuius ante oram inſula x. M. paſſ. à terra Dioſcorum, altera Calypsûs, quam Ogygiam appellaſſe Homerus exiſtimatur: præterea *a* Tyris, Eranuſa, Meloëſſa. Ipſam à Caulone abeſſe lxx. M. paſſ. prodidit Agrippa.

a tres ſirenuſæ.

Secundus Europæ ſinus. CAP. XI.

A Lacinio promontorio ſecundus Europæ ſinus incipit, magno ambitu flexus, & Acroceraunio Epiri finitur promontorio, à quo abeſt M. lxxv. paſſ. Oppidum Croto, amnis Neætheus. Oppidum Thurium inter duos amnes Crathin & Sybarin, vbi fuit vrbs eodem nomine. Similiter eſt inter Sitin & Adirin Heraclea, aliquando Siris vocitata. Flumina Acalandrum, Caſuentum, oppidum Metapontum, quo tertia Italiæ regio finitur. Mediterranei Brutiorum Apruſtani tantùm: Lucanorum autem Atinates, Bantini, Eburini, Grumentini, Potentini, Sontini, Sirini, Tergilani, Vrſentini, Volcentani, quibus Numeſtrani iunguntur. Præterea interiſſe Thebas Lucanas Cato author eſt. Et Pandoſiam

doſiam Lucanorum vrbem fuiſſe Theopompus, in qua Alexander Epirotes occubuerit, connectitur ſecunda regio, amplexa Hirpinos, Calabriam, Apuliam, Salentinos ccl. M. ſinu, qui Tarentinus appellatur, ab oppido Laconum in receſſu hoc intimo ſito, contributa eò maritima colonia quæ ibi fuerat. abeſt CXXXVI. M. paſſuum à Lacinio promontorio, aduerſam ei Calabriam in peninſulam emittens, Græci Meſſapiam à duce appellauere: & ante Peucetiã, à Peucetio Oenotri fratre. In Salentino agro inter promontoria C. M. paſſ. interſunt. Latitudo peninſulæ à Tarento Brunduſium terreno itinere xxxiij. M. paſſ. patet, multóque breuius à portu Saſina. Oppida per continentem à Tarento, Vatia, cui cognomen Apulæ, Meſſapia, Aletium. In ora verò Senonum Gallipolis, quæ nunc eſt Anxa lxij. M. paſſ. à Tarento. Inde xxxij. M. promontorium, quod Acran Iapygiam vocant, quo longiſſimè in maria excurrit Italia. Ab eo Baſta oppidum, & *a* Hydruntum decem ac nouem M. paſſuum ad diſcrimen Ionij & Adriatici maris, qua in Græciam breuiſſimus tranſitus, ex aduerſo Apolloniæ *b* oppidi, latitudine intercurrentis freti, quinquaginta M. non amplius. Hoc interuallum Pedeſtri continuare tranſitu pontibus iactis, primùm Pyrrhus Epiri rex cogitauit: poſt eum M. Varro, cùm claſſibus Pompeij piratico bello præeſſet. Vtrunque aliæ impedire curæ. Ab Hydrunte Soletum deſertum, dein Fratuertium. portus Tarentinus. ſtatio militum Lupia, Baleſium, Cælium, Brundiſium l. M. paſſuum ab Hydrunte, in primis Italiæ portu nobile, ac velut

a Hydrus.
b oppidum *Vet. Tol.*

certiore tranſitu, ſicuti longiore, excipiente Illyrica vrbe Dirrhachio c c x x. M. traiectu. Brunduſio conterminus Pediculorum ager. I x. adoleſcentes totidémque virgines ab Illyricis tredecim populos genuere. Pediculorum oppida, Rhudia, Egnatia, Barion, antè Iapix à Dædali filio, à quo & Iappygia. Amnes, Pactius, Aufidus ex Hirpinis montibus Canuſium profluens. Hinc Apulia Dauniorum cognomine, à duce Diomedis ſocero. In qua oppidum Salapia, Annibalis meretricio amore inclytum, Sypontum, Vria: amnis Cerbalus. Dauniorum finis: portus Agaſus, promontorium montis Gargani à Salentino ſiue Iapygio c c x x x i i i j. M. paſſ. ambitu Gargani, portus Garnæ, lacus Pantanus. Flumen portuoſum Frento, Teanum Apulorum. Itémque Larinum, Cliternia. Tifernus amnis. Inde regio Frentana. Ita Apulorum genera tria: Teani à duce è Graiis: Lucani, ſubacti à Calchante, quæ loca nunc tenent Atinates. Dauniorum præter ſupra dicta coloniæ, Lucetia, Venuſia: Oppida Canuſium, Arpi, aliquando Argos hippium Diomede condente, mox Argyrippa dictum. Diomedes ibi deleuit, gentes Monadorum Dardorúmque, & vrbes duas, quæ in prouerbij ludicrum vertêre, Apinam & Tricam. Cætera intus in ſecunda regione, Hirpinorum colonia vna Beneuentum, auſpicatius mutato nomine, quæ quondam appellata Maleuentum. Æculani, Aquilioni, Abellinates cognomine Protropi, Compſani, Caudini, Ligures qui cognominantur Corneliani, & qui Bebiani, Veſcellani, Deculani, Aletrini, Abellinates cognominati Marſi,
Attrani,

Atrani, Æcani, Alfellani, Attinates, Arpani, Borcani, Collatini, Corinenſes, & nobiles clade Romana Cannenſes, Dirini, Forentani, Genuſini, Hordonienſes, Hyrini, Larinates, cognomine Frentani, Metinates, ex Gargano Mateolani, Neritini, Matini, Rubuſtini, Syluini, Strapellini, Turmentini, Vibinates, Venuſini, Vlurtini, Calabrorum mediterranei, Ægetini, Apameſtini, Argentini, Butuntinenſes, Deciani, Brumbeſtini, Norbanenſes, Palionenſes, Sturnini, Tutini, Salentinorum, Aletini, Baſterbini, Neretini, Valentini, Veretini.

Regio Italiæ quarta. CAP. XII.

SEquitur regio quarta gentium vel fortiſſimarum, Italiæ. In ora *a* Frentanorum à Tiferno flumen Trinium portuoſum. Oppida, Hiſtonium, Buca, Ortona, Aternus amnis. Intus Anxani cognomine Frentani, Carentini ſupernates & infernates, Lanuenſes: Marrucinorum Teatini: Pelignorum Corfinienſes, Superæquani, Sulmonenſes: Marſorum Anxantini, Atinates, Fucentes, Lucentes, Maruuij, Albenſium Alba ad Fucinum lacum: Æquiculanorum Cilternini, Carſeolani: Veſtinorum Angulani, Pinnenſes, Peltuinates, quibus iunguntur Aufinates ciſmontani: Samnitium, quos Sabellos, & Græci Saunitas dixere, Colonia Bouionum vetus, & alterum cognomine Andecumanorum, Aufidenates, Eſernini Fagifulani, Ficolenſes, Sepinates, Treuentinates: Sabinorum Amitermini Curenſes, Forum Decij, Forum nouum, Fidenates, Interamnates, Narſini, Nomentani, Reatini, Trebulani, qui cognominantur Muruſcæi, & qui Suffenates, Tiburtes, Tarina-

a Ferentā. Vet.

tes. In hoc ſitu ex Æquiculis interiere Comini, Tadiates, Acedici, Alfaterni. Gellianus autor eſt, lacu Fucino hauſtum Marſorum oppidum Archippe, conditum à Marſla duce Lydorũ: item Vidicinorum in Piceno deletum à Romanis, Valerianus. Sabini (vt quidam exiſtimauere) à religione & deorum cultu Seuini appellati, Velinos accolunt lacus, roſcidis collibus. Nar amnis exhaurit illos ſulphureis aquis. Tiberim ex his petens replet, è monte Fiſcello labens, iuxta Vacunæ nemora & Reate in eoſdem conditus. At ex alia parte Anio, in monte *a* Trebanorum ortus, lacus treis amœnitate nobiles, qui nomen dedere Sublaqueo, defert in Tiberim. In agro Reatino Cutiliæ lacum, in quo fluctuet inſula, Italiæ vmbilicum eſſe M. Varro tradit. Infra Sabinos Latium eſt, à latere Picenum, à tergo Vmbria, Apennini iugis Sabinos vtrinque vallantibus.

a Trebulanorum.

Quinta regio. CAP. XIII.

QVinta regio Piceni eſt, quondam vberrimæ multitudinis ccclx. M. Picentium in fidem populo Romano venere. Orti ſunt à Sabinis voto *b* vero ſacro. Tenuere ab Aterno amne vbi nunc ager Adrianus, & Adria cõlonia, à mari vij. paſſ. flumen Vomanum, ager Prætutianus, Palmenſiſque. Item caſtrum nouum, flumen Batinum, Truentum cum amne: quod ſolum Liburnorum in Italia reliquum eſt. Flumina Albulates, Suinum, Heluinum quo finitur Præputiana regio, & Picentium incipit. Cupra oppidum caſtellum Firmanorum, & ſuper id colonia Aſculum, Piceni nobiliſſima. Intus Nouana. In ora Cluana, Potentia, Numana, à Siculis condita

b Vere ſacro.

Google

ta. Ab iiſdem colonia Ancona, appoſita promontorio Cumero in ipſo flectentis ſe oræ cubito: à Gargano clxxxiij. M. paſſ. Intus Auximates, Beregrani, Cingulani, Cuprenſes cognomine Montani, Falarienſes, Pauſulani, Pleninenſes, Ricinenſes, Septempedani, Tollentinates, *a* Triacenſes, Vrbs Saluia, Pollentini.

a Traianenſes. *Pint.*

Sexta regio. CAP. XIIII.

IVngitur his ſexta regio, Vmbriam complexa, agrúmque Gallicum circa Ariminum. Ab Anconia Gallica ora incipit. *b* Togatæ Galliæ cognomine. Siculi & Liburni plurima eius tractus tenuere, in primis Palmenſem, Prætutianum, Adrianúmque agrum. Vmbri eos expulere, hos Hetruria, hanc Galli. Vmbrorum gens antiquiſſima Italiæ exiſtimatur, vt quos Ombrios à Græcis putent dictos, quòd inundatione terrarum imbribus ſuperfuiſſent. ccc. eorum oppida Thuſci debellaſſe reperiuntur. Nunc in ora flumen Æſis, Senogallia. Metaurus fluuius, Colonia Fanum fortunæ; Piſaurum cum amne. Et intus Hiſpellum, Tuder. De cætero Amerini, Attidiates, *c* Aſinitates, Arnates, Æſinates, Camertes, Caſuentillani, Carſulani, Dolates cognomine Salentini, Fulginates, Foroflaminienſes, Foroiulienſes, cognomine Concubienſes, Forobremitiani, Foroſemproníenſes, Inguini, Interamnates cognomine Nartes, Meuanates, Meuanienſes, Matilicates, Narnienſes, quod oppidum Nequinum antea vocatum eſt, Nucerini cognomine Fauonienſes, & Camelani, *d* Otriculani, Oſtrani, Fitulani cognomine Piſuertes; & alij Mergentini, Peleſtini, Sętinates, Sarſinates, Spoletini, Sua-

b Togata Gallia *Vet.*

c aliâs Aſinates ab oppido Aſiſio quod & Axim vocant. *Dal.*

d Ocriculani, *vti Ptol. l.5.c.1.*

rani, Seſtinates, Suillates, Tardinates, Trebiates, Tuficani, Tifernates cognomine Tibertini & alij Metaurenſes, Veſionicates, Vrbinates cognomine Metaurenſes, & alij Hortenſes, Vetrionenſes, Vindinates, Viuentani. In hoc ſitu interiere Feliginates, & qui Cluſiolum tenuere ſupra Interamnam: & Sarranates, cum oppidis Acerris, quæ Vafriæ cognominabantur, Turocelo, quod Vetriolum item Solinates, Suriates, Fallienates, Apienates, interiere & Arienates cum Crinouolo, & Vſidicani, & Plangenſes. Piſinates, Cæleſtini. Ameriam ſupraſcriptam Cato ante Perſei bellum conditam annis dcccc lxiiij. prodidit.

Octaua regio. CAP. XV.

OCtaua regio determinatur Arimino Pado Apennino. In ora fluuius Cruſtumium. Ariminum colonia cum amnibus Arimino & Aprufa fluuius hinc Rubico, quondam finis Italiæ. Ab eo Sapis; & Vitis & Anemo, Rauena Sabinorum oppidum, cum amne Bedeſe, ab Ancona cij. M. paſſ. Nec procul à mari Vmbrorum Butrium. Intus coloniæ, Bononia, Felſina vocitata, cùm princeps Hetruriæ eſſet, Brixillum, Mutina, Parma, Placentia. Oppida, Cæſena, Claterna, Forum Clodij Liuij, Popilij, Truentinorum Cornelij, Laccini, Fauentini, Fidentini, Oteſini, Padinates, Regienſes à Lepido, Solonates, ſaltúſque Galliani qui cognominantur Aquinates, Tanetani Veliates cognomine Vecteri, *a* Regiates, Vmbranates in hoc tractu interierunt Boij, quorum tribus cxij. fuiſſe autor eſt Cato. Item Senones, qui ceperant Romam.

a Vegiates.

De

De Pado flumine. CAP. XVI.

PAdus è gremio Veſuli montis celſiſſimum in cacumen elati, finibus Ligurum Vagiennorum viſendo fonte profluens, condénſque ſeſe cuniculo, & in Forouibienſium agro iterum exoriens nulli amnium claritate inferior. Græcis dictus Eridanus, ac pœna Phaëtontis illuſtratus: augetur ad Canis ortus liquatis niuibus, agris *a* quàm nauigiis torrentior, nil tamen ex rapto ſibi vendicans, atque vbi liquet agros, vbertate largior, trecentis M. paſſ. à fonte addens meatu duodenonaginta: nec amnes tantùm Apenninos Alpinóſque nauigabiles capiens, ſed lacus quoque immenſos in eum ſeſe exonerantes, omni numero XXX. flumina in mare Adriaticum defert. Celeberrima ex iis, Apennini latere iactum, Tanarum, Trebiam, Placentinum, Tarum, Niciam, Gabellum, Scultennam, Rhenum, Alpium verò Sturam, Morgum, Durias duas, Seſſitem, Ticinum Lambrum. Adduam, Olium, Mincium. Nec alius amnium tam breui ſpatio maioris incrementi eſt. Vrgetur quippe aquarum mole, & in profundum agitur, grauis terræ quanquam *b* deductus in flumina & foſſas inter Rauennam Altinúmque *c* CXX. M. paſſ. tamen quia largius vomit, ſeptem maria dictus facere. Anguſta foſſa Rauennam trahitur, vbi Paduſa vocatur, quondam Meſſanicus appellatus. Proximum inde oſtium magnitudinem portus habet, qui Vatreni dicitur, quo Claudius Cæſar è Britannia triumphans, prægrandi illa domo verius quàm naue intrauit Adriam. Hoc ante Eridanum oſtium dictum eſt, aliis Spineticum ab vrbe Spina,

a quamuis torrentior

M.

b diductus

c per CXX. millia.

a quæ fuit iuxtà,præualens vt Delphicis creditum eſt theſauris,condita à Diomede. Auget ibi Padum Vatrenus amnis, ex Forocornelienſi agro. Proximum inde oſtium Capraſiæ, dein Sagis, dein Volane, quod ante Olane vocabatur. Omnia ea flumina, foſſáſque, primi à Sagi fecere Thuſci, égeſto amnis impetu per tranſuerſum in Arrianorum paludes,quæ ſeptem maria appellantur, nobili portu oppidi Thuſcorum Atriæ, à quo Atriaticum mare antè appellabatur, quod nũc Adriaticum. Inde oſtia plana, Carbonaria, ac foſſiones Philiſtinæ, quod alij Tartarum vocant: omnia ex Philiſtinæ foſſæ abundatione naſcentia, accedentibus Atheſi ex Tridentinis Alpibus, & Togiſono ex Patauinorum agris. Pars eorum & proximum portum fecit Brundulum, ſicut Edronem Meoaci duo, ac foſſa Clodia. His ſe Padus miſcet, ac per hęc effunditur, pleriſque, vt in Ægypto Nilus quod vocant Delta, triquetram figuram inter Alpes atque oram maris facere proditur, ſtad. ij. M. circuitu. Pudet à Græcis Italiæ rationem mutuari. Metrodorus tamen Scepſius dicit, quoniam circa fontem árbor multa ſit picea, quæ pades Gallicè vocetur, Padum hoc nomen accepiſſe. Ligurum quidem lingua amnem ipſum Bodincum vocari, quod ſignificet fundo carentem. Cui argumento adeſt oppidum iuxtà Induſtria, vetuſto nomine Bodincomagum, vbi præcipua altitudo incipit.

a quæ fuit iuxta præualēs, Delphicis (vt creditum eſt) theſauris à Diomede condità. *Ch.* & *M.*

Italia Tranſpadana. Regio vndecima.

CAP. XVII.

TRanſpadana appellatur ab eo regio *b* vndecima, tota in mediterraneo, cui maria cun-

b noua. *vet.*

cunςta fruςtuoſo alu[illegible]o important. Oppida *a* Vibiſorum, Segusio, Coloniæ ab Alpium radicibus, Auguſta Taurinorum antiqua Ligurum ſtirpe, vnde nauigabili Pado. Dein Sulaſiorum Auguſta Prætoria, iuxta geminas Alpium fauces, Graias atque Pœninas, His Pœnos, Graiis Herculem tranſiſſe memorant. Oppidum Eporedia, Sibyllinis libris à Populo Romano condi iuſſum. *b* Eporedicas Galli bonos equorum domitores vocant. Vercellæ Libycorum ex Sallyis ortæ, Nouaria ex Vertacomacoris, Vocontiorum hodiéque pago, non (vt Cato existimat) Ligurum: ex quibus Leui & Marici condidere Ticinum, non procul à Pado, ſicut Boij trans Alpes profecti laudem Pompeiam, Inſubres Mediolanum. Orobiorum ſtirpis eſſe, Comum atque Bergomum, & Liciniforum, & aliquot circa populos, autor eſt Cato, ſed originem gentis ignorare ſe fatetur, quam docet Cornelius Alexander ortam à Græcia, interpretatione etiam nominis, vitam in montibus degentibus. In hoc ſitu interiit oppidum Orobiorum Barra, vnde Bergomates Cato dixit ortos, etiamnum prodente ſe altius quàm fortunatius *c* ſitos. Interiere: & Caturiges Inſubrum exules, & Spina ſuprà dicta. Item Melpum opulentia præcipuum, quod ab Inſubribus, & Boiis, & Senonibus deletum eſſe eo die, quo Camillus Veios ceperit, Nepos Cornelius tradidit.

a Biuiforũ *Vet.*

b Iporedicos enim *M. Vet.*

c *In vet. cod.* ſitum.

Venetia. *Decima regio.*

CAP. XVIII.

SEquitur decima regio Italiæ, Adriatico mari appoſita, Venetia, cuius fluuius Silis ex

a Tarniſanis.

montibus *a* Tauriſanis. Oppidum Altinum, flumen Liquentia ex montibus Opiterginis, & portus eodem nomine, colonia concordia flumina & portus Romatinum, Tilauentum maius minúſque, Anaſſum, quò Varramus defluit, Alſa, Natiſo cum Turro, præfluentes Aquileiam coloniam xij. M. paſſ. à mari ſitam. Carnorum hæc regio, iunctáque Iapidum, amnis Timauus, caſtellum nobile vino Pucinum: Tergeſtinus ſinus, colonia Tergeſte, xxiij. M. paſſ. ab Aquileia. Vltra quam vj. M. paſſ. Formio amnis, ab Rauenna clxxxix. M. paſſ. antiquus auctæ Italiæ terminus, nunc verò Iſtriæ, quam cognominatam *b* tradunt à flumine Iſtro, in Adriam effluente è Danubio amne, eidémque Iſtro ex aduerſo Padi fauces, contrario eorum percuſſu mari interiecto dulceſcente, pleríque dixere falsò & Nepos Cornelius etiã Padi accola. Nullus enim ex Danubio amnis in mare Adriaticum effunditur. Deceptos, credo quoniam Argo nauis flumine in mare Adriaticum deſcendit, non procul Tergeſte: nec iam conſtat quo flumine. Humeris trauectam Alpes, diligentiores tradunt. Subiiſſe autem Iſtro, dein Sao, dein Nauporto, cui nomẽ ex ea cauſa eſt, inter Æmonam Alpéſque exorienti.

b tradũt, abũdat, neque eſt in vetuſtis exemplarib.

Iſtria. CAP. XIX.

ISTRIA, vt peninſula, excurrit. Latitudinem eius xl. M. paſſ. circuitum verò cxxij. M. prodidere quidam. Item adhærentis Liburniæ & *c* Flanatici ſinus. Alij Liburniæ cxxx. M. Nonnulli in Flanaticum ſinum Iapidiam promouere, à Tergo Iſtriæ, cxxx. M. paſſ. Dein Liburniam cl. M. fecere. Tuditanus, qui domuit Iſtros in ſtatua ſua ibi inſcripſit, ab Aqui-

c Planatici *Vet.*

Aquileia ad Titium flumen ſtad. CC. Oppida Iſtriæ ciuium Rom. Ægida. Parentium: colonia Pola, quæ nunc Pietas Iulia, quondam à Colchis condita. Abeſt à Tergeſte C. M. paſſ. Mox oppidum *a* Neſactium: & nunc finis Italiæ fluuius Arſia. Polam ab Ancona traiectus CXX. M. paſſ. eſt. In mediterraneo regionis decimæ coloniæ, Cremona, Brixia Cenomannorum agro, *b* Venetorum autem Ateſte, & oppida Acelũ, Patauium, Opitergium, Belunum, Vicetia, Mantua Tuſcorum trãs Padum ſola reliqua. Venetos* Troiana ſtirpe ortos autor eſt Cato. Cenomannos iuxta Maſſiliam habitaſſe in Volcis, Fertini, & Tridentini, & *c* Bernenſes, Rhætica oppida: Rhætorum & Euganeorum Verona, Iulienſes Carnorum. Dein, quos ſcrupulosè dicere non attineat, Alutraenſes, Aſſeriates, Flamonienſes, Vannienſes, & alij cognomine Culici: Foroiulienſes cognomine Tranſpadani, Foretani, Venidates, Quarqueni, Tauriſani, Togienſes, Varuani. In hoc ſitu interiere per oram Iramine, Pellaon, Palſicium: ex Venetis Atina, & Cælina: Carnis, Segeſte & Ocra: Tauriſci Noreia. Et ab Aquileia ad duodecimum lapidem, deletum oppidum, etiam inuito Senatu, à M. Claudio Marcello, C. Piſo author eſt. In hac regione & x. lacus inclyti ſunt, amnéſque eorum partus aut alumni, ſi modò exceptos reddunt, vt Adduam Larius Ticinum Verbanus, Mincium Benacus, Ollium Sebinus, Cambrum Eupilis, omnes incolas Padi. Alpes in longitudinem x. paſſ. patere à ſupero mari ad inferum, Cælius tradit: Timagenes xxij. M. paſſ. deductis: in latitudinem autem Cornelius Nepos, C. M. T. Liuius tria

a Nexantiũ *Vet.*

b Ven. autẽ Adria Ateſte & oppidum *Vet.*

c Beruẽſes *Vet.*

M. ſtadiorum: vterque diuerſis in locis. Nam & centum millia excedunt aliquando, vbi Germaniam ab Italia ſubmouent: nec lxx. M. explent reliqua ſui parte graciles, veluti naturæ prouidentia. Latitudo Italiæ, ſubter radices earum à Varo, per vada Sabatia, Taurinos, Comum, Brixiam, Veronam, Vicetiam, Opitergium, Aquileiam, Tergeſte, Polam, Arſiam, *a* dcciij. millia paſſium colligit.

a dccxiij. *Tol.* & *Sal.* dccxlv. *Ch.*

De Alpibus & gentibus Alpinis.

CAP. VI.

INcolæ Alpium multi populi, ſed illuſtres à Pola ad Tergeſtis regionem Secuſſes, Sucocrini, Catili, Menocaleni, iuxtáque Carnos quondam Tauriſci appellati, nunc Norici. His contermini Rhæti & Vindelici, omnes in multas ciuitates diuiſi. Rhætos Thuſcorum prolem arbitrantur, à Gallis pulſos duce Rhæto. Verſo deinde *b* Italiam pectore Alpium Latini iuris Euganeæ gentes, quarum oppida xxxiiij. enumerat Cato. Ex iis Triumpilini venalis cum agris ſuis populus: dein Camuni, compluréſque ſimiles, finitimis attributi municipiis. Lepontios & Salaſſos, Tauriſcæ gentis idem Cato arbitratur. Cæteri ferè Lepontios relictos ex comitatu Herculis, interpretatione Græci nominis credunt, præuſtis intra ſinus Alpium niue membris: eiuſdem & Graios fuiſſe poſitos in tranſitu, Graiarum Alpium incolas, præſtantéſque genere Euganeos, inde tracto nomine. Caput eorum Stonos: Rhætorum Vennonetes, Sarunetéſque ortus Rheni amnis accolunt. Lepontiorum qui Viberi vocantur, fontem Rhodani, eodem Alpium tractu: Sunt præ-

b in Italiã *Vet.*

præterea Latio donati incolæ, vt Octodurenſes, & finitimi Centrones, Cottianæ ciuitates. Caturiges, & ex Caturigibus orti Vagienni Ligures & qui montani vocantur. Capillatorúmque plura genera ad confinium Liguſtici maris. Non alienum videtur, hoc loco ſubiicere inſcriptionem è trophæo Alpium, quę talis eſt. Imperatori Cæſari Diui Fil. Aug. Pontifici Maximo, Imp. xiiij. tribunitiæ poteſtatis S.P.Q.R. quòd eius ductu auſpiciíſque gentes Alpinę omnes, quę à mari ſupero ad inferum pertinebant, ſub imperium pop. Romani ſunt redactæ. Gentes Alpinę deuictę, Triumpilini, Camuni, Vennonetes, Iſarci, Breuni, Naunes. Focunates. Vindelicorum gentes quatuor, Cōſuanetes, Virucinates, Licates, Catenates: Abiſontes, Ruguſci, Suanetes, Calucones, Brixentes, Lepontij, Viberi, Nantuates, Seduni, Veragri, *a* Salaſi, Acitauones, Medulli, Vceni, Caturiges, Brigiani, Sogiontij, Ebroduntij, Nemaloni, Edenates, Eſubiani, Veamini, Gallitę, Triulatti, Ectini, Vergunni, Eguituri, Nementuri, Oratelli, Neruſi, Velauni, Suerri. Nō ſunt adiectę Cottianę ciuitates xiij. quę non fuerunt hoſtiles, item attributæ municipiis, lege Pompeia. Hęc eſt Italia diis ſacra, hę gentes eius, hęc oppida populorum. Super hæc Italia, quę L. Æmylio Paulo, C. Atilio Regulo Conſulibus, nuntiato Gallico tumultu, ſola ſine externis vllis auxiliis, atque etiam tunc ſine Trāſpadanis, equitum lxxx. M. peditum dcc. M. armauit. Metallorum omnium fertilitate nullis cedit terris. Sed interdictum id vetere conſulto patrum, Italię parci iubentium.

a Salaſſi. Centrones.

Illyricum. CAP. XXI.

ARſiæ gens Liburnorum iungitur vſque ad flumen Titium. Pars eius fuere Mentores, Hymani, Encheleæ, Dudini, & quos Callimachus Peucethias appellat: nunc totum vno nomine Illyricum vocatur generatim, populorum pauca effatu digna aut facilia nomina. Conuentum Scardonitanum petunt Iapides. & Liburnorum ciuitates xiiij, è quibus Lacinienſes, Stulpinos, Burniſtas, Albonenſes nominare non pigeat. Ius Italicum habent eo cõuentu Alutæ, Flanates à quibus ſinus nominatur, Lopſi, Varubarini, immunéſque Aſſeſiates, & ex inſulis Fulfinates, Curiſtæ, Cæterùm per oram oppida à Neſactio, Aluona, Flauona, Tarſatica, Senia, Lopſica, Ortopula, Vegium, Argyruntum. Corinium, Ænona ciuitas, Pauſinus flumen, Tedanium, quo finitur Iapidia, Inſulæ eius ſinus cum oppidis, præter ſuprà ſignificatas, Abſyrtium, Arba, Traguriũ, Iſſa, Pharos, Paros antè: Crexa, Giſſa. Portunata. Rurſus in continente Colonia. Iadera, quę à Pola, clx. M. p. abeſt: inde triginta M. Colentum inſula, xviij. oſtium *a* Titij fluminis.

a Titi, *ex Ptolemæo.*

Liburnia. CAP. XXII.

LIburniæ finis & initium Dalmatiæ Scardona, in amne eo, xij. M. p. à mari. Dein Tariotarum antiqua regio, & caſtellum Tariona: promontorium Diomedis, vel vt alij, peninſula Hyllis, circuitu C. M. paſſ. Tragurium ciuium Romanorum, marmore notum: Sieum, in quem locum Diuus Claudius veteranos miſit. Salona colonia, ab Iadera ccxxij, M. paſſ. Petũt in eam iura deſcripti in decurias cccl xxij. Dalmatæ xxij. Decuni: ccxxxix. Ditiones: lxxx. Mozęi: lij. Sardiatęs. In hoc tractu ſunt, Burnum,

num, Mandetrium, Tribulium nobilitata Populi Romani pręliis caſtella. Petunt & ex inſulis, Iſſęi, Colentini, Separi, Epetini. Ab his caſtella, Piguntięque Rataneum, Narona colonia tertij conuentus, à Salona lxxij. M. paſſ. appoſita cognominis ſui fluuio, à mari xx. M. paſſ. M. Varro lxxxix. ciuitates eò ventitaſſe autor eſt. Nunc ſoli propè noſcuntur Cerauni decuriis xxiiij. Daorizi xvij. Deſitiates ciij. Docleatę, xxiij. Deretini xiiij. Deremiſtę xxx. Dindari xxxiiij. Glinditiones xliiij. Melcomani xxiiij. Nareſij cij. Scirtari lxxij. Siculotę xxiiij. populatoréſque quondam Italię Vardęi non ampliùs quàm xx. decuriis. Pręter hos tenuere tractum eum Oenei, Partheni, Hemaſini, Arthitę, Armiſtę. A Narone amne c. M. paſſ. abeſt. Epidaurum *a* colonia. Oppida ciuium Romanorum Rhizinium, Aſcriuium, Butua, Olchinium, quod anteà Colchinium dictum eſt, à Colchis conditum: amnis Drilo, ſupérque eum oppidum ciuium Romanorum Scodra, à mari xviij. M. paſſ. Pręterea multorum Gręcię oppidorum deficiens memoria, necnon & ciuitatum validarum. Eo nanque tractu fuere Labeatę, Enderudini, Seſſęi, Grabęi, propriéque dicti Illyrij, & Taulantij, & Pyręi. Retinet nomen in ora Nymphęum promontorium: Lyſſum oppidum ciuium Romanorum, ab Epidauro c. M. paſſuum.

a Colonia, ab Epidauro ſunt oppida, &c. *Ch.*

Macedonia.

CAP. XXIII.

A Liſſo Macedonia prouincia, gẽtes Partheni, & à tergo eorũ Daſſaretę. Montes Candauię à Dyrrachio lxxix. M. paſſ. In ora verò Denda ciuium Romanorum, Epidamnum colonia, propter inauſpicatum nomen à

a *Cic. de Or.* Bullienſes vocat. *Steph.* Bollidenſes. *Turn. li.* 21. *Adu. c.* 15.

Romanis Dyrrachiũ appellata: flumen Aous, à quibuſdam Æas nominatum: Apollonia. quondam Corinthiorum colonia, vij. M. paſſ. à mari recedens: cuius in finibus celebre Nymphæum. Accolunt barbari, Amantes & *a* Buliones. At in ora oppidum Oricum à Colchis conditum. Inde initium Epiri, montes Acroceraunia, quibus hunc Europæ determinauimus ſinum. Oricum à Salentino Italiæ promontorio diſtat lxxxv. M. paſſ.

Noricum. CAP. XXIV.

A Tergo Carnorum & Iapidum, quà ſe fert magnus Iſter, Rhætis iunguntur Norici. Oppida eorum Virunum, Celeia, Teurnia, Aguntum, Viana, Æmonia, Claudia, Flauium, Soluenſe, Noricis iunguntur lacus Peiſo, deſerta Boiorum: iam tamen colonia Diui Claudij Sabaria, & oppido Scarabãtia Iulia habitãtur.

Pannonia. CAP. XXV.

b Pãnonia. *Vet.*

c Drauus. *Vet.*

d cxx. *Ch.*

e Frauiſci.

INde glandifera *b* Pannoniæ: qua miteſcentia Alpium iuga, per medium Illyricum à Septentrione ad Meridiẽ verſa, molli in dextra ac læua deuexitate conſidunt. Quæ pars ad mare Adriaticum ſpectat, appellatur Dalmatia, & Illyricum ſuprà dictum. Ad Septentriones Pannonia vergit: finitur inde Danubio. In ea coloniæ, Æmona, Siſcia, Amnes clari, & nauigabiles in Danubium defluunt, *c* Draus è Noricis violentior, Saus ex Alpibus Carnicis placidior *d* cxv. M. paſſ. interuallo, Draus per Serretes, Serrapillos, Iaſos, Sandrizetes: Saus per Colapianos, Breucóſque. Populorũ hæc capita. Præterea Ariuates, Azabi, Amantes, Belgites, Catari, Corneates, *e* Arauiſci, Hercuniates, Latouici, Oſeriates, Varciani. Mons Claudius, cuius in fronte Scordiſci, in tergo Tauriſci.

Inſula

Inſula in Sao Metubarris, amnicarum maxima. Præterea amnes memorandi, Calapis in Saum influens iuxta Sisciam, gemino alueo inſulam ibi efficiens, quæ Segeſtica appellatur. Alter amnis Bacuntius in Saum Sirmio oppido influit: vbi ciuitas Sirmienſium, & Amantinorum. Inde xlv. M. paſſ. Taurunum, vbi Danubio miſcetur Saus. Suprà influunt Valdanus, Vrpanus, & ipſi non ignobiles.

Mœſia. CAP. XXVI.

PAnnoniæ iungitur prouincia, quæ Mœſia appellatur, ad Põtum vſque cum Danubio decurrens. Incipit à confluente ſuprà dicto. In ea Dardani, Celegeri, Triballi, Trimachi, Thraces, Pontóque contermini Scythæ: flumina clara è Dardanis Margis, Pingus, Timachus: ex Rhodope Oeſcus: ex Hœmo, Vtus, Eſcamus, Ieterus. Illyrici latitudo, quà maxima eſt, cccxxv M. paſſuum, colligit. Longitudo à flumine Arſia ad flumen Drinium dccc. M. *a* Drinio ad promontorium Acroceraunium, clxxij. M. Agrippa prodidit vniuerſum hunc ſinum Italiæ & Illyrici ambitu xiii. in eo duo maria, quo diſtinximus fine: Inferum, ſiue Ionium in prima parte, interius Adriaticum, quod Superum vocant, Inſulæ in Auſonio mari præter iam dictas, memoratu dignæ, nullæ: in Ionio paucæ: Calabro litore ante Brunduſium, quarum obiectu portus efficitur: contra Apuleium litus Diomedea, conſpicua monumento Diomedis: & altera eodem nomine, à quibuſdam Teutria appellata. Illyrici ora mille amplius inſulis frequentatur, *b* natura vadoſi maris, æſtuariiſque tenui alueo intercurſantibus. Claræ ante oſtia Timaui calidorum fontium cum æſtu maris creſcẽtium: iuxta Iſtrorum agrum.

a *Vet. cod.* A Drinio ad promõtorium Acroceraunium clxx. M Agrippa prodidit: vniuerſum autẽ ſinum Italiæ & Illyrici ambitu xiii.

b natura vadoſo mari.

Ciſſa,Pullariæ, & Abſyrtides Graiis dictæ, à fratre Medeæ ibi interfecto Abſyrto. Iuxta eas Electridas vocauere,in quibus proueniret ſuccinum, quod illi electrum appellant vanitatis Græcæ certiſſimum documentum : adeò vt quas earum deſignent, haud vnquã conſtiterit. Contra Iader eſt Liſta : quæque appellatæ contra Liburnos Creteæ aliquot, nec pauciores Liburnicæ, Celaduſſæ. Contra Surium, bubus & capris laudata Brattia, Iſſa ciuium Romanorum reliqua,& cum oppido Pharia. Ab his Corcyra, Melæna cognominata cum Gnidiorum oppido diſtat xxij. M.paſſuum, inter quam & Illyricum Melita,vnde catulos Melitæos appellari Callimachus autor eſt. xij. M. paſſuum ab ea tres Elaphites. In Ionio autem mari ab Orico. M.M. paſſuum Saſonis piratica ſtatione nota.

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIAE Liber IIII.

Vnde primùm Græciæ fabuloſitas, & literarum claritas effulſit.

TERTIVS *Europæ ſinus Acrocerauniis incipit mõtibus,finitur Helleſpõto: amplectitur præter minores ſinus* XIX.XXV.M.*paſſuum. In eo Epirus, Acarnania, Aetolia, Phocis, Locris, Achaia, Meſſenia, Lacenia, Argolis, Megaris, Attica, Bœotia: iterũmque ab alio mari eadem Pho-*

cis & Locris, Doris, Phthiotis, Theſſalia, Magneſia, Macedonia, Thracia. Omnis Græciæ fabuloſitas ſicut & literarum claritas, ex hoc primùm ſinu effulſit. Quapropter in eo paululùm commorabimur. Epiros in vniuerſum appellata, Acroceraunijs incipit montibus. In ea primi Chaones, à quibus Chaonia: dein Theſproti, Antigonenſes: locus Aornos, & peſtifera auibus exhalatio: Ceſtrini, Perrhæbi, quorum mons Pindus, Caſſiopæi, Dryopes, a Selli, Hellopes, Moloſſi, apud quos Dodonæi Iouis templum, oraculo illuſtre: Tomarus mons, centum fontibus circa radices, Theopompo celebratus. a Sellœ.

Epirus. CAP. I.

EPirus ipſa ad Magneſiam, Macedoniámque tendẽs, à tergo ſuo Daſſaretas ſupradictos liberam gentem mox feram Dardanos habet. Dardanis læuo Triballi prætenduntur latere. & Mœſicæ gentes: à fronte iunguntur Mædi ac Denſelatæ, quibus Thraces, ad Pontũ vſque pertinentes. Ita ſuccincta Rhodopes, mox & Hæmi vallatur excelſitas. In Epiri ora Caſtellum in Acroceraunijs Chimæra, ſub eo aquæ regiæ fons. Oppida Mæandria, Ceſtia: flumen Theſprotiæ Thyamis: colonia Buthrotum, maximéque nobilitatus Ambracius ſinus, b faucibus ſpatioſum æquor accipiens longitudinis xxxix. M. paſſ. latitudinis xv. M. In eum defertur amnis Acheron è lacu Theſprotiæ Acheruſia profluens xxxvi. M. paſſ. inde, & mille pedum ponte mirabilis omnia ſua mirantibus. In ſinu oppidum Ambracia. Moloſſorum flumina, Aphas & Arachthus. Ciuitas Anactoria, c lacus Pandoſia. Acarnaniæ, quæ anteà c locus.

b Faucibus quingentorum paſſ. ſpatioſum æquor accipiens.

Curetis vocabatur, oppida Heraclia, Echinus, & in ore ipſo colonia Auguſti Actiũ, cum templo Apollinis nobili, ac ciuitate libera Nicopolitana. Egreſſus ſinu Ambracio in Ionium, excipit Leucadium litus, promontorium Leucates. Dein ſinus ac Leucadia ipſa peninſula, quondam Neritis appellata, opere accolarum abſciſa à continenti, ac reddita ventorum flatu congeriem harenæ accumulantium, qui *a* locus vocatur Dioryctos, ſtadiorum longitudine trium. Oppidum in ea Leucas, quondam Neritum dictum. Deinde Acarnanum vrbes, Halyzea, Stratos, Argos Amphilochicum cognominatum. Amnis Achelous è Pindo fluens, atque Acarnaniam ab Ætolia dirimens, & Artemitam inſulam aſſiduo terræ inuectu continenti annectens.

a locus.

Aetolia.

CAP. II.

AEtolorum populi Athamanes, Tymphei, Ephyri, Ænienſes, Perrhæbi, Dolopes, Maraces, Atraces, à quibus Atrax amnis Ionio mari infunditur. Ætoliæ oppidum Calydon eſt ſeptem millium quingentorum paſſuum à mari iuxta Euenum amnem. Dein Macynia, Molycria: cuius à tergo Chalcis, & mons eſt Taphiaſſus. At in ora promontorium Anthirrium, vbi oſtium Corinthiaci ſinus, minùs mille paſſuum latitudine influentis, Ætolóſque dirimentis à Peloponneſo. Promontorium, quod contrà procedit, appellatur Rhion: ſed in Corinthiaco ſinu oppida Ætoliæ Naupactum, Pylene: & in mediterraneo Pleuron, Halyſarna. Montes clari in Dodone Tomarus, in Ambracia Crania, in Arcanania Aracynthus: in Ætolia Acanthon, Panætolium, Macinium.

Locri.

Locri. CAP. III.

PRoximi Ætolis Locri, qui cognominantur Ozolæ, immunes, Oppidum Oeanthe, Portus Apollinis Phæſtij, ſinus Criſſæus. Intus oppida, Argina, Eupalia, Phæſtum, Calamiſſus, Vltra Cirrhæi Phocidis campi, oppidum Cirrha, portus Chalæon, à quo vij. M. paſſuum introrſus liberum oppidum Delphi, ſub monte *a* Parnaſſo, clariſſimum in terris oraculo Apollinis. Fons Caſtalius, amnis Cephiſſus & præfluens Delphos, ortus in Lilæa quondam vrbe. Præterea oppidum Criſſa, & cum Bulenſibus Anticyra, Naulochum, Pyrrha Amphiſſa immunis, Trichone, Tritea, Ambryſus, Drymęa regio, Daulis appellata. Dein in intimo ſinu angulus Bœotiæ alluitur cum oppidis, Siphis, Thebis, quæ Corſicæ cognominatæ ſunt iuxta Heliconem. Tertium ab hoc mari Bœotiæ oppidum Pagæ, vnde Peloponneſi proſilit ceruix.

a Parnaſſi & clariſſimi. *M. Chil.*

Peloponneſus.

CAP. IIII.

PElopõneſus, Apia antè appellata, & Pelaſgia, peninſula haud vlli terræ nobilitate poſtferenda, inter duo maria, Ægæum & Ionium, platani folio ſimilis, propter anguloſos receſſus, circuitu D l x i i j. M. paſſuum colligit autore Iſidoro. Eadem per ſinus penè tantundem adiicit. Anguſtiæ, vnde procedit, Iſthmos appellantur. In eo loco irrumpentia è diuerſo, quæ dicta ſunt, maria, à Septentrione & exortu eius omnem ibi latitudinem vorant, donec contrario incurſu æquorum tantorum, in quinque M. paſſ. interuallo, exeſis vtrinq; lateribus, anguſta ceruice Peloponneſum contingat Hellas, Corinthiacus

hinc, illinc Saronicus appellatur ſinus: *a* Lechæe hinc. Cenchreæ illinc, anguſtiarum termini, longo & ancipiti nauium ambitu, quas magnitudo plauſtris tranſuehi prohibet. Quã ob cauſam perfodere nauigabili alueo *b* anguſtias tentauere, Demetrius rex, Dictator Cæſar, C. princeps, Domitius Nero, infauſto (vt omnium patuit exitu) incepto. Medio hoc interuallo, quod Iſthmon appellauimus, applicata colli habitatur colonia Corinthus, antea Ephyra dicta, ſexagenis ab vtroque litore ſtadiis, è ſumma ſua arce, quæ vocatur Acrocorinthus, in qua fons Pirene, diuerſa duo maria proſpectans. lxxxvij. M. paſſ. ad Corinthiaticum ſinum traiectus eſt Patras à Leucade. Patræ colonia in longiſſimo promontorio Peloponenſi condita, ex aduerſo Ætoliæ & fluminis Eueni, minus M. paſſ. (vt dictum eſt) interuallo, in ipſis faucibus, ſinum Corinthiacum lxxxv. M. paſſ. in longitudine vſque ad Iſthmon *c* tranſmittunt.

a Lecheum *vt Strabo & Ptolem.*

b anguſtias eás tentauere.

c tramittũt. *& ita deinceps in Chi. exemp.*

Achaia. CAP. V.

Achaiæ nomen prouinciæ, ab Iſthmo incipit: antè Ægialos vocabatur, propter vrbes in litore per ordinem diſpoſitas. Primæ ibi, quas diximus *d* Lecheæ Corinthiorũ portus. Mox Oluros, Pellenæorum caſtellum. Oppida Helice, Bura, *e* in quæ refugêre hauſtis prioribus, Sicyon, Ægira, Ægion, Erineos. Intus Cleone, Hyſiæ. Panhormus portus, demonſtratúmque iam Rhium: à quo promontorio quinque M. paſſuum abſunt Patræ, quas ſupra memorauimus: lucus Pheræ. In Achaia, ix. montium Scioëſſa notiſſimus, fons Cymothoë. Vltra Patras oppidum Olenum, colonia Dyme, loca Bupraſium, Hyrmine, promonto-

d Lechęum

e Melius & in quę refugère.

montorium Araxum, Cyllenes ſinus, promontorium Chelonates: vnde Cyllenen *a* duo M.paſſ.caſtellum Philiûs. Quæ regio ab Homero Arethyrea dicta, poſtea Aſophis. Inde Eliorum ager, qui antea Epei vocabantur. Ipſa Elis Mediterraneo, & à Pylo xij. M. paſſ. Intus delubrum Olympij Iouis, ludorum claritate faſtos Græciæ complexum. Piſæorum quondam oppidum, præfluente Alpheo amne. At in ora promontorium Ichthys. Amnis Alpheus nauigatur in oppida Aulos & Leprion. Promontorium Plataniſtus: omnia hæc ad occaſum verſa. Ad Meridiem autem Cypariſſius ſinus cum vrbe Cypariſſà lxxij. millium paſſuum circuitu. Oppida Pylos, Methone: locus Helos, promontorium Acritas. ſinus Aſinæus, ab oppido Aſine, Coronæus à Corone. Finiuntur Tænaro promontorio. Ibi regio Meſſenia duodeuiginti montium. Amnis Pamiſus. Intus autem ipſa Meſſene, Ithome, Oechalia, Arene, Pteleon, Thryon, Dorion, Zancle, variis clara temporibus. Huius ſinus circuitus lxxx. M. p.traiectus verò xdx. M. Dehinc à Tænaro ager Laconicus, liberæ gentis: & ſinus circuitu cCvj. M. traiectu xxxix. M. Oppida Tænarum, Amyclæ, Pheræ, Leuctra, & intus Sparta, Theramne, atque vbi fuere, Cardamyle, Pitane, Anthane: Locus Thyrea, Gerania, Mons Taygetus, amnis Eurotas, ſinus Ægylodes, oppidũ Pſammathus. Sinus Gytheates ab oppido: ex quo ad Cretam inſulam *b* certiſſimus curſus. Omnia autẽ Maleo promontorio includuntur. Qui ſequitur ſinus ad Scyllæum, Argolicus appellatur, traiectu quinquaginta

a quinque. Ch.

b breuiſſimus.

M.paſſ. idē ambitu centum ſeptuaginta duorum millium. Oppida Boea, Epidaurus Limera cognomine, Zarax, Cyphanta, portus Amnes, Inachus, Eraſinus, inter quos Argos hippiū cognominatū ſupra *a* lacum Lernen, à mari MM. paſſ. nouémque additis millibus, Mycenæ: & vbi fuiſſe Tiryntha tradunt: & locus Mantinea. Montes, Artemius, Apeſantus, Aſterion, Parparus, aliiq; vndecim numero. Fontes Niobe, Amymone, Pſammathe. A Scyllæo ad Iſthmum clxxvij. M. paſſ. Oppida Hermione, Trœzen, Coryphaſium: appellatúmque aliâs Inachium, aliâs Dipſium Argos. Portus Cænites, ſinus Saronicus olim querno nemore redimitus, vnde nomen, ita Græcia antiqua appellante quercum. In eo Epidaurum oppidum, Æſculapij delubro celebre: Spiræum promontoriū, portus Anthedon & Bucephalus: & quas ſuprà dixeramus, Cenchreæ, Iſthmi pars altera cum delubro Neptuni quinquennalibus inclyto ludis. Tot ſinus Peloponnenſem oram lancinant, tot maria allatrant. Siquidem à Septentrione Ionium irrumpit, ab Occidente Siculo pulſatur, à Meridie Cretico vrgetur, ab Oriente brumali Ægæo, ab Oriente ſolſtitiali Myrtoo: quod à Megarico incipiens ſinu, totam Atticam alluit.

a locū. *Ch.*

De Arcadia. CAP. VI.

MEditerranea eius Arcadia maximè tenet, vndique à mari remota: initio Drymodis, mox Pelaſgis appellata. Oppida eius, Pſophis, Matinea, Stymphalum, Tegea, Antigonea, Orchomenum, Pheneum, Palantium, vnde Palatium Romæ: Megalopolis, Carina, Boccalium, Carmon, Parrhaſiæ, Telphuſa, Melanæa, Heræa, Pyle, Pellana, Agræ, Epiū, Cynætha,

næha, Lepreon Arcadiæ, Parthenium, Alea, Methydrium, Enispe, Maciſtum, Lãpe, Clitorium, Cleonæ, inter quæ duo oppida regio Nemea, Bembinadia vocitata. Montes in Arcadia, Pholoë cum oppido, item Cyllene, Lyceus, in quo Lycei Iouis delubrum: Mænalus, Artemiſius, Parthenius Lampeus, Nonacris: prætérque ignobiles octo. Amnes, Ladon è paludibus Phenei, Erymanthus è monte eiuſdem nominis in Alpheum *a* defluentes. Reliquę ciuitates in Achaia dicendæ, Aliphiræi, Abeatæ, Pyrgenſes, Pareatæ, Paragenitæ, Tortuni, Typadei, Thryaſij, Trittenſes. Vniuerſæ Achaiæ libertatem Domitius Nero dedit. Peloponneſus, in latitudine à promontorio Maleæ, ad oppidum *b* Lechæum Corinthiaci ſinus *c* clx. M. paſſ. patet. At in tranſuerſum ab Elide Epidaurum cxxv. M. Ab Olympia Argos per Arcadiã *d* lxiij. Ab eodem loco ad Phliunta dicta mẽſura eſt. Vniuerſa autem velut penſante æquorum incurſus natura, in montes vj. atque lxx. attollitur.

a defluens. *Vet. M.* & *Ch.*

b Ægium.

c cxc. *Ch.*

d lxviij. *Ch.*

Græcia, & Attica. CAP. VII.

AB Iſthmi anguſtiis Hellas incipit, noſtris Græcia appellata. In ea prima Attica: antiquitus Acte vocata. Attingit Iſthmum parte ſui, quæ appellatur Megaris, à colonia Megara: è regione Pagarum. Duo hæc oppida excurrente Peloponneſo, ſita ſunt vtraque ex parte, velut in humeris Helladis. Pagæi & amplius Ægoſthenienſes contributi Megarenſibus: in ora autem portus Shœnus. Oppida Sidûs, Gremyon, Scironia ſaxa iij. M. longitudine, Geranea, Megara, Eleuſin. Fuere & Oenoa Probalinthos: nunc ſunt ab Iſthmo quinquaginta duo M. paſſ. Piracus & Phalera portus,

quinque M. paſſ. muro recedentibus Athenis iuncti. Libera hęc ciuitas, nec indigna vllius pręconij amplius: tanta claritas ſuperfluit. In Attica fonte, Cephiſſia, Larinæ, Colirrhoë, Enneacrunos. Mõtes, Brileſſus, Aegialeus, Icarius. Hymettus, Lycabetus: amnis Iliſſos. A Pyręa xlv. Ch. eo a xlij. M. paſſ. Sunium promontorium, Doriſcum promontorium. Potamos, Brauron, quondam oppida. Rhamnûs pagus, locus Mab Miletum. vet. rathon, campus Thriaſius, oppidum b Melita, & Oropus, in confinio Bœotię. Cuius Anthedon, Oncheſtos, Theſpiæ liberum oppidum, Lebadea: nec cedentes Athenis claritate, quę cognominantur Bœotię Thebę, duorum numinum Liberi atque Herculis (vt volunt) patria. Et muſis natale in nemore Heliconis aſſignant. Datur & his Thebis ſaltus Cithęron, amnis Iſmenus. Præterea fontes in Bœotia, Oedipodia, Pſammate, Dirce, Epigranea, Arethuſa, Hippocrene, Aganippe, Gargaphie. Montes extra prędictos, Mycaleſſus, Adyliſus, Acontius. Reliqua oppida, inter Megaram & Thebas Eleutherę, Haliartus, Platęę, Phętę, Aſpledon, Hylę, Thiſbe, Erithrę, Gliſſas, Copę. iuxta Cephiſſum amnem Lamia & Anichia: Medeon, Phligone, Crephis, Coronęa, Cheronia. In ora autem infra Thebas, Ocale, Elęon, Scolos, Schœnos, Peteon, Myrię, Mycaleſſus, Hyreſeon, Pteleon, Olyros, Tanagra liber populus, & in ipſis faucibus Euripi, quem facit c obiectu inſulę Eubœę, Aulis capaci nobilis portu. Bœotos Hyantas antiquitus dixere. Locri deinde Epicnemidij cognominantur, olim Leleges appellati, per quos amnis Cephiſſus defertur in mare. Oppida, Opûs, vnde

a xlv. Ch.

b Miletum. vet.

c obiecta inſula Eubo-[illegible].

vnde Opuntinus ſinus, Cynos. Phocidis in litore vnum Daphnûs. Introrſus in Locris Elatea, & in ripa Cephiſſi (vt diximus) Lilæa, Delphóſque verſus Gnemis, & Hyampolis. Rurſus Locrorum ora, in qua Larymna, Thronium, iuxta quod Boagrius amnis defertur in mare. Oppida Narycion, Aleope, Scarphia. Poſtea Maliacus ſinus ab incolis dictus: in quo oppida, Halcyone, Econia, Phalara. Doris deinde, in qua Sperchios, Erincon, Boion, Pindus, Cytinum Doridis à tergo mons eſt Oeta. Sequitur mutatis ſæpe nominibus Æmonia. Eadem Pelagiſcum Argos, Hellas, eadem Theſſalia, & Dryopis, ſemper à regibus cognominata. Ibi genitus Rex nomine Græcus, à quo Græcia: ibi Hellen, à quo Hellenes. Hos eoſdem Homerus tribus nominibus appellauit, Myrmidonas, & Hellenas, & Achæos. Ex his Phthiotæ nominātur Dorida accolentes. Eorum oppida Echinus in faucibus Sperchij fluminis, Thermopylarum anguſtiæ: quo argumento iiij. M. Paſſ. inde Heraclea. Trachin dicta eſt. Mons ibi Callidromus: oppida celebria, Hellas, Halos, Lamia, Phthia, Arne.

Theſſalia.

CAP. VIII.

IN Theſſalia autem Orchomenus, Minyeus anteà dictus: & oppidum Almon, ab aliis Elmon, Atrax, Pelinna, fons Hyperia. Oppida, Pheræ, quarum à tergo Pierus ad Macedoniam protenditur, Lariſſa, Gomphi, Thebę Theſſaliæ, nemus Pteleon, ſinus Pagaſicus. Oppidum Pegaſa, idem poſteà Demetrias dictum, Tricca, Pharſalici campi cum ciuitate libera, Cranon, Iletia. Montes Phthiotidis, Nymphæus, quondam topiario naturę opere ſpe-

ſtabilis Buzygeus Donaceſa, Bermius, Daphiſſa, Chimerion, Athamas, Stephane. In Theſſalia ſunt quatuor atque triginta quorum nobiliſſimi Cerceri, Olympus, Pierus, Oſſa: cuius ex aduerſo Pindus & Othrys, Lapitharum ſedes: hi ad Occaſus vergentes: ad Ortus, Pelios: omnes theatrali modo inflexi, cuneatis ante eos ſeptuaginta quinque vrbibus. Flumina Theſſaliæ, Apidanus, Phœnix, Enipeus, Onochonus, Pamiſus, Fons Meſſeis. Lacus Bœbeis. Et ante cunctos claritate Peneus, ortus iuxta Goniphos: intérque Oſſam & Olympum nemoroſa conualle defluens quingentis ſtadiis, dimidio eius ſpatio nauigabilis. In eo curſu Tempe vocantur quinque mil. paſſuum longitudine, & fermè ſeſquiiugeri latitudine, vltra viſum hominis attollentibus ſe dextera læuáque leniter conuexis iugis. *a* Intus ſua luce viridāte allabitur Peneus, *b* viridis calculo, amœnus circa ripas gramine, canorus auium concentu. Accipit amnem *c* Euroton, nec recipit, ſed olei modo ſupernatantem (vt dictum eſt Homero) breui ſpatio portatum abdicat: pœnales aquas diríſq; genitas, argenteis ſuis miſceri recuſans.

a Intus verò luco viridante.
b vitreus. *Tol.*
c Eurotam, *vt apud Strabon.*

Magneſia.

CAP. IX.

Theſſaliæ annexa Magneſia eſt, cuius fons Libethra, Oppida, Iolcus, Hormenium, Pyrrha, Methone: Olizon, Promontorium Sepias. Oppida, Caſtana, Spalatra. Promontorium Æntium. Oppida, Melibœa, Rhiſus, Etymne: oſtium Penei, oppida Homolium, Orthe, Theſpiæ, Phalanna, Taumaciæ, Gyrton, Craton, Acarne: Dotion, Melitea, Phylace. Porniæ, Epiri, Achaiæ, Atticæ, Theſſaliæ in por-

in porrectum longitudo quadringentorum octoginta mil.paſſ.traditur, latitudo ducentorum octogintaſeptem millium.

Macedonia. CAP. X.

MAcedonia poſteà centumquinquaginta populorum, duobus inclyta regibus, quondámque terrarum imperio, Emathia anteà dicta. Hæc ad Epiroticas gentes in Solis occaſum recedens. poſt terga Magneſiæ atque Theſſaliæ, infeſtatur à Dardanis. Partem eius Septentrionalem Pæonia ac a Pelagonia prætegunt à Triballis. Oppida, Ægæ, in quo mos ſepelire reges: Beræa: & in regione, quæ Pieria appellatur à nemore, Æginium.In ora Heraclea, flumen Apilas: Oppida, Phina, Oloros. Amnis Haliacmon. Intus Haloritæ, Vallei, Phyſacei, Cyrrheſtæ Tyriſſei.Pella colonia.Oppidum, Stobi, ciuium Romanorum, Mox Antigonia, Europus ad Axium amnem, eodémque nomine, per quod Rhœdias fluit b Heordeæ, Scydra Mieza, Gordinæ. Mox in ora Ichnæ, fluuius Axius. Ad hunc finem Dardani, Treres, Pieres, Macedoniam accolunt. Ab hoc amne Pæoniæ gentes,Parorei, Heordenſes, Almopij.Pelagones Mygdones.Montes.Rhodope.Scopius.Orbelus.Dein præiacente gremio terrarum,Arethuſij, Antiochienſes, Idomenenſes, Doberienſes,Trienſes, Allantenſes, Audariſtenſes, Moryllij, Gareſci, Lyceſtæ, Othrionei,& liberi Amantini atque Oreſtæ, coloniæ Bullidenſis & Dienſis Xylopolitæ, Scotuſſæi liberi, Heraclea Sintica, Timphæi Coronæi. In ora ſinus Macedonici oppidum Chalaſtra & intus Phileros, Leto;medióque flexu litoris Theſſalonica, libe-

a *Paphlagonia.M.*

b Phorbæ.

ræ conditionis. Ad hanc à Dyrrachio cxiiij. millia paſſuum Therme. In Thermaico ſinu oppida, Dicæa, Pydna, Derrha, *a* Scione. Promontorium Canaſtræum. Oppida, Pallene, Phlegra. Qua in regione montes, Hypſizorus, Epitus, Alchione, Leuomne. Oppida, Niſſos, Brygion, Eleon, Mendæ, & in Pallenenſi Iſthmo quondam Potidæa, nunc Caſſandria colonia: Anthemus, Holophyxos ſinus, Mecyberna. Oppida Phyſcella, Ampelos, Torone, *b* Singos: fretum, quo montem Athon Xerxes rex Perſarum continenti abſcidit, in longitudine paſſuum M. ccccc. Mons ipſe à planitie excurrit in mare lxxxv. millia paſſuum. Amb tus radicis centum quinquaginta millia colligit. Oppidum in cacumine fuit *c* Acroton. Nunc ſunt Vranopolis, Palæortrium, Thyſſus, Cleone, Apollonia, cuius incolæ Macrobij cognominantur. Oppidum Caſſera, faucéſque alteræ Iſthmi, Acanthus, Stagira, Sitone, Helaclea, & regio Mygdoniæ ſubiacens, in qua recedentes à mari Apollonia, Arethuſa. In ora rurſus Poſidium, & ſinus cum oppido Cermoro, Amphipolis *d* liberum, gens Biſaltæ. Dein Macedoniæ terminus amnis Strymon, ortus in Hæmo. Memorandum, in ſeptem lacus eum fundi, priuſquam dirigat curſum. Hæc eſt Macedonia, terrarum imperio potita quondam: hæc Aſiam, Armeniam, Iberiam, Albaniam, Cappadociam, Syriam, Ægyptum, Taurum, Caucaſum tranſgreſſa: hæc in Bactris, Medis, Perſis dominata, toto Oriente poſſeſſo: hæc etiam Indiæ victrix: per veſtigia Liberi patris atque Herculis vagata: hæc eadem eſt Macedonia, cuius vno die Paulus Æmilius

Impera

a Creſtone.

b Soggoſtedes. *Vet.*

c Acroathō. *Pomp.*

d Libera gens *Vet.*

Imperator noſter lxxij. vrbes direptás vendidit. Tantam differentiam ſortis præſtitere duo homines.

Thracia. CAP. XI.

THracia ſequitur, inter validiſſimas Europæ gentes, in ſtrategias L. diuiſa. Populorum eius, quos nominare non pigeat, amnem Strymonem accolunt dextero latere Denſeletæ, & Mædi, Biſaltas vſque ſuprà dictos: læuo, Digeri, Beſſorúmque multa nomina, ad Neſtrum amnem Pangæi montis ima ambientem, inter Eletos, Diobeſos, Carbileſos, inde Bryſas, Sapæos. Odomantes Odryſarum gens infundit Hebrum accolentibus Carbiletis, Pyrogeris, Drugeris, Cęnicis, Hypſaltis Benis, Corpillis, Botiæis, Edonis, Eodem ſunt in tractu Selletæ, Priantæ, Doloncæ, Thyni, Celetæ, maiores Hæmo, minores Rhodopæ ſubditi. Inter quos Hebrus amnis. Oppidum ſub Rhodope Poneropolis antea, mox à conditore Philippopolis, nunc à ſitu Trimontium dicta. Hæmi excelſitas ſex millia paſſ. ſubitur. Auerſa eius & in Iſtrum deuexa Mœſi, Getæ, Aoti, Gaugdæ, Clariæque, & ſub iis Arræi Sarmatæ, quos Areatas vocant, Scythæque & circa Ponti litora Moriſeni, Sithoníque Orphei vatis genitores obtinent. Ita finit Iſter à Septentrione. Ab Ortu Pontus ac Propontis. A Meridie Ægæum mare cuius in ora à Strymone, Apollonia, Oeſima, Neapolis, Paſtos. Intus Philippi colonia: abſunt à Dyrrachio cccxxv. mil. paſſ. Scotuſa, Topiris, Neſti amnis oſtium. Mons Pangæus. Heraclea, Olynthos, Abdera libera ciuitas, ſtagnum Biſtonum & gens Oppidum fuit Tinda, Diomedis, equorum ſtabu-

lis dirum. Nunc ſunt Diceæ, Iſmaron, locus. Parthenion, Phaleſina, Maronea, priùs Ortagurea dicta. Mons, Serrium & Zone, tum locus Doriſcus decem mil. hominum capax. Ita Xerxes ibi dinumerauit exercitum. Os Hebri. Portus Stentoris, Oppidum Ænos liberum cum Polydori tumulo. Ciconum quōdam regio. A Doriſco incuruatur ora ad Macron tichos centum uiginti duorum mil. paſſ. Circa quem locum fluuius Melas, à quo ſinus appellatur. Oppida, Cypſella, Biſanthe, Macron tichos dictum, quà à Propontide ad Melanem ſinum. Inter duo maria a porrectis muris procurrentem excludit Cherrhoneſum. Nanque Thracia altero latere à Pontico litore incipiens, vbi Iſter amnis immergitur, vel pulcherrimas in ea parte vrbes habet Iſtropolin Mileſiorum, Tomos Calatínque, quæ antea Aceruetis vocabatur. Heracleam habuit, & Bizonem terræ hiatu raptam: nunc habet Dionyſopolin, Crunos antea dictam. Alluit Zyras amnis. Totum eum tractum Scythæ Aroteres cognominati tenuere. Eorum oppida Aphrodiſias, Libiſtos, Zigere, Borcobe, Eumenia, Parthenopolis, Gerania, vbi Pygmæorum gens fuiſſe proditur, quos Catizos Barbari vocant, credúntque à gruibus fugatos. In ora à Dionyſopoli eſt Odeſſus Mileſiorum. Flumen, Pamiſus. Oppidum, Tetranaulochus. Mons Hæmus vaſto iugo procumbens in Pontum, oppidum habuit in vertice Ariſtæum. Nunc in ora Meſſembria, Anchialũ, vbi Meſſa fuerat, Aſtice regio. Fuit oppidum Anthium, nunc eſt Apollonia Flumina Paniſſa. Rira, Tearus. Oroſines, oppida, Thynnias b Almedeſſos, Deuelton

a porrectus murus *Ch.*

b Halmydiſſus. *Ptol. Pōp. & Xenop. Aut certè.* Salmydeſſus, *Herm. Stra. & Steph.*

ton

ton cum ſtagno, quod nunc Deultum vocatur, veteranorum: Phinopolis, iuxta quam Boſphorus. Ab Iſtri oſtio ad os Ponti paſſ. c c c c c l x. mill. alij fecere. Agrippa adiecit quadraginta. Inde ad murum ſupra dictum centum quinquaginta ab eo Cherroneſus cxxvj. mill. Sed à Boſphoro ſinus Caſthenes. Portus ſenum, & alter qui mulierum cognominatur. Promontorium, Chryſoceras, in quo oppidum Byzantium liberæ conditionis, antea Lygos dictum, Abeſt à Dyrrhachio ſeptingentis vndecim millibus paſſuum. Tantum patet longitudo terrarum inter Adriaticum mare & Propontidem. Amnes, Bathynias, Pydaras, ſiue Atyras, oppida, Selymbria, Perinthus latitudine ducentorum paſſuum continenti adnexa. Intus Byzia, arx regum Thraciæ, à Terei nefaſto crimine inuiſa hirundinibus. Regio Cænica, colonia Flauiopolis, vbi anteà Zela Oppidum vocabatur. Et à Byzia quinquaginta millium paſſuum. Apros colonia quæ à Philippis abeſt centum octoginta octo mill. paſſ. A in ora amnis Erginus *a* oppidum fuit Gonos: deſeritur & Lyſimachia iam in Cherroneſo. Alius namque ibi Iſthmos anguſtia ſimili eſt, eodem nomine & pari latitudine. Illuſtrant duæ vrbes vtrinque litora, quæ haud diſſimili modo tenuere, Pactie à Propontide, Cardia à Melane ſinu: hæc ex facie loci nomine accepto: vtræque comprehenſæ poſtea Lyſimachia quinque mill. paſſ. à Longis muris, Cherroneſos à Propontide habuit Tyriſtaſin, Chrithoten, Ciſſam flumini Ægos appoſitam: nunc habet à colonia Apro xxxij. mil. paſſ. *b* Reſiſton, ex aduerſo coloniæ

a oppidum Ganos fuiſſe fertur & Lyſimachia in *Vet.*

b Rhodeſtō *Ex Ptolom. Pint.*

Parianæ. Et Helleſpontus, ſeptem (vt diximus) ſtadiis Europam ab Aſia diuidens, quatuor illinc inter ſe cōtrarias vrbes habet, in Europa Callipolin & Seſton, in Aſia Lampſacum & Abydon, Dein promontorium Cherrhoneſi Maſtuſia aduerſum Sigeo, cuius in fronte obliqua Cynoſſema: ita appellatur Hecubæ tumulus, ſtatio Achæorum. Turris & delubrum Proteſilai. Et in extrema Cherrhoneſi fronte, quæ vocatur Æolium: oppidum Elaûs. Dein petenti Melanem ſinum portus Cælos, & Panhormus, & ſupra dicta Cardia. Tertius Europæ ſinus ad hunc modum clauditur. Montes extra prædictos Thraciæ Edonus, Gigemoros, Meritus, Melamphyllon. Flumina in Hebrum cadentia Bargus, Suemus. Macedoniæ, Thraciæ, Helleſponti longitudo ſupra dicta. Quidam ſeptingentorum viginti millia faciunt. Latitudo trecentorum octoginta trium mill. eſt. Ægeo mari nomen dedit ſcopulus *a* inter Tenedum & Chium verius, quàm inſula, Ex nomine à ſpecie capræ, quæ ita Græcis appellatur, repentè in medio mari exiliens. Cernunt eum à dextra parte Andrum nauigantes ab Achaia, dirum ac peſtiferum. Ægei pars Myrtoo datur: appellatur ab inſula parua, quæ cernitur Macedoniam à Gereſto petentibus haud procul Eubœæ Caryſtro, Romani omnia hæc maria duobus nominibus appellant: Macedonicum, *b* quodcunque Macedoniam aut Thraciam attingit: Græcienſe, quà Græciam alluit. Nam Græci & Ionium diuidunt in Siculum, ac Creticum, ab inſulis, Item Icarium, quod eſt inter Samum, & *c* Myconum. Cætera nomina ſinus dedere quot

a inter Tenedū & chiū.

b quacunq. *Ch.*

c Myconē *Vet.*

quos diximus. Et maria quidem gentéſque, in tertio Europæ ſinu ad hunc modum ſe habēt.

Inſulæ inter eas terras, inter quas Creta, Eubœa, Cyclades, Sporades, Helleſponti, Ponti, Mæotidis, Daciæ, Sarmatiæ, Scythiæ.

CAP. XII.

INſulæ autem ex aduerſo Theſprotiæ Corcyra, à Buthroto duodecim mil. paſſ. eadem. Ab Acroceraunijs quinquaginta mill. cū vrbe eiuſdem nominis Corcyra liberæ *a* ciuitatis, & oppido Caſſiope, templóque *b* Caſſij Iouis paſſuum nonaginta ſeptem mill. in longitudinem patens: Homero dicta Scheria & Phæacia, Callimacho etiam Drepane. Circa eam aliquot, ſed ad Italiam vergens Thoronos, ad Lucadiā Paxæ duę, quinque M. diſcretæ à Corcyra. Nec procul ab iis ante Corcyram Ericuſa, Marate, Elaphuſa, Malthace, Trachie, Pytionia, Ptychia, Tarachie. Et à Phalacro Corcyræ promōtorio ſcopulus, in quem mutatam Vlyſſis nauē à ſimili ſpecie fabula eſt. Ante Leucadiam Sybota. Inter Leucadiam autem & Achaiā permultæ: quarum Teleboides, eædem quæ *c* Taphiæ, ab incolis ante Leucadiam appellantur, Taphias, Oxiæ, Prinoeſſa: & ante Ætoliam Echinades, Ægialia, Cotonis, Thyatira, Geoaris Dipnyſia, Cyrnus Chalcis, Pinara, Myſtus. Ante eas in alto Cephalenia, Zacynthus, vtraque liberæ, Ithaca, Dulichiū, Same, Crocylea, Paxos. Cephalenia quondam Melæna, dicta, vndecim mill. paſſ. abeſt, circuitu patet xliiij. Same diruta à Romanis: adhuc tamen oppida tria habet. Inter hanc & Achaiam cum oppido magnifica & fertilitate præcipua Zacynthus aliquando appellata Hyrie, Cephaleniæ à meridiana parte: xxij. M. abeſt. Mons elatus

a conditionis *Cuiac. c.* 35. *l.* 10. *obſ.*
b Caſſiopæi Iouis.
c Taph. ab inc. appellantur. Ante Leucadiam Taphias Siſarna, Oxiæ *Pin.*

ibi nobilis ipſa circuitu colligit xxxvj. M. Ab ea Ithaca xij M. diſtat, in qua mons Neritus. Tota verò circuitu patet xxv. M paſſ. Ab ea Araxum Peloponneſi promontorium xij M. p. Ante hanc in alto Aſteris, Prote: ante Zacynthum xxxv. M. paſſ. in Eurum ventum Strophades duę, ab aliis Plotę dictę. Ante Cephaleniã Letoia ante Pylum tres Sphagiæ, & totidẽ ante Meſſenen Oenuſſæ. In Aſinæo ſinu tres Thyrides: in Laconico Teganuſa. Cothon Cythera cũ oppido: antea Porphyris appellata. Hæc ſita eſt à Maleæ promontorio v. M. paſſ. ancipiti propter anguſtias ibi nauium ambitu. In Argolica Pityuſa. Hinc Ephyre: contra Hermoniam agrum Tiparenus, Epiropia, Colonis, Ariſtera: contra Trœzenium Calauria, quingentos paſſus diſtans: Plateis, Belbina, Laſia, Baucidias. Contra Epidaurum Cecryphalos, Pityoneſos vj. mill. paſſuum à continente. Ab hac Ægina liberæ conditionis x v i j. mill. paſſ. cuius xx. mill. paſſ. præternauigatio eſt. Eadem autem à Piræeo Athenieſium portu xij M. paſſ. abeſt, antè Oenone vocitata. Spiræo promontorio obiacent Eleuſa, Dendros, Craugiæ duæ, Ceciæ duæ, Selachuſa, Cenchreis, Aſpis. Sunt & in Megarico ſinu Methurides quatuor. *a* Æglia autem xv. M. paſſ. à Cythera eadémque à Cretæ Phalaſarna oppido xxv. M. paſſ. Ipſa Creta altero latere ad Auſtrum, altero ad Septentrionem verſa inter Ortum Occaſúmque porrigitur, centum vrbium clara fama. Doſiades eam à Creta nympha *b* Heſperidis filia, Anaximander à rege Curetum Philiſtides, Mallotes Crates primùm Ætiam dictã, deinde poſtea Curetin, & Macaron nonnulli à temperie cæli *c* appellatam exiſtimauere. Latitu-

a Ægilia.

b Heſperi filia.

c appellaue re *Vet.*

titudine nuſquam quinquaginta mil. paſſuum excedẽs. & circa mediam ſui partem maximè patens, longitudine implet. cclxx. M. paſſuum circuitu cccccIxxxix. flectẽnſque ſe in Creticũ pelagus ab ea dictum, quà longiſſima eſt ad Orientem Sammonium promontorium aduerſum Rhodo, ad Occidentem Criu Metopon Cyrenas verſus expellit. Oppida eius inſignia, Phalaſerne. Elæa, Cyſamum, Pergamũ, Cydon, Minoum, Apterõ, Pãtomatrium, Amphimalla. Rhythymna, Panhormum, Cyteum, Apollonia, Matium. Heraclea, Miletos. Ampelos. Hierapytna, Lebena, Hierapolis: & in mediterraneo, Gortyna, Phæſtum. Gnoſſus, Polyrrhenium, Myrina. Lycaſtus, Rhamnus, Lyctus. Diũ. Aſũ: Pyloros, Rhytion, Clatos, Phare, Holopyxos, Laſos, Eleuthernæ, Therapne, Marathuſa Cytinos: & aliorum circiter lx. oppidorum memoria extat. Montes, Cadiſcus, Idæus, Dictæus, Corycus: Ipſa abeſt promontorio ſuo, quod vocatur Criu metopon, vt prodit Agrippa, à Cyrenarum promontorio Phycunte ccxxv. M. paſſuũ. Item Cadiſco à Malea Peloponneſi lxxx. A Carpatho inſula promontorio Sammonio lx. M. in Fauonium ventum. Hæc inter eam & Rhodũ interiacet. Reliquæ circa eam ante Peloponneſum duæ Coricæ, totidem Mylæ: & latere Septentrionali dextera Cretam habenti, contra Cydoniam Leuce, & duæ Budoræ, contra Matium Cia. Contra Itanum promontorium Oniſa, Leuce: contra Hierapytnam, Chryſa, Gaudos. Eodem tractu Ophiuſſa, Butoa, Rhamnus: circumuectiſque Criu metopon, tres Muſagõres appellatæ. Ante Sammonium promontorium. Phocæ. Platiæ. Sirnides, Naulochos, Armedon, Zephyre. At in Hellade, etiamnum in Ægeo, Lichades,

Scarphia,Careſa,Phocaria, compluréſque aliæ ex aduerſo Atticæ ſine oppidis, & ideo ignobiles.Sed contrà Eleuſina clara Salamis, ante eam Pſyttalia: à Sunio verò Helene quinque M.paſſ.diſtans. dein Ceos ab ea totidem, quã noſtri quidam dixere Ceam,Græci & Hydruſſam. Auulſa Eubœæ, quingentis longa ſtadiis fuit quondam : mox quatuor ferè partibus, quæ ad Bœotiam vergebant, eadem mari deuoratis,oppida habet reliqua,Iulida, chartæã: intercidêre Coreſſus, Pæeeſſa. Ex hac profectam delicatiorem fœminis veſtem, autor eſt Varro.Eubœa & ipſa auulſa Bœotiæ, tam modico interfluente euripo,vt põte iungatur, ad Meridiem promontoriis duobus. Gereſto, ad Atticam vergente,& ad Helleſpontum Caphareo inſignis à Septẽtrione Cæneo, *a* nuſquã latitudinem vltra lx.M.paſſuum extendit, nuſquã intra xx. M. contrahit: ſed in longitudinem vniuerſæ Bœotiæ, ab Attica Theſſaliam vſque prætenta in cl.mil. paſſ. circuitu verò trecenta ſexagintaquinque: abeſt ab Helleſpõto parte Capharei ccxxv. millia paſſuum, vrbibus clara quõdam,Pyrrha, Porthmo,Meſo,Cerintho,Oreo,Dio,Ædepſo,Ocha,Oechalia,nunc Calcide, cuius ex aduerſo in continenti Aulis eſt:Gereſto,Eretria, Caryſto,Oritano, Artemiſio. fonte Arethuſa,flumine Lelanto, aquíſque calidis,quæ Hellopiæ vocantur nobilis: notior tamen marmore Caryſtio,antea vocitata eſt Chalcodontis, aut Macris, vt Dionyſius & Ephorus tradunt: vt Ariſtides, Macra: vt Callidemus,Chalcis ære ibi primùm reperto: vt Menæchmus, Abantias:vt Poetæ vulgo Aſopis. Extra eã in Myrtoo multæ, ſed maximè illuſtres Glaucon neſos,

a In vet.co. Nuſquã latitudinẽ vltra xx. M. paſſ.extendit,nuſquã intra ii.M. contrahit. Stra.cl. *ſtadiorũ*. Põp. *duorũ millium.*

ſos,

ſos, & Ægilia. Et à promontorio Gereſto, circa Delum in orbem ſita (vnde & nomen traxere) Cyclades. Prima earum Andrus cum oppido, abeſt à Gereſto x. mil. paſſuum, à Ceo xxxix. mil. Ipſam Myrſilus Cauron, deinde Antandron cognominatam tradit, Callimachus Laſiam, alij Nonagriam, Hydruſſam, Epagrin. Patet circuitu xciiij. mil. paſſuum. Ab eadem Andro paſſus mille, & à Delo quindecim mill. Tenos cum oppido xv. mil. paſſuum porrecta, quam propter aquarum abundantiam Ariſtoteles Hydruſſam appellatam ait, aliqui Ophiuſſam. Cæteræ Myconos cum monte Dimaſto, à Delo quindecim mil. paſſuum Scyros, Siphnus antè Meropia, & Acis appellata, circuitu vigintiocto mill. paſſuum. Seriphus duodecim Præpeſinthus, Cythnos. Ipſáque longè clariſſima, Cycladum media, templo Apollinis & mercatu celebrata, Delos: quæ diu fluctuata (vt proditur) ſola motum terræ non *a* ſenſit ad M. Varronis ætatem. Mutianus prodidit bis concuſſam. Hanc Ariſtoteles ita appellatam prodidit, quoniam repentè apparuit enata. Æglosthene Cynthiam, alij Ortygiam, Aſteriam, Lagiam, Chlamidiam, Cynethum, Pyrpilen, igne ibi primùm reperto. Cingitur quinque millia paſſuum, aſſurgit Cyntho monte. Proxima ei Rhene quam Anticlides Celaduſſam vocat, item Artemiten Helladius Syros, quam circuitu patere viginti mill. paſſuum prodidere veteres. Mutianus centum ſexaginta Oliaros, Paros cum oppido ab Delo xxxviij. mill. marmore nobilis, quam primo Pactiam, poſteà Minoida vocarunt. Ab ea ſeptem mill. quingentis Naxus, à De-

a ſenſit. At M. Var. ætate Mutian. *Tol.*

lo xviij.cum oppido,quam Strongylen. dein Dian,mox Dionyſiada à vinearum fertilitate, alij Siciliam minorem.aut Callipolin appellarunt.Pater circuitu ſeptuagintaquinque mil. paſſuum dimidióque maior eſt quàm Paros. Et hactenus quidem Cycladas ſeruant cæteras quæ ſequuntur,Sporadas.Sunt autem Helene, Phocuſſa,Phæcaſia,Schinuſſa,Phalegādros & à Naxo decem & ſeptem mil. paſſuum Icaros, quæ nomen mari dedit , tantundem ipſa in longitudinē patens.cum oppidis duobus tertio amiſſo.antè vocata Doliche. & Macris, & Ichthyoeſſa.Sita eſt ab exortu ſolſtitiali à Delo quinquaginta mil.p.Eadem à Samo trigintaquinque mil.Inter Eubœam & Andrum decem mil.paſſ.fretum. Ab ea Gereſtum centum duodecim mil.quingenti paſſus. Nec deinde ſeruari poteſt ordo. Aceruatim ergo ponentur reliquæ. Ios à Naxo vigintiquatuor mill. paſſ.Homeri ſepulchro veneranda, longitudinis vigintiquinque mil.antea Phœnice appellata.Odia,Letandros,Gyaros,cum oppido,circuitu duodecim mil.paſſuum. Abeſt ab Anero ſexagintaduobus mil.paſſ.Ab ea Syrnos octoginta mil.paſſuum Cynethuſſa ,Telos vnguento nobilis , à Callimacho Agathuſa appellata.Donyſa,Patmos circuitu triginta mil. paſſuum.Coraſiæ,Lebinthus , Leros, Cynara, *a* Sycinus,quæ antea Oenoe , Heratia quæ Onus,Caſus quę Aſtrabe,Cimolus quę Echinuſſa,Melos cum oppido,quam Ariſtides Byblida appellat,Ariſtoteles Zephyriam, Callimachus Mimallida,Heraclides Siphnum,& Acyton.Hæc inſularum rotūdiſſima eſt. Pôſt Machia.Hypere quōdam Patage, vt alij Platage, nunc Amorgos,Polyægos,Phyle , Thera, cum pri-

a Sicenus *Straboni. Ptolemæo,* Sicinus.

primũ emerſit, Calliſte dicta: Ex ea auulſa poſtea Theraſia, atque inter duas enata mox Automate, eadem Hiera: & in noſtro æuo Thia iuxta eandem Hiera nata. Diſtat Ios à Thera vigintiquinque mil. paſſ. Sequuntur Lea, Aſcania, Anaphe, Hippuris, Hippuriſſuſa. Aſtypalea liberæ ciuitatis, circuitu lxxxviij. mil. paſſuum abeſt à Cadiſco Cretæ cxxv. mil. Ab ea Platea ſexaginta mil. Vnde Camina triginta octo mil. Azibirtha Laniſe, Tragia, Pharmacuſa, Techedia, Chalcia, Calydna, in qua *a* oppida Coos & Olymna. A qua Carpathũ, quæ nomen Carpathio mari dedit, xxv. M. paſſuũ. Inde Rhodum Africo vẽto quinquaginta M. paſſ. à Carpatho ad Caſon vij. M. à Caſo Samonium Cræte promontiorum xxx. M. In euripo autem Eubeico, primo ferè introitu, Petaliæ quatuor inſulæ, & in exitu Atalante. Cyclades, & Sporades, ab Oriente litoribus Icariis Aſiæ ab Occidente Myrtois Atticæ, à Septentrione Ægeo mari, à Meridie Cretico & Carpathio incluſæ, per cc. M. in longitudinem iacent. Pagaſicus ſinus ante ſe habet Eutychiã, Cicynethum, & Syrum ſuprà dictam, ſed Cycladum & Sporadum extimam, Gerontiam, Scadiram, Thermeuſim, Irrheſiam, Solimniam, Eudemiam, Neam, quæ Mineruæ ſacra eſt. Athos ante ſe quatuor, Peparethum cum oppido, quondam Euonum dictam nouem M. paſſuum, Scyathum quindecim M. Imbrum cum oppido lxxxviij. M. paſſuum. Eadem abeſt à Maſtuſia Cherroneſi lxxv. M. paſ. ipſa circuitu lxxij. M. paſſuũ Perfunditur amne Iliſſo. Ab ea Lemnos vigintiduo M. quæ ab Atho lxxxviij. M. paſſuum. Circuitu patet vigintiduo M. ccccc. paſſ. Oppida

a oppida. 'ria duę Calymnæ & Olymna *Vet.*

habet Hephæſtiã & Myrinam, in eius forum ſolſtitio Athos eiaculatur vmbrã. Ab ea Thaſſos libera quinque M. paſſuum olim Æria vel Æthria dicta. Inde Abdera continentis viginti M. paſſuum. Athos ſexagintaduo M. tantundem *a* Inſula Samothrace, quæ libera ante Hebrum, ab Imbro trigintaduo M. à Lemno vigintiduo M. ccccc. à Thraciæ ora trigintaocto M. circuitu trigintaduo M. attollitur monte Saoce decem M *b* paſſuum portuoſiſſima omnium. Callimachus ea antiquo nomine Dardaniã nominat. Inter Cherroneſum & Samothracen vtrinque ferè quindecim M. Haloneſos, vltrà Gethrone, Lamponia, Alopecõneſus, haud procul à cœlo Cherrhoneſi portu, & quædam ignobiles. Deſertis quoque reddãtur hoc ſinu, quarum modo inueniri potuerunt, nomina, Deſticos, Larnos, Cyſſiros, Carbruſa, Calathuſa, Scylla, Dracon, Arcõneſus, Diethuſa, Scapos, Capheris, Meſate, Æantiõ, Phaterunesos, Pateria, Calete, Neriphᵘs, Polẽdos. Quartus è magnis Europæ ſinus ab Helleſponto incipiens. Mæotis oſtio finitur. Sed totius Ponti forma breuiter amplectẽda eſt, vt facilius partes noſcãtur. Vaſtum mare præiacens Aſiæ, & ab Europa porrecto Cherrhoneſi litore expulſum, anguſto meatu irrumpit in terras, ſeptem ſtadiorum vt dictum eſt interuallo Europã auferens Aſiæ. Primas anguſtias Helleſpõtum vocãt. Hãc Xerxes Perſarum rex *c* cõſtrato in nauibus ponte, duxit exercitũ. Porrigitur inde tenuis euripus lxxxvj. M. paſſ. ſpatio ad Priapum vrbem Aſiæ, quà magnus Alexander tranſcendit. Inde expatiatur æquor, rurſúſque in arctum coit laxitas: propontis appellatur: anguſtiæ, Thracius Boſphorus

a ad inſulã Samothracen *Vet.*

b paſſuũ altitudinis, vel import. *Tol. Ch.*

c conſtrato nauib. ponto, *Ch.* contracto. *M.*

phorus latitudine ccccc.paſſuum, qua Darius patet Xerxis copias ponte transuexit. Tota ab Helleſponto longitudo ccxxxix.M. paſſ. Dein vaſtum mare, Pontus Euxinus, qui quondam Axenus, longe refugientes, occupat terras, magnóque litorum flexu retro curuatus in cornua, ab his vtrinque porrigitur, vt ſit planè arcus Scythici forma. Medio flexu iungitur oſtio Mæotici lacus. Cimmerius Boſphorus id os vocatur, MMD. paſſ. latitudine. At inter duos Boſphoros Thracium & Cimmerium directo curſu, vt autor eſt Polybius CCCCC.M.p. interſunt. Circuitu verò totius Ponti vicies ſemel centena quinquaginta M. vt autor eſt Varro, & ferè veteres. Nepos Cornelius trecenta millia, quinquaginta adiicit. Artemidorus vicies nouies centena XIX. M. facit. Agrippa XXIII. ſexaginta M. Mutianus XXVIII. ſexagintaquinque M. Simili modo Europæ latere menſuram alij quatuor decies centena lxxviij.M.ccccc. determinauere: alij vndecies centena ſeptuaginta duo M. M. Varro ad hunc modum metitur. Ab oſtio Ponti Apolloniam clxxxviij. M.d.p. Calatin tantundem. Ad oſtium Iſtri cxxv. Ad Boryſthenem ccl. Cherroneſum Heracleatarum oppidum ccclxxv.M. paſſ. Ad Panticapæum, quod aliqui Boſphorum vocant *a*, extremum in Europæ ora, ccxxij. M. D. quæ ſumma efficit XIII.xxxvj.M.D. Agrippa à Bizantio ad flumen Iſtrum ccccc.lx. In Panticapæum dcxxx. Inde lacus ipſe Mæotis. Tanain amnem ex Rhiphæis montibus defluentem accipiens, nouiſſimum inter Europam Aſiámque finem XIII. vj. M. circuitu patere traditur. Ab aliis XI. M. Ab oſtio eius

a extremũ in Euripi ora.

ad Tanais oſtium directo cclxxv. M.paſſuum eſſe conſtat. Accolæ ſinus eius in mentione Thraciæ dicti ſunt Iſtropolim vſque. Inde Oſtia Iſtri. Ortus hic in Germaniæ iugis montis Abnobæ, ex aduerſo Raurici Galliæ oppidi, multis vltra Alpes millibus, ac per innumeras lapſus gentes Danubij nomine, immenſo aquarum auctu, & vnde primum Illyricum alluit. Iſter appellatus, ſexaginta amnibus receptis, medio fermè numero eorum nauigabili, in Pontum vaſtis ſex fluminibus euoluitur. Primum oſtium Peuces: mox ipſa Peuce inſula: à qua proximus alueus appellatus, xix. M.paſſuum magna palude ſorbetur. Ex eodem alueo, & ſuper Iſtropolim lacus gignitur, lxiij. M.paſſuũ ambitu: Halmyrin vocant. Secundum oſtium Naracuſtoma appellatur. Tertium Caloſtoma, iuxta inſulam Sarmaticam. Quartũ *a* Pſeudoſtoma, & inſula Conopon diabaſis: poſteà Boreoſtoma, & Spireoſtoma. Singula autem ora tanta ſunt, vt prodatur in quadraginta millia paſſuum longitudinis vinci mare, dulcémq; intelligi hauſtum. Ab eo in plenum quidem omnes Scytharum ſunt gentes, variæ tamen littori appoſita tenuere, aliâs Getæ, Daci Romanis dicti, aliâs Sarmatæ, Græcis Sauromatæ, eorúmque Hamaxobij aut Aorſi, aliâs Scythæ degeneres & à ſeruis orti, aut Troglodytæ, mox Alani & Rhoxalani. Superiora autem inter Danubium & Hercynium ſaltum vſque, ad Pannonica hyberna Carnunti, Germanorúmque ibi confinium, campos & plana Iazyges Sarmatæ, montes verò & ſaltus pulſi ab his Daci ad Pathiſſum amnẽ à Maro, ſiue is Duria eſt, à Sueuis regnóque Vanniano dirimens

a Pſeudoſtomon M. Ch. *vt &* *infra v.15.*

eos: aduerſa Baſternæ tenēt, aliíque inde Germani. Agrippa totum eum tractum ab Iſtro ad Oceanum *a* bis ad decies centūm millia paſſuum in longitudinem, quantum minus quadringentis in latitudinem, ad flumen Viſtulam à deſertis Sarmatiæ: prodidit, Scytharū nomen vſquequaq; tranſit in Sarmatas atque Germanos. Nec aliis priſca illa durauit appellatio, quàm qui extremi gentium harum ignoti propè cæteris mortalibus degunt. Verùm ab Iſtro oppida, Cremniſcos, Æpolium, montes Macrocremnij, clarus amnis Tyra, oppido nomen imponens, vbi anteà Ophiuſa dicebatur. In eodem inſulam ſpatioſam incolunt Tyragetæ. Abeſt à Pſeudoſtomo Iſtri oſtio centum triginta millibus paſſuum. Mox Axiacę cognomines flumini, vltra quos Crobyzi: flumen Rhode, ſinus Sagaricus, portus Ordeſus, & à Tyra centū viginti millib. paſſ. flumen Boryſthenes, lacúſque & gens eodē nomine, & oppidum à mari recedens quindecim millibus paſſuum, Olbiopolis & Miletopolis, antiquis nominibus. Rurſúſque in litore portus Achæorum. Inſula Achillis, tumulo eius *b* viui clara. Et ab ea centum trigintaquinque millia paſſuum peninſula, ad formam gladij in tranſuerſum porrecta, exercitatione eiuſdē cognominata Dromos Achilleos, cuius longitudinē octoginta millium paſſuum tradidit Agrippa. Totum eum tractum Tauri Scythæ & Sarmatæ tenent. Inde ſyluestris regio Hylæum mare, quo alluitur, cognominauit: Enœcadloæ vocantur incolæ. Vltra Panticapes amnis, qui Nomadas & Gorgos diſterminat: mox Aceſinus. Quidam Panticapen confluere infrà Olbiam cum Boryſthene tradunt, diligentiores

a *Aliàs*, Ad bis decies centum M. p. in lōgit. IIII. M. minúscccc. in latitudinē ad flumē Viſtulā (Iſtulam *Pompon.*)

b viri. *M. Vet.*

Hypanin: tanto errore eorum, qui illum in Aſiæ parte prodidere. Mare ſubit vaſto receſſu, donec quinque millium paſſ. interuallo abſit à Mæotide, vaſta ambiens ſpatia, multáſque gentes. Sinus Carcinites appellatur, flumẽ Pacyris. Oppida Naubarum, Carcine. A tergo lacus Buges foſſa emiſſus in mare. Ipſe Bugus à Coreto, Mæotis lacus ſinu, petroſo diſcluditur dorſo. Recipit amnes Bugem, Gerrhum Hypanin, ex diuerſo venientes tractu. Nam Gerrhus Baſilidas, & Nomodas ſeparat. Hypanis per Nomadas & Hylæos fluit, manu facto alueo in Bugen, naturali in Coretum. Regio Scythiæ Sendica nominatur. Sed in Carcinite Taurica incipit, quondam mari circũfuſa & ipſa, quaquà nunc iacent campi. Deinde vaſtis attollitur iugis. Triginta ſunt eorum populi. Ex iis mediterranei xxiiij. Sex oppida, Orgocyni, a Caſareni, Aſſyrani, Tractari, Archilachitæ, Caliordi. Iugum ipſum Scythotauri tenent. Clauditur ab Occidente Cherroneſo, ab Ortu Scythis Satarchis. In ora à Carcinite oppida, Taphræ in ipſis anguſtiis peninſulæ: mox Heraclea Cherrhoneſos, libertate à Romanis donatũ. Megarice vocabatur anteà, præcipui nitoris in toto eo tractu, cuſtoditis Græcię morib. quinque millia paſſ. ambiẽte muro. Inde Parthenium promontorium Taurorum, ciuitas Placia. Symbolon portus. Promontorium Criumetopon, aduerſum b Charambi Aſię promõtorio, per medium Euxinum procurrens clxx. M. paſſ. interuallo, quæ maximè ratio Scythici arcus formam efficit. Ab eo Taurorum portus multi, & lacus, oppidum Theodoſia à Criumetopo cxxij. M. paſſ. A Cherrhoneſo clxv. M. paſſ. Vltrà fuere oppida, Cyte, Zephyrium,

a Characeni, vti Ptolemæo.

b Charambico. Vet.

rium, Acre, Nymphæum, Dia. Reſtat longè validiſſimum in ipſo Boſphori introitu, Panticapæum Mileſiorum, à Theodoſia M. XXXV. paſſ. A Cimmero verò oppido trans fretum ſito MM.D. (vt diximus) paſſ. Hæc ibi latitudo Aſiam ab Europa ſeparat, eáque ipſa pedibus plerunque peruia, glaciato freto. Boſphori Cimmerij latitudo xij. M. D. paſſ. Oppida habet Mermiſium, Myrmecium: intus inſulam Alopecen. Per Mæotin autem ab extremo Iſthmo, qui locus Taphræ vocatur, ad os Boſphori CCLX. M. paſſ. longitudo colligitur. A Taphris per continentem introrſus tenent Auchetæ, apud quos Hypanis oritur. Neuri apud quos Boryſthenes, Geloni, Thuſſagetæ, Budini, Baſilidæ, & cæruleo capillo Agathyrſi. Super eos Nomades: dein Anthropophagi. A Buge ſuper Mæotin Sauromatæ, & Eſſedones. At per oram ad Tanaim vſque Mæotæ, à quibus lacus nomen accepit: vltimíque à tergo eorum Arimaſpi. Mox Riphæi montes, & aſſiduo niuis caſu pinnarum ſimilitudine, Pterophoros appellata regio: pars mundi damnata à natura rerum, & denſa merſa caligine: neque in alio quàm rigoris opere, gelidíſque Aquilonis conceptaculis. *a* Ponè eos montes, vltráque Aquilonem, gens felix (ſi credimus) quos Hyperboreos appellauere, annoſo degit æuo, fabuloſis celebrata miraculis. Ibi creduntur eſſe cardines mundi, extremíque ſiderum ambitus, ſemeſtri luce & vna die Solis auerſi: non, vt imperiti dixere, ab æquinoctio verno in autumnum. Semel in anno ſolſtitio oriuntur ij Soles, brumáque ſemel occidunt. Regio aprica,

a Bud. lib. 1. de Aſſe & Cal. Rhod. Ant. lect. 1. 16. ca. 22.

felici tempore, omni afflatu noxio carens. Domus iis nemora lucíque, & deorum cultus viritim gregatímque, diſcordia ignota & ægritudo omnis. Mors non niſi ſatietate vitæ, epulatis delibutíſque ſenibus luxu, ex quadã rupe in mare ſalientibus. Hoc genus ſepulturæ beatiſſimum. Quidam eos in prima parte Aſiæ litorum poſuere, non in Europa, *a* qui ſunt ibi ſimilitudine & ſitus, Atacorum nomine. Alij medios fecere eos inter vtrunque Solem, Antipodum occaſum exorientémque noſtrum: quod fieri nullo modo poteſt, tam vaſto mari interueniente. Qui non alibi, quàm in ſemeſtri luce conſtituêre eos, ſerere matutinis, meridie metere, occidente Sole fœtus arborum decerpere, noctibus in ſpecus condi tradiderunt. Nec licet dubitare de gente ea, cùm tot autores prodant frugum primitias ſolitos Delon mittere Apollini, quem præcipuè colunt. Virgines ferebant eas hoſpitiis gentium per annos aliquot venerabiles, donec violata fide, in proximis accolarum finibus deponere ſacra ea inſtituêre, híque ad conterminos deferre, atque ita Delon vſque. Mox, & hoc ipſum exoleuit Sarmatiæ, Scythiæ, Tauricæ, omníſque à Boryſthene amne tractus longitudo dcccclxxx. M. Latitudo dccxvij. M. à M. Agrippa tradita eſt. Ego incertam in hac terrarum parte menſuram arbitror. Verùm inſtituto ordine, reliqua huius ſinus dicantur: & maria quidem eius *b* nuncupauimus.

a quia ſunt ibi ſimili conſuetudine & ſitu, Atacori nomine. *M.*

b nuncupabimus. *M.* & *Vet.*

Inſulæ Ponti.

CAP. XIII.

HEllespontus inſulas non habet in Europa dicendas. In Ponto duæ, M. D. paſſ. ab Europa, xiiij. M. ab oſtio, Cyaneæ, ab aliis Symplega-

plegades appellatæ, traditæque fabulis inter ſe concurriſſe: quoniam paruo diſcretæ interuallo, ex aduerſo intrantibus geminę cernebantur; paulúmque deflexa acie coeuntium ſpeciem prębebant. Citra Iſtrum Apolloniatarum vna lxxx. M. à Boſphoro Thracio, ex qua M. Lucullus Capitolinum Apollinem aduexit. Inter oſtia Iſtri quæ eſſent, diximus. Ante Boryſthenem Achillea eſt ſuprà dicta, eadem Leuce & Macaron appellata. Hanc tēporum horum demonſtratio à Boriſthene cxl. M. ponit, à Tyra cxx. M. à Peuce inſula quinquaginta M. Cingitur circiter decem M. paſſ. Reliquę in Carcinite ſinu Cephalonneſos, *a* Roſphoduſa, Macra. Nō eſt omittenda multorum opinio, priuſquam digrediamur à Ponto, qui maria omnia interiora illo capite naſci, non Gaditano freto, exiſtimauere, haud improbabili argumento: quoniam ęſtus ſemper è Ponto profluens, nunquam reciprocetur. Exeundum deinde eſt, vt extera Europę dicantur, tranſgreſſiſque Riphęos montes, litus Oceani Septētrionalis in lęua, donec perueniatur Gades legendum. Inſulę complures ſine nominibus eo ſitu traduntur. Ex quibus ante Scythiam, quæ appellatur *b* Bannomanna, abeſſe à Scythia diei curſu, in quam veris temperie fluctibus electrum eiiciatur, Timęus prodidit. Reliqua litora incerta ſignata fama. Septentrionalis Oceanus, Amalchium eum Hecatęus appellat à Paropamiſo amne, quà Scythiam alluit, quod nomen eius gentis lingua ſignificat congelatum. Philemon Morimaruſam à Cymbris vocari, hoc eſt, mortuum mare, vſque ad promontorium Rubeas: vltra deinde Cronium. Xenophon Lampſacenus,

a Rhodiſta, *Steph.*

b Infra lib. 37. cap. 2. eandē hāc inſulam ex eiuſdē Timęi ſententia Baſtiam nominat.

à litore Schytharum tridui nauigatione, inſulam eſſe immenſæ magnitudinis, Baltiam tradit. Eandem Pythias Baſiliam nominat. Feruntur & Oonæ, in quibus ouis auium & auenis incolæ viuant. Aliæ, in quibus equinis pedib. homines naſcantur, Hippopodes appellati. *a* Faneſiorum aliæ, in quibus nuda alioquin corpora prægrandes ipſorum aures tota contegant. Incipit inde clarior aperiri fama ab gente *b* Ingæuonum, quæ eſt prima inde Germaniæ. Seuo mons ibi immenſus, nec Rhiphæis iugis minor, immanem ad Cimbrorum vſque promontorium efficit ſinum, qui Codanus vocatur, refertus inſulis: quarum clariſſima Scandinauia eſt, incompertæ magnitudinis, portionem tantùm eius, quod ſit notum. Hilleuionum gente D. incolente pagis, quę alterum orbem terrarum eam appellat. Nec eſt minor opinione Eningia. Quidam hæc habitari ad *c* Viſtulam vſque fluuium, à Sarmatis Venedis, Scyris, Hirris tradunt. Sinum Clylipenum vocari, & in oſtio eius inſulam Latrin. Mox alterum ſignum Lagnum, conterminum Cimbris. Promontorium Cymbrorum excurrens in maria longè peninſulam efficit, quæ Cartris appellatur. xxiij. inde inſulæ Roman. armis cognitæ. Earum nobiliſſimæ, Burchana, Fabaria à noſtris dicta, à frugis ſimilitudine ſponte prouenientis. Item Gleſſaria, à ſuccino militiæ appellata, à Barbaris Auſtrania, prætérque Actania. Toto autem hoc mari ad Scaldin vſque fluuium, Germanicæ accolunt gentes haud explicabili menſura, tam immodica prodentium diſcordia eſt. Græci & quidam noſtri, XXV. M. paſſ. oram Germaniæ tradiderunt. Agrippa cum Rhætia & Norico longitudinem

a Panotiorum. *Turn.*

b Vigæuonum. *Rhen.*

c Iſtulam. *Pomp.* Viſulā. *Ch.*

dinem dclxxxvj. millia paſſuum, latitudinem cclxviij.M.

Germania. CAP. XIIII.

RHætiæ propè vnius maiore latitudine, ſanè circa excuſſum eius ſubacta. Nam Germania multis poſteà annis, nec tota, percognita eſt. Sic coniectare permittitur, haud multũ oræ deerit Græcorum *a* opinioni, & longitudinis ab Agrippa proditæ. Germanorum genera v. *b* Vindili, quorum pars Burgundiones. *c* Varrini, Carini, Guttones. Alterum genus Ingeuones, quorum pars Cimbri, Teutoni, ac Cauchorum gentes. Proximi autem Rheno Iſtæuones, quorum pars Cimbri mediterranei: Hermiones, quorum Sueui, Hermunduri, Chatti, Cheruſci. Quinta pars Peucini, Baſternæ, ſuprà dictis contermini Dacis. Amnes clari in Oceanum defluunt, Guttalus, Viſtillus, ſiue Viſtula. *a* Albis, Viſurgis, Amiſius, Rhenus, Moſa. Introrſus verò, nulli inferius nobilitate, Hercynium iugum prætenditur.

a opinione Ch.
b l. G o. Vandeli.
c Idem, Auarini.

Inſulæ in Gallico Oceano. CAP. XV.

IN Rheno ipſo, propè centum M.p. in longitudinem, nobiliſſima Batauorum inſula, & Cannefunatum, & aliæ Friſiorum, Cauchorum, Friſiabonum, Sturiorum, Marſatiorum, quæ ſternuntur inter Hellum ac Fleuum. Ita appellantur oſtia, in quę effuſus Rhenus, ab Septentrione in lacus, ab Occidente in amnem Moſam ſe ſpargit: medio inter hæc ore, modicum *d* nomini ſuo cuſtodiens alueum.

d nomini ſui.

Britannia & Hybernia. CAP. XVI.

EX aduerſo huius *e* ſitus Britannia inſula, clara Græcis noſtriſque monumẽtis, inter-

e ſita.

ſeptentrionem & occidentem iacet: Germaniæ, Galliæ, Hiſpaniæ, multo maximis Europæ partibus magno interuallo aduerſa. Albion ipſi nomen fuit, cùm Britanniæ vocarentur omnes, de quibus mox paulò dicemus. Hæc abeſt à Geſſoriaco Morinorum gentis litore, proximo traiectu quinquaginta M. a minimũ, circuitu verò patere tricies octies centena vigintiquinque M. Pytheas & Iſidorus tradunt, triginta propè iam annis notitiam eius Rom. armis non vltra vicinitatem ſyluæ Caledoniæ propagantibus, Agrippa longitudinem dccc[illegible] M. p. eſſe: latitudinem ccc. M. credit. Eandem Hyberniȩ latitudinem, ſed longitudinem cc. M. paſſuum minorem. Super eam hæc ſita abeſt breuiſſimo tranſitu à Silurum gente xx. M. paſſ. Reliquarum nulla cxxv. M. circuitu amplior proditur. Sunt autem xl. Orcades, modicis inter ſe diſcretæ ſpatiis. Septem Acmodæ, & xxx. Hæbudes, & inter Hyberniam ac Britanniam Mona, Monapia, Ricnea, Vectis, Silimnus, Andros. Infrà verò Siambis, & Axantos. Et ab aduerſo in Germanicum mare ſparſæ Gleſſariæ, quas Electridas Græci recentiores appellauere, quòd ibi Electrum naſceretur. Vltima omnium, quæ memorantur, Thule: in qua ſolſtitio nullas eſſe noctes indicauimus, Cancri ſignum Sole tranſeunte, nullóſque contrà per brumam dies. Hæc quidam ſenis menſibus continuis fieri arbitrantur. Timæus hiſtoricus à Britannia introrſus ſex dierum nauigatione abeſſe dicit inſulam Mictim, in qua candidum plumbum proueniat. Ad eam Britannos vtilibus nauigiis corio circumſutis nauigare. Sunt qui & alias prodant, Scandiam, Dumnam, Bergos: maximámque omnium

a Redũdat, minimum.

omnium Nerigon, ex qua in Thulen nauigetur. A Thule vnius diei nauigatione mare cõcretum, à nonnullis Cronium appellatur.

Gallia. CAP. XVII.

GAllia omnis Comata vno nomine appellata, in tria populorũ genera diuiditur, amnibus maximè diſtincta. Ascaldi ad Sequanã Belgica. Ab ea ad Garumnam Celtica, eadémque Lugdunenſis. Inde ad Pyrenæi montis excurſum *a* Aquitania, Aremorica antè dicta. Agrippa vniuerſarum Galliarum inter Rhenum & Pyrenæum, atque Oceanum, ac montes Gebennam & Iuram, quibus Narbonenſem Galliam excludit, longitudinem CCCCXX. M. paſſ. latitudinem CCCxiij. computauit. A Scaldi incolunt extera Toxandri pluribus nominibus. Deinde Menapij, Morini, Oromanſaci iuncti pago, qui Geſſoriacus vocatur: Britanni, Ambiani, Bellouaci, Haſſi. Introrſus Caſtologi, Atrebates. Neruij liberi, Veromãdui, Sueconi, Sueſſiones liberi, Vlbanectes, liberi, Tungri, Rinuci, Friſiabones, Betaſi, Leuci liberi, Treueri liberi anteà, & Lingones fœderati, Remi fœderati, Mediomatrici, Sequani, Raurici, Heluetij. Coloniæ, Equeſtris & Rauriaca. Rhenum autem incolentes, Germaniæ gentium in eadem prouincia, Nemetes, Tribochi, Vangiones: hinc Vbij, Colonia Agrippinenſis, Gugerni, Bataui, & quos in inſulis diximus Rheni.

a Aquitanica. *Ch. ſic initium ca.* 19.

Lugdunenſis Gallia. CAP. XVIII.

LVgdunenſis Gallia habet Lexouios, Vellocaſſes, Galletos, Venetos, Abrincatuos, Oſiſmios, flumen clarum Ligerim. Sed peninſulam ſpectatiorem excurrentem in Oceanum à fine Oſiſmiorum circuitu DCXXV. M. paſſ.

ceruice in latitudinem cxxv. M. Vltra eam Nannetes. Intus autem Hedui fœderati, Carnuti fœderati, Boij, Senones, Aulerici, qui cognominantur Eburonices, & qui Cenomanni, Meldi liberi, Parrhiſij, Trecaſſes, Andegaui, Vidugaſſes, Vadicaſſes, Venelli, Carioſuelites, Diablindi Rhedones, Turones, Iteſui, Secuſiani liberi, in quorum agro colonia Lugdunum.

Aquitania. CAP. XIX.

a liberi, Beturi cognomine. *Ch.*

AQuitanicæ ſunt Ambilatri, Anagnutes, Pictones, Santones *a* liberi, cognomine Viſci, Aquitani, vnde nomen prouinciæ, Sediboniates. Mox in oppidū contributi Conuenæ, Begerri, Tarbeli quatuorſignani, Cocoſſates, ſexſignani, Venami, Onobriſantes, Belendi, ſaltus Pyrenæus. Infráque Moneſi, Oſquidates montani, Sibyllates, Camponi, Bercorcates, Bipedimui, Saſſumini, Vellates, Tornates, Conſoranni, Auſci, Eluſates, Sottiates, Oſquidates campeſtres, Succaſſes, Latuſates, Baſabocates, Vaſſei, Sennates, Cambolectri, Ageſinactes Pictonibus iuncti. Hinc Bituriges liberi, qui Cubi appellantur. Dein Lemouices, Aruerni liberi, Gabales. Rurſus Narbonenſi prouinciæ contermini Rhuteni *b* Cadurci, Antobroges, Tarnéque amne diſcreti à Toloſanis Petrogori. Maria circa oram, ad Rhenum Septentrionalis Oceanus, inter Rhenum & Sequanam Britannicus, inter eum & Pyrenæum Gallicus. Inſulæ complures Venetorum, quæ & Veneticæ appellantur, & in Aquitanico ſinu *c* Vliarus.

b Io. Sc. *Cadurci: Nitiobroges, Tarné amne diſcreti à Toloſanis: Petrocorij.*

c Vlarus. *M.*

Citerior Hiſpania. CAP. XX.

APyrenæi promontorio Hiſpania incipit, anguſtior non Gallia modò, verumetiam ſemetipſa, vt diximus, immēſum *d* quātū hinc Ocea-

d cuneata. *Pint.*

Oceano, illinc Iberico mari comprimentibus. Ipſa Pyrenæi iuga *a* ab exortu æquinoctiali fuſa in occaſum brumalem, breuiores latere Septentrionali quàm Meridiano Hiſpanias faciũt. Proxima ora citerioris eſt, eiuſdémque Tarraconſenſis ſitus, à Pyrenæo per Oceanum Vaſconum ſaltus: Olarſo, Vardulorum oppida Moloſgi, Menoſca, Veſperies, Amanũ portus, vbi nunc Flauiobriga, colonia ciuitatum IX Regio Cantabrorum, flumen Sada, portus Victoriæ Iuliobrigenſium. Ab eo loco fontes Iberi quadraginta millia paſſuum. Portus Biendium, *b* Origini miſtis Cantabris. Portus eorũ Veſci, Veca Regio Aſturum, Noega oppidum, in peninſula Peſici. Et deinde conuentus Lucenſis à flumine Nauilubrione Cibarci: Egouarri cognomine Namarini, Iadoni, Arrotrebæ, promõtoriũ Celticum, Amnes, Florius, Nelo, Celtici cognomine Neriæ, ſupérque Tamarici, quorũ in peninſula tres aræ Seſtianæ Auguſto dicatæ, Cæpori, oppidum Noela. Celtici cognomine Præſamarci Cileci. Ex inſulis nominandæ, Corticata, & Aunios. A Cilenis, conuentus Bracarum, Heleni, Grauij, caſtellũ Tyde, Græcorum ſobolis omnia. Inſulæ Cicæ. Inſigne oppidum Abobrica. Minius amnis iiij M. paſſ. ore ſpatioſus, *c* Leuni, Seurbi, Bracarũ oppidũ Auguſta, quos ſupra Gallæcia. Flumen, Limia. Durius amnis ex maximis Hiſpaniæ, ortus in Pelẽdonibus, & iuxta Numãtiam: lapſus dein per Areuacos Vaccæóque diſterminatis ab Aſturia Vettonibus, à Luſitania Gallæcis, ibi quoque Turdulos à Bracaris arcens. Omníſque dicta regio à Pyrenæo metallis referta, auri, argenti, ferri, plumbi, nigri, albíque.

a ab exortu brumali fuſa in Occaſum æquinoctialem. *Pint.*

b *vet. lect.* Origeni, Coniſci, Cantabri. *vti Strabo.*

c Lebuni. *vet.*

Luſitania. CAP. XXI.

a Or. *Baccia.*
b Or. *Eburobritiũ*, vno vocabulo.

A Durio Luſitania incipit. Turduli veteres, Peſuri, flumen a Vacca. Oppidum Talabrica. Oppidum & flumen Minium. Oppida Conimbrica, Collippo, b Eburo, Britium. Excurrit deinde in altum vaſto cornu promontorium, quod alij Artabrum appellauere, alij magnũ, multi Olyſſiponenſe ab oppido, terras, maria, cælum diſterminans. Illo finitur Hiſpaniæ latus, & à circuitu eius incipit frons.

Inſula in Oceano.

CAP. XXII.

c Gallaicus

SEptẽtrio hinc, Oceanúſque c Gallicus, Occaſus illinc & Oceanus Atlanticus, Promõtorij excurſum lx. M. prodidere, alij xc. M. p. Ad Pyrenæum inde non pauci XII. quinquaginta millia, & ibi gentem Artabrum, quæ nunquam fuit, manifeſto errore. Arrotrebras enim, quos ante Celticum diximus promontorium, hoc in loco poſuere literis permutatis. Erratum & in amnibus inclytis. Ab Minio quem ſuprà diximus. CC. M. paſſ. (vt autor eſt Varro) abeſt Æminius, quem alibi quidam intelligunt, & Lymæam vocant obliuionis antiquis dictus, multúmque fabuloſus. Ab Durio Tagus CC. M. paſſ. interueniente Munda. Tagus auriferis harenis celebratur. Ab eo clx. M. paſſ. promontorium Sacrum è media propè Hiſpaniæ fronte proſilit. XIIII. M. paſſ. inde ad Pyrenæum medium colligi Varro tradit. Ab Ana verò, quo Luſitaniam à Betica diſcreuimus, CCXXVj. M. paſſ. A Gadibus cij. M. p. additis, Gentes, Celtici, Varduli, & circa Tagum Vettones. Ab Ana ad Sacrum, Luſitani, oppida memorabilia à Tago in ora, Olyſſippo, equarum è Fauonio vento

to conceptu nobile, Salacia cognominata Vrbs imperatoria, Merobrica: promontorium ſacrum, & alterum Cuneus oppida, Oſſonoba, Balſa, Myrtilis. Vniuerſa prouincia diuiditur in conuentus tres, Emeritenſem, Pacenſem, Scalabitanum. Tota populorum xlv. in quibus coloniæ ſunt quinque, municipium ciuium Ro. vnum. Latij antiqui tria, Stipendiaria, xxxvj. Coloniæ, Auguſta emerita. Anæ fluuio appoſita Metallinenſis, Pacenſis, Norbenſis, Cæſariana cognomine. Contributa ſunt in eam caſtra Iulia, Caſtra Cæcilia. Quinta eſt Scalabis, quæ Præſidium Iulium vocatur. Municipium ciuium Roman. Oliſſyppo, Felicitas Iulia cognominatum. Oppida veteris Latij Ebora, quod item Liberalitas Iulia, & Myrtilis ac Salacia, quæ diximus. Stipendiariorum, quos nominare non pigeat, *a* præter iam dictos in Bæticæ cognominibus, Auguſtobrigenſes, Ammienſes, Aranditani, Axabricenſes, Balſenſes, Cæſarobricenſes, Caperenſes, Caurenſes, Colarni, Cibilitani, Concordienſes, qui & Boccori, Interaufenſes, Lacienſes, Mirobrigenſes qui Celtici cognominantur, Medubricēſes, qui Plumbarij, Ocelenſes qui & Lancienſes, Turduli qui Barduli & Tapori. Luſitaniam cum Aſturia & Gallæcia patere longitudine ccccccxl. M. paſſ. latitudine ccccxxxvj. M. Agrippa prodidit. omnes autem Hiſpaniæ à duobus Pyrenæi promontoriis per maria totius oræ circuitu paſſ. XXIX. M. colligere exiſtimatur, ab aliis XXVII. M. Ex aduerſo *b* Celtiberiæ complures ſunt inſulæ, caſſiterides dictæ Græcis, à fertilitate plumbi: & è regione Arrotrebarum promontorij. Deorum ſex, quas aliqui fortunatas appellaue

a Præter iā dictos in Bætica cognomines. *Suprà lib. 3, cap. 1.*

b *Malim* Celtici.

re. In ipſo verò capite Bæticæ, ab oſtio freti, paſſ. *a* lxxv. M. Gadis longa (vt Polybius ſcribit) xij. M. lata iij. M. p. Abeſt à continente proxima parte minus paſſus dcc. reliqua plus ſeptem M. Ipſius ſpatium xx. M. paſſ. eſt. Habet oppidum ciuium Romanorum, quod appellatur Auguſta vrbs Iulia Gaditana. Ab eo latere, quo Hiſpaniam ſpectat, paſſibus ferè centum, altera inſula eſt longa i i j. M. paſſ. lata, in qua prius oppidum Gadium fuit. Vocatur ab Ephoro & Philiſtide, Erythia, à Timæo & Sileno Aphrodiſias, ab indigenis Iunonis. Maiorem Timæus Cotinuſam apud eos vocatam ait: noſtri Tarteſſon appellant, Pœni Gadir, ita Punica lingua ſeptem ſignificante. *b* Erythia dicta eſt, quoniam Tyrij ab origine eorum orti ab Erythræo mari ferebantur. In hac Geryones habitaſſe à quibuſdam exiſtimatur, cuius armenia Hercules abduxerit. Sunt qui aliam eſſe eam & contra Luſitaniam arbitrentur, eodémque nomine quondam ibi appellatam.

a xxv. *M.*

b Erythria, *vet.*

Vniuerſa Europæ menſura.

CAP. XXIII.

Peracto ambitu Europæ, reddenda conſummatio eſt, nequid nō in expedito ſit noſcere volentibus. Longitudinem eius Artemidorus atque Iſidorus à Tanai vſque Gades LXXXIIII. xiiij. M. prodiderunt. Polybius latitudinem Europæ ab Italia ad Oceanum ſcripſit *c* X̄Ī. M. quinquaginta eſſe etiam tum incomperta magnitudine eius. Eſt autem ipſius Italiæ (vt diximus) *d* X̄IĪ. M. ad Alpes. Vnde per Lugdunum ad portum Morinorum Britannicum, quà videtur menſuram agere Polybius X̄Ī. M. lxviij. Sed certior menſura ac longior ad Occaſum Solis æſtiui oſtiúmque

c XX. *Pint.*

d X̄Ī. C. lx. viij. *vet.*

Rheni

Rheni, per caſtra legionum Germaniæ ab iiſdē dirigitur Alpibus XII. xliiij. M. paſſ. Hinc deinde Africa atque Aſia dicentur.

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIAE Liber V.

Africæ deſcriptio.

AFRICAM *Græci Lybiam appellauere, a quâ mare ante eam Libycum incipiens Ægyptio finitur.* a *Nec alia pars terrarum pauciores recipit ſinus, longè ab Occidente litorum obliquo ſpatio. Populorum eius oppidorúmque nomina vel maximè ſunt ineffabilia, præterquàm ipſorum linguis, & aliàs caſtella fermè inhabitant.*

a & mare ante eam Libycum Ægypto finitur.

Mauritania.

CAP. I.

PRincipio terrarum Mauritaniæ appellantur, vſque ad C. Cæſarem Germonici filium regna, ſæuitia eius in duas diuiſę prouincias. Promontorium Oceani extimum Ampeluſia nominatur à Græcis. Oppida fuere, Liſſa, Cores vltra columnas Herculis: nunc eſt Tingi, quondam ab Antęo conditum: poſteà à Claudio Cęſare cùm coloniā faceret, appellatū Traducta Iulia. Abeſt à Belone oppido Bæticæ proximo traiectu xxx. M. p. ab eo xxv. M. p. in ora Oceani colonia Auguſti Iulia Cō-

ſtantia, Zilis regum ditioni exempta, & iura in Bæticam petere iuſſa: & ab ea xxxij. M. paſſ. colonia à Claudio Cæſare facta Lixos, vel fabuloſiſſimè ab antiquis narrata. Ibi regia Antæi, certaménque cum Hercule, & Heſperidum horti. Affunditur autem huic æſtuarium è mari flexuoſo meatu, in quo *a* draconis cuſtodiæ inſtar fuiſſe nunc interpretantur. Amplectitur intra ſe inſulam, quam ſolam è vicino tractu aliquanto excelſiore, non tamen æſtus maris inūdat. Extat in ea & ara Herculis, nec præter oleaſtros aliud ex narrato illo aurifero nemore. Minus profectò mirentur portentoſa Græciæ mendacia, de iis & amne Lixo prodita qui cogitent noſtros nuper paulò minus monſtrifica quædam de iiſdem tradidiſſe: prævalidam hanc vrbem, maiorémque Carthagine magna: prętereà ex aduerſo eius ſitam, & propè immenſo tractu ab Tingi, quæq; alia Cornelius Nepos *b* auidiſſimè credidit. Ab Lixo xl. M. in mediterraneo altera Augusti colonia eſt Babba, Iulia Campeſtris appellata: & tertia Banaſa lxxv. M. Valentia cognominata. Ab ea xxxv. M. paſſ. Volubile oppidum, tantūdem à mari vtroque diſtans. At in ora à Lixo quinquaginta M. amnis Subur, præter Banaſam coloniam defluens, magnificus & nauigabilis. Ab eo totidem M. paſſ. oppidum Sala, eiuſdem nominis fluuio impoſitum, iam ſolitudinibus vicinum, elephātorúmque gregibus infeſtum, multò tamen magis Autololum gente, per quā iter eſt ad montem Africæ vel fabuloſiſſimum Atlantem. E mediis hunc harenis in cælum attolli prodiderunt, aſperum, ſquallentem, quà vergat ad litora Oceani, cui cognomen impoſuit: eundē opacum nemoroſúmque, & ſcate-

bris

a dracones. *Ch.*

b audaciſſimè, *vet.*

bris fontium riguum, quà ſpectat Africam, fructibus omnium generum ſponte ita ſubnaſcentibus, vt nunquam ſatietas voluptatibus deſit. Incolarum neminem interdiu cerni: ſilere omnia haud alio, quàm ſolitudinum, horrore: ſubire tacitam religionem animos propiùs accedentium, prætérque horrorem elati ſuper nubila, atque in vicinâ lunaris circuli. Eundémque noctibus micare crebris ignibus, Ægipanum Satyrorúmque laſciuia impleri, tibiarum ac fiſtulæ cantu, tympanorúmque & cymbalorum ſonitu ſtrepere. Hæc celebrati autores prodidere, præter Herculi & Perſeo laborata ibi. Spatium ad eum immenſum incertúmque. Fuere & Hannonis Carthaginienſium ducis commentarij, Punicis rebus florentiſſimis explorare, ambitum Africæ iuſſi, quem ſecuti plerique è Græcis, noſtríſque ad alia quædam fabuloſa, & vrbes multas ab eo conditas ibi prodidere, quarum nec memoria vlla, nec veſtigium extat. Scipione Æmiliano res in Africa gerente, Polybius Annalium conditor ab eo accepta claſſe, ſcrutandi illius orbis gratia circumuectus, prodidit à monte eo ad occaſum verſus ſaltus plenos feris, quas generat Africa: ad flumen Anatin ccccxxxv. M. paſſ. Ab eo Lixum ccv. M. paſſ. Agrippa Lixum à Gaditano freto cxij. M. paſſ. abeſſe. Inde ſinum, qui vocetur Saguti. Oppidum in promontorio Mulelacha. Flumina, Subur, & Salan. Portũ Rutubis à Lixo cccxiij. M. paſſ. Inde promontorium Solis: portum Riſardir, Getulos Autololes, flumen Coſenum, gentem Scelatitos & Maſatos, Flumẽ Maſatat, flumen Darat, in quo Crocodilos gigni. Deinde ſinum dcxvj. M. paſſ. includi montis Bar-

ce promontorio excurrente in occaſum, quod appellatur Surrentium. Poſteà flumen Palſum, vltra quod Æthiopas Perorſos, quorum à tergo Pharuſos. Iis iungi medi erraneos Gætulos Daras. At in ora Æthiopas Daratitas, flumen Bambotum, Crocodilis & hippopotamis refertum. Ab eo montes perpetuos vſque ad eum, quem Theôn ochema dicemus. Inde ad promontorium Heſperium nauigatione dierum ac noctium x. in medio eo ſpatio Atlantem lòcauit, à cæteris omnibus in extremis Mauritaniæ proditum. Rom. arma primùm Claudio principe in Mauritania bellauere, Ptolomæum regem à C. Cæſare interemptum vlciſcente liberto Ædemone, refugientibúſque barbaris ventum conſtat ad montem Atlantem. Nec solùm conſulatu perfunctis, atq; è Senatu ducibus, qui tum res geſſere, ſed equitibus quoque Ro. qui ex eo præfuere ibi, Atlantem penetraſſe in gloria fuit. *a* Quinque ſunt (vt diximus) Ro. coloniæ in ea prouincia, perniúmque *b* famæ videri poteſt. Sed id plerunque fallaciſſimum experimento deprehenditur, quia dignitates, cùm indagare vera pigeat, Ignorantiæ pudore mentiri non piget: haud alio fidei proniore lapſu, quàm vbi falſæ rei grauis autor exiſtit. Et quidem minus miror incomperta quædam eſſe equeſtris ordinis viris, iam verò & ſenatorij, nil demirantibus quàm luxuriam, cuius efficaciſſima vis ſentitur atque maxima, cùm ebori citróque ſyluæ exquirantur, omnes ſcopuli Gætuli muricibus ac purpuris. Indigenæ tamen tradunt in ora ab Sala centum quinquaginta millia paſſ. flumen Aſanam marino hauſtu, ſed portu ſpectabile: mox amnẽ quem vocant Fut, ab eo ad

a Hęc verba Quinq; ſunt vt dix. Ro. col. in ea pro. *Pint. transfert ad initium cap. ſequentis.*
b fama *Ch.*

eo ad Dyrin (hoc enim Atlanti nomen eſſe eorum lingua conuenit) ducenta mil. paſſ. interueniente flumine, cui nomen eſt Vior. Ibi fama, exiſtere *a* circà veſtigia habitari quondam ſoli, vinearum palmetorúmque reliquias Suetonius Paulinus, quem Conſulem vidimus, primus Romanorum ducum tranſgreſſus quoque Atlantem aliquot millium ſpatio, prodidit de excelſitate quidem eius, quæ cæteri: Imas radices denſis altíſque repletas ſyluis, incognito genere arborum, proceritatem ſpectabilem eſſe enodi nitore, frondes cupreſſis ſimiles, prætérque grauitatem odoris, tenui eas obduci lanugine: quibus addita arte, poſſe, quales è bombyce, veſtes confici. Verticem altis etiam æſtate operiri niuibus. Decumis ſe eo perueniſſe caſtris, & vltra ad fluuium, qui Niger vocatur, per ſolitudines nigri pulueris, eminentibus interdum velut exuſtis cautibus, loca inhabitabilia feruore, quanquam hyberno tempore experto. Qui proximos inhabitent ſaltus, refertos elephantorum ferarúmque & ſerpentium omni genere Canarios appellari. Quippe victum eius animalis promiſcuum his eſſe, & diuidua ferarum viſcera. Iunctam Æthiopum gentem, quos Perorſos vocant, ſatis conſtat. Iuba Ptolemæi pater, qui primus vtrique Mauritaniæ imperauit, ſtudiorum claritate memorabilior etiam, quàm regno, ſimilia prodidit de Atlante: prætérque gigni ibi herbam euphorbiam nomine, ab inuentore medico ſuo appellatam. Cuius lacteum ſuccum miris laudibus celebrat in claritate viſus, contráque ſerpentes & venena omnia, priuatim dicato volumine, Et ſatis ſupérque dè Atlante.

a certa veſtigia.

Tingitania Prouincia. CAP. II.

Tingitaniæ prouinciæ longitudo clxx. M. paſſ. eſt. *a* Gentes in ea, quõdam præcipua Maurorum, vnde nomen prouinciæ, quos plerique Mauroſtos dixerunt. Attenuata bellis ad paucas recidit familias. Proxima illi Maſſæſulorum fuerat, ſed ſimili modo extincta eſt. Gætulæ nunc tenent gentes, Banurri, multóque validiſſimi Autololes: & horum pars quõdam Veſuni, qui auulſi his, propriam fecere gentem, verſi ad Æthiopas. Ipſa prouincia ab Oriente montoſa, fert elephantos. In Abila quoque monte, & quos Septem fratres à ſimili altitudine appellant: ij freto imminent iuncti Abilæ. Ab his ora interni maris. Flumẽ Tamuda nauigabile, quõdã & oppidũ. Flumen Laud, & ipſum nauigiorum capax. Ruſardir oppidum & portus, Maluana fluuius nauigabilis, Siga oppidum ex aduerſo Malachæ in Hiſpania ſitæ Syphacis regia, alterius iam Mauritaniæ. Namque diu regum nomina obtinuere, vt Bogudiana appellaretur extima: itémque Bochi quæ nunc Cæſarienſis. Ab ea portus Magnus à ſpatio appellatus, ciuium Romanorũ oppidum. Amnis *b* Mulucha, Bocchi Maſſæſulorúmque finis. Quiza xenitana peregrinorum oppidum, Arſennaria Latinorum, tribus millibus paſſuum à mari. Cartenna colonia Auguſti, legio ſecunda. Item colonia eiuſdem deducta cohorte prætoria Gunugi, promontorium Apollinis. Oppidúmque ibi celeberrimum Cæſarea, antea vocitatum Iol, Iubæ regia, à Diuo Claudio coloniæ iure donata, eiuſdem iuſſu deductis veteranis, Oppidum nouum, & *c* Latio dato,

a ex vet. co. & gens in ea quondã præcipua Maurorũ, &c.

b Molocath. *vet. Strab.*

c Latio donatum.

to, Tipaſa. Idémque à Veſpaſiano Imperatore eodem munere donatum Icoſion. Colonia Auguſti Ruſconiæ. Ruſcurium ciuitate honoratum à Claudio. Ruſazus colonia Auguſti Salde colonia eiuſdem. Igilgili, oppidum Tucca impoſitum mari & flumini Ampſagæ. Intus colonia Auguſta, quæ item Succubar, item Tubuſuptus. Ciuitates Timici, Tiganæ, Flumina Sardabala, Nabar, gens Macurebi, flumen Vſar, gens Nabades, Flumen Ampſaga, abeſt à Cæſarea ducentis trigintatribus millibus paſſ. Vtriuſque Mauritaniæ longitudo octingentorum trigintanouem mil. Latitudo *a* quadringentorum ſexagintaſeptem mil. paſſuum. *a* cccclxxvij. *Tol. M.*

Numidia. CAP. III.

AB Ampſaga Numidia eſt, Maſiniſſæ clara nomine, Metagnitis terra à Græcis appellata: Numidæ verò Nomades à permutandis pabulis, mapalia ſua, hoc eſt domus, plauſtris circunferentes. Oppida Cullu, Ruſicade, & ab ea quadragintaocto M. paſſuum in mediterraneo colonia Cirta, Sittianorum cognomine & alia intus Sicca, liberúmque oppidum Bulla regia. at in ora Tacatua, Hippo regius, flumen Armua. Oppidum Tabracha ciuium Romanorum. Tuſca fluuius, Numidiæ finis: nec præter marmoris Numidici, ferarúmque prouentum aliud inſigne.

Africa. CAP. IIII.

A Tuſca Zeugitana regio, & quæ propriè vocetur Africa, eſt. Tria promontoria, Candidum, mox Apollinis aduerſum Sardiniæ, Mercurij aduerſum Siciliæ, in altum procurrentia, duos efficiunt ſinus: Hipponenſem proximum ab oppido, quod Hip-

a dilutum.

b magna & in *Ch.*

c ſinum & regias Thenas.

ponem *a* dirutum vocant,Diarrhytum à Græcia dictum, propter aquarum irrigua. Cui finitimum Theudalis immune oppidum, longius à litore. Dein promontorium Apollinis, & in altero ſinu Vtica ciuium Romanorum, Catonis morte nobilis, flumen Bagrada. Locus,Caſtra Cornelia, colonia Carthago *b* magnæ in veſtigiis Carthaginis, colonia Maxulla.Oppida,Carpi,Miſua, & Liberũ Clupeæ in promontorio Mercurij.Item libera, Curubis, Neapolis. Mox Africæ ipſius alia diſtinctio. Libyphœnices vocantur, qui Byzacium incolunt. Ita appellatur regio ccl. M. paſſuum circuitu, fertilitatis eximiæ, cum centeſima fruge agricolis fœnus reddente terra. Hic oppida libera Leptis,Adrumetum. Ruſpina, Thapſus.Inde Tænæ, Macomades, Tapace, Sabrata contingens Syrtim minorem, ad quam Numidiæ & Africæ ab Amplaga longitudo ccccclxxx. M. paſſuum.Latitudo, quà cognitum eſt, cc.M.ea pars,quam Africam appellauimus, diuiditur in duas prouincias,veterem & nouam,diſcretas foſſa. *c* inter Africanum ſequentem & reges. Thenas vſque perducta:quod oppidum à Carthagine abeſt ccxvij. M.paſſuum. Tertius ſinus diuiditur in geminos, duarum Syrtium vadoſo ac reciproco mari diros. Ad proximam,quæ minor eſt, à Carthagine ccc. M. paſſuum Polybius tradit. Ipſam centum M.paſſuum aditu,ccc.M.ambitu.Et terra autem ſiderum obſeruatione ad eam per deſerta harenis, perque ſerpentes iter eſt. Excipiunt ſaltus repleti ferarum multitudine, & introrſus elephantorũ ſolitudines,mox deſerta vaſta. vltráq; Garamantes,ab Augylis dierũ xij.itinere diſtãtes

Super

Super illos fuere gens Pſylli, ſuper quos lacus Lycomedis, deſertis circundatus. Augylæ ipſi medio ferè ſpatio locantur ab Æthiopia, quæ ad Occidentem vergit, & à regione quæ duas Syrtes interiacet, pari vtrinque interuallo, ſed litore inter duas Syrtes, ccl. M. paſſuũ. Ibi ciuitas Oceſis, Cynips fluuius ac regio, Oppida, Neapolis, Taphra, Abrotonum, Leptis altera, quæ cognominãtur magna. Inde Syrtis maior, circuitu dcxxv. aditu autem cccxxiij. M. paſſuum. Inde accolit gens ciſipadum: In intimo ſinu fuit ora Lotophagõn, quos quidam Alachroas dixere, ad Philænorum aras: ex harena ſunt eæ. Ab his non procul à continente palus vaſtra amnem Tritonem, noménque ab eo accipit, Pallantias appellata Callimacho & citra minorem Syrtim eſſe dicta: à multis vero inter duas Syrtes. Promontorium, quod maiorem includit, Borion appellatur. Vltrà Cyrenaica prouincia. Ad hunc finem Africa à fluuio Ampſaga populos xxvj. habet qui Romano parent imperio. In his colonias vj, præter iam ſuprà dictas, Vthinam, Tuburbin. Oppida ciuium Roman. xv. ex quibus in mediterraneo dicenda Azuritanum, Abutucenſe, Aborienſe, Canopicum, Chilmanenſe, Simittuenſe, Thunuſidenſe, Tuburnicenſe, Tynidrumenſe, Tibigenſe, Vcitana duo, maius & minus, Vagenſe. Oppidum Latinum vnum Vſalitanum. Oppidum ſtipendiarium vnum Caſtris Corneliis. Oppida libera triginta ex quibus dicenda intus Acolitanum, Acharitanum, Auinenſe, Abziritanum, Canopitanum, Melzitanum, Madaurenſe, Salaphitanum, Tuſdritanum, Tiricenſe, Tiphicenſe, Tunicenſe, Theudenſe, Tageſtenſe,

Tigenſe, Vluſuburitanum, Vagenſe aliud, Vigenſe, Zamenſe. Ex reliquo numero non ciuitates tantùm, ſed pleræque etiam nationes dici poſſunt, vt Natabudes Capſitani, Miſulani, Sabarbares, Maſſili, Niſiues, Vamacures, Ethni, Muſſini, Marchubij, & tota Gætulia ad flumẽ Nigrin, qui Africam ab Æthiopia dirimit.

Cyrene. CAP. V.

CYrenaica, eadem Pentapolitana regio illuſtratur Hammonis oraculo, quod à Cyrenis abeſt cccc. M. paſſuum fonte Solis, vrbibus maximè quinque, Berenice, Arſinoe, Ptolemaide, Apollonia, ipſa Cyrene. Berenice in Syrtis extimo cornu eſt, quondam vocata Heſperidum ſuprà dictarum, vagantibus Græciæ fabulis. Nec procul ante oppidum fluuius Lethon, lucus ſacer, vbi Heſperidum horti memorantur. Abeſt à Lepti *a* ccclxxxv. M. paſſuũ. Ab ea Arſinoe, Teuchira vocitata, xliij. M. paſſuum. Et deinde Ptolemais, antiquo nomine Barce. xxij. M. paſſuum. Mox. ccl. M. promontorium Phycûs per Creticum mare excurrit, diſtans cccl. M. paſſuum à Tænaro Laconicæ promõtorio. A Creta verò ipſa *b* cxxv. M. Poſt id Cyrene à mari vndecim M. paſſuum. A Phycûte Apolloniam xxxiij. M. paſſuum ad Cherrhoneſum lxxxviij. M. paſſuum. Vnde Catabathmum ccvj. M. paſſuum. Accolunt Marmaridæ, à Parætonij fermè regione ad Syrtin vſque maiorem porrecti. Poſt eos Ararauceles; & iam in ora Syrtis Naſamones, quos anteà Meſammones Græci appellauere ab argumento loci, medios inter harenas ſitos. Cyrenaicus ager xv. M. paſſuum latitudine à litore & arboribus fertilis habetur. Intus eodem ſpatio frugibus tantum: mox triginta M.

a Vet. cod. ccclxxv. M. *vt Marciã.*

b ccxxv. M. ipſo etiam Plinio teſte ſup. l. 4. c. 12.

M.paſſuum latitudine, & ccl.M.paſſ. longitudine, latere modo. Poſt Naſamones Hasbitæ & Macæ viuunt. Vltra eos Hammanientes vndecim dierum itinere à Syrtibus, maioribus ad Occidentem, & ipſi quaquà verſus harenis circundati: puteos tamen haud difficiles binûm fermè cubitorum inueniunt altitudine, ibi reſtagnantibus Mauritaniæ aquis. Domos ſale montibus ſuis exciſo, ceu lapide, conſtruunt. Ab his ad Troglodytas hyberni occaſus plaga dierum iiij. iter, cum quibus commercium gemmæ tantum, quam carbunculum vocamus, ex Æthiopia vectæ. Interuenit ad ſolitudines Africæ ſupra minorem Syrtin dictas, *a* verſa Phazania, vbi gentem Phazaniorum, vrbéſque Alelen & Cillabam ſubegimus. Item Cydamum è regione Sabratæ. Ab his mons longo ſpatio in occaſum ab Ortu tendit, Ater noſtris dictus à natura, aduſto ſimilis, aut Solis repercuſſu accenſo. Vltra eum deſerta: Matelgæ oppidum Garamantum: itémque Debris, affuſo fonte, à medio die ad mediam noctem aquis feruentibus, totidémque horis ad medium diem rigentibus: clariſſimúmque oppidum Garama caput Garamantum: omnia armis Roman. ſuperata, & à Cornelio Balbo triumphata, vnius omnium externo curru & Quiritiũ iure donato, quippe Gadibus nato ciuitas Roman. cum Balbo maiore patruo data eſt. Et hoc mirum, ſuprà dicta oppida ab eo capta, autores noſtros prodidiſſe. Ipſum in triumpho præter Cydamum & Garamam, omnium aliarum gentium vrbiúmque nomina ac ſimulacra duxiſſe, quæ iere hoc ordine: *b* Tabidium oppidum. Niteris natio, Negligemela oppidum, Bube-

a Vrbs, *vet.*

b Thabudis *Ptol.*

ium natio. Vel oppidum, Enipi natio. Thuben oppidum, mons nominè Niger: Niſibrum, Rapſa, oppida: Diſcera natio, Debris oppidũ, flumen Nathabur, Tapſagum oppidum, Nannagi natio, Boin oppidum, Pege oppidum, flumen Daſibari. mox oppida continua, Baracum, Buluba, Alaſi Balſa, Galla, Maxala, Zizama. Mons Gyri, in quo gemmas naſci titulus præceſſit. Ad Garamantas iter inexplicabile adhuc fuit. latronibus gentis eius, puteos (qui ſunt non altè fodiendi, ſi locorum notitia adſit) harenis operientibus. Proximo bello, *a* quod cum OEenſibus geſſere initiis Veſpaſiani Imperatoris, compendium viæ quatridui deprehenſum eſt. Hoc iter vocatur, præter caput ſaxi. Finis Cyrenaicus Catabathmos appellatur; oppidum & vallis repentè connexa. Ad eum terminum Cyrenaica Africa *b* à Syrti minore decies centena lx. M. paſſuum in longitudine patet: in latitudine, qua cognitum eſt, dccc.

a quod cũ OEenſibus Romani geſſere auſpiciis Veſpaſiani.
b à Syrti maiore.

Libya Mareotis. CAP. VI.

EA quæ ſequitur regio, Mareotis Libya appellatur, Ægypto cõtermina. Tenent *c* Marmaridæ, Adirmachidæ, dein Mareotæ. Menſura à Catabathmo ad Parætonium lxxxvj. M. paſſuum. In eo tractu vicus Apis intereſt, nobilis religione Ægypti locus. Ab eo Parætonium xij. M. paſſuum. Inde Alexandriam *d* centum M. paſſuum latitudo clxix. eſt. Eratoſthenes à Cyrenis Alexandriam terreſtri itinere cccccxxv. M. prodidit. Agrippa totius Africæ *b* mari Atlantico cum inferiore Ægypto $\overline{xxx}$. xl. M. paſſuum *e* longitudinem. Polybius & Eratoſthenes diligentiſſimi exiſtimati, ab Oceano ad Carthaginem magnam

c Marmaricæ *Pint.*
d cc. M. *ex vetuſt. cod. & Marciano.*
e longitudinẽ poſuit *Vet.*

geam *a* XVI. M. paſſuum ab ea Canopicũ Nili proximum oſtium XVI. M. paſſuum. xxx. fecerunt. Iſidorus à Tingi Canopum XXXV. xcix. M. paſſuum: Artemidorus xl. minus quàm Iſidorus.

a Vet. cod. xi. M. paſſ. adſtipulante Marciano.

Inſulæ circa Africam, & ex aduerſo Africa.

Cap. VII.

Inſulas non ita multas complectuntur hæc maria. Clariſſima eſt Meninx, *b* longitudine xxxv. M. paſſuum, latitudine xxv. ab Eratoſthene L[illegible]hagitis appellata. Oppida habet duo. Meni[illegible]gem ab Africæ latere, & altero Thoar, ipſa à dextro Sy[illegible]tis, minoris promontorio paſſibus cc. ſita. Ab ea centum M. paſſ. contra læuum Cercina, cum vrbe eiuſdem nominis libera, longa xxv. M. paſſuum, lata dimidium eius, vbi plurimum, ac in extremo non plus quinque M. paſſuum. Huic perparua Carthaginem verſus Cercinitis ponte iungitur ab his quinquaginta M. ferè paſſuum, Lopaduſa, longa vj. M. paſſuum. Mox Gaulos & Galata, cuius terra ſcorpionem dirum animal Africæ necat. Dicuntur & in Clupea emori, cuius ex aduerſo Coſyra cum oppido. At contra Carthaginis ſinum duo Ægimori à re, ſcopuli verius, quàm inſulæ, inter Siciliam maximè & Sardiniam. Autores ſunt, & has quondam habitatas ſubſedîſſe.

b lõgitudine xxv. M. paſſ. latitudine xxii.

Æthiopes. Cap. VIII.

Interiori autem ambitu Africæ ad Meridiem verſus, ſupérq; Gætulos interuenietibus deſertis, primi omnium Libyægyptij, deinde Leucæthiopes habitant, *c* Super eos Æthiopum gentes Nigritiæ, à quo dictum eſt flumine: Gymnetes, Pharuſi, & iam, Oceanum attingentes, quos in Mauritaniæ fine dixi-

c In vetuſtu, Cod. hic incipit caput octauũ.

mus, Peroſi. Ab his omnibus vaſtæ ſolitudines Orientem verſus, vſque Garamantes, Augyláſque & Troglodytas: veriſſima opinione eorum, qui deſertis Africæ duas Æthiopias ſuperponunt, & ante omnes Homeri, qui bipertitos tradit Æthiopas, ad Orientem occaſúmque verſos. Nigri fluuio eadem natura, quæ Nilo, calamum & papyrum, & eaſdem gignit animantes, iiſdémque temporibus augeſcit. Oritur inter Tareleos, Æthiopas, & OEcalicas. Horum oppidum M[illegible]an quidam ſolitudinibus impoſuerunt. Atlantas iuxta eos, Ægipanas ſemiferos, & Blemmyas, & Gamphaſantas, & Satyros, & Himantopodas. Atlantes degeneres ſunt humani ritus, ſi credimus. Nam neque nominum vllorum inter eos appellatio eſt, & Solem orientem occidentémque dira imprecatione contuentur, vt exitialem ipſis agríſque, neque inſomnia viſunt, qualia reliqui mortales. Troglodytæ ſpecus excauant. Hæ illis domus, victus ſerpentium carnes, ſtridórque non vox: adeò ſermonis commercio carent. Garamantes matrimoniorum exortes, paſſim cum fœminis degunt. Augylæ inferos tantùm colunt. Gamphaſautes nudi, præliorúmque expertes, nulli externo congregantur. Blemmys traduntur capita abeſſe, ore & oculis pectori affixis. Satyris, præter figuram, nihil moris humani. Ægipanum, qualis vulgo pingitur, forma. Himantopodes loripedes quidam, quibus ſerpendo ingredi natura eſt, [illegible] Pharuſi quondam Perſæ, comites dicuntur fuiſſe Herculis ad Heſperidas tendentis. Nec de Africa plura quæ memorentur occurrunt.

a Pharuſij Steph. Diõ.

De

De Aſia. CAP. IX.

ADhæret Aſia, quam patere à Canopico oſtio ad Ponti oſtium Timoſthenes XXVI. xxxix. M. paſſuum tradidit. Ab *a* ora autem Ponti ad os Mæotis Eratoſthenes XV. xlv. M. paſſuum. Vniuerſam verò cum Ægypto ad Tanain Artemidorus & Iſidorus LXXXVIII. M. paſſuum. Maria eius complura ab accolis traxere nomina: quare ſimul indicabuntur. Proxima Africæ incolitur Ægyptus, introrſus ad Meridiem recedens, donec à tergo prætendantur Æthiopes. Inferiorem eius partem Nilus, dextra læuaque diuiſus amplexu ſuo *b* determinat, Canopico oſtio ab Africa: ab Aſia Peluſiaco clxx. M. paſſuum interuallo. Quam ob cauſam inter inſulas quidam Ægyptum retulere, ita ſe findente Nilo, vt triquetram terræ figuram efficiat. Ideo multi Græcæ literæ vocabulo, Delta appellauere Ægyptum. Menſura ab vnitate aluei, vnde ſe primùm findit in latera, ad Canopicum oſtium, cxlvj. M. ad Peluſiacum cclvj. M. eſt. Summa pars contermina Æthiopiæ, Thebaidis vocatur. Diuiditur in præfecturas oppidorum, quas nomos vocant, Ombiten, Phatniten, Apollopoliten, Hermonthiten, Thiniten, Phanturiten, Coptiten, Tentyriten, Dioſpoliten, Antæopoliten, Aphroditopoliten, Lycopoliten. Quæ iuxta Peluſium eſt regio, nomos habet, Pharbætiten, Bubaſtiten, Sethroiten, Taniten. Reliqua autem Arabicum, Hammoniacum tendentem ad Hammonis Iouis oraculum, Oxyrynchiten, Leontopoliten, Atharrabiten, Cynopoliten, Hermopoliten, Xoiten, Mendeſium, Sebenniten, Capaſtiten, Latopoliten, Hielopoliten, Proſopiten, Panopoliten, Thermo-

a ore.

b diſtermi-nat *Ch.*

politen, Buſiriten, Onuphiten, Saiten, Ptenethu. Plithemphu, Naucratiten, *a* Nitriten, Gynæcopoliten, Menelaiten Alexandriæ regione. Item Libiæ Mareotis, Heracleopolites eſt in inſula Nili, longa paſſuum quinquaginta M. in qua & oppidum Herculis appellatum. Arſinoitæ duo ſunt: hi & Memphites, vſque ad ſummum Delta perueniunt. Cui ſunt contermini ex Africa duo OEaſitæ. Quidam ex his aliqua nomina permutant, & ſubſtituunt alios nomos, vt Heroopoliten, Crocodilopoliten. Inter Arſinoiten autem ac Memphiten lacus fuit, circuitu. ccl. M. paſſuum, aut, vt Mutianus tradit. ccccl. M. & altitudinis quinquaginta paſſuum, manu factus, à rege, qui fecerat, Mœridis appellatus. Inde lxxxij. M. paſſuū. abeſt Memphis quondam arx Ægypti regum: vnde ad Hammonis oraculum. xij. dierum iter eſt, ad ſciſſuram autem Nili, quod appellauimus Delta xv. M. paſſuum, Nilus incertis ortus fontibus, it per deſerta & ardentia: & immenſo longitudinis ſpatio ambulans. *b* famáque tantum inermi quæ ſitu cognitus ſine bellis, quæ cæteras omnes terras inuenere, originem (vt iuba rex potuit exquirere) in monte inferioris Mauritaniæ non procul Oceano habet, lacu protinus ſtagnante quem vocant Nilidem. ibi piſces reperiuntur *c* alabetæ, coracini, ſiluri crocodilus quoque. Inde ob argumentum hoc. Nili ortus creditus, Cæſareæ in Iſeo dicatus ab eo ſpectatur hodie. Præterea obſeruatum eſt, prout in Mauritania niues imbréſve ſatiauerint, ita Nilum increſcere. Ex hoc lacu profuſus indignatur fluere per harenoſa & ſqualentia, conditque ſe aliquot dierum itinere. mox alio lacu maiore, in

a Meteliτē.

b famáq; tā tū quæſit⁹, ſine bellis.

c alabetes.

Stra. Athe.

in Cæſarienſis Mauritaniæ gente Maſſæſylûm erumpit, & hominum cœtus veluti circunſpicit, iiſdem animalium argumentis: iterum harenis receptus conditur rurſus xx. dierum deſertis ad proximos Æthiopas: atque vbi iterum ſenſerit hominem, proſilit fonte (vt veriſimile eſt) illo, quem Nigrin vocauere. Inde Africam ab Æthiopia diſpeſcens, etiamſi non protinus populis, feris tamen & belluis frequens, ſyluarúmque opifex, medios Æthiopas ſecat, cognominatus Aſtapus, quod illarum gentium lingua ſignificat aquam è tenebris profluentem. Inſulas ita innumeras ſpargit, quaſdamq; tam vaſtæ magnitudinis, vt quanquam rapida celeritate, tamen dierum quinque curſu non breuiore tranſuolet: circa clariſſimam earum Merœen, Aſtabores læuo alueo dictus, hoc eſt, ramus aquæ venientis è tenebris: dextero verò *a* Aſtuſapes, quod latentis ſignificationem adiicit: Nec antè Nilus, quàm ſe totum aquis concordibus rurſus iunxit, ſic quoque etiamnum Siris, vt antè, nominatus per aliquot millia, & in totum Homero Ægyptus, aliiſque Triton: ſubinde inſulis impactus, totidem incitatus irritamentis, poſtremò incluſus montibus, nec alibi torrentior, vectus aquis properantibus ad locum Æthiopum, qui Catadupi vocantur, nouiſſima cataracte inter occurſantes ſcopulos non fluere immenſo fragore creditur, ſed ruere. Poſteà lenis & confractis aquis, domitáque violentia, *b* aliquid & ſpatio feſſus, multis quamuis faucibus in Ægyptium mare ſe euomit. Certis tamen diebus auctu magno per totam ſpatiatus Ægyptũ, fœcũdus innatat terræ, Cauſas huius

a Aſtoſabas *Strab.*

b alioquin

Digitized by Google

incrementi varias prodidere, ſed maximè probabiles, Eteſiarum eo tempore ex aduerſo ſtantium repercuſſum, *a* vltro in ora acto mari: aut imbres Æthiopiæ æſtiuos, iiſdem Eteſiis nubila illò ferentibus in reliquo orbe, Timæus Mathematicus occultam protulit rationem: Phialam appellari fontem eius, mergíque in cuniculos ipſum amnem vapore anhelantem fumidis cautibus, vbi conditur. Verùm Sole per eos dies cominus facto, extrahit ardoris vi, & ſuſpenſum abundare, ac ne deuoretur abſcondi. Id euenire à Canis ortu, per introitum Solis in Leonem, contrà perpendiculum fontis ſidere ſtante, cùm in eo tractu abſumantur vmbræ. Pleriſque è diuerſo opinatis largiorem fluere, ad Septentrionem Sole diſcedête, quod in Cancro & Leone euenit. Ideóque tunc minùs ſiccari. Rurſus in capricornum & Auſtrinum polum reuerſo ſorberi, & ob id parciùs fluere. Sed Timæo ſi quis extrahi poſſe credat, vmbrarum defectus iis diebus & locis ſine fine adeſt. Incipit creſcere Luna noua, quæcunque poſt ſolſtitium eſt, ſenſim modicéque Cancrum Sole tranſeunte, abundantiſſimè autem Leonem. Et reſidit in Virgine, iiſdem, quibus accreuit, modis. In totum autem reuocatur intra ripas in Libra vt tradit Herodotus, centeſimo die. Cum creſcit, reges aut præfectos nauigare eò nefas iudicatum eſt. Auctus eius per puteos menſuræ notis deprehenduntur. Iuſtum incrementum eſt cubitorum xvij. Minores aquæ non omnia rigant: ampliores detinent tardiùs recedendo. Hæ ferendi tempora abſumunt ſolo madente: illæ non dant ſitiente. Vtrunque reputat prouincia. In duodecim cubitis famem ſentit, in tredecim

a Vltra ora acto amne.

tredecim etiamnum eſurit : quatuordecim cubita hilaritatem afferunt : quindecim ſecuritatem:ſexdecim delicias. Maximum incrementum ad hoc æui fuit cubitorum decem & octo, Claudio principe *a* minimúmque Pharſalico bello, veluti necem Magni prodigio quodam flumine auerſante. Cùm ſtetere aquæ, apertis molibus *b* admittuntur. Vt quæque liberata eſt terra, ſeritur. Idem amnis vnus omnium nullas expirat auras. Ditionis Ægypti eſſe incipit à fine Æthiopiæ Syene : ita vocatur peninſula centum mill. paſſuum ambitu, in qua *c* Ceraſtæ ſunt latere Arabiæ, & in aduerſo inſulæ iiij. Philæ DCCCCC. M. paſſ. à Nili fiſſura, vnde appellari diximus Delta. Hoc ſpatium edidit Artemidorus, & in eo ccl. oppida fuiſſe. Iuba cccc. M. p. Ariſtocreon ab Elephantide ad mare dccl. M. *d* Elephantis inſula infrà nouiſſimũ cataractẽ tria M. paſſ. & ſupra Syenen xvj. M.. habitatur, nauigationis Ægyptiæ finis, ab Alexandria cccccLxxxvj. M. paſſ. In tantùm errauere ſuprà ſcripti. Ibi Æthiopicæ conueniunt naues. Nanque eas plicatiles humeris transferunt, quoties ad cataractas ventum eſt. Ægyptus ſuper cæteram antiquitatis gloriam xx. M. vrbium ſibi Amaſe regnante habitata præfert, nunc quoque multis, etiamſi ignobilibus, frequens. Celebratur tamen Apollinis, mox Leucotheæ, & Dioſpolis magna, eadem Thebe portarum cẽtum nobilis fama, Coptos Indicarum Arabicarúmque mercium Nilo proximum emporium. Mox Veneris oppidum, & iterum Iouis, ac Tentyris : infra quod Abydus, Memnonis regia, & Oſiris templo inclytum, vij. M. CCCCC. paſſ. in Lybiam remotũ à flumine. Dein Pto-

a minimũ quinque, Pharſalico bello, *M. V.*

b emittuntur. *Cb.*

c Caſtra, *ex Strabone.*

d elephantine.

lemais, & Panopolis, ac Veneris iterum. Et in Libyco Lycon, vbi montes finiunt Thebaidem. Ab iis oppida Mercurij, Alabaſtron, Canum, & ſupra dictum Herculis. Deinde Arſinoë, & iam dicta Memphis, inter quam & Arſinoiten nomon, in Libyco turres quæ pyramides vocantur, Labyrinthus in Mœotidis lacu nullo addito ligno exædificatus: & oppidum Crialon. Vnum prætereà intus & Arabiæ conterminum, claritatis magnæ, Solis oppidum.

Alexandria. CAP. X.

SEd iure laudetur in littore Ægyptij maris Alexandria, à Magno Alexãdro condita in Africæ parte, ab oſtio Canopico xij. M. paſſ. iuxta Mareotim lacum, *a* qui lacus anteà Arapotes nominabatur. Metatus eſt eam Dinochares architectus pluribus modis memorabili ingenio, xv. M. paſſ. laxitate inſeſſa ad effigiem Macedonicæ chlamydis, orbe gyrato laciniosam, dextera læuáq; anguloſo procurſu, iam tum tamen quinta ſitus parte regiæ dicata. Mareotis lacus à Meridiana vrbis parte, Euripo è Canopico oſtio mittitur mediterraneo commercio, inſulas quoque plures amplexus, triginta M. paſſuum traiectu, ccccc. ambitu, vt tradit Claudius Cæſar. Alij ſchœnos in longitudinem patere xl. faciũt, ſchœnúmque ſtadia triginta, ita fieri longitudinis cl. M. paſſuum, tantundem & latitudinis. Sunt in honore & intra decurſus Nili multa oppida, præcipuè quæ nomina dedere oſtiis, non omnibus, (xj. enim reperiuntur, ſupérque quatuor, quæ ipſi falſa ora appellant) ſed celeberrimis ſeptem, proximo Alexandriæ Canopico, deinde Bolbitino, Sebennitico, Pharnitico, Mendeſico, Tanitico, vltimóque Peluſiaco. Præterea Butos,

a Qui locus anteà Rhacotes nominabatur, ex *Stephano, & Strabone ita legitur.*

Phar-

Pharbætos, Leontopolis, Athribis, Iſidis oppidū, Buſiris, Cynopolis, Aphrodites, Sais, Nauratis, vnde oſtium quidam Naucraticum nominant, *a* quod alij Heracleoticum, Canopico, cui proximum eſt, præferentes.

a Canopico, quod alij Heracleoticum vocāt, cui &c.

Arabia.

CAP. XII.

VLtra Peluſiacum Arabia eſt, ad Rubrum mare pertinens, & odoriferam illam ac diuitem & beatæ cognomine inclytam. Hæc Catabanum & Eſbonitarum & Scenitarum Arabum vocatur, ſterilis, præterquàm vbi Syriæ confinia attingit, nec niſi Caſio monte nobilis. His Arabes iunguntur, ab Oriente Canchlei, à Meridie Cedrei, qui deinde ambo Nabathæis. Hieropoliticus vocatur, alterque Ælaniticus ſinus rubri maris in Ægyptum vergentis, cl. M. paſſuum interuallo inter duo oppida Ælana, & in noſtro mari Gazam. Agrippa à Peluſio Arſinoen rubri maris oppidum, per deſerta cxxv. M. paſſuum tradit, tam paruo diſtat ibi tanta rerum naturæ diuerſitas.

Syria, Palæſtina, Phœnice.

CAP. XII.

IVxtà Syria litus occupat, quondam terrarum maxima, & pluribus diſtincta nominibus. Nanque Palæſtina vocabatur, quà contingit Arabas, & Iudæa, & Cœle, dein Phœnice: & quà recedit intus, Damaſcena: ac magis etiamnum Meridiana, Babylonia. *b* Et eadem Meſopotamia inter Euphratem & Tigrin: quáque tranſit Taurum, Sophene: citra verò etiam Comagene. Et vltra Armeniam, Adiabene, Aſſyria antè dicta: & vbi Ciliciam attingit, Antiochia. Longitudo eius inter Ciliciam & Arabiam cccclxx. M. paſſuum eſt. Latitudo à

b Exinde Meſopotamia.

Seleucia Pieria, ad oppidum in Euphrate Zeugma clxxv. Mill.paſſuum. Qui ſubtiliùs diuidunt, circunfundi Syria Phœnicen volunt, & *a* eſſe oram maritimam Syriæ, cuius pars ſit Idumæa & Iudæa,deinde Phœnice,deinde Syria.Id quod præiacet mare totum,Phœnicium appellatur. Ipſa gens Phœnicum in gloria magna literarum inuentionis & ſiderum, naualiúmque ac bellicarum artium. A Peluſio Chabriæ caſtra, Caſius mons, delubrum Iouis Caſij,tumulus magni Pompeij.Oſtracine.Arabia finitur à Peluſio lxv.M.paſſuum.

Idumæa,Syria,Palæſtina,Samaria.

CAP. XIII.

MOx Idumæa incipit,& Palęſtina,ab emerſu Sirbonis lacus, quem quidam cl.Mill. paſſuum circuitu tradidere, Herodotus Caſio monti applicuit: nunc eſt palus modica. Oppida *b* Rhinocolura, & intus Raphea: Gaza, & intus Anthedon:mons Angaris. Regio per oram Samaria. Oppidum,Aſcalo liberum. Azotus:Iamnes duæ, altera intus, Ioppe Phœnicum, antiquior terrarum inundatione, vt ferunt. Inſidet collem præiacente ſaxo, in quo vinculorum Andromedæ veſtigia oſtendunt. Colitur illic fabuloſa Derceto. Inde Apollonia, Stratonis turris, eadem Cæſarea,ab Herode rege condita: nunc colonia prima Flauia,à Veſpaſiano Imperatore deducta.Finis Palæſtines centum, octoginta nouem millium paſſuum,à confinio Arabiæ: deinde Phœnice.Intus autem Samariæ oppida,Neapolis,quod anteà *c* Mamortha dicebatur,*d* Sebaſte,in monte altiore Gamala.

a *Bud.li.4. de Aſſe, ex vet. cod. ità legit* : Eſſe enim primùm oram maritimã Syriæ ab Arabia,cuius pars ſit Idumæa & Iudæa:deinde Phœnicen. Deinde rurſus Syriam.Introrſus autem. Syria Damaſci Claudi Phœnicen.

b Rhinocera.*Ptol.*

c *Ioſephus lib.* 5. *belli Iud.* Maxbotam *nominat.*

d Sebaſte in mõte, & altiora Gamala.

Iudæa,

Iudæa, Galilæa.
CAP. XIIII.

SVpra Idumæam & Samariam Iudæa longè lateque funditur. Pars eius Syriç iūcta. Galilæa vocatur : *a* Arabiæ verò & Ægypto proxima, Peræa, aſperis diſperſa montibus, & à cæteris Iudæis Iordane amne diſcreta. Reliqua Iudæa diuiditur in toparchias decem quo dicemus ordine : Hiericuntem palmetis conſitam, fontibus irriguam Emmaum, Lyddā, Ioppicam, Acrabatenam, Gophniticam, Thamniticam, Betholenen, Tephenen, Orinen, in qua fuere Hieroſolyma, longè clariſſima vrbium Orientis, non Iudææ modò : Herodium cum oppido illuſtri eiuſdem nominis.

a Arabiæ verò Petræ & Ægypto altera proxima. *Dal.*

Iordanis. CAP. XV.

IOrdanis amnis oritur à fonte *b* Paneade, qui cognomen dedit Cæſareæ, de qua dicemus: amnis amœnus, & quatenus locorum ſitus patitur, ambitioſus, accolíſque ſe præbens, velut inuitus. Aſphaltiten lacum dirum natura petit, à quo poſtremo ebibitur, aquáſque laudatas perdit peſtilentibus miſtas. Ergo vbi prima conuallium fuit occaſio, in lacum ſe fundit, quem plures Geneſaram vocant xvj. M. paſſ. longitudinis, vj. M. latitudinis, amœnis circunſeptum oppidis: ab Oriente Iuliade & Hippo, à Meridie Tarichea, quo nomine aliqui & lacum appellant: ab Occidente Tiberiade, aquis calidis ſalubri.

b Peneade, *Solin.*

Aſphaltites. CAP. XVI.

ASphalites nihil præter bitumen gignit: vnde & nomen. Nullū corpus animalium recipit: tauri camelíque fluitant. Inde fama, nihil in eo mergi. Longitudine, excedit centum M. paſſuum, latitudine maxima *c* xxv. im-

c LXXV. *Ch.*

plet: minima ſex. Proſpicit eum Oriente Arabia Nomadum, à Meridie Macherus, ſecunda quondam arx Iudææ ab Hieroſolymis. Eodem latere eſt calidus fons medicæ ſalubritatis Calirrhoe, aquarum gloriam ipſo nomine præferens.

Gens Eſſenorum.

CAP. XVII.

AB Occidente litora Eſſeni fugitant, vſque quà nocent, gens ſola, & in toto orbe præter cæteras mira, ſine vlla fœmina, omni Venere abdicata, ſine pecunia, ſocia palmarum. In diem ex æquo conuenarum turba renaſcitur, largè frequentantibus, quos vita feſſos ad mores eorum fortunæ fluctus agitat. Ita per ſeculorum millia (incredibile dictu) gens æterna eſt, in qua nemo naſcitur. Tam fœcunda illis aliorum vitæ pœnitentia eſt. Infra hos Engadda oppidum fuit, ſecundum ab Hieroſolymis fertilitate, palmetorúmque nemoribus: nunc alterum Buſtum. Inde Maſada caſtellum in rupe, & ipſum haud procul Aſphaltite. & hactenus Iudæa eſt.

Decapolis. CAP. XVIII.

IVngitur ei latere Syriæ Decapolitana regio à numero oppidorum, in quo non omnes eadem obſeruant. Plurimi tamen Damaſcum & Otopon riguas amne Chryſorrhoa, fertilem Philadelphiam, Raphanam, omnia in Arabiam recedentia. *a* Scythopolin, anteà Nyſam, à Libero patre, ſepulta nutrice ibi, Scythis deductis. Gaddara Hieromiace præfluente, & iam dictum Hippon Dion, Pellam aquis diuitem, *b* Galaſam, Canatham. Intercuſant cingúntque has vrbes tetrarchiæ, regionum inſtar ſingulæ, & in regna contribuuntur. Trachoni-

a Scythopolin deductis Scythis antea Nyſam, à Libero patre ſepulta nutrice ibi.

b *Gadaram*

chonitis. Paneas, in qua Cæſarea cum ſuprà dicto fonte, Abila, Arca, Ampeloeſſa, Gabe.

Tyrus & Sidon. CAP. XIX.

HInc redeundum eſt ad oram atque Phœnicen. Fuit oppidum Crocodilon, eſt flumen memoria vrbium, Dorum, & Sycaminon, promontorium Carmelum, & in monte oppidum eodem nomine, quondam Ecatana dictum. Iuxta Getta, Iebba, riuus Pagida, ſiue Belus, vitri fertiles harenas paruo litori miſcens. Ipſe è palude Cendeuia à radicibus Carmeli profluit. Iuxtà Colonia Claudij Cæſaris Ptolemais, quæ quondam *a* Acce oppidum Ecdippa. Promontorium album. Tyrus quondam inſula, prælto mari ſeptingentis paſſibus diuiſa, nunc verò Alexandri oppugnantis operibus continens, olim partu clara vrbibus genitis, Lepti, Vtica & illa Romani imperij æmula, terrarum orbis auida, Carthagine, etiam Gadibus extra orbem conditis. Nunc omnis eius nobilitas conchylio atque purpura conſtat. Circuitus XIX. M. paſſ. eſt intra Palætyro incluſa. Oppidum ipſum XXIJ. ſtad. obtinet. Inde Euhydra, Sarepta, & Ornithon oppida: & Sidon artifex vitri, Thebarúmque Bœotiarum parens.

a Acon. *Vet. M.*

Mons Libanus. CAP. XX.

ATergo eius mons Libanus orſus, mille quingentis ſtad. Simyram vſque porrigitur, quà Cœle Syria cognominatur. Huic par, interiacente valle, mons aduerſus Antilibanus obtenditur, quondam muro coniunctus. Poſt cũ introrſus Decapolitana regio eſt prædictæque cũ ea tetrarchię, & Paleſtinę tota laxitas

At in ora etiamnum ſubiecta Libano, fluuius Magoras: Berytus colonia, quæ Felix Iulia appellatur, *a* Leontos oppidum, flumen Lycos, Palæbyblos, flumen Adonis. Oppida Byblos, Botrys, Gigarta, Trieris, Calamos: Tripolis, quam Tyrij & Sydonij & Aradij obtinēt. Orthoſia, Eleutheros flumen. Oppida, Simyra, *b* Marathos, contráque Aradum Antarados ſeptem ſtadiorum oppidum, & inſula ducentos paſſus à continente diſtans. Regio in qua ſuprà dicti deſinunt montes, & interiacentibus campis, Bargylus mons incipit. Hinc rurſus Syria, deſinente Phœnice. Oppida Carne, Balanea, Paltos, Gabale: promontorium in quo Laodicea libera, Dioſpolis, Heraclea, Charadrus, Poſidium.

a *Rectiùs*, Leonton, *vt apud Strabonem.*

b *Meliùs in vetuſt. eo.* Marathos. contráque Aradus ſeptē ſtadiorum oppidū, *&c. ex Strab.*

Syria Antiochena.

Cap. XXI.

Deinde *c* promontorium Syriæ Antiochenæ. Intus ipſa Antiochia libera, Epidaphnes cognominata, Oronte amne diuiditur. In promontorio autem Seleucia libera, Pieria appellata.

c *In antiq. cod.* Deinde Syria Antiochię.

Caſius mons.

Cap. XXII.

Svper eam mons eodem, quo alius, nomine, Caſius, cuius excelſa altitudo quarta vigilia orientem per tenebras Solem aſpicit: breui circumactu corporis, diem noctémque pariter oſtendens. Ambitus ad cacumen XIX. M. paſſ. eſt, altitudo per directum iiij. At in ora amnis Orontes, natus inter Libanum & Antilibanum. iuxta Heliopolin. Oppidum Rhoſos, & à tergo Portæ quæ Syriæ appellantur, interuallo Rhoſiorum montium & Tauri. In ora oppidum Myriandros, mons Amanus, in

quo oppidum Bomitæ. Ipſe ab Syris Ciliciam ſeparat.

Cœle Syria. CAP. XXIII.

NVnc interiora dicantur. Cœle habet Apamiã, Marſya amne diuiſam à Nazerinorũ tetrarchia, Bambycen, quæ alio nomine Hierapolis vocatur, Syris verò Magog. Ibi prodigioſa Atargatis, Græcis autem Derceto dicta, colitur. Chalcidem cognominatam ad Belum, vnde regio Chalcidene fertiliſſima Syriæ: & vnde Cyrrhiſtica, Cyrrhum, Gazatas, Gindarenos, Gabenos, tetrarchias duas quæ Granucomatæ vocantur, Hemyſenos, Hylatas, Iturę orũ gentem, & qui ex iis Bætarreni vocantur, Mariammitanos. Tetrarchiam, quæ Mammiſea appellatur, Paradiſum, Pagras, Pinaritas, Seleucias præter iam dictã duas, quæ ad Euphratem & quæ ad Belum vocantur, Carditenſes. Reliqua autem Syria habet, exceptis quæ cum Euphrate dicentur, Arethuſios, Berœeſes, Epiphanenſes. Ad Orientem Laodicenos, qui ad Libanum cognominãtur, Leucadios, Lariſſæos, præter tetrarchias in regna deſcriptas barbaris nominibus xvij.

Euphrates. CAP. XXIV.

ET de Euphrate hoc in loco dixiſſe aptiſſimum fuerit. Oritur in præfectura Armeniæ maioris Caranitide, vt prodidere ex iis qui proximè viderunt, Domitius, Corbulo in monte Aba, Licinius Mutianus ſub radicibus montis, quem Capotem appellant, ſuprà Simyram xij. M. paſſuum initio Pyxirates nominatus. Fluit Derxenẽ primùm, mox *a* Anaetiã, Armeniæ regiones à Cappadocia excludẽs. *a Io. Gop. Anaitiam.* Daſcuſa abeſt à Simyra lxxv. M. paſſuum. Inde nauigatur Paſtonam quinquaginta M. paſſuũ.

Amphipolis, Arabes Scenitæ. Ita fertur vſque Vram locum, in quo conuerſus ad Orientem relinquit Syriæ Palmirenas ſolitudines, quæ vſque ad Petram vrbem, & regionem Arabiæ felicis appellatæ, pertinent.

Palmyra. CAP. XXV.

PAlmyra vrbs nobilis ſitu, diuitiis ſoli, & aquis amœnis, vaſta vndiq; ambitu harenis includit agros: ac velut terris exempta à rerũ natura, priuata ſorte inter duo imperia ſumma Romanorum Parthorúmque, & prima in diſcordia ſemper vtrinque cura, abeſt à Seleucia Parthorum, quæ vocatur ad Tigrin *a* ccccc xxxvij. Mil. paſſ. A proximo verò Syriæ litore *b* ducentis quinquagintaduobus millibus, & à Damaſco vigintiſeptem propius.

a cccxxxvij *M. & Ch.*
b cciij. millibus. *M.*

Hierapolis. CAP. XXVI.

INfra Palmyræ ſolitudines, Stelendena regio eſt, dictæque iam Hierapolis, ac Berœa, & Chalcis. Vltra Palmyram quoque ex ſolitudinibus iis aliquid obtinet Hemeſa, item Elatium, dimidio propior Petræ, quàm Damaſcus. Aſura autem proximè eſt Philiſcum, oppidum Parthorum ad Euphratem. Ab eo Seleuciam dierum decem nauigatio, totidémque ferè Babylonem. Scinditur Euphrates à Zeugmate octogintatribus millibus paſſuum circa vicum Maſſicen Et parte læua in Meſopotamiam vadit per ipſam Seleuciam, circa eam præfluenti infuſus Tigri. Dexteriore autem alueo Babylonem, quondam Chaldeæ caput, petit, mediámque permeans, item quam Otrin vocant, diſtrahitur in paludes. Increſcit autem & ipſe Nili modo ſtatis diebus paulum differens, ac Meſopotamiam inũdat ſole obti-

a In Virginem à Leone tranſgreſſo.

nente viceſimam partem Cancri: minui incipit *a* in Virgine & Leone tranſgreſſo. In totum verò remeat in vigeſimanona parte Virginis.

Cilicia, & adiunctæ gentes Iſauricæ, Homonadum, Piſidia, Lycaonia, Pamphylia, Taurus mons, Lycia.

CAP. XXVII.

b parte, *M.*

c Margiſſos *Ma.*

SEd redeamus ad oram Syrię, cui proxima eſt Cilicia. Flumen Diaphanes, mons Crocodilus *b* portæ Amani montis. Flumina, Andricus, Pinarus, Lycus: ſinus Iſſicus. Oppidum Iſſos, inde Alexandria: flumen Chlorus, oppidum Ægæ liberum, amnis Pyramus, portæ Ciliciæ: oppida, Mallos, *c* Magarſos, & intus Tarſos. Campi Aleij: oppida Caſſipolis, Mopſos liberum Pyramo impoſitum, Thynos, Zephylium, Anchiale. Amnes Saros, Cydnus, Tarſum liberam vrbem procul à mari ſecans. Regio Celenderitis cum oppido. Locus Nymphæum, Solœ Cilicij, nunc Pompeiopolis, Adana, Cibira, Pinara, Pedalie, Halix, Arſione, Tabæ, Doron. Iuxtáque mare Corycos, eodem nomine oppidum, & portus, & ſpecus. Mox flumen Calycadnus: Promontorium Sarpedon: oppida Olme, Myle, promontorium & oppidum Veneris, à quo proximè Cyprus inſula. Sed in continenti oppida, Myanda, Anemurium, Coraceſium, finíſque antiquus Ciliciæ Melas amnis. Intus autem dicendi Anazarbeni, qui nunc Cæſarauguſtani, Caſtabla, Epiphania, quæ anteà Eniandos, Eleuſa, Iconium, Seleucia ſupra amnem Calicaddum, Trachiotis cognomine, à mari relata, vbi vocabatur Hormia,

mia. Præterea intus flumina, Liparis, Bombos, *a* Paradiſus. Mons Imbarus. Ciliciæ Pamphyliam omnes iunxere, neglecta gente Iſaurica. Oppida eius intus Iſaura, Clibanus, Lalaſſis: decurrit autem ad mare Anemurij regione ſuprà dicti. Simili modo omnibus, qui eadem compoſuere, ignorata eſt illi contermina gens Honomadum, quorum intus oppidum Homona. Cætera caſtella xliiij. inter aſperas conualles latent. Inſident verticem Piſidæ, quondam Bolymi appellati, quorum colonia Cæſarea, eadem Antiochia. Oppida Oroanda, *b* Sagaleſſos. Hos includit Lycaonia in Aſiaticã iuriſdictionem verſa, cum qua conueniũt Philomelienſes, Tymbriani, Leucolithi, Pelteni, Hyrienſes. Datur & tetrarchia ex Lycaonia, qua parte Galatiæ contermina eſt, ciuitatem xiiij. vrbe celeberrima Iconio. Ipſius Lycaoniæ celebrantur Tembaſa in Tauro, Sinda in confinio Galatiæ atque Cappadociæ: à latere autem eius ſuper Pamphiliam veniunt Thracum ſoboles, *c* Milyæ, quorum Aricanda oppidum. Pamphylia, antè Mopſopia appellata. Mare Pãphylium Cilicio iungitur. Oppida eius Side, & in monte Aſpendûs, Plantaniſtûs, Perga. Promontorium Leucolla. Mons Sardemiſus, amnis Eurymedon iuxta Aſpendum fluens: Cataractes, iuxta quem Lyrneſſus & Olbia, vltimáque eius oræ Phaſelis. Iunctum ei mare Lycium eſt, génſque Lycia, vnde vaſtus ſinus. Taurus mons, ab Eois veniens litoribus, Chelidonio promontorio *d* diſterminat. Immenſus ipſe, & innumerarum gentium arbiter, dextero latere Septentrionalis, vbi primum ab Indico mari exurgit, læuo Meridianus, & ad Occaſum tendens: mediúmque

a Paradiſus *vet.*

b Agaleſos. *vet.*

c Milieſes. *vet.*

d diſterminatur. *M.*

diſtrahens Aſiam, niſi opprimenti terras occurrerent maria. Reſilit ergo ad Septentriones, flexúſque immenſum iter quærit, velut de induſtria rerum natura ſubinde ęquora opponente hinc Phœnicium hinc Ponticum, illinc Caſpium & Hyrcanium, contráque Mæoticum lacum. Torquetur itaque colliſus inter hæc clauſtra, & tamen victor, flexuoſus euadit vſque ad cognata Riphæorum montium iuga, numeroſis nominibus & nouis, quacunque incedit, inſignis: Imaus prima parte dictus, mox Emodus, Paropamiſus, Cir-
a Pariades. cius, Chambades, a Pharphariades, Choatras, Oreges, Oroandes, Niphates, Taurus. Atque vbi ſe quoque exuperat, Caucaſus: vbi brachia emittit, ſubinde tentanti maria ſimilis, Sarpedon, Coraceſius, Gragus, iterúmque Taurus, etiam vbi dehiſcit, ſéque populis aperit: portarum tamen nomine vnitatem ſibi vindicans, quæ alibi Armeniæ, alibi Caſpiæ, alibi Ciciliæ vocantur. Quinetiam confractus, effugiens quoque maria pluribus ſe gentium nominibus hinc & illinc implet: à dextra Hyrcanus, Caſpius: à læua Pariedrus, Moſchicus, Amazonicus, Coraxicus, Scythicus appellatus. In vniuerſum verò Græcè Ceraunius. In Lycia igitur, à promontorio eius oppidum Simena, mons Chimæra noctibus flagrans, Hephæſtium ciuitas, & ipſa ſæpe flagrantibus iugis. Oppidum Olympus ibi fuit: nunc ſunt montana, Gage, Corydalla, Rhodiopolis. Iuxta mare Lymira cum amne, in quem Arycandus influit, & mons Maſſycites, Andriaca ciuitas, Myra. Oppida, Apyre, & Antiphellos, quæ quondam Habeſſus, atque in receſſu Phelus. Deinde Pyrrha, itémque

Xanthus

Xanthus à mari xv.M. paſſuum, fluménque eodem nomine. Deinde Patara, quæ priùs Sataros, & in monte *a* Sydima. Promontorium Cragus. Vltrà par ſinus priori. Ibi Pinara, & quæ Lyciam finit Telmeſſus. Lycia quondam lx. oppida habuit, nunc xxxvj. habet. Ex his celeberrima præter ſuprà dicta Canas, Candyba, vbi laudatur Oenium nemus, Podalia, Choma præfluente Adeſa, Cyane, Aſcandalis, Amelas. Noſcopium, Tlos, Telandrus. Comprehendit in mediterraneis Cabaliam, cuius tres vrbes, Oenoenda, Balbura, Bubon, à Telmeſſo Aſiaticum mare, ſiue Garpathium, & quæ propriè vocatur Aſia. In duas eam partes Agrippa diuiſit. Vnam incluſit ab Oriente Phrygia & Lycaonia, ab Occidēte Ægeo mari, à Meridie Ægyptio, à Septentrione Paphlagonia. Huius longitudinem ccccl xx.M. paſſuum, latitudinem ccc. M. fecit. Alteram determinauit ab Oriente Armenia minore, ab Occidēte Phrygia, Lycaonia, Pamphilia; à Septentrione prouincia Pontica, à Meridie mari Pamphylio, longam cccccl xxv. M. paſſuum, latam cccxxv. M. In proxima ora Caria eſt, mox Ionia: vltra cum Æolis, Caria Mediæ Doridi circunfunditur, ad mare vtroque latere ambiens. In ea promontorium Pedalium. Amnis Glaucus deferens Telmeſſum. Oppida Dædala, Grya fugitiuorum. Flumen Axon, oppidum, Calydna.

a Solyma, Strab.

Indus fluuius. CAP. XXVIII.

AMnis *b* Indus in Cybiratarum iugis ortus, recipit lx. perennes fluuios, torrentes verò ampliùs centum. Oppidum Caunos liberum, deinde Pyrnos. Portus Creſſa, à quo Rhodus inſula xx.M. locus Loryma. Oppida Thyſſa-

b Hermolaus Ninus, legendum exiſtimat.

nuſa, Paridion, Larymna. Sinas Thymnias. Promontorium Aphrodiſias. Oppidum Hyda. Sinus Schœnus. Regio Bubaſſus. Oppidum fuit Achantus, alio nomine Dolopolis. Eſt in promontorio Gnidos libera, Triopia, dein Péguſa & Stadia appellata. Ab ea Doris incipit: Sed priùs terga, & mediterraneas iuriſdictiones indicaſſe *a* conueniat. Vna appellatur Cibiratica. Ipſum oppidum Phrygiæ eſt, conueniunt eo *b* xxv. ciuitates.

a conueniet, *M.*
b xxij. *Ch.*

Laodicea, Apamia, Ionia, Epheſus.

CAP. XXIX.

Celeberrima *c* vrbe Laodicea. Impoſita eſt Lyco flumini, latera alluentibus Aſopo & Capro, appellata primò Dioſpolis, dein Rhoas. Reliqui in eo conuentu, quos nominare non pigeat, Hydrælitę, Themiſones Hierapolitæ. Alter conuentus à Synnada accipit nomen. Conueniunt Lycaones, Appiani, *d* Eucarpeni, Dorylæi, Midæi, Iulienſes, & reliqui ignobiles populi xv. Tertius Apamiam vadit, antè appellatam Cælenas, dein Ciboton. Sita eſt in radice montis Signiæ, circunfuſa Marſya, Obrima, Orga fluminibus in Mæandrum cadentibus. Marſyas ibi redditur, ortus ac paulò mox conditus, vbi certauit tibiarum cantu cum Apolline, Aulocrenis: ita vocatur conuallis decem M. paſſuum ab Apamia, Phrygiam petentibus. Ex hoc conuentu deceat nominare Metropolitas, Dionyſopolitas, Euphorbenos, Acmonenſes, Peltenos, Silbianos. Reliqui ignobiles IX. Doridis in ſinu Leucopolis, Amaxitos, Elæ⁹. Euthene. Dein Cariæ oppida. Pitaium, Eutanæ, Halicarnáſſus. Sex oppida contributa ei ſunt à magno Alexandro, Theangela, Sibde, Medmaſſa, Euranium,

c vrbs Laodicea impoſita, &c. *M.*
d Cercopeni. *vet.*

ranium, Pedaſum, Telmeſſum. Habitatur inter duos ſinus. Ceramicum & Iaſium. Inde Myndos, & vbi fuit Palæ mindus, Nariandus, Neapolis, Carianda, Termera libera, Bargyla & à quo ſinus Iaſius, Oppidum Iaſus. Caria interiorum nominum fama prænitet: quippe vbi ſunt oppida. Mylaſa libera. Antiochia, vbi fuere Sminethos & Cranaos oppida, nunc eam circumfluunt Mæander & Moſſinus. Fuit in eo tractu & Mæandropolis. Eſt Eumenia Cludro flumini appoſita, Glaucus amnis Lyſias oppidum & Orthoſia, Berecyntius tractus, Nyſa, Trallis, eadem Euanthia & Seleucia & Antiochia dicta. Alluitur Eudone amne, perfunditur Thebaide. Quidam ibi Pygmæos habitaſſe tradunt. Præterea ſunt Thydonos, Pyrrha, Eurome, Heraclea, Amyzon, Alabanda libera, quæ conuentum eum cognominauit: *a* Stratonicea libera, Hynidos, Caramus, Trœzene, Phorontis. Longinquiores eodem diſceptant foro, Othronienſes, Halydienſes, ſeu Hippini, Xyſtiani, Hydiſſenſes, Apolloniatæ, Trapezopolitæ, Aphrodiſienſes liberi. Præter hæc ſunt Coſcinus, Harpaſa appoſita fluuio Harpaſo, quo & Trallicon. cùm fuit, alluebatur, Lydia autem perfuſa flexuoſi amnis Mæandri recurſibus, ſuper Ioniam procedit, Phrygiæ ab exortu Solis vicina, ad Septentrionem Myſiæ, meridiana porte Cariam amplectens, Mæonia antè appellata. Celebratur maximè Sardibus in latere Tmoli montis, qui antè Timolus appellabatur, vitibus conſitus, & ex eo profluente Pactolo, eodémque Chryſorrhoa, ac fonte Tarne: à Mæoniis ciuitas ipſa Hyde vocitata eſt, clara ſtagno Gygeo, Sardiana nunc

a Stratonice, & Alinda libera. *ex Ptol.*

appellatur ea iuriſdictio. Conueniúntq; in eam extra prædictos, Macedones Cadueni, Loreni, Philadelpheni, & ipſi in radice Tmoli Cogamo flumini appoſiti Mæonij, Tripolitani, ijdẽ & Antoniopolitæ Mæãdro alluũtur: Apollonoshieritæ, Myſormolitæ, & alij ignobiles. Ionia ab Iaſio ſinu incipiens, numeroſiore ambitu litorum flectitur. In ea primus ſinus Baſilicus, Poſideũ promontorium & oppidũ, oraculum Brãchidarum appellasum, nunc Didymæi Apollonis, à litore ſtadiorũ viginti. Et inde centũ octoginta. Milletus Ioniæ caput, Lelegeis antè & Pityuſa & Anactoria nominata, *a* ſuper octoginta vrbiũ per cũcta maria genitrix: nec fraudanda ciue Cadmo, qui primus proſam orationẽ cõdere inſtituit. Amnis Mæander ortus è lacu in monte Aulocrene, plurimíſque affuſus oppidis, & repletus fluminibus crebris ita ſinuoſus flexibus, vt ſæpe credatur reuerti. Apamenã primũ peruagatur regionẽ, mox Eumeneticã, ac dein Bargyleticos cãpos: poſtremò Cariã placidus, omnéſque eos agros fertiliſſimo rigãs limo, ad decimum à Mileto ſtadium lenis illabitur mari. Inde mons Latmus, Oppida, Heraclea mõtis eius, cognominis Caricæ, Myûs, quod primò cõdidiſſe Iones narrantur, Athenis profecti, Naulochũ. Priene. In ora quæ Trogilia appellatur, Geſſus amnis. Regio omnibus Ionibus ſacra, & ideo Panionia appellata. Iuxtà fugitiuis conditũ (vti nomen indicio eſt) Phygela. Fuit & Marátheſiũ oppidũ. Supra hęc Magneſia Mæandri cognomine inſignis. à Theſſalica Magneſia orta. Abeſt ab Epheſo xv. M. pa. Trallibus eo amplius MMM. anteà Theſſaloce & Androlitia nominata: & litori appoſita Deraſidas inſulas ſecum abſtulit

a ſuper ſeptuaginta. *vet. & Baſ. exemp.*

ſtulit mari. Intus & Thyatira alluitur Lyco Pelopia aliquando & Euphipa cognominata. In ora autem Manteium, Epheſus Amazonum opus,multis ante expetita nominibus: Alopes,cùm pugnatum apud Troiam eſt, mox Ortygia,& Morges vocata eſt, & Smyrna cognomine Trachea, & Samornion, & Prelea. Attollitur monte Pione, alluitur Cayſtro in Cylbianis iugis orto, multóſque amnes deferente, & ſtagnum Pegaſeum, quod Phyrites amnis expellit. Ab his multitudo limi eſt,quà terras propagat,mediiſque iam campis Syrien inſulam adiecit.Fons in vrbe Callipia,& templum Dianæ complexi è diuerſis regionibus duo Selinuntes. Ab Epheſo Manteium aliud Colophoniorum,& intus ipſa Colophon,*a* Haleſo affluente.Inde Apollinis Clarij phanum, Lebedos:fuit & Notium oppidum.Promontorium Coryceon, mons Mimas ccl. M. paſſ. excurrens,atque in continentibus campis reſidens. Quo in loco magnus Alexander intercidi planitiem eam iuſſerat.vij. M.ccccc. paſſ. longitudine, vt duos ſinus iungeret, Erythráſque cum Mimante circunfunderet. Iuxta eas fuere oppida Pteleon,Helos,Dorion:nunc eſt Aleon fluuius, Corinæum Mimantis promontorium,Clazomene, Parthenie & Hippi, Chytophoria appellatæ,cùm inſulæ eſſent: Alexander idem per duo ſtadia continenti adnexuit.Interiere intus Daphnûs & Hermeſia. & Sipylum.quod antè Tantalis vocabatur,caput Mæoniæ, vbi nunc eſt ſtagnum Sale: ob id & Archæopolis ſubſtituta Sipylo, & indè illi Colpæ, & huic Lebade. Regredientibus inde abeſt xij. M.paſſuum ab Amazone condita, reſtituta ab Alexandro, in orâ

a Halete: *vt Pauſanias meminit.*

Smyrna, amne Melete gaudens non procul orto. Montes Aſiæ nobiliſſimi in hoc tractu ferè explicant ſe, Maſtuſia à tergo Smyrnæ. & Termetis Olympi radicibus iunctus. Is in Dracone deſinit, Draco in Tmolo, Tmolus in Cadmo, ille in Tauro. A Smyrna Hermus amnis campos facit, & nomini ſuo adaptat. Oritur iuxta Doryleum Phrygiæ ciuitatem, multóſque colligit fluuios, inter quos Phrygem, qui nomine genti dato, à Caria eam diſterminat: Hyllum & Cryon, & ipſos Phrygiæ, Myſiæ, Lydiæ amnibus repletos. Fuit in ore eius oppidum Temnos: nunc in extremo ſinu Myrmeces ſcopuli, oppidum Leuce in promontorio quod inſula fuit, finíſque Ioniæ Phocæa. Smyrnænum conuentum magna pars Æoliæ, quæ mox dicetur, frequentat: prætérque Macedones Hyrcani cognominati, & Magnetes à Sipylo. Epheſum verò alterum lumen Aſiæ, remotiores conueniunt Cæſarienſes, Metropolitæ, Cylbiani, inferiores & ſuperiores Myſo Macedones, Meſtaurenſes, Brullitæ. Hypæpeni, Dioshieritæ.

Æolis, Troas, Pergamus.

CAP. XXX.

Æolis proxima eſt, quondam Myſia appellata, & quæ Helleſponto adiacet Troas. Ibi à Phocæa, Aſcanius portus. Dein fuerat Lariſſa: ſunt Cyme, Myrina, quæ Sebaſtopolin ſe vocat: & intus Ægæ, Attalia, Poſidea, Neon tichos, Temnos. In ora autem Titanus amnis, & ciuitas ab eo cognominata. Fuit & Grynia, nunc tantùm portus ſoli, inſula apprehenſa. Oppidum Elæa, & ex Myſia veniẽs Caicus amnis. Oppidum Pitane, Canaius amnis. Intercidêre Canæ, Lyſimachia.

Atarnea,

Atarnea,Carene, Ciſthene , Cilla , Cocillum Thebæ,Aſtyre,Chyrſa,Palæſcepſis , a Gergithos,Neandros: nunc eſt Perperene ciuitas, Heracleotes tractus, Coryphas oppidum , b amnis Grylios. Regio Aphr·diſias , quæ anteà Politiceorgas. R·gio Scepſis , Flumen Euenum. cuius in ripis intercidêre Lyrneſſos & Myletos,In hoc tractu Ida mons. Et in ora quæ ſinum cognominauit & conuentum , Adramytteos,olim Pedaſus dicta. Flumina, Aſtron,Cormalos, Eryannos , Alabaſtros, Hieros ex Ida.Intus mons Gargara, eodémque nomine oppidum. Rurſus in litore Antandros , Edonis prius vocata, deinde Cimmeris, & Aſſos,eadem Apollonia. Fuit & Palamedium oppidum. Promontorium Lecton diſterminans Æolida & Troada. Fuit & Polymedia ciuitas,& Gryſſa,& Lariſſa alia. Sminthe $\bar{u}$ templum durat. Intus Colone intercidit, deportata Adramytteum negotia. Apolloniatæ à Rhyndaco amne, Ereſij Miletopolitæ,Pœmaneni Macedones.c Aſchilacæ,Polichnæi. Pionitæ,Cilices,Mãdagadeni: in Myſia Abretini, & Helleſpontij appellati,& alij ignobiles.Troadis primus locus Amaxitus , dein Cebrenia, ipſaque Troas, Antigonia dicta , nunc Alexandria,colonia Rom. oppidum Nee , Scamander amnis nauigabilis,& in promontorio quondam Sigæum oppidum. Dein portus Achæorum,in quem influxit Xanthus Simoenti iunctus: ſtagnúmque prius faciens Palæſcamander. Cæteri Homero celebrati , Rheſus, Heptaporus, Careſus,Rhodius veſtigia non habent. Granicus diuerſo tractu in Propontida fluit. Eſt tamen & nunc Scamandria ciuitas parua,ac M.cccc.paſſ.remotum à portu Ilium

a Gergetha *Strab.*

bb *Sic Pintianus legit.* Amnes Grylios, ſolus: regio Aphrodiſias, quę antea, Politica Orgas: regio Scepſis.

c Aſculatæ *M.*

immane, vnde omnis rerum claritas. Extra ſinum ſunt Rhœtea litora, Rhœteo & Dardanio & Ariſbe oppidis habitata. Fuit & Achilleon, oppidum iuxta tumulum Achillis conditum à Mitylenæis & mox Athenienſibus. *a* vbi claſſis eius ſteterat. In Sigeo fuit & Æantium, Rhodiis conditum in altero cornu, Aiace ibi ſepulto xxx. ſtad. interuallo à Sigeo, & ipſo in ſtatione claſſis ſuæ. Supra Æolida, & partem Troadis, in mediterraneo eſt, quæ vocatur Teuthrania. quam Myſi antiquitus tenuere. Ibi Caicus amnis iam dictus oritur. Gens ampla per ſe, etiam cùm totũ Myſia appellaretur. In ea Ploniæ. Andeia, Dale, Stabulum Coniſium, Tegium, Balcea, Tiare, Teuthranie, Sarnaca, Haliſerne, Lycide, Parthenium, Thymbre, Oxiopum, Lygdanum, Apollonia, longéque clariſſimum Aſiæ Pergamum, quod intermeat Selinus, præfluit Cetius profuſus Pindaſo monte. Abeſt haud procul Elæa, quã in littore diximus. Pergamena vocatur eius tractus iuriſdictio. Ad eam conueniunt Thiatyreni. Mygdones, Moſſini, Bregmenteni. Hieracomitæ, Perpereni, Tyareni, Hierapolonſes, Harmatopolitæ, Attalenſes, Pantaëſes, Appollonidienſes, aliæque inhonoræ ciuitates. A Rhœteo Dardanium oppidum paruum abeſt ſtad. lxx. Inde xviij. M. promontorium Trapeza, vnde primùm concitat ſe Helleſpontus. Ex Aſia interiiſſe gentes tradit Eratoſthenes Solymorum, Lelegum, Bebrycum, Colycantiorum, Trepſedorum, Iſidorus Arimos, & Capretas, vbi ſit Apamia condita à Seleuco rege, inter Ciliciam, Cappadociam, Cataoniam, Armeniam. Et quoniam ferociſſimas gentes domuiſſet, initio Dameam vocatam.

a vbi claſſis eius ſteterat. in Sigeo. Fuit & Æantion. *In Sigeo enim ſepultũ fuiſſe Achillem, in Rhœteo autem Aiacem, ex Strab. Pomponio. & Stephano notũ eſt.*

Inſula

Inſula ante Aſiam, Pamphylium mare, Rhodus, Samus, Chius. CAP. XXXI.

INſularum ante Aſiam prima eſt in Canopico oſtio Nili à Canopo Menelai gubernatore (vt ferunt) dicta. Altera iuncta ponte Alexandriæ, Colonia Cæſaris Dictatoris, Pharus, quondam diei nauigatione diſtans ab Ægypto nunc è turri nocturnis ignibus curſum nauium regens. Namque fallacibus vadis Alexandria, tribus omnino additur alueis maris, Tegamo, Poſideo, Tauro. In Phœniceo deinde mari eſt ante Ioppen Paria, tota oppidum in qua obiectam belluæ Andromedam fuerunt: & iam dicta Arados inter quam & continentem quinquaginta cubita alto mari (vt author eſt Mutianus) è fonte dulcis aqua tubo coriis facto, vſque *a* à vado trahitur. *a* ad vadum. *Vet.*
Pamphylium mare ignobiles inſulas habet. Cilicium ex quinque maximis Cyprum, ad ortum occaſúmque Ciliciæ ac Syriç obiectam, quondam ix. regnorum ſedem. Huius circuitum Timoſthenes ccccxxix. M. ccccc. prodidit. Iſidorus ccclxxv. M. longitudinem inter duo promontoria, Dinaretum & Acamanta, quod eſt ad occaſum, Artemidorus c l x. ccccc. Timoſthenes cc. vocatam ante Acamantida, Philonides Ceraſtin, Xenagoras & Aſpeliam & Amathuſiam, & Macariam Aſtynomus Crypton & Coliniam. Oppida in xv. Paphos, Palæpaphos, Curias, Citium, Corineum Salamis, Amathus, Capethes, Solœ, Lamaſeus, Epidarum, Chytri, Arſinoe, Carpaſium Golgi. Fuere & ibi Cinyria, Marium, Idalium. Abeſt ab Anemurio Ciliciæ, quinquaginta M. paſſ. Mare, quod prætenditur, vocant Aulona Cilicium. In eodem ſitu Elæuſa inſula

eſt, & quatuor ante promontorium ex aduerſo Syriæ Clides, rurſúſque ab altero capite Stiria. Contra Neampaphum Hierocepia. Contra Salamina, Salaminæ. In Lycio autem mari Illyris, Telendos, Attelebuſſa, Cypriæ tres ſteriles, & Dionyſia, priùs Caretha dicta. Deinde contra Tauri promontorium peſtiferæ nauigantibus Chelidoniæ, totidem ab iis cum oppido Leucola, Pactiæ, Laſia, Nymphais, Macris, Megiſta, cuius ciuitas interiit. Maltæ deinde ignobiles. Sed contra Chimæram Dolichiſte, Chirogylium, Crambuſſa, Rhoge, Enagora viij. M. paſſuum Dædaleon duæ, Cryeon tres, Strongyle, & contra Sidyma Antiochi, Glaucúmque verſus amnem Laguſa, Macris, Didymæ, Helbo, Scope, Aſpis & in qua oppidum interiit Telandria. proximáque *a* Cauno Rhoduſſa. Sed pulcherrima & libera Rhodos, circuitu cxxx. mill. paſſ. aut ſi potiùs Iſidoro credimus, ciij. habitata vrbibus Lindo, Camiro, Ialyſo nunc Rhodo. Diſtat ab Alexandria Ægypti ccccclxxviij. mill. vt Iſidorus tradit: vt Eratoſthenes cccclxix. mill. vt Mutianus, D. à Cypro clxvj. Vocitata eſt anteà Ophiuſa, Aſtertia, Æthræa, Trinacria, Corymbia, Pœeſſa, Atabyria, ab rege. Deinde *b* Macria, & Oloëſſa. Rhodiorum inſulæ, Carpathus, quæ mari nomen dedit: Caſos, Achne olim, Niſyros diſtans ab Gnido xij. mil. ccccc. Porphyris anteà dicta. Et eodem tractu media inter Rhodum Gnidúmque Syme. Cingitur xxxvij. mill. ccccc. Portus benignè præbet octo. Præter has circa Rhodum, Cyclopis, Teganon, Cordyluſa, Diabetæ iiij. Hymos, Chalce cum oppido, *c* Seutluſa

a Cynorhoduſſa *Vet.*

b Macaria *Pomp. Mel.*

c Teutluſa. *Stephan.*

ſa, Narthecuſa, Dimaſtos, Progne: & à Gnido, Ciſeruſſa, Therionarce, Calydine cum tribus oppidis, Notio, Niſyro, Mendetero. & in Arconneſo oppidum Ceramus. In Cariæ ora, quæ vocantur Argiæ, numero viginti, & Hyetuſſa, Lepſia, Leros. Nobiliſſima autem in eo ſinu Cos. ab Halicarnaſſo quindecim mill. paſſ. diſtans, circuitu centum vt plures exiſtimant, Merope vocata: Cos, vt Staphylus: Meropis, vt Dionyſius: dein Nymphæa. Mons ibi Prion, & Niſyron abruptam illi putant, quæ Porphyris anteà dicta eſt. Hinc Carianda cum oppido. Nec procul ab Halicarnaſſo Pidoſus. In Ceramico autem ſinu Priaponneſos, Hipponneſos, Pſyra, Mya, Lampſemandus, Paſſala, Cruſſa, Pyrhe, Sepiuſſa, Melano: paulùmque à continente diſtans, quæ vocata eſt Cinædopolis, probroſis ibi relictis à rege Alexandro. Ioniæ ora *a* Ægeas & Corſeas habet, & Icaron de qua dictum eſt: Laden, quæ prius Late vocabatur atque inter ignobiles aliquot, duas Camelidas Mileto vicinas: *b* Mycalen, Trogilias, Trepſilion: Argennon, Sandalion, Samon liberam, circuitu octoginta ſeptem mill. paſſuum: aut, vt Iſidorus, centum Partheniam primùm appellatam, Ariſtoteles tradit, poſteà Dryuſam, deinde Anthemuſam. Ariſtocritus adiicit Melamphyllum, dein Cypariſſiam: alij Parthenoaruſam, Stephanen. Amnes in ea Imbraſus, Cheſius, Ibettes. Fontes Gigarto, Leucothea. Mons Cercetius. Adiacent inſulæ, Rhypara, Nymphæa, Achillea. Par claritate ab ea diſtat xciij. M. paſſuum cum oppido Chios libera, quam Æthaliam Ephorus priſco nomine appellat. Metrodorus &

a Trageas, *quas etiã in hoc maris tractu prope Ladã Strabo & Steph. collocarunt.*

b Mycalæ Trogyliã.

Cleobulus Chiam, à Chione nympha, aliqui à niue, & Macrin & Pityuſam. Montem habet Pellenæum, marmor Chium. Circuitu cxxv. M. paſſ. colligit, vt veteres tradidere. Iſidorus ix. millia adiicit. Poſita eſt inter Samum & Leſbum, ex aduerſo maximè Erythrarum. Finitimæ ſunt, Thalluſa, quam alij *a* Dapnuſam ſcribunt, OEnuſſa, Elaphites, Euryanaſſa, Arginuſa cum oppido, iam hæ circa Epheſum, & quæ Piſiſtrati vocantur, Anthinæ, Myonneſos, Diareuſa. In vtraque oppida intercidere. Poroſelene cum oppido, Cerciæ, Halone, Commone, Illetia, Lepria, & Rheſperia, Procuſæ, Bolbulæ, Phanæ, Priapos, Syce, Melane, Ænare, Siduſa, Pela, Drymuſa, Anydros, Scopelos, Sycuſſa, Marathuſſa, Pſile, Peritheuſa, multæque ignobiles, Clara verò in alto Teos cum oppido, à Chio lxxxj. M. paſſuum tantundem ab Erithris. Iuxta Smyrnam ſunt Periſtrides, Carteria, Alopece, Elæuſſa, Bachina, Pyſtira, Crommyonneſos, Meuale. Ante Troada Aſcaniæ, Platæe iij. Dein Lamiæ, Plitaniæ ij. Plate, Scopelos, Getone: Artheidon, Celæ, Laguſſæ, Didymæ: Clariſſima autem Leſbos, à Chio ſexagintaquinque mill. paſſ. Hemerte, & Laſia, Pelaſſia, Ægira, Æthiope, Macaria appellata fuit octo oppidis inclyta. Ex iis Pyrrha hauſta eſt mari. Ariſbe terrarum motu ſubuerſa. Antiſſam Methymna traxit in ſeipſam viij. vrbibus Aſiæ in xxxij. M. paſſuum vicina. Et Agamede obiit. & Hiera. Reſtant Ereſos, Pyrrha & libera Mitylene, annis D. potens. Tota inſula circuitur, vt Iſidorus, clxxiij. M. paſſuum vt veteres, cxcv. M. Montes habet Lepethymum Ordymnum, Maciſtum, Creonem, Olym-

a Daphnuſam.

lympum. A proxima continente abeſt vij. M. ccccc. paſſuum. Inſulæ appoſitæ. Sandalion, Leucæ quinque. Ex iis Cydonia cum fonte calido Argenuſſæ ab Æge iiij. M. paſſuum diſtant. Dein Phelluſa, Pedna. Extra Helleſpontum aduerſa Sigæo litori adiacet Tenedus Leucophrys dicta & Phœnice, & Lyrneſſos. Abeſt à Leſbo lvj. M. paſſuum: à Sigæo xij. M. ccccc.

Helleſpontus, Myſia, Phrygia, Galatia, Bithynia, Boſphorus.

CAP. XXXII.

IMpetum deinde ſumit Helleſpontus, & mare incũbit, vorticibus limitem fodiens, donec Aſiam abrumpat Europæ. Promontorium id appellauimus *a* Trapezam: ab eo decem mill. paſſuum. Abydum oppidum, vbi anguſtiæ ſeptem ſtadiorum. Deinde Percote oppidum, & Lampſacum, anteà Pityuſa dictum. Parium colonia, quam Homerus Adraſtiam appellauit. Oppidum Priapos, amnis Æſepus, Zelia, Propontis, ita appellatur vbi ſe dilatat mare. Flumen Granicum, Artace portus, vbi oppidum fuit. Vltra inſula, quam continenti iunxit Alexander, in qua oppidum Mileſiorum Cyzicum, anteà vocitatum Arconneſos, & Dolionis, & Dindymis, cuius à vertice mons Dindymus. Mox oppida Placia, Ariacos, Scylace, quorum à tergo mons Olympus, Mæſius dictus: ciuitas Olympena. Amnes Horiſius, & Rhyndacus, antè Lycus vocatus. Oritur in ſtagno Artynia iuxta Miletopolim: recipit Maceſton, & pleroſque alios, Aſiam Bithyniámque diſterminans. Ea appellata eſt Cronia, dein Theſſalis, dein Maliande & Strymonis. Hos Home- *a Treſiã&.*

rus Halizonas dixit,quando præcingitur gens mari. Vrbs fuit immenſa Attuſa nomine:nunc ſunt xv. ciuitates, inter quas Gordiu Come, quæ Iuliopolis vocatur, & in ora Daſcylos. Deinde flumen Gebes, & intus Helgas oppidum, quæ Germanicopolis, alio nomine Booſcœte ſicut Apamia, quæ nunc Myrlea Colophoniorum: flumen Etheleum, antiquus Troadis finis, & Myſiæ initium. Poſteà ſinus, in quo flumen Aſcanium, oppidum Bryllion, amnes Hylas, & Cios cum oppido eiuſdem nominis, quod fuit emporium non procul accolentis Phrygiæ, à Mileſiis quidem conditum,in loco tamen qui Aſcania Phrygiæ vocabatur. Quapropter non alibi aptiùs de ea *a* dicatur. Phrygia Troadi ſuperiecta, populiſque à promontorio Lecto ad flumen Etheleum prædictis. Septentrionali ſui parte Galatiæ contermina, Meridiana Lycaoniæ, Piſidiæ, Migdoniæque, ab Oriente Cappadociam attingit. Oppida ibi celeberrima præter iam dicta, Ancyra, *b* Andria, Celænæ, Coloſſæ, Carina, Cotiaion, Cerane, Iconium, Midaion. Sunt autores tranſiſſe ex Europa Myſos, & Brygas, & Thynos, à quibus appellantur Myſi, Phryges, Bithyni. Simul dicendum videtur & de Galatia, quæ ſuperpoſita agros maiori ex parte Phrygiæ tenet capútque quõdam eius Gordium, Qui partem eam inſedere. Gallorum Toliſtopogi: & Voturi, & Ambitui vocantur, qui Mæoniæ & Paphlagoniæ regionem, Trocmi. Prætenditur Cappadocia à Septentrione & Solis ortu, cuius vberrimam partem occupauere Tectogaſes, ac Teutobodiaci. Et gentes quidem hæ. Populi verò ac tetrachiæ omnes numero cxcv. Oppida

a dicetur *Vet.*

b Andira,

pida, Tectoſagum Ancyra, Troemorum Tauium, Tolliſtobogorum Peſinûs. Præter hoc, celebres Attalenſes, Araſenſes, Comenſes, Dioshironitæ, Lyſtreni, Neapolitani, OEandenſes, Seleucenſes, Sebaſteni, Timoniacenſes, Tebaſeni. Attingit Galatia & Pamphyliæ Gabaliam, & Milyas, qui circa Barin ſunt, & Cyllanticum, & Oroandicum Piſidiæ tractum. Item Lycaoniæ partem Obigenen, Flumina ſunt in ea præter iam dicta, Sangarium & Gallus, à quo nomen traxere Matris Deûm ſacerdotes. Nunc reliqua in ora, à Cio intus in Bithynia Pruſa, ab Annibale ſub Olympo condita. Inde Nicæam vigintiquinque millia paſſuum interueniente Aſcanio lacu. Deinde Nicæa in vltimo Aſcanio in ſinu, quæ priùs Olbia: & Pruſa item altera ſub Hippio monte. Fuere Pythopolis, Parthenopolis, Coryphanta. Sunt in ora amnes, Æſius, Bryazon, Plataneus, Areus, Siros, Gendos, qui & Chryſorrhoas, Promontorium, in quo *a* Megarice oppidum fuit. Inde Craſpedites ſinus, vocabatur, quoniam id oppidum velut in lacinia erat. Fuit & Aſtacum, vnde & ex eo Aſtacenus idem ſinus. Fuit & Libyſſa oppidum, vbi nunc Annibalis tantùm tumulus: eſt in intimo ſinu Nicomedia Bithyniæ præclara, Leucatas promontorium, quo includitur Aſtacenus ſinus à Nicomedia xlij. M. cccccc. Rurſúſq; coeuntibus terris anguſtiæ pertinentes vſque ad Boſphorum Thracium. In eis Chalcedon libera. *b* à Nicomedia lxxij. ccccc. Proceraſtis anteà dicta, dein Compulſa: poſteà Græcorum oppidũ, quòd locum eligere neſciſſent, ſeptem ſtadiis diſtante Byzantio, tanto feliciore omnibus modis ſede. Cæterùm intus in Bithynia

a Megaricô- *Steph.*

b à Nicomedia lxxij. M. D. paſſ. Ceraſtis anteà dicta, dein colpoeſſa.

Colonia Apamena, Agrippenſes, Iuliopolitæ Bithynion. Flumina, Syrium, Lapſias, Pharmicas. Alces, Crynis, Lylæus, Scopius, Hieras, qui Bithyniam & Galatiam diſterminat. Vltra Chalcedona Chryſopolis fuit. Deinde Nicopolis, à qua nomen etiamnum ſinus retinet: in quo portus Amyci. Deinde Naulochũ promontorium. Eſtiæ templum Neptunis, Boſphorus D. p. interuallo Aſiam Europæ iterum auferens, abeſt à Chalcedone xij. M. ccccc. p. Inde fauces primæ viij. M. ccl. paſ. vbi *a* Phinopolis oppidum fuit. Tenent oram omnem Thyni, interiora Bithyni. Is finis Aſiæ eſt, populorúmque cclxxxij. qui ad eum locum à fine Lydiæ numerantur. Spatium Helleſponti & Propontidis, ad Boſphorum Thracium c. lxxxviij. M. paſſuum diximus, à Chalcedone Sigeum Iſidorus ccclxij. M. ccccc. paſſ. tradidit. Inſulæ in Propontide ante Cyzicum Elaphonneſus, vnde Cyzicenum marmor eadem Neuris, & Proconneſus dicta. Sequuntur Ophiuſa, Acanthus, Phœbe, Scopelos, Porphyrione, Halone cum oppido. Delphacia: Polydora. Artacæon cum oppido. Eſt & contra Nicomediam Demonneſos. Item vltra Heracleam aduerſa Bithyniæ Thynnias, quam Barbari Bithyniam vocant. Eſt & Antiochia, & contra fauces Rhyndaci Beſbicos, decem & octo mil. circuitu. Eſt & Elæa, & duæ Rhoduſſæ, Erebinthus, Megale, Chalcitis, Pityodes.

a Sphyropolis *Vet. aliȷ* Boſphoropolis.

C. PLI-

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIAE Liber VI.

Pontus Euxinus. CAP. I.

PONTVS Euxinus, anteà ab inhoſpitali feritate Axenos appellatus, peculiari inuidia naturæ ſine vllo fine indulgentis auiditati maris, & ipſe inter Europam Aſiámque funditur. Non fuerat ſatis Oceano ambiſſe terras, & partem earum aucta *a* immanitate abſtuliſſe, non irrupiſſe fractis montibus, *b* Calpéque Africæ auulſa tanto maiora abſorbuiſſe, quàm reliquerit, ſpatia, non per Helleſpontum Propontida infudiſſe, iterum terris deuoratis: à Boſphoro quoque in aliam vaſtitatem panditur nulla ſatietate, donec expatienti *c* lacus à Mæoti rapinam ſuã iungant. Inuitis hoc accidiſſe terris indicio ſunt tot anguſtiæ, atque tam parua naturæ repugnantis interualla, ad Helleſpontum octingentorum ſeptuagintaquinque paſſuum ad Boſphoros duos, vel bubus meabili tranſitu. Vnde nomen ambobus, & tanquam in diſſociatione germinata concors. Alitum quippe cantus, canúmque latratus inuicem audiuntur, vocis etiam humanæ commercia, inter duos orbes *d* manente colloquio, niſi cùm idipſum auferunt venti. Menſuram Ponti à Boſphoro ad Mæotium lacum quidam ſe-

a T. *inanitate.*
b Calpéque Abilę auulſa.
c lacus Meotis rapinam ſuam iungat. *Baſil.* 4. meante, *alij* manante.

cere XIIII.:riginta octo mill. ccccc. paſſ. Eratoſthenes centum minorem. Agrippa à Chalcedone ad Thaſin X. mill. Inde Boſphorum Cimmerium trecenta ſexaginta mil. Nos interualla generatim ponemus comperta in noſtro æuo, quando etiam in ipſo ore Cimmerio pugnatum eſt. Ergo à faucibus Boſphori eſt amnis Rhebas, quem aliqui Rhœſum dixerunt. Deinde Pſillis, portus Calpas, Sangarius fluuius ex inclytis. Oritur in Phrygia, accipit vaſtos amnes, inter quos Tembrogiū & Gallum. Idem *a* Sangarius à plerîſque dictus Coralius, à quo incipiunt Maryandini ſinus. oppidúmque Heraclea. Lyco flumini appoſitum. Abeſt à Ponti ore millibus ducentis: portus Acone, veneno aconito dirus, ſpecus Acheruſia. Flumina Pedopiles, Callichorum, Sonantes. Oppidum Tium, ab Heraclea trigintaocto mil. paſſ. fluuius *b* Bilis.

a Sagaris *Ouid. 4. de Pont,*

b aliâs Bilis,

Gens Paphagonum & Cappadocum.

CAP. II.

Vltra quē gens Paphlagonia, quam Pylæmeniam aliqui dixerunt incluſam à tergo Galatia. Oppidum Maſtya Mileſiorum, deinde Cromna. Quo loco Henetos adiicit Nepos Cornelius, à quibus in Italia ortos cognomines eorum Venetos credi poſtulat. Seſamum oppidum, quod nunc Amaſtris. Mons Cytorus, à Tio lxiiij. M. paſſ. Oppida Cimolis, Stephane, amnis Parthenius. Promontorium Carambis vaſto excurſu. abeſt à Ponti oſtio cccxv. M. paſſuum, vel vt aliis placuit. cccl. M. Tantundem à Cimmerio, aut vt aliqui maluêre, cccxij. M. cccc. Fuit & oppidum eodem nomine, aliud inde Armine: nunc eſt colonia Sinope, à Cytoro clxiiij. M. Flumen

Va-

Varetum, gens Cappadocum, oppidũ Gaziura & Gazelum, amnis Halis, à radicibus Tauri per Cataoniam Cappadociámque decurrens. Oppida Gangre, Cariſſa. Amiſum liberũ, à Sinope CXXX.M. paſſuum. Eiuſdémque nominis ſinus tanti receſſus, vt Aſiam penè inſulam faciat, CC.M. paſſuum haud ampliùs per continentem ad Iſſicum Ciliciæ ſinum. Quo in omni tractu proditur, tres tantùm gentes Græcas iure dici, Doricam, Ionicam, Æolicam, cæteras barbarorum eſſe. Amiſo iunctum fuit oppidum Eupatoria à Mithridate conditum. Victo eo, Pompeiopolis vtrumque appellatum eſt.

Cappadocia. CAP. III.

CAppadocia intus habet coloniam Claudij Cæſaris Archelaidem, quam præfluit Halis: oppida Comana, quod Sarus: Neocæſaream, quod Lycus: Amaſiam, quod Iris, in regione Gazacena. In Colopena verò Sebaſtiam, & Sebaſtopolin. Hæc parua, ſed paria ſuprà dictis. Reliqua ſui parte Melitam à Semiramide cõditam, haud procul Euphrate: Diocæſaream. Tyana, Caſtabala, Magnopolim, Zelam: & ſub monte Argæo Mazacam, quæ nunc Cæſarea nominatur. Cappadociæ pars prætenta Armeniæ maiori, Melitene vocatur: Comagenæ, Cataonia: Phrygiæ, Garſauritis: Sargauſaranæ, Cammanene: Galatiæ, Morimene: vbi diſterminat eos Cappadox amnis, à quo nomen traxere, antea Leucoſyri dicti. A Neocæſarea ſuprà dicta minorem Armeniam Lycus amnis diſterminat. Eſt & Ceraunus intus clarus. In ora autem ab Amyſo oppidum & flumen Chadiga, Lycaſtum, à quo Themiſcyra regio. Iris flumen deferens Lycum. Ciuitas Ziela intus,

nobilis clade Triarij, & victoria C. Cæſaris: in ora amnis Thermodoon ortus ad caſtellum, quod vocant Phanarœam, prætérque radices Amazonij montis lapſus. Fuit oppidum eodem nomine, & alia quinque, Phamizoniũ, Themiſcyra, Sotira, Amaſia, Comana, nunc Manteium.

Themiſcyrenæ regionis gentes.

CAP. IIII.

Gentes, Genetarum, Chalybum. Oppidum Cotyorum, Gentes Tybareni, Moſſyni notis ſignates corpora. Gens Macrocephali, oppidum Ceraſus, portus Cordulæ, Gentes Bechires, Buzeri, Flumen Melas. Gens Macrones, Sideni, fluménque Sidenum, quo alluitur oppidum Polemonium, ab Amiſo cxx. M. paſſuum Inde flumina Iaſonium, Melanthium, & ab Amiſo lxxx. M. paſſuum, Pharnacea oppidum, Tripolis caſtellum & fluuius. Item Philocalia, & ſine fluuio Liuiopolis, & à Pharnacea centum M. paſſuum. Trapezûs liberum, vaſto monte clauſum. Vltra quod gens Armenochalybes, & *a* maior Armenia xxx. M. paſſuum diſtans. In ora ante Trapezunta flumen Pyxites, vltrà verò gens Sannorum Heniochorum. Flumen Abſarum cum caſtello cognomine in faucibus, à Trapezunte cl. M. paſſuum. Eius loci à tergo montium Iberia eſt: in ora verò Heniochi, Ampreutæ, Lazi. Flumina *b* Campſeonyſis, Negrus, Bathys, Gentes Colchorum. Oppidum Matium, flumen Heracleum, & promontorium eodem nomine. Clariſſimúſque Ponti Phaſis. Oritur in Moſchis: nauigatur quamlibet magnis nauigiis xxxviij. M. ccccc. paſſ. inde minoribus lõgo ſpatio pontibus cxx. peruius. Oppida in ripis habuit complura: celeberra-

a à maiori Armenia. *Man.*

b *Pin.* Acãſis, Mogros Bathys, *adſtipulante Arrhiano.*

berrima, Tyritacen, Cygnum, & in faucibus Phaſin. Maximè autem inclaruit Æa, XV. M. paſſuum à mari, vbi Hippos & Cyanos vaſti amnes è diuerſo in eum confluunt. Nunc habet Surium tantum, & ipſum ab amne influente ibi cognominatum, vſquequò magnarum nauium capacem eſſe diximus. Et alios accipit fluuios, magnitudine numeróque mirabiles, inter quos Glaucum. In ore eius inſulæ ſine *a* nomine. Abeſt Abſaro lxxv. M. Inde aliud flumen Charien. Gens Salæ, antiquis Phthirophagi dicti, & Suani. Flumen Cobum à Caucaſo per Suanos fluens. Dein Rhoas. Regio Ecrectice. Amnes *b* Sigania, Terſos, Atelpos, Chryſorrhoas, gens Abſilæ, Caſtellum Sebaſtopolis, à Phaſide centum M. paſſ. gens Sanigarum, oppidum Cygnus, flumen & oppidum *c* Piti ûs. Deinde multis nominibus Heniochorum gentes.

a nomine, ab Abſmo *Vet. & Ch.*

b Singames Tapſuras, Aſtelephus. *adſtipulante eodem Arrhiano.*

c Vet. eod. Penius, *quē fluuium in hoc tractu recenſet & Ouid. 4. de Ponto.*

Regio Colchica, Achæi, & cæteri eodem tractu. CAP. V.

SVbiicitur Ponti regio Colchica, in qua iuga Caucaſi ad Rhiphæos montes torquentur, vt dictum eſt, altero latere in Euxinum & Mæotin deuexa, altero in Caſpium & Hircaniũ mare. Reliqua litorũ ferę nationes tenent, Melanchlæni, Coraxi vrbe Colchorum Dioſcuriade, iuxta fluuium Anthemunta, nunc deſerta: quondam adeò clara, vt Timoſthenes in eam CCC. nationes, quæ diſſimilibus linguis vterentur, deſcendere prodiderit. Et poſtea à noſtris cxxx. interpretibus negotia ibi geſta. Sunt qui conditam eam ab *d.* Amphito & Telchio, Caſtoris ac Pollucis aurigis putent, à quibus ortam Heniochorum gentem feram

b Strabo li. II. caſtoris & Pollucis.

conſtat. A Dioſcuriade oppidum Heracleum: diſtat à Sebaſtopoli lxxx. paſſ. Achæi, Mardi, Cercetæ: pòſt eos Serri, Cephalotomi. In intimo eo tractu Pityûs oppidum opulentiſſimum, ab Heniochis direptum eſt. A tergo eius Epogeritæ, Sarmatarum populus in Caucaſi iugis: poſt quem Sauromatæ. Ad hos confugerat Mithridates Claudio principe, narrauítque Thalos iis eſſe confines, qui ab Oriente Caſpij maris fauces attingerent: ſiccari eas æſtu recedente. In ora autem iuxta Cercetas, flumen Icaruſa, cum oppido Hiero & flumine, ab Heracleo cxxxvj. M. *a* Inde promontorium Cronea, quo ſupercilium arduum tenent Toretæ, ciuitas Sindica ab Hiero lxvij. mill. paſſ. Flumen Sceaceriges.

auriga nō Amphitum & Telchiū, ſed Amphiſtratum & Rhecam nominat.

a *Rectiùs vet. cod.* Inde promōtoriū Crunœ à quo ſuperciliū, *&c.*

Boſphoros Cimmericus, Mæotis.

CAP. VI.

INde ad Boſphori Cimmerij introitum octogintaocto millia cccc. paſſ. Sed ipſius peninſulæ inter Pontum & Mæotin lacum excurrentis, non amplior octoginta ſeptem mil. ccccc. paſſ. longitudo eſt: latitudo nuſquam *b* infrà duo iugera. Eionem vocant. Ora ipſa Boſphori, vtrinque ex Aſia atque Europa, curuatur in Mæotin. Oppida, in aditu Boſphori primo Hermonaſſa, dein Cepi Mileſiorum. Mox Stratoclia, & Phanagoria, & pene deſertum Apaturos, vltimóque in oſtio Cimmerium, quod antea Cerberion vocabatur.

b intra. *Vetuſt.*

Gentes circa Mæotin. CAP. VII.

INde Mæotis lacus, in Europa dictus, A Cimmerio accolunt Mæotici, Vali, Serbi, Archi, Zingi, Pſeſij. Dein Tanain amnem, gemino ore influentem, incolunt Sarmatæ, Medorum, (vt ferunt) ſoboles, & ipſi in multa genera diuiſi:

uiſi. Primò Sauromatæ Gynæcocratumeni: vnde Amazonum *a* connubia. Dein Euazæ, Cortæ, Cicimeni, Meſſeniani, Coſtobocci, Choatræ, Zigœ, Dandari, Thuſſagetæ, *b* Turcę, vſque ad ſolitudines ſaltuoſis conuallibus aſperas: vltra quas Arimphæi, qui ad Riphæos pertinent montes, Tanain ipſum Scythæ Silyn vocant. Mæotin Temerinda, quod ſignificat matrem maris. Oppidum in Tanais quoque oſtio fuit. Tenuere finitima primi Cares, dein Clazomenij & Mæones, poſteà Panticapenſes. Sunt qui circa Mæotin ad Ceraunios montes *c* altiores has tradunt gentes, à litore Napæas, ſupràque Eſſedones Colchis iunctos, ac montium cacuminibus. Dein Carmacas, Oranos, Antacas, Mazacas, Aſcanticos, Acapeatas, Agagammatas, Phicaros, Rhimoſolos, Aſcomarcos: & ad iuga Caucaſi Icatalas, Imaduchos, Ranos, Anclacas, Tydios, Caraſtaſcos. Aſuciandas, Lagoum amnem ex montibus Catheis, in quem defluit Opharus: vbi gẽtes Caucadas, Opharitas, *d* Amnem Menotharum. Imituenis ex montibus ſciſſum, inter Agedos, Carnadas, Gardeos, Acciſos, Gabros, Gregatos. Circáque fontem *e* Imitiſſi. Imithuos, & Aparthenos. Alij influxiſſe eò Suitas. Auchetas, Satarneos, Aſampatas. Ab his Tanaitas & Nepheonitas viritim deletos. Aliqui flumen Opharium labi per Cantecos & Sapeos: Tanain verò tranſiſſe Phatareos, Herticeos, Spondolicos, Sinthietas, Amaſſos, Iſſos, Catacetos, Tagoros, Catonos, Neripos, Agaddeos, Mandareos, Saturcheos, Spaleos.

a regna *Vet.*
b Iurcæ. *Pin.*
c altiores. *non legitur in quibuſdã vet. cod.*
d Pintianus ex vetuſtis cod. ſic legit: Amnes Menotharũ Imituem ex montibus ciſſis.
e Imituis.
f nunc reddatur ingẽs in mediterraneo ſinus. *Man. & Ch.*

Cappadocia, Armenia. CAP. VIII.

PEracta eſt interior ora, omnéſque accolæ: *f* nunc reddantur gentes in mediterraneo

Digitized by Google

ſinu:in quo multa aliter, ac veteres, proditurum me non eo inficias, anxia perquiſita cura,rebus nuper in eo ſitu geſtis à Domitio Corbulone,regibúſque inde miſſis ſupplicibus aut regum liberis obſidibus. Ordiemur autem à Cappadocum gente. Longiſſimè hæc Ponticarum omnium introrſus recedens, minorem Armeniam maiorémque & Comagenen læuo ſuo latere tranſit: dextera verò omnes in Aſia dictas gentes,plurimis ſuperfuſa populis: magnóque impetu ſcandens ad ortum Solis & Tauri iuga,tranſit Lycaoniam, Piſidiam, Ciliciam:vadit ſuper Antiochiæ tractum,& vſque ad Cyrrheſticam eius regionem parte ſua,quę vocatur Cataonia contendit.Itaque ibi longitudo Aſiæ XII.quinquag nta M. paſſuum efficit,latitudo ccccccxl.M.

Armenia dua. CAP. IX.

ARmenia autem maior incipiens à Pariedris montibus,Euphrate amne (vt dictum eſt)aufertur Cappadociæ, & quà diſcedit Euphrates, Meſopotamiæ haud minus claro amne Tigri. Vtrunque fundit ipſa, *a* & initium Meſopotamiæ facit, inter duos amnes itu-ræ. Quod intereſt ibi, tenent Arabes Orei. Sic finem vſque in Adiabenen perfert. Ab ea tranſuerſis iugis incluſa, latitudinem in læuo pandit ad Cyrum amnem tranſuerſa in Araxem: longitudinem verò ad minorem vſque Armeniam, Abſaro amne, in Pontum defluente, & Pariedris montibus (qui fundunt Abſarum)diſcreta ab illa,Cyrus oritur in Heniochiis montibus, quos alij Coraxicos vocauere: Araxes eodem monte, quo Euphrates, vj. M. paſſuum interuallo: auctúſque amne Muſi, & ipſe (vt plures exiſtimauêre) à Cyro defertur

a Rectius vetuſt. cod. & initium Meſopotamiæ facit, inter duo amnes ſitæ. Terræ quod inter eſt ibi, tenent Arabes *&c.*

defertur in Caſpium mare. Oppida celebrantur in minore, Cæſarea, Aza, Nicopolis: in maiore Arſamote Euphrati proximum, Tigri Carcathiocerta: in excelſis autem Tigranocerta, at in campis iuxta Araxem Artaxata. Vniuerſæ magnitudinem Aufidius quinquagies centena. M. prodidit, Claudius Cæſar longitudinem à Daſcuſa ad confinium Caſpij maris XIII. M. paſſuum latitudinem dimidium eius, à Tigranocerta ad Iberiam. Diuiditur (quod certũ eſt) in præfecturas, quas ij ſtrategias vocant, quaſdam ex iis ſingula regna quondam, barbaris nominibus CXX. *a* Cludunt eam ab Oriente montes, ſed non ſtatim Ceraunij, nec Adiabene regio. Quod intereſt ſpatij Sopheni tenent: ab his iuga: vltrà Adiabeni tenent. Per conualles autem proximi Armeniæ ſunt Menobardi & Moſcheni. Adiabenen Tigris & *b* montium ſinus Cingunt. Ab læua eius regio Medorum eſt, & proſpectus Caſpij maris. Ex Oceano hoc (vt ſuo loco dicemus) infunditur, totúmque Caucaſiis mõtibus cingitur. Horum incolæ per confinium Armeniæ nunc dicentur.

a C'audunt. *M.*

b montium ſinus inuij Cingunt.

Albania, Iberia. CAP. X.

PLanitiem omnem à Cyro vſque, Albanorum gens tenet: mox Iberum, diſcreta ab amne Alazone, in Cyrum è Caucaſiis montibus defluente. Præualent oppida Albaniæ, Cabalaca, Iberiæ Harmaſtis iuxta flumen. Naoris: regio Thaſie, & Triare vſque ad *c* Partedo ros montes. Vltrà ſunt Colchiæ ſolitudines: quarum latere ad Ceraunios verſo, Armenochalybes habitant, & Moſchorum tractus ad Iberum amnem in Cyrum defluentem: & infra eos Sacaſſani, & deinde Macrones ad flumẽ. Ab

c Pariedros *Baſ. exem.*

ſarum. Sic plana ac deuexa obtinentur. Rurſus ab Albaniæ confinio, tota montium fronté, gentes Syluorum feræ, & infra Lubienorum, mox Diduri & Sodij.

Portæ Caucaſiæ. CAP. XI.

AB iis ſunt portæ Caucaſiæ, magno errore à multis Caſpiæ dictæ, ingens naturæ opus montibus interruptis repentè, vbi fores obditæ ferratis trabibus, ſubter medias amne *a* Dyriodori fluente, citráq; in rupe caſtello (quod vocatur Cumania) communito ad arcendas tranſitu gentes innumeras: ibi loci terrarum orbe portis diſcluſo, ex aduerſo maximè Harmaſtis oppidi Iberum. A portis Caucaſiis per montes Gordyeos Valli, Suarui indomitæ gẽtes, auri tantùm metalla fodiũt. Ab iis ad Pontum vſque Heniochorum plura genera, mox Achæorum. Ita ſe habet terrarum ſinus è clariſſimis. Aliqui inter Pontum & Caſpium mare ccclxxv. M. paſſ. non amplius intereſſe tradiderunt: Cornelius Nepos *b* cl. M. Tantis iterum anguſtiis infeſtatur Aſia. Claudius Cæſar à Cimmerio Boſphoro ad Caſpium mare cl. M. prodidit: eáque perfodere *c* excogitaſſe Nicatorem Seleucum, quo tempore ab Ptolemæo Ceraûno ſit interfectus. A portis Caucaſiis ad Pontum cc. M. paſſuum eſſe conſtat ferè.

a diri odoris. *Man.*

b ccl. *M.*

c cogit. Nicanorem. *Man.*

Inſulæ in Ponto. CAP. XII.

INſulæ in Ponto Planctæ, ſiue Cyaneæ, ſiue Symplegades. Deinde Apollonia, Thynnias dicta, vt diſtingueretur ab ea, quæ eſt in Europa. Diſtat à continenti paſſibus M. cingitur tribus M. Et contra Pharnaceam Chalceritis, quam Græci Ariam dixerunt, ſacrámque Marti, & in ea volucres cum aduenis pugnaſſe *d* pinnarum ictu.

d pennarũ iactu, *Ma. Ch.*

Gemita

Gentes in Scythico Oceano.

CAP. XIII.

NVnc in omnibus, quę ſunt interiora Aſiæ, dictis, Rhiphęos montes tranſcendat animus dextráq; *a* litore Oceani incedat. Tribus hic è partibus cæli alluens Aſiam; Scythicus à Septentrione, ab Oriente Eous, à Meridie Indicus vocatur, variéque per ſinus *b* & accolas in complura nomina diuiditur. Verum Aſiæ quoque magna portio appoſita Septentrioni, iniuria ſideris rigentis vaſtas ſolitudines habet. Ab extremo Aquilone ad initium Orientis æſtiui Scythæ ſunt. Extra eos vltráque Aquilonis initia Hyperboreos aliqui poſuere, pluribus in Europa dictos. Primùm inde *c* noſcitur promontorium Celticæ Lytarmis, flunius Carambucis, vbi laſſata cum ſiderum vi Rhiphæorum montium deficiunt iuga. Ibíque Arimphæos quoſdam accepimus, haud diſſimilem Hyperboreis gentem. Sedes illis nemora, alimenta baccæ, capillus iuxtà fœminis viríſque in probro exiſtimatur: ritus clementes. Itaque ſacros haberi narrant, inuiolatóſque eſſe etiam feris accolarum populis: nec ipſos modò, ſed illos etiam, qui ad eos perfugerint. Vltra eos planè iam Schytę, Cimmerij, Cicianthi, Georgi, & Amazonum gens. Hæc vſque ad Caſpium & Hyrcanum mare. Nanque id erumpit Scythico Oceano in auerſa Aſiæ, pluribus nominibus accolarum appellatum celeberrimis duobus, Caſpio & Hyrcano. Non minus hoc eſſe quàm Pontum Euxinum, Clitarchus putat. Eratoſthenes ponit & menſuram: ab exortu ad meridiem, per Caduſię & Albaniæ oram quinquies mil. CCCC. ſtad. Inde per Ariaticos, Amarbos, Hyrcanos, ad oſtium

a litora *vs.*

b ab accolis. *M.*

c naſcitur.

Zoni fluminis, quater mill. dccc. ſtad. Ab eo ad oſtium Iaxartis *a* mill.cccc. Quæ ſumma efficit quindecies cẽtena ſeptuagintaquinque mill. paſſ. Artemidorus hinc detrahit vigintiquinque M. paſſ. Agrippa Caſpium mare, gentéſque quæ circa ſunt, & cum his Armeniam determinans, ab Oriente Oceano Serico, ab Occidente Caucaſi iugis, à Meridie Tauri, à Septentrione Oceano Scythico, patere qua cognitum eſt, ccccx C.M. paſſ. in longitudinẽ: ccxc.M. in latitudinem prodidit. Non deſunt verò qui eius maris vniuerſum circuitum à freto XXV.M. paſſ. tradunt. Irrumpit autem arctis faucibus, in longitudinem ſpatioſis. At vbi cœpit in latitudinem pãdi, lunatis obliquatur cornibus, velut ad Mæotin lacum ab ore diſcedens, Scythici arcus (vt autor eſt M.Varro) ſimilitudine. Primus ſinus appellatur Scythicus: vtrinque enim accolunt Scythæ, & per anguſtias inter ſe commeant: hinc Nomades & Sauromatæ multis nominibus, illinc Abzoæ non paucioribus. Ab introitu dextra, mucronem ipſum faucium tenent Vdini, Scytharum populus: dein per oram Albani (vt ferunt) ab Iaſone orti. Ante quos mare quod eſt, Albanum nominatur. Hæc gens ſuperfuſa montibus Caucaſeis, ad Cyrum amnem, Armeniæ confinium atque Iberiæ, deſcendit, vt dictum eſt. Super maritima eius, Vdinorúmque gentem Sarmatæ, Vtidorſi, Aroteres prætenduntur: quorum à tergo indicatæ iam Amazones Sauromatides. Flumina per Albaniam decurrunt in mare, Caſſios & Albanos deinde Cambyſes in Caucaſiis ortus montibus: mox Syrus in Coraxicis, vt diximus. Oram omnem à Caucaſo præaltis rupibus *b* inacceſſo, patere cccc.

a Meliorum vetuſta lectio. M.M.cccc. ita exigente & calculi ratione, de futuris alioqui ſumma ſequenti mil. ſtadiis.

b inacceſſã.

cccc.xxv. mil. paſſ. autor eſt Agrippa. A Cyro Caſpium mare vocari incipit : accolunt Caſpij. Corrigendus eſt error in hoc loco multorum, & eorum etiam , qui in Armenia res proximè cum Corbulone geſſere. Namque hi Caſpias appellauere portas Iberiæ , quas Caucaſias diximus vocari: ſitúſque depicti , & inde miſſi, hoc nomen inſcriptum habent. Et Neronis principis comminatio , ad Caſpias portas tendere dicebatur, cùm peteret illas, quæ per Iberiam in Sarmatas tendunt , *a* vix vllo propter appoſitos montes aditu. Ad Caſpium mare ſunt aliæ , Caſpiis gentibus iunctæ: quod dignoſci non poteſt , niſi comitatu rerum Alexandri Magni. Nanque Perſarum regno , quæ nunc Parthorum intelligimus, inter duo maria Perſicum & Hyrcanum Caucaſiis iugis attolluntur : vtrinque deuexa laterum Armeniæ maiori, à frontis parte , quæ vergit in Comagenen, Sophene (vt diximus) copulatur, eíque Adiabene Aſtyriorum initium. Cuius pars eſt Arbelitis, vbi Darium Alexander debellauit, proxima Syriæ. Totam eam Macedones Mygdoniam cognominauerunt à ſimilitudine. Oppida, Alexandria, item Antiochia, quam Niſibin vocant. Abeſt ab Artaxatis dccl. M. paſſuum. Fuit & Ninus impoſita Tigri, ad Solis occaſum ſpectans, quondam clariſſima. Reliqua verò fronte , qua tendit ad Caſpium mare, Atropatene , ab Armeniæ Otene regione diſcreta Araxe. Oppidum eius Gaze ab Artaxatis quadraginta quinquaginta mill. paſſ. Totidem ad Ecbatanis Medorum, quorum pari ſunt Atropateni.

a *Melius ſic mutata non nihil diſtinctione.* Vix vllo propter oppoſitos montes aditu ad Caſpiū mare. Sunt aliæ, *&c.*

Media, Caſpiæ portæ. CAP. XIIII.

ECbatana caput Mediæ Seleucus rex condidit à Seleucia magna dccl. M. paſſuum, à portis verò Caſpiis xx. M. Reliqua Medorum oppida, Phauſia, Agamzua, Apamia, Raphane cognominata. Cauſa portarum nominis eadem quæ ſuprà, interruptis anguſto tranſitu iugis, ita vt vix ſingula meent plauſtra, longitudine viij. M. p. toto opere manu facto. Dextera læuáque ambuſtis ſimiles impendent ſcopuli, ſitiente tractu per xxxviij. M. paſſ. Anguſtias impedit corriuatus ſalis è cautibus liquor, atque eâdem emiſſus. Præterea ſerpentiũ multitudo, niſi hyeme, tranſitum non ſinit.

Gentes circa Hyrcanum mare.

CAP. XV.

ADiabenis connectuntur Carduchi quondam dicti: nunc Cordueni, præfluente Tigri: his Pratitæ Paredoni appellati, qui tenent Caſpias portas. His à latere altero occurrunt deſerta Parthiæ, & Citheni iuga. Mox eiuſdem Parthiæ amœniſſimus *a* ſitus, qui vocatur Choara. Duæ vrbes ibi Parthorum, oppoſitæ quondam Medis, Calliope, & alia in rupe Iſſatis quondam. Iaſius verò Parthiæ caput Hecatompylos abeſt à portis cxxxiij. M. paſſ. Ita Parthorum quoque regna foribus diſcluduntur. Egreſſos portis excipit protinus gens Caſpia, ad litora vſque, quę nomen portis & mari dedit. Læua montoſa. Ab ea gente retrorſus ad Cyrum amnem produntur ccxx. M. paſſ. Ab eodem amne ſi ſubeatur ad portas dcc. M. paſſ. Huc enim *b* deinde cardinem Alexandri Magni itinera facere, ab iis portis ad Indiæ principium, ſtadia quindecim millia ſexcenta octoginta prodendo: ad Ba-

a ſinus.

b deinde videtur abundare, neque eſt in antiquis.

Bactra oppidum, quod appellāt Zariaſpa, tria millia ſeptingenta. Inde ad Iaxartem amnem quinque M.

Item aliæ gentes. CAP. XVI.

A Caſpiis ad Orientem verſus regio eſt Zapauortene dicta, & in ea fertilitatis inclitæ locus Darieum. Mox gentes Tapyri, Anariaci, Stauri, Hyrcani, à quorum litoribus idem mare Hyrcanum vocari incipit à flumine Syderi. Circa id amnes Mazeras, Stratos, omnes ex Caucaſo. Sequitur regio Margiane, apricitatis inclytæ, ſola in eo tractu vitifera, vndique incluſa montibus amœnis, ambitu ſtadiorum mille quingentorum, difficilis aditu propter harenoſas ſolitudines per cxx. M. paſſuum & ipſa contra Parthiæ tractum ſita in qua Alexander Alexandriam condiderat: quà diruta à Barbaris, Antiochus Seleuci filius, eodem loco reſtituit *a* Syrianam interfluente Margo, qui corriuatur in Zotale, is maluerat illam Antiochiam appellari. Vrbis amplitudo circuitu l x x. ſtad. In hanc Orodes Romanos Craſſiana clade captos deduxit. Ab huius excelſis per iuga Caucaſi protenditur ad Bactros vſque gens Mardorum, fera, ſui iuris. Ab eo tractu gentes Ochani, Chomari, Berdrigei, Harmatotrophi, Bomarei, Commani, Marucæi, Mandrueni, Iatij. Flumina Mandrum, Cridinum: vltráque Choraſmij, Gandari, Attaſini, Parichani, Sarangæ, Parrhaſini, Maritiani, Naſotiani, Aorſi, Gelæ, quos Græci Caduſios appellauere, Matiani. Oppidum Heraclea, ab Alexandro conditum: quod deinde ſubuerſum ac reſtitutum, Antiochus Achaida appellauit. Derbices, quorum medios fines ſecat Oxus amnis, ortus in lacu Oxo: Syr-

a Or. *Seleuciam.*

matæ, Oxij, Tagæ, Heniochi, Bateni, Saraparæ, Bactri, quorum oppidum Zariaſpe, quod poſteà Bactrum à flumine appellatum eſt. Gens hæc obtinet auerſa montis Paropamiſi, ex aduerſo fontis Indi: includitur flumine Ocho. Vltrà Sogdiani, oppidum Panda, & in vltimis eorum finibus Alexandria, ab Alexandro magno conditum. Aræ ibi ſunt ab Hercule ac Libero patre conſtitutæ, item Cyro & Semiramide atque Alexandro: finis omnium eorum ductus ab illa patre terrarum, includente flumine Iaxarte, quod Scythæ Silyn vocant: Alexander militéſque eius, Tanain putauere eſſe. Tranſcēdit eum amnem Demonax, Seleuci & Antiochi regum dux, quem maximè ſequimur in iis, aráſque Apollini Didymæo ſtatuit.

Scytharum gens. CAP. XVII.

VLtrà ſunt Scytharum populi. Perſæ illos Sacas in vniuerſum appellauere à proxima gente, antiqui Arameos Scythæ ipſi Perſas, Chorſaros: & Caucaſum montem, Graucaſum, hoc eſt niue candidum. Multitudo populorum innumera: & quæ cum Parthis ex æquo degat. Celeberrimi eorum Sacæ, Maſſagetæ, Dahæ, Eſſedones, Ariacæ, Rhymnici, Peſici, Amordi, Hiſti, Edones, Camæ, Camacæ, Euchatæ, Cotieri, Antariani, Pilæ, Arimaſpi, anteà Cacidiri, Aſæi, OEtei, Ibi Napœi interiſſe dicuntur, & Apellæi. Nobilia apud eos flumina, Mandagræum & Caſpaſium. Nec in alia parte maior autorum inconſtantia, credo propter innumeras vagáſque gentes. Hauſtum ipſius maris dulcem eſſe & Alexāder Magnus prodidit, & M. Varro, talem perlatum Pompeio, iuxta res gerenti Mithridatico bello, magnitudine haud dubiè

influ-

influentium amnium vitio ſale. Adiicit idem Pompeij ductu exploratum, in Bactros ſeptem diebus ex India prouentri ad Icarum flumen, quod in Oxum influat: & ex eo per Caſpium in Cyrum ſubuectas, quinque non amplius dierum terreno itinere, ad Phaſin in Pōtum Indicas poſſe deuehi merces. Inſulæ toto eo mari multæ, vulgata vna maximè Tazata: à Caſpio mari Scythicóque Oceano, in eam curſus inflectitur, ad Orientem conuerſa litorum fronte. Inhabitabilis eius prima pars, à Scythico promontorio, ob niues: proxima, inculta ſæuitia genitum. Anthropophagi Scythæ inſident, humanis corporibus veſcentes. Ideò iuxtà vaſtæ ſolitudines, ferarúmque multitudo, haud diſſimilem hominum immanitatem obſidens. Iterum deinde Scythæ. Iterúmque deſerta cum belluis, vſque ad iugum incumbens mari, quod vocant Tabin. Nec ante dimidiam fermè longitudinem eius oræ, quæ ſpectat æſtiuum Orientem, inhabitatur illa regio. Primi ſunt hominum, qui noſcantur, Seres, lanicio ſyluarum nobiles, perfuſam aqua depectentes frondium canitiem: vnde geminus fœminis noſtris labor, redordiendi fila, rurſúmque texendi. Tam multiplici opere, tam longinquo orbe petitur, vt in publico matrona tranſluceat. Seres mites quidem, ſed & ipſi feris perſimiles, cœtum reliquorum mortalium fugiunt, cùm commercia expectant. Primum eorum noſcitur flumen Pſitaras, proximum carabi, tertium Lanos, à quo promontorium: Chryſe ſinus, Cyrnaba flumen, Attanos ſinus. Et gens hominum Attacorum, apricis ab omni noxio afflatu ſeclusa collibus, eâdem, quæ

Digitized by Google

Hyperborei degunt, temperie. De iis priuatim condidit volumen Amometus, ſicut Hecatæus de Hyperboreis. Ab Attacoris gentes Thyri & Tochari, & iam Indorum Caſiri: introrſus ad Scythas verſi, humanis corporibus veſcuntur. Nomades quoque Indiæ vagantur. Sunt qui ab Aquilone contingi ab ipſis & Cyconas dicere, & Bryſanos. Sed inde (vt planè conſentiunt omnes) Emodi montes aſſurgunt, Indorúmque gens incipit, non eo tantum mari adiacens, verùm & meridiano, quod Indicum appellauimus: quæque pars Orienti aduerſa recto prætenditur ſpatio, & flexum & initium Indici maris XVIII. lxxv. mil. paſſ. colligit. Deinde quà flectitur in Meridiem XXIIII. lxxv. M. paſſ. vt Eratoſthenes tradit, vſque ad Indum, qui eſt ab Occidente finis Indiæ. Complures autem totam ipſam longitudinem x l. dierum noctiúmque velifico nauium curſu determinauere: & à Septẽtrione ad Meridiem XXVII. quinquaginta mil. paſ. Agrippa lõgitudinis XXXIII. latitudinis XXIII. prodidit. Poſidonius ab æſtiuo Solis ortu ad hybernum. Exortum metatus eſt eam, aduerſam Galliæ ſtatuens, quam ab Occidente æſtiuo ad occidentẽ hybernum metabatur totam à Fauonio. Itaque obuerſam eius venti afflatu iuuari Indiam, ſalubrémque fieri, haud dubia ratione docuit. Alia illius cęli facies, alij ſiderũ ortus: binæ meſſes in anno, binæ æſtates, media inter illas hyeme Eteſiarum flatu: noſtra verò brumali. Lenes ibi auræ, mare nauigabile, gẽtes & vrbes innumerabiles, ſi quis oẽs perſequi velit. Etenim patefacta eſt non modò Alexandri Magni armis, regúmque qui ei ſucceſſere, circumuectis etiam in Hyrcanum

num mare,& Caſpium Seleuco & Antiocho, præfectóque claſſis eorum Patrocle: verùm & aliis autoribus Gręcis,qui cum regibus Indicis morati(ſicut Megaſtenes,& Dionyſius à Philadelpho miſſus ex ea cauſa)vires quoque gētium prodidere. Non tamen deeſt diligentiæ locus,adeò diuerſa & incredibilia traduntur. Alexandri Magni comites in eo tractu Indiæ quem ſubegerant, ſcripſerunt quinque millia oppidorum fuiſſe, nullum Cominus, gentium IX. Indiámque tertiam partem eſſe terrarum omnium, multitudinem populorum innumeram, probabili ſanè ratione. Indi enim propè gentium ſoli nunquam emigrauere finibus ſuis. Colliguntur à Libero patre ad Alexandrum Magnum reges eorum clIIIj. annis quinque mill. ccccij. adiiciunt & menſes tres. Amnium mira vaſtitas. Proditur Alexandrum nullo die minus ſtadia ſexcenta nauigaſſe in Indo, nec potuiſſe ante menſes quinque enauigare, adiectis paucis diebus: & tamen minorem Gange eſſe conſtat. Seneca etiam apud nos, tentata Indiæ commentatione ſexaginta amnes eius prodidit gentes duodeuiginti centúmque.Par labor ſit montes enumerare. Iunguntur inter ſe Imaus, Emonus, Paropamiſus, Caucaſi partes, à quibus tota decurrit in planitiem immenſam, & Ægypto ſimilem. Verùm vt terrena demonſtratio intelligatur, Alexandri Magni veſtigiis inſiſtamus. Diognetus & Beton itinerum eius menſores, ſcripſere, à portis Caſpiis Hecatompylon Parthorum, quot diximus,millia eſſe:inde Alexandriam Arion, quam vrbem is rex condidit, cccccLXV. mil. Inde ad Prophthaſiam Drangarum cxcix.

mil.Inde ad Arachoſiorum oppidum ccccc. xv.mill. Inde Orthoſpanum ccl.mil. Inde Alexandri oppidum quinquaginta mil. In quibuſdam exemplaribus diuerſi numeri reperiuntur. Hanc vrbem ſub ipſo Caucaſo eſſe poſitam. Ab ea ad flumen *a* Chepta,& oppidum Indorum Peucolaitin, ccxxvij.mill. Inde ad flumen Indum & oppidum Taxilla, ſexaginta mil. Ad Hydaſpen fluuium clarum, cxx.mill. Ad Hyſpaſin non ignobiliorem, xlix.cccxc. mil.qui fuit Alexandri itinerum terminus, exuperato tamen amne, aríſque in aduerſa ripa dicatis. Epiſtolæ quoque regis ipſius conſentiunt his.Reliquo inde Seleuco Micatori peragrata ſunt:ad Heſidrum,clxviij. mil. Iomanem amnem tantundem. Exemplaria aliqua adiiciunt quinque mil.paſſuum. Inde ad Gãgen cxij. M.Ad Rodapham cxix. mil. Alij cccxxv.mil.in hoc ſpatio produnt. Ad Calinipaxa oppidum, clvvij. ccccc.alij cclxv. M. Inde ad confluentem Iomanis amnis, & Gangis dcxxv.mil.plerique adiiciunt xiij. mil. ad oppidúmque Palibotra ccccxxv. Ad oſtium Gangis dcxxxviij. mil. paſſuum. Gentes,quas memorare non pigeat, à montibus Emodis, quorum promontorium Imaus vocatur, incolarum lingua niuoſum ſignificante,Iſmari, Coſyri, Izgi,& per iuga Chiſiotoſagi, multarúmque gentium cognomen Brachmanæ, quorum Maccocalingæ, flumina Pumas & Cainas (quod in Gangem influit) ambo nauigabilia. Gentes Calingæ proximi mari, & ſuprà Mandei. Malli, quorum mons Mallus,tractúſque eius finis Ganges.

a Aliàs Copheta: *cuius fluuij meminit. &c.* 21.

Fluuius

Fluuius Ganges. CAP. XVIII.

HVnc alij incertis fontibus, vt Nilum, rigantémque vicina eodem modo, alij in Scythicis montibus naſci dixerunt. Influere in eum XIX. amnes. Ex iis nauigabiles, præter iam dictos, Canucham, Vamam, Erranoboam, Coſoagum, Sonum. Alij cum magno fragore ipſius ſtatim fontis erumpere: deiectúmque per ſcopuloſa & abrupta, vbi primùm molles planities contingat, in quodam lacu hoſpitari: inde lenem fluere, vbi minimum, viij. mil. latitudine, vbi modicum ſtadiorũ centũ, altitudine nuſquã minore paſſ. xx.

Gentes Indiæ. CAP. XIX.

NOuiſſima gente Gangaridum Calingarum regio Partalis vocatur. Regi lxx. mil. peditum, equites mille, elephanti DCC. in procinctu bellorum excubant. Nanque vita mitioribus populis Indorum multipartita degitur. Alij tellurem exercent: militiam alij capeſſunt: merces alij ſuas euehunt, res externas inuehunt, res publicas optimi ditiſſimique temperant, iudicia reddunt, regibus aſſident. Quintum genus celebratæ illic, & propè in religionem verſæ ſapientiæ deditum, voluntaria ſemper morte vitam, accenſo priùs rogo, finit. Vnum ſuper hæc eſt ſemiferum, ac plenum laboris immenſi, & quo ſuprà dicta continentur, venandi elephantes domandíque. Iis arant, iis inuehuntur, hæc maximè nouere pecuaria: iis militant, dimicántque pro finibus. Deletum in bellua vires & ætas atque magnitudo faciunt. Inſula in Gange eſt amplæ magnitudinis, gentem continens vnam, Modogalicam nomine. Vltrà ſiti ſunt Modubæ, Molindæ, vbere cum

oppido eiuſdem nominis magnifico, Galmodròeſi, Preti, Caliſſæ, Saſuri, Paſſalæ, Colubæ, Orxulæ, Abali, Taluctæ. Rex horum peditum l. M. equitum iij. M. elephantos c c c c. in armis habet. Validior deinde gens Andaræ, plurimis vicis, xxx. oppidis, quæ muris turribúſque muniuntur, regi præbet peditum C. M. equitum ij. M. elephantos M. Fertiliſſimi ſunt auri Dardæ, Setæ verò argenti. Sed omnium in India propè, non modò in hoc tractu, potentiam claritatémque antecedunt Praſij, ampliſſima vrbe ditiſſimáque Palibotra. Vnde quidam ipſam gentem Palibotros vocant, imò verò tractum vniuerſum à Gange. Regi eorum peditum ſexcenta M. equitum xxx. M. elephantorum ix. M. per omnes dies ſtipendiantur. Vnde coniectatio ingens opum eſt. Ab iis in interiore ſitu Monedes & Suari, quorum mons Maleus, in quo vmbræ ad Septentrionem cadunt hyeme, æſtate in Auſtrum, per ſenos menſes Septentriones eo tractu ſemel in anno apparere, nec niſi xv. diebus, Beton autor eſt: hoc idem pluribus locis Indiæ fieri, Megaſthenes. Auſtrinum polum Indi Dramaſa vocant. Amnis Iomanes in Gangem per pallibotros decurrit inter oppida Methora & Cyriſoborca. A Gange verſa ad Meridiem plaga tinguntur Sole populi, iam quidem infecti, nondum tamen Æthiopum modo exuſti: quantum ad Indum accedunt, tantum colore præferunt ſidus. Indus ſtatim à Praſiorum gente, quorum in mõtanis Pygmi traduntur. Artemidorus inter duos amnes. XXI. M. paſſ. intereſſe tradit.

Indus fluuius. CAP. XX.

INdus, Sandus ab incolis, appellatus, in iugo Caucaſi montis, quod vocatur Paropamiſus aduerſus Solis ortum effuſus, & ipſe vndeuiginti recipit amnes. Sed clariſſimos Hydaſpem, quatuor alios afferentem, Cantabram tres. Per ſe verò nauigabiles Aceſinem & Hypaſin, quadam tamen aquarum modeſtia nuſquam latior quinquaginta ſtadiis, aut altior xv. paſſ. ampliſſimam inſulam efficiens. quæ Praſiane nominatur, & aliam minorem, quæ Patale. Ipſe per XII.xl. M. paſſuum parciſſimis autoribus nauigatus & quodam Solis comitatu in Occaſum verſus, Oceano infunditur. Menſuram in ora ad eum ponam, vt inuenio, generatim, quanquam inter ſe nullæ congruant. Ab oſtio Gangis ad promontorium Calingon, & oppidum Dandagula dccxxv. mil. paſſ. Ad Tropina XII. xxv. M. Paſſ. Ad Perimulæ promontorium, vbi eſt celeberrimum Indiæ emporium dccl. Ad oppidum in inſula, quam ſuprà diximus. Patalem, dcxx. M. p. Gentes montanæ inter eum & Iomanem Ceſi, Cetriboni ſylueſtres: deinde Megallæ, quorum regi quingenti elephanti, peditum equitúmque numeris incertus: Chryſei, Paraſangæ, Aſangæ tigriſera ſcantentes. Armant peditum xxx. mill. elephantos ccc. equites. dccc. Hos includit Indus, montium corona circundatos & ſolitudinibus per dcxxxv. M. infra ſolitudines. Dari, Suræ: iterúmque ſolitudines pes clxxxviij. M. paſſ. plerunque harenis ambientibus haud alio modo quàm inſulas mari. Infra deſerta hæc Maltecoræ, Singæ: Marohæ, Rarungæ. Moruntes, Maſuæ, Pagungæ. Iam hi montium

qui perpetuo tractu Oceani oram tenent, incolæ liberi,& regum expertes,multis vrbibus montanos obtinent colles. Nareæ deinde, quos claudit mons altiſſimus Indicorum Capitalia.Huius incolæ , alio latere latè auri & argenti metalla fodiunt.Ab iis Oraturæ,quorum regi elephanti quidem decem,ſed amplæ vires peditum : Varetatæ, qui ſub rege elephantos non alunt,fiducia equitum peditúmque.Odõboeræ,Salabaſtræ, Horatæ vrbe pulchra foſſis paluſtribus munita : per quas crocodili humani corporis auidiſſimi , aditum niſi ponte non dant. Et aliud apud illos laudatur oppidum Automela , impoſitum litori quinque amnium in vnum confluente concurſu emporio nobili. Regi eorum elephanti M. C C C C C C. peditum cl. M.equitum quinque M.Pauperior Charmarum rex, elephantos lx.paruáſque reliquas vires habet. Ab iis gens Pandæ,ſola Indorum regnata fœminis. Vnam Herculi ſexus eius genitam ferunt ob ídque gratiorem præcipuo regno donatam.Ab ea deducentes originem imperitant ccc.oppidis peditum cl. M. elephantis quingentis. Poſt hanc trecentarum vrbium Syrieni , Derangæ, Poſinæ , Bugæ, Gogiarei vmbræ,Nereæ,Brancoſi,Nobundæ, Cocondæ, Neſei,Pedatritæ,Salobriaſæ. Oloſtræ Patalen inſulam attingentes : à cuius extremo litore ad Caſpias portas XVIII. xxv. M.produntur. Hinc deinde accolunt Indum aduerſum euidenti demonſtratione Amatæ , Bolingæ, Gallitalulæ,Dimuri,Megari, Ordabæ , Meſæ. Ab his Vri,Sileni:Mox deſerta in ccl. M. paſſ. Quibus exuperatis Organagæ,Abaortæ Sibaræ Suertæ : & ab iis ſolitudines prioribus pares. Dein

Dein Sarophages,Sorgæ,Baraomatæ, Gūbritæque,quorum xij. nationes,ſingulíſque binæ vrbes. Aſeni trium vrbium incolæ. Caput eorum Bucephala,Alexandri regis equo (cui fuerat hoc nomen) ibi ſepulto conditum. Montani ſuper hos Caucaſo ſubiecti,Soleadæ,Sondræ,traſgreſſiſque Indum, & cum eo decurrentibus Samarabriæ,Sambruceni, Briſabritæ, Orſij Antixeni, Taxilæ,cum vrbe celebri, iam in plana demiſſo tractu, qui vniuerſo nomen Amandræ.Populi quatuor.Peucolaitæ, Arſagalitæ,Geretæ,Aſoi.Etenim plerique ab occidente non Indo amne determinant, ſed adiiciunt quatuor ſatrapias,Gedroſos, Arachotas, Arios,Paropamiſadas.

Arij & iuncta gentes. CAP. XXI.

VLtimo fine Cophete fluuio,quæ omnia Ariorum eſſe,aliis placet. Necnon & Nyſam vrbem plerique Indiæ aſcribunt montémque Merum Libero patri ſacrum : vnde origo fabulæ,Iouis ſemine editum. Item Aſpagonas gentem vitis & lauri & buxi , pomorúmque omnium in Græcia naſcentium fertilem. Quæ memoranda , & propè fabuloſa, de fertilitate terræ ac genere frugum arborúmque , aut ferarum aut volucrum , & aliorum animalium traduntur , ſuis quæque locis in reliqua parte operis commemorabantur. Quatuor verò ſatrapiæ mox paulò,ad Taprobanen inſulam feſtinante animo.Sed antè ſunt aliæ, Patale,quā ſignificauimus,in ipſis faucibus Indi triquetra figura cc.xx.M.paſſ.latitudine. Extra oſtium Indi,Chryſe,& Argyre,fertiles metallis,vt credo.Nam quod alicui tradidere,aureum argenteúmque iis ſolum eſſe ,haud facilè crediderim.Ab iis xx.M.paſſ. Crocala.Ab ea xij. M.

a arborūq; laniferarū.

paſſ. *a* Bibaga, oſtreis & conchyliis referta. Deinde Toralliba ix. M. paſſ. à ſuprà dicta, multæque ignobiles.

a Aliàs Bibacta, qua appellatione vtitur & Arrhianus in Hiſt. Ind.

Taprobane inſula. CAP. XXII.

TAprobanen alterum orbem terrarum eſſe, diu exiſtimatum eſt. Antichthonum appellatione. Vt liqueret inſulam eſſe, Alexandri Magni ætas réſque præſtitere. Oneſicritus claſſis eius præfectus, elephantos ibi maiores bellicoſioréſque, quàm in India, gigni ſcripſit: Megaſthenes flumine diuidi, incoláſque Palæogonos appellari, auri margaritarúmque grandium fertiliores, quàm Indos. Eratoſthenes & menſuram prodidit longitudinis vij. M. ſtad. latitudinis quinque M. nec vrbes eſſe, ſed vicos ſeptingentos. Incipit ab Eoo mari, inter ortum occaſúmque Solis Indiæ prætenta & quondam credita xx. dierum nauigatione à Praſiana gente diſtare: mox, quia papyraceis nauibus armamentíſque Nili peteretur, ad noſtrarum nauium curſus, vij. dierum interuallo taxato. Mare intereſt vadoſum, ſenis non amplius, latitudinis paſſibus, ſed certis canalibus adeò profundum, vt nullæ ancoræ ſidant: ob id nauibus vtrinque proræ, ne per anguſtias aluei circumagi ſit neceſſe. Siderum in nauigando nulla obſeruatio. Septentrio nõ cernitur: ſed volucres ſecũ vehũt, emittẽtes ſæpius, meatúmque earũ terras petentium comitatur. Nec plus quàm ternis menſibus in anno, nauigant. Cauent à ſolſtitio maximè centum dies, tunc illo mari hyberno. Hactenus à priſcis memorata: nobilis diligentior notitia Claudij principatu contigit, legatis etiam ex inſula aduectis. Id accidit hoc modo: Annij Plocami, qui maris rubri

bri vectigal à fiſco redemerat, libertus circa Arabiam nauigans, Aquilonibus raptus præter Carmaniam xv. die Hippuros portum eius inuectus, hoſpitali regis clementia ſex menſium tempore imbutus alloquio, percontanti poſteà enarrauit Romanos & Cæſarem. Mirum in modum in auditis iuſtitiam ille ſuſpexit, quod pares pondere denarij eſſent in captiua pecunia, cùm diuerſæ imagines indicarent à pluribus factos. Et hoc maximè ſollicitatus ad amicitiã, legatos quatuor miſit, principe eorum Rachia. Ex iis cognitum, D. eſſe oppida portum contra Meridiem appoſitum oppido Paleſimundo, omnium ibi clariſſimo. ac regiæ cc. M. plebis. Stagnum intus Megiſba, cclxxv. M. paſſuum ambitu, inſulas, pabuli tantùm fertiles, complexum. Ex eo duos amnes erumpere. Paleſimundum, iuxta oppidum eiuſdem nominis influentem in portum tribus alueis, quinque ſtadiorum arctiſſimo. xv. ampliſſimo: alterum ad Septentrionem Indiámque verſum. Cydara nomine. Proximum eſſe Indiæ promontorium, quod vocetur *a* Colaicum, quatridui nauigatione, medio in curſu Solis inſula occurrente. Mare id colore peruiridi. præterea fruticoſum arboribus, iubas earum gubernaculis deterentibus. Septentriones Vergiliáſque apud nos, veluti nouo cælo, mirabantur. Lunam quidem apud ipſos, non niſi ab octaua ad xvj. ſuprà terram aſpici fatentes. Canopum lucere noctibus ſinu ingens & clarum. Sed maximè mirum iis erat, vmbras ſuas in noſtrum cælum cadere, non in ſuum: Solémque à læua oriri, & in dexteram occidere potiùs, quàm è diuerſo. Iidem narrauere, latus inſulæ

a Coliacũ,

quod prætenderetur Indiæ, x. M.ſtad. eſſe ab Oriente hyberno vltra montes Emodos. Seras quoque ab ipſis aſpici, notos etiam commercio patrem Rachiæ commeaſſe eò. Aduenis ibi feras occurſare. Ipſos verò excedere hominum magnitudinem, rutilis comis, cærulis oculis, oris ſono truci, nulli commercio linguæ. Cætera eadem, quæ noſtri negotiatores. Fluminis vlteriore ripa merces poſitas iuxta venalia tolli ab his, ſi placeat, permutatio: non aliter odio iuſtiore luxuriæ, quam ſi perducta mens illuc vſque cogitet, quid & quò petatur & quare. Sed ne Taprobane quidem quamuis extra orbem à natura relegata, noſtris vitiis caret. Aurum argentúmque & ibi in pretio. Marmor teſtudinis ſimile, gemmæ margaritæque in honore multo præſtantiores, & totius luxuriæ noſtræ cumulus. Ipſorum opes maiores eſſe dicebant, ſed apud nos opulentiæ maiorem vſum. Seruum nemini, non in diem aut interdiu ſomnum: ædificia modicè ab humo extantia annonam nunquàm augeri, non fora litéſve eſſe: coli Herculem: eligi regem à populo ſenecta clementiáque, liberos non habentem: & ſi poſteà gignat, abdicari, ne fiat hæreditarium regnum. Rectores ei à populo xxx. dari: nec niſi plurium ſententia quenquam capitis damnari: ſic quoque appellationem eſſe ad populum lxx. iudices dari: ſi liberent ij reum, amplius triginta iis nullam eſſe dignationem, grauiſſimo probro, regi cultum Liberi patris, cæteris Arabum, Regem, ſi quid delinquat, morte mulctari, nullo interimente, auerſantibus cunctis & commercia etiam ſermonis negantibus. Feſta venatione abſumi-

mi, gratiſſimam eam tigribus elephantíſque conſtare. Agros diligenter coli: vitis vſum non eſſe: pomis abundare. Eſſe & in piſcatu voluptatem, teſtudinum maximè, quarum ſuperficie familias habitantium contegi: tanta reperiri magnitudine. Vitam hominum centum annis modicam. Hæc comperta de Taprobane. Quatuor ſatrapiæ, quas in hunc locum diſtulimus, ita ſe habent.

Capiſſene, Carmania. CAP. XXIII.

A Proximis Indo gentibus montana Capiſſenæ habēt Capiſſam vrbem, quam diruit Cyrus. *a* Arachoſia cum oppido flumine eiuſdem nominis, quod quidam Cophen dixere, à Semiramide conditum. Amnis Hermandus præfluens per Abeſten Arachoſiorum. Proximo iis à Meridie ad partem Arachotarum faciunt Gedroſos, & à Septentrione Paropamiſadas. Cartana oppidum ſub Caucaſo, quod poſteà *b* Tetragonis dictum. Hæc regio eſt ex aduerſo Bactrianorum deinde cuius oppidum Alexandria, à conditore dictum, Syndraci, Dangulæ, Parapiani, Cantaces, Maci. Ad Caucaſum Cadruſi oppidum ab Alexādro conditum. *c* Infra hæc omnia, ora ab Indo. Ariana regio ambuſta feruoribus, deſertíſque circundata, multa tamen interfuſa opacitate: cultores congregat circa duos maximè fluuios, Tonderon & Aroſapen. Oppidum Artaccana. Arius amnis, qui præfluit Alexandriam ab Alexandro conditam. Patet oppidum ſtad. xxx. multóque pulchrius, ſicut antiquius, Artacabane, iterum ab Antiocho munitum, ſtad. l. Doriſci gens, Amnes Pharnacotis, Ophradus. Prophthaſia oppidum Zaraſparum, Drangæ,

a *Melius vetuſti codices aptioréque verborū ordine,* Arachoſia cū flumine & oppido eiuſdem nominis, quod quidā phoclin dixere. *Phoclin autē præter cæteros inter Arachoſiæ vrbes recenſet & Ptolemæus.*

b 6. Pol. *Tetraonis.*

c *Rectior vetuſta lectio.* Infra hæc omnia ab Indo Ariana regio. *Arianam enim ab ortu Inde terminari, notum eſt ex libri huius c.20. & 21. item ex Strab. li. 15.*

Argetæ, Zarangæ, Gedruſi. Oppida Peucolais, Lymphorta, Methoricum deſertum. Amnis Manain, Augutturi gens. Flumen Borru, gens Vrbi, flumen nauigabile Ponamus Pandarum finibus. Item Caberon Sorarum oſtio portuoſus. Oppidum Condigramma. Flumen Cophes. Influunt in eum nauigabilia Sadarus, Paroſpus, Sodinus. Arianæ partem eſſe Daritin aliqui volunt, menſurámque prodũt vtriuſque longitudine XIX.l.mil.paſ. latitudine dimidio minore, quàm Indiæ. Alij Gedruſos & Scyros poſuere per clxxxiij. mill.paſſ. Mox Ichthyophagos Oritas, propria non Indorum lingua loquentes, per cc. mil. paſſuum. Inde poſuere Arbiorum gentem per cc. mil. Ichthyophagos omnes Alexander vetuit piſcibus viuere. Vltrà deſerta, deinde Carmania, ac Perſis, atque Arabia, Sed priuſquàm hæc generatim perſequamur, indicare conuenit, quæ prodit Oneſicritus, claſſe Alexandri *a* circumuectus in mediterranea Perſidis ex India, narrata proximè à Iuba: dein eam nauigationem, quæ his annis comperta ſeruatur hodie. Oneſicriti & Nearchi nauigatio nec nomina habet manſionum, nec ſpatia. Primúmque Xylenopolis ab Alexandro condita, vnde cœperunt exordium, iuxta quod flumen, aut vbi fuerit, non ſatis explanatur. Hæc tamen digna memoratu produntur ab eis: oppidum à Nearcho conditum in nauigatione ea. Flumen Nabrum nauium capax: contrà inſula diſtans lxx. ſtad. Alexandria condito à Leonato iuſſu Alexandri in finibus gentis. Argenus portu ſalubri. Flumen Tuberum nauigabile. quod circa Pariræ. Deinde Ichthyophagita longo tractu, vt xx. dierum

a circũuectus meridiana Perſidis.

rum ſpatio prænauigarint. Inſula, quæ Solis appellatur,& eodem cubile Nympharum, rubens, in qua nullum non animal abſumitur,incertis cauſis. Ori gens. Flumen Carmaniæ Hytauis portuoſum, & auro fertile. Ab eo primùm Septentriones apparuiſſe adnotauere. Arcturum nec omnibus cerni noctibus,nec totis vnquam. Achæmenidas vſque illo tenuiſſe.Æris & ferri metalla, & arſenici, & minij exerceri. Inde promontorium Carmaniæ eſt: ex quo in aduerſa ora ad gentem Arabiæ Macas traiectus diſtat l. M. paſſ. Inſulæ tres, quarum Organa tantùm habitatur aquoſa, à continenti xxv. M. paſſ. Inſulæ iiij.iam in ſinu ante Perſida. Circa has hydri marini vicenûm cubitorum adnatantes terruere claſſem inſula Acrotadus, item Gauratæ, in quibus Chiani gens Flumen Hyperis in medio ſinu Perſico, onerariarum nauium capax. Flumen Sitiogagus, quo Paſargadas ſeptimo die nauigatur. Flumen nauigabile Phirſtimus, inſula ſine nomine. Flumen Granius modicarum nauium capax, per Suſianen fluit: dextra eius accolunt Deximontani, qui bitumen perficiunt. Flumen Oroatis oſtio difficili, niſi peritis: inſulæ II. paruæ: inde Vadoſa nauigatio paluſtri ſimilis,per euripos tamen quoſdam peragitur. Oſtium Euphratis Lacus, quem faciunt Eulæus & Tigris iuxta Characem. Inde Trigi Suſa. Feſtos dies ibi agentem Alexandrum inuenerunt ſeptimo menſe, poſtquàm digreſſus ab iis fuerat Patalis,tertio nauigationis. Sic Alexandri claſſis nauigauit. poſteà à Syagro Arabiæ promontorio Patalen Fauonio, quem Hypalum ibi vocant,peti certiſſimum videba-

tur XIII. xxxij. M.paſſuum æſtimatione. Secuta ætas propiorem curſum tutiorémque indicauit, ſi ab eodem promontorio *a* Zizerum amnem portum Indiæ peteret. Diúque ita nauigandum eſt,donec compendia inuenit mercator, lucróque India admota eſt. Quippe omnibus annis nauigatur,ſagittariorũ cohortibus impoſitus. Etenim piratæ maximè infeſtabant,*b* Nec pigebit totum curſum ab Ægypto exponere,nunc primum certa notitia patefcente.Digna res,nullo anno imperij noſtri minus H S quingenties exhauriente India, & merces remittente, quæ apud nos centuplicato veneant M M.paſſuum ab Alexandria abeſt oppidum Iuliopolis. Inde nauigant Nilo Coptum ccciij. mil. paſſuum qui curſus Eteſiis flantibus peragitur xij. diebus. A Copto camellis itur, aquationum ratione manſionibus diſpoſitis. Prima appellatur Hydreuma, xxxij. mill. Secunda in monte, diei itinere, Tertia in altero hydreumate, à Copto xcv. mill. Deinde in monte. Mox ad hydreuma Apollinis, à Copto clxxxiiij. mil. paſſ. Rurſus in monte.Mox ad nouũ Hydreuma à Copto ccxxxiij.mil.paſſ. Eſt & aliud Hydreuma vetus, Troglodyticum nominatur, vbi præſidium excubat,diuerticulo II. millium. Diſtat à nouo Hydreumate iiij.mill. paſſ. Inde Berenice oppidum, vbi portus rubri maris, à Copto cclxiij.M.paſſuum.Sed quia maior pars itineris conficitur noctibus propter æſtus, & ſtatiuis dies abſumuntur,totum. à Copto Berenicem iter duodecimo die peragitur. Nauigare incipiunt æſtate media ante Canis ortũ, aut ab exortu protinus. Veniúntque circiter xxx.die Ocelim Arabiæ, aut Canan thurife-

a Zizerum portũ Indiæ

b *Conſule de hoc loco Budæum li.4. de Aſſe.*

ræ regionis. Eſt & tertius portus qui vocatur, Muza, quem Indica nauigatio non petit. nec niſi thuris odorúmque Arabicorum mercatores. Intus oppida: regia eius appellatur Saphar aliúdque Sabe. Indos autem petentibus vtiliſſimum eſt ab Oceli egredi. Inde vēto Hypalo nauigant diebus quadraginta ad primum emporium Indiæ Muzirim, non expetendum propter vicinos piratas, qui obtinent locum nomine Hydras, neque eſt abundans mercibus. Præterea longe à terra abeſt nauium ſtadio, lintribúſque efferuntur onera, quæ geruntur. Regnabat ibi, cùm proderem hæc, Celebothras. Alius vtilior portus gentis Necanidon, qui vocatur Becare. Ibi regnat Pandion, longe ab emporio mediterraneo diſtante oppido, quod vocatur Moduſa. Regio autem, ex qua piper monoxylis lintribus Becaren cōuehunt, vocatur Cottona, quæ omnia gentium portuúmve aut oppidorum nomina apud neminem priorum inueniuntur. Quo apparet mutari locorum ſtatus. Ex India renauiganr menſe Ægyptio Tybi incipiente, noſtro Decembri: aut vtique Mechiris Ægyptij intra diem ſextum quod fit intra Idus Ianuarias noſtras: ita euenit, vt eodem anno remeent. Nauigant autem ex India vento Vulturno: & cùm intrauere rubrum mare, Africo vel Auſtro. Nunc reuertemur ad propoſitum, Carmaniæ oram patere duodecies centena l. M. paſſ. Nearchus ſcripſit. Ab initio eius ad flumen Sabin centum M. paſſuum. Inde vineas coli & arua ad flumen Andarin, xxv. M. ſpatio. Regio vocatur Armuzia. Oppida Carmaniæ, Zetis, & Alexandriæ. Irrumpit

deinde & in hac parte geminum mare terras, Quod Rubrum dixere noſtri, Græci Erythræū à rege Erythra, *a* aut (vt alij) Solis repercuſſu talem reddi colorem exiſtimantes: alij ab harena terráque, alij tali aquæ ipſius natura.

a aut vt alij à colore Solis repercuſſu talem reddi exiſtimantes.

Sinus Perſicus, & Arabicus. CAP. XXIIII.

SEd in duos diuiditur ſinus. Is qui ab Oriente eſt, Perſicus appellatus XXV. M. paſſuum circuitu vt Eratoſthenes tradit ex aduerſo eſt. Arabia, cuius XII. mil. paſſuum eſt longitudo. Rurſus altero ambitur ſinu Arabico nominato. Oceanum qui influit, Azanium appellant. Perſicum introitum v. mill. paſſ. latitudinis alij quatuor fecerunt. Ab eo ad intimum ſinum recto curſu XI. XXV. mil. propemodum conſtat eſſe, & ſitum eius humani capitis effigie. Oneſicritus & Nearchus ab Indo amne in ſinum Perſicum, atque illinc Babylonem ab Euphratis paludibus, ſcripſerunt XXX. mill. paſſuum eſſe. In Carmaniæ angulo ſunt Chelonophagi, teſtudinum ſuperficie caſas tegentes, carne veſcentes. A flumine Arbi promontorium ipſum inhabitant, præter capita toto corpore hirti, coriíſque piſcium veſtiti.

Caſcandrus inſula, Parthorum regna.

CAP. XXV.

AB horum tractu Indiam verſus Caſcādrus deſerta inſula in Oceano l. M. p. traditur: iuxtáque eam freto interfluente Stoidis, quæſtuoſa margaritis. A promontorio Carmanis iunguntur Armozei. Quidam interponunt Arbios ccccxij. mill. paſſ. toto litore. Ibi portus Macedonum, & aræ Alexandri in promontorio. Amnes Saganos: dein Daras, & Salſos. Ab eo promontorium, Themiſteas, inſula

ſula Aphrodiſias habitatur. Inde Perſidis initium ad flumen Oroatin, quo diuiditur ab Elymaide. Contra Perſidem inſulæ, Philos, Caſſandra, Aratia cum monte præalto Neptuno ſacra. Ipſa Perſis aduerſus Occaſũ ſita obtinet litora ccccc.l.mil.paſſuum etiam in luxum diues, in Parthorum iampridem tranſlata nomen. Horum de imperio nunc paucis. Regna Parthorum duodeuiginti ſunt omnia: ita enim diuidunt prouincias circa duo (vt diximus) maria. Rubrum à Meridie. Hyrcanum à Septentrione. Et iis vndecim, quæ ſuperiora dicuntur, incipiunt à confinio Armeniæ, Caſpiiſque litoribus: pertinent ad Scythas, cum quibus ex æquo degũt. aReliqua ſeptem regna inferiora appellantur. Quod ad Parthos attinet, ſemper fuit Parthia in radicibus montium ſæpius dictorum, qui omnes eas gentes prætexunt, Habet ab Ortu Arios, à Meridie Carmaniam & Arianos, ab Occaſu Pratitas, Medos, à Septentrione Hyrcanos, vndique deſertis cincta. Vlteriores Parthi Nomades appellantur: citra deſerta, ab Occaſu vrbes eorum, quas diximus, Iſſatis & Calliope: ab Oriente æſtiuo Europum, ab hyberno Mania: in media Hecatompylos, Arſacia: regio Niſæa Parthyenes nobilis, vbi Alexandropolis à conditore.

a *Melior vetuſta lectio: alia verborum diſtinctione:* Reliqua ſeptẽ regna inferiora appellantur, quæ ad Parthos attinent,

Media, Meſopotamia, Babylon, Seleucia.

CAP. XXVI.

NEceſſarium eſt hoc in loco ſignare & Medorum ſitum, terrarúmque faciẽ circumagere ad Perſicum mare, quò faciliùs deinde reliqua noſcantur. Nanque Media ab Occaſu tranſuerſa obliquè Parthiæ occurrens, vtraque regna includit. Habet ergo ipſa ab Ortu

à Hircanos. a Caſpios & Parthos, à Meridie Sittacenen & Suſianen & Perſida, ab Occaſu Adiabenen, à Septentrione Armeniam. Perſæ Rubrum mare ſemper accoluere, propter quod is ſinus Perſicus vocatur. Regio ibi maritima Cyropolis. Qui verò ipſa ſubit ad Medos, Elymais, Megala appellatur locus, arduo montis aſcenſu per gradus, introitu anguſto, ad Perſepolin caput regni, dirutam ab Alexandro. Præterea habet in extremis finibus Laodiceam, ab Antiocho conditam. Inde ad Orientem Magi obtinent Paſſagardas caſtellum, in quo Cyri ſepulchrum eſt: & horum Ecbatana oppidum tranſlatum ab Dario rege ad montes. Inter Parthos & Arianos excurrunt Parætaceni. His gentibus & Euphrate inferiora regna cludantur. Reliqua dicemus à Meſopotamia, excepto mucrone eius, Arabúmque populis, in priore dictis volumine, Meſopotamia tota Aſſyriorum fuit, vicatim diſperſa, præter Babylona & Ninum. Macedones eam in vrbes congregauere, propter vbertatem ſoli. Oppida, præter iam dicta. Habet Seleuciam, Laodiceam, Artemitam: item in Arabum gente, qui Aroei vocantur, & Mardani, Antiochiam: quæ à præfecto Meſopotamiæ Nicanore condita Arabis vocatur. Iunguntur his Arabes, introrſus Eldamarij. Super quos ad Pellacontam flumen Bura oppidum, Salmani & Maſei Arabes. Gordyæis verò iuncti Aloni, per quos Zerbis fluuius in Tigrin cadit, Azones Silicas montani, & Orontes. Quorum ad Occidentem oppidum Gaugamela. Item Sue in rupibus. Suprà Silici, Claſſitæ, per quos Lycus ex Armenia fertur: Abſitris ad hybernum exortum. Azochis oppidum. Mox in campe-

peſtribus oppida Dioſpage: Polytelia, Stratonicea, Anthemus, In vicinia Euphratis Nicephorion, vt diximus, quod Alexander iuſſit condi propter loci opportunitatē. Dicta eſt & in Zeugmate Apamia, ex qua Orientem petentes excipit oppidum apprimè munitum, quondam ſtadiorum ſexagintaquinque amplitudine, & ſatraparum regia appellatum, quo tributa conferebantur, nunc in arcem redactum. Durant, vt fuerant, Hebata, & ductu Pompeij Magni terminus Romani imperij Oruros, à Peugmate ducentis quinquaginta millibus paſſuum. Sunt qui tradunt Euphratem Gobaris præfecti opere diductum, vbi eum diximus findi, ne præcipiti curſu Babyloniam infeſtaret, ab Aſſyriis verò vniuerſis appellatum Armalchar, quod ſignificat regium flumen. Quà deriuatur, oppidum fuit Agrani è maximis, quod diruêre Perſæ. Babylon Chaldaicarum gentium caput diu ſummam claritatem obtinuit in toto orbe, propter quam reliqua pars Meſopotamiæ Aſſyriæque Babylonia appellata eſt, ſexaginta millia paſſuum amplexa muris, ducenos pedes altis, quinquagenos latis, in ſingulos pedes ternis digitis menſura ampliore, quàm noſtra, interfluo Euphrate, mirabili opere vtroque. Durat adhuc ibi Iouis Beli templum. Inuentor hic fuit ſideralis ſcientiæ. Cæterò in ſolitudinem rediit, exhauſta vicinitate Seleuciæ, ob id conditæ à Nicatore intra *a* nonageſimum lapidem: in confluente Euphratis foſſa perducti atque Tigris: quæ tamen Babylonia cognominatur, libera hodie ac ſui iuris, Macedonúmque moris. Ferunt ei plebis vrbanæ d. c. M. eſſe: ſitum verò mœnium Aquilæ

a *Sunt qui* quadrageſimum, *legere malint, Strabonis autoritatem ſequuti, qui Seleuciam à Babylone* ccc. *non amplius ſtadiorum dirimit interuallo.*

Digitized by Google

pandentis alas) agrum totius Orientis fertiliſſimum. Inuicem ad hanc exhauriendam, Cteſiphontem iuxta tertium ab ea lapidẽ in Chalonitide condidere Parthi, quod nunc eſt caput regni : & poſtquam nil proficiebatur, nuper Vologeſus rex aliud oppidum Vologeſo certam in vicino condidit. Sunt etiamnum in Meſopotamia oppida, Hipparenum, Chaldæorum & hoc, ſicut Babylon, iuxta flumen Narragam, qui dedit ciuitati nomen. Muros Hipparenorum Perſæ diruêre. Orcheni quoque tertia Chaldæorum doctrina, in eodem ſitu locantur, ad Meridiem verſi. Ab his Notitæ & Ortophantæ, & Græciochantæ. Euphrate nauigari Babylonem è Perſico mari ccccxij. M. paſſ. tradunt Nearchus & Oneſicritus, Qui verò poſteà ſcripſere, à Seleucia ccccxc. mil. Iuba à Babylone Characem clxxv. M. paſſ. Fluere aliqui vltra Babylonem cõtinuo alueo, priuſquàm diſtrahitur in irrigua, lxxxvij. M. Vniuerſo autem curſu. x I. M. paſſ. Inconſtantiam menſuræ diuerſitas autorum facit, cùm Perſæ quoque ſchœnos & paraſangas alij alia menſura determinent. Vbi deſinit *a* alueo munire, ad confinium Characis accedente tractu, ſtatim infeſtant Attali latrones, Arabum gens. Vltra quos Scenitæ, Ambitu verò Euphratis Nomades Arabiæ vſque ad deſerta Syriæ, vnde *b* in Meridiem flecti eum diximus, ſolitudines Palmyrenas relinquentem. Seleucia abeſt à capite Meſopotamiæ Euphratem nauigantibus vndecies centena xxv. M. paſſ. à Mari Rubro ſi Tigri nauigetur cccxx. mill. à Zeugmate cccccxxvij. mill. Zeugma à Seleucia Syriæ ad noſtrum litus *c* cxxxij. mill. paſſ. Hæc eſt ibi latitudo terrarum

a alueo vno ire.
b In orientem, *vt ſuprà lib.* 5. *c.* 24.
c *Rectius,* clxxv. M. *quemadmodũ ſuprà li.* 5. *cap.* 12. *&* *apud Marcianum lib.* 6.

terrarum inter duo maria. Parthici verò regni dcccc.xliiij.mil.paſſuum. Eſt etiamnum oppidum Meſopotamiæ in ripa Tigris circa confluentes,quod vocant Digbam.

Flumen Tigris. CAP. XXVII.

SEd & de Tigri ipſo dixiſſe conueniat. Oritur in regione Armeniæ maioris,fonte conſpicuo in planicie. Loco nomen Elongoſine eſt. Ipſius,quà tardior fluit,Diglito:vnde concitatur,à celeritate Tigris incipit vocari. Ita appellant Medi ſagittam. *a* Influit lacum Arethuſam omnia illata pondera ſuſtinentem, & nitrum nebulis exhalantem. Vnum genus ei piſcium eſt,ídque tranſcurrentis non miſcetur alueo, ſicut nec è Tigri piſces in lacum tranſnatant. Fertur autem & curſu & colore diſſimilis: tranſuectúſque occurrente Tauro monte in ſpecu mergitur,ſubtérque lapſus,à latere altero eius erumpit. Locus vocatur Zoroanda.Eundem eſſe manifeſtum eſt, quòd demerſa perfert.Alterum deinde tranſit lacum, qui Thoſpites appellatur: rurſúſque in cuniculos mergitur, & poſt xxv. mill.paſſ.circa Nymphæum redditur. Tam vicinum Arſaniæ fluere eum in regione Arrhene Claudius Cæſar autor eſt, vt cùm intumuere,confluant,nec tamen miſceantur, leuiórque Arſanias innatat iiij.M.fermè ſpatio:mox diuiſus in Euphratem mergitur. Tigris autem ex Armenia acceptis fluminibus claris *b* Partheni, Agnice,Pharione, Arabas, Aroeos Adiabenóſque diſterminans, & quã diximus Meſopotamiam faciens, luſtratis montibus Gordyæorum circa Apamiam Meſenes oppidum, citra Seleuciam Babyloniam cxxv. M. p. diuiſus in alueos duos, altero Meridiem ac Seleuciam petit. Meſenea

a Influit in lacum. *Man. Vet.*

b *Vet. cod.* Parthenia, ac Nicephorione.

perfundens, altero ad Septentrionem flexus, eiuſdem gentis tergo campos Cauchas ſecat. Vbi remeauere aquæ, Paſitigris appellatur. Poſtea recipit ex Media Choaſpem: atque (vt diximus) inter Seleuciam & Cteſiphontem vectus, in lacus Chaldaicos ſe fundit, eóſque lxx. M.p. amplitudine implet. Mox vaſto alueo profuſus, dextra Characis oppidi infertur mari Perſico *a* decumo ore. Inter duorum amnium oſtia xxv. M.paſſ. fuere, aut (vt alij tradunt) vij. M. vtroque nauigabili. Sed longo tẽpore Euphratem præcluſere Orcheni, & accolæ agros rigantes: nec niſi per Tigrin defertur in mare. Proxima Tigri regio Parapotamia appellatur. In ea dictũ eſt de Meſene. Oppidũ eius Dibitach. Iungitur Chalonitis cum Cteſiphonte, non palmetis modò, verùm & olea, pomíſque, aliíſque arbuſtis nobilis. Ad eam peruenit Zagrus mons, ex Armenia inter Medos Aliabenóſque veniens, ſupra Parætacenen & Perſidem. Chalonitis abeſt à Perſide cccclxxx. M. paſſ. Tantum à Caſpio mari Aſſyriam abeſſe compendio itinerum aliqui tradunt. Inter has gentes atque Meſenen Sittacene eſt, eadem Arbelitis & Palæſtine dicta. Oppidum eius Sittace Græcorum ab ortu eſt, & Sabata. Ab occaſu autem Antiochia inter duo flumina Tigrin & Tornadotum. Item Apamia, cui nomen Antiochus matris ſuæ impoſuit, *b* Tigris circunfunditur. Hæc diuiditur Archoo. Infrà eſt Suſiane, in qua vetus regia Perſarum Suſa, à Dario Hyſtaſpis filio condita: abeſt à Seleucia Babylonia ccccl. M. paſſ. Tantundem ab Ecbatanis Medorum per montem Charbanum. In Septentrionali Tigris alueo oppidum eſt Babytace. Abeſt à Suſis. cxxxv. M. paſſ. *c* Ibi mortalium ſoli aurum in odio contra-

a *Antiqua exemp.* decẽ millium paſ. ore.

b Tigris circunfunditur huic, diuiditur Archoo.

c *Pintianus*

hunt:id defodiunt,ne quo cui ſit in vſu.Suſianis ad *a* Orientem verſus iunguntur Coſſęi latrones: & Miſęorum xl. populi liberę feritatis. Supra eos patent Parthuſi. Mardi,& Saitę, Hyi,qui prętenduntur ſupra Elymaida, quam Perſidi in ora iunximus. Suſa à Perſico mari abſunt ccl.M. paſſ. Qua ſubiit ad eam claſſis Alexandri Paſitigri, vicus ad lacum Chaldaicum vocatur Aphle : vnde Suſa nauigatione lxv. M. d. paſſ.abſunt. Suſianis ab *b* Oriente proximi ſunt Coſſęi, ſupra Coſſęos ad Septentrionem Meſobatene ſub monte Cambalido, qui eſt Caucaſi ramus, inde molliſſimo tranſitu in Bactros. Suſianem ab Elymaide diſterminat amnis Eulęus, ortus in Medis *c* medióque ſpatio cuniculo conditus, ac rurſus exortus & per Meſobatenem lapſus circuit arcem Suſorum, ac Dianę templum anguſtiſſimum illis gentibus, & ipſe in magna cęremonia. Siquidem reges non ex alio bibunt,& ob id in longinqua portant. Recipit amnem *d* Hedypnum,pręter Aſylum Perſarum venientem, & vnum ex Suſianis. Oppidum iuxta eum Magoa, à Charace xv.M.paſſ. Quidam hoc in extrema Suſiana ponunt ſolitudinibus proximum. Infra Eulæum Elymais eſt, in ora iuncta Perſidi, à flumine Oroati ad Characem ccxl. M. paſſ. Oppida eius Seleucia & Soſirate, appoſita monti Caſyro. Oram, quę pręiacet, minorum Syrtium vice diximus inacceſſam cœno plurimum limi deferentibus Brixia & Ortacea amnibus:madente &ipſa Elymaide in tantum, vt nullus ſit niſi circuitu eius, ad Perſidem aditus. Infeſtatur & ſerpentibus quos flumina deportant. Pars eius maximè inuia, Characene vocatur ab oppido

Ibi mortalium ſoſis aurum in odio, contrahunt id, defodiúntque ne quo cui ſit in vſu.

a *Occidentē.*

b *Occidente,*

c modicóque *Man.*

d Helyphōtē *ex Strab. lib.*16.

Arabiæ claudente regna, de quo dicemus, expoſita priùs M. Agrippæ ſententia. Nanque is Mediam & Parthiam: & Perſidem ab Oriente Indo, ab Occidente Tigri, à Septentrione Tauro, Caucaſo, à Meridie Rubro mari terminatas patere in longitudinem XIII. XX. M. paſſ. in latitudinẽ dcccxl. prodidit. Præterea per ſe Meſopotamiam ab Oriente Tigri, ab Occaſu Euphrate, à Septentrione Tauro, à meridie mari Perſico incluſam, longitudine octingentorum M. paſſ. latitudine ccclx. Charax oppidum Perſici ſinus intimum, à quo Arabia Eudæmon cognominata excurrit, habitatur in colle manu facto inter confluentes, dextra Tigrin, læua Eulæum iij. M. paſſ. laxitate. Conditum eſt primùm ab Alexandro Magno: qui colonis ex vrbe regia Durine (quę tum interiit) deductis, militúmque inutilibus ibi relictis, Alexandriã appellari iuſſerat, pagúmque Pellæum, à patria ſua, quem propriè Macedonũ fecerat: Flumina id oppidum expugnauere. Poſtea Antiochus reſtituit quintus regum & ſuo nomine appellauit. Iterúmque infeſtatum *a* Paſines Sogdonaci filius, rex finitimorum Arabum, quem Iuba ſatrapen Antiochi fuiſſe falsò tradit, oppoſitis molibus reſtituit: nomẽnque ſuum dedit, emuntio ſitu iuxta in longitudinem iij. M. paſſ. in latitudinem paulò minus. Primò fuit à litore ſtadiis X. maritimum: etiam inde pſeudoporticus habet. Iuba verò prodente, L. M. paſſ. Nunc abeſſe à litore CXX. M. legati Arabum noſtríque negotiatores, qui inde venere, affirmant. Nec vlla in parte plus aut celeriùs profecere terræ fluminibus inuectæ. Magis id mirum eſt, æſtu longè vltra id accedente non repercuſſas. Hoc in loco geni-

a Spaſines: *adſtipulante Dione, in vita Traiani, & Stephano Byzantio, qui hanc urbem ab inſtauratione σπασίνου χάρακα vocatã tradidit.*

genitum eſſe Dionyſium,terrarum orbis ſitus recentiſſimum autorem *a* conſtat, quem ad commentanda omnia in Orientem præmiſit Diuus Auguſtus, ituro in Armeniam ad Parthicas Arabicáſque res maiore filio. Non me præterit nec ſum oblitus,ſui quenque ſitus diligentiſſimum autorem vitium nobis in introitu huius operis. In hac tamen parte arma Romana ſequi placet nobis,Iubámque regem, ad eundem Caium Cæſarem ſcriptis voluminibus de eadem expeditione Arabica.

a Deeſt hęc vox in *Ch.* & rectè ſi poſt præterit punctū apponas.

Arabia, Nomades, Nabatæi, Omani, Tylos & Ogyris inſula.

CAP. XXVIII.

ARabia gentium nulli poſtferenda, amplitudine longiſſima,à monte Amano *b* à regione Ciliciæ Comagenéſque deſcendit,vt diximus, multis gentibus eorum deductis illo à Tigrane magno, ſponte verò ad mare noſtrum litúſque Ægyptiacum, vt docuimus: nec non in media Syriæ ad Libanum montem penetrantibus nubeis, quibus iunguntur Ramiſi. Deinde Taranei, deinde Patami. Ipſa verò peninſula Arabia inter duo maria, Rubrum Perſicúmque procurrens, quodam naturæ artificio ad ſimilitudinem atque magnitudinem Italiæ mari circunfuſa, in eandem etiam cæli partem nulla differentia ſpectat. Hæc quoque in illo ſitu felix. Populos eius à noſtro mari vſque ad Palmyrenas ſolitudines diximus: reliqua nunc inde peragemus. Nomadas, infeſtatoréſque Chaldęorum, Scænitę (vt diximus) claudũt,& ipſi vagi, *c* ſed à tabernaculis cognominati, quæ Ciliciis metantur, vbi libuit. Deinde Nabatæi oppidum incolũt Petram nomine in conualle, paulò minus I I.

b è regione Ciliciæ &c.

c ſic à tabernaculis cognominati

M. paſſ. amplitudinis, circundatum montibus inacceſſis amne interfluente. Abeſt à Gaza oppido litoris noſtri d. c. M. à ſinu Perſico cxxij. M. Huc conuenit vtrunque biuium, eorum qui Syriæ Palmyram petiere, & eorum qui ab Gaza venerunt. A Petra incoluerunt Omani ad Characem vſque, oppidis quondam claris à Semiramide conditis, Abeſamide & Soractia. Nunc ſunt ſolitudines. Deinde eſt oppidum, quod Characenorum regi paret, in Paſitigris ripa, Forath nomine, in quod à Petra conueniunt, Characémque inde xij. M. paſſ. ſecundo æſtu nauigant. E Parthico enim regno nauigantibus vicus Teredon, infra confluentem Euphratis & Tigris: læua fluminis Chaldæi obtinent, dextra Nomades Scenitæ. Quidam & alia duo oppida longis interuallis Tigris prænauigari tradunt, Barbatiam, mox Thumatam: quod abeſſe à Petra decem dierum nauigatione, noſtri negotiatores dicunt, Characenorúmque regi parere: & Apamiam ſitam, vbi reſtagnatio Euphratis cum Tigri confluat. Itaque molientes incurſionem Parthos, operibus *a* obiectis inundatione arceri. Nunc à Charace dicemus oram, Epiphani primùm exquiſitam. Locus vbi Euphratis oſtium fuit, flumen ſalſum, promontorium Chaldone, voragini ſimilius, quàm mari, per l. M. oræ flumen Achana, deſerta C. M. p. vſque ad inſulam Icharam. Sinus Capeus, quem accolunt Galopes & Chateni. Sinus Gerraicus. Oppidum Gerra v. M. paſſ. amplitudine, turres habet ex ſalis quadratis molibus. A litore l. M. paſſuum regio Attene. Ex aduerſo Tylos inſula, totidem millibus à litore, plurimis margaritis celeberrima, cum oppido eiuſdem

a abiectis, *Baſil.*

eiuſdem nominis iuxtáque altera minor, promontorio eius xij. M. paſſ. Vltrà magnas aſpici inſulas tradunt, ad quas non ſit peruentum. Huius ambitũ cxij. M. D. paſſuũ, à Perſide longiùs abeſſe, adiri *a* vno alueo anguſto. Inſula Aſgilia, Gentes Nocheti, Zurachi, Borgodi. Cataræi, Nomades. Flumen Cynos. Vltrà nauigationẽ incompertam ab eo latere propter ſcopulos tradit Iuba, prætermiſſa mentione oppidi Omanorũ Batraſabbes, & Omanæ, quod priores celebrem portum Carmaniæ fecere. Item Omnæ & Athanæ, quæ nunc oppida maximè celebrari à Perſico mari noſtri negotiatores dicũt. A flumine Canis, vt Iuba tradit, mõs aduſto ſimilis. Gẽtes Epimaranitæ. Mox Ichthyophagi, inſula deſerta, gentes Bathymi, Eblitei montes, Inſula Omœnus. Portus Machorbæ, inſulæ Etaxalos, Onchobrice, gens Chaldæi. Inſulæ ſine nominibus multæ: celebres verò Iſura, Rhinnea, & proxima, in qua ſcriptæ ſunt ſtelæ lapideæ literis incognitis. Goboëa portus, Bragæ inſulæ deſertæ. Gens Thaludæi Dabanegotis regio. Mons Orſa cum portu. Sinus Duatus, Inſulæ multæ. Mons Tricoryphos. Regio Cardalena, Inſulæ Solanidæ, Capina. Itẽ Ichthyophagorum. Deinde Glari. Litus Hãmæum, vbi auri metalla. Regio Canauna, gentes Apitami. Gaſani, Inſula Deuadæ. Fons Goralus, Garpheti. inſulæ Aleu & Amnamethu, Gẽs Darræ, inſulæ Chelonitis, Ichthyophagon multæ. Eodanda deſerta, Baſag Multæ Sabæorum. Flumina, Thamar, Amnon, inſulæ Dolicæ, Fontes Daulotes, Dora: inſulæ Pteros: Labanis, Coboris, Sambracate, & oppidum eodem nomine in continenti. A Meridie inſulæ multæ, maxima Camari. Flumen Myſecros. Portus

a modo M.

Leupas. Scenitæ Sabæi. Inſulæ multæ, Emporium eorum Acila, ex quo in Indiam nauigatur, Regio, Amithoſcuta, Damnia. Mizi maiores & minores, Drimati, Macę. Horum promontorium contra Carmaniam eſt. Diſtat quinquaginta mill. paſſuum. Mira res ibi traditur: Numenium ab Antiocho rege Meſenæ præpoſitum, ibi viciſſe eodem die claſſe, æſtúque reuerſo iterum equitatu contra Perſas dimicantem, & gemina trophæa eodem in loco Ioui ac Neptuno ſtatuiſſe. Inſula in alto obiacet Ogyris, clara Erythra rege ibi ſepulto. Diſtat à continente centum vigintiquinque mill. paſſ. circuitu c x i j. m. paſſ. Nec minus altero clara in Azonio mari Dioſcoridu, diſtans à Syagro extimo promontorio cclxxx. mill. paſſ. Reliqui in continente à noto etiamnum Autaride, in montes vij. dierum tranſitus. Gentes Larendani, Catabani, Gebanitæ pluribus oppidis, ſed maximis. Nagia, & Tamna templorum lxv. Hæc eſt amplitudinis ſignificatio. Promontorium, à quo ad continentem Trogloditarum l. m. p. Toani, Acchitæ, Chatramotitæ, Tomabei, Antidalei, Lexianæ, Agrei, Cerbani, Sabæi Arabum propter thura clariſſimi, ad vtraque maria porrectis gentibus. Oppida eorum in Rubro littore Marane, Marma, Corolia, Sabatra: intus oppida Naſcus, Cardaua Carnus, & quò merces odorum deferunt, Tomala. a Pars eorum Atramitæ, quorum caput Sobotale lx. templa muris includens. Regia tamen omnium eſt Mariaba. Sinum obtinet xciiij. m. paſſ. refertum inſulis odoriferis. Atramitis in mediterraneo iũguntur Minæi: mare accolunt & Elamitæ. Oppidum eiuſdem nominis. Iis iuncti Cagulatæ.

a *Vera lectio ſic habet*: pagus eorum Atramitæ, quorum caput Sabota lx. templa muris includens.

Oppidum

Oppidum Sybi, quod Græci Apaten vocant: Arſicodani. Vadeicum oppido magno, Baraſei, Licheni *a* Sygaros inſula, quam canes non intrant, expoſitique circa litora errando moriũtur. Sinus intimus, in quo Leanitæ, qui nomen ei dedere. Regia eorum Agra, & in ſinu Læana, vel, vt alij, Ælana. Nam & ipſum ſinum noſtri Ælaniticum ſcripſere, alij Ælenaticum, Artemidorus Aleniticum, Iuba Læniticum. Circuitus Arabiæ à Charace Leana colligere proditur quadragies octies centena lxv. M. Iuba paulò minus X L. M. putat. Latiſſima eſt Septentrione inter oppida Heroum & Characem. Nunc & reliqua mediterranea eius dicantur. Nabatæis Thimaneos iunxerunt veteres: nunc ſunt Taueni, Suelleni, Sarraceni. Arra oppidũ, in quo omnis negotiatio conuenit. Hemuatæ, Analitæ: oppida, Domada, Egra. Thamudei, oppidum Badanatha. Carrei, oppidum Chariati: Achoali, oppidum Phoda: ac Minæi, à rege Cretæ Minoë (vt exiſtimant) originem trahentes: quorum Charmæi, oppidum xiiij. M. paſſ. Mariaba Baramalacum, & ipſum non ſpernendum: item Carnon. Rhammei, & horum origo Rhadamanthus putatur frater Minois. Homeritæ, Maſſala oppido. Hamirei, Gedranitæ, Ampræ, Iliſanitæ, Bachilitæ, Sammæi, Amathei cum oppidis Neſſa & Cenneſſeri. Zamareni cum oppidis Saiace, Scãtate, Bacaſcami. Riphearma oppidum, quo vocabulo hordeum appellant. Autei & Raui, Gyrei & Mathatæi, Helmonedes cum oppido Ebode. Agacturi in mõtibus, oppido xx. M. paſſ. in quo fons Emiſchabales, quod ſignificat Camelorum oppidum. Ampelone colonia Mileſiorum. Actrida oppidum, Calingij, quorum

a Syagros.

Mariaba oppidum ſignificat dominos omniũ. Oppida, Pallon. Murannimal iuxta flumen, per quod Euphratem emergere putant. Gentes Agrei, Hammonij. Oppidum, Athenæ, Cauratani, quod ſignificat ditiſſimos armento: Coranitæ, Cæſani, Choani. Fuerunt & Græca oppida, Arethuſa, Lariſſa, Calcis, deleta variis bellis. Romana arma ſolus in eam terram adhuc intulit Ælius Gallus ex equeſtri ordine. Nam C. Cæſar Auguſti filius proſpexit tantum Arabiam. Gallus oppida diruit non nominata ab autoribus, qui ante ſcripſerunt, Egran, Anneſtum, Eſcam, Maguſam, Tammacum, Labeciam, & ſuprà dictam Mariabam, circuitu v j. M. paſſuum. Item Caripeta, quò longiſſimè proceſſit. Cætera explorata retulit: Nomades lacte & ferina carne veſci: reliquos vinum, vt Indos, palmis exprimere, oleum ſeſamæ. Numeroſiſſimos eſſe Homeritas, Minæis fertiles agros palmetis arbuſtíſque, in pecore diuitias. Cembanos & Arios armis præſtare, maximè Chatramotitas. Caræis latiſſimos & fertiliſſimos agros. Sabæos ditiſſimos ſyluarum fertilitate odorifera, auri metallis, agrorum riguis, mellis ceræque prouentu. De odoribus ſuo dicemus volumine. Arabes, mitrati degunt, aut intonſo crine: barba abraditur, præterquàm in ſuperiore labro. Aliis & hæc intonſa: mirúmque dictu, ex innumeris populis pars æqua in commerciis, aut latrociniis degit, in vniuerſum gentes ditiſſimæ, vt apud quas maximè opes Romanorum Parthorúmque *a* ſubſidant, vendentibus quæ è mari aut ſyluis capiãt, nihil inuicem redimentibus. *b* Nunc reliquã orã Arabiæ cõtrariã perſequemur. Timoſthenes totũ ſinum quatridui nauigatiam

a ſubſiſtãt. Ch.

b *Ch. hinc orditur proximum caput & receſſit.*

gatione in longitudinē taxauit, bidui in latitudinē, anguſtias iiij. M.D.paſſ. Eratoſthenes ab oſtio XIII. M. in quanque partem, Artemidorus Arabiæ latere XIIII. quinquaginta mill.

Sinus maris Rubri, Trogloditici, & Æthiopici.

CAP. XXIX.

TRogloditico verò XI. xxxij. M. paſſ. Ptolemaida vſq; Agrippa XIIII. xxij. mill. paſſ. ſine differentia laterum. Plerique latitudinem cccclxij. prodiderunt, faucéſque hyberno orienti obuerſas, alij quatuor mill. alij ſeptem mill. alij duodecim mil. paſſ. patere. Situs autem ita ſe habet. A ſinu Ælanitico alter ſinus, quem Arabes *a* Æant vocant, in quo Heroum oppidum eſt. Fuit & Cambyſu inter Nelos & Marchadas, deductis eò ægris exercitus. Gens Tyra: Daneon portus, ex quo nauigabilem alueum perducere in Nilum, qua parte ad Delta dictum decurrit lxij. mil. paſſ. interuallo (quod inter flumen & rubrum mare intereſt) primus omnium Seſoſtris Ægypti rex cogitauit: mox Darius Perſarum, deinde Ptolemæus ſequens: qui & duxit foſſam latitudine pedum centum, altitudine triginta, in longitudinem xxxvij. mil. ccccc. paſſ. vſque ad fontes amaros. Vltrà deterruit inundationis metus, excelſiore tribus cubitis Rubro mari comperto, quàm terra Ægypti. Aliqui non eam afferunt cauſam, ſed ne immiſſo mari corrumperetur aqua Nili, quæ ſola potus præbet. Nihilominus iter totum *b* terendo frequentatur à mari Ægyptio, quod eſt triplex: Vnum à Peluſio per harenas, in quo niſi calami defixi regant, via non reperitur, ſubinde aura veſtigia operiente. Alterum verò duo mill. paſſuum vltra Caſium montem, quod à ſexaginta

a *fortaſſis* Ælath *lingua Hebraica & Syriaca.*

b mercatoris *ven.* terrenis, *Tol.*

mil. paſſ. redit in Peluſiacam viam. Accolunt Arabes Aurei. Tertium *a* à Gerro (quod Adipſon vocant) per eoſdem Arabes ſexaginta mill. paſſuum propius, ſed aſperum montibus, & inops aquarum. Ex vitæ omnes Arſinoen ducunt, conditam ſororis nomine in ſinu Charandra, à Ptolemæo Philadelpho: qui primus Troglodyticen excuſſit, & amnem qui Arſinoen præfluit, Ptolemæum appellauit. Mox oppidum paruum eſt Ænnum, pro quo alij Philoteram ſcribunt. Deinde ſunt Azarei, & Troglodytarum connubiis Arabes feri. Inſulæ, Sapirene, Scytala, mox deſerta ad Myos hormon, vbi fons Tadnos, mons Eos, inſula Lambe, portus multi, Berenice, oppidum matris Philadelphi nomine, ad quod iter à Copto diximus. Arabes Aurei & Gnebadei. Troglodytice, quam priſci Michoën, alij Midoen dixere. Mons Pentedactylos: inſulæ Stenæ deiræ aliquot, Hallonneſi non pauciores: Cardamine, Topazos, quæ gemmæ nomen dedit. Sinus inſulis refertus: ex iis quæ Mareu vocantur, aquoſæ: quæ Eratonos ſitientes. Regum ij præfecti fuere. Introrſus Candei, quos Ophtophagos vocant, ſerpentibus veſci aſſueti. Neque alia regio fertilior earum, Iuba qui videtur diligentiſſimè proſecutus hæc, omiſit in hoc tractu (niſi ſi exemplarium vitium eſt) Berenicen alteram, quæ Panchyſos cognominata eſt: & tertiam, quæ Epidires, inſignem loco. Eſt enim ſita in *b* ceruice longè procurrente, vbi fauces Rubri maris iiij. mill. ccccc. paſſuum, ab Arabia diſtant. Inſula ibi Cytis, topazium ferens & ipſa. Vltrà ſyluæ, vbi Ptolemais à Philadelpho condita ad venatus elephantorum, ob id Epitheras cognominata,

a Gereum *ſcribendum videtur ex Ptolemæo.*

b ceruicem longè procurrentem vet.

ta, iuxta lacum Monoleum. Hæc eſt regio ſecundo volumine à nobis ſignificata: in qua quadragintaquinque diebus ante ſolſtitium, totidémque poſtea hora ſexta conſumuntur vmbræ, & in meridiem reliquis horis cadunt, cæteris diebus in Septentrionem: cùm in Berenici, quam primam poſuimus, ipſo die ſolſtitij ſexta hora vmbræ in totum abſumantur, nihílque adnotetur aliud noui Dcij. mill.paſſuum interuallo à Ptolemaide, res ingentis exempli, locúſque ſubtilitatis immenſæ, mundo ibi deprehenſo, cùm indubitata ratione vmbrarum Eratoſthenes menſuram terræ *a* prodere inde cœperit. Hinc Azanium mare. promontorium, quod aliqui Hiſpalium ſcripſere: lacus, Mandalum: inſula Colocaſitis, & In alto multæ, in quibus teſtudo plurima. Oppidum, *b* Suchæ inſula Daphnidis, oppidum Aduliton. Ægyptiorum hoc ſerui à dominis profugi condidere. Maximum hic emporium Troglodytarum, etiam Æthiopum. Abeſt à Ptolemaide quinque dierum nauigatione. Deferunt plurimum ebur, rhinocerotum cornua, hippopotamorum coria, celtium teſtudinum, ſphingia, mancipia. Suprà Æthiopes Aroteres: inſulæ, quæ Aliçu vocãtur: item Bacchias & Antibacchias, & Stratonis. Hinc in ora Æthiopiæ ſinus incognitus, quod admiremur, cùm vlteriora mercatores ſcrutentur. Promontorium in quo fons *d* Cucios, expetitus nauigantibus. Vltrà Iſidis portus decem dierum remigio ab oppido Adulitarũ diſtans. In eum Troglodytis myrra confertur. Inſulæ ante portum duæ, Pſeudopylæ vocãtur: interiores totidem, Pylæ, In altera ſtelæ lapideę literis ignotis. Vltrà ſi-

a prodere incœperit.

b Sace *Mã*, *& Ch.*

c celetum *vet.*

d Curius *M.*

nus Abalites, Inſula Diodori, & aliæ deſertæ p cõtinentem quoq; deſerta oppidũ Gaza promontoriũ & portus Moſſylites, quò cinnamomum deuehitur. Huc vſque Seſoſtris exercitũ duxit. Aliqui vnum Æthiopię oppidũ vltrà ponunt in litore Baragaza. A Moſſylite promontorio Atlanticũ mare incipere vult Iuba, præter Mauritanias ſuas Gadeis vſque nauigandũ Coro. Cuius tota ſententia hoc in loco ſubtrahenda non eſt. A promontorio Indorum quod vocatur Lepteacra, ab aliis Drepanum, proponit recto curſu, præter exuſſa, ad Malchu inſulam XV. mil. paſſ. eſſe. Inde ad locum, quem vocant Sceneos, CCXXV. M. Inde ad Inſulam Sadanum centum quinquaginta millia paſ. Sic heri ad apertum mare XVIII. l XXXV. mill. paſſuum. Reliqui omnes propter Solis ardorem nauigari poſſe non putauerunt. Quin & commercia ipſa infeſtant ex inſulis Arabes Aſcitæ appellati, quoniam bubulos vtres binos ſternentes ponte, piraticam exercent ſagittis venenatis. Gentes Troglodytarum idem Iuba tradit Therothoas à venatu dictos, miræ velocitatis: ſicut Ichthyophagos, natantes ceu maris animalia: Bargenos, Zageras, Chalybas, Saxinas, Syrecas, Daremas, Domazanes. Quin & accolas Nili à Syene non Æthiopum populos, ſed Arabum eſſe dicit vſque Meroen. *a* Solis quoque oppidum, quod non procul Memphi in Ægypti ſitu diximus, Arabas conditores habere. Sunt & qui vlteriorem ripam Æthiopiæ auferant, adnectántque Africæ. ripas autem incolere propter aquam. Nos relicto cuique intelligendi arbitrio, oppida quo traduntur ordine vtrinque ponemus. A Syene, & prius Arabiæ latere, gens

a *Huc referendum videtur, quod paulò poſt ſequitur, alienam in ſedẽ perperam traiectum.*

Ripas autẽ incolere propter aquam: *Aut legendũ videtur,* incolere *non* incolere, *quemadmodũ in Ant. cod. ſcriptũ reperitur.*

gens Catadupi. Deinde Syrenitæ. Oppida, Tacompſon, quam quidam appellauerunt Thathicen, Aranium, Seſanium, Sandura, Naſaudum, Anaudoma, Cumara, Beta & Bochiana, Leuphitorga,, Tantarene, Mœchindira, Noa, Gophoa, Gyſtatæ, Megeda, Lea, Remnia, Nupſia, Direa, Pataga, Bagada, Dumada, Rhadata in quo felis aurea pro Deo colebatur. Boron in Mediterraneo, Mallos, proximum Meroæ, ſic prodidit Bion. Iuba aliter: Oppidum in monte Megatichos, inter Ægyptum & Æthiopiam, quod Arabes Myrſon vocauere. Deinde Tacompſon, Aranium, Beſanium, Piden, Mamuda, Corambin, iuxta eam bituminis fontem, Hammodara, Proſda, Parenta, Mama, Teſſara, Gallas, Zoton, Graucomen. Emeum, Pidibotas, Hebdomecontacometas. Nomadas in tabernaculis viuentes: Cyſtem, Pemmam, Gadagalem, Paloin, Primmin, Nupſin, Daſelin, Patin, Gambreues, Magaſen, Segaſmala, Crandas, Denna, Cadeuma, Thena. Batha, Alana, Macua, Scammos, Goram in inſula: ab iis Abala, Androcalim; Seren, Mallos, Agocen. Ex Africæ latere tradita ſunt eodem nomine Tacompſos altera, ſiue pars prioris: Magota, Sea, Edoſa, Pelenaria Pyndis, Magnſa, Bauma. Linitima, Spyntuma, Sydopta, Genſoa, Pindicitora, Eugoa, Orſima, Suaſa, Mauma, Rhuma, Vrbubuma, Mulona, quod oppidum Græci Hypaton vocarunt: Pagoargas, Zamnes, vnde elephanti incipiant: Mamblia, Berreſa, Cetuma. Fuit quondam & Epis oppidum contra Meroen, antequàm Bion ſcriberet, deletum. Hæc ſunt prodita vſque Meroen: ex quibus hoc tempore nullum prope vtroque latere extat.

Cætera ſolitudines, nuper renuntiauere principi Neroni, miſſi ab eo milites prætoriani cum tribuno ad explorandum, inter reliqua bella & Æthiopicum cogitanti. Intrauere autem & eò arma Romana Diui Auguſti temporibus, duce P. Petronio, & ipſo equeſtris ordinis *a* præfecto Ægyptiis. Oppida eorum expugnauit, quæ ſola inuenerat, quo dicemus ordine: Pſelchin, Primin, Aboccin, Phthurin, Cambuſin, Attenam, Stadiſin, vbi Nilus præcipitans ſe fragore auditum accolis aufert. Diripuit & Napata. Longiſſimè autem à Syene progreſſus eſt d c c c l x x. mill. paſſuum. Nec tamen arma Romana ibi ſolitudinẽ fecerunt. Ægyptiorum bellis attrita eſt Æthiopia, viciſſim imperitando ſeruiendóque, clara & potens etiam *b* vſque ad Troiana bella Memnone regnante: & Syriæ imperitaſſe eam, noſtróque litore ætate regis Cephei patet Andromadæ fabulis. Simili modo & de menſura eius varia prodidere: primus Dalion vltra Meroën longè ſubuectus: mox Ariſtocreon & Bion, & Baſilis: Simonides minor etiam, quinquennio in Meroë moratus, cùm de Æthiopa ſcriberet. Nam & Timoſthenes claſſium Philadelphi præfectus, ſine menſura dierum lx. à Syene Meroen iter prodidit. Eratoſthenes d c x x v. mil. Artemidorus dc. mill. Seboſus ab Ægypti extremis ſexdecies centena lxxv. mill. paſſuum. vnde proximè dicti XII. lxx. Verùm omnis hæc finita nuper diſputatio eſt: quoniam à Syene *c* dccclxij. mill. Neronis exploratores renunciauere his modis: A Syene Hieran ſycaminon l i i i j. M. paſſuum. Inde Tama lxxv. M. paſſuum regionem Euonymiton Æthiopum primam

a præfecto Ægypti. Is oppida eorum &c.

b à Troiano vſque bello M.

c dccclxx. iiij. *numeris ſequentibus cum hac ſũma ad amuſſim congruentibus.*

xx.Acimam liiij.M.Pitaran xxv. Tergedum c v j. M. Inſulam Gagauden eſſe in medio eo tractu.Inde primùm viſas aues pſitaccos, & ab altera(quæ vocatur Artigula) animal ſephingion,à Tergedo Cynocephalos.Inde Napatha lxxx.mil. Oppidum id paruum inter prædicta ſolum. Ab eo ad inſulam Meroen ccclx. M. Herbas circa Meroen demum viridiores ſyluarúmque aliquid apparuiſſe, & rhinocerotum elephantorúmque veſtigia: Ipſum oppidum Meroen ab introitu inſulæ abeſſe lxx. M.paſſ.iuxtáque aliam inſulam Tatu dextro ſubeuntibus alueo,quæ portum faceret. Ædificia oppidi pauca. Regnare fœminam Candacen, quod nomen multis iam annis ad reginas tranſiit. Delubrum Hammonis & ibi religioſum, & toto tractú ſacella. Cæterùm cùm potirétur rerum Æthiopes,inſula ea magnæ claritatis fuit. Tradunt armatorum ccl. mil. dare ſolitam, artificum cccc.M. alere, Reges Æthiopum xlv.& hodie traduntur.

Multiformes & miræ hominum effigies.

CAP. XXX.

VNiuerſa verò gẽs Ætheria appellata eſt, deinde Atlantia, mox à Vulcani filio Æthiope Æthiopia. Animalium hominúmque effigies monſtriferas circa extremitates eius gigni minimè mirum, artifici ad formanda corpora effigiéſque cælandas mobilitate ignea. Ferunt certè ab Orientis parte intima gentes eſſe ſine naribus, æquali totius oris planitie.Alias ſuperiore labro orbas, alias ſine linguis. Pars etiam ore concreto & naribus carens,vno tantùm foramine ſpirat, potúmque calamis auenæ trahit, & grana eiuſdem auenæ, ſponte prouenientis ad veſcendum,

Quibuſdam pro ſermone nutus motúſque membrorum eſt. Quibuſdam ante Ptolemæum Lathyrum regem Ægyti ignotus fuit vſus ignium. Quidam & Pygmæorum gentem prodiderunt ante paludes, ex quibus Nilus oritur. In ora autem, vbi deſiimus, continui montes ardentibus ſimiles rubent. Troglodytis & Rubro mari à Meroe tractus omnis ſuperponitur: à Nepata tridui in itinere ad Rubrum litus aqua pluuia ad vſum compluribus locis ſeruatur, fertiliſſima regione, quæ intereſt, auri. Vlteriora Atabuli Æthiopum gens tenet. Deinde contra Meroen Megabari, quos aliqui Adiabaras nominauere, oppidum habent Apollinis. Pars eorum Nomades, quæ elephantis veſcitur. Ex aduerſo in Africæ parte Macrobij. Rurſus à Megabaris Memnones & Dauelli, dierúmque viginti interuallo Critenſi. Vltra eos Dochi, deinde Gymnites ſemper nudi. Mox Anderæ, Mathitæ, Meſagebes, Hipporeæ, atri coloris tota corpora rubrica illinunt. At ex Africæ parte Medimni. Deinde Nomades Cynocephalorum lacte viuentes, Olabi, Syrbothæ, qui octonûm cubitorum eſſe dicuntur. Ariſtocreon Libyæ latere à Meroe oppidum Tolen dierum quinque itinere tradit. Inde dierum duodecim Eſar Ægyptiorum oppidum, qui Pſammeticum fugerint. In eo produntur annis trecentis habitaſſe. Contrà in Arabico latere Daron oppidum eſſe eorum. Bion autem Sapen vocat, quod ille Eſar, & ipſo nomine aduenas ait ſignificari. Caput eorum in inſula *a* Sembobitin, & tertium in Arabia, *b* Sai. Inter montes autem & Nilum Symbari ſunt, Phalanges, in ipſis verò montibus,

a Pſeboitin: *nimirũ à Pſeuboa lacu, quem ſuprà Meroen collocat Strabo, lib.* 17.

b Sina *Mã.*

tribus, Aſachæ multis nationibus. Abeſſe à mari dicuntur dierum quinque itinere. Viuũt elephantorum venatu. Inſula in Nilo Semberritarum, reginæ paret. Ab ea Nubei Æthiopes dierum octo itinere. Oppidum eorum Nilo impoſitum, Tenupſis. Sambri apud quos quadrupedes omnes ſine auribus, etiam elephanti. At ex Africæ parte Ptoembari, Ptoemphanæ, qui canem pro rege habent, motu eius imperia augurantes, Auruſpi oppido longè à Nilo ſito. Poſteà Achiſarmi, Phaliges, Marigeri, Caſamarri. Bion & alia oppida in inſulis tradit à *a* Sembobiti Meroë verſus dierum toto itinere viginti Proximæ inſulæ, oppidum Semberritarum ſub regina: & aliud Aſar: alterius oppidum Daron. Tertiam Medoën vocant in qua oppidum Aſel. Quartam eodem, quo oppidum, nomine *b* Garoden. Inde per ripas oppida, Nauos, Modundam, Andatim, Setundum, Colligat, Scande, Naue&tabe, Cumi, Agroſpi, Ægipam, Candrogari, Arabam, Summaram. Regio ſuprà Sirbitum vbi deſinunt montes, traditur quibuſdam habere maritimos Æthiopas, Niſicaſtes, Niſitas. quod ſignificat ternũm & quaternũm oculorum viros: non quia ſic ſint, ſed quia ſagittis præcipua contemplatione vtantur. *c* Ab ea verò parte Nili, quæ ſuprà Syrtes maiores, Oceanúmque meridianum protenditur, Dalion vocatos eſſe dicit, pluuia tantùm aqua vtentes Ciſoros, Longoporos. Ab OEcalicibus dierũ quinque itinere Vſibalcos, Iſuelos, Pharuſos, Valios, Ciſpios. Reliqua deſerta. Deinde fabuloſa: ad Occidentem verſus Nigræ, quorum rex vnum oculum habeat in fronte. Agriophagi, pantherarum

a Pſeboiti

b Garo deinde Paropas oppidũ *Ch.*

c *Locũ hũc Pintianus minus malè ſic legi poſſe arbitratur:* Ab ea verò parte cæli, quæ ſupra Syrtes maiores Oceano meridiano prætenditur.

& leonum carnibus maximè viuentes Pamphagi, omnia mandentes. Antropophagi humana carne veſcentes. Cynamolgi, caninis capitibus. Artabatitæ quadrupedum ferarum modo vagi. Deinde Heſperij, Perorſi, quos in Mauritaniæ confinio diximus. Pars quædam Æthiopum locuſtis tantùm viuit, fumo & ſale duratis in annua alimenta: ij quadrageſimum annum vitæ non excedunt, Æthiopum terram vniuerſam cum mari Rubro patere in longitudinem ſemel & vicies centene lxx. mil. paſſ. in latitudinem cum ſuperiore Ægypto *a* duodecies centena xcvij. M. Agrippa exiſtimauit. *b* Quidam longitudinem ita diuiſerunt. A Meroë Sirbitum xij. dierum nauigationem. Ab ea xij. ad Dauellos. Ab iis ad Oceanum Æthiopicum ſex dierum iter. In totum autem ab Oceano ad Meroën dcc. xxv. mill. paſſuum eſſe inter autores ferè conuenit: inde Syenem, quantum diximus. Sita eſt Æthiopia ab Oriente hyberno ad Occidentem hybernum. Meridiano cardine ſyluæ hebeno maximè virent: media eius parte imminens mari mons excelſus, æternis ardet ignibus, Theôn ochema dictus Græcis: à quo nauigatio quatridui ad promontorium, quod Heſperion ceras vocatur, confine Africæ iuxta Æthiopes Heſperios. Quidam & in eo tractu modicos colles amœna opacitate veſtitos Ægipanum Satyrorúmque produnt.

a Calculi ratio videtur expoſcere, vt Quindecies centena xcvij. M. *legamus.*

b Melius ſic Sũt qui latitudinem ita diuiſerũt. *teſte etiam Plin.*

Inſulæ Æthiopici maris. CAP. XXXI.

INſulas toto eo mari & Ephorus complures eſſe tradidit, & Eudoxus, & Timoſthenes: Clitarchus verò Alexandro regi nuntiatam adeò diuitem, vt equos incolæ talentis auri

permutarent. Alteram, vbi ſacer mons opacus *a* ſylua repertus eſſet, diſtillantibus arboribus odore miræ ſuauitatis. Contra ſinum Perſicum Cerne nominatur inſula aduerſa Æthiopiæ, cuius neque magnitudo, neque interuallum à continente conſtat, Æthiopas tantùm populos *b* habere proditur. Ephorus autor eſt, à Rubro mari nauigantes in eam non poſſe propter ardores vltra quaſdam columnas (ita appellantur paruæ inſulæ) prouehi. Polybius in extrema Mauritania contra montem Atlantem à terra ſtadia octo abeſſe prodidit Cernen. Nepos Cornelius ex aduerſo maximè Carthaginis à continente paſſus mille: non ampliorem circuitu duobus millibus. Traditur & alia inſula contra montem Atlantem, & ipſa Atlantis appellata. Ab ea quinque dierum nauigatione ſolitudines ad Æthiopas Heſperios, & promontorium, quod vocauimus Heſperion ceras, inde primum circumagente ſe terrarum fronte in Occaſum, ac mare Atlanticum. Contra hoc promontorium Gorgades inſulæ narrantur, Gorgonum quondam domus, bidui nauigatione diſtantes à continente, vt tradit Xenophon Lampſacenus. Penetrauit in eas Hanno Pœnorum Imperator, prodidítque hirta fœminarum corpora, viros pernicitate euaſiſſe: duarúmque Gorgonum cutes argumenti & miraculi gratia in Iunonis templo poſuit, ſpectatas vſque ad Carthaginem captam. Vltra has etiamnum duæ Heſperides inſulæ narrantur. Adeóque omnia circa hæc incerta ſunt, vt Statius Seboſus à Gorgonum inſulis prænauigatione Atlantis dierum XL. ad Heſperidum inſulas curſum prodiderit, ab iis ad Heſpe-

a ſyluarum *M.*

b habitare *M.*

rion ceras vnius. Nec Mauritaniæ inſularum certior fama eſt. Paucas modò conſtat eſſe ex aduerſo Autololum, à Iuba repertas, in quibus Gætulicam purpuram tingere inſtituerat.

De fortunatis inſulis. CAP. XXXII.

SVnt, qui vltra eos Fortunatas putant eſſe, quaſdámque alias *a* quorum numero idem Seboſus etiam ſpatia complexus, Iunoniam abeſſe à Gadibus dccl.M.paſſuum tradit. Ab ea tantundem ad Occaſum verſus Pluuialiam, Caprariámque: in Pluuialia non eſſe aquam, niſi ex imbribus. Ab iis ccl.M.paſſuum. Fortunatas, contra læuam Mauritaniæ viij. M. paſſuum. Oram Solis vocari in conualle à conuexitate, & Planariam à ſpecie, conuallis circuitu ccc. M. paſſuum. Arborum ibi proceritatem ad centum quadragintaquatuor pedes adoleſcere. Iuba de Fortunatis ita inquiſiuit: ſub Meridiem poſitas eſſe prope occaſum, à Purpurariis *b* dccxxv. M. paſſuum, ſic vt ccl. ſupra occaſum nauigetur: deinde per lxxv. M. paſſuum ortus petatur. Primam vocari Ombrion nullis ædificiorum veſtigiis: habere in montibus ſtagnum, arbores ſimiles ferulæ, ex quibus aquæ exprimantur, ex nigris amara, ex candidioribus potui iucunda. Alteram inſulam Iunoniam appellari, in ea ædiculam eſſe tantùm lapide extructam. Ab ea in vicino eodem nomine minorem. Deinde Caprariam lacertis grandibus refertam. In conſpectu earum eſſe Niuariam, quæ hoc nomen accepit à perpetua Niue, nebuloſam. Proximam ei Canariam vocari, à multitudine canum ingentis magnitudinis: ex quibus

a quarũ numeros *M.*

b *Legendum* dcxxv.mil. *tũ ex vetuſ. cod. tum ex numeris ſequentibus.*

bus perducti ſunt Iubæ duo: apparéntque ibi veſtigia ædificiorum. Cùm autem omnes copia pomorum & auium omnis generis abundent, hanc & palmetis caryotas ferentibus, ac nube pinea abundare. Eſſe copiam & mellis. Papyrum quoque & ſiluros in amnibus gigni. Infeſtari eas belluis, quæ expellantur aſſiduè, putreſcentibus. At abundè orbe terrarum extrà intrà indicato, colligenda in arctum menſura æquorum videtur.

Terræ per menſuras computata digeſtio.

CAP. XXXIII.

POlybius à Gaditano freto longitudinem directo curſu ad os Mæotis, *a* XXXIII. xxxvij. M. ccccc. paſſuum prodidit. Ab eodem initio ad Orientem recto curſu Siciliam *b* XII. lx. M. ccccc. paſſuum. Cretam ccclxxv. M. paſſuum. Rhodum clxxxvj. M. ccccc. paſſuum. Chelidonias tantundem: Cyprum *c* cccxxxv. M. paſſuum. Inde Syriæ Seleuciam Pieriam cxv. M. paſſuum. Quæ computatio efficit vicies ter centena xl. M. paſſuum. Agrippa hoc idem interuallum à freto Gaditano ad ſinum Iſſicum per longitudinem directam XXXIIII. xl. paſſuum M. taxat, in quo haud ſcio an ſit error numeri, quoniam idem à Siculo freto Alexandriam curſus XII. l. M. paſſuum tradidit. Vniuerſus autem circuitus per ſinus dictos ab eodem exordio colligit *d* ad Mæotin lacum CLVI. M. paſſuum. Artemidorus adiicit dcclvj. M. Idem cum Mæotide CLXXIII. x c. M. paſſuum eſſe tradit. Hæc eſt menſura inermium, & pacata audacia fortunam prouocantium hominum. Nunc ipſarum partium magnitudo

a LXXXIIIJ. *Pint.*

b xij. l. M. p. *Pint. ex Tol.*

c ccxxv. *Pint.*

d intra Mæotin.

comparabitur, vtcunque difficultatem afferet authorum diuerſitas. Aptiſſimè tamen ſpectabitur ad longitudinem latitudine addita. Eſt ergo ad hoc præſcriptum Europæ magnitudo LXXXI.xlviij. M. paſſuum. Africæ (vt media ex omni varietate prodentium ſumatur computatio) efficit longitudo XXXVII. xlviij. M. Latitudo, quà colitur, nuſquam ducenta quinquaginta millia paſſuum, excedit. Sed quoniam à Cyrenaica eius parte nongentorum decem millium paſſuum, eam fecit Agrippa, deſerta eius ad Garamantas vſque, quà noſcebantur, complectens vniuerſam menſuram quæ *a* venit in computationẽ, XLVI. viij. M. paſſ. efficit. Aſiæ longitudo in confeſſò eſt LXIII. M.dccl.M.paſſuum. Latitudo ſanè computetur ab Æthiopico mari Alexandriam iuxta Nilum ſitam, vt per Meroen & Syenen menſura currat, XVIII. lxxv. M.paſſuum. Apparet ergo Europam paulò minùs dimidia Aſiæ parte maiorem eſſe, *b* quã Aſiam. Eandem altero tanto & ſexta parte Africæ ampliorem, quàm Africam. Quod ſi miſceantur omnes ſummæ, liquidò patebit Europam totius terræ tertiam eſſe partem & octauam paulò ampliùs: Aſiam verò quartam & quartamdecimam: Africam autem quintam & inſuper ſexageſimam. His addemus etiamnum vnam Græcæ inuentionis ſententiam vel exquiſitiſſimæ ſubtilitatis, vt nihil deſit in ſpectando terrarum ſitu: indicatíſque regionibus noſcatur, *b* & quæ cuique earum ſocietas ſit ſiue cognatio dierum ac noctium, quibúſque inter ſe partes vmbræ & æqua mundi conuexitas. Ergo reddetur hoc etiam, terráque vniuerſa in membra cæli digeretur. Plura ſunt

a veniet in cõparationem *Tol.*

b quin Aſiam eandẽ

c cum qua cuique earum ſocietas ſit.

ſunt autem hæc ſegmenta mundi, quæ noſtri circulos appellauere, Græci parallelos.

Digeſtio terrarũ in parallelos, & vmbras pares.

CAP. XXXIIII.

PRincipium habet Indiæ verſa pars ad Auſtrũ. Patet vſque Arabiam & Rubri maris accolas. Continentur Gedroſi, Perſæ, Carmani, Elymæi, Parthyene, Aria, Suſiane, Meſopotamia, Seleucia cognominata Babylonia, Arabia ad *a* Petras vſque, Cyria Cœle, Peluſium Ægypti *b* inferiórque ora quæ vocatur Alexandriæ, Africæ maritima, Cyrenaica oppida omnia, Thapſus Adrumetum, Clupea, Carthago, Vtica, vtraque Hippo, Numidia, Mauritania vtraque, Atlanticum mare, columnæ Herculis. In hoc cæli circumplexu æquinoctij die media vmbilicus, quem gnomonem vocant, vij. pedes longus, vmbram non ampliùs iiij. pedes longam reddit. Noctis verò dieíque *c* longiſſima ſpatia horas xiiij. æquinoctiales habent, breuiſſima è contrario x. Sequens circulus incipit ab India vergente ad occaſum vadit per *d* medios Parthos, Perſepolim, citima Perſidis, Arabiã citeriorẽ, Iudęã, Libani mõtis accolas. Amplectitur Babylonẽ. Idumæam, Samariam, Hieroſolymam, Aſcalonem, Ioppem, Cæſaream, Phœnicem, Ptolemaidem, Sidonem, Tyrum, Berytum, Botryn, Tripolin, Byblũ, Antiochiam, Laodiceam, Seleuciam, Ciliciæ maritima *e* Cyprum, auſtrinam Cretam, Lilybæum in Sicilia, ſeptentrionalia Africæ & Numidiæ. Vmbilicus æquinoctio xxxv. pedum, vmbram vigintiquatuor pedes longam facit. Dies autem nóxque maxima quatuordecim horarum æquinoctialium eſt, accedente ijs quinta parte v-

a Petras. *b* infráque ora Rachota vocata, nũc Alexãdria. *Pint. ex Steph.*

c lõgiſſimę *Ch.*

d Medos. *Ch.*

e Cypri auſtrina.

nius horæ. Tertius circulus ab Indis Imao proximis oritur. Tendit per Caſpias portas Mediæ *a* proximas, Cataoniam, Cappadociam, Taurum, Amanum, Iſſum, Cilicias portas, Solos, Tarſum, Cyprum, Piſidiam, Pamphyliæ Siden, Lycaoniam, Lyciæ Patara, Xanthum, Caunum, Rhodum, Coum, Halicarnaſſum, Gnidum, Dorida, Chium, Delum, Cycladas medias, Gythium, Maleam, Argos, Laconiam, Elin, Olympiam, Meſſenen, Peloponnenſi, Syracuſas, Catinam, Siciliam mediam, Sardiniæ auſtrina, Carteiam, Gades. Gnomonis centum vnciæ, vmbram ſeptuagintaſeptem vnciarum faciunt. Longiſſimus dies eſt æquinoctialium, horarum quatuordecim atque dimidiæ, cum trigeſima parte vnius horæ. Quarto ſubiacent circulo, quæ ſunt ab altero latere Imai, Cappadociæ auſtrina, Galatia, Myſia, Sardis, Smyrna, Sipylus, Tmolus mons Lydiæ, Caria, Ionia, Trallis, Colophon Epheſus, Miletos, Samos: Chios, Icarium mare, Cyclades Septentrionales, Athenæ, Megara, Corinthus, Sicyon: Achaia, Patræ Iſthmos, Epirus, Septentrionalia Siciliæ, Narbonenſis Galliæ exortiua, Hiſpaniæ maritima à Carthagine noua, & inde ad occaſum. Gnomoni xxj. pedum, reſpondent vmbræ xvij. pedum. Longiſſimus dies habet æquinoctiales horas quatuordecim, & duas tertias vnius horæ. Quinto continentur ſegmento ab introitu Caſpij maris, Bactra, Iberia, Armenia, Myſia, Phrygia, Helleſpontus, Troas, Tenedus, Abydos, Scepſis, Ilium, Ida mons, Cyzicum, Lampſacum, Sinope, Amiſum, Heraclea in ponto, Paphlagonia, Lemnus, Imbrus, Thaſus,

Caſ-

a proximā Cataoniæ Cappadoc. &c.

Caſſandria, Theſſalia, Macedonia, Lariſſa. Amphipolis, Theſſalonice, Pella, Edeſſa, Berœa, Pharſalia, Cariſtum, Eubœa, Bœoti, Chalcis, Delphi, Acarnania, Ætolia, Apollonia, Brundiſium, Tarentum, Thurij, Locri, Rhegium, Lucani, Neapolis, Puteoli, Tuſcum mare, Corſica, Baleares, Hiſpania media. Gnomoni ſeptem pedes, vmbræ ſex. Magnitudo diei ſumma, horarum æquinoctialium quindecim. Sexta comprehenſio, qua continetur vrbs Roma, amplectitur Caſpias gentes, Caucaſum, Septentrionalia Armeniæ, Apolloniam ſupra Rhyndacum, Nicomediam, Nicæam, Chalcedonem, Byzantium, Lyſimachiam, Cherroneſum, Melanem ſinum, Abderam, Samothraciam, Maroneam, Ænum, Beſſicam, Thraciam mediam, Pæoniam, Illyrios, Dyrrhachium, Canuſium, Apuliæ extima, Campaniam & Hetruriam, Piſas, Lunam, Lucam, Genuam. Liguriam, Antipolin, Maſſiliam, Narbonem, Tarraconem, Hiſpaniam Tarraconenſem mediam, & inde per Luſitaniam. Gnomoni pedes nouem, vmbræ octo. Longiſſima diei ſpatia, horarum æquinoctialium quindecim, addita nona parte vnius horæ: aut, vt Nigidio placuit, quinta. Septima diuiſio ab altera Caſpij maris ora incipit: cadítque ſupra Callatim, Boſphorum, Boryſthenem, Tomos, Thraciæ *a* auerſa, Triballos, Illyrici reliqua, Adriaticum mare, Aquileiam, Altinum, Venetiam, Viceſiam, Patauium, Veronam, Cremonam, Rauennam. Anconam, Picenum, Marſos, Pelignos, Sabinos, Vmbriam, Ariminum, Bononiam. Placentiam, Mediolanum, omniáque ab

a aduerſa *Ch.*

Apennino: tránſque Alpes, Galliam Aquitanicam, Viennam, Pyrenæum, Celtiberiam. Vmbilico trigintaquinque pedum, vmbræ triginta ſex, vt tamen in parte Venetiæ exæquetur vmbra Gnomoni: ampliſſima dies horarum æquinoctialium quindecim, & quintarum partium horæ trium. Hactenus antiquorum exacta celebrauimus. Sequentium diligentiſſimi, quod ſupereſt terrarum tribus aſſignauere ſegmentis. A Tanai per Mæotin lacum & Sarmatas vſque Boryſthenem, atque ita per Dacos partémque Germaniæ, Gallias, Oceani litora amplexi, quod eſſet horarum ſedecim. Alterum per Hyperboreos & Britanniam, horarum decem & ſeptem. *a* Poſtremò Scythicum à Rhiphæis iugis in Thulen, in quo dies continuarentur (vt diximus) noctéſque per vices. Iidem, & ante principia, quæ fecimus, poſuere circulos duos. Primùm per *b* inſulam Meroen, & Ptolemaidem, in Rubro mari, ad elephantorum venatus conditam: vbi longiſſimus dies duodecim horarum eſſet, dimidia hora amplior. Secundum per Syenen Ægypti euntem, qui eſſet horarum tredecim. Iidémque ſingulis dimidia horarum ſpatia *c* vſque vltimum adiicere circulis.

Et hactenus de terris.

a Poſtremũ *Tal.*

b inſulas.

c vſque ad *Man.*

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIAE Liber VII.

PROOEMIVM.

MVNDVS, & in eo terra, gentes, maria, inſulæ, inſignes vrbes ad hunc modum ſe habent. Animantium in eodẽ natura, nullius propè partis contemplatione minor eſt, ſiquidem omnia exequi humanus animus queat. Principiũ iure tribuetur homini, cuius cauſa videtur cuncta alia genuiſſe natura, magnâ & ſæua mercede cõtra tanta ſua munera a vt nõ ſit ſatis æſtimare, parens mèlior homini, an triſtior nouerca fuerit. Ante omnia vnum animantium cunctorũ, alienis velat opibus: cæteris b variè c tegumenta tribuit, teſtas, cortices, coria, ſpinas, villos, ſetas, pilos, plumã pennas, ſquamas, vellera. Truncos etiam arboréſque cortice, interdum gemino, à frigoribus & calore d tutata eſt: Hominem tantùm nudum, & in nuda humo, natali die abijcit ad vagitus ſtatim & ploratum, nullúmque tot animalium e aliud ad lacrymas, & has protinus vitæ principio. At Hercule riſus præcox ille & celerrimus, ante quadrageſimum diem nulli datur. Ab hoc lucis rudimento, f quæ nè feras quidem inter nos genitas, vincula excipiunt, & omnis membrorum g nexus: itaque feliciter natus iacet, manibus pedibúſque deuinctis, flens, animal cæterũ imperaturum: & à ſupplicijs vitam auſpicatur, vnam tantùm ob culpam, quia natum eſt. Heu dementiam

a non ſit vt ſatis. *Tol.*
b varia *Tol.*
c tegiméta. *Ch.*
d tuta eſt. *Sal.*
e aliud pronius ad. *Hermol.*
f quo.
g nexus. At homo infelic. *Man.*

ab iis initiis exiſtimantium ad ſuperbiam ſe genitos. Prima roboris ſpes, primúmque temporis munus quadrupedi ſimilem facit. Quando homini inceſſus? quando vox? quando firmum cibi os? quandiu palpitans vertex, ſumma inter cuncta animalia imbecillitatis indicium? Iam morbi, tótque medicinæ contra mala excogitatæ, & hæ quoque ſubinde nouitatibus victæ. Cætera ſentire naturam ſuam, alia pernicitatem vſurpare, alia præpetes volatus, alia vires, alia nare: hominem a ſcire nihil ſine doctrina, non fari, non ingredi, non veſci, breuitérque non aliud natura ſponte, quàm flere. Itaque multi extitere qui non naſci optimum cenſerent, aut quàm ocyſſimè aboleri. Vni animantium luctus eſt datus, vni luxuria, & quidem innumerabilibus modis, ac per ſingula mẽbra: vni ambitio, vni auaritia, vni immenſa viuendi cupido, vni ſuperſtitio, vni ſepulturæ cura, atque etiã poſt ſe b de futuro. Nulli vita fragilior, nulli rerum omnium libido maior, nulli pauor confuſior, nulli rabies acrior. Denique cætera animantia in ſuo genere probè degunt, congregari videmus, & ſtare contra diſſimilia. Leonum feritas inter ſe non dimicat: ſerpentum morſus non petit ſerpentes: ne maris quidem belluæ ac piſces, niſi in diuerſa genera ſæuiunt. At Hercule homini plurima ex homine ſunt mala.

a nihil ſcire niſi doctrinã. Cb.

b de futuræ vit.

Gentium mirabiles figuræ. CAP. II.

ET de vniuerſitate quidem generis humani magna ex parte in relatione gentium diximus. Neque enim ritus moréſque nunc tractamus innumeros, ac totidẽ penè, quot ſunt hominum cœtus, quædam tamen non omittenda duco, maximéque longiùs à mari degentium in quibus prodigioſa aliqua & incredibilia

bilia multis viſum iri haud dubito. Quis enim Æthiopas, antequàm cerneret, credidit? aut quid non miraculo eſt cùm primum in notitiam venit. Quàm multa fieri non poſſe, priuſquam ſint facta, iudicantur? Naturæ verò rerum vis atque maieſtas, in omnibus momentis fide caret: ſi quis modò partes eius, ac non totam complectatur animo. Ne pauones, aut tigrium, pantherarúmque maculas, & tot animalium picturas commemorem paruum dictu, ſed immenſum æſtimatione, tot gentium ſermones, tot linguæ, tanta loquendi varietas, vt externus alieno penè non ſit hominis vice. Iam in facie vultúque noſtro, cùm ſint decem aut paulò plura membra, nullas duas in tot millibus hominum indiſcretas effigies exſtere: quod ars nulla in paucis numero prꝑſtet affectando. Nec tamen ego in pleriſque eorum obſtringam fidem meam, potiúſque ad autores relegabo, qui *a* dubiis reddentur omnibus: modò ne ſit faſtidio Græcos ſequi, tanto maiore eorum diligentia vel cura vetuſtiore. *a* de dubiis rogentur. *Vet.*

De Scythis & aliarum diuerſitate gentium.

CAP. II.

ESSE Scytharum genera & quidē plura, quæ corporibus humanis veſcerentur, indicauimus. Id ipſum incredibile fortaſſe, ni cogitemus in medio orbe terrarum *b* ac Sicilia & Italia fuiſſe gētes huius monſtri, Cyclopas & Læſtrigonas, & nuperrimè trans Alpes hominem immolari gentium earum more ſolitum: quod paulùm à mandēdo abeſt. Sed & iuxta eos, qui ſunt ad Septentrionem verſi, haud procul ab ipſo Aquilonis exortu, ſpecúque eius dicto, *b* *Verba hac* Ac Sic. & Ital. *deſunt in Toles.*

a T. *Geſ cly ſtron*.i.terræ clauſtrũ.

quem locum *a* Geſclitron appellant: produntur Arimaſpi, quos diximus, vno oculo in fronte media inſignes: quibus aſſiduè bellum eſſe circa metalla cum gryphis, ferarũ volucri genere, quale vulgò traditur, eruente ex cuniculis aurum, mira cupiditate & feris cuſtodientibus, & Arimaſpis rapientibus, multi, ſed maximè illuſtres Herodotus, & Ariſteas Proconneſius ſcribunt. Super alios autem Anthropophagos Scythas, in quadam conualle magna Imai montis, regio eſt, quæ vocatur Abrimon, in qua ſylueſtres viuunt homines, auerſis poſt crura plantis, eximiæ velocitatis, paſſim cum feris vagantes. Hos in alio non ſpirare cælo, ideóque ad finitimos reges non pertrahi, neque ad Alexandrum Magnum pertractos, Beton itinerum eius menſor prodidit. Priores Antropophagos, quos ad Septentrionem eſſe diximus decem dierum itinere ſupra Boryſthenem amnem oſſibus humanorum capitum bibere, cutibúſque cum capillo pro *b* mantelibus ante pectora vti, Iſigonus *c* Nicænſis. Idem in Albania gigni quoſdam glauca oculorum acie, à pueritia ſtatim ſanos, qui noctu pluſquàm interdiu cernant. Idem itinere dierum x. ſupra Boryſthenem, Sauromatas tertio die cibum capere ſemper. Crates Pergamenus in Helleſponto circa Parium, genus hominum fuiſſe tradit, quos Ophiogenes vocat ſerpentum ictus contactu leuare ſolitos, & manu impoſita venena extrahere corpori. Varro etiam nunc eſſe paucos ibi, quorum ſaliuæ contra ictus ſerpentum medeantur. Similis & in Africa gens Pſyllorum fuit, vt Agatharcides ſcribit, à Pſyllo rege dicta, cuius ſepulcrum in parte Syrtium maiorum eſt. Horũ corpo-

b Mantelia quæ hic intelligat Plinius, explicat Cal. Rhodig. Antiq. lect. lib. 16. cap. 10.

c T. Siceenſis.

corpori ingenitum fuit virus exitiale ſerpentibus, vt cuius odore ſopirent eas. Mos verò, liberos genitos protinus obiiciendi ſæuiſſimis earum, eóque genere pudicitiam coniugum experiendi, non profugientibus adulterino ſanguine natos ſerpentibus. Hæc gens ipſa quidem prope internicione ſublata eſt à Naſamonibus qui nunc eas tenent ſedes: genus tamen hominum ex his qui profugerant, aut cùm pugnatum eſt, abfuerant, hodiéque remanet in paucis. Simile & in Italia Marſorum gentis durat, quos à Circes filio ortos ferunt, & ideo ineſſe vim naturalem eam. Et tamen omnibus hominibus contra ſerpẽtes ineſt venenum: ferúntque *a* ictas ſaliua, vt feruentis aquæ contactum fugere. Quòd ſi in fauces penetrauerit, etiam mori: ídque maximè humani ieiuni oris. Supra Naſamonas confinéſque illis Machylas, Androgynos eſſe vtriuſque naturæ inter ſe vicibus coeũtes, Calliphanes tradit. Ariſtoteles adiicit, dextram mammam iis virilem, læuam muliebrem eſſe. In eadẽ Africa familias quaſdam effaſcinantium, Iſigonus & Nymphodorus tradunt: quarum laudatione intereant probata, areſcant arbores, emoriantur infantes. Eſſe eiuſdem generis in Triballis & Illyriis, adiicit Iſigonus, qui viſu quoque effaſcinent, interimántque quos diutius intueantur, iratis præcipuè oculis: quod eorum malum facilius ſentire puberes. Notabilius eſſe quòd pupillas binas in oculis ſingulis habeant. Huius generis & fœminas in Scythia, quæ vocantur Bithyæ, prodit Apollonides. Philarchus & in Põto Thibiorum genus, multóſque alios eiuſdem naturæ: quorum notas tradit in altero oculo geminã pupillam, in al-

a ictu ſaliuę vt feruẽtis aquę cõtactu fugere.

tero equi eſſigiem. Eoſdem præterea non poſſe mergi, ne veſte quidem degrauatos. Haud diſſimile iis genus *a* Pharnacum in Æthiopia prodidit Damon, quorum ſudor tabem cõtactis corporibus afferat. Fœminas quidem omnes vbique viſu nocere, quæ duplices pupillas habeant, Cicero quoque apud nos autor eſt. Adeò naturæ, cum ferarum morem veſcendi humanis viſceribus in homine genuiſſet, gignere etiam in toto corpore & in quorundam oculis quoque venena placuit: ne quid vſquã mali eſſet, quod in homine non eſſet. Haud procul vrbe Roma in Faliſcorum agro familiæ ſunt paucæ, quæ vocantur Hirpiæ: quæ ſacrificio annuo, quod fit ad montem Soractum Apollini, ſuper ambuſtam ligni ſtruem ambulantes non aduruntur. Et ob id perpetuo ſenatusconſulto militiæ omniúmque aliorum munerum vacationem habent. Quorundam corpore partes naſcuntur ad aliqua mirabiles: ſicut Pyrrho regi pollex in dextero pede: cuius tactu lienoſis medebatur. Hunc cremari cum reliquo corpore non potuiſſe tradunt, conditúmque loculo in templo. Præcipuè India, Æthiopúmque tractus, miraculis ſcatent. Maxima in India gignuntur animalia. Indicio ſunt canes grandiores cæteris. Arbores quidem tantæ proceritatis traduntur, vt ſagittis *b* ſuperari nequeant. Hæc facit vbertas ſoli, temperies cæli, aquarum abundantia (ſi libeat credere) vt ſub vna ficu turmæ condantur equitum. Arundines verò tantæ proceritatis, vt ſingula internodia aluco nauigabili ternos interdum homines ferant. Multos ibi quina cubita conſtat longitudine excedere: non expuere: non capitis, aut dentium,

a T. *Pharnacum.*

b Superiaci *Saturn. & Ch.*

dentium, aut oculorum vllo dolore affici, rarò aliarum corporis partium tam moderato Solis vapore durari. Philoſophos eorum quos Gymnoſophiſtas vocant, ab exortu ad Occa-*a* ſum *a* præſtare, contuentes Solem immobilibus oculis feruentibus harenis toto die alternis pedibus inſiſtere. In monte, cui nomen eſt Milo, homines eſſe auerſis plantis, octonos digitos in ſingulis pedibus habentes, autor eſt Megaſthenes. In multis autem montibus genus hominum capitibus caninis, ferarum pellibus velari, pro voce latratum edere, vnguibus armatum venatu & aucupio veſci. Horum ſupra centum viginti millia fuiſſe *b* prodente ſe, Cteſias ſcribit: & in quadam gente Indiæ, fœminas ſemel in vita parere, genitóſque confeſtim caneſcere. Item hominum genus, qui *c* Monoſceli vocarentur, ſingulis cruribus, miræ pernicitatis ad ſaltum, eoſdémque Sciopodas vocari, quòd in maiori æſtu humi iacentes reſupini, vmbra ſe pedum protegant: non longè eos à *d* Trōgloditis abeſſe. Rurſúſque ab his Occidentem verſus quoſdam ſine ceruice oculos in humeris habentes. Sunt & Satyri Subſolanis Indorum montibus (Cartadulorum dicitur regio) perniciſſimum animal: tum quadrupedes, tum *e* rectè currentes humana effigie, propter velocitatem, niſi ſenes aut ægri, non capiuntur. Choromandarum gentem vocat Taurum ſylueſtrem ſine voce, ſtridoris horrendi, hirtis corporibus, oculis glaucis, dẽtibus caninis. Eudoxus in Meridianis Indiæ viris plantas eſſe cubitales: fœminis adeò paruas, vt Struthopodes appellentur. Megaſthenes gentem inter Nomadas Indos nariũ loco foramina tantùm habentẽ, an-

a perſtare.

b proditur. Cteſias ſcribit in *M.*

c T. *Monocoli.*

d T. *Trogoditis.*

e recti.

guium modo loripedem, vocari Syrictas. Ad extremos fines Indiæ ab Oriente circa fontem Gangis, Aſtomorum gentem ſine ore, corpore toto hirtam veſtiri frondium lanugine, halitu tantùm viuentem, & odore, quem naribus trahant. Nullum illis cibum, nullúmque potum, tantùm radicum florúmque varios odores & ſyluestrium malorum, quæ ſecum portant longiore itinere, ne deſit olfactus: grauiore paulò odore haud difficulter exanimari. Supra hos extrema in parte montium Spithamæi *a* Pygmæi narrantur, ternas ſpithamas lõgitudine, hoc eſt, ternos dodrantes non excedentes ſalubri cælo, ſempérque vernante, mõtibus ab Aquilone oppoſitis: quos à gruibus infeſtari Homerus quoque prodidit. Fama eſt, inſidentes arietum caprarúmque dorſis, armatos ſagittis veris tempore vniuerſo agmine ad mare deſcendere, & oua pullóſque earum alitum conſumere: ternis expeditionem eam menſibus confici, aliter futuris gregibus non reſiſti. Caſas eorum luto penníſque, & ouorum putaminibus conſtrui. Ariſtoteles in cauernis viuere Pygmæos tradit. Cætera de his, vt reliqui. Cyrnos Indorum genus Iſigonus annis centenis quadragenis viuere. Item Æthiopas Macrobios & Seras exiſtimat, & qui Athon montem incolant: hos quidem, quia viperinis carnibus alantur: itaque nec capiti, *b* nec veſtibus eorum noxia corpori ineſſe animalia. Oneſicritus, quibus in locis Indiæ vmbræ non ſint, corpora hominum cubitorum quinûm & binorum palmorum exiſtere, & viuere annos centum triginta, nec ſeneſcere, ſed vt medio æuo, mori. Crates Pergamenus Indos, qui centenos annos excedant, Gymnetas appellat,

a T. Pigmæique.

b nec viſceribus.

appellat, non pauci Macrobios. Cteſias gentem ex his quæ appellatur Pandoræ, in conuallib. ſitam annos ducenos viuere, in iuuenta candido capillo, qui in ſenectute nigreſcat. Contrà alios quadragenos non excedere annos, iũctos Macrobiis, quorũ fœminæ ſemel pariãt: ídque & Agatarchides tradit. Prætereà locuſtis eos ali, & eſſe pernices, Mandrorũ nomen iis dedit Clitarchus, & Megaſthenes, trecentóſq; eorum vicos *a* annumerat. Fœminas ſeptimo ætatis anno parere, ſenectam quadrageſimo anno accedẽte. Artemidorus in Taprobana inſula lõgiſſimam vitã ſine vllo corporis languore traduci. Duris, Indorum quoſdam cum feris coire, miſtóſque & ſemiferos eſſe partus. In Calingis eiuſdem Indiæ gente quinquennes concipere fœminas, octauum vitæ annum non excedere. Et alibi cauda villoſa homines naſci pernicitatis eximiæ, alios auribus totos contegi. Oritas ab Indis Arbis fluuius diſterminat. Ii nullum alium cibum nouere, quàm piſcium, quos vnguibus diſſectos Sole torreant: atque ita panem ex his faciunt, vt refert Clitarchus. Trogloditas ſuper Æthiopiam velociores eſſe equis, Pergamenus Crates. Item Æthiopas octona cubita longitudine excedere. Syrbotas vocari gentem eam Nomadum Æthiopum ſecũdum flumen Aſtapum ad Septẽtrionem *b* vergentium. Gens Meniſminorum appellata, abeſt ab Oceano dierum itinere viginti, animalium, quæ Cynocephalos vocamus, lacte viuit, quorum armenta paſcit maribus interemptis, præterquàm ſobolis cauſa. In Africæ ſolitudinibus hominum ſpecies obuiæ ſubinde fiunt, momentóque euaneſcunt. Hæc atque talia ex hominum genere ludibria ſibi, nobis

a annumerant. M.

b vergẽtẽ Vet.

miracula, ingenioſa fecit natura. Et ſingula quidem,quæ facit indies, ac propè horas, quis enumerare valeat? Ad detegendam eius potẽtiam, ſatis ſit inter prodigia poſuiſſe gentes. Hinc ad confeſſa in homine pauca.

De prodigioſis partubus.

CAP. III.

Tergeminos naſci certum eſt, Horatiorum Curiatiorúmque exemplo: ſuprà inter oſtenta ducitur,præterquàm in Ægypto,vbi fœtifer potu Nilus.Annis proximis,ſupremis Diui Auguſti, Fauſta quædã è plebe, Oſtiæ duos mares,totidẽ fœminas enixa,famem, quę cõſecuta eſt,portendit haud dubiè.Reperitur & in Peloponneſo quinos quater enixa, maiorémque partem ex omni eius vixiſſe partu.Et in Ægypto ſeptenos vno vtero ſimul gigni autor eſt Trogus.Gignuntur & vtriuſque ſexus,quos Hermaphroditos vocamus, olim Androgynos vocatos,& in prodigiis habitos, nunc verò in deliciis Pompeius Magnus in ornamẽtis theatri mirabiles fama poſuit effigies,ob id diligẽtius magnorum artificum ingeniis elaboratas: inter quas legitur Eutyche à xx. liberis rogo illata Trallibus,enixa xxx. partus. Alcippe elephantum,quanquam id inter oſtenta eſt.Nãque & ſerpentem peperit inter initia Marſici belli *a* ancilla.Multiformes pluribus modis inter monſtra partus eduntur. Claudius Cæſar ſcribit Hippocentaurum in Theſſalia natum eodem die interiiſſe.Et nos principatu eius allatum illi ex Ægypto in melle vidimus.Eſt inter exempla, in vterum protinus reuerſus infans Sagunti, quo anno ab Annibale deleta eſt.

a Achille, *M.*

De

De mutatione ſexus, & geminis partubus.

CAP. IIII.

EX fœminis mutari in mares, nõ eſt fabuloſum. Inuenimus in Annalibus, P. Licinio Craſſo, C. Caſſio Longino Coſs. Caſſini puerum factum ex virgine ſub parentibus, iuſſúque Aruſpicum deportatum in inſulam deſertam. Licinius Mutianus prodidit, viſum à ſe Agis Areſcontem, cui nomen Areſcuſæ fuiſſet, nupſiſſe etiam, mox barbã & virilitatem prouenisse, vxorémque duxiſſe. Eiuſdem ſortis & Smyrnæ puerum à ſe viſum. Ipſe in Africa vidi mutatum in marem nuptiarum die, L. Coſſicium ciuem Tiſdritanum. Editis geminis rarã eſſe aut puerperæ aut puerperio, præterquàm alteri, vitam. Si verò vtriuſque ſexus editi ſint gemini, rariorem vtrique ſalutem. a Fœminas gigni celeriùs, quàm mares, ſicut celeriùs ſeneſcere. Sæpius in vtero moueri mares, & in dextera ferè geri parte, in læua fœminas, conſtat.

a *Contrà Ariſtoteles Hiſt. animal. 7. c. 3. omnesq; tum medici tum Philoſophi marem tradũt celeriùs quàm fœminam, & in vtero perfici & in lucem progredi. Quò fit, vt nonnulli hoc in loco* Gignere *malint legere, quã* Gigni, *hoc ſenſu,* fœminas ſobolis pro creationi celeriùs maturas fieri, quàm mares.

De homine generando, & pariendi tempore per illuſtria exempla à menſibus ſeptem ad vndecim.

CAP. V.

CÆteris animantibus ſtatum, & pariendi, & partus gerendi tempus eſt: homo toto anno, & incerto gignitur ſpatio. Alius ſeptimo menſe, alius octauo, & vſque ad initia decimi vndecimíque. Ante ſeptimum menſem haud vnquam vitalis eſt. Septimo non niſi pridie poſteróve plenilunij die, aut interlunio concepti naſcuntur. Tranſlatitiũ in Ægypto eſt & octauo gigni. Iã quidẽ & in Italia tales partus eſſe vitales, contra priſcorũ opiniones. Variant hæc pluribus modis. Veſtilia C. Herdicij, ac poſteà Pomponij atque Orfiti clariſſimorum

ciuium coniunx, ex his quatuor partus enixa, Sempronium ſeptimo menſe genuit, Suillium Rufum vndecimo, Corbulonem ſeptimo, vtrũque Conſulem: poſteà Cæſoniam Caij principis coniugem, octauo. In quo menſium numero genitis, intra quadrageſimum diem maximus labor. Grauidis autem quarto & octauo menſe, letaléſque in iis abortus. Maſſurius autor eſt, L. Papyrium Prætorem, ſecundo hærede lege agente, bonorum poſſeſſionem contra eum dediſſe, cùm mater partum ſe xiij. menſibus diceret tuliſſe, quoniam nullum certum tempus pariendi ſtatutum videretur.

De conceptibus, & ſigna ſexus in grauidis præuenientia partum. CAP. VI.

A Conceptu decimo die dolores capitis, oculorum vertigines tenebræque, faſtidium in cibis, redundatio ſtomachi, indices ſunt hominis inchoati. Melior color marem ferenti, & facilior partus: motus in vtero quadrageſimo die. Contraria omnia in altero ſexu: ingeſtabile onus, crurum & inguinum leuis tumor. Primus autem nonageſimo die motus. Sed plurimum languoris in vtroque ſexu capillum germinante partu, & in plenilunio: quod tempus editos quoque infantes præcipuè infeſtat. Adeoque inceſſus, atque omne, quicquid dici poteſt, in grauida refert: vt ſalſioribus cibis vſæ, carentem vnguiculis partum edant: & ſi reſpirauere, difficiliùs enitantur. Oſcitatio quidem in enixu letalis eſt: ſicut ſternuiſſe à coitu abortiuum.

De conceptu hominum & generatione.

CAP. VII.

MIſeret atque etiam pudet æſtimantẽ quam ſit friuola animalium ſuperbiſſimi origo, cùm

cùm plerumque abortus cauſa fiat odor à lucernarum extinctu. His principiis naſcuntur tyranni, his carnifex animus. Tu qui corporis viribus fidis, tu qui fortunæ munera amplexaris, & te ne alumnum quidem eius exiſtimas, ſed partum: tu cuius ſemper in victoria eſt mens, tu qui te Deum credis, aliquo ſucceſſu tumens, tanti perire potuiſti: atque etiam hodie minoris potes, quantulo ſerpentis ictus dēte: aut etiam, vt Anacreon poëta, acino vuæ paſſę: vt Fabius Senator *a* Prętor, in lactis hauſtu vno pilo ſtrangulatus. Is demum profectò vitam æqua lance penſitabit, qui ſemper fragilitatis humanæ memor fuerit.

a poto in lactis hauſtu vno pilo.

De Agrippis.

CAP. VIII.

IN pedes procedere naſcentem, contra naturam eſt: quo argumento eos appellauere Agrippas, vt ægrè partos: qualiter M. Agrippam ferunt genitum vnico propè felicitatis exemplo in omnibus ad hunc modum genitis. Quã quam is quoque aduerſa pedum valetudine, miſera iuuenta, exercito æuo inter arma mortéſque, ad noxia ſucceſſu, infelici terris ſtirpe omni, ſed per vtraſque *b* Agrippinas maximè, quæ Caium & Domitium Neronem principes genuere, totidem faces generis humani: prætereà breuitate æui, quinquageſimo vno raptus anno, in tormentis adulteriorum coniugis, ſocerique pręgraui ſeruitio, luiſſe augurium præpoſteri natalis exiſtimatur. Neronem quoque paulò antè principem, & toto principatu ſuo hoſtem generis humani, pedibus genitum parens eius ſcribit Agrippina. Ritu naturæ capite hominem gigni mos eſt, pedibus efferri.

b *Agrippinã Claudij Commentarium edidiſſe de vita ſua ſuorúmque caſibus, autor eſt Cornel. Tacitus Annal. lib. 4.*

Monſtruoſi partus exciſi vtero.

CAP. IX.

a exacta. Pi. AVſpicacius *a* enecta parente gignũtur, ſicut Scipio Africanus prior natus, primúſq; Cæſarum à cæſo matris vtero dictus: qua de cauſa & Cæſones appellati. Simili modo natus & Mãlius, qui Carthaginem cum exercitu intrauit.

Qui ſint Vopiſci. CAP. X.

b etſi rara. VOpiſcos appellabant è geminis, qui retenti vtero naſcerentur, altero interempto abortu. Namque maxima, *b* & rara circa hoc miracula exiſtunt.

Exempla numeroſæ ſobolis. CAP. XI.

PRęter mulierem pauca animalia coitũ nouere grauida. Vnum quidem omnino, aut alterum, ſuperfœtat. Extat in monumentis & iam medicorum, & quibus talia conſectari curæ fuit, vno abortu xij. puerperia egeſta. Sed vbi paululum temporis inter duos conceptus *c* intercesſit, *c* vterque perfertur: vt in Hercule & Iphiclo fratre eius apparuit, & in ea, quę gemino partu, alterum marito ſimilem, alterum adultero genuit: Item in Proconneſia ancilla, quæ eiuſdem diei coitu, alterum domino ſimilem, alterum procuratori eius: & in alia, quæ vnum iuſto partu, quinque menſium alterum edidit. Rurſus in alia, quæ ſeptem menſium edito puerperio, *d* inſecutis menſibus geminos enixa eſt. Iã illa vulgata, variè ex integris trũcos gigni, ex truncis integros, eadémque parte truncos: ſigna quædam næuóſque, & cicatrices etiam regenerari. Quarto partu Dacorum originis nota in brachio redditur.

c vtrunque *Tol. & Ch.* *ſubaudi* puerperium.

d *tribus ſequutis.*

Exempla ſimilitudinum. CAP. XII.

IN Lepidorum gente tres, intermiſſo ordine, obducto membrana oculo genitos. acce-

pimus. Similes quidem alios auo: & ex geminis quoque alterum patri, alterum matri: annóque poſt genitum, maiori ſimilem fuiſſe, vt geminum. Quaſdam ſibi ſimiles ſemper parere, quaſdam viro, quaſdam nulli, quaſdam fœminam patri, marem ſibi. Indubitatum exemplum eſt Nicæi nobilis *a* pyctæ Byzantij geniti, qui adulterio Æthiopis nata matre, nil à cęteris colore differente, ipſe auum regenerauit Æthiopem. Similitudinum quidem in mente reputatio eſt, & in qua credantur multa fortuita pollere: viſus, auditus, memoria, hauſtæque imagines ſub ipſo conceptu. Cogitatio etiam vtriuſlibet animum ſubitò tranſuolans, effingere ſimilitudinem aut miſcere exiſtimatur. Ideóque plures in homine, quàm in cæteris omnibus animalibus differētię, quoniam velocitas cogitationum, animíque celeritas, & ingenij varietas multiformes notas imprimit: cùm cæteris animantibus immobiles ſint animi, & ſimiles omnibus, ſinguliſque in ſuo cuique genere. Antiocho regi Syriæ, è plebe nomine Artemon intantum ſimilis fuit, vt Laodice coniunx regia, necato iam Antiocho, *b* mimum per eum commendationis, regníque ſucceſſionis peregerit. Magno Pompeio Vibius quidam è plebe, & Publicius etiam ſeruitute liberatus, indiſcreta propè ſpecie fuere ſimiles, illud os probum reddentes, ipſúmque honorem eximiæ frontis. Qualis cauſa patri quoque eius, Menogenis coci ſui cognomen impoſuit, iam Strabonis à ſpecie *c* oculorum habenti, vitium imitata & in ſeruo Scipioni Serapionis: is erat ſuarij negotiatoris vile mancipium. Eiuſdē familiæ Scipioni poſt eum cognomē Salutio Mimus dedit: ſicut

a pictoris. *Man.* poetæ. *vet.*

b munus. *vet.*

c oculorum nomen habenti. *M.* vitium imitatus & ſerui Serapionis Scipio. Is erat, &c.

Spinter ſecūdarum, tertiarúmque Pamphilus, collegio Lentuli & Metelli Coss. In quo perquàm importunè fortuitum hoc quoque fuit, duorum ſimul Conſulum in ſcena imagines cerni. E diuerſo L. Plancus orator, hiſtrioni Rubrio cognomen impoſuit. Rurſus Curioni patri Burbuleius, itémque Meſſalæ Cenſorio Menogenes, perinde hiſtriones. Suræ quidem Proconſulis etiam rictum in loquendo, contractionémque linguæ, & ſermonis tumultum, non imaginem modò, piſcator quidam in Sicilia reddidit. Caſſio Seuero celebri oratori, armentarij Mirmillonis obiecta ſimilitudo eſt. *a* Toranius M. Antonio iam Triumuiro, eximios forma pueros, alterum in Aſia genitum, alterum trans Alpes, vt geminos vendidit: tanta vnitas erat. Poſtquam deinde ſermone puerorum detecta fraude à *b* furente increpitus Antonio eſt, inter alia magnitudinem pretij conquerente (nam ducentis mercatus erat ſeſtertiis) reſpondit verſutus ingenij mango, ob idipſum ſe tanti vendidiſſe, quoniam non eſſet mira ſimilitudo in vllis eodem vtero editis: diuerſarum quidem gentium natales tam concordi figura reperiri, ſuper omnem eſſe taxationem. Adeóque tempeſtiuam admirationem intulit, vt ille proſcriptor animus, modò & cōtumelia furens, non aliud in cenſu magis *c* ex fortuna ſua duceret.

a *Vetuſt. co.* Toranius mango Antonio iam Triūuiro, *&c.*
b fruēte *Ch.*
c & in. *M.* *&* *vet.* *Ro.*

Quæ ſit generandi ratio. CAP. XIII.

EST quędam priuatim diſſociatio corporū: & inter ſe *d* ſteriles, vbi cum aliis iunxere, gignūt: ſicut Augustus & Liuia. Item alij aliéque fœminas tantùm generāt, aut mares plerūque & alternant: ſicut Gracchorū mater duodecies, & Agrippina Germanici nouies. Aliis ſterilis

d ſterilis. *At* vbi. *ve.*

ſterilis eſt iuuenta : aliis ſemel in vita datur gignere. Quædam non perferunt partus: quales, ſi quando medicina & cura vicere, fœminam ferè gignunt. Diuus Auguſtus in reliqua exemplorum raritate, neptis ſuæ nepotem vidit genitum quo exceſſit anno, *a* M. Syllanum: qui cùm Aſiam obtineret *b* poſt Conſulatum, Neronis principis ſucceſſione, veneno eius interemptus eſt. Q. Metellus Macedonicus, cùm ſex liberos relinqueret, vndecim nepotes reliquit, nurus verò generóſque, & omnes qui ſe patris appellatione ſalutarent, viginti ſeptem. In actis temporum Diui Auguſti inuenitur, xij. Conſulatu eius, L. que Sylla collega, ad i iij: Idus Aprilis, C. Criſpinum Hilarum ex ingenua plebe F. ſulana, cum liberis nouem (in quo numero filiæ duæ fuerunt) nepotibus xxvij. pronepotibus xxix. nepotibus ix. prælata pompa, cum omnibus his in Capitolio immolaſſe.

a *Aliàs ſic:* Iuniū Syllanum, qui cùm Aſiæ obtineret Proconſulatum, *&c. cui lectioni adſtipulatur & Tacitus lib.* 13.
b Lipſ. *proconſulatu.*

De eodem multiplicitis. CAP. XIIII.

MVlier poſt quinquageſimum annum non gignit, maiórque pars quadrageſimo profluuium genitale ſiſtit. Nam in viris Maſiniſſam regem, poſt lxxxvj. annum generaſſe filium, quem Methymathnum appellauerit, clarum eſt: Catonem Cenſorium octogeſimo exacto, è filia Salonij clientis ſui. Qua de cauſa, aliorum eius liberorum propago, Liciniani ſunt cognominati, hi Saloniani, ex quibus Vticenſis fuit. Nuper etiam L. Voluſio Saturnino in vrbis præfectura extincto, notum eſt Cornelia Scipionum gentis Voluſium Saturninum, qui fuit Conſul, genitum poſt lxij. annum. Et vſque ad *c* l x x x v. apud ignobiles vulgaris reperitur generatio.

c lxxv. *Ch. & M.*

De menſtruis mulierum. CAP. XV.

SOlum autem animal mẽſtruale mulier eſt: inde vnius vtero, quas appellarunt molas. Ea eſt caro informis, inanima, ferri ictum & aciem reſpuens. Mouetur, ſiſtitque menſes: & vt partus, aliàs letalis, aliàs vnà ſeneſcens, aliquando aluo citatiore excidens. Simile quiddam & viris in ventre gignitur, quod vocant ſcirron: ſicut Oppio Capitoni prætorio viro. Sed nihil facilè reperiatur mulierum profluuio magis monſtrificum. Aceſcunt ſuperuentu muſta, ſterileſcunt tactæ fruges, moriuntur inſita, exuruntur hortorum germina, & fructus arborum, quibus inſedêre, decidunt: ſpeculorum fulgor aſpectu ipſo hebetatur, acies ferri perſtringitur, eboríſque nitor: aluei apum emoriuntur: æs etiam ac ferrum rubigo protinus corripit, odórque dirus *a* æra, & in rabiem aguntur guſtato eo canes, atque inſanabili veneno morſus inficitur. Quin & bituminum ſequax alioqui ac lenta natura, in lacu Iudeę (qui vocatur Aſphaltites) certo tempore anni ſupernatans nequit ſibi auelli, ad omnem contactum adhærens, præterquàm filo, quod tale virus infecerit. Etiam formicis, animali minimo, ineſſe ſenſum eius ferunt: abiicique guſtatas fruges, nec poſt eà repeti. Et hoc tale tantúmque omnibus tricenis diebus malum in muliere exiſtit, & trimeſtri ſpatio largius. Quibuſdam verò ſæpiùs menſe: ſicut aliquibus nunquam: ſed tales non gignunt, quando hæc eſt generando homini materia, ſemine è maribus coaguli modo hoc in ſeſe glomerante, quod deinde *b* tempore ipſo animatur, corporatúrque. Ergo cùm grauidis fluxit, inualidi aut non vitales partus eduntur

a *Aera, redundat, nec eſt in vetuſt. codic. Si cui tamen vox ea retinenda videatur,* æra *legendũ erit duabus ſyllabis, vt metallum intelligamus, non elementum: docente id Plinio lib. 28. cap 7. vbi ſic habet:* Æs contactum graue virus odoris accipere & æruginem.

b tepore.

eduntur, aut ſanioſi, vt autor eſt Nigidius.

Idem de ratione partuum.

CAP. XVI.

IDem, lac fœminæ non corrumpi alenti partum, ſi ex eodem viro rurſus conceperit, arbitratur. Incipiente autem hoc ſtatu, aut deſinente, conceptus facillimi traduntur. Fœcunditatis in fœminis prærogatiuam accepimus, inunctis medicamine oculis, ſaliuam infici. Cæterùm editis primores ſeptimo menſe gigni dentes, priúſque in ſupera ferè parte, haud dubium eſt. Septimo eodem decidere anno, alióſque ſuffici. Quoſdam & cum dentibus naſci, ſicut M. Curium, qui ob id Dentatus cognominatus eſt: & Cn. Papyrium Carbonem, præclaros viros. In fœminis ea res inauſpicati fuit exempli regum temporibus. Cùm ita nata eſſet Valeria, *a* exitio ciuitati, in quam delata eſſet, futurum, reſponſo aruſpicum vaticinante, Sueſſam Pometiam illa tempeſtate florentiſſimam deportata eſt, veridico *a* exitu conſecuto. Quaſdam concreto genitali gigni, infauſto omine, Cornelia Gracchorum mater indicio eſt. Aliqui vice dentium, continuo oſſe gignuntur: ſicuti Pruſiæ regis Bithyniorum filius, ſuperna parte oris. Dentes autem tantùm inuicti ſunt ignibus, nec cremantur cum reliquo corpore. Iidem flammis indomiti, *b* cauebantur tabe pituitæ. Candorem trahunt quodam medicamine. Vſu atteruntur, multóque primùm in aliquibus deficiunt. Nec cibo tantùm & alimentis neceſſarij: quippe vocis ſermoniſque regimen primores tenent, *c* concetu quodam excipientes ictum linguæ, ſeriémque ſtructuræ, atque *d* magnitudine mutilatés

a exilio. *vet.*

b tabe cauantur pituitáve.

c conceptu q. ex. ic. lin. ſeriéque *Man.*

d magnitudinem mutilantes mollientéſve *Ch.*

mollienteſve aut hebetantes verba: & cùm defluxere, explanationem omnem *a* adimentes. Quin & augurium in hac eſſe creditur parte. Triceni binis viris attribuuntur, excepta Turdulorum gente: quibus plures fuere, longiora promitti vitæ putant ſpatia. Fœminis minor numerus: quibus in dextra parte gemini ſupernè, à canibus cognominati, fortunæ blandimenta pollicentur, ſicut in Agrippina Domitij Neronis matre: contrà in læua. Hominem priuſquam genito dente cremari, mos gentium non eſt. Sed mox plura de hoc, cùm membratim hiſtoria decurret. Riſiſſe eodem die, quo genitus eſſet, vnum hominem accepimus Zoroaſtrem. Eidem cerebrum ita palpitaſſe, vt impoſitam repelleret manum, futuræ præſagio ſcientiæ. In *b* trimatu ſuo cuique dimidiam eſſe menſuram *c* ſtatuere certum eſt. In plenum autem cunctò mortalium generi minorem in dies fieri, propemodum obſeruatur: raróſque patribus proceriores, conſumente *d* vbertate ſeminum exuſtione, in cuius vices nunc vergat æuum. In Creta terræ motu rupto monte, inuentum eſt corpus ſtans *e* xlvj. cubitorum, quod alij Orionis, alij *f* Oti fuiſſe arbitrantur. Oreſtis corpus oraculi iuſſu refoſſum, vij. cubitorum fuiſſe monumentis creditur. Iam verò ante annos propè mille, vates ille Homerus non ceſſauit minora corpora mortalium, quàm priſca, conqueri. Næuij Pollionis amplitudinem Annales non tradunt. Sed quia populi concurſu penè interemptus eſſet, prodigij vice habitum. Proceriſſimum hominem ætas noſtra Diuo Claudio principe Gabbaram nomine, ex Arabia aduectum x. pedum

&

a adimẽtes Treceni b. v. at. exc. Turd. gẽte: Fœminis mi. num. *Quin, & Aug in hac eſſe cred. parte.* Quibus pl. fu. lõg. prom. v. p. ſpatia Quib. in dextra &c. *Pint.*

b Quimatu, *adſtipulante Ariſtotel. lib.* 1. *capit.* 18. *Hiſt. Anima.*

c ſtaturæ, *legendum.*

d vbertatẽ *M. & Ch.*

e xvj. cubitorum.

f Etionis. *Vet.*

& totidem vnciarum vidit. Fuere ſub Diuo Auguſto ſemipede addito, quorum corpora eius miraculi gratia, in conditorio Salluſtianorum aſſeruabantur hortorum. Puſioni & Secundillæ erant nomina. Eodem præſide minimus homo duos pedes & palmum a Canopas nomine, in deliciis Iuliæ neptis eius fuit: & mulier Andromeda liberta Iuliæ Auguſtæ. Manium Maximum, & M. Tullium equites Romanos, binû n cubitorum fuiſſe autor eſt M. Varro: & ipſi vidimus in loculis aſſeruatos. Seſquipedales gigni, quoſdam longiores, in trimatu implentes vitæ curſum haud ignotum eſt. Inuenimus in monumentis b Salamine Euthimenis filium, in tria cubita triennio adoleuiſſe, inceſſu tardum, ſenſu hebetem: & iam puberem factum voce robuſta, abſumtum contractione membrorum ſubita trienno circundato. Ipſi nos pridem vidimus eadem fermè omnia, præter pubertatem, in filio Cornelij Taciti equitis Romani, Belgicæ Galliæ rationes procurantis. Ectrapelos Græci vocant eos: in Latino non habent nomen.

a quibuſdã Scopas σκόπαιος Græcis eſt homuncio, nanus.

b Salamiã Silon.

Inſignia corporum. CAP. XVII.

QVod ſit hominum ſpatium à veſtigio ad verticem, id eſſe paſſis manibus inter longiſſimos digitos obſeruatum eſt: ſicuti vires dextra parte maiores, quibuſdam æquas vtraque, aliquibus læua manu præcipuas: nec id vnquam in fœminis. Mares præſtare pondere, & defuncta viuentibus corpora omnium animalium, & dormientia vigilantibus. Virorum cadauera ſupina fluitare, fœminarum prona: velut pudori defunctarum parcente natura.

tura celebrem filiúmque eius militem Magni Pompeij & rectos tranſuerſos cancellatim toto corpore habuiſſe neruos, in brachiis etiam manibúſque, autor eſt Varro in prodigioſa virium relatione. Atque etiam hoſtem ab eo ex prouocatione dimicantem, *a* inermi dextra, vno digito ſuperatum, & poſtremò correptum in caſtra tranſlatum. A. Iunius Valens meruit in prætorio Diui Auguſti centurio, vehicula cum culeis onuſta, donec exinanirentur, ſuſtinere ſolitus: carpenta apprehenſa vna manu retinere, obnixus contrà nitentibus iumentis: & mirifica facere, quæ inſculpta monumento eius ſpectantur. Ideo M. Varro: Ruſticellus, inquit, Hercules appellatus: mulum ſuum tollebat. Fuſius Saluius duo centenaria pondera pedibus, totidem manibus, & ducenaria duo humeris contra ſcalas ferebat. Nos quoque vidimus Atharatum nomine, prodigioſæ oſtentationis quingenario thorace plumbeo indutum, cothurníſque quingentorum pondo calciatum per ſcenam ingredi. Crotoniatam Milonem athletam, cum conſtitiſſet, nemo veſtigio educebat: malum tenenti nemo digitum corrigebat. Cucurriſſe M cxl. ſtadia ab Athenis Lacedæmonem biduo Philippiden, magnum erat: donec *b* Aniſtis curſor Lacedæmonius, & Philonides Alexandri magni, à Sicyone Elin, vno die Mcc. ſtad. cucurrerunt. Nunc quidem in circo quoſdam clx. M. paſſ. tolerare non ignoramus. Nuperque Fonteio & Vipſano coſs. *c* annos ix. genitum puerum à Meridie ad Veſperam lxxv. M. paſſuum cucurriſſe, cuius rei admiratio ita demum ſoli da perueniat, ſi quis cogitet nocte ac die lon-

a Melius ſic, Inermi dextera ſuperatum & vno digito poſtremò correptum & in caſtra trãſlatum. *Cui lectioni ſuffragatur & Soli. c.4.*

b Caniſtius *Vet.*

c Vet. lectio viij. annos, *agnoſcit, non* ix. *& paulo poſt*, xlv. M. paſſ. *non* lxxv. M. *Vtrique adſtipulatur Solin. c.4.*

giſſimum iter vehiculis tribus Tiberium Neronem emenſum, feſtinantem ad Druſum fratrem ægrotantem in Germania in eo fuerunt cc.M.paſſuum.

De viſu. CAP. XXI.

OCulorum acies vel maximè fidem excedentia inuenit exempla. In nuce incluſam Iliada Homeri carmen in membrana ſcriptum, tradidit Cicero. Idem, fuiſſe qui peruideret cxxxv.M. paſſuum. Huic & nomen M. Varro reddidit, Strabonem vocatum. Solitum autem Punico bello, à Lilybeo Siciliæ promontorio, exeunte claſſe Carthaginis portu, etiam numerum nauium dicere. Callicrates ex ebore formicas, & alia tam parua fecit animalia, vt partes earum à cæteris cerni non poſſent. Myrmecides quidam in eodem genere inclaruit, à quo quadrigam ex eadem materia quam muſca integeret alis, fabricatam, & nauem, quam apicula pinnis abſconderet.

De auditu. CAP. XXII.

AVditus vnum exemplum habet mirabile, præliũ, quo Sybaris deleta eſt, eo die quo geſtum erat, auditum Olympiæ. Nam Cimbricæ victoriæ, Caſtoréſque Romani, qui Perſicam victoriam ipſo die, quo contigit, nuntiauere, viſus, & numinum fuere præſagia.

Exempla patientiæ.

CAP. XXIII.

PAtientia corporis, vt eſt crebra ſors calamitatum, innumera documenta peperit. Clariſſimum in fœminis Leænæ meretricis, quæ torta non indicauit Harmodium & Ariſtogitonem tyrannicidas: in viris Anaxarchi, qui ſimili de cauſa cùm torqueretur, prærolam

ſam dentibus linguam, *a* vnámque ſpem indicij in tyranni os expuit.

a vanáque ſpe *Vet.* vanāq. ſpē *Dal.*

Memoriæ exempla. CAP. XXIIII.

MEmoria neceſſarium maximè vitæ bonū, cui præcipua fuerit haud facilè dictu eſt, tam multis gloriam eius adeptis. Cyrus rex omnibus in exercitu ſuo militibus nomina reddidit, L. Scipio populo Romano, Cineas Pyrrhi regis legatus ſenatui & equeſtri ordini Romæ poſtero die quàm aduenerat. Mithridates duarum & xx. gentium rex, totidem linguis iura dixit, pro concione ſingulas ſine interprete affatus. *b* Charmidas quidam in Græcia, quæ quis exegerat volumina in bibliothecis, legentis modo repræſentauit. Ars poſtremò eius rei facta, & inuenta eſt à Simonide Melico, conſummata Metrodoro Sceſio, vt nihil non iiſdem verbis redderetur auditum. Nec aliud eſt æquè fragile in homine, morborum & caſus iniurias atque etiam metus ſentiens, aliàs particulatim, aliàs vniuerſa. Ictus lapide oblitus eſt litteras tantùm. Ex præalto tecto lapſus, matris & affiniū, propinquorúmque cepit obliuionem. Alius ægrotus, ſeruorum etiam: ſui verò nominis Meſſala Coruinus orator. Itaque ſæpe *c* deficere tentat, ac meditatur, vel quieto corpore & valido. Somno quoque ſerpente computat, vt inanis mens quærat, vbi ſit loci.

b *Rectius* Carneades quidem *vt etiam Cicero I. Tuſc. & Quint. l.* II. *c. de memor.*

c ſe reficere.

Laus C. Iulij Cæſaris.

CAP. XXV.

ANimi vigore præſtātiſſimum arbitror C. Cæſarem Dictatorem. Nec virtutem conſtantiámque nunc commemoro, nec ſublimitatem omnium capacem, quæ cœlo continentur: ſed proprium vigorem celeritatém-

que quodam igne volucrem. Scribere & legere ſimul, dictare & audire ſolitum accepimus. Epiſtolas verò tantarum rerum *a* quaternas pariter librariis dictare: aut ſi nihil aliud ageret *b* ſeptenas. Idem ſignis collatis quinquagies dimicauit: ſolus M. Marcellum tranſgreſſus, qui vndequadragies dimicauerat. Nam præter ciuiles victorias, vndecies c. & xcij. M. hominum occiſa præliis ab eo, non equidem in gloria poſuerim, tantam etiam coactam humani generis iniuriam: quod ita eſſe confeſſus eſt ipſe, bellorum ciuilium ſtragem non *c* prodendo. Iuſtius Pompeio Magno tribuatur dccclvj. naues piratis ademiſſe. Cæſari proprium & peculiare ſit, præter ſuprà dicta, clementiæ inſigne: qua vſque ad pœnitentiam omnes ſuperauit. Idem magnanimitatis perhibuit exemplum, cui comparari non poſſit aliud. Spectacula enim edita effuſáſque opes, aut operum magnificentiam in hac parte enumerare, luxuriæ fauentis eſt. Illa fuit vera & incomparabilis inuicti animi ſublimitas: captis apud Pharſaliã Pompeij Magni ſcriniis epiſtolarum, iterúmq; apud Thapſum Scipionis, concremaſſe ea optima fide, atque non legiſſe.

a quaternis *Vet.*
b ſeptenis *Vet.*
c prodẽdo vt iuſtus *Vet.*

Laus Pompeij Magni. CAP. XXVI.

VErum *d* ad decus imperij Rom. non ſolùm ad viri vnius pertinẽt victoriam, Pompeij Magni titulos omnes, triumphóſque hoc in loco nuncupari: æquato non modò Alexandri Magni rerum fulgore, ſed etiam Herculis propè ac Liberi patris. Igitur Sicilia recuperata, vnde primùm Syllanus in Reipubl. cauſa exoriens auſpicatus eſt: Africa verò tota ſubacta, & in ditionem redacta, Magnique

d Melius ſic mutata interpũctione Ad decus imperij Romani, non ſolùm ad viri vnius pertinet, victorias Pompeij Magni titulos oẽs, triumphóſque hoc in loco nuncupari.

nomine

nomine ſpolio inde capto, eques Ro. (id quod anteà nemo) curru triumphali reuectus eſt: & ſtatim ad ſolis Occaſum tranſgreſſus, excitatis in Pyrenæo trophæis, oppida dccclxxvj. ab Alpibus ad fines Hiſpaniæ vlterioris in ditionem redacta victoriæ ſuæ aſcripſit, & maiore animo Sertorium *a* tacuit: belloque ciuili (quod omnia externa conciebat) extincto, iterum triumphales currus eques Ro. induxit, toties Imperator, antequam miles. Poſt à ad tota maria, deinde Solis ortum miſſus, *b* hos retulit patriæ titulos, more ſacris certaminibus vincentium. Neque enim ipſi coronantur, ſed patrias ſuas coronant. Hos ergo honores vrbi tribuit in delubro Mineruæ, quod ex manubiis dicabat. Cn. Pompeius Magnus Imper. bello xxx. annorum confecto, fuſis, fugatis, occiſis, in ditionem acceptis hominum vicies ſemel centenis lxxxiij. M. depreſſis aut captis nauibus dcccxlvj. oppidis, caſtellis M. D. xxxvij. in fidem receptis terris à Mæotis lacu ad Rubrum mare ſubactis, votum meritò Mineruæ. Hoc eſt breuiarium eius ab Oriente. Triumphi verò, quem duxit ad tertium Calendas Octobres M. Meſſala, M. Piſone Conſulibus, præfatio hæc fuit: CVM ORAM maritimam à prædonibus liberaſſet, & imperium maris Populo Romano reſtituiſſet, ex Aſia, Ponto Armenia, Paphlagonia, Cappadocia, Cilicia, Syria, Scythis, Iudæis, Albanis, Iberia, inſula Creta, Baſternis, & ſuper hæc de regibus Mithridate atque Tigrane triumphauit. Summa *c* ſummarum in illo gloria fuit (vt ipſe in concione dixit cùm de rebus ſuis diſſereret) Aſiam vltimam prouinciarum accepiſſe, eandémque mediam patriæ

a domuit, *Vet.*

b infinitos *Vet.*

c ſumma res in illa *Pint.*

reddidiſſe. Si quis è contrario ſimili modo velit *a* perſenſere Cæſaris res, qui maior illo apparuit, totum profectò terrarum orbem enumeret: quod infinitum eſſe conueniat.

a percẽſere *Ch.*

Laus Catonis primi. CAP. XXVII.

CÆteris virtutum generibus variè & multi fuere præſtantes. Cato primus Porciæ gentis, tres ſummas in homine res præſtitiſſe exiſtimatus eſt, optimus Orator, optimus Imperator, optimus Senator: quæ mihi omnia, etiamſi non priùs, attamen clariùs fulſiſſe in Scipione Æmiliano videntur: dempto præterea plurimorum odio, quo Cato laborauit. Itaque ſit proprium Catonis, quater & quadragies cauſam dixiſſe: nec quenquam ſæpius poſtulatum, & ſemper abſolutum.

Item de fortitudine. CAP. XXVIII.

FOrtitudo in quo *b* maximè extiterit, immẽſæ quæſtionis eſt, vtique ſi recipiatur poetica fabuloſitas. Q. Ennius T. Cæcilium Teucrum, fratrémque eius præcipuè miratus, propter eos ſextum adiecit Annalem. L. Siccius Dentatus, qui Tribunus *c* plebei fuit, Sp. Tarpeio, A. Æternio Conſulibus, haud multò pòſt exactos reges, vel numeroſiſſima ſuffragia habet, centies vicies præliatus, octies ex prouocatione victor, xlv. cicatricibus aduerſo corpore inſignis, nulla in tergo. Item ſpolia cepit xxxiiij. donatus haſtis puris duodeuiginti, phaleris xxv. torquibus tribus & lxxx. armillis clx. coronis xxvj. ciuicis xiiij. aureis viij. muralibus iij. obſidionali vna, fiſco æris, x. captiuis & xx. ſimul bubus, Imperatores ix. ipſius maximè opera triumphantes ſecutus: præterea (quod optimum in operibus eius reor.) vno ex ducibus T. Romulio ex conſulatu

b maxima *Vet.*

c plebis

latu ad populum conuicto malè acti imperij rei militaris. Haud minora forent Manlij Capitolini decora, ni perdidiſſet illa exitu vitæ. Ante decimum ſeptimum annum bina ceperat ſpolia. Primus omnium eques coronam muralem acceperat, vj. ciuicas, xxxvij. dona. xxxiij. cicatrices aduerſo corpore exceperat: P. Seruilium Magiſtrum equitum ſeruauerat, ipſe vulneratus humerum ac femur. Super omnia, Capitolium ſummámque rem in eo ſolus à Gallis ſeruauerat, ſi non regno ſuo ſeruaſſet. Verùm ſunt in his quidem virtutis opera magna, ſed maiora fortunæ. M. Sergio, vt quidem arbitror, nemo quemquam hominum iure prætulerit: licet pronepos Catilinæ gratiam nomini deroget. Secundo ſtipendio dexteram manum perdidit: ſtipendiis duobus ter & vicies vulneratus eſt: ob id neutra manu, neutro pede ſatis vtilis: vno tantùm ſeruo, plurimis poſteà ſtipendiis debilis miles. Bis ab Annibale captus (neque enim cum quolibet hoſte res fuit) bis vinculorum eius profugus, xx. menſibus nullo non die in catenis aut compedibus cuſtoditus. Siniſtra manu ſola quater pugnauit, duobus equis inſidente eo ſuffoſſis. Dexteram ſibi ferream fecit, eáque religata præliatus, Cremonam obſidione exemit, Placentiam tutatus eſt: duodena caſtra hoſtium in Gallia cepit: quæ omnia ex oratione eius apparent, habita cum in Prætura ſacris arceretur à collegis, vt debilis. Quos hic coronarum aceruos conſtructurus hoſte mutato? Etenim plurimum refert, in quæ cuiuſque virtus tempora inciderit. Quas Trebia Ticinúſque aut Traſymenus ciuicas dedêre? Quæ Cannis

corona merita? vnde fugiſſe virtutis ſummum opus fuit. Cæteri profectò victores hominum fuere. Sergius vicit etiam fortunam.

De ingeniis ſiue laudibus quorundam ab ingeniis.

CAP. XXIX.

INgeniorum gloriæ quis poſſit agere delectum, per tot diſciplinarum genera & tantam rerum operúmque varietatem? niſi fortè Homero vate Græco nullum *a* felicius extitiſſe conuenit, ſiue operis fortuna, ſiue materia æſtimetur. Itaque Alexander Magnus (etenim inſignibus iudiciis optimè citráque inuidiam tam ſuperba cenſura peragetur) inter ſpolia Darij Perſarum regis vnguentorum ſcrinio capto, quod erat auro gemmíſque ac margaritis pretioſum, varios eius vſus amicis demonſtrantibus (quando tædebat vnguenti bellatorem & militia ſordidum) imò Hercules, inquit, librorum Homeri cuſtodiæ detur: vt pretioſiſſimum humani animi opus, quàm maximè diuiti opere ſeruaretur. Idem Pindari vatis familiæ penatibúſque iuſſit parci, cùm Thebas caperet. Ariſtotelis philoſophi patriam condidit, tantæque rerum claritati, tam benignum teſtimonium miſcuit. Archilochi Poëtæ *b* interfectores Apollo arguit Delphis. Sophoclem tragici cothurni principem defunctum ſepeliri Liber pater iuſſit, obſidentibus mœnia Lacedæmoniis: Lyſandro eorum rege in quiete ſæpius admonito, vt pateretur humari delicias ſuas. Requiſiuit rex qui ſupremum diem Athenis obiiſſet, nec difficulter ex iis, quem Deus ſignificaſſet, intellexit pacémq; funeri dedit.

a feliciore.

b interfectorem.

De

De Platone, Ennio, Virgilio, M. Varrone, & M. Cicerone. CAP. XXX.

PLatoni ſapientiæ antiſtiti Dionyſius tyrannus, aliàs ſæuitiæ ſuperbięque natus vittatam nauem miſit obuiam: ipſe quadrigis albis egredientem in littore excepit. Viginti talentis vnam orationem Iſocrates vendidit. Æſchines Athenienſis ſummus orator, cùm accuſationem qua fuerat vſus, Rhodi legiſſet, legit & defenſionem Demoſthenis, ob quam in illud depulſus fuerat exilium: mirantibúſque, tum magis fuiſſe miraturos dixit, ſi ipſum orantem audiuiſſent: in calamitate teſtis ingens factus inimici. Thucydidem Imperatorem Athenienſes in exilium egere, rerum conditorem reuocauere eloquentiam mirati, cuius virtutem damnauerant. Magnum & Menandro in comico ſocco teſtimonium regum Ægypti & Macedoniæ contigit, claſſe & per legatos petito: maius ex ipſo, regiæ fortunæ prælata literarum conſcientia. Perhibuere & Romani proceres etiam exteris teſtimonia. Cn Pompeius confecto Mithridatico bello, intraturus Poſidonij ſapientiæ profeſſione clari domum, fores percuti de more à lictore vetuit: & faſces lictorios ianuæ ſubmiſit, is cui ſe Oriens Occidénſque ſubmiſerat. Cato Cenſorius, in illa nobili trium ſapientiæ procerum ab Athenis legatione, audito Carneade, quàm primum legatos eos cenſuit dimittendos: quoniam illo viro argumentante, quid videri eſſet haud facilè diſcerni poſſet. Quanta morum commutatio? Ille ſemper alioquin vniuerſos *a* ex Italia pellendos cenſuit Græcos: at pronepos eius Vticenſis Cato, vnum ex tribunatu militum philo-

a exitiali nomine appellandos *M.*

ex Italia appellandos *Ch.*

ſophum, alterum ex Cypria legatione deportauit. Eandémque linguam ex duobus Catonibus in illo *a* abieciſſe, in hoc *b* importaſſe, memorabile eſt. Sed & noſtrorum gloriam percenſeamus. Prior Africanus Q. Ennij ſtatuam ſepulchro ſuo imponi iuſſit: clarúmque illud nomen, imo verò ſpolium ex tertia orbe partis raptum, in cinere ſupremo cum Poëtæ titulo legi. Diuus Auguſtus carmina Virgilij cremari contra teſtamenti eius verecundiam vetuit: maiúſque ita vati teſtimonium contigit, quàm ſi ipſe ſua carmina probauiſſet. M. Varronis in bibliotheca, quæ prima in orbe ab Aſinio Pollione ex manubiis publicata Romæ eſt, vnius viuentis poſita imago eſt: haud minore (vt equidem reor) gloria, principe oratore & ciue, ex illa ingeniorum, quæ tunc fuit, multitudine vni hanc coronam dante, quàm cùm eidem Magnus Pompeius piratico ex bello naualem dedit. Innumerabilia deinde ſunt exempla Romana, ſi perſequi libeat: cùm plures vna gens in quocunque genere eximios tulerit, quàm cæteræ terræ. Sed quo te M. Tulli piaculo taceam? quóve maximè excellentem inſigni prædicem? quo potius, quàm vniuerſi *c* populi illius gentis ampliſſimo teſtimonio, *d* & tota vita tua Conſulatus tantùm operibus electis? Te dicente, legem agrariam, hoc eſt alimenta ſua, abdicauerunt tribus: te ſuadente, Roſcio theatralis autori legis ignouerunt, notatáſque ſe diſcrimine ſedis æquo animo tulerunt: te orante, proſcriptorum liberos honores petere puduit: tuum Catilina fugit ingenium: tu M. Antonium proſcripſiſti. Salue primus omnium parens patriæ appellate, pri-

a abegiſſe *b* imperitaſſe *Ch.*

c populi & illius M. *d* e. tota.

mus in toga triumphum, linguæque lauream merite, & facundiæ Latiaı úmque literarũ parens: atque (vt dictator Cæſar hoſtis quondam tuus, de te ſcripſit) *a* omnium triumphorum lauream *b* adepte maiorem, quanto plus eſt, in genij Romani terminos in tantum promouiſſe, quàm imperij.

a Omnibus triumphis. *Dal.*

b adepte tã to maiorẽ. *B.*

De morum maieſtate. CAP. XXXI.

RELiquis animi bonıs *c* pręſtitere cęterosmortales ſapiẽtia, ob id Cati, Corculi, apud Romanos cognominati. Apud Græcos Socrates, oraculo Apollinis Pythij prælatus cunctis.

c pręſtitere & apud cęteros,

De autoritate. CAP. XXXII.

RVrſus mortales oraculorũ ſocietatẽ dedere Chilóni Lacedæmonio tria præcepta. eius Delphis cõſecrãdo aureis literis, quę ſunt hæc, Noſſe ſe quẽque: & Nihil nimium cupere: Comitémq; æris alieni atq; litis eſſe *d* miſeriã. Quin & funus eius, cum victore filio Olympiæ expiraſſet gaudio, tota Græcia proſecuta eſt.

d ſponſionem *Vet.*

De diuinitate. CAP. XXXIII.

DIuinitas, & quædã cælitũ ſocietas nobiliſſima, ex fœminis in Sibylla fuit: ex viris in Melampode apud Græcos, apud Ro. in Marcio.

De Naſica. CAP. XXXIV.

VIr optimus ſemel à condito æuo iudicatus eſt Scipio Naſica, à iurato Senatu. Idem in toga candida bis repulſa notatus à populo. In ſumma, ei in patria mori non licuit: non Hercule magis, quàm extra vincula illi ſapientiſſimo ab Apolline iudicato Socrati.

De pudicitia. CAP. XXXV.

PVdiciſſima fœmina ſemel matronarũ ſentẽtia iudicata eſt Sulpitia Paterculi filia, vxor *e* Fuluij Flacci: electa ex centum præcipuis quæ ſimulacrum Veneris ex Sibyllinis libris dedi-

e Y ci

caret. Iterum religionis experimento Claudia inducta Romam Deûm matre.

De pietate. CAP. XXXVI.

PIetatis exempla infinita quidem toto orbe extitere, ſed Romæ vnum, cui comparari cuncta non queant. Humilis in plebe, & ideo ignobilis puerpera ſupplicij cauſa carcere incluſa matre, cùm impetraſſet aditum, à ianitore ſemper excuſſa ne quid inferret cibi, deprehenſa eſt vberibus ſuis alens eam. Quo miraculo, matri ſalus *a* donata pietati eſt, ambæque perpetuis alimentis, & locus ille eidem conſecratus Deæ, C Quintio, M. Acilio coss. templo Pietatis extructo in illius carceris ſede, vbi nunc Marcelli theatrum eſt. Gracchorum pater, anguibus prehenſis in domo, cùm reſponderetur, ipſum victurum alterius ſexus interempto: imò verò, inquit, meum necate: Cornelia enim iuuenis eſt, & parere adhuc poteſt. Hoc erat vxori parcere, & reipublicę conſulere. Idque mox conſecutum eſt. M. Lepidus Apuleiæ vxoris charitate poſt repudiū obiit. P. Rutilius morbo leui impeditus, nuntiata fratris repulſa in Conſulatus petitione, illicò expirauit. P. Catienus Philotimus, patronum adeò dilexit, vt hæres omnibus bonis inſtitutus, in rogum eius ſe iaceret.

a Donata filiæ pietati.

De artium plurimarum excellentia, Aſtrologia, Grammatica, Geometria.

CAP. XXXVII.

VAriarum artium ſcientia innumerabiles enituere, quos tamē attingi par ſit, florem hominum libantibus: Aſtrologia Beroſus, cui ob diuinas prædictiones Athenienſes publicè in gymnaſio ſtatuam inaurata lingua ſtatuēre. Grammatica Apollodorus, cui Amphictyones

nes

nes Græciæ honorem habuere. Hippocrates medicinæ: qui venientem ab Illyriis peſtilentiam prædixit, & diſcipulos ad auxiliandum circa vrbes dimiſit: quod ob meritum honores illi, quos Herculi, decreuit Græcia. Eandem ſcientiam in Cleombroto Ceo Ptolemęus rex Megalenſibus ſacris donauit c. talentis, ſeruato Antiocho rege. Magna & Critobulo fama eſt, e xtracta Philippi regis oculo ſagitta, & citra deformitatem oris curata orbitate luminis. Summa autem Aſclepiadi Pruſienſi, condita noua ſecta ſpretis legatis & pollicitationibus Mithridatis regis, reperta ratione, qua vinum ægris medetur, relato è funere homine & ſeruato: ſed maximè ſponſione facta cum fortuna, ne medicus crederetur, ſi vnquam inualidus vllo modo fuiſſet ipſe: *a* & victor ſuprema in ſenecta lapſu ſcalarum exanimatus eſt. Grande & Archimedi Geometricæ ac machinalis ſcientiæ teſtimonium M. Marcelli contigit, interdicto, cùm Syracuſæ caperentur, ne violaretur vnus, niſi fefelliſſet imperium militaris imprudentia. Laudatus eſt & *b* Cteſiphon Gnoſſius, æde Epheſiæ Dianæ admirabiliter fabricata: Philon, Athenis armamentario mille nauium, Cteſibius, pneumatica ratione & hydraulicis organis repertis: Dinocrates, metatus Alexandro condente in Ægypto Alexandriam. Idem hic Imperator edixit, ne quis ipſum alius, quàm Apelles, pingeret: quàm Pyrgoteles, ſculperet: quàm Lyſippus ex ære duceret: quæ artes pluribus inclaruere exemplis.

a & vicit, ſuprema in ſenecta lapſu ſcalarũ exanimatus.

b Cherſiphron *legẽdum videtur ex Strabone, lib.* 13.

Item mira opera artificis. CAP. XXXVIII.

ARiſtidis Thebani pictoris vnam tabulam c. talentis rex Attalus licitatus eſt: Octoginta emit duas Cæſar Dictator, Medeam, & A-

iacem Timomachi, in tẽplo Veneris Genetricis dicaturus. Candaules rex Bularchi picturam Magnetum exitij mediocris ſpatij pari rependit auro. Rhodum non incendit rex Demetrius, Expugnator cognominatus, ne tabulam Protogenis cremaret, à parte ea muri locatam. Praxiteles marmore nobilitatus eſt, Gnidiáq; Venere, præcipuè væſano amore cuiuſdam iuuenis inſigni: & Nicomedis æſtimatione regis, grandi Gnidiorum ære alieno permutare eam conati. Phidiæ Iupiter Olympius quotidie teſtimonium perhibet, Mentori capitolinus & Diana Epheſia, quibus fuere conſecrata artis eius vaſa.

De ſeruitiis. CAP. XXXIX.

PRetium hominis in ſeruitio geniti maximum ad hanc diem (quod equidem cõpererim) fuit Grammaticæ artis Daphnidis, Cn. Piſaurenſi vendente, *a* & M. Scauro principe ciuitatis IIIM DCC. ſeſtertiis licente. Exceſſere hoc in noſtro æuo nec modicè hiſtriones, ſed libertatem ſuam mercati. Quippe cùm iam apud maiores Roſcius Hiſtrio H S quingenta annua meritaſſe prodatur: niſi ſiquis in hoc loco deſiderat Armeniaci belli, paulò antè Tyridatem geſti, diſpenſatorem, quem Nero H S. CXX. M. manumiſit. Sed hoc pretium belli non hominis fuit, tam hercule quàm libidinis non formæ. Pæzontem è ſpadonibus Seiani iij. M. D. mercante Sutorio Priſco. Quam quidem iniuriam lucrifecit ille mercatus in luctu ciuitatis, quoniam arguere nulli vacabat.

a Expendit hunc locum Bud. lib. 2. de Aſſe, circa. fin. tandémque in eã diſcedit ſententiã vt hic legendũ eſſeat, CCC. M. DCC. ſex tertiis.

De præſtantia gentium. CAP. XL.

GEntiũ in toto orbe præſtãtiſſima vna omni virtute haud dubiè Romana extitit.

Feli-

Felicitas cui præcipua fuerit homini, non eſt humani iudicij: cùm pro peritatem ipſam alius alio modo, *a* & ſuopte ingenio quiſque terminet. Si verum facere iudicium volumus, ac repudiata omni fortunæ ambitione decernere, mortalium nemo eſt felix. Abundè igitur atque indulgēter fortuna decîdit cum eo, qui iure dici non infelix poteſt. Quippe vt alia non ſint, certè ne laſſeſcat fortuna metus eſt: quo ſemel recepto ſolida felicitas non eſt. Quid, quòd nemo mortalium omnibus horis ſapit? vtinámque falſum hoc, & *b* nō à vate dictum quamplurimi iudicent. Vana mortalitas, & ad circunſcribendum ſeipſam ingenioſa, computat more Thraciæ gentis: quæ calculos colore diſtinctos, pro experimento cuiuſque diei in vrnam condit, ac ſupremo die ſeparatos dinumerat, atque ita de quoque pronuntiat. Quid, quod iſte calculi candore illo laudatus dies, originem mali habuit? Quàm multos accepta afflixere imperia? quàm multos bona perdidere, & vltimis merſere ſuppliciis? Iſta nimirum bona, ſi cui inter illa hora in gaudio fuit. Ita eſt profectò, alius de alio iudicat dies, & tamen ſupremus de omnibus: ideóque nullis credendum eſt. Quid, quòd bona malis paria non ſunt, etiam pari numero, nec lætitia vllo minimo mœrore penſanda? Heu vana & imprudens diligentia: numerus dierum *c* comparatur: vbi quæritur pondus.

a & pro ſuopte, *M. Tol.*

b non vt à vate. *Tol.*

c computatur. *Vet.*

De felicitate ſumma. CAP. XLI.

VNa fœminarum in omni æuo Lāpido Lacedæmonia reperitur: quę regis filia, regis vxor, regis mater fuit. Vna *d* Pherenice, quæ filia, ſoror, mater Olympionicarum. Vna familia Curionum, in qua tres continua ſerie

d Berenice, *M. & Ch.*

oratores extiterunt. Vna Fabiorum, in qua tres continui principes Senatus, M. Fabius Ambuſtus, Fabius Rullianus filius, Qu. Fabius Gurges nepos.

Varia exempla fortunæ. CAP. XLII.

CÆtera exempla fortunæ variatis innumera ſunt. Etenim quæ fecit magna gaudia, niſi ex malis? aut quæ mala immenſa, niſi ex ingentibus gaudiis?

De bis proſcripto, L. Sylla, Q. Metello. CAP. XLIII.

SEruauit proſcriptum à Sylla M. Fiduſtium *a* Senatorem, annis XXXVJ. ſed iterũ proſcriptus. Superſtes Syllæ vixit vſque ad Antoniũ: conſtátque nulla alia de cauſa ab eo proſcriptum, quàm quia proſcriptus fuiſſet. Triumphare P. Ventidium de Parthis voluit quidem ſolum, ſed eundem in triumpho Aſculano Cn. Pompeij *b* Strabonis duxit puerum, quanquam Maſſurius autor eſt; bis in triumpho ductum: Cicero, mulionem *c* caſtrenſem ſuffarraneum fuiſſe: plurimi, iuuentam inopem in caliga militari toleraſſe. Fuit & Balbus Cornelius maior Conſul, ſed accuſatus, atque de iure virgarum in *d* eum, iudicum in cõſilium miſſus, primus externorum, atque etiam in Oceano genitorum vſus illo honore, quem maiores Latio quoque negauerunt. Eſt & L. Fuluius inter inſignia exempla, Tuſculanorum rebellantium Conſul: eodémque honore, *e* cùm tranſiſſet, exornatus confeſtim à populo Romano: qui ſolus eodem anno, quo fuerat hoſtis, Romæ triumphauit ex iis quorum Conſul fuerat. Vnus hominũ ad hoc æui, felicis ſibi cognomen aſſeruit L. Sylla, ciuili nempe ſanguine, ac patriæ oppugnatione adoptatus. Et quibus felici-

a Seruauit proſc. à Sylla M. Fid. Senat. annis XXXIII. vſque ad Anton. Sed it. proſcr. ſuperſtes illi vixit. cõſtátque, &c. *Pint.*

b Strabonis *deeſt in M.*

c *T. Caſtrenſis Furnariæ.*

d eum iudicem *Ch.*

e transfuga exorn.

felicitatis inductus argumentis? quòd proſcribere tot millia ciuium ac trucidare potuiſſet. O praua interpretatio, & futuro tempore infelix. *a* Non melioris ſortis tunc fuere percuntes, quorum miſeremur hodie, cùm Syllam nemo non oderit? Age, non exitus vitæ eius omnium proſcriptorum ab illo calamitate crudelior fuit, erodente ſeipſo corpore, & ſupplicia ſibi gignente? Quod vt diſſimulauerit, & ſupremo ſomnio eius (cui immortuus quodammodo eſt) credamus, ab vno illo inuidiam gloria victam: hoc tamen nempe felicitati ſuæ defuiſſe confeſſus eſt, quòd Capitolium non dedicauiſſet Quintus Metellus in ea oratione quam habuit ſupremis laudibus patris ſui L. Metelli, Pontificis, bis Cõſulis, Dictatoris, Magiſtri equitum, Quindecimuiri agris dandis, *b* qui primus elephantos primo Punico bello duxit in triumpho, ſcriptum reliquit: decem maximas res optimáſque, in quibus quærendis ſapientes ætatem exigerent, conſummaſſe eum. Voluiſſe enim primarium bellatorem eſſe, optimum oratorem, fortiſſimum Imperatorem, auſpicio ſuo maximas res geri, maximo honore vti, ſumma ſapientia eſſe, ſummum Senatorem haberi, pecuniam magnam bono modo inuenire, multos liberos relinquere, & clariſſimum in ciuitate eſſe. Hæc cõtigiſſe ei, nec vlli alij poſt Romam conditam, longum eſt refellere & ſuperuacuum, abundè vno caſu refutante. Siquidem is Metellus orbam luminibus exegit ſenectam, amiſſis incendio, cùm Palladium raperet ex æde Veſtæ, memorabili cauſa, ſed euẽtu miſero. Quo fit, vt infelix quidem dici nõ debeat, felix tamen nõ poſſit. Tribuit ei pop. Rom. quod nunquã vlli alii ab cõ-

a Nã. *Dal*

b *legendum videtur*, Qui plurimos elephãtos. *Cuius caſtigationis author ipſe nobis eſt Plinius, adſtipulante etiã Polybio, L. Floro, & Liuij epiteme.*

dito ęuo, vt quoties in Senatum iret, curru veheretur ad curiam. Magnum & ſublime, ſed pro oculis datum.

De altero Metello. CAP. XLIV.

HVius quoque Q. Metelli, qui illa de patre dixerat, filius inter rara felicitatis humanæ exempla numeratur. Nam præter honores ampliſſimos, cognoménque è Macedonia, quatuor filiis illatus rogo, *a* vno Prætore, tribus Conſularibus, duobus Triũphalibus, vno Cenſorio: quæ ſingula quoque paucis contigere: in ipſo tamen flore *b* dignationis ſuæ ab Catinio Labeone, cui cognomen fuit Macerioni, Tribuno plebis, quem è Senatu Cenſor eiecerat, reuertens è campo meridiano tempore, vacuo foro & Capitolio, ad Tarpeium raptus, vt præcipitaretur, conuolante quidem tam numeroſa illa cohorte, quæ patrem eum appellabat, ſed (vt neceſſe erat in ſubito) tardè & tanquam in exequias, cùm reſiſtendi, ſacróque ſanctum repellendi ius non eſſet, virtutis ſuæ opera & Cenſuræ periturus, ægrè Tribuno, qui intercederet, reperto, à limine ipſo mortis reuocatus: alieno beneficio poſteà vixit, bonis inde etiam conſecratis *c* à damnatu ſuo: tanquam parum eſſet, faucium certè intortarum expreſsíque per aures ſanguinis pœnam exactam eſſe. Equidem & Africani ſequentis inimicũ fuiſſe, inter calamitates duxerim, ipſo teſte Macedonico. Siquidem liberis dixit: Ite filij, celebrate exequias, nunquam ciuis maioris funus videbitis. Et hoc dicebat iam Balearicis & Creticis & Diadematis, iam Macedonicus ipſe. Verùm vt illa ſola iniuria æſtimetur, quis hunc iure felicem dixerit, periclitatum ad libidinem inimici.

a vno Prætorio, *vt* & *Val. Max. lib. 7. c. de felicitate.*

b dignitate

c à damnato ſuo.

nec

nec *a* Africani ſaltē, perire? quos hoſtes viciſſe tanti fuit? aut quos non honores currúſque illa ſua violentia fortuna retroëgit, per mediā vrbem Cenſore tracto, (etenim ſola hæc moriendi ratio fuerat) tracto in Capitolium illud, in quod triumphans ipſe de eorum exuuiis, ne captiuos quidem ſic traxerat. Maius hoc ſcelus felicitate conſecuta factum eſt, periclitato Macedonico vel funus tantum ac tale perdere, in quo à triumphalibus liberis portaretur in rogum velut exequiis quoque triumphans. Nulla eſt profectò ſolida felicitas: quam contumelia vlla vitæ rumpit, nedum tanta. Quod ſupereſt: neſcio *b* morum gloriæ an indignationis dolori accedat, inter tot Metellos tam ſceleratam Catinij audaciam ſemper fuiſſe inultam.

De Diuo Auguſto. CAP. XLV.

IN Diuo quoq; Auguſto, quē vniuerſa mortalitas in hac Cēſura nuncupat, ſi diligenter æſtimentur cuncta, magnæ ſortis humanæ reperiantur volumina. Repulſa in Magiſterio equitum apud auunculū, & contra petitionem eius prælatus Lepidus: proſcriptionis inuidia, collegiū in Triumuiratu peſſimorū ciuium, nec æqua ſaltē portione, ſed pręgraui Antonio: Philippēſi prælio morbus, fuga, *c* & triduo in palude latebræ ægroti: & (vt fatentur Agrippa & Mecœnas) aqua ſubter cutē fuſa turgida latera: naufragia Sicula, & alia ibi quoq; in ſpelunca occultatio. Iā in nauali fuga vrgente hoſtiū manu, preces *d* Proculeio mortis admotæ: cura Peruſinæ contentionis: ſolicitudo Martis *e* Actiaci: Pannonici belli ruina è turri: tot ſeditiones militū, tot ancipites morbi corporis: ſuſpecta Marcelli vota, pudēda Agrippæ ablegatio,

a Africano ſaltē paris, *vet.* Nec ab Africano. *Dal.*

b Maior gloriæ, an indignationis dolor, *vet.* *Dal. legit.* an dignationi dolor.

c *Vetus lect.* & tridui in palude ægroti & (vt fatetur Agrippa & Mecœnas) aqua ſubter cutē fuſa turgidi latebra.

d pro periculo. *Ma.*

e Actiaci Pannonicíque belli: ruinæ pontis. *Parm.* Pannonicis bellis ruinæ in curru. *M.*

toties petita inſidiis vita, incuſatæ liberorum mortes, luctúſque non tantùm orbitate triſtes: adulterium filiæ & conſilia parricidæ palàm facta, contumelioſus priuigni Neronis ſeceſſus: aliud neptis adulterium: iuncta deinde tot mala: inopia ſtipendij, rebellio Illyrici, ſeruitiorum delectus, iuuentutis penuria: peſtilentia vrbis, fames ſitíſque Italiæ, deſtinatio expirandi, & quatridui inedia maior pars mortis in corpus recepta, iuxta hæc Variana clades, & maieſtatis eius fœda ſugillatio, abdicatio Poſthumi Agrippæ poſt adoptionem, deſiderium poſt relegationem: inde ſuſpicio in Fabium, arcanorúmque proditionem: hinc vxoris & Tiberij cogitationes ſuprema eius cura. In ſumma, Deus ille, cælúmque neſcio adeptus magis an meritus, hærede hoſtis ſui filio exceſſit.

Quos beatiſſimos dij iudicauerunt.

CAP. XLVI.

SVbeũt in hac reputatione Delphica oracula, velut ad caſtigandam hominum vanitatem à Deo emiſſa. Duo ſunt hæc: Phedium feliciſſimum, qui pro patria proximè occubuiſſet. Iterum à Gyge rege tunc ampliſſimo terrarum conſultum, Aglaum Pſophidium eſſe feliciorem. Senior hic in anguſtiſſimo Arcadiæ angulo paruum, ſed annuis victibus largè ſufficiens, prædium colebat, nũquam ex eo egreſſus: atque (vt è vitæ genere manifeſtũ eſt) minima cupidine minimũ in vita mali expertus.

Quem viuentem, vt Deum, coli iuſſerunt.

CAP. XLVII.

COnſecratus eſt viuus ſentiénſque oraculi eiuſdem iuſſu, & Iouis deorum ſummi aſtipulatu, Euthymus a pycta, ſemper Olympiæ victor, & ſemel victus. Patria ei Locri in Italia: (a poëta. ve.)

ibi

ibi imaginem eius, & Olympiæ alteram eadem die tacta fulmine, Callimachum vt nihil aliud miratum video, Deúmque iuſsiſſe ſacrificari: quod & viuo factitatum & mortuo: nihílque adeò mirum aliud, quàm hoc placuiſſe Diis.

De ſpatiis vita longiſsimis.

CAP. XLVIII.

DE ſpatio atque longinquitate vitæ hominum, non locorum modò ſitus, verùm exempla, ac ſua cuique ſors naſcendi incertum fecere. Heſiodus, qui prim⁹ aliqua de hoc prodidit, fabuloſè (vt reor) multa de hominum æuo referens, cornici nouem noſtras attribuit ætates, quadruplum eius ceruis, id triplicatum coruis. Et reliqua fabuloſiùs in Phœnice ac Nymphis. Anacreon Poëta Arganthonio Tarteſſiorum regi *a* cl. attribuit annos, Cinyræ Cypriorum x. annis amplius, Ægimio cc. Theopompo Epimenidi Gnoſſio clvij. Hellanicus quoſdam in Ætolia Epiorum gentis cc. explere. Cui aſtipulatur Damaſtes, memorans Pictoreum ex iis præcipuum corpore viribúſque, etiam ccc. vixiſſe. Ephorus Arcadum reges ccc. annis. Alexander Cornelius, Dandonem quendam in Illyrico cccc. vixiſſe. *b* Xenophon in Periplo, maritimorum regem cccccc. atque vt parcè mentitus, filium eius dccc. quæ omnia inſcitia temporum acciderunt. Annum enim alij æſtate vnum determinabant, & alterum hyeme: alij quadripartitis temporibus ſicut Arcades, quorum anni trimeſtres fuere: quidam Lunæ ſenio, vt Ægyptij: itaque apud eos aliqui & ſingula millia annorum vixiſſe produntur. Sed vt ad confeſſa transeamus. Arganthonium Gaditanum octoginta annis regnaſſe, propè certũ eſt: putant

a CXL. *Val. Max.* cxxx. *Aſin. Pol.*

b Val. Ma. lib. 8. c. de ſenectute, hãc eandẽ referens hiſtoriã citanſq; Xenophõtem, nõ in Periplo, *vt hic, ſed* περὶ γήρως, *hoc eſt de ſenectute,* Latinorum regem, *legiſſe videtur, non vt hic,* maritimorum. *In hoc tamẽ à vulgata Plinij lectione diſcrepat quòd* Latinorum regi octingẽtos annos, filio autem eius dederit ſexcentos.

quadrageſimo cœpiſſe. Maſiniſſam ſexaginta annis regnaſſe, indubitatum eſt : Gorgiam Siculum centum & octo viciſſe. Q. Fabius Maximus ſexaginta tribus annis Augur fuit. M. Perpenna, & nuper C.Voluſius Saturninus, omnium quos in cõſulatu ſententiã rogauerãt, ſuperſtites fuere. Perpenna ſeptẽ reliquit ex iis quos Cẽſor legerat: vixit annos xcvij. Qua in re & illud adnotare ſuccurrit, vnum omnino quinquenniũ fuiſſe, quo Senator nullus moreretur: cùm Flaccus & Albinus Cenſores luſtrũ condidere vſq; ad proximos Cenſores, ab anno vrbis quingenteſimo ſeptuageſimonono. M.Valerius Coruinus c. annos impleuit: cuius inter primũ & ſextũ Conſulatũ xlvj. anni fuere. Idẽ ſella curuli ſemel ac vicies ſedit, quoties nemo alius. Æquauit eius vitæ ſpatiũ Metellus Pontifex. Et ex fœminis Liuia Rutilij xcvij. annos exceſſit: Statilia Claudio principe ex nobili domo nonagintanouẽ. Terentia Ciceronis ciij. Clodia Ofilij cxv. hæc quidẽ etiam enixa quindecies. Luceia mima centũ annis in ſcena pronuntiauit. Galeria, Copiola Emboliaria reducta eſt in ſcenam, Cn. Pompeio, Q. Sulpitio Coss. ludis pro ſalute Diui Auguſti votiuis, annũ cẽteſimumquartum agens: quæ producta fuerat tyrocinio à M. Pomponio Ædili plebis, C.Mario, Cn. Carbone Conſulib. ante annos nonagintaunum : & à Magno Pompeio magni Theatri dedicatione, anus pro miraculo *a* reducta. Samulã quoque centum decẽ annis vixiſſe, autor eſt Aſconius Pedianus. Minùs miror Stephanionẽ (qui primus *b* togatus ſaltare inſtituit) vtriſq. ſecularib. ludis ſaltaſſe, & diui Auguſti, & quos Claudius Cęſar Cõſulatu ſuo quarto fecit, quãdo lxiij. nõ amplius anni

a producta. *M.*
b togatas. *Sabell.*

anni interfuere, quanquam & poſteà diu vixit. In Tmoli montis cacumine, quod vocāt Tempſin, cl. annis viuere, Mutianus autor eſt. Totidem annos cenſum Claudij Cæſaris Cenſura T. Fulloniū Bononienſem: ídque collatis cenſib. quos antè detulerat, vitæque argumentis (etenim id curæ principi erat) verum apparuit.

De varietate naſcendi. CAP. XLIX.

POſcere videtur locus ipſe ſideralis ſcientię ſententiam. Epigenes cxxij. annos impleri negauit poſſe: Beroſus excedi cxvij. Durat & ea ratio, quam Petoſiris ac Neceplos tradiderunt, & tetartemorion appellant, à trium ſignorum portione, qua poſſe in Italiæ tractu *a* cxxvj. annos vitæ contingere apparet. Negauere illi quenquam x c. partium exortiuam menſuram (quod Anaphoras vocant) tranſgredi, & has ipſas incidi occurſu maleficorum ſiderum, aut etiam radiis eorum, Soliſque. Rurſus *b* Æſculapij ſecta, quæ ſtata vitæ ſpatia ſtellis accipi dicit, ſed quantum plurimum tribuat, incertum eſt. Rara autem eſſe dicunt longiora tempora, quandoquidem momentis horarum inſignibus Lunæ dierúmve ſeptem atque ix. (quæ nocte ac die obſeruantur) ingens turba naſcatur, ſcāſili annorum lege occidua, quam climacteras appellant, non ferè ita genitis liiii. annum excedentibus. Primùm orgo artis ipſius inconſtantia declarat, quàm incerta res ſit. Accedunt experimenta & exemplá recentiſſimi cenſus, quem intra quadriennium Imperatores Cæſares Veſpaſiani, pater filiúſque Cenſores egerunt. Nec ſunt omnia *c* vaſaria excutienda: mediæ tantū partis, inter Apenninum Padúmque, ponemus exempla. Cētum viginti annos Parmæ tres edidere,

a cxxiij. *M.*

b *Aliàs* Aſclepiadis. *cuius & in Indice meminit, & li. 7. c. 37. nouæ ſectæ conditorem nominat.*

b varia. *Ch.*

Brixelli vnus cxxv. Parmæ duo cxxx. Placentiæ vnus cxxxj. Fauentiæ vna mulier cxxxij. Bononiæ L. Terentius Marci filius, Arimini verò M. Aponius. C. & L. Tertulla, cxxxvij. Circa Placentiam in collibus oppidum eſt Velleiacium, in quo cx. annos ſex detulere, quatuor centenos vicenos, vnus cxl. M. Mutius M. filius, Galerius Felix. Ac ne pluribus moremur in re confeſſa, in regione Italiæ octaua centenûm annorum cenſi ſunt homines liiij. centenûm denûm homines lvij. centenûm vicenûm quinûm homines duo, cẽtenûm tricenûm homines quatuor, centenûm tricenûm quinûm aut ſeptenûm totidem, centenûm quadragenũ homines tres. Alia mortalitatis inconſtantia: Homerus eadem nocte natos Hectorem & Polydamanta tradit, tam diuerſæ ſortis viros. C. Mario, Cn. Carbone iij. cos. ad quintum Calend. Iunias, M. Cæcilius Rufus & C. Licinius Caluus eadem die geniti ſunt oratores quidẽ ambo, ſed tam diſpari euentu. Hoc etiam iiſdẽ horis naſcentibus in toto mundo quotidie euenit, pariterque domini ac ſerui gignuntur, reges & inopes.

In morbis varia exempla.

CAP. L.

PVblius Cornelius *a* Rufus, qui Conſul cum M. Curio fuit, dormiens oculorum viſum amiſit, cùm id ipſi accidere ſomniaret. E diuerſo *b* Phalereus tũ deploratus à medicis vomicæ morbo, cùm mortem in acie quæreret vulnerato pectore medicinam inuenit ex hoſte. Q. Fabius Maximus Conſul apud flumen Iſaram prælio commiſſo aduerſus Allobrogũ Aruernorúmque gentes ad vij. Idus Auguſtas cxxx. M. perduellium cæſis, febri quartana liberatus

a *Vetus lect.* Rufinus, *adſtipulante Val. Ma. L. Floro, Eutropio, Liuio & Gellio.*

b *T. Phereus Iaſon, cùm depl.* &c. adſtipulante Val. Max.

eſt

eſt in acie. Incertum ac fragile nimirum eſt hoc munus naturæ, quicquid datur nobis: malignum verò & breue etiam in iis, quibus largiſſimè contingit, vniuerſum vtique æui tempus intuentibus. Quid, quòd æſtimatione nocturnæ quietis, dimidio quiſq; ſpatio vitæ ſuæ viuit? pars æqua morti ſimilis exigitur, aut pœnæ, niſi contingit quies. Nec reputantur infantiæ anni, qui ſenſu carent, non ſenectæ inpœnam viuacis. Tot periculorum genera, tot morbi, tot metus, tot curæ, toties inuocata *a* morte, vt nullum frequentius ſit votum. Natura verò nihil breuitate vitę pręſtitit melius. Hebeſcunt ſenſus, membra torpent, præmoritur viſus, auditus, inceſſus, dentes etiam ac ciborum inſtrumenta: & tamen vitæ hoc tempus annumeratur. Ergo pro miraculo & id ſolitarium reperitur exemplum, Xenophilum Muſicum centum & quinque annis vixiſſe ſine vllo corporis incommodo. At Hercule reliquis omnibus per ſingulas membrorum partes, qualiter nullis aliis animalibus, certis peſtifer calor remeat horis aut rigor, neque horis modò, ſed & diebus noctibúſque trinis quadrinſſve, etiam anno toto. Atque etiam morbus eſt aliquis, per ſapientiam mori. Morbis enim quoque quaſdam leges natura poſuit. Quadrini circuitus febrem, nunquàm bruma, nunquã hybernis mẽſibus inſipere: quoſdam poſt ſexageſimum vitę ſpatium non *b* accidere: alios pubertate deponi, à fœminis præcipuè. Senes minimè ſentire peſtilentiam. Nanque & vniuerſis gentibus ingruunt morbi, & generatim modò ſeruitiis; modò pro *c* cerum ordini, alióſque per gradus. Qua in re obſeruatum, à meridianis partib. ad occaſum

a mors, *M.*

b accedere, *Ch.*

c Mer. *obſeruatũ in Meridianis.*

Solis peſtilentiam ſemper ire: nec vnquam ferè aliter niſi hyeme, nec vt ternos excedat menſes.

De ſignis mortis. CAP. LI.

IAm ſigna letalia: in furoris morbo riſum: ſapientiæ verò ægritudine, fimbriarum *a* curã & ſtragulæ veſtis plicaturas, à ſomno monentium neglectum, præfandi humoris è corpore effluuium in oculorum quidem & narium aſpectu indubitata maximè, atque etiam ſupino aſſiduè cubitu: venarum inæquabili aut formicante percuſſu: quæque alia Hippocrati principi medicinæ obſeruata ſunt. Et cùm innumerabilia ſint mortis ſigna, ſalutis ſecuritatíſque nulla ſunt. Quippe cùm Cenſorius Cato ad filium de *b* validis quoque obſeruationem, vt ex oraculo aliquo, prodiderit, ſenilem iuuentã præmaturæ mortis eſſe ſignum. Morborum verò tam infinita eſt multitudo, vt Pherecides Syrius copia ſerpentium ex corpore eius erumpente expirauerit. Quibuſdam perpetua febris eſt, vt C. Mecœnati. Eidem triennio ſupremo nullo horæ momento contigit ſomnus. Antipater Sidonius Poëta omnibus annis vno die tantùm natali corripiebatur febri, & *c* eo conſumptus eſt ſatis longa ſenecta.

a oram & ſtragulę veſtis plic. in ſomnes mouere neglectum præfandi.

b valetudinis quoq; obſeruatione. *M.*

c ea, *vet.*

De his qui elati reuixerunt.

CAP. LII.

AViola Cõſularis in rogo reuixit: & quoniã ſubueniri non potuerat præualente flamma, viuus crematus eſt. Similis cauſa in L. Lamia Prætorio viro traditur. Nam C. Ælium Tuberonem Prætura functum à rogo relatum, Meſſala Rufus, & plerique tradunt. Hæc eſt cõditio mortalium: ad has & eiuſmodi occaſiones fortunæ gignimur, vti de homine ne mor-

ti quidem debeat credi. Reperimus inter exempla, Hermotini Clazomenij animam relicto corpore errare ſolitam, vagámque è longinquo multa annuntiare, quæ niſi à præſenti noſci non poſſent, corpore interim ſemianimi: donec cremato eo inimici (qui Cantharidæ vocabantur) remeanti animæ velut vaginam demerint. *a* Ariſtæi etiam viſam euolantem ex ore in Proconneſo, corui effigie, magna quæ ſequitur fabuloſitate: quam equidem & in Gnoſſio Epimenide ſimili modo accipio. Puerum æſtu, & itinere feſſum in ſpecu ſeptē & quinquaginta dormiſſe annis: rerum faciē mutationémque mirantem, velut poſtero experrectum die: hinc pari numero dierum ſenio ingruente, vt tamen in ſeptimum & quinquageſimum atque centeſimum vitæ duraret annum. Fœminarum ſexus huic malo videtur maximè opportunus, conuerſione vuluæ: quæ ſi corrigatur, ſpiritus reſtituitur. Huc pertinet nobile illud apud Græcos volumen Heraclidis, ſeptem diebus fœminæ exanimis ad vitam reuocatæ. Varro quoque autor eſt, xx. viris agros diuidentibus Capuæ, quendam qui efferretur feretro, domum remeaſſe pedibus. Hoc idem Aquini accidiſſe. Romæ quoque Corſidium materteræ ſuæ maritum funere locato reuixiſſe, & locatorem funeris ab eo elatum. Adiicit miracula, quæ tota indicaſſe conueniat. E duobus fratribus equeſtris ordinis Corſidio maiori accidiſſe, vt videretur expiraſſe, apertóque teſtamento recitatum hæredem minorem funeri inſtitiſſe: interim *b* eum, qui videbatur extinctus, plaudendo *c* cōciuiſſe miniſteria, & narraſſe à fratre ſe veniſſe, commendatam ſibi filiam ab eo. Demon-

a *Legendum* Ariſteæ, *ex Herodoto, Suida, Strabone, cæteríſque Græcis, at vnū omnibus ſcriptorem hunc Procōneſū, Ariſteā non Ariſteum nominantibus.*

b conciniſſe *M.* cōciuiſſe myſteria *ve*

ſtratum prætereà, quo in loco defodiſſet aurum nullo conſcio, & rogaſſe vt iis funebribus, quæ comparaſſet, efferretur. Hoc eo narrante, fratris domeſtici properè annuntiauere exanimatum illum: & aurum, vbi dixerat, repertum eſt. Plena prætereà vita eſt his va-
a referẽdis ticiniis, ſed non *a* conferenda, cùm ſæpius falſa ſint, ſicut ingenti exemplo docebimus. Bello Siculo Gabienus Cæſaris claſſiarius fortiſſimus captus à Sext. Pompeio, iuſſu eius inciſa ceruice, & vix cohærente, iacuit in litore tota die. Deinde cùm adueſperauiſſet, cum gemitu precibuſque congregata multitudine petiit, vti Pompeius ad ſe veniret, aut aliquem ex charis mitteret: ſe enim ab inferis remiſſum, habere quę nuntiaret. Miſit plures Pompeius ex amicis, quibus Gabienus: Inferis diis placere Pompeij cauſas & partes pias: proinde euẽtum futurum, quem optaret: hoc ſe nuntiare iuſſum: argumentum fore veritatis, quod peractis mandatis, protinus expiraturus eſſet. Idque ita euenit. Poſt ſepulturam quoque viſorum exempla ſunt: niſi quòd naturæ opera, non prodigia conſectamur.

De mortibus repentinis. CAP. LIII.

IN primis autem miraculo ſunt atque frequenti mortes repentinæ, hoc eſt, ſumma vitæ felicitas, quas eſſe naturales docebimus. Plurimas prodidit Verrius: nos cum delectu modum ſeruabimus. Gaudio obiere, præter Chilonem, de quo diximus, Sophocles & Dionyſius Siciliæ tyrannus, vterque accepto tragicæ victoriæ nuntio. Mater pugna illa Cannenſi, filio incolumi viſo contra falſum nuntium. Pudore Diodorus ſapientiæ Dia-

lecticæ

lecticæ profeſſor, luſoria quæſtione non protinus ad interrogationes Stilbonis diſſoluta. Nullis euidentibus cauſis obiere, dum calciantur matutinò duo Cæſares, Prætor & Prætura perfunctus Dictatoris Cæſaris pater: hic Piſis exanimatus, ille Romæ. Q. Fabius Maximus in Conſulatu ſuo pridie kalendas Ianuarias in cuius locum *a* Rebilus pauciſſimarum horarum Conſulatum petiit: Item C. Vulcatius Gurges Senator: omnes adeò ſani atque tempeſtiui, vt de progrediendo cogitarent. Q. Æmilius Lepidus iam egrediens incuſſo pollice limini cubiculi. C. Aufidius egreſſus cùm in Senatum iret, offenſo pede in comitio. Legatus quoque, qui Rhodiorum cauſam in Senatu magna cum admiratione orauerat, in limine Curiæ protinus expirauit progredi volens. Cn. Bebius Pamphilus, Prætura & ipſe functus, cùm à puero quæſiſſet horas. A. Pompeius in Capitolio, cùm Deos ſalutaſſet. M. Iuuentius Talua COS. cùm ſacrificaret. C. Seruilius Panſa, cùm ſtaret in foro ad tabernam hora diei ſecunda, in P. Panſam fratrem innixus. Bebius iudex, cùm vadimonium differri iubet. M. Terentius Corax, dum tabellas ſcribit in foro. Necnon & proximo anno, dum conſulari viro in aurem dicit, eques Romanus, ante Apollinem eboreum, qui eſt in foro Auguſti. Super omnes C. Iulius medicus, dum inungit, ſpecillum per oculum trahens. Iam L. Manlius Torquatus Conſularis, cùm in cœna placentam appeteret. L. Durius Valla medicus, dum mulſi potionem haurit. Ap. Saufeius, cùm à balineo reuerſus mulſum bibiſſet, ouúmque ſorberet. P. Quintius Sca-

a *T. Caninius Rebelius.*

pula, cum apud Aquilium Gallum cœnaret. Decimus Saufeius ſcriba, cùm domi ſuæ pranderet, Cornelius Gallus Prætorius, & T. Ætherius eques Roman. in venere obiere. Et quos noſtra adnotauit ætas, duo equeſtris ordinis in eodem Pantomimo Mythico, tum forma præcellēte. Operoſiſſima tamen ſecuritas mortis in M. Ofilio Hilaro ab antiquis traditur, Comœdiarum hiſtrione. Is cùm populo admodum placuiſſet natali die ſuo, conuiuiúmque haberet, edita cæna calidam potionem in pultario popoſcit, ſimúlque perſonam eius diei acceptam intuens, coronam è capite ſuo in eam tranſtulit, tali habitu rigens nullo ſentiente, donec accubantium proximus tepeſcere potionem admoneret. Hæc felicia exempla: at contra miſeriarum innumera. L. Domitius clariſſimæ gentis apud Maſſiliam victus, Corfinij captus ab eodem Cæſare, veneno poto propter tædium vitæ, poſtquam biberat, omni ope vt viueret annixus eſt. Inuenitur in actis, Felice Ruſſato auriga elato, in rogum eius vnum è fauentibus ieciſſe ſeſe: friuolum dictu ne hoc gloriæ artificis daretur, aduerſis ſtudiis copia odorum corruptum criminantibus. Cū antè nō multo M. Lepidus nobiliſſimæ ſtirpis, quem *a* euenti anxietate diximus mortuum, flammæ vi è rogo eiectus, recondi propter ardorem non potuiſſet, iuxtà ſarmentis aliis nudus crematus eſt.

a Magis placet diuortij, vt ex veuſtis codicibus legit Pintianus, ipſo præſertim ſuffragante Plinio capite huius lib. 36. vbi M. Lepidū Apuleiæ vxoris deſiderio poſt repudiū tradit interiſſe.

De ſepultura. CAP. LIIII.

IPſum cremare, apud Romanos non fuit veteris inſtituti: terra condebantur. At poſtquàm longinquis bellis obrutos erui cognouere, tunc inſtitutum. Et tamen multæ fami-

liæ

liæ priſcos ſeruauere ritus: ſicut in Cornelia nemo ante Syllam Dictatorem traditur crematus. Idque voluiſſe, veritum talionem, eruto C. Marij cadauere. Sepultus intelligitur quoque modo conditus: humatus verò humo contectus.

De anima vel de Manibus. CAP. LV.

POſt ſepulturam aliæ atque aliæ Manium ambages. Omnibus à ſuprema die eademque quæ ante primum: nec magis à morte ſenſus vllus aut corpori aut animæ, quàm ante natalem. Eadem enim vanitas in futurum etiam ſe propagat, & in mortis quoque tempora ipſa ſibi vitam mentitur: aliàs immortalitatem animæ, aliàs transfigurationem, aliàs ſenſum inferis dando, & manes colendo, Deúmque faciendo, qui iam etiam homo eſſe deſierit: ceu verò vllo modo ſpirandi ratio homini à cæteris animalibus diſtet, aut non diuturniora in vita multa reperiantur, quibus nemo ſimilem diuinat immortalitatem. Quod autem corpus animæ *a* perſequitur materiam? vbi cogitatio illi? quomodo viſus, auditus, aut quid agit? qui vſus eius? aut quod ſine his bonum? Quæ deinde ſedes, quantáve multitudo tot ſeculis animarum velut vmbrarum? Puerilium iſta deliramentorum, auidæque nunquàm deſinere mortalitatis commenta ſunt. Similis & de aſſeruandis corporibus hominum, ac reuiuiſcendi promiſſa Democrito vanitas, qui non reuixit ipſe. Quæ (malum) iſta dementia eſt, iterari vitam morte? quæve genitis quies vnquam, ſi in ſublimi ſenſus animæ manet, inter inferos vmbræ? Perdit profectò iſta dulcedo credulitáſque præcipuum naturæ bonum mortem *b* ac duplicat obitus,

a Per ſe? quæ materia?

b *Alias ſic:* Ac duplicat obituri dolorē etiam poſt futuri æſtimationē.

ſi dolere etiam pòſt futuri æſtimatione euenit. Etenim ſi dulce viuere, cui poteſt eſſe vixiſſe? At quanto facilius certiúſque, ſibi quenque credere, ac ſpecimen ſecuritatis antegenitali ſumere experimento.

Quæ quis inuenerit in vita. CAP. LVI.

CONſentaneum videtur, priuſquàm digrediamur à natura hominum, indicare quæ cuiuſque inuenta ſunt. Emere ac vendere inſtituit Liber pater. Item diadema, regum inſigne, & triumphum inuenit. Ceres frumenta, cùm anteà glande veſcerentur. Eadem molere & conficere in Attica, Italia, & Sicila, ob id Dea iudicata. Eadem prima leges dedit: vt alij putauere, Rhadamanthus. Literas ſemper arbitror Aſſyrias fuiſſe: ſed alij apud Ægyptios à Mercurio, vt Gellius: alij apud Syros repertas volunt. Vtrique in Græciam intuliſſe è Phœnice Cadmum ſedecim numero. Quibus Troiano bello Palamedem adieciſſe quatuor hac figura ΘΞΦΧ. Totidem poſt eum Simonidem Melicum ΖΗΨΩ: quarum omnium vis in noſtris recognoſcitur. Ariſtotelès x. & viij. priſcas fuiſſe, ΑΒΓΔ ΕΖΙΚΛΜΝΟΠΡΣΤΥΦ: & duas ab Epicarmo additas Θ Χ, quàm à Palamede mauult. Anticlides in Ægypto inueniſſe quendam nomine Menona tradit xv. annis ante Phoroneum antiquiſſimum Græciæ regem: idque monumentis approbare conantur. E diuerſo Epigenes, apud Babylonios dccxx. annorum obſeruationes ſiderum coctilibus laterculis inſcriptas docet, grauis autor in primis: qui minimum, Beroſus & Critodemus, cccc.lxxx. annorum. Ex quo apparet æternus literarum vſus. In Latium eas attulerunt

lerunt Pelaſgi. Laterarias, ac domos conſtituerunt primi Euryalus & Hyperbius fratres Athenis: anteà ſpecus erant pro domibus. Gellio Doxius Cæli filius, lutei ædificij inuentor placet, exemplo ſumpto ab hirundinum nidis. Oppidum Cecrops à ſe appellauit Cecropiam, quæ nunc eſt arx Athenis. Aliqui Argos à Phoroneo rege antè conditum volunt: quidam & Sicyonem Ægyptij multò antè apud ipſos Dioſpolin. Tegulas inuenit Cinyra Agriopæ filius, & metalla æris, vtrunque in inſula Cypro: Item forcipem, *a* marculum, vectem, incudem. Puteos Danaus, ex Ægypto aduectus in Græciam, quæ vocabatur Argos Dipſion. Lapicidinas Cadmus Thebis, aut (vt Theophraſtus) in Phœnice. Thraſon muros. Turres, vt Ariſtoteles, Cyclopes: Tirinthij, vt Theophraſtus. Ægyptij textilia: inficere lanas Sardibus Lydi. Fuſos in lanificio Cloſter filius Arachnes: linum & retia Arachne. Fulloniam artem Nicias Megarenſis. Sutrinam Boëthius. Medicinam Ægyptij apud ipſos volunt repertam: alij per Arabum, Babylonis & Apollinis filium, Herbariam & medicamentariam à Chirone, Saturni & Phyllitæ filio. Æs conflare & temperare, Ariſtoteles Lydum Scythen monſtraſſe, Theophraſtus Delam Phrygem putat. Ærariam fabricam alij Chalybas, alij Cyclopas. Ferrum Heſiodus in Creta eos, qui vocati ſunt Dactyli Idæi. Argentum inuenit Erichthonius Athenienſis, vt alij, *b* Æacus. Auri metalla & conflaturam, Cadmus Phœnix ad Pangeum montem: vt alij, Thoas & Eaclis in Panchaia: aut Sol Oceani filius, cui Gellius medicinæ quoque inuentionem & mellis aſſignat.

a martulũ *Tur.* martellum *Tol.*

b T. *Caatus*

Plumbum ex Caſſiteride inſula primus apportauit Midacritus. Fabricam ferrariam inuenere Cyclopes. Figlinas Corœbus Athenienſis. In iis orbem Anacharſis Scythes, vt alij, Hyperbios Corinthius. Fabricam materiariam Dædalus, & in ea ſerram, aſciam, perpendiculum, terebram, glutinum, *a* Ichthyocollam: normam autem, & libellam, & tornum, & clauem Theodorus Samius. Menſuras & pondera, Phidon Argiuus: aut Palamedes, vt maluit Gellius. Ignem è ſilice Pyrodes Cilicis filius: eundem aſſeruare in ferula, Prometheus. Vehiculum cum quatuor rotis Phryges. Mercaturas Pœni. Culturas vitium & arborum Eumolpus Athenienſis. Vinum aqua miſceri Staphylus Sileni filius. Oleum & trapetas *b* Ariſtæus Athenienſis. Idem mella. Bouem & aratrum Buzyges Athenienſis, vt alii, Triptolemus. Regiam ciuitatem Ægyptij, popularem Attici. Poſt Theſeum tyrannus primus fuit Phalaris Agrigenti. Seruitium inuenere Lacedæmonij. Iudicium capitis in Ariopago primum actum eſt. Prælium Afri contra Ægyptios primùm fecere fuſtibus, quos vocant phalangas. Clypeos inuenerunt Prœtus & Acriſius inter ſe bellantes, ſiue Chalcus Athamantis filius. Loricam Midias Meſſenius. Galeam, gladium, haſtam Lacedæmonij. Ocreas & criſtas Cares. Arcum & ſagittam Scythen Iouis filium, alij ſagittas Perſen Perſei filium inueniſſe dicunt: lanceas Ætolos, iaculum cum amento Ætolum Martis filium. Haſtas velitares Tyrrhenum, pilúmque: Penheſileam Amazonem ſecurim. Piſeum venabula, & in tormentis ſcorpionem Cretas, Catapul-

a lithocollam.

b *Diod. l. 5.* Ariſtæum *hunc olei & mellis repertorem, in ea parte Africæ natũ tradit, quæ de nomine matris eius dicta eſt Cyrenaica. Quo fit, vt & hic nõnulli,* Cyrenenſis, *legere malint, quàm* Athenienſis.

pultam *a* Syros, Phœnicas balliſtam & funda m. Æneam tubam Piſeum Tyrrhenum. Teſtudines Artemonem Clazomenium. Equum (qui nunc aries appellatur) in muralibus machinis Epeum ad Troiam. Equo vehi Bellerophontem. Frænos & ſtrata equorum Pelethronium. Pugnare ex equo Theſſalos, qui Centauri appellati ſunt, habitantes ſecundum Pelium montem. Bigas primùm iunxit Phrygum natio, quadrigas Erichthonius. Ordinem exercitus, ſigni dationem, teſſeras, vigilias Palamedes inuenit Troiano bello. Specularem ſignificationem eodem Sinon. Inducias Lycanor. Fœdera Theſeus. Auguria ex auibus Car, à quo Caria appellata. Adiecit ex cæteris animalibus Orpheus. Aruſpicium Delphus, igniſpicia Amphiaraus, auſpicia auium Tireſias Thebanus. Interpretationem oſtentorum & ſomniorum Amphictyon. Aſtrologiam Atlas Libyæ filius, vt alij, Ægyptij, vt alij, Aſſyrij. Sphæram in ea Mileſius Anaximander. Ventorum rationem Æolus Hellenis filius. Muſicam Amphion. Fiſtulam & monaulum Pan Mercurij: obliquam tibiam Midas in Phrygia: geminas tibias Marſyas in eadem gente, Lydios modulos Amphion: Dorios Thamyras Thrax: Phrygios Marſyas Phryx: Citharam Amphion: vt alij Orpheus, vt alij, Linus. Septem chordis additis Terpander. Octauam Simonides additis nonam Timotheus. Cithara ſine voce cecinit Thamyras primus: cum cantu Amphion: vt alij, Linus. Citharœdica carmina compoſuit Terpander. Cum tibiis canere voce Trœzenius Dardanus inſtituit. Saltationem armatam Curetes docuere, pyrrhichen Pyrrhus, vtran-

a *T. Sicilia.*

que in Creta. Verſum heroicum Pythio oraculo debemus. De poëmatum origine magna quæſtio eſt. Ante Troianum bellum probantur fuiſſe. Proſam orationem condere Pherecydes Syrius inſtituit, Cyri regis ætate. Hiſtoriam Cadmus Mileſius. Ludos gymnicos in Arcadia Lycaon: funebres Acaſtus in Iolco: poſt eum Theſeus in Iſthmo. Hercules Olympiæ athleticam: Pythus pilam luſoriam, Gyges Lydius picturã in Ægypto: in Græcia verò Euchir Dædali cognatus, vt Ariſtoteli placet: vt Theophraſto Polygnotus Athenienſis. Naue primus in Græciam ex Ægypto Danaus aduenit: antè ratibus nauigabatur, inuentis in mari Rubro inter inſulas à rege Erythra. Reperiuntur, qui Myſos & Troianos priores excogitaſſe in Helleſponto putent, cùm tranſirent aduerſus Thracas. Etiam nunc in Britannico Oceano vitiles corio circunſutæ fiunt: in Nilo ex papyro, & ſcirpo, & arundine. Longa naue Iaſonem primum nauigaſſe, Philoſtephanus autor eſt: Egeſias Paralum: Cteſias Samyram: Saphanus Semiramin: Archimachus Ægeonem: Biremem Damaſtes: Erythræos feciſſe triremem Thucydides Aminoclen Corinthium: quadriremem Ariſtoteles Carthaginienſes. Quinqueremen inſtituit Neſichthon Salaminius: ſex ordinum Xenagoras Syracuſius: ab ea ad decemremem Meneſigeton. Alexandrum Magnum ferunt inſtituiſſe ad xij. ordines. Philoſtephanus Ptolemæum Soterem ad quindecim: Demetrium Antigoni ad xxx. Ptolemæum Philadelphum ad xl. Ptolemæum Philopatorem, qui Tryphon cognominatus eſt ad l. Onerariam Hippus Tyrius inuenit, lembum Cyrenenſes,

cym-

cymbam Phœnices, *a* celocem Rhodij, cercuron *b* Cyprij. Siderum obſeruationem in nauigando Phœnices, remum Copæ, latitudinem eius Plateæ, vela Icarus, malum & antennam Dædalus: Hippagum Samij, aut Pericles Athenienſis: tectas longas Thaſij, anteà ex prora tantùm & puppi pugnabatur. *c* Roſtra addidit Piſeus: Tyrrheni anchoram: Eupalamus eandem bidentem: Anacharſis harpagonas: & manus Pericles Athenienſis, adminicula gubernandi Typhis. Claſſe princeps depugnauit Minos. Animal occidit primus Hyperbius Martis filius, Prometheus bouem.

In quo primus gentium conſenſus.

CAP. LVII.

GEntium conſenſus tacitus primus omnium conſpirauit, *d* vt Ionum literis vterentur.

De literis antiquis.

CAP. LVIII.

VEteres Græcas fuiſſe eaſdē penè, quæ nūc ſunt Latinæ, indicio erit Delphica tabula antiqui æris, quæ eſt hodie in Palatio, dono principum Mineruæ dicata in bibliotheca, cum inſcriptione tali, Ναυσικράτης ποιμὴν Ἀθηναῖος κόρᾳ καὶ δεκάταν ἀνέθηκεν.

Quando primum tonſores Romæ.

CAP. LIX.

SEquens gentium conſenſus in tonſoribus fuit, ſed Romanis tardior. In Italiam ex Sicilia venere poſt Romam conditam anno quadringenteſimo quinquageſimoquarto, adducente P. Ticinio Mena, vt autor eſt Varro: antè intonſi fuere. Primus omnium radi quotidie inſtituit Africanus: ſequens Diuus Auguſtus cultris ſemper vſus eſt.

a celetē *Tu.*
b Corcyrços *Tur.*

c Meliùs alia verborū interpūctione: Roſtra addidit Piſeus Tyrrhenus: anchorā Eupalamus: eādem bidentem Anacharſis: harpagonas & manus Pericles Athenienſis *&c. vt & ſupra meminit Plinius hoc ipſo capite de Pyſeo Tyrrheno.*

d vt literis vterentur *Hot.*

Quando primùm horologia. CAP. LX.

Tertius conſenſus fuit in horarum obſeruatione, iam hic rationi cedens. Quando & à quo in Græcia reperta, diximus in ſecundo volumine. Seriùs etiam hoc Romæ contigit duodecim tabulis Ortus tantùm & Occaſus nominantur: poſt aliquot annos adiectus eſt & Meridies, Accenſo Conſulum id pronuntiante, *a* cum Curio inter Roſtra & Græcoſtaſim proſpexiſſet talem Solem. *b* A columna ænea ad carcerem inclinato ſidere, ſupremam pronuntiabat. Sed hoc ſerenis tantùm diebus vſque ad primum Punicum bellum. Princeps Romanis ſolarium horologium ſtatuiſſe, ante duodecim annos, quàm cum Pyrrho bellatum eſt, ad ædem Quirini, L. Papyrius Curſor, cùm eandem dedicaret, à patre ſuo votam, à Fabio Veſtali proditur. Sed neque facti horologij rationem vel artificem ſignificat, nec vnde tranſlatum ſit aut apud quem ſcriptum id inuenerit. M. Varro primum ſtatutum in publico ſecundum Roſtra in columna tradit, bello Punico primo, à M. Valerio Meſſala Conſule Catana capta in Sicilia: deportatum inde poſt xxx. annos, quàm de Papyriano horologio traditur, anno vrbis cccclxxvij. nec congruebant ad horas eius lineæ: paruerunt tamen eis annis vndecentum, donec Q. Marcius Philippus, qui cum L. Paulo fuit Cenſor, diligentiùs ordinatum iuxta poſuit: idque munus inter Cenſoria opera gratiſſimè acceptum eſt. *c* Etiam tum tamen nubilo incertæ fuere horæ vſque ad proximum luſtrum. Tunc Scipio Naſica collega Lænatis, primus aqua diuiſit horas æquè noctium ac dierum. Idque horo-

a *Cũ à Curia inter Roſtra & Græcoſtaſim proſpexiſſet Solẽ à columna Menia ad carcerẽ* Tur.

b *Vet. cod.* A colũna Menia, *cuius columnæ meminit & Põpeius Feſtus in dictione Meniana.*

c Etiamnũ tamen numero incerto *Ch.*

horologium ſub tectis dicauit, anno vrbis d-xcv. Tamdiu *a* populi Romani indiſcreta lux fuit. Nunc reuertamur ad reliquā animalia: primúmque terreſtria.

a populo Romano M. & Ch.

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIAE Liber VIII.

De animalibus terreſtribus: elephantorum commendatio, & de ſenſu eorum.

CAPVT I.

AD RELIQVA tranſeamus animalia & primùm terreſtria. Maximum eſt elephas, proximúmque humanis ſenſibus: quippe intellectus illis ſermonis patrij, & imperiorum obedientia, officiorúmque, quæ didicere, memoria, amoris & gloriæ voluptas: imò verò (quæ etiam in homine rara) probitas, prudentia, æquitas: religio quoque ſiderum, Soliſque ac Lunæ veneratio. Autores ſunt, in Mauritaniæ ſaltibus ad quendam amnem, cui nomen eſt Amilo, niteſcente Luna noua, greges eorum deſcendere: ibíque ſe purificantes ſolenniter aqua circunſpergi, atque ita ſalutato ſidere in ſyluas reuerti, vitulorum fatigatos præ ſe ferentes. Alienæ quoque religionis intellectu, creduntur maria tranſituri non antè naues conſcendere, quàm inuitati rectoris iureiurando de reditu,

Viſique ſunt feſſi ægritudine (quando & illas moles infeſtāt morbi) *a* herbas ſupini in cælū iacientes, veluti tellure precibus *b* allegata. Nam quod ad docilitatem attinet, regem adorant, genua ſubmittunt, coronas porrigunt. *c* Indis arant minores, quos appellant nothos.

a per herbas ſupini in cælum iacentes.
b alligata *M.* ablegata *Vet. Sa-lell.*
c Indi arāt minoribus.

Quando primùm iuncti.

CAP. II.

ROmæ iuncti primùm ſubiere currum Pompeij Magni Africano triumpho: quod prius India victa triumphante Libero patre memoratur. Procilius negat potuiſſe Pompeij triumpho iunctos ingredi portam. Germanici Cæſaris munere gladiatorio, quoſdam inconditos motus edidere, ſaltantium modo. Vulgare erat, per auras arma iacere non auferentibus ventis, atque inter ſe gladiatorios cō greſſus edere, aut laſciuiēte *d* pyrrhiche *e* colludere: poſteà & per funes inceſſere, lecticis etiam ferentes quaterni ſingulos puerperas imitantes; pleniſque hominum tricliniis accubitu iere per lectos, ita libratis veſtigiis, ne quis *f* potantium attingeretur.

d pernicitate *M. Vet.*
e collidere *Toll.*
f portantiū *M.*

De docilitate eorum. CAP. III.

CErtum eſt, vnum tardioris ingenij in accipiendis quæ tradebantur, ſæpius caſtigatum verberibus, eadem illa meditantem noctu repertum. Mirum maximè & aduerſis quidem funibus ſubire, ſed regredi magis vtique pronis. Mutianus ter Conſul autor eſt, aliquem ex his literarum ductus Græcarum didiciſſe, ſolitúmque perſcribere eius linguæ verbis: Ipſe ego hæc ſcripſi, & ſpolia Celtica dicaui. Itémque ſe vidente Puteolis, cùm aduecti è naue egredi cogerentur, territos ſpatio pontis procul à continente porrecti, vt ſeſe

lon-

longinquitatis æſtimatione fallerent, auerſos retrorſus iſſe. Prædam ipſi in ſe expetendam, ſciunt ſolam eſſe in armis ſuis, quæ Iuba cornua appellat, Herodotus tanto antiquior, & conſuetudo melius, dentes. Quam ob rem deciduos caſu aliquo vel ſenecta defodiunt. Hoc ſolum ebur eſt, *a* cætero, & in his quoque, quà corpus intexit, vilitas oſſea. Quanquam nuper oſſa etiam in laminas ſecari cœpere penuria. Etenim rara amplitudo iam dentium, præterquàm ex India, reperitur: cætera in noſtro orbe ceſſere luxuriæ. Dentium candore intelligitur iuuenta. Circa hos belluis ſumma cura alterius mucroni parcunt, ne ſit præliis hebes: alterius operario vſu fodiunt radices, impellunt moles: circunuentíque à venantibus, primos conſtituunt, quibus ſunt minimi, ne tanti prælium putetur: poſteà feſſæ, impactos arbori frangunt, prædáque ſe redimunt.

a cæterùm iis quibus corpus intexitur.

De clementia eorum, & quod pericula ſua intelligant, & de tigridis truculentia.

CAP. IIII.

MIrum in pleriſque animalium, ſcire quare petantur: ſed & per cuncta quid caueāt. Elephas homine obuio fortè in ſolitudine, & ſimpliciter oberrante, clemens placidúſque etiam demonſtrare viam traditur. Idem veſtigio hominis animaduerſo priuſquam homine, intremiſcere inſidiarum metu, ſubſiſtere ab olfactu, circumſpectare, iras proflare, nec calcare, ſed erutum proximo tradere, illum ſequenti, nuntio ſimili vſque ad extremum, & tunc agmen circumagi, & reuerti, aciémque dirigi adeò omnium odori durare virus illud, maiore ex parte ne nudorū

quidem pedum. Sic & tigris etiam feris cęteris truculenta, *a* atque ipſa elephanti quoque ſpernens veſtigia, homine viſo transferre dicitur protinus catulos. Quonam modo agnito? vbi antè conſpecto illo, quem timet? Etenim tales ſyluas minimè frequentari certum eſt. Sanè mirentur ipſam veſtigij raritatem: ſed vnde ſciunt timendum eſſe? Imò verò cur vel ipſius conſpectum paueant, tanto viribus, magnitudine, velocitate præſtantiores? Nimirum hæc eſt natura rerum, hæc potentia eius, ſæuiſſimas ferarum maximáſque nunquam vidiſſe quod debeant timere, & ſtatim intelligere cur ſit timendum.

a *Melius ſic:* atque ipſa elephantũ quoq; ſpernens veſtigio hominis viſo, transferre dicitur protinus catulos. *Cui lectioni præter vetuſtos codices, ipſe etiã Plinius adſtipulatur, paulò pòſt ſubiiciens.* Sanè mirentur ipſam veſtigij raritatem, *&c.*

De intellectu & memoria eorum. CAP. V.

Elephanti gregatim ſemper ingrediuntur. Ducit agmen maximus natu, cogit ætate proximus. Amnem tranſituri minimos præmittunt, ne maiorum ingreſſu atterente alueum, creſcat gurgitis altitudo. Antipater autor eſt, duos Antiocho regi in bellicis vſibus celebres etiam cognominibus fuiſſe: etenim nouere ea. Certè Cato, cùm Imperatorum nomina Annalibus deſcriberet, eum qui fortiſſimè præliatus eſſet in Punica acie, Surum tradidit vocatum, altero dente mutilato. Antiocho vadum fluminis experienti renuit Aiax, alioquin dux agminis ſemper. Tum pronuntiatum, eius fore principatum qui tranſiſſet: auſúmque Patroclum ob id phaleris argenteis, quo maximè gaudent, & reliquo omni primatu *b* donauit. Ille, qui notabatur, inedia mortem ignominiæ prætulit. Mirus namque pudor eſt, victúſque vocem fugit victoris: terram ac verbenas porrigit. Pudore nunquàm niſi in abdito coeunt; mas quinquennis

b donatum Dal.

nis, fœmina decennis. *a* Initur autem biennio quinis, (vt ferunt) cuiuſque anni diebus, nec amplius, ſexto perfunduntur amne, non antè reduces ad agmen. Nec adulteria nouere, nulláve propter fœminas inter ſe prælia, cæteris animalibus pernicialia, non quia deſit illis amoris vis: nanque traditur vnus amaſſe quandam in Ægypto corollas vendentem: ac ne quis vulgariter dilectam putet, *b* miretur gratam Ariſtophani, celeberrimo in arte Grammatica. Alius Menandrum Syracuſanum incipientis iuuentæ in exercitu Ptolemæi, deſiderium eius: quotiens non videret, inedia teſtatus. Et vnguentariam quandam dilectam Iuba tradit. Omnium amoris fuere argumenta, gaudium à conſpectu, blanditiæque incóditæ, ſtipéſque quas populus dediſſet, ſeruatæ, & in ſinum effuſæ. Nec mirum eſſe amorem, quibus ſit memoria. Idem nanque tradit, agnitum in ſenecta multos poſt annos, qui rector in iuuenta fuiſſet. Idem diuinationem quandam iuſtitiæ, Cùm Bocchus rex triginta elephantis, totidem in quos ſæuire inſtituerat, ſtipitibus alligatos obieciſſet procurſantibus inter eos qui laceſſerent, non potuiſſe effici, vt crudelitatis alienæ miniſterio fungerentur.

a Quidã hic legere malint, Initur à triennio teſte Ariſtotele lib. 5. Hiſt. anim.

b mirè tum gratam Ariſtophani.

Quando primùm in Italia. CAP. VI.

Elephantos Italia primùm vidit Pyrrhi regis bello, & boues Lucas appellauit in Lucanis viſos, anno vrbis quadringenteſimo ſeptuageſimo ſecundo: Roma autem in triumpho, ſeptem annis ad ſuperiorem numerum additis. Eadem plurimos anno quingenteſimoſecundo, victoria L. Metelli Pontificis in Sicilia de Pœnis captos. Centum quadraginta duo fuere tranſuecti ratibus, quas doliorum

conſertis ordinibus impoſuerant. Verrius eos pugnaſſe in Circo, interfectóſque iaculis tradit penuria conſilij: quoniam neque ali placuiſſet neque donari regibus. L. Piſo inductos duntaxat in Circum, atque vt contemptus eorum increſceret, ab *a* operariis haſtas præpilatas habentibus, per Circum totum actos. Nec quid deinde eis factum ſit, autores explicant, qui non putant interfectos.

a operis. Lips. in Tac.

Pugnæ eorum. CAP. VII.

CLara eſt vnius è Romanis dimicatio aduerſus elephantũ, cùm Annibal captiuos noſtros dimicare inter ſe coegiſſet. Nanque vnum qui ſupererat, obiicit elephanto, & ille, dimitti pactus ſi interemiſſet, ſolus in harena congreſſus, magno Pœnorum dolore, confecit. Annibal, cùm famam eius dimicationis contemptum allaturam belluis intelligeret, equites miſit qui abeuntem interficerent. Proboſcidem eorum facillimè amputari, Pyrrhi præliorũ experimẽtis patuit. Romæ pugnaſſe Feneſtella tradit primùm omnium in Circo Claudij Pulchri Ædilitate curuli, M. Antonio, A. Poſthumio Coſs. anno vrbis ſexcenteſimo quinquageſimoquinto. Item poſt annos XX. Lucullorum ædilitate curuli, aduerſus tauros. Pompeij quoque altero Conſulatu, dedicatione templi Veneris Victricis, pugnauere in Circo viginti, aut vt quidam tradunt, XVIJ. Gætulis ex aduerſo iaculantibus, mirabili vnius dimicatione, qui pedibus confoſſis repſit geni bus in cateruas, arrepta ſcuta iaciens in ſublime, quæ decidentia voluptati ſpectantibus erant in orbem circumacta, velut arte, non furore belluæ iacerentur. Magnum & in altero miraculum fuit, vno ictu occiſo. Pilum ſub

oculo adactum, in vitalia capitis venerat. Vniuerſi eruptionem tentauere, non ſine vexatione populi, circundati clathris ferreis. Qua de cauſa Cæſar Dictator, poſtea ſimile ſpectaculum editurus, euripis harenam circundedit: quos Nero princeps ſuſtulit, equiti loca *a* addens. Sed Pompeiani amiſſa fugæ ſpe miſericordiam vulgi inenarrabili habitu quærentes ſupplicauere, quadam ſeſe lamentatione complorantes: tanto populi dolore, vt oblitus imperatoris, ac munificentiæ honori ſuo exquiſitæ, flens vniuerſus conſurgeret, diráſque Pōpeio, quas ille mox luit, pœnas imprecaretur. Pugnauere & Cæſari Dictatori tertio Conſulatu eius, viginti contra pedites quingentos: iterum totidem turriti cum ſexagenis propugnatoribus, eodem, quo priores, numero peditum, & pari equitum ex aduerſo dimicante: poſteà ſinguli, principibus Claudio & Neroni, in conſummatione gladiatorum. Ipſius animalis tanta narratur clementia contra minus valida, vt in grege pecudum occurrentia manu dimoueat, ne quod obterat imprudens, nec niſi laceſſiti noceant, ideóque gregatim ſemper ambulent, minimè ex omnibus ſoliuagi. Equitatu circumuenti, infirmos aut feſſos vulneratóſve in medium agmen recipiūt: *b* ac velut imperio ac ratione, per vices ſubeunt. Capti celerrimè mitificantur hordei ſucco.

a accōmodans, *Vet.*

b *Pintianus legendū exiſtimat*, Ac velut imperio autorati.

Quomodo capiantur.

CAP. VIII.

CApiuntur autem in India vnum ex domitis agente vectore: qui deprehenſum ſolitariū, abactúmve à grege, verberat ferū: quo fatigato, tranſcendit in eū, nec ſecus ad priorem [illegible]. Africa foueis capit, in quas deerrante

aliquo, protinus cæteri congerunt ramos, moles deuoluunt, aggeres conſtruunt, omníque vi conantur extrahere. Anteà domitandi gratia greges equitatu cogebant in conuallem manu factam & longo tractu fallacem: cuius incluſos ripis foſsíſque, fame domabãt. Argumentum erat ramus, homine porrigente clementer acceptus. Nunc dentium cauſa, pedes eorum iaculantur alioquin molliſſimos. Troglodita contermini Æthiopiæ, qui hoc ſolo venatu aluntur, arbores propinquas itineri eorum conſcendunt. Inde totius agminis nouiſſimum ſpeculati, extremas in clunes deſiliunt. Læua apprehenditur cauda, pedes ſtipantur in ſiniſtro *a* femine. Ita pendens alterum poplitem dextra cædit præacuta bipenni: hoc crure tardato profugiens, alterius poplitis neruos ferit cuncta præceleri pernicitate peragens. Alij tutiore genere, ſed magis fallaci, intentos ingentes arcus defigunt humi longiùs. Hos præcipui viribus iuuenes continent, alij connixi pari conatu tendunt, ac prætereuntibus ſagittarum venabula infigunt, mox ſanguinis veſtigiis ſequuntur. Elephantorum generis fœminæ multò pauidiores.

a Femore. *Vet.*

Quomodo domentur. CAP. IX.

DOmantur autem rabidi fame & verberibus, elephãtis aliis admotis, qui tumultuãtem catenis coërceant, & aliàs circa coitus maxime efferantur, & ſtabula Indorum dentibus ſternunt. Quapropter arcent eos coitu, fœminarúmque pecuaria ſeparant, quæ haud alio modo, quàm armentorum, habent. Domiti militant, & turres armatorum in hoſtes ferunt, magnáque ex parte Orientis bella conficiunt. Proſternunt acies, proterunt armatos.

Iidem

Iidem minimo ſuis ſtridore terrentur, vulneratíque & territi retro ſemper cedunt, haud minore partium ſuarum pernicie. Indicum Afri pauent, nec contueri audent, nam & maior Indicis magnitudo eſt.

De partu eorum, & reliqua natura.

CAP. X.

DEcem annis geſtare in vtero vulgus exiſtimat: Ariſtoteles biennio, nec amplius quàm ſemel gignere, pluréſve quàm ſingulos, viuere ducenis annis, & quoſdam trecenis. Iuuenta eorum à ſexageſimo incipit. Gaudent amnibus maximè, & circa fluuios vagantur, cùm alioquin nare propter magnitudinem corporis non poſſint. Iidem frigoris impatientes. Maximum hoc malum, inflationémque & profluuiū alui, nec alia morborum genera ſentiunt. Olei potu tela, quæ corpori eorum inhæreant, decidere inuenio: à ſudore autem faciliùs adhæreſcere. Et terram ediſſe iis tabificum eſt, niſi ſæpius mandant. Deuorant autem & lapides. Truncos quidem gratiſſimo in cibatu habent. Palmas excelſiores fronte proſternunt, ac ita iacentium a abſumunt fructum. Mandunt ore: ſpirant & bibunt, odorantúrque haud impropriè appellata manu. Animalium maximè odere murem: & ſi pabulum in præſepio poſitum attingi ab eo videre, faſtidiunt. Cruciatum in potu maximum ſentiunt hauſta hirudine, quàm ſanguiſugam vulgò cœpiſſe appellari aduerto. Hæc vbi in ipſo animæ canali ſe fixit, intolerando afficit dolore. Duriſſimum dorſo tergus, ventri molle, ſetarum nullum tegumentum ne in cauda quidē præſidiū abigendo tædio muſcarum (nanque id & tanta vaſtitas

a aſſumūt.

ſentit) ſed cancellata cutis, & inuitans id genus animalium odore. Ergo cùm extenti recepere exanimà, arctatis in rugas repentè cancellis, comprehenſas enecant. Hoc iis pro cauda, *a* iuba, villo eſt. Dentibus ingens pretium, & Deorum ſimulachris laudatiſſima ex iis materia. Inuenit luxuria commendationem & aliam: *b* expetit in callo manus vim ſaporis, haud alia de cauſa credo, quàm quia ipſum ebur ſibi mandere videtur. Magnitudo dentiũ videtur quidem in templis præcipua. Sed tamen in extremis Africæ, quà confinis Æthiopiæ eſt, poſtium vicem in domiciliis præbere: ſepéſque in iis & pecorum ſtabulis pro palis elephantorum dentibus fieri, Polybius tradit, autore Guluſſa regulo.

a Iuuamen eſt. Dentibus. *Tol.*
b expetiri in callo manus ſaporis

Vbi naſcantur, & de diſcordia eorum, & draconum. CAP. XI.

ELephantes fert Africa vltra Syrticas ſolitudines, & in Mauritania, ferũt Æthiopes & Trogloditæ, vt dictum eſt: ſed maximos India, bellantéſque cum iis perpetua diſcordia dracones tantę *c* magnitudinis, vt & ipſos circunflexu facili ambiant, nexúque nodi præſtringant. Commoritur ea dimicatio, victúſque corruens, complexum elidit pondere.

c magnitudinis, & ipſos, vt circumplexu, &c. *Vet.*

De ſolertia animalium. CAP. XII.

MIra animalium pro ſe cuique ſolertia eſt, vt iis vna ſcandẽdi in tantam altitudinem difficultas. Draco itaque iter ad pabula ſpeculatus, ab excelſa ſe arbore iniicit. Sic ille imparem ſibi luctatum contra nexus, itaque arborum aut rupium attritum quærit. Cauent hos dracones, ob ídq; greſſus primùm alligãt cauda. Reſoluunt illi nodos manu. At hi in ipſa, nare caput condunt, paritérque ſpiritum præ-

cludunt, & molliſſimas lancinant partes. Iidē obuij deprehenſi, in aduerſos erigunt ſe, oculóſque maximè petunt. Ita fit, vt plerunque cæci ac fame & mœroris tabe confecti reperiātur. Quam quis aliam tantæ diſcordiæ cauſam attulerit, *a* niſi naturæ ſpectaculū, ſibi paria componentis? Eſt & alia dimicationis huius fama. Elephantis frigidiſſimum eſſe ſanguinem: ob id æſtu torrente præcipuè à draconibus expeti. Quamobrem in amnes merſos inſidiari bibentibus: arctatíſque illigata manu in aurem morſum defigere: quoniam is tantùm locus defendi non poſſit manu. Dracones eſſe tantos, vt totum ſanguinem capiant. Itaque elephantos ab iis ebibi, ſiccatóſque concidere: & dracones inebriatos opprimi, commoríque.

a niſi naturam, ſpectaculū ſibi ac paria componentem.

De draconibus. CAP. XIII.

GEnerat eos & Æthiopia Indicis pares, vicenûm cubitorum. Id modò mirum, vnde criſtatos Iuba crediderit. Aſachæi vocantur Æthiopes, apud quos maximè naſcuntur. Narratur in maritimis eorum quaternos quinóſque inter ſe cratium modo implexos erectis capitibus velificantes ad meliora pabula Arabiæ vehi fluctibus.

De ſerpentibus maximis & bois. CAP. XIV.

MEgaſthenes ſcribit, in India ſerpētes in tātam magnitudinē adoleſcere, vt ſolidos hauriant ceruos tauróſque. Metrodorus, circa Rhyndacum amnem in Ponto, vt ſuperuolantes quamuis altè pernicitérque alites hauſtu raptas abſorbeant. Nota eſt, in Punicis bellis ad flumen Bagradam à Regulo Imperatore balliſtis tormentíſque, vt oppidum aliquod, expugnata ſerpens CXX. pedum lon-

gitudinis. Pellis eius maxillæque vſque ad bellum Numantinum durauêre Romæ in templo. Faciunt his fidem in Italia appellatæ boæ: in tantam amplitudinem exeuntes, vt Diuo Claudio principe, occiſæ in Vaticano ſolidus in aluo ſpectatus ſit infans. Aluntur primò bubuli lactis ſucco, vnde nomen traxere. Cæterorum animalium, quæ modò conuecta vndique Italia *a* contigere ſæpius, formas nihil attinet ſcrupuloſè referre.

De Scythicis animalibus, & Septentrionalibus.

CAP. XV.

PAuciſſima Scythia gignit, inopia fruticum: pauca contermina illi Germania, inſignia tamen boum ferorum genera, iubatos biſontes, excellentíque vi & velocitate vros, quibus imperitum vulgus bubalorum nomen imponit, cùm id gignat Africa, vituli potius ceruíve quadam ſimilitudine. Septentrio fert & equorum greges ferorum, ſicut Aſinorum Aſia, & Africa: prætereà alcem, ni proceritas aurium & ceruicis diſtinguat, iumento ſimilem. Item *b* notam in Scandinauia inſula, nec vnquam viſam in hoc orbe, multis tamen narratam, machlin, haud diſſimilem illi, ſed nullo ſuffraginum flexu: ideóque non cubantem, ſed accliuem arbori in ſomno, eáque inciſa ad inſidias, capi, aliàs velocitatis *c* memoratæ. *d* Labrum ei ſuperius prægrande: ob id retrograditur in paſcendo, ne in priora tendens inuoluatur. Tradunt in Pæonia feram, quæ bonaſus vocetur, equina iuba, cætera tauro ſimilem, cornibus ita in ſe flexis, vt non ſint vtilia pugnæ, quapropter fuga ſibi auxiliari, reddentẽ in ea fimũ interdũ & *e* trium iugerum longitudine: cuius contactus ſequentes, vt

a contigit videre.
b narrã *Ch.*
c memorãdæ.
d *Hãc* labri *magnitudinẽ Solinus c. 22. alci non machli tribuit. Quo fit, vt verba hæc ex ſua ſede perperã huc videantur traiecta, cùm tribus antè verſibus locum habeãt poſt illa verba,* iumento ſimilem.
e Ar. lib. 9. hiſt. anim. quatuor orgya dicit, qua voce Theodorus paſſus intelligit.

vt ignis aliquis, amburat. Mirum pardos, pantheras, leones, & ſimilia, condito in corporis vaginas vnguium mucrone, ne refringatur hebetetúrve ingredi: auerſíſque falculis currere, nec niſi appetendo protendere.

De leonibus. CAP. XVI.

LEoni pręcipua generoſitas, tunc cùm colla armóſque veſtiunt iubæ. Id enim ætate cõtingit'è leone conceptis. Quos verò pardi generauere, ſemper inſigni hoc carent: ſimili modo fœminæ. Magna iis libido coitus, & ob hoc maribus ira. Africa hæc maximè ſpectat, inopia aquarum ad paucos amnes congregantibus ſe feris. Ideo multiformes ibi animalium partus: variè fœminis cuiuſque generis mares aut vi aut voluptate miſcente. Vnde etiam vulgare Græciæ dictum; Semper aliquid noui Africam afferre. Odere pardi coitum, ſentit in adultera leo, totáque vi conſurgit in pœnam. Idcirco aut culpa flumine abluitur, aut longiùs comitatur. Semel autem edi partum, lacerato vnguium acie vtero in enixu, vulgum credidiſſe video. Ariſtoteles diuerſa tradit, vir quem in iis magna ſecuturus ex parte præfandum reor. Alexandro Magno rege inflammato cupidine animalium naturas noſcendi, delegatáque hac commentatione Ariſtoteli, ſummo in omni doctrina viro, aliquot millia hominum in totius Aſiæ Græciæq; tractu parêre iuſſa, omnium quos venatus, aucupia, piſcatúſque alebant: quibúſque a viuaria, armenta, aluearia, piſcinæ, auiaria in cura erant: ne quid vſquam gentium ignoraretur ab eo: quos percontando, quinquaginta fermè volumina illa præclara de animalibus condidit: quæ à me collecta in arctum, cum iis quæ ignoraue-

a varia armenta, M.

rat, quæſo vt legentes boni conſulant, in vniuerſis rerum naturæ operibus, medióque clariſſimi regum omnium deſiderio cura noſtra breuiter peregrinantes. Is ergo tradit leænam primo fœtu parere quinque catulos, ac per annos ſingulos vno minus: ab vno ſterileſcere. Informes minimáſque carnes magnitudine muſtelarum eſſe initio, ſemeſtres vix ingredi poſſe, nec niſi bimeſtrem moueri. In Europa autem inter Acheloum tantùm Neſtúmque amnes leones eſſe, ſed longè viribus præſtantiores iis, quos Africa aut Syria gignant. Leonum duo genera, compactile & breue criſpioribus iubis. Hos pauidiores eſſe, quàm longo ſimplicíque villo, eos contemptores vulnerũ. Vrinam mares crure ſublato reddere, vt canes, grauem odorem, nec minùs halitum: raros in potu, veſci alternis diebus: à ſaturitate interim triduo cibis carere. Quæ poſſint, in mandendo ſolida deuorare: nec cupiente auiditatem aluo, coniectis in fauces vnguibus extrahere, vt (ſi fugiendũ ſit) *a* non in ſatietatẽ abeant. Vitam iis longã docet argumento, quòd plerique dentibus defecti reperiantur. Polybius Æmiliani comes, in ſenecta hominẽ appeti ab iis refert quoniam ad perſequendas feras vires non ſuperant. Tunc obſidere Africæ vrbes: eáq. de cauſa crucifixos vidiſſe ſe cũ Scipione, quia cæteri metu pœnæ ſimilis abſterrerentur eadẽ noxa. Leoni tantùm ex feris clementia in ſupplices: proſtratis parcit: & vbi ſęuit, in viros priùs, quàm in fœminas, fremit, in infantes non niſi magna fame. Credit Lybia intellectum peruenire ad eos precũ. Captiuam certè Getuliæ reducem audiui, multorum in ſyluis impetum à ſe mitigatum alloquio, auſam dicere

a *Alij ſic:* ſatietate hebeant. *Alij rurſus:* non ſatietate grauentur.

dicere ſe fœminam, profugam, infirmam, ſupplicem animalis omnium generoſiſſimi cæteríſque imperantis, indignam eius gloria prædam. Varia circa hæc opinio ex ingenio cuiuſque vel caſu, mulceri alloquiis feras: quippe vbi etiam ſerpentes extrahi cantu, cogíque in pœnam, verum falſúmve ſit, vita non decreuerit. Leonum animi index cauda, ſicut & equorum aures. Nanque & has notas generoſiſſimo cuique natura tribuit. Immota ergo placidus, clemens, blandientíque ſimilis, quod rarum eſt: crebrior enim iracundia eius. In principio terra verberatur: incremento terga, ceu quodam incitamento, flagellantur. Vis ſumma in pectore. Ex omni vulnere, ſiue vngue impreſſo ſiue dente, ater profluit ſanguis. Iidem ſatiati, innoxij ſunt. Generoſitas in periculis maximè deprehenditur: non in illo tantummodò, quòd ſpernens tela ſe diu terrore ſolo tuetur, ac velut cogi teſtatur: cooriturque non tanquam periculo coactus, ſed tanquam amétiæ iratus. Illa nobilior animi ſignificatio quamlibet magna canum & venantium vrgente vi, contemptim reſtitánſq; cedit in cãpis, & vbi ſpectari poteſt: idem vbi virgulta ſyluáſq; penetrauit, acerrimo curſu fertur, velut *a* abſcondente turpitudinem loco. Dum ſequitur, inſilit ſaltu, quo in fuga non vtitur. Vulneratus, obſeruatione mira percuſſorem nouit, & in quantalibet multitudiue appetit. Eum verò qui telum quidem miſerit, ſed tamen non vulnerauerit, correptum *b* raptatúmque ſternit, nec vulnerat. Cùm pro catulis fœta dimicat oculorum acië traditur defigere in terram, ne venabula expaueſcat. Cæterùm dolis carent & ſuſpicione: nec limis intuentur oculis,

a deputans abſconſam turpitudinem. Dum

b rotatúmque. *Man. Ch.*

aſpicíque ſimili modo nolunt. Creditum eſt à moriente humum morderi, lacrymámque leto dari. Atque hoc tale tam ſæuum animal, rotarum orbes circumacti, currúſque inanes, & gallinaceorum criſtæ, cantúſque etiam magis terrent, ſed maximè ignes. Ægritudinem faſtidij tantùm ſentit, in qua medetur ei contumelia, in rabiem agente annexarum laſciuia ſimiarum. Guſtatus deinde ſanguis in remedio eſt. Leonum ſimul plurium pugnam Romæ princeps dedit Q. Scæuola *a* P. filius in curuli Ædilitate. Centum autem iubatorum primus omnium L. Sylla, qui poſteà Dictator fuit in Prætura. Poſt eum Pompeius Magnus in Circo dc. in iis iubatorum cccxv. Cæſar dictator cccc. Capere eos, ardui erat quondam operis, foueíſque maximè. Principatu Claudij caſus rationem docuit, pudendam penè talis feræ nomine, paſtoris Gætuli ſago contra ingruẽtis impetum obiecto: quod ſpectaculum in harenam protinus tranſlatum eſt, vix credibili modo torpeſcente tanta illa feritate, quamuis leui iniectu operto capite, ita vt deuinciatur non repugnans: videlicet omnis vis conſtat in oculis. Quo minus mirum ſit, à Lyſimacho Alexandri iuſſu ſimul incluſo ſtrangulatum leonem. Iugo ſubdidit eos, primúſque Romæ ad currum iunxit M. Antonius, & quidem ciuili bello, cùm dimicatum eſſet in Pharſalicis campis, non ſine quodam oſtento temporum, generoſos ſpiritus iugum ſubire illo prodigio ſignificante: nam quòd ita vectus eſt cum mima Cytheride, ſupra monſtra etiam illarũ calamitatũ fuit. Primus autem hominum leonem manu tractare auſus, & oſtendere manſuefactũ, Hanno è clariſſimis

a Præfectus in *M.*

riſſimis Pœnorum traditur: damnatúſque illo argumento , quoniam nihil non perſuaſurus vir tam artificis ingenij videbatur: & malè credi libertas ei , cui intantum ceſſiſſet etiam feritas. Sunt verò & fortuita eorum quoq; clementiæ exempla. Mentor Syracuſanus in Syria leone obuio ſuppliciter volutante , attonitus pauore, cũ refugienti vndique fera opponeret ſeſe, & veſtigia lamberet adulanti ſimilis, animaduertit in pede eius tumorem vulnúſque, & extracto ſurculo liberauit cruciatu. Pictura caſum hunc teſtatur Syracuſis. Simili modo Elpis Samius natione , in Africã delatus naue, iuxta litus conſpecto leone hiatu minaci, arborem fuga petit, Libero patre inuocato, quoniã tum præcipuus votorum locus eſt , cùm ſpei nullus eſt. Neque profugienti, cùm potuiſſet, fera inſtiterat: & procumbens ad arborem hiatu, quo terruerat, miſerationem quærebat. Os morſu auidiore inhæſerat dentibus, cruciabátque inedia tum *a* penè in ipſis eius telis ſuſpectantem, ac velut mutis precibus orantem: *b* dũ fortuitu fidens non eſt contra feram , multo diutius miraculo , quàm metu, ceſſatum eſt. *c* Degreſſus tandem euellit præbenti, & quàm maximè opus eſſet, accommodanti. Tradúntq; quandiu nauis ea in litore ſteterit , retuliſſe gratiam venatus aggerendo. Qua de cauſa Libero patri templum in Samo Elpis ſacrauit, quod ab *d* eo facto Grçci *e* κεχηνότος Διονύσου appellauere. Miremur poſteà veſtigia hominũ intelligi à feris, cùm etiam auxilia ab vno animalium ſperent. Cur enim non ad alia iere? aut vnde medicas manus hominis ſciunt? niſi fortè vis malorum etiam feras omnia experiri cogit.

a pœnę vim immenſis eiulatib. te ſtãtem , ac *Pint.*
b diu cõtuitus fidentior it contra, *Pint.*
c Ægrè os, *Pint.*
d effectu, *Pint.*
e ἀρχηγέτου, *Pint. hoc eſt principis & autoris redditus.*

De pantheris. CAP. XVII.

AEquè memorandum de panthera tradit Demetrius Phyſicus, iacentem in media via hominis deſiderio, repentè apparuiſſe parti cuiuſdam Philini, aſſectatoris ſapientiæ: illum pauore cœpiſſe regredi, feram verò circumuolutari non dubiè blandientem, ſeſéque conflictantem mœrore, qui etiam in panthera intelligi poſſet. Fœta erat, catulis procul in foueam delapſis. Primùm ergo *a* miſerationis fuit non expaueſcere, proximum ei curam intendere: ſecutúſque quà trahebat veſtem vnguium leui iniectu, vt cauſam doloris intellexit, ſimúlque ſalutis ſuæ mercedem, exemit catulos: eáque cum iis proſequente, vſque extra ſolitudines deductus, læta atque geſtiente: vt facilè appareret gratiam referre, & nihil inuicem imputare: quod etiam in homine rarum eſt. Hæc fidem etiam Democrito afferunt, qui Thoantem in Arcadia ſeruatum à dracone narrat. Nutrierat eum puer dilectum admodum: *b* pauénſque ſerpentis naturam, & magnitudinem metuens, in ſolitudines tulerat: in quibus circumuento latronum inſidiis, agnitóque voce, ſubuênit. Nam quæ de infantibus ferarum lacte nutritis, cùm eſſent expoſiti, produntur, ſicut de conditoribus noſtris à lupa, magnitudini fatorum accepta ferri æquius, quàm ferarum naturæ arbitror. Panthera & tygris macularum varietate propè ſolæ beſtiarum ſpectantur: cæteris vnus ac ſuus cuiuſque generis color eſt. Leonum tantùm in Syria niger. Pantheris in candido breues macularum oculi. Ferunt odore earum mirè ſolicitari quadrupedes cunctos, ſed capitis toruitate

a mirationi vet.

b *Aptius*, parens, *vt in vetuſt. cod. hoc eſt*, Thoantis pater. *Alioqui redundabit*, metuens.

te terreri. Quamobrem occultato eo, reliqua dulcedine inuitatas corripiũt. Sunt qui tradũt in armo iis ſimilem Lunæ eſſe maculam, creſcentem in orbes, & cauantem pari modo cornua. Nunc varias, & pardos, qui mares ſunt, appellant in eo omni genere, creberrimo in Africa Syriáque. Quidam ab iis pantheras candore ſolo diſcernunt: nec adhuc aliam differentiam inueni. Senatuſconſultum fuit vetus, ne liceret Africanas in Italiam aduehere. Contra hoc tulit ad populum Cn. Aufidius Tribunus plebis, permiſitque Circenſium gratia importare. Primus autem Scaurus Ædilitate ſua varias centũ quinquaginta vniuerſas miſit: dein Pompeius Magnus quadringentas decem: Diuus Auguſtus quadringentas viginti. Idem Q. Tuberone, Fabio Ma. Coss. IIII. Nonas Maias, theatri Marcelli dedicatione, tigrin primus omnium Romę oſtendit in cauea manſuefactam: Diuus verò Claudius ſimul quatuor.

De tigridis natura, & camelis, & camelopardali, & quando primùm viſa Roma.

CAP. XVIII.

Tigrin Hyrcani & Indi ferunt, animal velocitatis tremendę, & maximè cognitę, dum capitur. Totus enim fœtus, qui ſemper numeroſus eſt, ab inſidiante rapitur equo quàm maximè pernici, atque in recentem ſubinde transfertur. At vbi vacuum cubile reperit fœta (maribus enim cura non eſt ſobolis) fertur pręceps, odore veſtigãs. Raptor appropinquãte fremitu, abiicit vnum è catulis. Tollit illa morſu, & pondere etiã ocyor acta *a* remeat, iterúmq; cõſequitur, ac ſubinde donec in nauẽ regreſſo irrita feritas ſęuit in litore. Camelos inter armenta paſcit Oriẽs, quorum duo genera. *a remittat, Tol.*

Bactriani & Arabici: differunt, quòd illi bina habent tubera in dorſo, hi ſingula, & in pectore alterum, cui incumbant. Dentium ſuperiore ordine, vt boues, carẽt in vtroq; genere. Omnes autem iumentorum in iis terris dorſo funguntur, atque etiam *a* equitãtur in præliis. Velocitas *b* inter equos, ſed ſua cuique menſura, ſicuti vires. Nec vltra aſſuetum *c* procedit ſpatium, nec plus inſtituto onere recipit. Odiũ aduerſus equos gerunt naturale. Sitim & quatriduo tolerant: implentúrque cùm bibendi occaſio eſt, & in præteritum & in futurum, obturbata proculcatione priùs aqua: aliter potu non gaudent. Viuunt quinquagenis annis, quidam & centenis. Vtcunque rabiem & ipſi ſentiunt. Caſtrãdi genus etiam fœminas, quæ bello præparentur, inuentum eſt: fortiores ita fiũt coitu negato. Horum aliqua ſimilitudo in duo transfertur animalia: Nabin Æthiopes vocant collo ſimilem equo, pedibus & cruribus boui, camelo capite, albis maculis rutilum colorem diſtinguentibus, vnde appellata camelopardalis, Dictatoris Cæſaris Circenſibus ludis primũ viſa Romæ. Ex eo ſubinde cernitur, aſpectu magis, quàm feritate, conſpicua: quare etiam *d* ouis feræ nomen inuenit.

a equitatu. *b* Niſæorũ equorũ ex Ariſto. ca. vlt. 9. hiſt. *c* procedũt, *& paulò poſt*, recipiunt.

d oniferæ *Tol.*

De chao & cephe.

CAP. XIX.

POmpeij Magni primùm ludi oſtenderunt chaum, quem Galli rhaphium vocabãt effigie lupi pardorum maculis. Idem ex Æthiopia, quas vocant cephos, quarum pedes poſteriores pedibus humanis & cruribus, priores, manibus fuere ſimiles. Hoc animal poſtea Romæ non vidit.

De

De rhinocerote. CAP. XX.

IIſdem ludis & rhinoceros, vnius in nare cornu, qualis ſæpe, viſus. Alter hic genitus hoſtis elephanto: cornu ad ſaxa limato præparat ſe pugnæ, in dimicatione aluum maximè petens, quam ſcit eſſe molliorem. Longitudo ei par, crura multo breuiora: color buxeus.

De lyncibus, & ſphingibus, & crocutis, cercopithecis, Indicis bubus, leucrocutis, eale, tauris Æthiopiæ, mantichora, monocerote, catoblepa, baſiliſco.

CAP. XXI.

LYncas vulgò frequentes, & ſphingas, fuſco pilo, mammis in pectore geminis, Æthiopia generat, multáque alia monſtro ſimilia: pennatos equos & cornibus armatos, quos Pegaſos vocant: Crocutas, velut ex cane lupóque conceptos, omnia dentibus frangentes, protinúſque deuorata conficiētes ventre: Cercopithecos, nigris capitibus, pilo aſinino, & diſſimiles cæteris voce *a* Indicos boues vnicornes tricornéſque: *b* Leucrocutam perniciſſimam feram, aſini feri magnitudine, *c* cruribus ceruinis: collo, cauda, pectore leonis, capite *d* milium, biſulca vngula, ore ad aures vſque reſciſſo, dentium locis oſſe perpetuo. Hanc feram humanas voces tradunt imitari. Apud eoſdem & quæ vocatur eale, magnitudine equi fluuiatilis, cauda elephanti, colore nigra vel fulua: maxillas apri, maiora cubitalibus cornua habens, mobilia, quæ alterna in pugna ſiſtit, variátque infeſta aut obliqua, vtcunque ratio monſtrauit. Sed atrociſſimos habet tauros ſylueſtres, maiores agreſtibus, velócitate ante omnes, colore fuluos, oculis cæruleis,

a Indi equos vnicornes *Pint. ex Str. lib. 15.*

b Legēdum videtur Leo crocutam, *tum ex eo quod ſequitur*, collo, cauda, pectore leonis: *tum quia infrà cap. 30.* crocutæ *quoddam genus facit ex leæna cōceptū.*

c Clunibus *Pint.*

d Cameli-no *Pint. ex Solino.*

piloin contrarium verſo, rictu ad aures dehiſcente, iuxta cornua mobilia, tergori duritia ſilicis, omne reſpuens vulnus. Feras omnes venantur: ipſi non aliter, quàm foueis, capti, feritate ſemper intereunt. Apud eoſdem naſci Cteſias ſcribit, quam manticorã appellat, triplici dentium ordine pectinatim coëuntium, facie & auriculis hominis, oculis glaucis, colore ſanguineo, corpore leonis, cauda ſcorpionis modo ſpicula infigentem: vocis, vt ſi miſceatur fiſtulæ & tubæ concentus: velocitatis magnæ, humani corporis vel præcipuè appetẽtem. In India & boues ſolidis vngulis, vnicornes: & feram nomine axin, hinuli pelle, pluribus candidioribúſque maculis, ſacram Liberi patris. Orſei Indi ſimias candentes toto corpore, venantur. Aſperrimam autem feram monocerotem, reliquo corpore equo ſimilem, capite ceruo, pedibus elephanto, cauda apro, mugitu graui, vno cornu nigro media fronte cubitorum duûm eminente. Hanc feram viuam negant capi. Apud Heſperios Æthiopas fons eſt Nigris, vt plerique exiſtimauere, Nili caput, vt argumenta quæ diximus perſuadent: iuxta hunc fera appellatur catoblepas, modica alioquin, cæteríſque membris iners, caput tantùm prægraue ægrè ferens: id deiectum ſemper in terram, aliàs internecio humani generis, omnibus qui oculos eius videre confeſtim expirantibus. Eadem & baſiliſci ſerpentis eſt vis. Cyrenaica hunc generat prouincia, x i j. non ampliùs digitorum magnitudine, candida in capite macula, vt quodam diademate inſignem. Sibilo omnes fugat ſerpentes: nec flexu multiplici vt reliquæ, corpus impellit, ſed celſus & erectus

a in me-

a in medio incedens. Necat frutices, non contactos modò, verum & afflatos: exurit herbas, rumpit ſaxa. Talis vis malo eſt. Creditum quondam, ex equo occiſo haſta, & per eam ſubeunte vi, non equitem modò, ſed equum quoque abſumptum. Atque huic tali monſtro (ſæpe enim enectũ concupiuere reges videre) muſtelarum virus exitio eſt: adeò naturæ nihil placuit eſſe ſine pari. Iniiciunt eas cauernis facilè cognitis b ſola tabe, necãt illę ſimul odore, moriũtúrq;, & naturæ pugna cõficitur.

a à medio

b Vetuſ. co. ſoli tabe cui lectioni adſtipulatur & Solinus cap. 29.

De Lupis. CAP. XXII.

SEd in Italia quoq; creditur luporum viſus eſſe noxius: vocémque homini quem priores contemplentur, adimere ad præſens. Inertes hos paruóſque Africa & Ægyptus gignunt, aſperos trucéſque frigidior plaga. Homines in lupos verti, rurſúmque reſtitui ſibi falſum eſſe confidenter exiſtimare debemus, aut credere omnia, quæ fabuloſa tot ſeculis comperimus. Vnde tamen iſta vulgo infixa ſit fama in tantum, vt in maledictis verſipelles habeat, indicabitur. Euanthes inter autores Græciæ non ſpretus, tradit Arcadas ſcribere, ex gente Antæi cuiuſdam ſorte familiæ lectum ad ſtagnum quoddam regionis eius duci, veſtitúque in quercu ſuſpenſo tranare, atque abire in deſerta, transfigurarique in lupum, & cum cæteris eiuſdem generis congregari per annos IX. Quo in tempore ſi homine ſe abſtinuerit, reuerti ad idem ſtagnum: & cum tranauerit, effigiem recipere, ad priſtinum habitum addito nouem annorum ſenio. c Id quoque Fabius, eandem recipere veſtem. Mirum eſt, quò procedat Græca credulitas. Nullum tam impudens mendacium

c Addit quoque Fabius.

eſt, vt teſte careat. Itaque Agriopas, qui Olympionicas ſcripſit, narrat *a* Demænetum Parrhaſium in ſacrificio, quod Arcades Ioui Lyceo humana etiam tum hoſtia faciebant, immolati pueri exta deguſtaſſe, & in lupum conuertiſſe: eundem decimo anno reſtitutum athleticę, certaſſe in pugilatu, victorémque Olympia reuerſum. Quin & caudæ huius animalis creditur vulgo ineſſe amatorium virus exiguo in villo, cúmque cum capiatur, abiici, nec idē pollere, niſi viuenti direptum. Dies, quibus coëat, toto anno non amplius xij. Eundem in fame veſci terra. Inter auguria ad dexteram commeantium præciſo itinere, ſi pleno id orę fecerit, *b* nullum omnium præſtantius. Sunt in eo genere, qui ceruarij vocantur, qualem è Gallia Pompeij Magni harena ſpectatum diximus. Huic quamuis in fame mandenti, ſi reſpexit, obliuionem cibi ſurripere aiunt, digreſſúmque quærere aliud.

a Pauſanias in Eliacis. Damarchū *hunc nominat, non* Demænetum.

b nullum omnino.

De ſerpentibus. CAP. XXIII.

QVod ad ſerpentes attinet, vulgatū eſt, colorem pleroſque terræ habere, qua occultentur. Innumera eſſe genera. Ceraſtis corpore eminere cornicula ſæpe quadrigemina: quorum motu reliquo corpore occultato, ſolicitent ad ſe aues. Geminum caput amphiſbænæ, hoc eſt, *c* ad caput & ad caudam, tanquam parum eſſet vno ore fundi venenum. Aliis ſquamas eſſe, aliis picturas: omnibus exitiale virus. Iaculum ex arborum ramis vibrari: nec pedibus tantùm cauendas ſerpentes, ſed & miſſili volare tormento. Colla aſpidum intumeſcere nullo ictus remedio, præterquàm ſi confeſtim partes contactæ amputentur. Vnus huic tam peſtifero animali ſenſus, vel potius affectus

c & à cauda tanquam *Tol.*

affectus eſt. Coniuga fermè vagantur: nec niſi cum compare, vita eſt: itaque alterutra interempta, incredibilis alteri vltionis cura. Perſequitur interfectorem, vnúmque eum in quantolibet populi agmine notitia quadam infeſtat, perrumpit omnes difficultates, permeat ſpatia, nec niſi amnibus arcetur, aut prę celeri fuga. Non eſt fateri, rerum natura largiùs mala, an remedia, genuerit. Iam primùm hebetes oculos huic malo dedit: eóſque non in fronte ex aduerſo cernere, ſed in temporibus, itaque excitatur ſæpius auditu, quàm viſu.

De ichneumone. CAP. XXIIII.

HAbet *a* deinde internecinum bellum cum ichneumone. Notum eſt animal hac gloria maximè, in eadem natum Ægypto. Mergit ſe limo ſæpius, ſiccátque Sole. Mox vbi pluribus eodem modo ſe coriis loricauit, in dimicationem pergit. In ea caudam attollens, ictus irritos auerſus excipit, donec obliquo capite ſpeculatus inuadat in fauces. Nec hoc contentus, aliud haud mitius debellat animal.

a Verbũ Habet *redundat, nec eſt in vet. cod. Repetendũ eſt enim ex ſuperioribus* Natura dedit.

De crocodilo, & ſcinco, & hippopotamo. CAP. XXV.

CRocodilum habet Nilus, quadrupes malum, & terra pariter ac flumine infeſtum. Vnum hoc animal terreſtre linguæ vſu caret. Vnum ſuperiore mobili maxilla imprimit morſum, aliâs terribile, pectinatim ſtipante ſe dentium ſerie. Magnitudine excedit plerunque duodeuiginti cubita. Parit oua, quanta anſeres: eáque extra eum locum ſemper incubat, prædiuinatione quadam ad quē ſummo auctu eo anno acceſſurus eſt Nilus. Nec aliud animal ex minori origine in

maiorem creſcit magnitudinem. Et vnguibus hic armatus eſt, contra omnes ictus cute inuicta. Dies in terra agit, noctes in aqua, teporis vtrunque ratione. Hunc ſaturum cibo piſcium, & ſemper eſculento ore, in litore ſomno datum, parua auis, quæ trochilos ibi vocatur, rex auium in Italia: inuitat *a* ad hiandum pabuli ſui gratia os primùm eius aſſultim repurgans, mox dentes, & intus fauces quoque ad hanc ſcabendi dulcedinem quàm maximè hiantes: in qua voluptate ſomno preſſum conſpicatus ichneumon, per eaſdem fauces, vt telum aliquod, immiſſus, erodit aluum. Similis crocodilo, ſed minor etiam ichneumone, eſt in Nilo natus ſcincos, contra venena præcipuus antidotis: item ad inflammandam virorum Venerem. Verùm in crocodilo, maior erat peſtis, quàm vt vno eſſet eius hoſte natura contenta. Itaque & delphini immeantes Nilo, quorum dorſo tanquam ad hunc vſum cultellata ineſt pinna, abigentes eos præda, ac velut in ſuo tantùm amne regnantes, alioquin impares viribus ipſi, aſtu interimunt: callent enim in hoc cuncta animalia, ſciúntque non ſua modò commoda, verùm & hoſtium aduerſa. norunt ſua tela, norunt occaſiones, parteſque diſſidentium imbelles. In ventre mollis eſt tenuíſque cutis crocodilo: ideo ſe, vt territi, mergunt delphini, ſubeuntéſque aluum illa ſecant ſpina. Quin & *b* gens hominum eſt huic belluæ aduerſa in ipſo Nilo Tentyritæ, ab inſula, in qua habitat, appellata. Menſura eorum parua, ſed præſentia animi in hoc tantùm vſu mira. Terribilis hæc contra fugaces bellua eſt, fugax cõtra inſequẽtes: ſed aduerſũ ire ſoli hi audẽt.

a ad hiatũ

b *Aliàs*, genus hominum huic belluæ aduerſum. *Sic paulò poſt:* olfactúque eius generis hominũ fugantur.

Quin

Quin etiam flummi innatant, dorſóque equitantium modo impoſiti, hiantibus reſupino capite ad morſum, addita in os claua, dextra ac læua tenentes extrema eius vtrinque, vt frænis in terram agunt captiuos: ac voce etiam ſola territos, cogunt euomere recentia corpora ad ſepulturam. Itaque vni ei inſulæ crocodili non adnatant: olfactúque eius generis hominum, vt Pſyllorum ſerpentes fugantur. Hebetes oculos hoc animal dicitur habere in aqua, extra acerrimi viſus: quatuórque menſes hyemis inedia ſemper tranſmittere in ſpecu. Quidam hoc vnum quamdiu viuat, creſcere arbitrantur: viuit autem longo tempore. Maior altitudine in eodem Nilo bellua hippopotamus editur: vngulis bifidis, quales bubus, dorſo equi, & iuba, & hinnitu, roſtro reſimo, cauda & dentibus aprorum, aduncis ſed minus noxiis: tergoris ad ſcuta galeáſque impenetrabilis, præterquàm ſi humore madeat. Depaſcitur ſegetes, deſtinatione antè (vt ferunt) determinatas in diem, & ex agro ferentibus veſtigijs, ne quæ reuertenti inſidiæ comparentur.

Quis primus Romæ hippopotamum, & crocodilos oſtendit: & medicina ab animalibus reperta.

CAP. XXVI.

PRimus eum, & quinque crocodilos Romæ Ædilitatis ſuæ ludis M. Scaurus temporario euripo oſtendit. Hippopotamus in quadam medendi parte etiam magiſter extitit. Aſſidua namque ſatietate obeſus exit in litus, *a* recentes harundinum cæſuras ſpeculatus: atque vbi acutiſſimum videt ſtirpem: imprimēs corpus, venam quandam in crure vulnerat, atque ita profluuio ſanguinis morbidum aliàs cor-

a recēti harundinum cæſura ſpeculatum *Tol. & Ch.*

pus exonerat, & plagam limo rurſus obducit.

Quæ animalia quas herbas oſtenderunt, cerui, lacerti, hirundines, teſtudines, muſtela, ciconia, aper, anguis, draco, panthera, elephas, vrſi, palumbes, columbæ, grues, coruus. CAP. XXVII.

SImile quiddam & volucris in eadem Ægypto monſtrauit, quæ vocatur Ibis, roſtri aduncitate per eam partem ſe perluens, qua reddi ciborum onera maximè ſalubre eſt. Nec hæc ſola à mutis animalibus reperta ſunt, vſui futura & homini. Dictamnum herbam extrahendis ſagittis cerui monſtrauere, percuſſi eo telo, paſtúque eius herbæ eiecto. Iidem percuſſi à phalangio, quod eſt aranei genus, aut aliquo ſimili, cancros edendo ſibi medentur. Eſt & ad ſerpentum ictus præcipua, qua ſe lacerti, quoties cum his conſeruere pugnã, vulnerati refouent. Chelidoniam viſui ſaluberrimam hirundines monſtrauere, vexatis pullorum oculis illa medentes. Teſtudo cunilæ, quam bubulam vocant, paſtu vires contra ſerpentes refouet: muſtela rutæ in a murium venatu cum iis dimicatione conſerta. Ciconia origano, edera apri in morbis ſibi medentur, & cancros veſcendo, maximè mari eiectos. Anguis hyberno ſitu membrana corporis obducta, fœniculi ſucco impedimentum illud exuit, nitidúſque vernat. Exuit autem à capite primùm, nec celeriùs quàm vno die ac nocte replicans, vt extrà fiat membranæ quod fuerat intus. Idem hyberna latebra viſu obſcuratò, marathro herbæ ſeſe affricans, oculos inungit ac refouet: ſi verò ſquamæ obtorpuere, ſpinis iuniperi ſe ſcabit. Draco vernam nauſeam ſyluestris lactucæ ſucco reſtinguit. Pantheras perfricata carne

a anguium *Pint. ex Ariſt. c. 6. l. 9. hiſt.*

aconito

aconito (venenum id eſt) barbari venantur. Occupat illico fauces earum angor, quare pardalianches id venenum appellauere quidam. At fera contra hæc excrementis hominis ſibi medetur : & aliàs tam auida eorum , vt à paſtoribus ex induſtria in aliquo vaſe ſuſpenſa altiùs, quàm vt queat ſaltu attingere, iaculando ſe appetendóque deficiat, & poſtremò expiret : alioqui viuacitatis adeò lentæ , vt eiectis interaneis pugnet. Elephas chamæleonte concolori frondi deuorato , occurrit oleaſtro huic veneno ſuo. Vrſi cùm mandragoræ mala guſtauere, formicas lambunt. Ceruus herba cinare venenatis pabulis reſiſtit. Palumbes, graculi, merulæ, perdices lauri folio annuum faſtidium purgant : columbæ, turtures & gallinacei herba quæ vocatur helxine: anates, anſeres, cæteræque aquaticæ herba ſiderite : grues & ſimiles iunco paluſtri. Coruus occiſo chamæleonte, qui etiam victori nocet, lauro infeſtum virus extinguit.

Prognoſtica animalium.

CAP. XXVIII.

Milia præterea , vtpote cum plurimis animalibus eadem natura rerum, cæli quoq; obſeruationem & ventorum , imbrium , tempeſtatum præſagia , aliis alia dederit : quod perſequi immenſum eſt , æquè ſcilicet quàm reliquam cum ſingulis hominum ſocietatem. Siquidem & pericula præmonent non fibris modò extíſque , circa quod magna mortalium portio hæret , ſed alia quadam ſignificatione. Ruinis imminentibus muſculi præmigrant , aranei cum telis primi cadunt. Auguria quidem artem fecere , apud Romanos & ſacerdotum collegium vel maximè ſolen-

ne eſt. a In Thracia locis rigentibus & vulpes, animal alioqui ſolerti auditu amnes gelatos lacúſque non niſi ad paſtus iturę rediturǽque tranſeunt. Obſeruatum eam aure ad glaciem appoſita, coniectare craſſitudinem gelus.

Ciuitates, & gentes à minutis animalibus deletæ.

CAP. XXIX.

NEc minùs clara exitij documenta ſunt etiam ex contẽnendis animalibus. M. Varro autor eſt, à cuniculis ſuffoſſum in Hiſpania oppidum, à talpis in Theſſalia: ab ranis ciuitatem in Gallia pulſam, ab locuſtis in Africa: ex Gyaro Cycladum inſulas incolas à muribus fugatos, in Italia Amyclas à ſerpentibus deletas. Citra Cynamolgos Æthiopas latè deſerta regio eſt, à ſcorpionibus & ſolpugis gente ſublata: & à ſcolopendris abactos Trerienſes, autor eſt Theophraſtus. Sed ad reliqua ferarum genera remeamus.

De hyæna & crocuta, & mantichora, & fibris, & lutris.

CAP. XXX.

HYenis vtranque eſſe naturam & alternis annis mares, alternis fœminas fieri, parere ſine mare, vulgus credit, Ariſtoteles negat. Collũ & iuba cõtinuitate ſpinæ porrigitur, flectíque, niſi circumactu totius corporis, nequit. Multa prætereà mira traduntur. Sed maximè ſermonem humanum inter paſtorum ſtabula aſſimulare, noménque alicuius addiſcere, quem euocatum foras laceret. Item vomitionem hominis imitari, ad ſolicitandos canes, quos inuadat. Ab vno animali ſepulchra erui, inquiſitione corporum. Fœminam rarò capi. Oculis mille eſſe varietates, colorúmque mutationes. Prætereà vmbræ eius contactu canes obmuteſcere. Et quibuſdam

a *Aliter vetuſt. cod.* In Thracia locis rigentibus & vulpes animal alioqui ſolerti auditu, *Subaudi ex ſuperioribus*, pericula præmonent, *vel*, Artemfecere. *Deinde ſequitur*, amnes gelatos, lacúſq; non niſi ad eius itum reditúmq; tranſeunt. *Cui lectioni ſuffragatur & Plutarchus eo in opuſculo, cui titulũ fecit*, Sagacioráne ſint terreſtria animalia, an aquatica.

ma-

magicis artibus omne animal, quod ter luſtrauerit, in veſtigio hærere. Huius generis coitu leæna Æthiopica parit *a* crocutam, ſimiliter voces imitãtem hominum pecorúmque. Acies ei perpetua in *b* vtraque parte oris nullis gingiuis dente continuo: qui ne contrario occurſu hebetetur, capſarum modo includitur. Hominum ſermones imitari & mantichoram in Æthiopia, autor eſt Iuba. Hyænæ plurimæ gignuntur in Africa, quæ & Aſinorum ſylueſtrium multitudinem fundit. Mares in eo genere ſinguli fœminarum gregibus imperitant. Timent libidinis æmulos, & ideo grauidas cuſtodiunt, morſúque natos mares caſtrant. Contrà grauidæ latebras petunt, & parere furto cupiunt, gaudéntque copia libidinis. Eaſdem partes ſibiipſi Pontici amputant fibri, periculo vrgente, ob hoc ſe peti gnari: caſtoreum id vocant medici: aliàs animal horrendi morſus, arbores iuxta flumina, vt ferro, cædit: hominis parte comprehenſa, non antequàm fracta concrepuerint oſſa, morſus reſoluit. Cauda piſcium iis, cætera ſpecies lutræ. Vtrunque aquaticum, vtrique mollior pluma pilus.

a Crocutã ſuprà c.21. ex cane & lupo cõcipi tradidit. Quo fit vt hîc leocrocutã *legere malim, tum ex vocis compoſitione leænã matrem præferente, tum hoc argumẽto, quòd capite iam citato* leocrocutæ *eaſdẽ, quas hic, notas aſsignauerit.*

b vtroq; orbe oris nullis.

c Latax animal *Pint. ex Ar. c. 5. l.8. hiſt.*

De ranis, & vitulis marinis, & ſtellionibus.

CAP. XXXI.

RAnæ quoque rubetæ, quarum & in terra & in humore vita, plurimis refertæ medicaminibus, deponere ea quotidie ac reſumere à paſtu dicuntur: venena tantùm ſemper ſibi reſeruantes. Similis & vitulo marino victus in mari ac terra: ſimile fibro & ingenium. Euomit fel ſuum, ad multa medicamenta vtile. Item coagulum, ad comitiales

morbos: ob ea ſe peti prudens. Theophraſtus autor eſt, anguis modò & ſtelliones ſenectutem exuere, eámque protinus deuorare, præripientes, comitiali morbo remedia. Eoſdem mortiferi in Græcia morſus, innoxios eſſe in Sicilia.

De ceruis. CAP. XXXII.

CEruis quoque eſt ſua malignitas, quanquam placidiſſimo animalium. Vrgēte vi canum, vltro confugiunt ad hominem. Et in pariendo ſemitas minus cauent, humanis veſtigiis tritas, quàm ſecreta ac feris opportuna. Conceptus earum poſt Arcturi ſidus. Octonis menſibus ferunt partus, interdum & geminos. A conceptu ſeparant ſe. At mares relicti rabie libidinis ſæuiunt: fodiunt ſcrobes. Tunc roſtra eorum nigreſcunt, donec aliquando abluant imbres. Fœminæ autem antè partum purgantur herba quadam, quæ ſeſelis dicitur, faciliore ita vtentes vtero. A partu duas habent herbas, quæ aros & ſeſelis appellantur: paſtæ redeunt ad fœtum: *a* illis imbui lactis primos volunt ſuccos, quacunque de cauſa. Editos partus exercent curſu, & fugam meditari docent: ad prærupta ducunt, ſaltúmque demonſtrant. Iam mares ſoluti deſiderio libidinis, auidè petunt pabula. Vbi ſe præpingues ſenſere, latebras quærunt, fatentes incommodum pondus. Et aliàs ſemper in fuga acquieſcunt, ſtantéſque reſpiciūt: cùm propè ventum eſt, rurſus fugæ præſidia repetentes. Hoc fit inteſtini dolore, tam infirmi, vt ictu leui rumpatur intus. Fugiunt autem latratu canum audito ſecunda ſemper aura, vt veſtigia cum ipſis abeant. Mulcentur fiſtula paſtorali & cātu: cùm erexere aures, acerrimi au-

a illius imbui lactis primo volunt ſucco *Pint.*

auditus: cùm remiſere, ſurdi. Cæterò animal ſimplex: & omnium rerum miraculo ſtupens: intantum, vt equo aut bucula accedente propius, hominem iuxta venantem non cernant, aut ſi cernant, arcum ipſum ſagittáſque mirentur. Maria tranant gregatim nantes porrecto ordine, & capita imponentes præcedentium clunibus, vicibúſque ad terga redeuntes. Hoc maximè notatur à Cilicia Cyprum traiicientibus. Nec vident terras: ſed in odorem earum natant. Cornua mares habent, ſolíque animalium omnibus annis ſtato veris tempore amittunt: ideo ſub ipſa die quammaximè inuia petũt. Latent amiſſis velut inermes, *a* ſed & hi bono ſuo inuidentes. Dextrum cornu negant inueniri, ceu medicamento aliquo præditum. Idque mirabilius fatendum eſt, cum & in viuariis mutent omnibus annis: defodi ab iis putant. Accenſis autem vtriſlibet, odore ſerpentes fugantur, & comitiales morbi deprehenduntur. Indicia quoque ætatis in illis gerunt, ſingulos annis adiicientibus ramos vſque ad ſexcennes. Ab eo tempore ſimilia reuiuiſcunt, nec poteſt ætas diſcerni, ſed dentibus ſenecta declaratur. Aut enim paucos aut nullos habent, nec in cornibus imis ramos, alioquin ante frontem prominere ſolitos iunioribus. Non decidunt caſtratis cornua nec naſcuntur. Erumpunt autem renaſcentibus tuberibus primò aridæ cutis ſimilia. Eadem teneris increſcunt ferulis arundineas in paniculas, molli plumata lanugine. Quàm diu carent iis, noctibus procedunt ad pabula: increſcẽtia Solis vapore durant, ad arbores ſubinde experiẽtes: vbi placuit robur, in aperta prodeunt. Captíque iam ſunt, edera in cornibus viridante

a & ipſi bono *Pint.*

ex attritu arborum, vt in aliquo ligno teneris dum experiuntur innata. Fiunt aliquando & candido colore, qualem fuiſſe traditur Q. Sertorij ceruam, quam eſſe fatidicam Hiſpaniæ gentibus perſuaſerat. Et iis eſt cum ſerpente pugna. Veſtigant cauernas, nariúmque ſpiritu extrahunt renitentes. Ideo ſingulare abigendis ſerpentibus odor aduſto ceruino cornu. Contra morſus verò præcipuum remedium ex coagulo hinuli in matris vtero occiſi. Vita ceruis in confeſſo longa, poſt centum annos aliquibus captis cum torquibus aureis, quos Alexander Magnus addiderat, adopertis iam cute in magna obeſitate. Febrium morbos non ſentit hoc animal: quin & medetur huic timori. Quaſdam non principes fœminas ſcimus omnibus diebus matutinis carnem eã deguſtare ſolitàs, longo æuo caruiſſe febribus: quod ita demum exiſtimant ratum, ſi vulnere vno interierit.

De tragelapho, & chamaleonte.

CAP. XXXIII.

EAdem eſt ſpecie, barba tantùm & armorũ villo diſtans, quem tragelaphon vocant, non alibi, quàm iuxta Phaſin amnem, naſcens. Ceruos Africa propemodum ſola non gignit. At chamæleontem & ipſa, quanquam frequentiorem Indiæ. Figura & magnitudo erat lacertæ, niſi crura eſſent recta & excelſiora. Latera ventri iunguntur vt piſcibus, *a* & ſpina ſimili modo. Eminet roſtrum, vt in paruo haud abſimile ſuillo: cauda prælonga in tenuitatem deſinens, & implicans ſe viperinis orbibus: vngues adunci, motus tardior, vt teſtudini: corpus aſperum, ceu crocodilo: oculi in receſſu cauo, tenui diſcrimine præ-

a Mutanda videtur diſtinctio, hoc modo: Et ſpina ſimili modo eminet, Roſtrum *&c. adſtipulante Ariſtot. l. 2. Hiſt. animal. c. 12.*

grand-

grandes & corpori concolores: nunquàm eos operit: nec pupillæ motu, ſed totius oculi verſione circunſpicit. Ipſe celſus hianti ſemper ore, ſolus animalium nec cibo nec potu alitur, nec alio quàm aëris alimento circa caprificos ferus, innoxius alioqui. Et coloris natura mirabilior. Mutat namque eum ſubinde, & oculis & cauda & toto corpore: reddítque ſemper quemcumque proximè attingit, præter rubrum candidúmque. Defuncto pallor eſt. Caro in capite & maxillis, & ad cõmiſſuram caudæ admodum exigua, nec alibi toto corpore: ſanguis in corde, & circa oculos tantùm: viſcera ſine ſplene. Hibernis menſib. latet, vt lacertæ.

De tarando, & lycaone, & thoe.
CAP. XXXIIII.

MVtat colores & Scytharum tarandus, nec aliud ex iis quæ pilo veſtiuntur, niſi Indis lycaon, cui iubata traditur ceruix. Nam thoës, (luporum id genus eſt procerius longitudine, breuitate crurum diſſimile, velox ſaltu, venatu viuens, innocuum homini) *a* habitum, non colorem mutant, per hyemes hirti, æſtate nudi. Tarando magnitudo, quæ boui, caput maius ceruino, nec abſimile, cornua ramoſa, vngulæ bifidæ, villus magnitudine vrſorum. *b* Sed cùm libuit ſui coloris eſſe, aſini ſimilis eſt. Tergori tãta duritia vt thoraces ex eo faciant. Colorem omnium arborum, fruticum, florum, locorúmque reddit, in quibus latet, metuens, ideóque raro capitur. Mirum eſſet habitum corpore tam multiplicem dari, mirabilius & villo.

a *Contra Ariſtot. Hiſto. anim. l. 9. c. 44. thoas quoque inter animalia annumerat colorem mutantia.*

b *Verba hac collocanda, poſt illa* Ideóque rarò capitur.

De hyſtrice. CAP. XXXV.

HYſtrices generat India & Africa ſpina cõtectas, ac herinaceorũ genere: ſed hyſtrici longiores aculei, & cùm intendit cutem miſſiles. Ora vrgentium *a* figit canum, & paulò longiùs iaculatur. Hybernis autem ſe menſibus condit: quæ natura multis, & ante omnia vrſis.

a fugit. *M.*

De vrſis & fœtibus eorum. CAP. XXXVI.

EOrum coitus hyemis initio: nec vulgari quadrupedum more, ſed ambobus cubantibus complexíſque. Deinde receſſus in ſpecus ſeparatim, in quibus pariunt trigeſimo die plurimùm quinos. Hi ſunt candida informíſque caro, paulò muribus maior, ſine oculis, ſine pilo: vngues tantùm prominent: hanc lambendo paulatim figurant. Nec quicquam rarius, quàm parientem videre vrſam. *b* Ideò mares quadragenis diebus, latent fœminæ quaternis menſibus. Specus ſi non habuere, ramorum fruticúmque congerie ędificant, impenetrabiles imbribus, molliſque fronde conſtratos. Primis diebus bis ſeptenis tam graui ſomno premuntur, vt ne vulneribus quidem excitari queant. Tunc mirum in modum veterno pingueſcunt. Illi ſunt adipes medicaminibus apti, contráque capilli defluuium tenaces ab iis diebus *c* reſidunt, ac priorum pedum ſuctu viuunt. Fœtus rigentes apprimendo pectori fouent, *d* non alio incubitu, quàm oua volucres. Mirum dictu, credit Theophraſtus, per id tempus coctas quoque vrſorum carnes, ſi aſſeruentur, increſcere: cibi tunc nulla argumenta, nec niſi humoris minimum in aluo inueniri, ſanguinis exiguas circa corda tantùm guttas, reliquo corpori nihil

b Hyeme mares *Pin.*

c reſident *in clunes ſc. Pint.*

d nõ aliter, quàm incubitu oua volucres.

ineſſe. Procedunt vere, ſed mares pręgpingues: cuius rei cauſa non prompta eſt : quippe nec ſomno quidem ſaginatis, præter quatuordecim dies, vt diximus. Exeuntes herbam quandam aron nomine laxandis inteſtinis alioqui concretis deuorant. circáque ſurculos *a* ſentium prædomantes ora, Oculi eorum hebetãtur crebrò:qua maximè cauſa fauos expetunt, vt conuulneratum ab apibus os leuet ſanguine grauedinem illam.Inualidiſſimum vrſo caput, quod leoni fortiſſimum : ideo vrgente vi, præcipitaturi ſe ex aliqua rupe, manibus eo operto iaciuntur : ac ſæpe in harena colapho infracto exanimantur.Cerebro veneficium ineſſe Hiſpaniæ credunt, occiſorúmque in ſpectaculis capita cremant,teſtato, quoniam potum in vrſinam rabiem agat. Ingrediuntur & bipedes. Arborem auerſi derepunt.Tauros,ex ore cornibúſque eorum pedibus omnibus ſuſpenſi,pondere fatigant.Nec alteri animalium in maleficio *b* ſtultitia ſolertior. Annalibus notatum eſt, M. Piſone, M.Meſſala Coss. ad xiiij. Calendas Octobr. Domitium Ænobarbum Ædilem curulem vrſos Numidicos centum & totidem venatores Æthiopas in circo dediſſe. Miror adiectum Numidicos fuiſſe, cùm in Africa vrſos non gigni conſtet.

a quaſi dẽtiant prætmandẽtes, Hora, oculi,&c.i.vẽre τῇ ὤσᾳ. *Pint.*

b *Melius* aſtutia, *vt in vet. cod.*

De muribus Ponticis,& Alpinis,& herinaceis.

CAP. XXXVII.

Onduntur hyeme & Pontici mures,hi dũtaxat albi:quorum palatum in guſtu ſagaciſſimum,autores quonam modo intellexerint, miror. Conduntur & Alpini,quibus magnitudo melium eſt : ſed hi pabulo antè in ſpecus conuecto, cùm quidam narrent, alternos marem ac fœminam ſupra ſe complexo faſce

herbæ ſupinos, cauda mordicus apprehenſa, inuicem detrahi ad ſpecum: ideóque illo tempore detrito eſſe dorſo. Sunt his pares & in Ægypto: ſimiliterque reſidunt in clunes, & binis pedibus gradiuntur, prioribúſque, vt manibus, vtuntur. Præparant hyemi & herinacei cibos: ac volutati ſupra iacentia poma affixa ſpinis, vnum *a* non ampliùs tenentes ore, portant in cauas arbores. Iidem mutationem Aquilonis in Auſtrum, condentes ſe in cubile, præſagiunt. Vbi verò ſenſere venantem, contracto ore pedibúſque, ac parte omni inferiore quà raram & innocuam habent lanuginem, conſluunt in formam pilæ, ne quid comprehendi poſſit præter aculeos. In deſperatione verò, *b* vrinam ex ſe reddunt tabificam tergori ſuo ſpiníſque noxiam, propter hoc ſe capi gnari. Quamobrem exinanita priùs vrina venari, ars eſt. Et cùm præcipua dos tergori, aliàs corrupto, fragili, putribus ſpinis atque deciduis, etiam ſi viuat ſubtractus fuga, ob id non niſi nouiſſima ſpe maleficio eo perfunditur: quippe & ipſi odere ſuum veneficium, ita parcentes ſibi terminúmque ſupremum opperientes, vt fermè antè captiuitas occupet. Calidæ poſteà aquæ aſperſu reſoluitur pila: apprehenſúſque pede altero è poſterioribus, ſuſpendio ac fame necatur: aliter non eſt occidere & tergori parcere. *c* Ipſum animal nõ verentur plerique dicere vitæ hominum ſuperuacuum eſſe, ſi non ſint illi aculei, fruſtrà vellerum mollitie in pecore mortalibus data. Hac cute expoliuntur veſtes. Magnum fraus & ibi lucrum monopolio inuenit, de nulla re crebrioribus ſenatuſconſultis, nullóque non principe adito querimoniis prouincialibus.

a *Negatio videtur redundare, neque eſt in vet. co. Hoc enim videtur velle Plinius herinaceum præter poma ſpinis affixa vnũ præterea ori apprehenſũ, in cauas arbores deferre.*

b vrinã in ſe reddũt.

c Ipſum animal nõ, vt rentur aliqui, vitæ hominũ ſuperuacuũ eſt, *&c. Pint. ex Tol. exemp.*

De

De leontophono, lynce, melibus, & ſciuris.

CAP. XXXVIII.

VRinæ & è duobus aliis animalibus ratio mira eſt. Leontophonon accipimus vocari paruum, nec alibi naſcens, quàm vbi leo gignitur: quo guſtato tanta illa vis, ac cæteris quadrupedum imperitans illicò expiret. Ergo corpus eius *a* aduſtum aſpergunt aliis carnibus polentæ modo, inſidiantes feræ, necántque etiam cinere. Tam contraria eſt peſtis, Haud immeritò igitur odit leo, viſúmque frãgit, & citra morſum exanimat. Ille contrà vrinam ſpargit prudens hanc quoque leoni exitialẽ. Lyncum humor ita redditus, vbi gignuntur, glaciatur areſcítve in gemmas carbũculis ſimiles & igneo colore fulgentes, lyncurium vocatas, atque ob id ſuccino à pleriſque ita generari prodito. Nouêre hoc ſciúntque lynces, & inuidentes vrinam terra operiunt, eóque celeriùs ſolidatur illa. Alia ſolertia in metu melibus: *b* ſufflatæ cutis diſtentu ictus hominum & morſus canum arcent. Præuident tempeſtatem & ſciuri: obturatíſque, quà ſpiraturus eſt ventus, cauernis ex alia parte aperiunt fores: de cætero ipſis villoſior cauda pro tegumento eſt. Ergo in hyemes aliis prouiſum pabulum, aliis pro cibo ſomnus.

a exuſtum.

b ſufflata cute diſtentæ. *M.*

De vipera, cochleis, & lacertis.

CAP. XXXIX.

SErpentium *c* vipera ſola terra dicitur cõdi: cęteræ arborum aut ſaxorum cauis. Et aliàs vel annua fame durant, algore modò dempto. Omnia ſeceſſus tempore veneno orba dormiunt. Simili modo & cochleæ. Illæ quidem iterum & æſtatibus, adhærentes maximè ſaxis: vt etiam iniuria reſupinatæ auulſæq;, nõ

c cæteræ ſola terra dicũtur condi, Vipera arborũ, & c. *Pint. ex Amſt. c. 5. lib.* 8. *hiſt. ani.*

tamen exeant. In Balearibus verò inſulis cauaticæ appellatæ: non prorepunt è cauis terræ: neq; herba viuũt, ſed vuæ modo inter ſe cohęrent. Eſt & aliud genus minùs vulgare, adhærente operculo eiuſdem teſtæ ſe operiens: obrutæ terra ſemper hæ, & circa maritimas tantùm Alpes quondam effoſſæ, cepere iam erui & in Veliterno. Omnium tamen laudatiſſimæ in Aſtypalæa inſula. Lacertæ inimiciſſimum genus cochleis, negantur ſemeſtrem vitam excedere. Lacerti Arabiæ cubitales: *a* in Indiæ verò Nyſa monte xxiiij. in longitudine pedum colore fului, aut punicei, aut cærulei.

a Nyſam ſuprà lib. 6. c. 21. India vrbem facit, nõ montẽ. Quã obrem nõ deſunt, qui hîc legere malint, in Indiæ Mero Nyſæorum mõte, *teſte Strabone, & Pomponio Mela lib. 3.*

De canibus. CAP. XL.

Ex his quoque animalibus, quæ nobiſcum degunt, multa ſunt cognitu digna fideliſſimúmque ante omnia homini canis, atque equus. Pugnaſſe aduerſus latrones canem pro domino accepimus, cõfectúmque plagis à corpore non receſſiſſe, volucres & feras abigentem. Ab alio, in Epiro agnitum in conuentu percuſſorem domini, laniatu & latratu coactum fateri ſcelus. Garamantum regem canes ducenti ab exilio reduxere, præliati contra reſiſtentes. Propter bella Colophonij, itémque Caſtabalenſes, cohortes canum habuere: eæ primæ dimicabant in acie nunquã detrectantes. Hæc erant fidiſſima auxilia, nec ſtipendiorum indiga. Canes defendêre Cimbris cæſis domus eorum plauſtris impoſitas. Canis Iaſone Lycio interfecto, cibum capere noluit, inediáque conſumptus eſt. Is verò, cui nomen Hyrcani reddidit Duris, accenſo regis Lyſimachi rogo, iniecit ſe flammæ: ſimilitérque Hieronis regis. Memorat *b* & Pyrrhum Gelonis tyranni canem Philiſtus. Memoratur & Nicomedis

b & Pyrrhi & Gelonis. *Pint.*

comedis Bithyniæ regis, vxore eius Conſingi lacerata propter laſciuiorem cum marito iocum. Apud nos Volcatium nobilem, qui Ceſelium ius ciuile docuit, aſturcone è ſuburbano redeuntem, cùm adueſperauiſſet, canis à graſſatore defendit. Item Cælium Senatorem ægrum Placentiæ ab armatis oppreſſum: nec priùs ille vulneratns eſt, quàm cane interempto. Sed ſuper omnia in noſtro æuo actis populi Romani teſtatum, Appio Iunio A P. Siſio Coss. cùm animaduerteretur ex cauſa Neronis Germanici filij, in T. Sabinum, & ſeruitia eius, vnius ex his canem nec à carcere abigi potuiſſe, nec à corpore receſſiſſe, abiecto in gradibus gemoniis mœſtos edentem vlulatus, magna populi Romani corona circunſtante: ex qua cùm quidam ei cibum obieciſſet, ad os defuncti tuliſſe. Innatauit idem cadauere in Tiberim abiecto ſuſtẽtare conatus, effuſa multitudine ad ſpectandum animalis fidem. Soli dominum nouere: & ignotum quoque: ſi repentè veniat, intelligunt. Soli nomina ſua, ſoli vocem domeſticam agnoſcunt. Itinera, quamuis longa, meminere. Nec vlli præter hominẽ memoria maior. Impetus eorum & ſæuitia mitigatur ab homine conſidente humi. Plurima alia in his quoque vita inuenit. Sed in venatu ſolertia & ſagacitas præcipua eſt. Scrutatur veſtigia atque perſequitur, comitãtem ad feram inquiſitorem loro trahens: qua viſa quàm ſilens & *a* occulta, quàm ſignificans demonſtratio eſt, cauda primùm, deinde roſtro. Ergo etiã ſeneɛta feſſos cæcóſque ac debiles ſinu ferunt, ventos & odorem captantes, prodentéſque roſtro cubilia. E tigribus eos Indi volunt concipi: & ob id in ſyluis coitus tempore alligant

a occulta, ſed quàm, *Tol.*

fœminas. Primo & ſecundo fœtu nimis feroces putant gigni: tertio demum educant. Hoc idem è lupis Galli, quorum greges ſuum quiſque *a* ductorem è canibus & ducem habent. Illum in venatu comitantur, illi parent. Nanque inter ſe exercent etiam magiſteria. Certũ eſt iuxta Nilum amnem currentes lambere, ne crocodilorum auiditati occaſionem præbeant. Indiam petenti Alexandro Magno, rex Albaniæ dono dederat inuſitatæ magnitudinis vnum: cuius ſpecie delectatus iuſſit vrſos, mox apros, & deinde damas emitti, *b* contemptu immobili iacente. Eáque ſegnitie tanti corporis offenſus Imperator generoſi ſpiritus, eum interimi iuſſit. Nuntiauit hoc fama regi. Itaque alterum mittens addidit mandata, ne in paruis experiri vellet, ſed in leone, elephantóve. Duos ſibi fuiſſe: hoc interempto: prætereà nullum fore. Nec diſtulit Alexander, leonémque fractum protinus vidit. Poſteà elephantũ iuſſit induci, haud alio magis ſpectaculo lętatus. Horrẽtibus quippe per totum corpus villis, ingenti primùm latratu intonuit: mox ingruit aſſultans, contráque belluam exurgens hinc & illinc, artifici dimicatione, quà maximè opus eſſet, infeſtans atque euitans, donec aſſidua rotarum vertigine afflixit, ad caſum eius tellure concuſſa. Canum generibus annui partus. Iuſta ad pariendum annua ætas. Gerunt vterum ſexagenis diebus. Gignunt cæcos: & quo largiore aluntur lacte, eo tardiorem viſum accipiunt: non tamen vnquam vltra viceſimum primum diem, nec ante ſeptimum. Quidam tradunt, ſi vnus gignatur nono die cernere: ſi gemini decimo. Idémque in ſingulos adiici, totidémque eſſe tarditatis ad lucem

a ductorẽ & è canib. *Vet.*

b contemptim immobili iacente eo. Qua ſegnitie, *&c.* *Vet.*

cem dies. Et ab ea, quæ fœmina ſit ex primipara genita, faunos cerni. Optimus in fœtu, qui nouiſſimè cernere incipit, aut quem primum fert in cubile fœta. Rabies canum Sirio ardente homini peſtifera, vt diximus, ita morſis letali aquæ metu. Quapropter obuiam itur per xxx. eos dies, gallinaceo maximè fimo miſto canum cibis: aut ſi prçuenerit morbus, veratro.

Ad canis rabidi morſum. CAP. XLI.

A Morſu verò vnicum remedium oraculo quodam *a* nuper repertũ, radix ſylueſtris roſæ, quæ cynorrhodos appellatur. Columella autor eſt, ſi quadrageſimo die, quàm ſit natus, caſtretur morſu cauda, ſummũque eius articulus auferatur, ſequenti neruo exempto, nec caudam creſcere, nec canes rabidos fieri. Canẽ locutum, in prodigiis (quod equidem annotauerim) accepimus: & ſerpentem latraſſe, cùm pulſus eſt regno Tarquinius.

a nuper inuento repertũ, *Tol.*

De natura equorum. CAP. XLII.

EIdem Alexãdro & equi magna raritas cõtigit: Bucephalon eum vocarunt, ſiue ab aſpectu toruo, ſiue ab inſigni taurini capitis armo impreſſi. Sedecim talentis ferunt ex Philonici Pharſalij grege emptũ, etiamtum puero capto eius decore. Neminem hic alium, quàm Alexandrum, regio inſtratus ornatu, recepit in ſedem, alios paſſim *b* reiiciens. Idem in præliis memoratæ cuiuſdam perhibetur operæ. Thebarum oppugnatione vulneratus in alium tranſire Alexandrum non paſſus: multa prætereà eiuſdem modi, propter quæ rex defuncto ei duxit exequias, vrbémque tumulo circundedit nomine eius. Nec Cæſaris Dictatoris quemquam aliũ recepiſſe dorſo equus

b recipiens *Pint. ex Tol.*

traditur: idémque humanis ſimiles pedes priores habuiſſe, hac effigie locatus ante Veneris Genitricis ædem. Fecit & Diuus Auguſtus equo tumulum, de quo Germanici Cæſaris carmen eſt. Agrigenti complurium equorum tumuli pyramides habent. Equum adamatum à Semiramide vſque ad coitum, Iuba autor eſt. Scythæ quidem equitatus & equorum gloria ſtrepunt. Occiſo denique ipſorum regulo ex prouocatione dimicante, hoſtem cùm victor ad ſpoliandum veniſſet, ab equo eius ictibus morſúque confectum. Alium detracto oculorum operimento, & cognito cum matre coitu, petiiſſe prærupta, atque exanimatum. *a* Equæ eadem ex cauſa in Reatino agro laceratum *b* prorigam inuenimus. Nanque & cognationum intellectus in iis eſt: *c* itaque in grege prioris anni ſorore libentiùs etiam, quàm matre, equa comitatur. Docilitas tanta eſt, vt vniuerſus Sybaritani exercitus equitatus ad ſymphoniæ cantum ſaltatione quadam moueri ſolitus inueniatur. Iidẽ præſagiunt pugnam, & amiſſos lugent dominos, lacrimáſque interdum deſiderio fundunt. Interfecto Nicomede rege, equus eius inedia vitam finiuit. *d* Philarchus refert Centaretum è Galatis, in prælio occiſo Antiocho, potitum equo eius conſcendiſſe ouantem. At illum indignatione accenſum domitis frænis: ne regi poſſet, præcipitem in abrupta iſſe, exanimatúmq; vnà Philiſtus à Dionyſio relictũ in cœno hærentem, vt ſeſe euelliſſet, ſecutũ veſtigia domini, examine apũ iubæ inhærẽte: eóq; oſtento tyrannidem à Dionyſio occupatam. Ingenia eorũ inenarrabilia iaculantes obſequio experiuntur, difficiles conatus corpore ipſo nixúque inuitantiũ. Iam

a Qua eadẽ ex cauſa.
b per origã, *Pin.*
c atque. *M.*
d *Hiſtoria ratio exigit vt ſic legatur:* Philarchus refert, Centareto è Galatis in prælio occiſo, Antiochum potitum equo eius, cõſcẽdiſſe ouantẽ. *ex Sol. c. 46. & Appia. in Syr. & Lucia. in Zeux. ſeu Antiocho.*

ecla

tela humi collecta equiti porrigunt. Nam in circo ad currus iuncti, non dubiè intellectum adhortationis & gloriæ fatentur. Claudij Cæſaris ſecularium ludorum Circenſibus excuſſo in carceribus auriga, albati equi palmam occupauere, primatum obtinuere, oppoſita effundentes, omnia quæ contra æmulos debuiſſent peritiſſimo auriga inſiſtente, facientes, cùm puderet hominum artes ab equis vinci, peracto legitimo curſu ad metam ſtetere. Maius augurium apud priſcos, plebeiis Circenſibus excuſſo auriga, ita vt ſi ſtaret, in Capitolium cucurriſſe equos: *a* ſedémque ter luſtraſſe: maximum verò, eôdem perueniſſe ab Veiis cum palma & corona, effuſo Ratumena, qui ibi vicerat: vnde poſteà nomen portæ eſt. Sarmatæ longinqua itinera acturi, inedia pridie præparant eos, exiguum tantùm potum impartientes: atque ita per centena millia & quinquaginta continuo curſu euntibus inſident. Viuunt annis quidam quinquagenis: fœminæ minore ſpacio: eædem quinquennio finem creſcendi capiunt, mares anno addito. Forma equorum, quales maximè legi oporteat, pulcherrimè quidem Virgilio vate abſoluta eſt. Sed & nos diximus in libro de iaculatione equeſtri condito, & ferè inter omnes conſtare video. Diuerſa autẽ Circo ratio quęritur. Itaq; cũ bimi in alio ſubigantur imperio, non ante quinquennes ibi certamen accipit. Partũ in eo genere vndenis menſib. ferunt, duodecimo gignunt. Coitus verno æquinoctio bimo vtrinque vulgaris: ſed à trimatu firmior partus. Generat mas ad annos trigintatres, vtpote cùm à Circo poſt viceſimum annum mittantur ad ſobolẽ reparandam. *b* Et ad quadraginta duraſſe

a ædémq; *Tol.*

b *Pleniusve tuſti codic.* Opunte & ad quadraginta duraſſe tradunt *ex Ariſt. l. 6. c. 22*

tradunt, adiutum modò in attollenda priore parte corporis. Sed ad generādum paucis animalium minor fertilitas: qua de cauſa per interualla admiſſuræ dantur, nec tamen quindecim initus eiuſdem anni valet tolerare. Equarum libido extinguitur iuba tonſa. Gignunt annis omnibus ad quadrageſimū. Vixiſſe equū ſeptuagintaquinque annos proditur. In hoc genere grauida ſtans parit, prætérque cæteras fœtum diligit. Et ſanè equis amoris innaſci veneficium, hippomanes appellatum, in fronte, caricæ magnitudine, colore nigro: quod ſtatim edito partu deuorat fœta, aut partū ad vbera nō admittit. *a* ſi quis prræreptum habeat. Olfactu in rabiem id genus agitur. Amiſſa parente in grege armenti: reliquæ fœtæ educant orbū. Terram attingere ore triduo proximo, quàm ſit genitus, negant poſſe. Quò quis acrior in bibendo profundiùs nares mergit. Scythæ per bella fœminis vti malunt, quoniā vrinā curſu non impedito reddant. Conſtat in Luſitania circa Olyſſiponem oppidum & Tagum amnē equas Fauonio flante obuerſas animalem concipere ſpiritum, ídque partum fieri, & gigni perniciſſimum ita, ſed triennium vitæ non excedere. *b* In eadem Hiſpania Gallaica gens, & Aſturica, equini generis, quos thieldones vocamus, minori forma appellatos aſturcones gignunt, quibus nō vulgaris in curſu gradus, ſed mollis alterno crurum explicatu glomeratio, vnde equis tolutim *c* carpere incurſus traditur arte. Equo ferè, qui homini morbi, prætérq; veſicę cōuerſio, ſicut omnib. in genere veterino.

a *Diſtingue ſic*: Si quis præreptum habeat: olfactu in rabiem id genus agit. *Ex Ariſto. loco iam citato.*

b in eadem Hiſpania Callaica gens eſt & Aſturica. Equini generis hîc ſunt, quos thieldones vocamus. Minori forma appellatos aſturcones gignūt: *Pint. ex Tol.*

c capere in curſu traditum *Ch. & M.*

De aſinis. CAP. XLIII.

ASinum cccc. nummûm emptum Q. Axio Senatori, author eſt M. Varro, haud ſcio an omnium

omnium pretio animalium victo: operâ ſine dubio geruli *a* mirifica, arando quoque, ſed mularum maximè progeneratione. Patria etiã ſpectatur in his, Arcadicis in Achaia, in Italia Reatinis. Ipſum animal frigoris maximè impatiens: ideo non generatur in Ponto: nec æquinoctio verno, vt cætera *b* pecua, admittitur, ſed ſolſtitio. Mares *c* in remiſſione operis deteriores, *d* artus à triceſimo menſe ocyſſimus, ſed à trimatu legitimus: totidem, quot equæ, & eiſdem menſibus, & ſimili modo: Sed incõtinens vterus *e* vrinam genitalem reddit, ni cogatur in curſum verberibus *f* à coitu. Rarò geminos parit: paritura lucem fugit, & tenebras quærit, ne conſpiciatur ab homine. Gignit tota vita, quæ eſt ei ad trigeſimum annũ. Partus charitas ſumma, ſed equarum tædium maius. Per ignes ad fœtus tendunt: eædem, ſi riuus minimus interſit, horrent ita, vt pedes omnino caueant tingere. Nec niſi aſſuetos potant fontes, qui ſunt in pecuariis, atque ita vt ſicco tramite ad potũ eant: nec *g* pontes tranſeunt, per raritatem eorum tranſlucentibus fluuiis. Mirúmque dictu, ſitiunt: & ſi immutentur aquæ, vt bibant cogendæ *h* exorandæque ſunt. Nec niſi *i* ſpatioſa incubitãt laxitate. Varia nanque ſomnio viſa cõcipiunt, ictu pedum crebro: qui niſi per inane emicuerit, repulſu durioris materiæ claudicatẽ illico affert. Quæſtus ex iis opima prædia exuperat. Notũ eſt, in Celtiberia ſingulas quadragenis millib. nummorũ *k* enixas. Ad mularũ maximè partus, auriũ referre in his & palpebrarum pilos aiunt. Quãuis enim vnicolor reliquo corpore, totidẽ tamen colores, quot ibi fuere reddit. Pullos earum epulari Mecœnas inſtituit, multũ eo tem-

a munifica. *M. & C.*

b pecuaria, Pauca, *vet.*

c intermiſſione.

d coitus à t. m. o. ſ. a. t. gignũt, totidem. *Pin.*

e virus genitalę, *vet.* vrina genitale. *Tol.*

f ac coitu raro. Geminos. *Ch.*

g pontones *Tol.*

h exonerãdæve.

i ſpatioſè incubant, aliàs atteruntur. Varia *vet.*

k emi, *vet.*

pore prelatos onagris: poſt eum interiit authoritas ſaporis. Aſino moriente viſo, celerrimè id genus deficit.

De mulis. CAP. XLIV.

a xiij. *M. & Ch.*
b & labore *vet.*

EX aſino & equa mulus gignitur mẽſe *a* xij. animal viribus *b* in labores eximiũ. Ad tales partus equas neque quadrimis minores, neque decennibus maiores legunt: arceríque vtrunque genus ab altero narrant, niſi in infantia eius generis, quod ineant, lacte hauſto. Quapropter ſurreptos pullos in tenebris equarũ vberi, aſinarúmve equuleos admouent. Gignitur etiam mula ex equo & aſina, ſed effrænis & tarditatis indomitæ. Lenta omnia eſſe vetulis. Conceptum ex equo, ſequutus aſini coitus, abortu perimit, non item ex aſino equi. Fœminas à partu optimè ſeptimo die impleri, obſeruatum eſt: mares fatigatos meliùs implere. Quæ non priùs, quàm dentes, quos pullinos appellant, iaciat, conceperit, ſterilis intelligitur, & quæ nõ primo initu generare cœperit. Equo & aſina genitos mares, *c* hinulos antiqui vocabant: contráque mulos, quos aſini & equæ generarent. Obſeruatum, è duobus diuerſis generib. nata, tertij generis fieri, & neutri parentum eſſe ſimilia. eáque ipſa, quæ ſunt ita nata, non gignere, in omni animalium genere: idcirco mulas non parere. Eſt in Annalibus noſtris, peperiſſe ſæpe, verùm prodigij loco habitum. Theophraſtus vulgo parere in Cappadocia tradit, ſed eſſe id animal ibi ſui generis. Mulæ calcitratus inhibetur vini crebriore potu. In plurium Græcorum eſt monumentis, cum equa muli coitu natum, quẽ vocauerint *d* hinnum, id eſt paruum mulum. Generantur ex equa & onagris manſuefactis mulæ veloces

c *Melius* hinnos, *ita hoc genus appellante & Columella l.6.c.35.*

d *Rectius*, Ginnũ, *vt apud Ariſt. Hiſt. anim. l.6.c. 24. & l.2. de Gen. anim, c. vlt.*

in curſu, duritia eximia pedũ, verùm ſtrigoſo corpore, indomito animo, ſed generoſo. Onagro & aſina genitus omnes antecellit. Onagri in Phrygia & Lycaonia pręcipui. Pullis eorum ceu præſtãtibus ſapore, Africa gloriatur, quos laliſiones appellant. Mulum lxxx. annis vixiſſe, Athenienſium monumentis apparet. Eo gauiſi, cùm templum in arce facerent, quòd derelictus ſenecta, *a* cadentia iumenta comitatu niſúque exhortaretur, decretum fecere; quo caueretur, ne frumentarij negotiatores ab incerniculis eum arcerent.

a cedentia id eſt feſſa. Pint.

De bubus. CAP. XLV.

BVbus Indicis camelorum altitudo traditur, cornua in latitudinem quaternorum pedum. In noſtro orbe Epiroticis laus maxima, à Pyrrhi (vt ferũnt) iam inde regis cura. Id conſecutus eſt, non ante quadrimatum ad partus *b* vocando. Prægrandes itaque fuere. hodiéque reliquiæ ſtirpium durant. At nunc anniculæ ad fœcunditatem poſcuntur, tolerãtius tamen bimæ. Tauri generationem quadrimi implent, & ſinguli *c* denę eodem anno traduntur. Si autem poſt coitum ad dextram partem abeant tauri, generatos mares eſſe: ſi in lęuam, fœminas. Conceptio vno initu peragitur: quæ ſi fortè errauit, vigeſimo pòſt die marem fœmina repetit. Pariunt menſe decimo: quicquid ante genitum, inutile eſt. Sunt autores, ipſo complente decimum menſem *d* die parere. Gignunt raro geminos. Coitus à Delphini exortu ad pridie Nonas Ianuarij diebus *e* xxx. aliquibus & autumno: gentibus quidem, qui lacte viuunt, ita diſpenſatur, vt omni tempore anni ſuperſit id alimentum. Tauri non ſæpius quàm bis die ineunt. Boues ani-

b vocando prægrandes. Itaque ferè & hodie quæ reliqua, Ch.
c Aliàs quindenæ, ex Colum. & Pallad.
d duos parere nunc raro gem. ve. parere vnum raro gem. Pint.
e xl. ex Var. l. 2. rei ruſt.

malium ſoli, & retro ambulantes paſcuntur: apud Garamantas quidem haud aliter. Vita fœminis xv. annis longiſſima, marib. xx. Robur in quimatu. Lauatione calidæ aquæ tradũtur pinguefcere, & ſi quis inciſa cute ſpiritũ harũdine in viſcera adigat. Non degeneres exiſtimãdi etiam minus laudato aſpectu. Plurimũ lactis Alpinis quibus minimũ corporis, plurimum laboris, capite, non ceruice, iunctis Syriacis non ſunt palearia: ſed gibber in dorſo. Carici quoq; in parte Aſiæ fœdi viſu, tubere ſuper armos à ceruicibus eminente, luxatis cornibus, excellẽtes in opere narrantur: cæterò nigri coloris cãdidíve, ad laborem damnantur. Tauris minora, quàm bubus cornua, tenuioráque. Domitura boum in trimatu, poſteà ſera, antè præmatura. Optimè cum domito iuuencus imbuitur. Socium enim laboris agríq; culturæ habemus hoc animal, tantæ apud priores curæ, vt ſit inter exempla damnatus à populo Romano, die dicto, qui concubino procaci rure omaſum ediſſe ſe negante, occiderat bouem, actúſque in exilium, tanquam colono ſuo interempto Tauris in aſpectu generoſitas, torua fronte, auribus ſetoſis, cornibus in procinctu dimicationẽ poſcentibus. Sed tota comminatio prioribus in pedibus ſtat, ita gliſcente alternos replicans, ſpargénſque in altum harenam, & ſolius animalium eo ſtimulo ardeſcens. Vidimus de imperio dimicantes, & ideo demonſtratos rotari, cornibus cadentes excipi, iterúmque reſurgere, modò iacentes ex humo tolli, bigarúmq; etiã curſu citato, velut aurigas inſiſtere. Theſſalorum gentis inuentum eſt, equo iuxta quadrupedante cornu intorta ceruice tauros necare: primus id ſpectaculum dedit Romæ Cæſar

Di-

Dictator. Hinc victimæ opimæ & lautiſſima Deorum placatio. Huic tantũ animali omniũ, quibus procerior cauda, non ſtatim nato conſummatæ, vt cæteris, menſuræ: creſcit vni, donec ad veſtigia ima perueniat. Quamobrẽ victimarum probatio in vitulo, vt articulum ſuffraginis contingat: breuiore non litant. Hoc quoque notatum, vitulos ad aras humeris hominis allatos non ferè litare, ſicut nec claudicante, nec aliena hoſtia Deos placari, nec trahente ſe ab aris. Eſt frequens in prodigiis priſcorum, bouem locutum: Quo nuntiato, Senatum ſub dio haberi ſolitum.

De Api boue. CAP. XLVI.

BOs in Ægypto etiam numinis vice colitur, Apim vocant. Inſigne ei, in dextro latere candicans macula, cornibus Lunæ creſcere incipientis, a Nodus ſub lingua, quem cantharũ appellant. Non eſt fas eum certos vitæ excedere annos, merſúmque in ſacerdotum fonte enecant, quæſituri luctu alium, quem ſubſtituant: & donec inuenerint, mœrent deraſis etiam capitibus: nec tamen vnquam diu quæritur. Inuentus deducitur Memphim à ſacerdotibus. Sunt delubra ei gemina, quæ vocant thalamos auguria populorum. Alterum intraſſe lætum eſt, in altero dira portendit. Reſponſa priuatis dat, è manu conſulentium cibum capiendo. Germanici Cæſaris manum auerſatus eſt, haud multò pòſt extincti. Cęterò ſecretus, cùm ſe proripuit in cœtus, incedit ſummotu lictorum, gréxque puerorum comitatur carmẽ honori eius canentium: intelligere videtur & adorari velle. Hi greges repẽte lymphati futura præcinunt. Fœmina bos ſemel ei anno oſtẽditur, ſuis & ipſa inſignibus, quanquam aliis

a Conſule de hoc loco Cælium Rhodig. li. 8. ca. 5.

ſempérque eodem die & inueni: i eam, & extingui tradunt. Memphi eſt locus in Nilo,quē à figura vocantPhialam,omnibus annis ibi auream pateram argenteámque mergentes, diebus quos habet natales Apis: ſeptem hi ſunt, mirúmque neminem per eos à crocodilis attingi: octauo poſt horam diei ſextam redire belluæ feritatem.

De natura pecorum,& generatione eorum.

CAP. XLVII.

MAgna & pecori gratia,vel in placamentis Deorū,vel in vſu vellerū. Vt boues victū hominum excolunt, ita corporū tutela pecori debetur. Generatio bimis vtrinq; ad nouenos annos,quibuſdā & ad decimū. Primi paris minores fœtus.Coitus omnibus ad *a* Arcturi occaſum,id eſt,à tertio Idus Maias, ad Aquilæ occaſum x.Calēdas Aug. Gerunt partū diebus cl. Poſteà cōcepti inualidi. Cordos vocabant antiqui poſt id tempus natos.Multi hybernos agnos præferunt vernis, quoniam magis interſit ante ſolſtitiū,quā ante brumam firmos eſſe, ſolúmq; hoc animal vtiliter bruma naſci. Arieti naturale agnas faſtidire,ſenectā ouiū ſectari: & ipſe ſenecta melior, illis quoque vtilior. Ferocia eius cohibetur, cornu iuxta aurem terebrato. Dextero teſte præligato fœminas generat, læuo mares. Tonitrus ſolitariis ouibus abortus inferunt. Remedium eſt congregare eos,vt cœtu iuuentur. Aquilonis flatu mares concipi dicunt, Auſtri fœminas:atq; in eo genere arietum maximè ſpectantur ora: quia cuius coloris ſub lingua habuere venas, eius & lanicium eſt in fœtu, variúmque ſi plures fuere: & mutatio aquarum potúſque varia. Ouium ſumma genera duo, tectum & cole-

a Omnino legēdum, Ab Arcturi occaſu,*tum ex vetuſt. cod. tum ex Varrone, l.& c. 2. tum propter id quod ſequitur*, id eſt à tertio Id.Maias.

colonicum: illud mollius. hoc in paſcuo delicatius, quippe cùm tectum rubis veſcatur. Operimenta eis ex Arabicis præcipua.

De generibus lanarum, & veſtium.

CAP. XLVIII.

LAna autem laudatiſſima Apula, & quæ in Italia Græci pecoris appellatur, alibi Italica. Tertium locum Mileſiæ oues obtinent Apulæ breues villo, nec niſi penulis celebres. Circa Tarentum Canuſiúmque ſummam nobilitatem habent. In Aſia verò eodem genere Laodiceæ. Alba circumpadanis nulla præfertur, nec libra centenos nummos ad hoc æui exceſſit vlla. Oues non vbique tondentur: durat quibuſdam in locis vellendi mos. Colorum plura genera: quippe cùm deſint etiam *a* quos nati
nomina eis, *a* quas natiuas appellant, aliquot uos *Dal.*
modis. Hiſpania nigri velleris præcipuas habet. Pollentia iuxta Alpes cani: Aſia rutili, quas Erythræas vocant: item Bætica: Canuſium fului: Tarentum & ſuæ pulliginis, Succidis omnibus *b* vſus medicatus. Iſtriæ Libur- *b Vetuſt. co.*
niæque pilo propior, quàm lanæ, pexis aliena medicata
veſtibus, & quam ſola ars ſcutulato textu vis.
commendat in Luſitania. Similis circa Piſcenas prouinciæ Narbonenſis: ſimilis & in Ægypto, ex qua veſtis detrita vſu tingitur, rurſúſque æuo durat. Eſt & hirtæ pilo craſſo in tapetis antiquiſſima gratia: iam certè priſcos iis vſos, Homerus autor eſt. Aliter hæc Galli pingunt, aliter Parthorum gentes. Lanæ & per ſe coactæ veſtem faciunt: & ſi addatur acetum, etiam ferro reſiſtunt: imò verò etiam ignibus noniſſimo ſui purgamento: quippe ahenis polientium extracta, in tormen ta vſum veniunt, Galliarum, vt arbitror, inuen-

to: certè Gallicis hodie nominibus diſcernitur: nec facilè dixerim, qua id ætate cœperit. Antiquis enim torus è ſtramento erat, qualiter etiam nunc in caſtris gauſape. Patris mei memoria cœpere amphimalla noſtra, ſicut villoſa etiam ventralia. Nam tunica lati claui in modum gauſape texi nunc primum incipit. Lanarum nigræ nullum colorem bibunt. De reliquarum infectu ſuis locis dicemus, in conchyliis marinis, aut herbarum natura. Lanam cum colo & fuſo Tanaquilis, quæ eadem Caia Cæcilia vocata eſt, in templo *a* Sangi duraſſe, prodente ſe, autor eſt M. Varro: factámque ab ea togam regiam vndulatam in æde Fortunæ, qua Ser. Tullius fuerat vſus. Inde factum, vt nubentes virgines comitaretur colus compta, & fuſus cum ſtamine. Ea ptima texuit rectam tunicam, quales cum toga pura *b* tyroni induuntur, nouæque nuptæ. Vndulata veſtis primò è lautiſſimis fuit inde *c* ſoricula: a defluxit. Togas raſas Phrygianáſque, Diui Auguſti nouiſſimis temporibus cœpiſſe, ſcribit Feneſtella. Crebræ papaueratæ antiquiorem habent originem, iam ſub Lucilio Poëta in Torquato notatæ. Prætextæ apud Hetruſcos originem inuenere. Trabeis vſos accipio reges: pictas veſtes iam apud Homerum fuiſſe, vnde triumphales natæ. Acu facere id Phryges inuenerunt, ideóque phrygiones appellati ſunt. Aurum intexere in eadem Aſia inuenit Attalus rex: vnde nomen Attalicis. Coloris diuerſos picturæ intexere Babylon maximè celebrauit, & nomen impoſuit. Plurimis verò liciis texere, quæ polymita appellant, Alexandria inſtituit ſcutulis diuidere, Gallia. Metellus Scipio triclinaria Babylonica ſeſtertiûm

a M. Anci *M.*

b tyrones.

c T. ſororicu lata. Al'ij ſuroriculatas. *i. ſuris & regulis virgatas.* Surius *ramus eſt, Inde Surculus.*

tiūm octingentis millibus vænisſe iam tunc, poſuit in Capitonis criminibus, quæ Neroni principi *a* quadragies ſeſtertio nuper ſtetere, Seruij Tullij prætextæ, quibus ſignum Fortunæ ab eo dicatæ coopertum erat, durauere ad Seiani exitum. Mirúmque fuit nec defluxiſſe eas, nec teredinum iniurias ſenſiſſe annis dlx. Vidimus iã & viuētium vellera, purpura, cocco, conchylio, *b* ſeſquilibris infecta, velut illa ſic naſci cogente luxuria. In ipſa oue ſatis generoſitatis oſtenditur breuitate crurum, ventris veſtitu: quibus nudus eſſet, apicas vocabant, damnabántque. Syriæ cubitales ouium caudæ, plurimúmque in ea parte lanicij. Caſtrari agnos, niſi quinquemeſtres, præmaturū exiſtimatur.

a Budæus li.2. de Aſſe legit, quadringēties ſeſtertio.

b T. ſeſquipedalibus, libru aliàs ſeſquipondialibus.

De muſmone. CAP. XLIX.

Eſt & in Hiſpania, ſed maximè Corſica, nō maximè abſimile pecori, genus *c* muſmunum, caprino villo, quàm pecoris velleri, propius. Quorum è genere & ouibus natos priſci Vmbros vocarunt. Infirmiſſimum pecori caput, quamobrē auerſum à Sole paſci cogēdū. Quàm ſtultiſſima animaliū lanata. Quà timuere ingredi, vnū cornu raptum ſequuntur. Vita longiſſima anni x. in Æthiopia xiij. capris eodē loco xj. in reliquo orbe plurimū octoni. Vtrunq; genus intra quartū coitum impletur.

c T. muſmonum.

De capris & generatione earum. CAP. L.

Capræ pariunt & quaternos, ſed raro admodum. Ferunt quinque menſibus, vt oues. Capræ pinguitudine ſterileſcunt. *d* Trimæ minus vtiliter generant, & in ſenecta, nec vltra quadriennium. Incipiunt ſeptimo menſe adhuc lactentes. Mutilum in vtroque ſexu vtilius. Primus in die coitus non implet:

d Pintianus ex Toletano codice legit, nec ante trimos, vt hoc de hircis intelligatur.

ſequens efficacior, ac deinde. Concipiunt Nouembri menſe, vt Martio pariant turgeſcentibus virgultis, aliquando anniculę, ſemper bimę, *a* in trimatu inutiles. Pariunt octonis annis. Abortus frigori obnoxius. Oculos ſuffuſos capra iunci puncto ſanguine exonerat, caper rubi. Solertiam eius animalis Mutianus viſam ſibi prodidit in ponte prætenui, duabus obuiis è diuerſo: cùm circumactum anguſtiæ non caperent, nec reciprocationem longitudo in exilitate cæca, torrente rapido minaciter ſubterfluente, alteram decubuiſſe, atque ita alteram proculcatæ ſupergreſſam. Mares quàm maximè ſimos: longis *b* auriculis infractis, armis quàm villoſiſſimis probant. Fœminarum generoſitatis inſigne, laciniæ corporibus è ceruice binæ dependentes. Non omnibus cornua: ſed quibus ſunt, in his & indicia annorum per incrementa nodorum. Mutilis lactis maior vbertas. Auribus eas ſpirare, non naribus, nec vnquam febri carere, Archelaus autor eſt: ideo fortaſſis anima his, quàm ouibus, ardentior, calidioréſque concubitus. Tradunt & noctu non minùs cernere quàm interdiu: ideo ſi caprinum iecur veſcātur, reſtitui veſpertinam aciem his, quos Nyctalopas vocant. In Cilicia, circáque Syrtes villo tonſili veſtiuntur. Capras in occaſum decliui Sole, in paſcuis negant contueri inter ſeſe, ſed auerſas iacere: reliquis autem horis aduerſas, & inter cognationes. Dependet omnium mento villus, quem aruncum vocant: hoc ſi quis apprehenſam ex grege vnam trahat cæteræ ſtupentes ſpectant. id etiam euenire, cùm quādam herbam aliquam ex eis momorderit. Morſus earū arbori exitialis. Oliuam lambendo

a *Legendum* In trimatu vtiles, *adſti pulante Columella lib. 7. cap. 6. & Palladio li. 12. tit. 12.*

b aurib. *Tol.*

lambendo quoque ſterilem faciunt, eáque ex cauſa Mineruæ non immolantur.

De ſuibus & natura earum. CAP. LI.

SVilli pecoris admiſſura à Fauonio ad æquinoxium vernum, ætatis viij. menſe, quibuſdam in locis etiam iiij. vſque ad vij. annũ. Partus bis anno: tempus vtero iiij. menſium: numerus fœcunditatis ad vicenos: ſed educare tam multos nequeunt. Diebus x. circa brumã ſtatim dentatos naſci, Nigidius tradit. Implentur vno coitu, qui & geminatur propter facilitatem abortiendi. Remedium, ne prima ſubatione, neque ante flaccidas aures coitus fiat. Mares non vltra trimatum generant. Fœminæ ſenectute feſſæ, cubantes coeunt. Comeſſi fœtus his, nõ eſt prodigium. Suis fœtus ſacrificio *a* die quinto purus eſt, pecoris die octauo, bouis xxx. Coruncanus ruminales hoſtias donec bidentes fierent puras negauit. Suem oculo amiſſo putant citò extingui: alioqui vita ad xv. annos quibuſdã & vicenos. Verùm efferantur, & aliàs obnoxium genus morbis, anginæ maximè, & ſtrumæ. Index ſuis inualidæ, cruor in radice ſetæ dorſo euulſæ, caput obliquum in inceſſu. Penuriam lactis præpingues ſentiunt, & primo fœtu minus ſunt numeroſæ. In luto volutatio generi grata. Intorta cauda id etiã notatum, facilius litare, in dexterum, quàm in læuũ detorta. Pingueſcũt lx. diebus, ſed magis tridui inedia ſaginatione orſa. Animalium hoc maximè brutum, animámque ei pro ſale datã non illepidè exiſtimabatur. Compertum *b* agnitam vocem ſuarij furto abactis, merſóque nauigio inclinatione lateris vnius remeaſſe. Quin & duces in vrbe forum nundinarium domóſq; petere di-

a nonnulli Decimo die, *legere malunt quã* quinto *ex Varr. lib. 2. cap. 4.*

b agnitavoce ſu. fur. abactos ſub merſo nauigio *Vet.*

ſcunt: & feri ſapiunt veſtigia palude confundere, vrina fugam leuare. Caſtrantur fœminæ quoque ſicuti cameli, poſt bidui inediam, ſuſpenſæ *a* pernis primoribus, vulua reciſa: celerius ita pingueſcunt. Adhibetur & ars iecori fœminarum: ſicut anſerum, inuentum M. Apicij, fico carica ſaginatis, ac *b* ſatie necatis repentè mulſi potu dato. Neque alio ex animali numeroſior materia ganeæ: quinquaginta propè ſapores, cùm cæteris ſinguli. Hinc Cenſoriarum legum paginæ, interdictáque cœnis abdomina, glandia, teſticuli, vuluæ, ſincipita verrina, vt tamen Publij Mimorum Poetæ cœna, poſtquam ſeruitutem exuerat, nulla me moretur ſine abdomine, etiam vocabulo ſuminis ab eo impoſito. Placuere autem & feri ſues. Iam Catonis Cenſoris orationes aprugnum exprobrant callum. In tres tamen partes diuiſo, media ponebatur lumbus aprugnus appellata. Solidum aprum Romanorum primus in epulis appoſuit P. Seruilius Rullus, pater eius Rulli, qui Ciceronis Conſulatu legem agrariam promulgauit. Tam propinqua origo nunc quotidianæ rei eſt. Et hoc Annales notarũt, horum ſcilicet ad emendationem morũm: quibus notata quidem cœna, ſed in principio, bini terníq; pariter mãdantur apri.

a *Hic nonnulli* poſterioribus pernis, *legere malint, quàm* prioribus. *ex Ariſt. lib. 9. hiſt. cap. vl.*

b ſiti *Dal.*

De viuariis beſtiarum. CAP. LII.

Viuaria harum cæterorúmque ſylueſtrium, primus togati generis inuenit Fuluius Lippinus, qui in Tarquinienſi feras paſcere inſtituit. Nec diu imitatores defuere L. Lucullus, & Q. Hortenſius. Sues feræ ſemel anno gignunt. Maribus in coitu plurima aſperitas. Tunc inter ſe dimicant, indurantes attritu arborũ coſtas, lutóque ſe *c* tergorantes. Fœminæ in partu aſperio-

c ſtercorantes *M. Tol.* lutóq; ſeſe thoracãtes *Pint.*

aſperiores, & ferè ſimiliter in omni genere beſtiarum. Apris maribus, non niſi anniculis generatio. In India cubitales dentium flexus gemini ex roſtro totidem à fronte ceu vituli cornua, exeunt. Pilus æreo *a* ſimilis agreſtibus, cæteris niger. At in Arabia ſuillum genus non viuit.

a ſimilis, agreſtib. cæteris. *Dal.*

De ſemiferis animalibus. CAP. LIII.

IN nullo genere æquè facilis miſtura cum fero, qualiter natos antiqui hybridas vocabant ſeu ſemiferos, ad homines quoque vt in C. Antonium Ciceronis in Conſulatu collegam appellatione tranſlata. Non in ſuibus tantùm, ſed in omnibus quoque animalibus, cuiuſcunque generis vllum eſt placidum, eiuſdem inuenitur & ferum, vtpote cùm hominum etiam ſylueſtrium tot genera prædicta ſint. Capræ tamen in plurimas ſimilitudines transfigurantur. Sunt capreæ, ſunt rupicapræ, ſunt ibices pernicitatis mirandæ, quanquam onerato capite vaſtis cornibus, gladiorúmque vaginis: in hæc ſe librant, vt tormento aliquo rotati in petras, potiſſimùm è monte aliquo in alium *b* tranſilire quærentes, atque recuſſu perniciùs, quò libuerit, exultant. Sunt & oryges, ſoli quibuſdam dicti contrario pilo veſtiri, & ad caput verſo. Sunt & damæ, & pygargi, & ſtrepſicerotes, multáque alia haud diſſimilia. Sed illa Alpes, hæc tranſmarini ſitus mittunt.

b trãſitum quærentes, æquè recurſu pernici quò libuit. *Pint.*

De ſimiis. CAP. LIIII.

SImiarum quoque genera hominis figuræ proxima caudis inter ſe diſtinguuntur. Mira ſolertia, viſco inungi, laqueíſque calceari imitatione venantium tradunt. Mutianus & latrunculis luſiſſe fictis cera, nuces viſi diſtin-

guere: Luna caua triſtes eſſe quibus in eo genere cauda ſit, *a* nouam exulatione adorare: nam defectum ſiderum & cæteræ pauent quadrupedes. Simiarum generi præcipua erga fœtum affectio. Geſtant catulos, quos manſuefactæ intra domos peperere, omnibus demonſtrant, tractaríque gaudent, ſimiles gratulationem intelligentis. Itaque magna ex parte complectendo necant. Efferatior cynocephalis natura, ſicut mitiſſima Satyris, & Sphingibus. Callitriches toto penè aſpectu differunt: barba eſt in facie, cauda latè fuſa primori parte. Hoc animal negatur viuere in alio quàm in Æthiopiæ, quo gignitur, cælo.

a noua exultationem adoriri.

De leporibus, & cuniculis. CAP. LV.

ET leporum plura ſunt genera: in Alpibus candidi, quibus hybernis menſibus pro cibatu niuem credunt eſſe: certè liqueſcente ea rutileſcunt annis omnibus: & eſt alioqui animal intolerandi rigoris alumnum. Leporum generis ſunt & quos Hiſpania cuniculos appellat fœcũditatis innumeræ, famémque Balearibus inſulis, populatis meſſibus afferentes. Fœtus ventre exectos vel vberibus ablatos non repurgatis interaneis, gratiſſimo in cibatu habent: laurices vocant. Certum eſt, Balearicos aduerſus prouentum eorum auxilium militare à Diuo Auguſto petiſſe. Magna propter venatum cum viuerris gratia eſt. Iniiciunt eas in ſpecus, qui ſunt multifores in terra vnde & nomen animali: atque ita eiectos ſupernè capiunt. Archelaus autor eſt, quot ſint corporis cauernæ ad excrementa lepori, totidem annos eſſe ætatis. Varius certè numerus reperitur. Idem vtranque vim ſin-

ſingulis ineſſe, ac ſine mare æquè gignere. Benigna circa hoc natura, innocua & eſculenta animalia fœcunda generauit. Lepus omnium prædæ naſcens, ſolus præter daſypodem ſuperfœtat, aliud educans, aliud in vtero pilis veſtitum, aliud implume, aliud inchoatum gerens pariter. Necnon & veſtes leporino pilo facere, tentatum eſt, tactu non perinde molli, vt in cute, propter breuitatem *a* pilis dilabidas.

a pilo labili *Vet.* pili delebilis vſu *Pin.*

De ſemiferis. CAP. LVI.

HI manſueſcunt rarò, cùm feri dici iure non poſſint. Complura namque ſunt nec placida nec fera, ſed mediæ inter vtrunque naturæ, vt in volucribus, hirundines, apes, in mari delphini.

De muribus & gliribus. CAP. LVII.

QVo in genere multi & hos incolas domuum poſuere mures, haud ſpernendum in oſtentis etiam publicis animal. Arroſis Lauinij clypeis argenteis. Marſicum portendêre bellum: Carboni Imperatori apud Cluſium faſciis quibus in calceatu vtebatur, exitium. Plura eorum genera in Cyrenaica regione, alij lata fronte, alij acuta, alij herinaceorum genere pungentibus pilis. Theophraſtus autor eſt, in Gyaro inſula cum incolas fugaſſent, ferrum quoque roſiſſe eos, id quod natura quadam & ad Chalybas facere in ferrariis officinis. Aurariis quidem in metallis, ob hoc aluos eorum excidi, ſemperque *b* furtam id deprehendi: tantam eſſe dulcedinem furandi. Væniſſe murem CC. nummis, Caſilinum obſidente Annibale: eúmque qui vendiderat fame interiſſe, emptorem vixiſſe, Annales tradunt. Cùm can-

b infartum id *Pint.*

didi prouenere, lætum faciunt oſtentum. Nam ſoricum occentu dirimi auſpicia, Annales refertos habemus. Sorices & ipſos hyeme condi, autor eſt Nigidius, ſicut glires: quos Cenſoriæ leges, princépſque M. Scaurus in conſulatu, non alio modo cœnis ademere, quam conchylia aut ex alio orbe conuectas aues. Semiferum & ipſum animal, cui viuaria in doliis idem qui apris, inſtituit. Qua In re notatum: non congregari, niſi po ulares eiuſdem ſyluæ: & ſi miſceantur, alienigenæ, amne vel monte diſcreti, interire dimicando. Genitores ſuos feſſos ſenecta, alunt inſigni pietate. *a* Senium finitur hyberna quiete. Conditi enim & hi cubant rurſus æſtate *b* iuueneſcunt ſimili & nitelis quiete.

a ſomnus *Pint. ex Oppiano.*
b viueſcunt *Pint.*

Quæ animalia quibus locis non ſint.
CAP. LVIII.

MIrum, rerum naturam, non ſolùm alia aliis dediſſe terris animalia, ſed in eodem quoque ſitu quædam aliquibus locis negaſſe. In Mæſia ſylua Italiæ, non niſi in parte reperiuntur hi glires. In *c* Lycia dorcades non tranſeunt montes Syris vicinos: onagri montem qui Cappadociam à Cilicia diuidit. In Helleſponto in alienos fines non commeant cerui: & circa Arginuſſam *d* Elatum montem non excedunt, auribus etiam in monte fiſſis. In *e* Poroſelene inſula viam muſtelæ non tranſeunt: in Bœotiæ Lebadia illatæ ſolum ipſum fugiunt. quæ iuxtà in Orchomeno tota arua ſubruunt, talpæ, quarum è pellibus cubicularia vidimus ſtragula. Adeò ne religio quidem à portentis ſummouet delicias. In Itha-

c Cilicia *Pint.*
d Elephum *Par. & Lõg. & Strab. & Ptol.*
e Pordoſelene inſula viciniam *Parm.*

ca

ea lepores illati moriuntur, extremis quidem in litoribus: in Ebuſo cuniculi non ſunt, ſcatent in Hiſpania Balearibúſque. Cyrenis mutæ fuere ranæ, illatis è continente vocalibus durat genus earum. Mutæ ſunt etiam *a* nunc in Seripho inſula. Eædem aliò tranſlatæ canunt: quod accidere & in lacu Theſſaliæ Sicendo tradunt. In Italia muribus araneis venenatus eſt morſus: eoſdem vlterior Apennino regio non habet. Iidem vbicunque ſint, orbitam ſi tranſiere moriuntur. In Olympo Macedoniæ monte non ſunt lupi, nec in Creta inſula. Ibi quidem non vulpes, vrſive, atque omnino nullum maleficum animal, præter phalangium: aranei id genus, de quo dicemus ſuo loco. Mirabilius, in eadem inſula ceruos, præterquam in Cydoniatarum regione, non eſſe: item apros, & *b* attagenas, herinaceos: in Africa autem nec apros, nec ceruos, nec capreas, nec vrſos.

a nunc cicadæ in *Par.*

b τὸ attagenas *Pint.* expungit.

Quæ aduenis noceant. CAP. LIX.

IAm quædam animalia indigenis innoxia, aduenas interimunt: ſicut ſerpentes *c* parui in Tirynthe, quos terras naſci proditur. Item in Syria angues, circa Euphratis maximè ripas, dormientes Syros non attingunt: aut etiam ſi calcati momordere, non ſentiuntur malefica: aliis cuiuſcunque gentis infeſti, auidè & cum cruciatu exanimantes: quamobrem & Syri non necant eos. Contrà in Latmo Cariæ monte Ariſtoteles tradit à ſcorpionibus hoſpites non lædi, indigenas interimi. Sed reliquorum quoque animalium, *d* & præter terreſtria, indicemus genera.

c parcũt in Myrinthe.

d & præterea terreſtriũ dicemus genera *Ch.*

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIAE Liber IX.

De aquatilium natura. CAPVT I.

a quodãcõſortio *Vet.* & *Pint.*

ANIMALIVM, quæ terreſtria appellauimus, hominum *a* quadam conſortione degentia, indicata natura eſt. Ex reliquis minimas eſſe volucres conuenit. Quamobrem prius æquorum, amnium ſtagnorúmque dicentur.

Quare in mari maxima animalia.

CAP. II.

b nutrimẽto *Vet. Man.*

SVnt autem complura in iis, maiora etiam terreſtribus. Cauſa euidens, humoris luxuria. Alia ſors alitum, quibus vita pendentibus. In mari autem tam latè ſupino, mollique ac fertili *b* accremento, accipiẽte cauſas genitales è ſublimi, ſempérque pariente natura, pleraque etiam monſtrifica reperiuntur, perplexis & in ſemet aliter atque aliter nunc flatu, nunc fluctu conuolutis ſeminibus atque principiis: vt vera fiat vulgi opinio, quicquid naſcatur in parte naturæ vlla, & in mari eſſe prætérque multa, quæ nuſquam alibi. Rerum quidem non ſolùm animalium ſimulachra eſſe, licet intelligere intuentibus vuam, gladium, ſerras, cucumim verò & colore & odore ſimilem: quò minùs miremur equorum capita in tam paruis eminere cochleis.

De

De Indici maris belluis. CAP. III.

PLurima autem & maxima in Indico mari animalia, è quibus balenæ quaternûm iugerum, priſtes ducenûm cubitorum, quippe vbi locuſtæ quaterna cubita impleant: anguillæ quoque in Gange amne tricenos pedes. Sed in mari belluæ circa ſolſtitia maximè viſuntur. Tunc illic ruunt turbines, tunc imbres, tunc deiectæ montium iugis procellæ ab imo vertunt maria, pulſatáſque ex profundo belluas cum fluctibus voluunt, & aliàs tãta thynnorum multitudine, vt Magni Alexandri claſſis haud alio modo, quàm hoſtium acie obuia contrariũ agmen aduerſa fronte direxerit: aliter ſparſis non erat euadere: non voce, non ſonitu, non ictu, ſed fragore terrentur, nec niſi ruina turbantur, Cadara appellatur Rubri maris peninſula ingens. Huius obiectu vaſtus efficitur ſinus, xij. dierum & noctium remigio enauigatus Ptolemæo regi, quando nullius auræ recipit afflatum. Huius loci quiete præcipua ad immobilium magnitudinem belluæ adoleſcunt. *a* Gedroſos, qui Arbin amnem accolunt, Alexandri Magni claſſium præfecti prodidere, in domibus fores maxillis belluarum facere: oſſibus tecta contignare, ex quibus multa quadrigenûm cubitorum longitudinis reperta. Exeunt & pecori ſimiles belluæ ibi in terram, paſtæque radices fruticum remeant: & quædam equorum, aſinorum, taurorum capitibus, quæ depaſcuntur ſata.

a Gedroſi cui Ar. am. ac. Al. Mag cl. præfecto. *M*.

Quæ in Oceano quoque maxima.
CAP. IIII.

MAximum animal in Indico mari priſtis & balæna eſt: in Gallico Oceano phyſeter,

ingentis columnæ modo ſe attollens, altiórque nauium velis diluuiem quandam eructās. In Gaditano Oceano arbor in tantum vaſtis diſpenſa ramis, vt ex ea cauſa fretum nunquam intraſſe credatur. Apparent & rotæ appellatæ à ſimilitudine, quaternis diſtinctæ radiis, modiolos earum oculis duobus vtrinque claudentibus.

De Tritonum & Nereidum, & elephantorum marinorum figuris. CAP. V.

Tiberio principi nunciauit Oliſſipponenſium legatio ob id miſſa, viſum auditúmque in quodam ſpecu concha canentem Tritonem, qua noſcitur, forma & Nereidum *a* falſa non eſt, *b* ſquamis modò hiſpido corpore, *c* etiam qua humanam effigiem habent. Nāque hæc in eodem ſpectata litore eſt, cuius morientis etiam gannitum triſtem accolæ audiuere longè. Et Diuo Auguſto legatus: Galliæ complures in litore apparere exanimes Nereidas ſcripſit. Autores habeo in equeſtri ordine ſplendentes, viſum ab his in Gaditano Oceano marinum hominem, toto corpore abſoluta ſimilitudine: aſcendere eum nauigia nocturnis temporibus, ſtatímque degrauari, quas inſederit partes: & ſi diutius permaneat, etiam mergi. Tiberio principe, contra Lugdunenſis prouinciæ litus in inſula ſimul trecentas amplius belluas reciprocans deſtituit Oceanus, miræ varietatis & magnitudinis, nec pauciores in Santonum litore: intérque reliquas elephantos & arietes, candore tantùm cornibus aſſimulatis, Nereidas verò multas Turanius prodidit, expulſam belluam in Gaditana litora, cuius inter duas pinnas vltimæ caudæ cubita ſexdecim fuiſſent, dentes eius

a opinio nō eſt *M.*
b ſq.m.h.c. vt in aqua humana effigiem habente *Pin.*
c etiam in quo *Vet.*

eiuſdem cxx. maximi dodrantium menſura, minimi ſemipedum. Belluæ, cui dicebatur expoſita fuiſſe Andromeda, oſſa Romæ apportata ex oppido Iudææ Ioppe, oſtendit inter reliqua miracula in Ædilitate ſua M. Scaurus longitudine pedum xl. altitudine coſtarum Indicos elephantos excedente, ſpinæ craſſitudine ſeſquipedali.

De balænis & orcis.

CAP. VI.

BAlænæ & in noſtra maria penetrant. In Gaditano Oceano non ante brumam conſpici eas tradunt, condi autem *a* ſtatis temporibus in quodam ſinu placido & capaci, mirè gaudentes ibi parere. Hoc ſcire orcas, infeſtam his belluam, & cuius imago nulla repræſentatione exprimi poſſit alia, quàm carnis immenſæ dentibus truculentæ. Irrumpunt ergo in ſecreta, ac vitulos earum, *b* & fœtas, vel etiamnum grauidas lancinant morſu, incuſſæque ceu Liburnicarum roſtris fodiunt. *c* Illa ad flexum immobiles, ad repugnandum inertes, & pondere ſuo oneratæ, tunc quidem & vtero graues, pariendíve pœnis inualidæ, ſolum auxilium nouere in altum profugere, & ſe toto defendere Oceano. Contrà, orcæ occurrere laborant ſeſéque opponere: & *d* cautium anguſtiis trucidare, in vada vrgere, ſaxis illidere. Spectantur ea prælia ceu mari ipſo ſibi irato, nullis in ſinu ventis fluctibus verò ad anhelitus ictúſque, quantos nulli turbines voluunt. Orca & in portu Oſtienſi viſa eſt, oppugnata à Claudio principe. Venerat tunc exædificante eo portum, inuitata naufragiis tergorum aduectorum è Gallia, ſatiánſque ſe per complu-

a æſtatis *M.*

b aut fœtus *M.* aut fœtas *Ch.*

c Illæ

d impactas ang. tru. *Pint.*

res dies, alueum in vado ſulcauerat, accumulata fluctibus in tantum, vt circumagi nullo modo poſſet: & dum ſaginam perſequitur, in litus fluctibus propulſa, emineret dorſo multum ſupra aquas carinæ vice inuerſæ. Prætendi iuſſit Cæſar plagas multiplices inter *a* ora portus: profectúſque ipſe cum prætorianis cohortibus populo Romano ſpectaculum præbuit, lanceas congerente milite è nauigiis aſſultantibus, quorum vnum mergi vidimus, reflatu belluæ oppletum vnda. Ora balænæ habent in frontibus: ideóque ſumma aqua natantes, in ſublime nimbos efflant.

a oras

Anſpirent piſces, an dormiant. CAP. VII.

SPirant autem confeſſione omnium & pauciſſima *b* alia in mari, quæ internorum viſcerum pulmonem habent; quoniam ſine eo nullum animal putatur ſpirare: nec piſcium branchias habentes, anhelitũ reddere, ac per vices recipere exiſtimant quorum hæc opinio eſt: nec multa alia genera etiam branchiis carentia: in qua ſententia fuiſſe Ariſtotelem video, & multis perſuaſiſſe doctrinæ indaginibus. Nec me protinus huic opinioni eorum accedere haud diſſimulo: quoniam & pulmonum vice aliis poſſunt alia ſpirabilia ineſſe viſcera, ita volente natura: ſicut & pro ſanguine eſt multis alius humor. In aquas quidem penetrare vitalem hunc halitum quis miretur, qui etiam reddi ab his eum cernat: & in terras quoque tanto ſpiſſiorem naturæ partem, penetrare, argumento animalium quæ ſemper defoſſa viuunt, ceu talpæ? Accedunt apud me *c* certè efficacia, vt credam etiam omnia in aquis ſpirare naturæ ſuæ ſorte: primùm ſæpè adnotata piſcium æſtiuo

b alta, ideſt educata. Ch.

c certæ effi cagia. Vet.

salore

calore quædam anhelatio, & alia tranquillo velut oſcitatio: ipſorum quoque, qui ſunt in aduerſa opinione de ſomno piſcium confeſſio. Quis enim ſine reſpiratione ſomno locus? Præterea bullantium aquarũ ſufflatio, Lunæque effectu concharum quoque corpora augeſcentia. Super omnia eſſe auditum odoratũ piſcibus, nõ erit dubiũ, ex aëris vtrunque materia. Odorem quidem non aliud, quàm infectum aera, intelligi poſſe. Quamobrem de his opinetur, vt cuique libitum erit. Branchiæ nõ ſunt balænis, nec delphinis. Hæc duo genera fiſtulis ſpirant, quæ ad pulmonẽ pertinent, balænis à fronte, delphinis à dorſo. Et vituli marini, quos vocant phocas, ſpirant ac dormiunt in terra: Idẽ teſtudines: de quibus mox plura.

De Delphinis. CAP. VIII.

VElociſſimũ omniũ animalium, non ſolùm marinorum, eſt delphinus, ocyor volucre, ocyor telo: ac niſi multùm infra roſtrum os illi foret medio penè in ventre, nullus piſcium celeritatẽ eius euaderet. Sed affert moram prouidentia naturæ, quia niſi reſupini atque conuerſi non corripiunt: quæ cauſa præcipuè velocitatem eorũ oſtendit. Nam cùm fame conciti, fugientem in vada ima perſecuti piſcem, diutiùs ſpiritum continuere, vt arcu emiſſi, ad reſpirandum emicant: tantáque vi exiliunt, vt plerunque vela nauium tranſuolent. Agunt a ferè coniugia: pariunt catulos decimo menſe, æſtiuo tempore, interim & binos: nutriunt vberibus, ſicut balæna: atque etiã geſtant fœtus infantia infirmos. Quin & adultos diu comitantur, magna erga partum charitate. Adoleſcunt celeriter, decem annis putantur ad a vera coniugia.

ſummam magnitudinem peruenire: viuunt & tricenis, quod cognitum præciſa cauda in experimentum. Abduntur tricenis diebus circa Canis ortum, occultantúrque incognito modo: quod eo magis mirum eſt, ſi ſpirare in aqua nequeunt. Solent in terram erumpere incerta de cauſa: *a* & ſtatim tellure tacta moriũtur, multóque ocyus fiſtula clauſa. Lingua eſt his contra naturam aquatilium mobilis, breuis atque lata, haud differẽs ſuillæ. Pro voce gemitus humano ſimilis, dorſum repandũ, roſtrum ſimum. Qua de cauſa nomen Simonis omnes miro modo agnoſcunt, malúntque ita appellari. Delphinus non homini tantùm amicum animal, verùm & muſicæ arti, mulcetur ſymphoniæ cantu, & præcipuè hydrauli ſono. Hominem non expaueſcit, vt alienum: obuiam nauigiis venit, alludit exultans, certat etiam, & quamuis plena præterit vela. Diuo Auguſto principe Lucrinum lacum inuectus pauperis cuiuſdam puerum, ex Baiano Puteolos in ludum literarium itantem, cum Meridiano immorans appellatum eum Simonis nomine, ſæpiùs fragmentis panis, quem ob id ferebat, allexiſſet, miro amore dilexit. Pigeret referre, ni res Mecœnatis, & *b* Flauiani & Flauij Alfij, multorúmque eſſet literis mandata. Quocunque diei tempore inclamatus à puero, quãuis occultus atque abditus, ex imo aduolabat: paſtúſque è manu præbebat aſcenſuro dorſum, pinnæ aculeos velut vagina condens: receptúmque Puteolos per magnum æquor in ludum ferebat, ſimili modo reuehens pluribus annis, donec morbo extincto puero, ſubinde ad conſuetum locum ventitans, triſtis & mœrenti ſimilis, ipſe quoque (quod nemo dubi

a nec ſtatim *Pint.*

b Fabiani.

dubitaret) deſiderio expirauit. Alius intra hos annos in Africo litore Hipponis Diarrhyti ſimili modo ex hominis manu veſcens, præbénſque ſe tractandum, & alludens natantibus impoſitóſque portans, vnguento peruncttus à Flauiano Proconſule Africæ, & ſopitus, (vt apparuit) odoris nouitate, fluctuatúſq; ſimilis exanimi, caruit hominum conuerſatione, vt iniuria fugatus, per aliquot menſes: mox reuerſus in eodem miraculo fuit. Iniuriæ poteſtatum inhoſpitales ad viſendum venientium, Hipponenſes in necem eius compulerunt. Ante hæc ſimilia de puero in Iaſſo vrbe memorantur, cuius amore ſpectatus longo tempore, dum abeuntem in litus auidè ſequitur, in harenam inuectus expirauit. Puerum Alexander Magnus Babylone Neptuni ſacerdotio præfecit, amorem illum numinis propitij fuiſſe interpretatus. In eadem vrbe Iaſſo Egeſidemus ſcribit & alium puerum Hermiam nomine, ſimiliter maria perequitantem, cùm repentinæ procellæ fluctibus exanimatus eſſet, relatũ: delphinúmque cauſam leti fatẽtem non reuerſum in maria, atque in ſicco expiraſſe. Hoc idẽ & Naupacti accidiſſe Theophraſtus tradit. Nec modus exẽplorum. Eadẽ Amphilochi & Tarentini de pueris delphiníſque narrant. Quæ faciunt, vt credatur Arionẽ quoque citharœdicæ artis interficere nautis in mari parantibus, ad intercipiendos eius quæſtus, eblanditum, vt priùs caneret cithara, congregatis cantu delphinis, cùm ſe iecißet in mare, exceptum ab vno Tænarum in litus peruectũ. Eſt prouinciæ Narbonenſis & in Nemauſienſi agro ſtagnũ Laterra appellatũ, vbi cũ homine delphini ſocietate piſcantur. Innumera

vis mugilum ſtato tempore anguſtis faucibus ſtagni in mare erumpit, obſeruata æſtus reciprocatione. Qua de cauſa prætendi non queũt retia, *a* molem ponderis vllo modo tolerent, etiamſi non ſolertia inſidietur tempori. Simili ratione in altum protinus tendunt, quod vicino gurgite efficitur, locúmque ſolum pandendis retibus habilẽ effugere feſtinat. quod vbi animaduertêre piſcãtes, (concurrit autem multitudo temporis gnara, & magis etiã voluptatis huius auida,) totúſque populus è litore quanto poteſt clamore conciet Simonem ad ſpectaculi euentum. Celeriter delphini exaudiunt deſideria. Aquilonum flatu vocem proſequente, Auſtro verò tardius ex aduerſo referente. Sed tum quoque improuiſo in auxilium aduolãt. Properè apparet acies, quæ protinus diſponitur *b* in loco, vbi coniectus eſt, pugna opponente ſeſe ab alto: trepidóſque in vada vrgent. Tum piſcatores circundant retia, furciſque ſubleuant: mugilum nihilominus velocitas tranſilit. At illos excipiunt delphini, & occidiſſe ad præſens contenti, cibos in victoriam differunt. Opere prælium feruet, includíque retibus ſe fortiſſimè vrgentes gaudent: ac ne idipſum fugam hoſtium ſtimulet, inter nauigia & retia, natantéſue homines ita ſenſim elabuntur, vt exitus non appareat. Saltu, *c* quod eſt aliàs blandiſſimum his, nullus conatur euadere, ni ſummittantur ſibi retia. Egreſſus protinus ante vallum prælia tur. Ita peracta captura, *d* quos interemere, diripiũt. Sed enixioris operæ, quàm in vnius diei præmium, conſcij ſibi, opperiuntur in poſterum: nec piſcibus tantùm, ſed intrita panis è vino ſatiantur. Quæ de eodem genere piſcãdi in

a aquæ mo lis pôdera vllo modo toleratura.

b in loco vbi cõſerta eſt pugna opponunt ſeſe ab alto. *Pint.*

c qui eſt aliàs validiſſimus his.

d æquo interim iure. *Pint.*

in Iaſſio ſinu Mutianus tradit, hoc differunt. quòd vltrò neque inclamati præſtò ſint, partéſque è manibus accipiant, & ſuum quæque cymba è delphinis ſociũ habeat, quamuis noctu,& ad faces. Ipſi quoque inter ſe publica eſt ſocietas. Capto à rege Cariæ, alligatóque in portu delphino, ingens reliquorum conuenit multitudo, mœſtitia quadam, quæ poſſet intelligi, miſerationem petens, donec dimitti rex eum iuſſit. Quin & paruos ſemper aliquis grandior comitatur, vt cuſtos. Conſpectíque ſunt iam defunctum portantes, ne laceraretur à belluis.

De turſionibus. CAP. IX.

DElphinorum ſimilitudinem habent, qui vocantur turſiones. Diſtant & triſtitia quidem aſpectus: abeſt enim illa laſciuia, maximè tamen roſtris canicularum maleficentiæ aſſimilari.

De teſtudinibus, & quomodo capiantur. CAP. X.

TEſtudines tantæ magnitudinis Indicum mare emittit, vt ſingularum ſuperficie habitabiles caſas integãt: atque inter inſulas Rubri præcipuè maris his nauigant cymbis. Capiuntur multis quidem modis, ſed maximè euectæ in ſumma pelagi antemeridiano tempore blandito, eminente toto dorſo per tranquilla fluitantes: quæ voluptas liberè ſpirandi, intantum fallit oblitas ſui, vt Solis vapore ſiccato cortice, non queant mergi, inuitæque fluitent, opportunæ venantium prædæ. Ferunt & paſtum egreſſas noctu, auidéque ſaturatas laſſari: atque vt remearint matutino, ſumma in aqua obdormiſcere: id prodi ſtertentiũ ſonitu, túmque leuiter capi. Adnatare enim ſin-

gulis ternos, à duobus in dorſum verti, à tertio laqueum inijci ſupinæ, atque ita ad terram à pluribus trahi. In Phœnicio mari haud vlla difficultate capiuntur, vltróque veniunt ſtato tempore anni in amnem Eleutherum effuſa multitudine. Dentes non ſunt teſtudini, ſed roſtri margines acuti, ſuperna parte inferiorē claudente pyxidum modo. In mari conchyliis viuunt, tanta oris duritia, vt lapides comminuant. In *a* terram egreſſæ, in herbis pariunt oua, auium ouis ſimilia, ad centena numero. Eáque defoſſa extra aquas, & cooperta terra, ac pauita pectore & complanata, incubant noctibus. *b* Educant fœtus annuo ſpatio. Quidam oculis ſpectando quoque oua foueri ab iis putant. Fœminam coitum fugere, donec mas feſtucam aliquam imponat auerſæ. Troglodytæ cornigeras habent, vt in lyra, annexis cornibus latis, ſed mobilibus, quorum in natando remigio ſe adiuuant: Celtium genus id vocatur eximiæ *c* teſtudinis, ſed raræ. Namque ſcopuli præacuti Chelonophagos terrent. Troglodytæ autem, ad quos adnatant, vt ſacras, adorant. Sunt & terreſtres, quæ ob id in operibus cherſinæ vocantur, in Africæ deſertis, qua parte maximè ſitiētibus harenis ſqualent, roſcido: vt creditur, humore viuētes. Neque aliud ibi animal prouenit.

a terram egreſſæ, herbis. Pariūt, *&c. Adſtipulatur huic lectioni Ariſt. hiſt. anim. li. 8. c. 2.*

b Educunt, i. excludūt.

c magnitudinis.

Quis primus teſtudines ſecare inſtituerit.

CAP. XX.

TEſtudinum putamina ſecare in laminas, lectóſque & repoſitoria his veſtire, Carbilius Pollio inſtituit, prodigi & ſagacis ad luxuriæ inſtrumenta ingenij.

Digeſtio aquatilium per ſpecies. CAP. XXI.

AQuatilium tegumēta plura ſunt. Alia co-

rio & pilo integuntur, vt vituli, & hippopotami. Alia corio tantùm, vt delphini: cortice, vt teſtudines: ſilicum duritia, vt oſtreæ & conchæ: cruſtis, vt locuſtæ: cruſtis & ſpinis, vt echini: ſquamis, vt piſces: aſpera cute, vt ſquatina, qua lignum & ebora poliuntur: molli, vt murænæ: alia nulla, vt polypi.

De vitulo marino.

CAP. XIII.

QVæ pilo veſtiuntur, animal pariũt, vt priſtis, balæna, vitulus. Hic parit in *a* terra pecudum more: ſecundo partus reddit initu. Canum modo cohæret: & parit *b* nunquam geminis plures: educat mammis fœtum. Non ante duodecimum diem deducit in mare, ex eo ſubinde aſſuefaciens. Interficiuntur difficulter, niſi capite eliſo, *c* Ipſis in ſomno mugitus: vnde nomen vituli. Accipiunt tamen diſciplinam, vocéque pariter & viſu populum ſalutant incondito fremitu: nomine vocati reſpõdent. Nullum animal grauiore ſomno premitur. Pinnis, quibus in mari vtuntur, humi quoque vice pedum ſerpunt. Pelles eorum etiam detractas corpori, ſenſum equorum retinere tradunt, ſempérque æſtu maris recedente inhorreſcere: prætereà dextræ pinnæ vim ſoporiferam ineſſe, ſomnóſque allicere ſubditam capiti.

a terra. Pecudũ more ſecundas partu reddit. Initu canũ. *Pint. ex Ariſt.*
b nonnunquã. *Pint. ex Ar. cap. 12. lib. 6.*
c *Vet. cod.* Ipſis in ſomno mugitus. *& meliùs etiã adſtipulante Ariſt.*

De piſcibus pilo carentibus, & quomodo pariant, & quot eorum genera.

CAP. XIIII.

PIlo carentium duo omnino animal pariũt, delphinus ac vipera. Piſcium ſpecies ſunt ſeptuaginta quatuor: præter cruſtis intecta, quæ ſunt triginta. De ſingulis aliàs dicemus. Nunc enim naturæ tractantur inſignium.

De nominibus & naturis multorum piſcium.

CAP. XV.

PRæcipua magnitudine thynni. Inuenimus talenta quindecim pependiſſe. Eiuſdem caudæ latitudinem duo cubita & palmum. Sunt & in quibuſdam amnibus haud minores, ſilurus in Nilo, eſox in Rheno, attilus in Pado, inertia pingueſcens, ad mille aliquando libras, catenato captus hamo, neo niſi boum iugis extractus. Atqui hunc minimus piſcis appellatus clupea, venam quandam eius in faucibus mira cupidine appetens, morſu exanimat. Silurus graſſatur, vbicunque eſt, omne animal appetens, equos natantes ſæpe demergens, præcipuè in Mœno Germaniæ amne *a* prope Liſboum. Et in Danubio mario extrahitur, porculo marino ſimillimus: & in Boryſthene memoratur præcipua magnitudo, nullis oſſibus ſpiníſve interſitis, carne prædulci. In Gange Indiæ plataniſtas vocant, roſtro delphini & cauda, magnitudine autem xv. cubitorum. In eodem eſſe Statius Seboſus haud modico miraculo affert, vermes branchiis binis lx. cubitorum, cæruleos, qui nomen à facie traxerũt. His tãtas eſſe vires, vt elephãtos ad potũ venientes, mordicus cõprehẽſa manu *b* eorũ abſtrahant. Thynni mares ſub vẽtre non habent pinnã. Intrãt *c* è magno mari Pontum verno tempore gregatim: nec alibi fœtificant. Cordyla appellatur partus, qui fœtas redeuntes in mare autumno comitatur. Limoſæ verò à ludo pelamides incipiunt vocari, & cũ annuũ exceſſere tẽpus, thynni. Hi membratim cæſi, ceruice & abdomine cõmendantur atque clidio, recenti duntaxat, & tum quoque graui ructu cætera parte plenis pulpamentis

a *T. protelis boum, & in Danubio Mario, &c. Vide annot. Dal.*

b deorſum. *Plin. ex Solino.*

c ex Ægæo *mari reponit Pint. aut ex pungit vocẽ* Magno.

ſale

ſale aſſeruantur. Melandrya vocantur, cæſis quernis aſſulis ſimillima. Viliſſima ex his,quæ caudæ proxima,quia pingui caret: probatiſſima,quæ faucibus:at in alio piſce circa caudam exercitiſſima. Pelamides in apolectos particulatímq; confectæ,in genera Cybiorum diſpartiuntur. Piſcium genus omne præcipua celeritate adoleſcit,maximè in Ponto. Cauſa, multitudo amnium dulces inferentium aquas. Amiam vocant, cuius incrementum ſingulis diebus intelligitur. Cum thynnis hæ & pelamides in Pontum ad dulciora pabula intrãt *a* gregatim cum ſuis quæpue ducibus,& primi omnium ſcombri, quibus eſt in aqua ſulphureus color,extrà,qui cæteris. Hiſpaniæ cetarias hi replent, thynnis non commeantibus. Sed in Pontũ nulla intrat beſtia piſcib.malefica,præter vitulos & paruos delphinos. Thynni dextra ripa intrant,exeunt læua. Id accidere exiſtimatur,quia dextro oraculo plus cernãt,*b* vtroq; natura hebete.Eſt in Euripo Thracij Boſphori,quo Propontis Euxino iungitur, in ipſis Eu ropã Aſiámq; ſeparãtis freti anguſtiis, ſaxũ miri cãdoris,à vado ad ſumma perlucẽs, iuxta Chalcedonem in latere Aſiæ. Huius aſpectu repentè territi, ſemper aduerſum Byzantij promontorium, ex ea cauſa appellatum Auricornu,præcipiti petunt agmine. Itaque omnis captura Byzantij eſt, magna Chalcedonis penuria, D. paſſ. medij interfluentis euripi. Opperiuntur autem Aquilonis flatum,vt ſecundo fluctũ exeant è Ponto: nec niſi *c* intrantes Pontũ,Byzantij capiuntur. Bruma nõ vagantur:vbicunque deprehenſi, vſque ad æquinoctium,ibi hybernant. Iidem ſæpe nauigia velis euntia comitantes,mira quadã dulce

a gregales ſuis quique ducib. *Pin. ex Ar. c.13. li.8.*

b altero vel ſiniſtro. *Pin. ex Ar.*

c intrantes portũ Byzantij. *Lyp.* infantes. tunc Byz.

dine per aliquot horarum ſpatia, & paſſuum millia à gubernaculis ſpectantur, ne tridente quidem in eo ſæpius iacto territi. Quidam eos qui hoc à thynnis faciant, pompilos vocant Multi in Propontide æſtiuant, Pontum nō intrant. Item ſoleæ, cùm rhombi intrent: nec ſepia eſt, cùm loligo reperiatur. Saxatilium, turdus & merula deſunt, ſicut conchylia, cùm oſtreæ abundent. Omnia autem hybernant in Ægæo. Intrantium Pontum ſoli non remeant trichiæ. Græcis enim in pleriſque nominibus vti par erit, quando aliis atque aliis eoſdē diuerſi appellauere tractus. Sed hi ſoli Iſtrum amnem ſubeunt: ex eo ſubterraneis eius venis in Adriaticum mare defluunt: itaque & illic deſcendentes, nec vnquam ſubeūtes è mari, viſuntur. Thynnorum captura eſt à Vergiliarum exortu ad Arcturi occaſum: reliquo tempore hyberno latent in gurgitibus imis, niſi tepore aliquo euocati, aut pleniluniis. Pingueſcunt & in tantum, vt dehiſcant. Vita longiſſima his biennio. Animal eſt paruum, ſcorpionis effigie, aranei magnitudine. *a* Hoc ſe & thynno, & ei qui gladius vocatur, crebrò delphini magnitudinem excedenti, ſub pinna affigit *b* aculeo: tantóque infeſtat dolore, vt in naues ſæpenumero exiliant. Quod & aliâs faciunt aliorum vim timentes, mugiles maximè, tam præcipuæ velocitatis, vt tranſuerſa nauigia interim ſuperiactent.

De auguriis & diuerſitate piſcium.

CAP. XVI.

SVnt & in hac parte naturæ auguria, ſunt & piſcibus præſcita. Siculo bello ambulante in litore Auguſto, piſcis è mari ad pedes eius exiliit: *c* quo argumento vates, ſpondere Neptu-

a hoc &, *ve.*
b aculeum, *Pint.*
c *Clarior eſt vetuſt. cod. lectio.* Quo argumēto vates reſpondere Neptunū patrem adoptante tū ſibi Sex. Pōpeio (tanta erat naualis rei gloria) ſub pedibus Cæſaris futuros qui maria illo tempore tenerēt.

Neptunum patrem, adoptato tũ ſibi Sex. Pompeio (tanta erat naualis rei gloria) ſub pedibus Cæſaris futuros, qui maria tempore illo tenerent. Piſcium fœminæ maiores, quàm mares. In quodam genere omnino non ſunt mares, ſicut in erythinis & chanis. Omnes enim ouis grauidæ capiuntur. Vagantur gregatim ferè cuiuſque generis ſquamoſi. Capiuntur ante Solis ortum: tum maximè piſcium fallitur viſus. Noctibus quidem illuſtribus æquè, quàm die cernunt. Aiunt & ſi iteretur gurges intereſſe capturæ: itaque plures ſecundo tractu capi, quàm primo. Guſtu olei maximè, dein modicis imbribus gaudent, aluntúrque. Quippe & harundines, quamuis in palude pro gnatæ, non tamen ſine imbre adoleſcunt: & aliâs vbicunque piſces in eadem aqua aſſidui, niſi appluat, exanimantur. Prægelidam hyemem omnes ſentiunt, ſed maximè qui lapidem habere in capite exiſtimantur, vt lupi, chromes, ſcienæ, pagri. Cùm aſperæ hyemes fuere, multi cæci capiuntur. Itaque his menſibus iacent ſpeluncis conditi, ſicut in terreſtrium genere retulimus. Maximè hippurus & coracinus, hyeme non capti, præterquàm ſtatis diebus paucis, & iiſdem ſemper: Item muræna & orphus, cõger, percæ, & ſaxatiles omnes. Terra quidẽ, hoc eſt vado mari excauato condi per hyemes torpedinẽ, pſittã, ſoleámq; tradunt. Quidã rurſus æſtus impatientia, mediis feruoribus ſexagenis diebus latent, vt glaucus, aſelli, auratæ. Fluuiatilium ſilurus Caniculæ exortu ſideratur, & aliâs fulgure ſopitur. Hoc & in mari accidere cyprino putãt. Et alioquin totum mare ſentit exortum eius ſideris: quod maximè in Boſphoro apparet. Algæ enim &

piſces ſuperferuntur,ab imo verſa omnia.

De mugili,& alijs piſcibus, & quòd non ijdem vbique placeant.

CAP. XVII.

MVgilum natura ridetur, in metu capite abſcondito, totos ſe occultari credentiũ. Iiſdem tamen tanta ſalacitas,vt in Phœnice & Narbonenſi prouincia coitũs tẽpore è viuariis marem linea longinqua per os ad branchias religata emiſſum in mare,eadémque linea retractum, fœminæ ſequantur ad litus, rurſúſque fœminam mares partus tempore. Apud antiquos piſcium nobiliſſimus habitus acipenſer,vnus omnium ſquamis ad os verſis, contra aquam nando meat: nullo nunc in honore eſt, quod quidem miror, cùm ſit rarus inuentu. Quidam eum elopem vocant. Poſtea præcipuam authoritatem fuiſſe lupo & aſellis, Cornelius Nepos,& Laberius poeta mimorum tradidere. Luporum laudatiſſimi qui appellantur lanati à candore mollitiáque carnis. Aſellorum duo genera, callariæ minores & bacchi,qui non niſi in alto capiuntur: ideo prælati prioribus. At in lupis in amne capti præferuntur. Nunc ſcaro datur principatus, qui ſolus piſcium dicitur ruminare, herbíſque veſci non aliis piſcibus,mari Carpathio maximè frequens. Promontorium Troadis Lecton ſponte nunquam tranſit. Inde aduectos Tiberio Claudio principe Optatus è libertis ei⁹ pręfectus claſſis,inter Oſtienſem & Campaniæ oram ſparſos diſſeminauit. Quinquennio ferè cura eſt adhibita, vt capti redderentur mari. Poſteà frequentes inueniũtur Italiæ in litore, non antè ibi capti. Admouítq; ſibi gula ſapores piſcibus ſatis, & nouũ incolam mari dedit,

ne

ne quis peregrinas aues Romæ parere miretur. Proxima eſt his menſa generis duntaxat muſtelarum, quas mirum dictu inter Alpes quoque lacus Rhætiæ Brigantinus æmulas marinis generat. Ex reliqua nobilitate & gratia maxima eſt & copia mullis, ſicut magnitudo modica: bináſque libras ponderis rarò admodum exuperant, nec in viuariis piſciníſque creſcunt. Septentrionalis tantùm hos & proxima Occidentis partæ non gignit Oceanus. Cæterò eorum genera plura. Nam & alga veſcuntur, & oſtreis, & limo, & aliorum piſcium carne: barba gemina inſigniuntur inferiori labro. Lutarium ex iis viliſſimi generis appellāt. Hunc ſemper comitatur ſargus nomine alius piſcis, & cœnū fodiente eos excitatum deuorat pabulum. Nec litoralibus gratia. Laudatiſſimi conchylium ſapiunt. Nomen his Feneſtella à colore mulleorum calciamentorum datum putat. Pariunt ter anno. His certè toties fœtura apparet. Mullum expirantem verſicolori quadam & numeroſa varietate ſpectari, proceres gulæ narrant, rubentium ſquamarum multiplici mutatione palleſcentem, vtique ſi vitrò ſpectetur incluſus. M. Apicius ad omne luxus ingenium mirus, in ſociorum garo (nam ea quoque res cognomen inuenit) necari eos præcellens putauit, atque è iecore eorum alecem excogitare prouocauit. Id enim eſt facilius dixiſſe, quàm quis vicerit. Aſinius Celer è Cōſularibus, hoc piſce prodigus, Caio principe vnum mercatus octo millibus nummùm: quæ reputatio aufert tranſuerſum animum ad contemplationem eorum, qui in cōqueſtione luxus coquos emi ſingulos pluris, quàm equos, quiritabant. At nunc coci trium

phorũ pretiis parantur, & coquorũ piſces. Nullúſq; propè iã mortalis æſtimatur pluris, quam qui peritiſſimè cenſum domini pergit.

De mullo, & coracino ſalpa, & ſalmone.

CAP. XVIII.

MVllum lxxx. librarum in mari Rubro captum Licinius Mutianus prodidit. Quãti mercatura cum luxuria, ſuburbanis litoribus inuentum? Eſt & hæc natura, vt alij alibi piſces principatum obtineant: coracinus in Ægypto: zeus idem faber appellatus. Gadibus: circa Ebuſum ſalpa, obſcœnus alibi, & qui nuſquam percoqui poſſit, niſi ferula verberatus in Aquitania ſalmo fluuiatilis marinis omnibus præfertur. Piſcium alij branchias multiplices habent, alij ſimplices, alij duplices. his aquam emittunt acceptam ore. Senectutis indicium ſquamarum duritia, quæ non ſunt omnibus ſimiles. Duo lacus Italiæ in radicibus Alpium, Larius & Verbanus appellantur, in quibus piſces omnibus annis Vergiliarum ortu exiſtunt ſquamis conſpicui crebris atque præacutis clauorum caligarium effigie: nec ampliùs, quàm circa eum menſem, viſuntur.

De exocœto. CAP. XIX.

MIratur & Arcadia ſuum exocœtum: appellatum ab eo, quòd in ſiccum ſomni cauſa exeat. Circa Clitorium vocalis hic traditur, & ſine branchijs: idem aliquibus Adonis dictus. Exeunt in terram, & qui marini mures vocantur, & polybi, & murænæ. Quin & in Indiæ fluminibus certum genus piſcium, ac deinde reſilit. *a* nam in ſtagna & amnes tranſeundi pleriſque euidẽs ratio eſt, vt tutò fœtus edant, quia non ſint ibi quę deuorent partus, fluctúſque minus ſæuiant. Has intelligi ab his cauſas, ſerua-

a nã ſtagna & am. trãſeunt plerique. Euidens. *Pint.*

ſeruarique temporum vices, magis miretur, ſi quis reputet quoto cuique hominum noſci vberrimam eſſe capturam Sole tranſeunte Piſtium ſignum.

Digeſtio piſcium in figuras corporum.

CAP. XX.

MArinorum alij ſunt plani, vt rhōbi, ſoleæ ac paſſeres, qui à rhombis ſitu tãtum corporum differunt. Dexter reſupinatus eſt illis, paſſeri læuus. Alij longi, vt muræna, conger. Ideo pinnarum quoque fiunt diſcrimina quæ pedum vice ſunt datæ piſcibus: nullis ſupra quaternas: quibuſdam binæ, quibuſdam trinæ, aliquibus nullæ. In Eucino tantùm lacu piſcis eſt, qui octonis pinnis natat. Binæ omnino lõgis & lubricis: vt anguillis & congris. Mullæ vt murænis, quibus nec branchiæ. Hæc omnia flexuoſo corporum impulſu ita mari vtuntur, vt ſerpentes terra. In ſicco quoque repunt, ideo etiam viuaciora talia. Et è planis aliqua non habent pinnas, vt paſtinacæ: ipſa enim latitudine natant. Et quæ mollia appellantur, vt polypi, quoniam pedes illis pinnarum vicē præſtant.

De anguillis. CAP. XXI.

ANguillæ octonis viuunt annis. Durãt & ſine aqua ſenis diebus Aquilone ſpirante, Auſtro paucioribus. *a* At hyemem eædem in exigua aqua non tolerant: nec in turbida: ideo circa Vergilias maximè capiuntur, fluminibus tum præcipuè turbidi. Paſcuntur noctibus: Exanimes piſcium ſolæ non fluitant.

a At eædē in ex. aq. nō durãt, nec in. Pint. ex Ar. c. 2. li. 8. Hiſt.

De captura earum in lacu Benaco.

CAP. XXII.

LAcus eſt Italię Benacus, in Veronenſi agro Mincium amnem tranſmittens, ad cuius

emerſus annuo tempore Octobri ferè menſe, autumnali ſidere (vt palàm eſt) *a* hyemato lacu, fluctibus glomeratæ voluuntur intantum mirabili multitudine, vt in excipulis eius fluminis, ob hoc ipſum fabricatis, ſingulorum milium globi reperiantur.

a hyemāte lacu.

De murana. CAP. XXIII.

MVræna quocunque tempore parit, cùm ceteri piſces ſtato pariāt. Oua eius citiſſimè creſcunt. In ſicco littore lapſas vulgus coitu ſerpentium impleri putat. Ariſtoteles mirum vocat marē qui generat. Diſcrimen eſſe, quòd muræna varia & infirma ſit, myrus vnicolor & robuſtus, dentéſque extra os habeat. In Gallia Septentrionali murænis omnibus dextra in maxilla ſeptenæ maculæ, ad formam Septentrionis, aureo colore fulgent, duntaxat viuentibus, paritérque cum anima extinguuntur. Inuenit in hoc animali documenta ſæuitiæ Vedius Pollio eques Romanus ex amicis Diui Auguſti, viuariis earum immergens damnata mancipia, non tanquàm ad hoc feris terrarum non ſufficientibus, ſed quia in alio genere totū pariter hominem diſtrahi ſpectari non poterat. Ferunt aceti guſtu præcipuè eas in rabiem agi. Tenuiſſimum his tergus: contrà anguillis craſſius: eóque verberari ſolitos tradit Verrius prætextatus, & ob id mulctam his dicit non inſtitutam.

De planis piſcibus. CAP. XXIV.

PLanorum piſcium alterum eſt genus, quod pro ſpina cartilaginē habet, vt ranæ, paſtinacæ, ſquatinæ, torpedo: & quos bouis, lamiæ, aquilæ, ranæ nominibus Græci appellant. Quo in numero ſunt *b* ſquali quoque: quamuis

b T. galei.

non plani. *a* Hæc Græcè in vniuerſum ſelache appellauit Ariſtoteles primus, hoc nomine eis impoſito:nos diſtinguere non poſſumus, niſi cartilaginea appellare libeat. Omnia autem carniuora ſunt talia,& ſupina veſcuntur,vt in delphinis diximus. Et cùm cæteri piſces oua pariant,hoc genus ſolũ, vt ea quæ cete appellant,animal parit,excepta quã ranam vocant.

a Hęc Græcia in vniuerſum ſelache appellat Ariſtoteles primus hoc nomẽ eis impoſuit. *Vet.*

De echeneide. CAP. XXV.

EST paruus admodum piſcis aſſuetus petris, echeneis appellatus: hoc carinis adhærente naues tardiùs ire creduntur, inde nomine impoſito, quam ob cauſam amatoriis quoque veneficiis infamis eſt,& iudiciorum ac litium mora,quæ crimina vna laude penſat,fluxus grauidarum vtero ſiſtens,partúſque continens ad puerperium. In cibos tamen non admittitur.Pedes eum habere *b* arbitratur Ariſtoteles,ita poſita pinnarum *c* multitudine.Mutianus muricem eſſe latiorem purpura, neque aſpero, neque rotundo ore, neque in angulos prodeunte roſtro, ſed ſimplice, concha vtroque latere ſeſe colligente: quibus inhærentibus, plenam ventis ſtetiſſe nauem, portantem nuntios à Periandro, vt caſtrarentur nobiles pueri, concháſque quæ id præſtiterint, apud Gnidiorum Venerem coli. Trebius Niger pedalem eſſe. A craſſitudine quinque digitorũ: naues morari, præterea hanc eſſe vim eius aſſeruati in ſale,vt aurum,quod deciderit in altiſſimos puteos,admotus extrahat.

b Pier. nonnulli arbitratur, cùm minimè habeat, ſed ita videri propter pinnas, quæ ſunt pedibus ſimiles.

c ſimilitudine.

De varietate naturæ piſcium. CAP. XXVI.

MVtant colorem candidæ hyeme mænę,& fiũt æſtate nigriores. mutat & Phycis, reliquo tempore candida,vere varia.Eadem piſciũ ſola nidificat ex alga, atque in nido parit:

Volat hirundo, ſane perquam ſimilis volucri *a* hirundini: item miluus.

a Hirūdini piſc. ex ar. appel. Luc. ling. ign. peros exertr. noct. relucet. Item miluus ſubit in ſumma maria. Attollit &c. *Rondel.*

De lucerna piſce, & dracone marino. CAP. XXVII.

SVbit in ſumma maria piſcis ex argumento appellatus lucerna, linguáque ignea per os exerta, tranquillis noctibus relucet. Attollit è mari *b* ſeſquipedanea ferè cornua, quæ ab his nomen traxit. Rurſus draco marinus captus, atque immiſſus in harenam, cauernam ſibi roſtro mira celeritate excauat.

b ſemipedanea. *Rōdel.*

De piſcibus ſanguine carentibus. CAP. XXVIII.

PIſcium quidam ſanguine carent, de quibus dicemus. Sunt autem tria genera: In primis quæ mollia appellantur: deinde contecta cruſtis tenuibus: poſtremò teſtis concluſa duris. Mollia ſunt, loligo, ſepia, polypus, & cætera eius generis. His caput inter pedes & ventrem: pediculi octoni omnibus. Sepiæ & loligini pedes duo ex his longiſſimi & aſperi, quibus ad ora admouent cibos, & in fluctibus ſe, velut ancoris ſtabiliũt: cæteri cirri, quibus venantur.

De loligine, & ſepiis, & polypis, & nautilis. CAP. XXIX.

LOligo etiam volitat, extra aquam ſe efferens, quod & pectũculi faciunt, ſagittę modo. Sepiarum generis mares varij & nigriores, conſtantiæque maioris. Percuſſæ tridente fœminæ auxiliantur: at fœmina icto mare fugit. Ambo autem, vbi ſenſere ſe apprehendi, effuſo atramento, quod pro ſanguine his eſt, infuſcata aqua abſconduntur. Polyporum multa genera: terreni maiores, quàm pelagij: omnes brachiis, vt pedibus ac manibus, vtuntur: cauda verò, quæ eſt biſulca, & acuta, in coitu. Eſt polypis fiſtula in dorſo, qua tranſmittunt mare: eámque modò

in

in dexteram partem, modò in ſiniſtram tranſferunt. Natant obliqui in caput, quod prædurum *a* eſt ſufflatione viuentibus. Cæterò per brachia velut acetabulis diſperſis, *b* hauſtu quodam adhæreſcunt, tenent ſupini, vt auelli non queant. Vada non apprehendunt: & grandibus minor tenacitas. Soli mollium in ſiccum exeunt, duntaxat aſperum, læuitatem odere. Veſcuntur conchyliorum carne, quorum conchas complexu crinium frangunt, ita quæ præiacentibus teſtis cubile eorum deprehenditur. Et cùm alioqui brutum habeatur animal, vt quod ad manum hominis adnatat, in re quodammodo familiari callet. Omnia in domum comportat, dein putamina eroſa carne egerit, adnatantéſque piſciculos ad ea venatur. Colorem mutat ad ſimilitudinem loci, & maximè in metu. ipſum brachia ſua rodere falſa opinio eſt. Id enim à congris euenit ei: ſed renaſci, ſicut *c* coloris & lacertis, caudam, haud falſum. Inter pręcipua autem miracula eſt, qui vocatur nautilos, ab aliis pompilos. Supinus in ſumma æquorum peruenit, ita ſe paulatim ſubrigens, vt emiſſa omni per fiſtulam aqua, velut exoneratus ſentina, facilè nauiget. Poſteà prima duo brachia retorquens, membranam inter illa miræ tenuitatis extendit. Qua velificante in aura, cæteris ſubremigans brachiis, media vt gubernaculo, ſe regit, Ita vadit alto, Liburnicarum ludens imagine: & ſi quid pauoris interueniat, hauſta ſe mergens aqua.

a *Lege ex Ariſtot.* eſt, & tanquam inflatum, viuẽtibus.

b Eo hauſto quodã modo cui adhæreſcunt. *Vet.*

c Colubris *vet. ex Ariſt. cap. VI. lib. 2. Hiſt.*

De ozana, naupleo, & locuſtis.

CAP. XXX.

POlyporum generis eſt ozæna dicta à graui capitis odore, ob hoc maximè murænis eam conſectantibus. Polypi binis menſibus

conduntur. Vltrà bimatum non viuunt. Pereunt autem tabe ſemper, fœminæ celeriùs, & ferè à partu. Non ſunt prætereunda & L. Lucullo Proconſule Bæticæ comperta de polypis, quæ Trebius Niger è comitibus eius prodidit. Auidiſſimos eſſe concharum: illas ad tactum comprimi, præcedentes brachia eorum, vltróque eſcam ex prædante capere. Carent conchę viſu, omníque ſenſu alio, quàm cibi & periculi. Inſidiantur ergo polypi apertis: impoſitóque lapillo extra corpus, ne palpitatu eiiciatur, ita ſecuri graſſantur, extrahúntque carnes: illæ ſe contrahunt, ſed fruſtra, diſcuneatæ. Tanta ſolertia animalium hebetiſſimis quoque eſt. Prætereà negat vllum eſſe acetrocius animal ad conficiendum hominem in aqua. Luctatur enim complexu, & forbet acetabulis, ac numeroſo ſuctu detrahit, cùm in naufragos vrinantéſve impetum cepit. *a* Sed ſi inuertatur, elangueſcit vis. Exporrigunt enim ſe reſupinati, mirè omnibus marinis expetentibus odorem quoque eorum: qua de cauſa & naſſis illinuntur. Cætera, quæ idem retulit, monſtro propiora poſſunt videri. Carteiæ in cetariis aſſuetus exire è mari in lacus eorum apertos, atque ibi ſalſamenta populari, conuertit in ſe cuſtodum indignationem aſſiduitate furti immodici. Sepes erant obiectæ: ſed hos tranſcendebat per arborem: nec deprehendi potuit, niſi canum ſagacitate. Hi redeuntem circumuaſere noctu, concitíque cuſtodes expauere nouitatem. Primum omnium magnitudo inaudita erat, deinde color muria obliti odore *b* dixi. Quis ibi polypum expectaſſet, aut ita cognoſceret? cum monſtro dimicare ſibi videbantur

a *Alia eſt diſtinctio in vetuſt. cod.* Sed ſi inuertatur elangueſcit. Vix. n. exporrigũt ſe reſupinati.

b viri *Pint.*

tur. Namque & afflatu terribili canes *a* agebat. nunc extremis crinibus flagellatos, nunc robuſtioribus brachiis clauarum modo incuſſos: ægreque multis tridentibus confici potuit. Oſtendere Lucullo caput eius dolij magnitudine, amphorarum quindecim capax. atque (vt ipſius Trebij verbis vtar) barbas, quas vix vtroque brachio complecti eſſet, clauarum modo toroſas: longas pedum xxx. acetabulis ſiue caliculis vrnalibus peluium modo, dentes magnitudini reſpōdentes. Reliquiæ aſſeruatæ miraculo, pependere pondo dcc. Sepias quoque & loligines eiuſdem magnitudinis expulſas in litus illud, idem autor eſt. In noſtro mari loligines quinûm cubitorum capiuntur, ſepiæ binûm. Neque his bimatu longior vita. Nauigeram ſimilitudinem & aliam in Propontide viſam ſibi prodidit Mutianus: concham eſſe acatij modo carinatam, inflexa puppe, prora roſtrata: in hac cōdi naupliū, animal ſepiæ ſimile, ludēdi ſocietate ſola: duobus hoc fieri generibus. Tranquillo. n. vectorē demiſſius palmulis ferire, vt remis. Si verò flatus inuitent, eaſdem in vſu gubernaculi porrigi, pandíq; cōcharum ſinus auræ. Huius voluptatē eſſe, vt ferat: illius, vt regat, *b* ſimúlq; eā deſcendere in duo ſēſu carētia: niſi fortè triſti (id .n. conſtat) omne nauigātium humana calamitas in cauſa eſt. Locuſtæ cruſta fragili muniūtur in eo genere, quod caret ſanguine, Latent menſibus quinis. Similiter cancri, qui eodē tēpore occultātur, & ambo veris principio ſeneꝗutē anguiū more exuūt renouatione tergorū. Cætera in vndis natant: locuſtæ reptantiū modo fluitant: ſi nullus ingruat metus, recto meatu cornibus, quæ ſunt propria rotunditate

a abigebat

b ſimúlque eandē deſcēdere. Locuſtæ &c. *Pint. qui interpoſita verba expūgit ex vet. cod.*

præpilata, ad latera porrectis: iiſdem erectis in pauore obliquè in latera procedunt. Cornibus inter ſe dimicant. Vnum hoc animalium, niſi viuum ferenti aqua incoquatur, fluida carne non habet callum.

De cancris, echinis, & echinometris.

CAP. XXXI.

VIuũt petroſis locis, cancri mollibus. Hyeme aprica litora ſectantur: æſtate in opaca gurgitum recedunt. Omnia eius generis hyeme læduntur, autumno & vere pingueſcunt, & plenilunio magis, quia nocte ſidus tepido fulgore mitificat. Cancrorũm genera, carabi, aſtaci, maiæ, paguri, heracleotici, *a* leones & alia ignobiliora. Carabi cauda à cæteris cancris diſtant. In Phœnice *b* hippœ vocantur, tantæ velocitatis, vt conſequi non ſit. Cancris vita longa: pedes octoni, omnes in obliquum flexi. Fœminæ primus pes duplex, mari ſimplex. Præterea bina brachia denticulatis forcipibus. Superior pars in primoribus his mouetur: inferiore immobili. Dextrum brachium omnibus maius. Vniuerſi vbi aliquando congregantur, os Ponti euincere non valent: quamobrem regreſſi circumeunt, apparétque tritum iter. Pinnotheres autem vocatur minimus ex omni genere, ideò opportunus iniuriæ. Huic ſolertia eſt inanium oſtrearum teſtis ſe condere: & cùm accreuerit, migrare in capaciores. Cancri in pauore etiam retrorſum pari velocitate redeũt. Dimicãt inter ſe, vt arietes, aduerſis cornib. incurſantes. Contra ſerpentiũ ictus medentur, Sole Cancri ſignum tranſeunte, & ipſorum, cùm exanimati ſint, corpus transfigurati in ſcorpiones narratur in ſicco. Ex eodem genere ſunt echini,

a fluuiales *Pin. ex Ariſt. l. 4. c. 2.*

b *Scribendũ videtur non* Hippœ *ſed* Hippees, *ſiue* Hippeis, *ex Ariſtot. hiſt. anim. l. 4. c. 2. Theodoro quoque* Equites vertente, *non* Equos.

quibus ſpinæ pro pedibus. Ingredi eſt his, in orbem volui: itaque detritis ſæpe aculeis inueniuntur. Ex his echinometræ appellantur, quorum longiſſimæ ſpinæ, calices minimi. Nec omnibus idem vitreus color. Circa Toronem candidi naſcuntur, ſpina parua. Oua omnium amara, quina numero. Ora in medio corpore in terram verſa. Tradunt ſæuitiam maris præſagire eos, correptíſque *a* operiri lapillis, mobilitatem pondere ſtabilientes. Nolunt volutatione ſpinas atterere: quod vbi videre nautici, ſtatim pluribus ancoris nauigia infrænant.

a ore lap. mob. pód. ſtabiliétes quia nolũt *Dal.*

De cochleis. CAP. XXXII.

IN eodem genere cochleæ, aquatiles terreſtréſque, exerentes ſe domicilio, bináque ceu cornua protendentes contrahentéſque: oculis carent: itaque corniculis prætentant iter.

De pectinibus, murice, & concharum generibus.
CAP. XXXIII.

PEctines in mari ex eodem genere habentur reconditi & ipſi in magnis frigoribus, ac magnis æſtibus: vnguéſque velut igne lucentes in tenebris, etiam in ore mandentium. Firmiores iam teſtæ murices, & in concharum genera: in quibus magna ludentis naturæ varietas, tot colorum differentiæ, tot figuræ, planis concauis, longis, *b* lunatis, in orbem circumactis, dimidio orbe cæſis, in dorſum elatis, læuibus, rugatis, denticulatis, ſtriatis, vertice muricatim intorto, margine in mucronem emiſſo, foris effuſo, intus replicato: iam diſtinctione virgulata, crinita, criſpa, caniculatim, *c* pectinatim, imbricatim vndata, cancellatim reticulata, in obliquum, in rectum

b limatis *M.*

c pectinatim diuiſa, imbricatim vndata *Pim.*

expanſa, denſata: porrecta, ſinuata, breui nodo ligatis, toto latere connexis, ad plauſum apertis, ad buccinam recuruis. Nauigant ex his *a* veneriæ: præbentéſque concauam ſui partem, & auræ opponentes, per ſumma æquorum velificant. Saliunt pectines, & extrà volitant, ſeque & ipſi carinant.

a Neritæ *Vet.*

De diuitiis marinis. CAP. XXXIV.

SEd quid hæc tam parua commemoro, cùm populatio morum atque luxuria non aliunde maior, quàm è concharum genere, proueniat? Iam quidem ex tota rerum natura damnoſiſſimum *b* mare eſt, tot modis, tot menſis, tot piſcium ſaporibus, quibus pretia capientium periculo fiũnt.

b vêtri mare *Vet. Ch.* & *M.*

Quomodo, & vbi inueniantur margarita.
CAP. XXXV.

SEd quota hæc portio eſt reputantibus purpuras, conchylia, margaritas? Parum ſcilicet fuerat in gulas condi maria, niſi manibus, auribus, capite, totóque corpore à fœminis iuxtà viríſque geſtarentur. Quid mari cum veſtibus? Quid vndis fluctibúſque cum vellere? *c* Non rectè recipit hæc nos rerum natura, niſi nudos. Eſto, ſit tanta ventri cum eo ſocietas quid tergori? Parũ eſt, niſi *d* qui veſcimur periculis, etiam veſtiamur. Adeò per totum corpus, *e* anima hominis quæſita maximè placent. Principium ergo culménque omnium rerum precij, margaritæ tenent. Indicus maximè has mittit Oceanus inter illas belluas tales tantáſque, quas diximus, per tot maria venientes, tam longo terrarum tractu, è tantis Solis ardoribus, atque Indis quoque in inſulas petuntur, & admodum paucas. Fertiliſſima eſt Taprobane & Toidis vt diximu in

c Num ritè *Pint.*

d queis *Pint.*

e animæ hominis periculo quæſita. *Vet.*

in circuitu mundi : item Perimula promontorium Indiæ. Præcipuè autem laudantur circa Arabiã in Perſico ſinu maris Rubri. Origo atque genitura conchæ, eſt haud multùm oſtrearum conchis differens. Has vbi genitalis anni ſtimulauerit hora, pandentes ſeſe quadam oſcitatione, impleri roſcidò conceptu tradunt, grauidas poſteà eniti, partúmque concharum eſſe margaritas pro qualitate roris accepti : ſi purus influxerit, *a* candorem conſpici : ſi verò turbidus, & fœtum ſordeſcere, eundem *b* pallere, cælo minante conceptum :. ex eo quippe conſtare, cælíque eis maiorem ſocietatem eſſe, quàm maris : inde nubilum trahi colorem, aut pro claritate matutina ſerenum. Si tempeſtiuè ſatiatur grandeſcere & partus. Si fulguret, comprimi conchas, ac pro ieiunij modo minui. Si verò & tonuerit, pauidas ac repentè compreſſas, quæ vocant phyſemata, efficere, *c* ſpeciem modò inani inflatam ſine corpore : hos eſſe concharum abortus. Sani quidem partus multiplici conſtant cute non impropriè callum vt exiſtimari corporis poſſit, itaque & purgantur à peritis. Miror ipſo tantùm eos cælo gaudere, Sole rubeſcere, candorémque perdere, vt corpus humanum. Quare præcipuum cuſtodiunt *d* pelagiæ, altiùs merſæ, quàm vt penetrent radij. Flaueſcunt tamen & illæ ſeneƈta, rugíſque torpeſcunt : nec niſi iuuenta conſtat ille, qui quæritur, vigor. Craſſeſcunt etiam in ſeneƈta, conchíſque adhæreſcunt : nec iis auelli queunt, niſi lima. Quibus vna tantùm eſt facies, & ab ea rotunditas, auerſis planities, ob id tympania nominantur. Coherentes videmus in conchis hac dote *e* vnguen-

a candore *Pint.*
b palleſcere *Pint.*
c ſpecie modo inani inflata.
d pelago altius merſæ *Vet.*
e iuuenta *Dal.*

ta circunferentibus. Cæterò in aqua mollis vnio, exemptus protinus dureſcit. Concha ipſa cùm manum *a* videt comprimit ſeſe, operítque opes ſuas, gnara propter illas ſe peti: manúmque ſi præueniat, acie ſua abſcindit, nulla iuſtiore pœna, & aliis munita ſuppliciis. quippe inter ſcopulos maior pars inuenitur; ſed in alto quoque comitantur marinis canibus: nec tamen aures fœminarum arcentur. Quidam tradunt, ſicut apibus, ita concharum examinibus ſingulas magnitudine & vetuſtate præcipuas eſſe veluti duces, miræ ad cauendum ſolertiæ: has vrinantium cura peti: illis captis: facilè cæteras palantes retibus includi. Multo deinde obrutas ſale in vaſis fictilibus, eroſa carne omni, nucleos quoſdam corporum, hoc eſt, vniones decidere in ima. Vſu atteri non dubium eſt, colorémque in diligentia mutari. Dos omnis in candore, magnitudine, orbe, læuore, pondere, haud promptis rebus, in tantum vt nulli duo reperiantur indiſcreti: vnde nomen vnionum Romanæ ſcilicet impoſuere deliciæ. Nam id apud Græcos non eſt, ne apud Barbaros quidem inuentores eius aliud, quàm margaritæ. Et in candore ipſo magna differentia. *b* Clarior in rubro mari repertus. Indicus ſpecularium lapidum ſquamas aſſimilat, aliâs magnitudine præcellens. Summa laus corporis eſt exaluminatos vocari. Et procerioribus ſua gratia eſt, elenchos appellant faſtigata longitudine, alabaſtrorum figura in pleniorem orbem deſinentes. Hos digitis ſuſpendere, & binos ac ternos auribus, fœminarum gloria eſt. Subeunt luxuriæ eius nomina & tædia exquiſita *c* perditiore portatu. ſi quidem cùm id fece-

a Sẽtit *Dal.* nam viſu caret.

b cl. in ruma. repertis, indico, ſpeculariũ *Pint.*

c perditi ne potarus, ſi quidem eũ illiſêre, cr. &c. *Pint.*

fecere, crotalia appellant ſeu ſono quoque gaudeant, & colliſu ipſo margaritarum. Affectant iam & pauperes, lictorem fœminæ in publico vnionem eſſe dictitantes. Quin & pedibus, nec crepidarum tantùm obſtragulis, ſed totis ſocculis addunt. Neque enim geſtare iam margaritas, niſi calcent, ac per vniones etiam ambulent ſatis eſt. In noſtro mari reperiri ſolebant, crebriùs circa Boſphorum Thracium, rufi ac parui in conchis, quas myas appellant. At in Acarnania, quæ vocatur pinna gignit. Quo apparet non vno conchæ genere naſci. Namque & Iuba tradit, Arabicis concham eſſe ſimilem pectini inſecto, hirſutam echinorum modo, ipſum vnionem in carne, grandini ſimilem. Conchæ non tales ad nos afferuntur. Nec in Acarnania autem laudati reperiuntur, enormes ferè coloriſque marmorei. Meliores circa Actium, ſed & hi parui: & in Mauritaniæ maritimis. Alexander Polyhiſtor & Sudines ſeneſcere eos putant, coloremque expirare. Eorum corpus ſolidum eſſe manifeſtum eſt, quòd nullo lapſu franguntur. Non autem ſemper in media carne reperiuntur, ſed aliis atque aliis locis. Vidimúſque iam in extremis etiam marginibus velut concha exeuntes: & in quibuſdam quaternos quinóſque. Pondus ad hoc æui ſemunciæ paucis ſingulis ſcrupulis exceſſere. In Britannia paruos atque decolores naſci certum eſt: quoniam Diuus Iulius thoracem, quem Veneri Genitrici in templo eius dicauit, ex Britannicis margaritis factum voluerit intelligi. Lolliam Paulinam, quæ fuit Caij principis matrona, ne ſerio quidem ac ſolenni ceremoniarum aliquo apparatu, ſed me-

diocriũ etiam ſponſaliũ cœna, vidi ſmaragdis margaritiſque opertam, alterno textu fulgentibus, toto capite, crinibus, *a* ſpiris, auribus, collo, manibus digitiſque: quæ ſumma quadringenties H-S colligebat: ipſam *b* confeſtim paratam nuncupationem tabulis probare. Nec dona prodigi principis fuerant, ſed auitæ opes prouinciarum ſcilicet ſpoliis, partæ. Hic eſt rapinarum exitus: hoc fuit quare. M. Lollius infamatus regum muneribus in toto Oriente, interdicta amicitia à Caio Cæſare Auguſti filio venenum biberet, vt neptis eius quadringenties H-S operta ſpectaretur ad lucernas. Computet nunc aliquis ex altera parte, quantum Curius aut Fabricius in triumphis tulerint, imaginetur illorum fercula, & ex altera parte Lolliam, vnam imperij mulierculam accubantẽ: non illos curru detractos, quàm in hoc viciſſe malit? Nec hæc ſumma luxuriæ exempla ſunt: Duo fuere maximi vniones per omne æuum: vtrunque poſſedit Cleopatra, Ægypti reginarum nouiſſima, per manus Orientis regum ſibi traditos. Hæc cùm exquiſitis quotidie Antonius ſaginaretur epulis, ſuperbo ſimul ac procaci faſtu, vt regina meretrix, lautitiam eius omnem apparatúmque obtrectans, quærente eo quid aſtrui magnificentiæ poſſit, reſpondit, vna ſe cœna centies H-S abſumpturam. Cupiebat diſcere Antonius, ſed fieri poſſe non arbitrabatur. Ergo ſponſionibus factis, poſtero die quo iudicium agebatur, magnificam aliâs cœnam, ne dies periret, ſed quotidianam Antonio appoſuit, irridenti computationémque expoſtulanti. At illa corollarium id eſſe, conſumpturamq́ue ſe ea cœna taxationem

a ſpira.

b ipſa confeſtim parata, &c.

nem confirmans, ſolámque ſexcenties H-S cœnaturam, inferri menſam ſecundam iuſſit. Ex præcepto miniſtri vnum tantum vas ante eam poſuere aceti, cuius aſperitas víſque in tabem margaritas reſoluit. Gerebat auribus cum maximè ſingulare illud & vere vnicum naturæ opus. Itaque expectante Antonio quídnam eſſet actura, detractum alterum merſit, ac liquefactum obſorbuit. Iniecit alteri manum L. Plancus, iudex ſponſionis eius eum quoque paranti ſimili modo abſumere, victúmque Antonium pronuntiauit, *a* homine irato. Comitetur fama vnionis eius parem, capta illa tantæ quæſtionis victrice regina diſſectum, vt eſſet in vtriſque Veneris auribus Romæ in Pantheo dimidia eorum cœna. Non ferent tamen hanc palmam, ſpoliabantúrque etiam luxuriæ gloria. Prior id fecerat Romæ in vnionibus magnæ taxationis Clodius Tragœdi Æſopi filius relictus ab eo in amplis opibus hæres, nec in Triumuiratu ſuo nimis ſuperbiat Antonius, penè hiſtrioni comparatus, & quidem nulla ſponſione ad hoc producto: quo[d] id magis regium erat: ſed vt experiretur in gloria palati, quid ſaperent margaritæ, atque vt mirè placuere, ne ſolus hoc ſciret, ſingulos vniones conuiuiis abſorbendos dedit. Romæ in promiſcuum ac frequentem vſum veniſſe, Alexandria in ditionem redacta: primùm autem cœpiſſe circa Syllana tempora minutas & viles, Feneſtella tradit manifeſto errore, cùm Ælius Stilo Iugurthino bello vnionum nomen impoſitum maximè grandibus margaritis prodat. Et hoc tamen æternæ propè poſſeſſionis eſt. Sequitur hæredem, in mancipatum venit, vt præ-

a omine rato Tur.

dium aliquod. Conchylia & purpuras omnis ora atterit, quibus eadem mater luxuria paria penè etiam margaritis pretia fecit.

De natura purpuræ, & muricis.

CAP. XXXVI.

a *Ex Ariſt.* Senis.

b Liquoris nimirũ eſt *in Dal.*

*cum teſtis fran. *Ariſt.* *l.5.hiſt.animal.4.*

PVrpuræ viuunt annis plurimùm *a* ſeptenis. Latent ſicut murices, circa Canis ortum tricenis diebus. Congregantur verno tempore, mutuóque attritu leniorem cuiuſdam ceræ ſaliuant. Simili modo & murices. Sed purpuræ florem illum tingendis expetitum veſtibus, in mediis habent faucibus. *b* Liquoris hic minimi eſt in candida vena, vnde pretioſus ille bibitur nigrantis roſæ colore ſublucens. Reliquum corpus ſterile. Viuas capere contendunt, quia cum vita ſuccum eum euomunt. Et maioribus quidem purpuris detracta concha auferunt: minores *c* trapetis frangũt, ita demum rorem eum excipientes Tyrij. Præcipuus hic Aſiæ, in Meninge Africæ, & Gætulo litore Oceani, in Laconica Europæ. Huic faſces ſecuréſque Romanæ viam faciunt: idémque pro maieſtate pueritiæ eſt. Diſtinguit ab equite Curiam: Diis aduocatur placandis: omnémque veſtem illuminat: in triumphali miſcetur auro. Quapropter excuſata & purpuræ ſit inſania. Sed vnde conchyliis pretia, quis virus graue in fuco, color auſterus in glauco, & iraſcenti ſimilis mari? Lingua purpuræ longitudine digitali, qua paſcitur perforando reliqua conchylia: tanta duritia aculeo eſt. Aqua dulci necantur, & ſicubi flumen immergitur: alioqui captæ, diebus quinquagenis viuunt, ſaliua ſua. Conchæ omnes celerrimè creſcunt: præcipua purpuræ anno magnitudinem implent. Quòd ſi ha-

ctenus tranſcurrat expoſitio, fraudatam profectò ſe luxuria credat, hóſque indiligentiæ damnet. Quamobrem perſequemur etiam officinas: vt tanquam in vita frugum noſcitur ratio, ſic omnes, qui iſtis, gaudent, præmia vitæ ſuæ calleant. Concharum ad purpuras & conchylia eadem quidem eſt materia, ſed diſtat temperamento. Duo ſunt genera: Buccinum minor concha ad ſimilitudinem eius buccini, quo ſonus editur: vnde & cauſa nomini, rotunditate oris in margine inciſa. Alterum purpura vocatur, *a* cuniculatim procurrente roſtro, & cuniculi latere introrſus tubulato, quà proferatur lingua. Prætereà *b* clauatum eſt ad turbinem vſque aculeis in orbem ſeptenis ferè qui non ſunt buccino, ſed vtriſque orbes totidem, quot habeant annos. Buccinum non niſi petris adhæret, circáque ſcopulos legitur.

a canaliculatim *M.*
b clauata ſub. purpura *Dal.*

Quot ſint genera. CAP. XXXVII.

PVrpuræ, nomine alio pelagiæ vocantur. Earum genera plura, pabulo & ſolo diſcreta. Lutenſe putri limo: & algenſe enutritum alga, viliſſimum: vtriſque melius Tenienſe, in *c* Tenei maris ora collectum: hoc quoque tamen etiamnum leuius atque dilutius: calculoſæ appellantur à calculo maris, mirè apto conchyliis: & longè optimum purpuris Dialutenſe, id eſt vario ſoli genere paſtum. Capiuntur autem purpuræ paruulis raríſque textu veluti naſſis in alto iactis: Ineſt iis eſca, cluſiles mordaceſque conchæ, ceu mitulos videmus. has femineces, ſed redditas mari auido hiatu reuiuiſcentes, appetunt purpuræ, porrectíſque linguis infeſtant, at illæ aculeo extimulatæ claudunt ſeſe, comprimunt-

c *T. tenii maris collect. &c.*

que mordentia: ita pendentes auiditate ſua purpuræ tolluntur.

Quo capiantur tempore.

CAP. XXXVII.

Capi eas poſt Canis ortum, aut ante vernũ tempus vtiliſſimum: quoniam cùm *a* fœtificauere, fluxos habent ſuccos. Sed id tingentium officinæ ignorant, cum ſumma vertatur in eo. Eximitur poſteà vena, quam diximus: cui addi ſalem neceſſarium, ſextarios fermè in libras centenas: macerari triduo, iuſtum. Quippe maior vis tantò, quantò recentior. Feruere in plumbo, ſingulíſque aquæ amphoris centenas atque quinquagenas medicaminis libras æquari, ac modico vapore torreri, & ideo longinquæ fornacis cuniculo. Ita deſpumatis ſubinde carnibus, quas hæſiſſe venis neceſſe eſt, decimo fermè die liquata cortina, vellus elutriatum mergitur in experimentum: & donec ſpei ſatis fiat, vritur liquor. Rubens color nigrante deterior. Quinis lana potat horis, rurſúſque mergitur carminata, donec omnem ebibat ſaniem. Buccinum per ſe damnatur, quoniam fucum remittit. Pelagio admodum alligatur, nimiæque eius nigritiæ dat auſteritatem illam nitorémque, qui quæritur, cocci. Ita permiſtis viribus alterum altero excitatur: aut aſtringitur. Summa medicaminum in libras vellerum, buccini ducenta pelagij cxj. Ita fit amethyſti color eximius ille. At Tyrius pelagio primùm ſatiatur immatura viridíque cortina: mox permutatur in buccino. Laus ei ſumma, color ſanguinis concreti, nigricans aſpectu, idémque ſuſpectu refulgens. Vnde & Homero purpureus dicitur ſanguis.

a *In vet. co.* Cerificauere; *legitur, non* Fœtificauere, *adſtipulante etiã Ariſt. hiſt. anim. l.* 5, *cap.* 15. & *Plin. ſupr. c.* 36.

Re-

Roma quando vſus purpura.

CAP. XXXIX.

PVrpuræ vſum Romæ ſemper fuiſſe video, ſed Romulo in trabea. Nã toga prætexta, & latiore clauo Tullum Hoſtilium è regibus primum vſum Hetruſcis deuictis,ſatis conſtat. Nepos Cornelius, qui Diui Auguſti principatu obiit: Me, inquit,iuuene violacea purpura vigebat, cuius libra denariis centum *a* vænie- bat:nec multò pòſt rubra Tarentina.Huic ſucceſſit dibapha Tyria, quæ in libras denariis mille non poterat emi. Hac P.Lentulus Spinter Ædilis curulis primus in prætexti vſus improbabatur:qua purpura quis non iam,inquit, triclinaria facit?Spinter Ædilis fuit vrbis conditæ anno ſeptingenteſimo, Cicerone Conſule Dibapha tunc dicebatur, quæ bis tincta eſſet, veluti magnifico impendio, qualiter nunc omnes penè commodiores purpuræ tinguntur. In conchiliata veſte cætera eadem ſine buccino, *b* prætérque *c* ius temperatur aqua pro inuiſo humani potus excremento:dimidia & medicamina adduntur.Sic gignitur laudatus ille pallor ſaturitate fraudata,tantóque *d* dilutior, quantò magis vellera eſuriũt.

a vænibat.

b Prætereáque in eius temperatura pro inſuſo humani potus excremento medicamina adduntur. *Turn.*

c Vis temp. &c. *Bud. li. 2. de aſ.*

d diluci- dior.

De pretio earum. CAP. XL.

PRetia medicamẽto ſunt quidem pro fertilitate litorum viliora: non tamen vſquam pelagij libras quinquagenos nummos excedere & buccini centenos ſciant, qui iſta mercantur immenſo. Sed alia ſunt è fine initia: iuuátque ludere impendio, & luſus geminare miſcendo iterum, & ipſa adulterare adulteria naturæ: ſicut teſtudines tingere, argentum auro confundere,vt electra fiant, addere his æra, vt Corinthia.

De tingendo amethyſthino, & cocco, & hyſgino.

CAP. XLI.

a ablutus. *Dal.*

NOn eſt ſatis abſtuliſſe gemmæ nomen amethyſtum: rurſum *a* abſolutus inebriatur Tyrio, vt ſit ex vtroque nomen improbum, ſimúlque luxuria duplex: & cùm confecere conchylia, tranſire melius in Tyrium putant. Pœnitentia hoc primùm debet inueniſſe, artifice mutante quod damnabat, inde ratione nata, votum quoque factum è vitio portentoſis ingeniis, & gemina demonſtrata via luxuriæ, vt color alius operiretur alio, ſuauior ita fieri leniórque dictus. Quin & terrena miſcere, coccóque tinctum Tyrio tingere, vt fieret hyſginum. Coccum Galatiæ rubens granum, vt dicemus in terreſtribus, aut circa Emeritam Luſitaniæ, in maxima laude eſt. Verùm vt ſimul peragantur nobilia pigmenta, anniculo *b* grano languidus ſuccus: idem à quadrimo euanidus. Ita nec recenti vires, neque ſeneſcenti. Abundè tractata eſt ratio, qua ſe virorum iuxtà fœminarúmque forma credit ampliſſimam fieri.

b gramini. *M. & Ch.*

De pinna, & pinnotere, & aquatilium ſenſu.

CAP. XLII.

COncharum generis & pinna eſt. Naſcitur in limoſis ſubrepta ſemper, nec vnquã ſine comite, quem pinnoterem vocant, alij pinnophylacem, is eſt ſquilla parua, alibi cancer dapis aſſectator. Pandit ſe pinna, luminibus orbum corpus intus minutis piſcibus præbens. Aſſultant illi protinus, & vbi licentia audacia creuit, implent eam. Hoc tempus ſpeculatus index, morſu leui ſignificat. *c* Illa ore compreſſo, quicquid incluſit, exanimat, partémque ſocio tribuit. Quò magis miror, quoſ-

c *Vet. cod.* Illa cõpreſſu, quicquid incluſit, exanimat.

dam

dam exiſtimaſſe, aquatilibus nullum ineſſe ſenſum. Nouit torpedo vim ſuam, ipſa non torpens: merſáque in limo ſe occultat, piſcium qui ſecuri ſupernatantes obtorpuere, corripiens. Huius iecori teneritas nulla præfertur. Nec minor ſolertia ranæ, quæ in mari piſcatrix vocatur. Eminentia ſub oculis cornicula turbato limo exerit, aſſultantes piſciculos attrahens, donec tam propè accedant, vt aſſiliat. Simili modo ſquatina, & rhombus abditi pinnas exertas mouent ſpecie vermiculorum: itémque quæ vocatur raia. Nam paſtinaça latrocinatur ex occulto, tranſeuntes radio (quod telum eſt ei) figens. Argumenta ſolertiæ huius, quòd tardiſſimi piſcium hi, mugilem velociſſimum omnium habentes in ventre reperiuntur.

De ſcolopendris, vulpibus, & glanis.

CAP. XLIII.

SColopendræ terreſtribus ſimiles, quas centipides vocant, hamo deuorato omnia interanea euomunt, donec hamum egerãt, deinde reſorbent. At vulpes marinæ, ſimili in periculo glutiunt ampliusvſque ad *a* infirma lineę quæ facilè prærodant. *b* Cautius qui glanis vocatur: auerſos mordet hamos, nec deuorat, ſed eſca ſpoliat.

a infima. *Vet.*
b Glaucus & qui. *Vet.*

De ariete piſce.

CAP. XLIV.

GRaſſatur aries, vt latro. Et nunc grandiorum nauium in ſalo ſtãntium occultatus vmbra, ſi quem nandi voluptas inuitet: expectat: nunc elato extra aquam capite, piſcantium cymbas ſpeculatur, occultúſque adnatans mergit.

De his quæ tertiam naturam habent, non animalium, neque fruticum, & de vrticis & ſpongiis. CAP. XLV.

EQuidem & his ineſſe ſenſum arbitror, quæ nec animalium, nec fruticum, ſed tertiam ex vtroque naturam habent, vrticis dico, & ſpongiis. Vrticæ noctu vaganrur, noctúque mutantur. Carnoſæ frondis his natura: & carne veſcuntur. Vis pruritu mordax, eadémque quæ terreſtris vrticæ. Contrahit ergo ſe quàm maximè rigens, ac prænatante piſciculo frondem ſuam ſpargit, complecténſque deuorat. Aliàs marcenti ſimilis, & iactari ſe paſſa fluctu algæ vice, contactos piſces, attritúque petræ ſcalpentes pruritum, inuadit. Eadem noctu pectines & echinos perquirit: dum admoueri ſibi manum ſentit, colorem mutat, & contrahitur. Tacta vredinem mittit, paulúmque ſi fuit interualli, abſconditur. Ora ei in radice eſſe traduntur: excrementa per ſumma tenui fiſtula reddi. Spongiarum tria genera accipimus: ſpiſſum ac prædurum & aſperum, tragos id vocatur: minùs ſpiſſum & mollius, manon: tenue denſúmque, ex quo penicilli, Achilleum. Naſcuntur omnes in petris, aluntur conchis, piſce, limo. Intellectū ineſſe his apparet, quia vbi auulſorem ſenſere, contractæ multò difficiliùs abſtrahuntur. Hoc idem fluctu pulſante faciunt. Viuere eſca, manifeſtò conchæ minutæ in his repertæ oſtendunt. Circa Toronem veſci illis auulſæ etiam aiunt, & ex relictis radicibus recreſcere. In petris cruoris quoque inhæret color, Africis præcipuè, quæ generantur in Syrtibus. Maximæ fiunt manæ, ſed molliſſimæ, circa Lyciam. In profundo autem, nec ventoſo, molliores. In Helleſponto aſperæ, & denſæ

denſæ circa Maleam. Putreſcunt in apricis lo-cis ideò optimæ in gurgitibus. Viuentibus i-dem, quia *a* mandentibus, nigricans color. Ad-hærent nec parte, nec toto: interſunt enim fi-ſtulæ quædam inanes, quaternæ ferè aut qui-nę. per quos paſci exiſtimantur. Sunt & aliæ, ſed supernè concretæ. Et ſubeſſe membrana quædam radicibus earum intelligitur, Viuere conſtat longo tempore. Peſſimum omnium genus eſt earum quę aplyſię vocantur, quia *b* elui non poſſunt, in quibus magnę ſunt fiſtu-lę, & reliqua denſitas ſpiſſa.

a madentibus. *Ch.*

b erui. *Par.*

De caniculis marinis. CAP. XLVI.

Canicularum maximè multitudine circa eas vrinantes graui periculo infeſtantur. Ipſi ferunt & nubem quandam craſſeſcere ſu-per capita, planorum piſcium ſimilē, premen-tem eos, arcentémque à reciprocando, & ob id ſtylos præacutos lineis annexos habere ſeſe: quia niſi perfoſſę ita, non recedant, *c* caligi-nis & pauoris, vt arbitror, opere. Nubem enim & nebulā (cuius nomine id malum appellant) inter animalia haud vllam cōperit quiſquam. At cum caniculis atrox dimicatio. Inguina, & calces, omnémque candorem corporum appe-tunt. Salus vna in aduerſas eundi, vltróque terrendi. Pauet enim hominem æquè ac ter-ret. Et *d* ſors ęqua in gurgite, vt ad ſumma a-quæ ventum eſt, ibi periculum anceps, adem-pta ratione contrà eundi, dum conetur emer-gere: & ſalus omnis in ſociis. funem illi reli-gatum ab humeris eius trahunt: hunc dimi-cans: vt ſit periculi ſignum, lęua quatit: dex-tra apprehenſo ſtilo in pugna eſt: modicus a-liàs tractus. Vt prope carinam ventum eſt, niſi pręceleri vi repentè rapiant, abſumi ſpectant,

c haud pa-uore, ſed caligine, vt arb. oper-tę. *Dal.*

d frōs. *Par.*

Ac ſæpe iam ſubducti, è manibus auferuntur. ſi non trahentium opem, conglobato corpore in pilæ modum ipſi adiuuere. Protendunt quidem tridentes alij: ſed monſtro ſolertia eſt nauigium ſubeundi, atque ita è tuto præliandi. Omnis ergo cura ad ſpeculandum hoc malum inſumitur.

De his, quæ ſilicea teſta includuntur, & quæ ſine vllo ſenſu, & de reliquis ſordidis animalibus. CAP. XLVII.

CErtiſſima eſt ſecuritas vidiſſe planos piſces: quia nunquam ſunt, vbi maleficæ beſtiæ: qua cauſa vrinantes ſacros appellant eos. Silicea teſta incluſis fatendum eſt nullum eſſe ſenſum, vt oſtreis. Multis eadem natura, quę frutici, vt holothuriis, pulmonibus, ſtellis. Adeóque nihil non gignitur in mari, vt cauponarum etiam æſtiua animalia, pernici moleſta ſaltu, & quæ capillus maximè celat, exiſtant: & circumglobata *a* eſcæ ſæpe extrahuntur: quæ cauſa ſomnum piſcium in mari noctibus infeſtare exiſtimatur. Quibuſdam verò ipſis innaſcuntur, quo in numero chalcis accipitur.

a eſca. *Ch.*

De venenatis marinis. CAP. XLVIII.

NEc venena ceſſant dira, vt in lepore: qui in Indico mari etiam tactu peſtilens, vomitū diſſolutionémque ſtomachi protinus creat in noſtro offa informis, colore tantùm lepori ſimilis: in Indis, & magnitudine, & pilo duriore, tantùm: nec viuus ibi capitur. Æquè peſtiferum animal araneus, ſpinæ in dorſo aculeo noxius. Sed nullū vſquam execrabilius, quàm radius, ſuper caudam eminens trygonis, quam noſtri paſtinacam appellant, quincunciali magnitudine. Arbores infixus *b* radici necat: arma,

b radicitus *Pint.*

ma, vt telum, perforat vi ferri, & veneni malo.

De morbis piſcium. CAP. XLIX.

MOrbos vniuerſa genera piſcium, vt cætera animalia, etiam fera, non accipimus ſentire. Verùm ægrotare ſingulos, manifeſtum facit aliquorum macies, cùm in eodem genere præpingues alij capiantur.

De generatione eorum mira. CAP. L.

QVonam modo generent, deſiderium & admiratio hominũ differri non patitur. Piſces attritu ventrium coeunt, tantá celeritate vt viſum fallant: delphini, & reliqua cete, ſimili modo, paulò diutiùs. Fœmina piſcis coitus tempore marem ſequitur, ventrem eius roſtro pulſans: ſub partum mares fœminam ſimiliter, oua veſcentes earum. Nec ſatis eſt generationi per ſe coitus, niſi editis ouis, inter ſe verſando mares & fœminæ vitale aſperſerint virus. Non omnibus id contingit ouis in tanta multitudine: alioqui replerentur maria & ſtagna, cum ſinguli vteri innumerabilia concipiant.

Idem de generatione, & qui piſces oua pariant. CAP. LI.

PIſcium oua in mari creſcunt, quædam ſumma celeritate, vt murænarum, quædam paulò tardiùs. Plani piſcium quibus cauda *a* non eſt, aculeatíque, vt teſtudines in coitu ſuperueniunt: polypi crine vno fœminæ naribus adnexo: ſepiæ & loligines linguis componentes inter ſe brachia, & in contrarium nantes: ore & pariunt. Sed polypi in terram verſo capite coeunt. *b* Reliqua mollium tergis, vt canes. Itẽ locuſtæ & ſquillæ, cancri, ore. Ranæ ſuperueniunt prioribus pedibus alas fœminæ mare apprehendẽte, poſterioribus clunes. Pariũt minimas carnes nigras, quas gyrinos vocãt: oculis &c.

a nõ obeſt aculeíque, vt teſt. & raiæ in coitu. *Vet.*

b Cruſtaceorũ mollia tergis vt canes. Ita locuſtæ, &c.

tantùm & cauda inſignes: mox pedes figurantur, cauda findente ſe in poſteriores. Mirúmque, ſemeſtri vita reſoluuntur in limum nullo cernente, & rurſus vernis aquis renaſcuntur, quæ fuere natæ, perinde occulta ratione, cùm omnibus annis id eueniat. Et mituli & pectines ſponte naturæ in harenoſis proueniunt. Quæ durioris teſtæ ſunt, vt murices, purpuræ, ſaliuario lentore. Sicut aceſcente humore culices. *a* atque ſpuma maris incaleſcente, cùm admiſſus eſt imber. Quæ verò ſilicio tegmine operiuntur, vt oſtrea, putreſcente limo, aut ſpuma circa nauigia diutiùs ſtãte defixóſque palos, *b* & lignum maximè. Nuper cõpertum in oſtreariis, humorem iis fœtificum lactis modo effluere. Anguillæ atterunt ſe ſcopulis: ea ſtrigmenta viuiſcunt: nec alia eſt earum procreatio. Piſcium diuerſa genera non coeunt, præter ſquatinam & raiam: ex quibus naſcitur priori parte raiæ ſimilis, & nomen ex vtroque compoſitum apud Græcos trahit. Quædam tempore anni gignuntur, & in humore, & in terra. Vere pectines, limaces, hirudines *c* eodem tempore euaneſcunt. Piſcium lupus & trichias bis anno parit, & ſaxatiles omnes. Muli ter, vt chalcis, cyprinus ſexies, ſcorpiones bis ac ſargi, vere & autumno. Ex planis ſquatina ſola bis autumno & Vergiliarum occaſu. Plurimi piſcium tribus menſibus, Aprili, Maio, Iunio. Salpæ autumno: *d* ſarchi, torpedo, ſquali circa æquinoctiũ: molles vere: ſepia omnib. menſib. Oua eius glutino atramẽti ad ſpeciẽ vuæ cohærentia, maſculus proſequitur afflatu, aliàs ſterileſcũt. Polypi hyeme coeunt, pariũt vere oua tortili vibrata pampino, tanta fœcunditate, vt multitudinem ouorum

a Apuæ *ex vet. cod. & Ar. lib. 5. c. 15. hiſt.*

b ilignos maximè.

c eodem tẽpore viuiſcunt.

d ſquatinę vel ſquati. *Tur.*

occiſi

occiſi non recipiant cauo capitis,quæ prægnãtes tulere. Ea excludunt quinquageſimo die,è quibus multa propter numerum intercidunt. Locuſtæ, & reliqua tenuioris cruſtæ, ponunt oua ſuper oua,atque ita incubãt. Polypus fœmina modò in ouis ſedet, modò cauernam cãcellato brachiorum implexu claudit. Sepia & in terreno parit inter harundines, aut ſicubi enatat alga: excludit quintodecimo die. Loligines in alto conſerta oua edunt,vt ſepię. Purpurę,murices,eiuſdémque generis,vere pariũt. Echini oua pleniluniis habent hyeme: & cochleæ hiberno tempore naſcuntur. Torpedo octogenos fœtus habens inuenitur: eáque intra ſe parit oua præmollia, in alium locum vteri transferens,atque ibi excludẽs.Simili modo omnia,quæ cartilaginea appellauimus. Ita fit,vt ſola piſcium& animal pariant,&oua cõcipiãt. Silurus mas ſolus omnium edita cuſtodit oua,ſæpe & quinquagenis diebus,ne abſumantur ab aliis. Cæteræ fœminæ in triduo excludunt,ſi mas attigit. Acus, ſiue belone,vnus piſcium dehiſcente, propter *a* multitudinem vtero parit. A partu coaleſcit vulnus: quod & in *b* cæcis ſerpentibus tradunt. Mus marinus in terra ſcrobe effuſo parit oua, & obruit terra. Rurſus triceſimo die refoſſa aperit, fœtúmque in aquam ducit.

a magnitudinem *videlicet ouorum, Ariſt. de gene. anima. li. 3. c. 4.*

b Cæciliis ſerpentib. *Ar. li. 6.*

De vuluis piſcium. CAP. LII.

ERythini & chanæ vuluas habere traduntur: qui trochos appellatur à Græcis, ipſe ſe inire. Aquatilium omnium fœtus inter initia viſu carent.

De longiſſima vita piſcium. CAP. LIII.

AEui piſcium memorãdum nuper exemplũ accepimus. Pauſilypum villa eſt Campa-

niæ haud procul Neapoli. in ea Cæſaris piſcinis à Pollione Vedio coniectum piſcem, ſexageſimum poſt annum expiraſſe ſcribit Anneus Seneca, duobus aliis æqualibus eius ex eodem genere etiam tunc viuentibus. Quæ mentio piſcinarum admonet, vt paulò plura dicamus hac de re, priuſquā digrediamur ab aquatilib.

De viuariis oſtrearum, & quis ea primus inuenerit. CAP. LIV.

OStrearum viuaria primus omnium Sergius Orata inuenit in Baiano, ætate L. Craſſi Oratoris, ante Marſicum bellum, nec gulæ cauſa, ſed auaritiæ, magna vectigalia tali ex ingenio ſuo percipiens, vt qui primus penſiles inuenit balineas, ita magonizatas villas ſubinde vendendo. Is primus optimum ſaporem oſtreis Lucrinis adiudicauit, quando eadē aquatilium genera aliubi atque aliubi meliora: ſicut lupi piſces in Tiberi amne inter duos pontes, Rhombus Rauennæ, murænæ in Sicilia, elops Rhodi: & alia genera ſimiliter, ne culinarum cenſura peragatur. Nondum Britannica ſeruiebant litora, cùm Orata Lucrina nobilitabat, poſteà viſum tanti in extremam Italiam petere Brunduſium oſtreas: ac ne lis eſſet inter duos ſapores, nuper excogitatum, famem longæ aduectionis à Brunduſio compaſcere in Lucrino. Eadem ætate prior Licinius Muræna, reliquorum piſcium viuaria inuenit: cuius deinde exemplum nobilitas ſecuta eſt. Philippi, Hortenſij: Lucullus exciſo etiam monte iuxta Neapolim maiore impendio, quàm villā ædificauerat, euripum & maria admiſit. Qua de cauſa Magnus Pompeius Xerxen togatum eum appellabat. *a* Tricies piſcinæ à defuncto illo veniere piſces.

a xl. H. S. piſcinæ, *Budæus.* Quadringentis ipſius piſc. *Maſſar.*

Quis

Quis primus murænarum viuaria fecerit.

CAP. LV.

MVrænarum viuarium priuatim excogitauit C. Hirius ante alios, qui cœnis triumphalibus Cæſaris Dictatoris ſex millia numero murænarum mutuo appendit. Nam permutare quidem pretio noluit, aliáve merce. Huius villam intra quàm modicam quadragies piſcinæ *a* venierunt. Inuaſit deinde ſingulorum piſcium amor. Apud Baulos in parte Baiana piſcinam habuit Hortenſius Orator, in qua murænam adeò dilexit, vt exanimatam fleſſe credatur. In eadem villa, Antonia Druſi, murænæ, quam diligebat, inaures addidit: cuius propter famam nonnulli Baulos videre concupiuerunt.

a vendiderunt, *Bud. de aſſe.2. Et Pint.*

De cochlearum viuariis, & qui primus inſtituit. CAP. LVI.

COchlearum viuaria inſtituit Fuluius Hirpinus in Tarquinienſi, paulò ante ciuile bellũ, quod cum Pompeio Magno geſtum eſt, diſtinctis quidem generibus earum, ſeparatim vt eſſent *b* albæ, quæ in Reatino agro naſcuntur: ſeparatim Illyricæ, quibus magnitudo pręcipua: Africanæ, quibus fœcunditas: Solitanæ, quibus nobilitas. Quin & ſaginam earũ commentus eſt, ſapa & farre, aliiſque generibus, vt cochleæ quoque altiles ganeam implerent: cuius artis gloria in eam magnitudinem perductæ ſint, vt octoginta quadrantes caperent ſingularum calices. Autor eſt M. Varro.

b Albulæ, *fortaſſis: vt apud Varr. l. 3. rei ruſt.*

De piſcibus terrenis. CAP. LVII.

PIſcium genera etiámnũ à Theophraſto mira traduntur: circa Babylonis rigua decedentibus fluuiis, in cauernis aquas habentibus remanere. Quoſdam inde exire ad pabula

pinnulis gradientes, crebro caudæ motu, contráque venanteis refugere in ſuas cauernas, & in iis obuerſos ſtare, capita eorum eſſe ranæ marinæ ſimilia, reliquas partes gobiorũ, branchias vt cæteris piſcibus. Circa Heracleam & Cromnam, *a* & multifariam in Ponto vnum genus eſſe, quod extremas fluminum aquas ſectetur, cauernáſque faciat ſibi in terra, atque in his viuat, etiam reciprocis amnibus ſiccato litore. Effodi ergo: motu demum corporum viuere eos approbant. Circa Heracleam eandem, eodémque Lyco amne decedente, ouis relictis in limo generari piſces, qui ad pabula petenda palpitent exiguis brãchiis, quod fieri non indigo humoris: propter quod & anguillas diutius viuere exemptas aquis. Oua autem in ſicco maturari, vt teſtudinum. Eadem in Ponti regione apprehendi glacie piſcium maximè gobiones, non niſi patinarum calore vitalem motum fatentes. In his quidem, tametſi mirabilis, eſt tamen aliqua ratio. Idem tradit in Paphlagonia effodi piſces gratiſſimos cibis terrenos altis ſcrobibus, in his locis vbi nullæ reſtagnent aquæ: miratúrque & ipſe, gigni ſine coitu. Humoris quidem vim aliquam ineſſe, quàm puteis, arbitratur, cùm in nonnullis reperiantur piſces. Quicquid eſt hoc, certè minus admirabile talparum facit vita ſubterranei animalis, niſi fortè vermium terrenorum & piſcibus natura ineſt.

a *Addendũ hic ex ſcriptis codi.* Et lycum amnem. *Alioqui non erit quò referatur quod mox ſequitur.* Eodémque Lyco amne.

De *muribus Nili*. CAP. LVIII.

VErũ omnib. his fidẽ Nili inundatio affert, omnia *b* excedentem miracula; quippe *c* detegente eo muſculi reperiuntur inchoato opere genitalis aquæ terræq; iã parte corporis viuentes, nouiſſima effigie etiamnum terrena.

b excedens.
c deturgente.

De

De anthia piſce, & quomodo capiatur.

CAP. LIX.

NEc de anthia piſce ſileri cōuenit quæ pleroſq; aduerto credidiſſe. Chelidonias inſulas diximus Aſiæ, ſcopuloſi maris, ante promontorium ſitas: ibi frequens hic piſcis, & celeriter capitur vno genere. Paruo nauigio, & concolori veſte, eadémque hora per aliquot dies continuos piſcator enauigat certo ſpatio, eſcámque proiicit. Quicquid ex eo mittitur, ſuſpecta fraus prædæ eſt: cauénſque quod timuit, cùm id ſæpe factum eſt, vnus aliquando conſuetudine inuitatus anthias, eſcam appetit. Notatur hic intentione diligēti, vt autor ſpei, conciliatórque capturæ. Neq; enim eſt difficile, cùm per aliquot dies ſolus accedere audeat. Tandem & aliquos inuenit: paulatímque comitatior, poſtremò greges adducit innumeros, iam vetuſtiſſimis quibuſque aſſuetis piſcatorem agnoſcere, & è manu cibū rapere. Tum ille paulum vltra digitos in eſca iaculatus humum, ſingulos inuolat verjùs quàm capit ab vmbra nauis breui conatu rapiens, ita ne cæteri ſentiant, alio intus excipiente centonibus raptum, ne palpitatio vlla aut ſonus cæteros abigat. Conciliatorem noſſe ad hoc prodeſt, ne capiatur. Parcit piſcator fugituro in reliquum gregem. Ferunt diſcordem ſocium duci inſidiatum pulchrè noto cepiſſe malefica volūtate: agnitum in macello à ſocio cuius iniuria erat, & dati damni formulam editam, condemnatúmque: addidit Mutianus æſtimata lite decem libris. Iidem anthiæ, cùm vnum hamo teneri viderint, ſpinis, quas in dorſo ſerratas habent, lineam ſecare traduntur: eo qui tenetur, extendēte, vt preci-

di poſſit. At inter ſargos, ipſe qui tenetur, ad ſcopulos lineam terit.

De ſtellis marinis. CAP. LX.

PRæter hæc claros ſapientiæ autores video mirari ſtellam in mari. Ea figura eſt parua admodũ, caro intus, extra duriore callo. Huic tam igneum feruorem eſſe tradunt, vt omnia in mari contacta adurat, omnem cibum ſtatim peragat. Quibus ſit hoc cognitum experimentis, haud facilè dixerim: multò memorabilius duxerim id, cuius experiendi quotidie occaſio eſt.

De dactylis, eorúmque miraculis.
CAP. LXI.

a è gen. ſunt ab humanorum ſimilitudine vngues appellati. *Pint.*

COncharum *a* è genere ſunt dactyli, ab humanorum vnguium ſimilitudine appellatis. His natura in tenebris remoto lumine, alio fulgore clarere, & quanto magis humorẽ habeant, ludere in ore mandentiũ, lucere in manibus atque etiam in ſolo ac veſte, decidentibus guttis. vt procul dubio pateat, ſucci illam naturã eſſe, quam miremur etiam in corpore.

De inimicitiis & amicitiis inter ſe aquatilium.
CAP. LXII.

b Locuſtæ congrum: ex *Ar. li.* 8. *Hiſt. anim.* *c.* 2.

SVnt & inimicitiarum atque concordiæ miracula. Mugil & lupus mutuo odio flagrãt: conger & muræna, caudas inter ſe prærodentes. Polypum in tantum locuſta pauet, vt ſi iuxtà viderit, omnino moriatur. *b* Locuſtam conger: rurſus polypum congri lacerant. Nigidius autor eſt, prẹrodere caudam mugili lupũ, eoſdémque ſtatis menſibus concordes eſſe. Omnes autem viuere, quibus caudæ ſic amputẽtur. At è contrario amicitiæ exempla ſunt, prẹter illos, de quorum diximus ſocietate, balæna & muſculus: quando prægraui ſuperciliorum

pondere

pondere obrutis eius oculis, infeſtātia magnitudinem vada prænatans demonſtrat, oculorúmque vice fungitur. Hinc volucrum naturæ dicentur.

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIAE Liber X.

De natura auium.

CAPVT I.

SEQVITVR natura auium, quarum grandiſſimi & penè beſtiarum generis, ſtrutiochameli Africi vel Æthiopici, altitudinem equitis inſidentis equo excedunt, celeritatem vincunt: ad hoc demum datis pennis, vt currentem adiuuent: cæterò non ſunt volucres, nec à terra tolluntur. Vngulę iis ceruinis ſimiles, quibus dimicant, biſulcæ, comprehendendis lapidibus vtiles, quos in fuga contra ſequentes ingerunt pedibus. Concoquendi ſine delectu deuerata mira natura, ſed non minùs ſtoliditas, in tanta reliqui corporis altitudine: cùm colla frutice occultauerint, latêre ſe exiſtimantium. Præmia ex iis oua, propter amplitudinem a pro quibuſdam habita vaſis, conóſque bellicos & galeas adornantes pennæ.

a *Meliùs*] Quibuſdā habita pro vaſis.

De Phœnice. CAP. II.

AEthiopes atq; Indi, diſcolores maximè & inenarrabiles ferunt aues, & ante omnes nobilem Arabia phœnicem: haud ſcio an fabuloſè, vnum in toto orbe, nec viſum magnopere. Aquilæ narratur magnitudine, auri fulgore circa colla, cæterà purpureus, cæruleam roſeis caudam pennis diſtinguentibus, criſtis faciem capútque plumeo apice cohoneſtante. Primus atque diligentiſſimus togatorum de eo prodidit Manilius, Senator ille maximis nobilis doctrinis doctore nullo: neminem extitiſſe qui viderit veſcentem: ſacrum in Arabia Soli eſſe, viuere annis dclx. ſeneſcentem caſia thuríſque ſurculis conſtruere nidum, replere odoribus, & ſuperemori. Ex oſſibus deinde & medullis eius naſci primò ceu vermiculum: inde fieri pullum: principióque iuſta funera priori reddere, & totum deferre nidum prope Panchaiam in Solis vrbem, & in ara ibi deponere. Cum huius alitis vita magni conuerſionem anni fieri prodit idem Manilius, iterúmque ſignificationes tempeſtatum & ſiderum eaſdem reuerti. Hoc autem circa meridiem incipere, quo die ſignum Arietis Sol intrauerit. Et fuiſſe eius conuerſionis annum prodente ſe P.Licinio, M. Cornelio Conſulibus. Cornelius Valerianus phœnicem deuolaſſe in Ægyptum tradit, Q.Plautio, Sex. Papinio Coss. Allatus eſt & in vrbem, Claudij Principis Cenſura, anno vrbis dccc. & in comitio propoſitus, quod actis teſtatum eſt, ſed quem falſum eſſe nemo dubitaret.

De Aquilis. CAP. III.

EX his, quas nouimus, aquilæ maximus honos, maxima & vis. Sex earum genera: Melænactos

lænaetos à Græcis dicta, eadémque Valeria, minima magnitudine, viribus præcipua, colore nigricans: ſola aquilarum fœtus ſuos alit: cæteræ, vt dicemus, fugant: ſola ſine clangore, ſine murmuratione. Conuerſatur autem in montibus. Secundi generis pygargus, in oppidis manſitat & in campis, albicante cauda. Tertij morphnos, quam Homerus & percnon vocat, aliqui & plancum, & anatariam, ſecunda magnitudine & vi: huícque vita circa lacus. Phœmonoe Apollinis dicta filia, dentes ei eſſe prodidit, mutæ aliàs, carentíque lingua eadem aquilarum nigerrimam, prominentiore cauda. Conſentit & Boethus. Ingenium eſt ei, teſtudines raptas frangere è ſublimi iaciendo: quæ ſors interemit Poetam Æſchylum, prædictam fatis (vt ferunt) eius diei ruinam ſecura cæli fide cauentem. Quarti generis eſt percnopterus: eadem oripelargus, vulturina ſpecie, aliis minimis, reliqua magnitudine antecellens, ſed imbellis & degener, vt quam verberet coruus. Eadem ieiunæ ſemper auiditatis, & querulæ murmurationis. Solo aquilarum exanima fert corpora: cæteræ, cùm occidere conſidunt. Hæc facit, vt quintum genus gneſion vocetur, velut verum, ſolúmque incorruptæ originis, media magnitudine, colore ſubrutilo, rarum conſpectu. Supereſt haliæetos, clariſſima oculorum acie, librans ex alto ſeſe: viſóque in mari piſce, præceps in eum ruens, & diſcuſſis pectore aquis rapiens. Illa, quam tertiam fecimus: circa ſtagna aquaticas aues appetit mergentes ſe ſubinde, donec ſopitas laſſatáſque rapiat. Spectanda dimicatio, aue ad perfugia litorum tendente, maximè ſi condenſa harun-

do ſit: aquila inde ictu abigente alæ, & cùm appetit, in lacus cadente, vmbrámque ſuam nanti ſub aqua è litore oſtendente: rurſus aue in diuerſa, & vbi minimè ſe credat expectari emergente. Hæc cauſa gregatim auibus natandi, quia plures ſimul non infeſtantur, reſperſu pinnarum hoſtem obcæcantes. Sæpe & aquilæ ipſæ non tolerantes pondus apprehenſum, vnà merguntur. Haliæetus tantùm implumes etiámnum pullos ſuos percutiens, ſubinde cogit aduerſos intueri Solis radios: & ſi conniuentem humectantémque animaduertit, præcipitat è nido, velut adulterinum atque degenerem: illum cuius acies firma contrà ſteterit, educat. Haliæeti ſuum genus non habent, ſed ex diuerſo aquilarum coitu naſcuntur. Id quidem, quidem ex iis natum eſt, in oſſifragis genus habet, è quibus vultures progenerantur minores: & ex iis magni, qui omnino non generant. Quidam adiiciunt genus aquilæ, quam barbatam vocant, Thuſſi verò oſſiffragam. Tribus primis & quinto aquilarum generi inædificatur nido lapis aetites, quem aliqui dixere gagaten, ad multa remedia vtilis, nihil igne deperdens. Eſt autem lapis iſte prægnans, intus, cum quatias, alio velut in vtero ſonante. Sed vis illa medica non niſi nido direptis. Nidificant in petris & arboribus: pariunt oua terna: excludunt pullos binos: viſi ſunt & tres aliquando. Alterum expellunt tædio nutriendi. Quippe eo tempore ipſis cibum negauit natura, proſpiciens ne omnium ferarum fœtus raperentur. Vngues quoque earum inuertuntur diebus iis, albeſcunt inedia pennæ, vt meritò partus ſuos oderint. Sed eiectos ab his cognatum

gnatum genus oſſifragæ excipiunt, & educant cum ſuis. Verùm adultos quoque perſequitur parens, & longè fugat, æmulos ſcilicet rapinæ. Et alioquin vnum par aquilarum magno ad populandum tractu, vt ſatietur, indiget. Determinant ergo ſpatia, nec in proximo prædantur. Rapta non protinus ferunt, ſed primò deponunt, expertæque pondus tunc demum *a* abeunt. Oppetunt non ſenio nec ægritudine, ſed fame, in tantum ſuperiore accreſcente roſtro, vt aduncitas aperiri non queat. A meridiano autem tempore operantur, & volant: prioribus horis diei, donec impleantur hominum conuentu fora, ignauæ ſedent. Aquilarum pennæ miſtas reliquarum alitum pennas deuorant. Negant vnquam ſolam hanc alitem fulmine exanimatam: ideo armigeram Iouis conſuetudo iudicauit.

a auehunt.

Quando legionum ſigna eſſe cœperint, & cum quibus ſit aquilis bellum.

CAP. IIII.

ROmanis eam legionibus C. Marius in ſecundo Cõſulatu ſuo propriè dicauit. Erat & anteà prima cum quatuor aliis: lupi, minotauri, equi, apríque ſingulos ordines anteibant. Paucis antè annis ſola in aciem portari cœpta erat: reliqua in caſtris relinquebantur. Marius in totum ea abdicauit. Ex eo notatum, non ferè legionis vnquam hybernaſſe caſtra, vbi aquilarum non ſit iugum. Primo & ſecundo generi non minorum tantùm quadrupedum rapina, ſed etiam cum ceruis prælia. Multum puluerem volutatu collectum, inſidens cornibus excutit in oculos pennis ora verberans, donec præcipitet in rupes. Nec vnus hoſtis illi ſatis eſt: acrior eſt

cum dracone pugna, multóque magis anceps, etiam ſi in aere. Oua hic conſectatur aquilę auiditate malefica: at illa ob hoc rapit vbicunque viſum. Illa multiplici nexu alas ligat, ita ſe implicans, vt ſimul decidant.

Mirum de Aquila. CAP. V.

EST percelebris apud Seſton vrbem aquilæ gloria: educatam à virgine retuliſſe gratiā, aues primò, mox deinde venatus aggerentem. Defunctа poſtremò, in rogum accenſum eius inieciſſe ſeſe, & ſimul conflagraſſe. Quam ob cauſam incolæ, quod vocant Heroum, in eo loco fecere, appellatum Iouis & virginis, quoniam illi Deo ales aſcribitur.

De vulturibus. CAPVT VI.

VVlturum, præualent nigri. Nidos nemo attingit. Ideo etiam fuere, qui putarēt illos ex aduerſo orbe aduolare, falsò. Nidificans enim in excelſiſſimis rupibus. Fœtus quidem ſæpe cernuntur ferè bini. Vmbricus Aruſpicum in noſtro æuo peritiſſimus, parere tradit oua tria: vno ex iis reliqua oua nidumque luſtrare, mox abiicere. Triduo autem antè aut biduo volare eos, vbi cadauera futura ſunt.

De Sanguale. CAP. VII.

SAngualem autem, atque immuſſulum, Augures Romani in magna quæſtione habēt. Immuſſulum aliqui vulturis pullum arbitrantur eſſe, & ſangualem oſſifragę. Maſſurius ſangualem oſſifragam eſſe dicit, immuſſulum autem pullum aquilæ, priuſquam albicet cauda. Quidam poſt Mutium Augurem viſos non eſſe Romæ confirmauere: ego (quod veriſimilius eſt) in deſidia rerum omnium non arbitror agnitos.

De Accipitribus. CAP. VIII.

ACcipitrum *a* genera xvj. Inuenimus. Ex iis circon claudum altero pede proſperrimi augurij nuptialibus negotiis & pecuariæ rei. Triorchem à numero teſtium, cui principatum in auguriis Phœmonoe dedit: buteonem hunc appellant Romani, familia etiam ex eo cognominata, cùm proſpero auſpicio in ducis nauis ſediſſet. Æſalona Græci vocant. qui ſolus omni tempore apparet: cæteri hyeme abeunt. Diſtinctio generum ex auiditate. Alij non niſi ex terra rapiunt auem: alij non niſi circa arbores volitantem: alij ſedentem in ſublimi: aliqui volantem in aperto. Itaque & columbæ nouere ex iis pericula, viſóque conſidunt, vel ſubuolant, contra naturam eius auxiliantes ſibi. In inſula Africæ Cerne in Oceano accipitres totius Maſſyliæ humi fœtificant: nec alibi naſcuntur, illis aſſueti gentibus. In Thraciæ parte ſuper Amphipolim homines atque in accipitres ſocietate quadam aucupantur. Hi ex ſyluis & harundinetis excitant aues: illi ſuperuolantes deprimunt. Rurſus captas aucupes diuidunt cum iis. Traditum eſt, miſſas in ſublime excipere eos: & cùm tempus ſit capturæ, *b* clangore ac volatus genere inuitare ad occaſionem. Simile quiddam lupi apud Mæotin paludem faciunt. Nam niſi partem à piſcantibus ſuam accepere, expanſa eorum retia lacerant. Accipitres auium non edunt corda. Nocturnus accipiter cymindis vocatur, rarus etiam in ſyluis, interdiu minus cernens. Bellum internecinum gerit cum aquila, cohærentéſque ſæpe prehenduntur.

a genera decem non minus *Pint.* ex *Ariſt.*

b clamore ac vlulatu inuitari. *Pint.*

De Cocyce, quæ à ſuo genere interimitur.

CAP. IX.

COccyx ex accipitre videtur fieri, tempore anni figuram mutans, quoniam tunc non apparent reliqui, niſi perquàm paucis diebus: ipſéque modico tempore æſtatis viſus non cernitur poſt eà. Eſt autem neque aduncis vnguibus ſolus accipitrum, nec capite ſimilis illis, neque alio quàm colore, ac *a* rictu columbi potiùs. Quin & abſumitur ab accipitre, ſi quando vnà apparuere: ſola omnium auis à ſuo genere interempta. Mutat autem & vocem: procedit vere, occultatur Caniculæ ortu: ſempérque parit in alienis nidis, maximè palumbium, maiori ex parte ſingula oua, quòd nulla alia auis: rarò bina. Cauſa ſubiiciendi pullos putatur, quòd ſciat ſe inuiſam cunctis auibus. *b* nam minuitas quoque infeſtant: ità non fore tutam generi ſuo ſtirpem opinatur, ni feſellerit: quare nullum facit nidum, alioquin trepidum animal. Educat ergo *c* ſubditum adulterato fœta nido. Ille auidus ex natura, præripit cibos reliquis pullis, itaque pingueſcit, & nitidus in ſe nutricem conuertit. illa gaudet eius ſpecie, miratúrque ſeſe ipſam, quòd talem pepererit: ſuos comparatione eius damnat, vt alienos, abſumíque etiam ſe inſpectante patitur, donec corripiat ipſam quoque iam volandi potens. Nulla tum auium ſuauitate carnis comparatur illi.

a aſpectu columbi potius.

b nã minutæ quoque infeſtãt *ex vet. cod. & Ariſt.*

c ſubdititiũ *D.*

De Miluis. CAP. X.

MIlui ex eodem accipitrum genere, magnitudine differunt. Notatum in his, rapaciſſimam & famelicam ſemper alitem nihil eſculenti rapere vnquam ex funerum ferculis, nec Olympiæ ex ara. Ac ne ferentium

quidem

quidem manibus, niſi lugubri municipiorum immolantium oſtento. Iidem videntur artem gubernandi docuiſſe caudæ flexibus, in cælo monſtrante natura quid opus eſſet in profundo. Milui & ipſi hybernis menſibus latent non tamen ante hirundinem abeuntes. Traduntur autem & à ſolſtitiis affici podagra.

Digeſtio auium per genera.

CAP. XI.

VOlucrum prima diſtinctio pedibus maximè conſtat. Aut enim aduncos vngues habent, aut digitos, aut palmipedum in genere ſunt, vti anſeres, & aquaticæ ferè aues. Aduncos vngues habentia, carne tantùm veſcuntur ex parte magna.

De inauſpicatis auibus, cornice, coruis, bubone.

CAP. XII.

COrnices *a* & alio pabulo. Atque duritiem nucis roſtro repugnantem, volantes in altum in ſaxa teguláſve iaciunt iterum ac ſæpius, donec quaſſatam perfringere queant. Ipſa ales eſt inauſpicatæ garrulitatis, à quibuſdam tamen laudata. Ab Arcturi ſidere ad hirundinum aduentum notatur eam in Mineruæ lucis templíſque rarò, alicubi omnino non aſpici, ſicut Athenis. Præterea ſola hæc etiam volantes pullos aliquandiu paſcit: inauſpicatiſſima fœtus tempore, hoc eſt, poſt ſolſtitium. Cæteræ omnes ex eodem genere pellunt nidis pullos, ac volare cogunt, ſicut & corui: qui & ipſi non carne tantùm aluntur, ſed robuſtos quoque fœtus ſuos fugant lõgiùs. Itaque paruis in vices non plus bina coniugia ſunt: circa Cranonem quidem Theſſaliæ ſingula perpetuò: genitores ſoboli loco cedunt. Diuerſa in hac, & ſuprà dicta alite

a *Vet.cod.* Cornices & alio pabulo, vt quæ duritiem nucis *Vet.&Pin.* duritiæ nucem *Dal.*

quædam. Corui ante ſolſtitium generant, iidem ægreſcunt ſexagenis diebus, ſiti maximè, antequàm fici coquantur autumno. Cornix ab eo tempore corripitur morbo. Corui pariunt cum plurimum quinos. Ore eos parere aut coire vulgus arbitratur: ideóque grauidas, ſi ederint coruinum ouum, per os partum reddere: atque in totum, difficulter parere, ſi tecto inferantur. Ariſtoteles negat, non hercule magis, quàm in Ægypto ibim: ſed illam exoſculationem, quæ ſæpe cernitur, qualem in columbis, eſſe. Corui in auſpiciis ſoli videtur intellectum habere ſignificationum ſuarum. nam cùm Mediæ hoſpites occiſi ſunt, omnes è Peloponneſo & Attica regione volauerunt. Peſſima eorum ſignificatio, cùm gluttiunt vocem velut ſtrangulati. Vncos vngues & nocturnæ aues habent, vt noctuæ, bubo, vlulæ. Omnium horum hebetes interdiu oculi. Bubo funebris, & maximè abominatus, publicis præcipuè auſpiciis deſerta incolit: nec tantùm deſolata, ſed dira etiam & inacceſſa: noctis monſtrum, nec cantu aliquo vocalis, ſed gemitu. Itaque in vrbibus aut omnino in *a* luce viſus, dirum oſtentum eſt. Priuatorum domibus inſidentem plurimis ſcio non fuiſſe feralem. Volat nunquàm, quò libuit, ſed tranſuerſus aufertur. Capitolij cellam ipſam intrauit Sex. Papellio Iſtro, L. Pedanio Coſs. propter quod nonis Martiis vrbs luſtrata eſt eo anno.

a luco *Pint.*

De incendiaria aue. CAP. XIII.

INauſpicata eſt incendiaria auis, propter quam ſæpenumero luſtratam vrbem in Annalibus inuenimus, ſicut L. Caſſio. C. Mario Coſ. quo anno & bubone viſo luſtrata eſt.

Quæ

Quæ ſit auis ea, nec reperitur, nec traditur. Quidam ita interpretantur, incendiariam eſſe, quæcunque apparuerit carbonem ferens *a* ſpinthari ex aris, vel altaribus. Alij *a* ſpinturnicem eam vocant: ſed hæc ipſa quæ eſſet inter aues, qui ſe ſcire diceret, non inueni.

a ſpinthari gem σπινθάρα.

De Cliuina. CAP. XIIII.

CLiuinam quoque auem ab antiquis nominatam, animaduerto ignorari. Quidam clamatoriam dicunt. Labeo prohibitoriam. Et apud Nigidium ſubis appellatur auis, quæ aquilarum oua frangat.

De auibus incognitis.

CAP. XV.

SVnt præterea complura genera depicta in *b* ſed vlli Hetruſca diſciplina, *b* ſeculis non viſa: quæ nunc defeciſſe mirum eſt, cùm abundent etiã, quæ gula humana populatur.

b Tol. Pint.

De auibus nocturnis.

CAP. XVI.

EXternorum de auguriis peritiſſimè ſcripſiſſe Hylas nomine putatur. Is tradit noctuã, bubonem, picum arbores cauantem, trogonem, cornicem, à cauda de ouo exire: quoniam pondere capitum peruerſa oua, poſteriorem partem corporum fouendam matri applicent.

De noctuis. CAP. XVII.

NOcturnum contra aues ſolers dimicatio. Maiore circũdatæ multitudine, reſupinæ pedibus repugnant, collectæque in *c* arctum, roſtro & vnguibus totæ teguntur. Auxiliatur accipiter collegio quodam naturæ, bellúmque partitur. Noctuas ſexagenis diebus hyemis *d* cubare & nouem voces, habere tradit Nigidius.

c arcum *Parm.*

d ſubare *Ch.*

De pico Martio. CAP. XVIII.

a vnguium ſed in auſpi. magnæ quo in genere pici Martis cogno. inſignes arb. cauatores. Illi verò & ſupini ſcā. in ſubrect. ſtellionū modo. percuſſi. *Pint.*

SVnt & paruæ aues *a* vncorum, vt pici, Martio cognomine inſignes, & in auſpiciis magni. Quo in genere arborum cauatores, ſcandentes in ſubrectum felium modo: illi verò & ſupini, percuſſi corticis ſono, pabulum ſubeſſe intelligunt. Pullos in cauis educant auium ſoli. Adactos cauernis eorum à paſtore cuneos, admota quadam ab his herba, elabi creditur vulgò. Trebius autor eſt, clauum cuneúmve adactum, quanta libeat vi, arbori in qua nidum habeat, ſtatim exilire, cùm crepitu arboris, cùm inſederit clauo aut cuneo. Ipſi principales Latio ſunt in auguriis, à rege qui nomen huic aui dedit. Vnum eorum præſcitum tranſire non queo. In capite Prætoris vrbani L. Tuberonis, in foro iura pro tribunali reddentis, ſedis ita placidè, vt manu prehenderetur. Reſpondere vates, exitium imperio portendi, ſi dimitteretur: at ſi exanimaretur, Prætori. Et ille autem protinus concerpſit nec multò pòſt impleuit prodigium. Veſcuntur & glande in hoc genere, pomiſque multæ, *b* ſed quæ carne tantùm non viuunt, excepto miluo: quod ipſum in auguriis dirum eſt.

b Reliquæ carne *D.*

De vncis vngues habentibus & digitos.

CAP. XIX.

VNcos vngues habentes omnino non congregantur, & ſibi quæque prædantur. Sunt autem omnes ferè altiuolæ præter nocturnas: & magis, maiores. Omnibus alæ grandes, corpus exiguum. Ambulant difficulter. In petris raro conſiſtunt, curuatura vnguium prohibente. Nunc de ſecundo ordine dicamus, qui in duas diuiditur ſpecies, oſcines, & a-

& alites: illarum generi cantus oris, his magnitudo differentiam dedit. Itaque præcedent & ordine.

De Pauonibus, & quis eos primus cibi cauſa occiderit. CAP. XX.

OMnéſque reliquas in his pauonum genus, cùm forma, tum intellectu eius & gloria. Gemmantes laudatus expandit colores, aduerſo maximè Sole, quia ſic fulgẽtius radiant. Simul vmbræ quoſdam repercuſſus cæteris, qui in opaco clariùs micant, conchata quærit cauda: omnéſque in aceruum contrahit pennarum, quos ſpectari gaudet oculos. Idem cauda annuis vicibus amiſſa cum ſoliis arborum, donec renaſcatur iterum cum flore, pudibundus ac mœrens quærit latebra. Viuit annis xxv. Colores incipit fundere in trimatu. Ab autoribus non glorioſum tantùm animal hoc traditur, ſed & maleuolum ſicut anſer verecundum: quoniam has quoque quidam addiderunt notas in his, haud probatas mihi. Pauonem cibi gratia Romæ primus occidit Orator Hortenſius, additiali cœna ſacerdotij. Saginare primus inſtituit circa nouiſſimum piraticum bellum M. Aufidius Lurco, éxque eo quæſtu reditus ſeſtertiũm ſexaginta M. habuit.

De Gallis, & quomodo caſtrentur, & de gallinaceo locuto. CAP. XXI.

PRoximè gloriam ſentiunt & hi noſtri vigiles nocturni, quos excitandis in opera mortalibus rumpendóque ſomno natura genuit. Norunt ſidera, & ternas diſtinguunt horas interdiu cantu. Cum Sole eunt cubitum, quartáque caſtrenſi vigilia ad curas laborémque reuocant. Nec ſolis ortum incautis pa-

tiuntur obrepere, diémque venientem nuntiant cantu, ipſum verò cantum plauſu lacerum. Imperitant ſuo generi, & regnum in quacunque ſunt domo, exercent. Dimicatione paritur hoc quoque inter ipſos, velut ideo tela agnata cruribus ſuis intelligẽtes: *a* nec finis ſæpe commorientibus. Quòd ſi palma contingit, ſtatim in victoria canunt, ſéque ipſi principes teſtantur. Victus occultatur ſilens, ægréque ſeruitium patitur. *b* Et plebs tamen æquè ſuperba graditur ardua ceruice, criſtis celſa: cælúmque ſola volucrum aſpicit crebrò, in ſublime caudam quoque falcatam erigens: itaque terrori ſunt etiam leonibus ferarum generoſiſſimis. Iam ex his quidam ad bella tantùm & prælia aſſidua naſcuntur, quibus etiam patrias nobilitarunt, Rhodum, ac Tanagram. Secundus eſt honos habitus Melicis, ac Chalcidicis, vt planè dignæ aliti tantum honoris præbeat Romana purpura. Horum ſunt tripudia ſoliſtima. Hi magiſtratus noſtros quotidie regunt, domóſque ipſis ſuas claudunt aut reſerant: hi faſces Ro. impellunt aut retinent, iubent acies aut prohibent, victoriarum omnium toto orbe partarum auſpices: hi *c* maximè terrarum imperio imperant, extis etiam fibríſque haud aliter quàm opimæ *d* victoriæ, Diis grati. Habent oſtenta & *e* præpoſteri eorum veſpertiníque cantus. Namque totis noctibus canendo, Bœotiis nobilem illam aduerſus Lacedæmonios præſagiuere victoriam, ita coniecta interpretatione, quoniam victa ales illa non caneret. Deſinunt canere caſtrati: quod duobus fit modis, lumbis aduſtis candente ferro, aut imis cruribus: mox hulcere oblito figlina cre-

a nec finis ſæpe niſi cõmorientibus.

b expleto iámq. certamine ſuperbè g.a. cer. criſtis celſis.

c maximo *Vet.*

d victimæ *Ch.*

e præpropeti.

cre-

cretæ: facilius ita pingueſcunt. Pergami omnibus annis ſpectaculum gallorum publicè editur, ceu gladiatorum. Inuenitur in Annalibus, in Ariminenſi agro, M. Lepido, Q. Catulo Coss. in villa Gallerij locutum gallinaceum, ſemel, quod equidem ſciam.

De Anſeribus, & qui primus iecur anſerinum comederit, & de adipe anſerino Comageno. CAP. XXII.

EST & anſeri vigil cura, Capitolio teſtata defenſo, per id tempus canum ſilentio proditis rebus. Quamobrem cibaria anſerum Cenſores in primis locant. Quin & fama amoris, Argis dilecta forma pueri nomine Oleni, & Glauces Ptolemæo regi cithara canentis quam eodem tempore & aries adamaſſe proditur. Poteſt & ſapientiæ videri intellectus iis eſſe. Ita comes perpetuò adhæſiſſe Lacydi philoſopho dicitur, nuſquam ab eo, non in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu digreſſus. Noſtri ſapientiores, qui eos iecoris bonitate nouere. Fartilibus in magnam amplitudinem creſcit, exemptum quoque lacte mulſo augetur. Nec ſine cauſa in quæſtione eſt, quis primus tantum bonum inuenerit, Scipio Metellus vir conſularis, an *a* M. Seſtius eadem ætate eques Ro. Sed (quod conſtat) Meſſalinus Cotta, Meſſalæ Oratoris filius, palmas pedum ex his torrere, atque patinis cum Gallinaceorum criſtis condire reperit. Tribuetur enim à me culinis cuiuſque palma cum fide. Mirum in hac alite, à Morinis vſque Romam pedibus venire. Feſſi proferuntur ad primos: ita cæteri ſtipatione naturali propellunt eos. Candidorum alterum vectigal in pluma. Velluntur quibuſ-

a *Rectius.* M. Seius, *ex Varrone Reruſ. l. 3. c. 10.*

dam locis bis anno. Rurſus plumigeri veſtiuntur: molliórque, quæ corpori quàm proxima: & è Germania laudatiſſima. Candidi ibi, verùm minores, ganzæ vocantur. Pretium plumæ eorum, in libras denarij quini. Et inde crimina plerunque auxiliorum præfectis, à vigili ſtatione ad hæc aucupia dimiſſis cohortibus totis. Eóque deliciæ proceſſere, vt ſine hoc inſtrumento durare iam ne virorum quidem ceruices poſſint. Aliud reperit Syriæ pars, quæ Comagene vocatur: adipem eorum in vaſe æreo cum cinnamo niue multa eorum in vaſe rigore gelido maceratum, ad vſum præclari medicaminis, quod ab gente dicitur Comagenum. Anſerini generis ſunt chenalopeces, & quibus lautiores epulas non nouit Britannia chenerotes, *a* fero anſere minores. Decet tetraonas ſuus nitor, abſolutáque nigritia, in ſuperciliis cocci rubor. Alterum eorum genus vulturum magnitudinem excedit, quorum & colorem reddit. Nec vlla ales excepto ſtruthiocamelo maius corpore implens pondus, in tantum aucta, in terra quoque immobilis prehendatur. Gignunt eos Alpes, & ſeptentrionalis regio. In auiariis ſaporem perdunt. Moriuntur contumacia ſpiritu reuocato. Proximæ eis ſunt, quas Hiſpania aues tardas appellat, Græcia otidas, dãnatas in cibis. Emiſſa enim oſſibus medulla, odoris tædium extemplò ſequitur.

a feræ *Pin.* ferè *Man.*

De Gruibus, Ciconiis, Oloribus, & peregrinis auibus, & Coturnicibus, & Glotte.

CAP. XXIII.

INducias habet gẽs Pygmæa abceſſu gruum (vt diximus) cum iis dimicantium. Immenſus

ſus eſt tractus,quo veniunt, ſi quis reputet à mari Eoo. Quando proficiſcantur conſentiunt. volant ad proſpiciendum altè: ducem, quem ſequantur, eligunt: in extremo agmine per vices, qui acclament, diſpoſitos habent, & qui gregem voce contineant. Excubias habent nocturnis temporibus, lapillum pede ſuſtinentes: qui laxatus ſomno & decidens, indiligentiam coarguat. Cæteræ dormiunt capite ſubter alam condito, alternis pedibus inſiſtentes. Dux erecto prouidet cello, ac prædicit. Eædem manſuefactæ laſciuiunt, gyróſque quoſdam indecoro curſu vel ſingulæ peragunt. Certum eſt, Pontum tranſuolaturas, primùm omnium anguſtias petere, inter duo promontoria Criu metopon, & Carambin: mox ſaburra ſtabiliri. Cùm medium tranſierint, abiici lapillos è pedibus: cùm attigerint continentem, & è gutture harenam. Cornelius Nepos, qui Diui Auguſti principatu obiit, cùm ſcriberet turdos paulò antè cœptos ſaginari, addidit, ciconias magis placere, quàm grues: cùm hæc nunc ales inter primas expetatur, illam nemo velit attigiſſe. Ciconiæ quonam è loco veniant, aut quò ſe referant, incompertum adhuc eſt. E longinquo venire non dubium, eodem quo grues, modo: illas hyemis, has æſtatis aduenas. Abituræ congregantur in loco certo: *a* comitatæque ſic. vt nulla ſui generis relinquatur, niſi captiua & ſerua, ceu lege prædicta die recedunt. Nemo vidit agmen diſcedentium, cùm diſceſſurum appareat: nec venire, ſed veniſſe cernimus: vtrunque nocturnis fit temporibus. Et quamuis vltra citráve peruolent, nunquam tamen aduenisſe vſquam, niſi noctu, exiſti-

a cũctatęq. Pin. qui duo illa verba (& ſerua) putat obrepſiſſe.

mantur. Pythonos comen vocant in Aſia patentibus campis, vbi congregatæ inter ſe commurmurant, eámque quæ nouiſſima aduenit, lacerant, atque ita abeunt. Notatum, poſt Idus Auguſti non temerè viſas ibi. Sunt qui ciconiis non ineſſe linguas confirment. Honos iis ſerpentium exitio tantus, vt in Theſſalia capitale fuerit occidiſſe, eadémque legibus pœna, quæ in homicidam. Simili anſeres quoque & olores ratione commeant. ſed horum volatus cernitur: liburnicarum more roſtrato impetu feruntur, faciliùs ita findentes aëra, quàm ſi recta fronte impellerent: à tergo ſenſum dilatante ſe cuneo porrigitur agmen, largéque impellenti præbetur auræ. Colla imponunt præcedentibus: feſſos duces ad terga recipiunt. Ciconiæ nidos eoſdem repetunt; genitricum ſenectam inuicem educant. Olorum morte narratur flebilis cantus, falsò, vt arbitror, aliquot experimentis. Iidem mutua carne veſcuntur inter ſe. Verùm hæc commeantium per maria terráſque peregrinatio non patitur differri minores quoque, quibus eſt natura ſimilis vtcunque. enim ſuprà dictas magnitudo & vires corporum inuitare videri poſſunt. Coturnices antè etiam ſemper adueniunt, quàm grues, parua auis, & cùm ad nos venit, terreſtris potius, quàm ſublimis. Aduolant & hæ ſimili modo non ſine periculo nauigantium, cũ appropinquauere terris. Quippe velis ſæpe inſidunt, & hoc ſemper noctu mergúntque nauigia. Iter eſt his per hoſpitia certa. Auſtro non volant, humido ſcilicet & grauiore vento. Aura tamẽ vehi volunt, propter pondus corporum, viréſque paruas. Hinc volantium illa conqueſtio

la-

labore expreſſa. Aquilone ergo maximè volant ortygometra duce. Primam earum terræ appropinquãtem accipiter rapit. Semper hinc remeantes comitatum ſolicitant: abeúntque vnà perſuaſæ glotris, & otis, & cychramus. Glottis prælõgam exerit linguam, vnde ei nomen. Hanc initio blandita peregrinatione auidè profectam, pœnitentia in volatu cum labore ſcilicet ſubit. Reuerti incomitatam piget, & ſequi: nec vnquam plus vno die pergit: in proximo hoſpitio deſerit Verùm inuenitur alia, antecedente anno relicta: ſimili modo in ſingulos dies. Cychramus perſeuerantior feſtinat etiam peruenire ad expetitas ſibi terras. Itaque noctu is eas excitat, admonétque itineris. Otis bubone minor eſt, noctuis maior: auribus plumeis eminentibus: vnde & nomen illi: quidam Latinè aſionem vocant: imitatrix aliàs auis ac paraſita, & quodam genere ſaltatrix. Capitur haud difficulter, vt noctuæ, *a* intenta in aliquo circumeunte alio. Quòd ſi vẽtus agmen aduerſo flatu cœperit inhibere, põduſculis lapidum apprehenſis, aut gutture harena repleto, ſtabilitæ vocant. Coturnicibus *b* veneni ſemen gratiſſimus cibus: quam ob cauſam eas damnauere menſę, ſimúlque comitialem propter morbum deſpui *c* ſuetũ, quem ſolæ animalium ſentiunt, præter hominem.

a intẽta in aliquẽ circumeunte alio. *M.*

b veratri.

c ſuetæ. *Tol.*

De Hirundinibus, Merulis, Turdis, & Sturnis, Turturibus & Palumbis.

CAP. XXIV.

ABeunt & hirundines hybernis menſibus, ſola carne veſcens auis ex iis quæ aduncos vngues non habent: ſed in vicina abeunt, apricos ſecutæ montium receſſus: inuentæque

iam ſunt ibi nudæ atque deplumes. Thebarum tecta ſubire negantur, quoniam vrbs illa ſæpiùs capta ſit: nec Biziæ in Thracia, propter ſcelera Terei. Cecina Volaterranus equeſtris ordinis quadrigarum dominus, comprehenſas in vrbem ſecum auferens, victoriæ nuntias amicis mittebat, in eundem nidum remeantes illito victoriæ colore. Tradit & Fabius Pictor in Annalibus ſuis, cùm obſideretur præſidium Romanum à Liguſtinis, hirundinem à pullis ad ſe allatam: vt lino ad pedem eius alligato nodis ſignificaret, quoto die adueniente auxilio eruptio fieri deberet. Abeunt & merulæ, turdíque, & ſturni ſimili modo in vicina. Sed hi plumam non amittunt, nec occultantur, viſi ſæpè ibi, quò hybernum pabulum petunt: itaque in Germania hyeme maximè turdi cernuntur. Veriùs turtur occultatur, pennáſque amittit. Abeunt & palumbes, quónam & in iis incertum. Sturnorum generi proprium catervatim volare, & quodam pilæ orbe circumagi, omnibus in medium agmen tendentibus. Volucrum ſoli hirundini flexuoſi volatus, velox celeritas: quibus ex cauſis neque rapinæ cæterarum alitum obnoxia eſt. Eadem demum ſola auium non niſi in volatu paſcitur.

Quæ auium perennes, quæ ſemeſtres, quæ trimeſtres.
CAP. XXV.

TEmporum magna differentia auibus. Perennes, vt colũbæ, ſemeſtres, vt hirundines trimeſtres, vt turni & turtures, & quæ, cum fœtum eduxere, abeunt, vt galguli, vpupæ.

De auibus mira. CAP. XXVI.

AVtores ſunt, omnibus annis aduolare Ilium ex Æthiopia aues, & confligere ad Memnonis tumulum, quas ob id Memnoni-

dus

das vocant. Hoc idem quinto quoque anno facere eas in Æthiopia circa regiam Memnonis, exploratum ſibi Cremutius tradit. Simili modo pugnant Meleagrides in Bœotia. Africæ eſt hoc gallinarum genus, gibberum, variis ſparſum plumis: quæ nouiſſimæ ſunt peregrinarum auium in menſas receptæ propter ingratum virus. Verùm Meleagri tumulus nobiles eas fecit.

De auibus ſeleucidibus. CAP. XXVII.

SEleucides aues vocantur, quarum aduentũ ab Ioue precibus impetrant Caſij montis incolæ, fruges eorum locuſtis vaſtantibus. Nec vnde veniant quóve abeant, compertum, nunquam conſpectis, niſi cùm præſidio earum indigetur.

De ibi. CAP. XXVIII.

INuocant & Ægyptij ibes ſuas cõtra ſerpentium aduentum: & Eleia Myiagron Deum, muſcarum multitudine peſtilentiam adferẽte: quæ protinus intereũt, *a* qua litatũ eſt illi die.

a poſtquã litatum eſt ei Deo. *Tol.*

Quæ aues in quibus locis non ſunt, & quæ mutant colorem & vocem, & de luſciniis. CAP. XXIX.

SEd in receſſu auium & noctuæ paucis diebus latere traduntur: quarum genus in Creta inſula non eſt: etiam ſi qua inuecta ſit emoritur. Nam hæc quoque mira naturæ differentia: alia aliis locis negat, tanquam genera frugum fruticúmve, ſic & animalium: non naſci, tranſlatitium: inuecta emori, mirum. Quid eſt illud vnius generis *b* ſaluti aduerſum quæve iſta naturæ inuidia? aut qui terrarũ dicati auibus termini? Rhodus aquilã nõ habet, trãſpadana Italia iuxta Alpes Lariũ lacum appellat, *c* amœnum arbuſto, agro, ad quem ciconiæ

b aliti. *Pint.*

c *Aliàs,* Amœnũ arbuſtato agro, *ut & infrà idem. Plin. lib. 17. ca. 23. verbũ arbuſtare vſurpauit.*

non permeant: ſicuti nec octauum circa lapidem ab eo immenſa alioqui finitimo Inſubrium tractu, exanima gracculorum monedularúmque, cui ſoli aui furacitas auri argentíque præcipuè mira eſt. Picus Martius in Tarentino agro negatur eſſe. Nuper, & adhuc tamen rara, ab Apennino ad vrbem verſus cerni cœpere picarum genera, quæ longa inſignes caudæ variæ appellantur. Proprium his caluеſcere omnibus annis, cùm ſerantur rapa. Perdices non tranſuolant Bœotiæ fines in Attica: nec vlla auis in Ponto, inſula qua ſepultus eſt Achilles, ſacratam ei ædem. In Fidenate agro iuxta vrbem ciconiæ nec pullos nec nidum faciunt. At in agrum Volaterranum palumbium vis è mari quotannis aduolat. Romæ in ædem Herculis in foro Boario, nec muſcæ, nec canes intrant. Multa prætereà ſimilia, quæ prudens ſubinde omitto in ſingulis generibus, faſtidio parcens: quippe cùm Theophraſtus tradat inuectitias eſſe in Aſia etiam columbas, & pauones, & coruos, & in Cyrenaica vocales ranas. Alia admiratio circa oſcines: ferè mutant colorem vocémque tempore anni, ac repentè fiunt aliæ: quod in grandiore alitum genere grues tãtùm. Eæ enim ſenectute nigreſcunt. Merula ex nigra ruffeſcit, canit æſtate, hyeme balbutit, circa ſolſtitium muta. Roſtrum quoque anniculis in ebur transfiguratur, duntaxat maribus. Turdis color æſtate circa ceruicem varius, hyeme concolor. Luſciniis diebus ac noctibus continuis xv. garrulus ſine intermiſſu cantus, denſante ſe frondium germine, non in nouiſſimum digna miratu aue. Primum tanta vox tam paruo in corpuſculo, tam pertinax ſpiritus. Deinde in vna

perfecta

perfecta muſicæ ſcientia modulatus editus ſonus: & nunc continuo ſpiritu trahitur in longum, nunc variatur inflexo, nunc diſtinguitur conciſo, copulatur intorto: *a* promittitur reuocato, infuſcatur ex inopinato: interdum & ſecum ipſe murmurat: plenus, grauis, acutus, creber, extentus, vbi viſum eſt, vibrans, ſummus, medius, imus. Breuitérque omnia tam paruulis in faucibus, quæ tot exquiſitis tibiarum tormentis ars hominum excogitauit: vt non ſit dubium hanc ſuauitatem præmonſtratám efficaci auſpicio, cùm in ore Steſichori cecinit infantis. Ac ne quis dubitet artis eſſe, plures ſingulis ſunt cantus, nec iidem omnibus, ſed ſui cuique. Certant inter ſe palámque animoſa contentio eſt. Victa morte finit ſæpe vitam, ſpiritu priùs deficiente, quàm cãtu. Meditantur aliæ iuniores, verſuſque quos imitãtur accipiunt. Audit diſcipula intentione magna & reddit, vicibúſque reticent. Intelligitur emendatæ correctio, & in docente quædam reprehenſio. Ergo ſeruorum illis pretia ſunt & quidem ampliora, quàm quibus olim armigeri parabantur. Scio ſeſtertiis ſex, candidam alioquin, quod eſt prope inuſitatum veniſſe, quæ Agrippinæ Claudij principis coniugi dono daretur. Viſum iam ſæpe, iuſſas canere cœpiſſe, & cum ſymphonia alternaſſe: ſicut homines repertos, qui ſonum earum, addita in tranſuerſas harũdines aqua, foramen inſpirantes, linguæve parua aliqua oppoſita mora, indiſcreta redderent ſimilitudine. Sed eæ tantæ támque artifices argutiæ à xv. diebus paulatim deſinunt, nec vt fatigatas poſſis dicere aut ſatiatas. Mox æſtu aucto in totum alia vox ſit, nec modulata, aut varia. Mutatur &

a promitur, reuocatur, infuſcatur ex inopinatu.

color. Poſtremò hyeme ipſa non cernitur. Linguis earum tenuitas illa prima non eſt, quæ cæteris auibus. Pariunt vere primo cùm plurimum ſena oua. *a* Alia ratio ficedulis. Nam formam ſimul coloremque mutant. Hoc nomen non niſi autumno habent: poſteà melancoryphi vocantur. Sic & erithacus hyeme, idem phœnicurus æſtate. Mutat & vpupa, vt tradit Æſchylus Poëta, obſcœna aliàs paſtu auis, criſta viſenda plicatili, contrahens eam ſubrigénſque per longitudinem capitis. Oenanthe quidem etiam ſtatos latebræ dies habet, exoriente Sirio occultata, ab occaſu eiuſdem prodit: quod miremur, ipſis diebus vtrumque. Chlorion quoque, qui totus eſt luteus, hyeme non viſus, circa ſolſtitia procedit.

a Sequentia ita reſtituit Pin. Mutãt & ficedulæ. Hoc no. non niſi Au. ha. po. mel. vo. Sic & Erit. hy. id. phœ. eſt. Alia ratio Vpupę, nã formam ſi. col. mu. vt tradit Æſchylus, &c.

De Merulis. CAP. XXX.

MErulæ circa Cyllenen Arcadiæ, nec vſquã aliubi, candidæ naſcuntur. Ibis circa Peluſium tantùm nigra eſt, cæteris omnibus locis candida.

Tempus auium genituræ. CAP. XXXI.

OScines, præter exceptas, non temerè fœtus faciunt ante æquinoctium vernum, aut poſt autumnale: ante ſolſtitium autem dubios, poſt ſolſtitium vitales.

De halcyonibus, & de diebus earum nauigabilibus, & gauiis, & mergis. CAP. XXXII.

EO maximè ſunt inſignes halcyones. Dies earum partus, maria, quíque nauigant, nouere. Ipſa auis paulò amplior paſſere, colore cyaneo ex parte maiore, tantùm purpureis & *b* candidis admiſtis pennis, collo gracili ac procero. Alterum genus earum magnitudine diſtinguitur *c* & cantu. Minores in harundinetis

b pallidis. *Pint.*

c nec canũt

netis canunt. Halcyonem videre rariſſimum eſt,nec niſi Vergiliarum occaſu,& circa ſolſtitia brumámve, naue aliquando circumuolata ſtatim in latebras abeuntem. Fœtificant bruma,qui dies halcyonides vocantur,placido mari per eos & nauigabili,Siculo maximè. In reliquis partibus eſt quidem mitius pelagus, Siculum vtrique tractabile. Faciunt autem ſeptem ante brumam diebus nidos, & totidem ſequentibus pariunt. Nidi earum admirationem habent pilæ figura, paulùm eminentiore perquàm anguſto grandium ſpongiorum ſimilitudine:ferro intercîdi non queunt,franguntur ictu valido,vt ſpuma arida maris. Nec vnde confingantur,inuenitur.Putant *a* ex ſpinis aculeatis: piſcibus enim viuunt.Subeunt & in amnes. Pariunt oua quina, Gauiæ in petris nidificant,mergi & in arboribus. Pariunt plurimùm terna: ſed gauiæ æſtate, mergi incipiente vere.

a *Legendum videtur*, Ex ſpinis acus piſcis, *ſuffragante Ariſt. Hiſt. anim. lib.* 3. *cap.*14.

De auium ſolertia in nidificando, hirundine, argatilis, cinnamologis, & perdicibus. CAP. XXXIII.

HAlcyonum nidi figura, reliquarum quoq; ſolertiæ admonet: neque alia parte ingenia auium magis admiranda. Hirundines luto conſtruunt, ſtramento roborant. Si quando inopia eſt luti, madefactæ multa aqua pennis puluerem ſpargunt. Ipſum verò nidum mollibus plumis floccíſque conſternunt tepefaciẽdis ouis ſimul ne durus ſit infantibus pullis. in fœtu ſumma æquitate alternant cibum.Notabili munditia egerunt excrementa pullorũ: adultioréſque circumagi docent, & foris ſaturitatem emittere. Alterum genus hirundinum eſt ruſticarũ & agreſtium, quæ rarò in domibus, diuerſos figura, ſed eadem materia con-

fingunt nidos, totos ſupinos faucibus porrectis in anguſtum, vtero capaci, mirum qua peritia & occultandis habiles pullis, & ſubſternendis molles. In Ægypti Heracleotico oſtio molem continuatione nidorum euaganti Nilo inexpugnabilem opponunt ſtadij ferè vnius ſpatio: quod humano opere perfici non poſſet. In eadem Ægypto iuxta oppidum Copton inſula eſt ſacra Iſidi, quam ne laceret amnis idem, muniunt opere, incipientibus vernis diebus palea & ſtramento roſtrum eius firmantes, continuatis per triduum noctibus tãto labore, vt multas in opere emori conſtet. Ea militia illis cum anno redit ſemper. Tertium eſt earum genus, quæ ripas excauant, atque ita internidificant. Harum pulli ad cinerem ambuſti, mortifero faucium malo, multíſque aliis morbis humani corporis medentur. Non faciunt hæ nidos, migrantque multis diebus antè, ſi futurum eſt, vt auctus amnis attingat. In genere perrarum eſt, cui nidus ex muſco arido ita abſoluta perficitur pila, vt inueniri non poſſit aditus. *a* Argatilis appellatur, eadem figura ex lino intexens. Picorum aliquis ſuſpendit in ſurculo primis in ramis cyathi modo, vt nulla quadrupes poſſit accedere. Galgulos quidem ipſos dependentes pedibus ſomnum capere confirmant, quia tutiores ita ſeſperent. Iam publicum quidem omniũ eſt, tabulata ramorum ſuſtinendo nido prouidè eligere, cameráque ab imbri, aut fronde protegere denſa. In Arabia cinnamologos auis appellatur: cinnami ſurculis nidificat. Plũbatis eos ſagittis decutiunt indigenæ, mercis gratia. *b* In Scythis auis magnitudine otidis, binos parit, in leporina pelle ſemper in cacuminib. ramorum

a Acanthyllis *ex Ariſt. lib. 9. c. 13.*

b *nõnulli hic maluẽt legere:* In Scythis auis magna, nomine otis. *ex Ariſt.*

morũ ſuſpenſa. Picæ cùm diligentiùs viſum a[b] homine nidũ ſenſere, oua transferunt aliò. Hoc in his auibus, quorum digiti non ſunt accommodati complectendis transferendíſque ouis, miro traditur modo. Nanque ſurculo ſuper bina oua impoſito ac feruminato alui glutino, ſubdita ceruice medio, ęqua vtrinq; libra deportãt aliò. Nec verò his minor ſolertia, quæ cunabula in terra faciunt, corporis grauitate prohibitæ ſublime petere. Merops vocatur, genitores ſuos reconditos paſcens, pallido intus colore pennarũ, *a* supernè cyaneo, primori ſub rutilo. Nidificat in ſpecu ſex pedum defoſſa altitudine. Perdices ſpina & frutice ſic muniũt receptaculum, vt contra feras abundè vallentur. Ouis ſtragulum molli puluere contumulant, nec ín quo loco peperere incubant, néve cui frequentior conuerſatio ſit ſuſpecta, transferunt aliò. Illæ quidem & maritos ſuos fallũt, quoniã intemperantia libidinis frangunt earũ oua, ne incubando detineantur. Tunc inter ſe dimicant mares deſiderio fœminarum: victum aiunt Venerem pati. Id quidem & coturnices, Trogus, & gallinaceos aliquando: perdices verò à domitis feros & nouos aut victos iniri promiſcuè. Capiuntur quoque pugnacitate eiuſdem libidinis, contra aucupis *b* indicẽ exeũte in prælium duce totius gregis. Capto eo procedit alter, ac ſubinde ſinguli. Rurſus circa cõceptum fœminæ capiuntur, contra aucupum fœminam exeuntes, vt rixando abigant eam. Neq; in alio animali par opus libidinis. Si cõtra mares ſteterint fœminæ, aura ab his flante prægnãtes fiunt. Hiantes aũt exerta lingua per id tempus æſtuãt, concipiúntque ſuperuolantium *c* afflatu, ſæpe voce tantum audita maſ-

a infernè cyaneo, ſupernè ſubrutilo.

b T. Illicem

c *Melius* ol factu *ex Ariſt. de gen. ani. l.* 3. *c.* 1.

culi. Adeóque vincit libido etiam fœtus charitatem, vt illa furtim & in occulto incubans, cùm ſenſit fœminam aucupis accedentem ad marem, recanat reuocétque, & vltro præbeat ſe libidini. Rabie quidē tanta ferūtur, vt in capite aucupantiū cæcę *a* metu ſedeant. Si ad nidum is cœperit accedere, procurrit ad pedes fœta, prægrauem aut delumbem ſeſe ſimulans, ſubitóque in procurſu aut breui aliquo volatu cadit fracta aut ala aut pedibus: procurrit iterum, iamiam prehenſurum effugiens, ſpémque fruſtrans, donec in diuerſum abducat à nidis. Eadem pauore libera, ac materna vacans cura, in ſulco reſupina gleba ſe terræ pedibus apprehenſa operit. Perdicum vita ad ſexdecim annos durare exiſtimatur.

a delenda vox (metu) *in Pint.*

De columbis. CAP. XXXIV.

AB his columbarum maximè ſpectantur ſimili ratione mores iidem: ſed pudicitia illis prima, & neutri nota adulteria: Coniugij fidem non violant, communémque ſeruant domum. Niſi cœlebs aut vidua nidum non relinquit. Et imperioſos mares, ſubinde etiam iniquos, ferunt: quippe ſuſpicio eſt adulterij, quamuis natura non ſit. Tunc plenum querela guttur, ſæuíque roſtro ictus, mox in ſatisfactione exoſculatio, & circa Veneris preces crebris pedum orbibus adulatio. Amor vtriq; ſobolis æqualis: ſæpe & ex hac cauſa caſtigatio, pigrius intrante fœmina ad pullos. Parturienti ſolatia & miniſteria ex mare. Pullis primò ſalſiorem terram collectam gutture in ora inſpuunt, præparantes tēpeſtiuitatem cibo. Proprium generis eius & turturum, cùm bibant, colla non reſupinare, *b* largéque bibere iumentorum modo.

b ni largè bibêre, *Pint. qui duas ſequētes voces expungit.*

De palumbibus. CAP. XXXV.

VIuere Palumbes ad xxx. annum, aliquos ad xl. habemus autores, vno tantùm incõmodo vnguium, eodẽ & argumento ſenectæ, qui citra perniciem reciduntur. Cantus omnibus ſimilis atque idem, trino conficitur verſu, prætérque in clauſula gemitu: hyeme mutis, vere vocalibus. Nigidius putat, cùm oua incubat, ſub tecto nominatã palumbem relinquere nidos. Pariunt autem poſt ſolſtitium. Columbæ & turtures octonis annis viuunt.

De paſſeribus. CAP. XXXVI.

COntrà paſſeri minimum vitæ, cui ſalacitas par. Mares negantur anno diutius durare, argumento quia nulla veris initio appareat nigritudo in roſtro, quæ ab æſtate incipit. Fœminis longiuſculum ſpatium. Verùm columbis ineſt quidam & gloriæ intellectus. Noſſe credat ſuos colores, varietatémq; diſpoſitam: quin etiam exvolatu quæritur plaudere in cælo, variéque ſulcare. Qua in oſtentatione, vt vinctæ, prębentur accipitri, implicatis ſtrepitu pẽnis, qui non niſi ipſis alarum humeris eliditur, alioquin ſoluto volatu in multum velociore. Speculatur occultus fronde latro, & gaudentem in ipſa gloria rapit.

De Tinnunculo. CAP. XXXVII.

OB id cum iis habẽda eſt auis, quę Tinnunculus vocatur. Defendit enim illas, terretque accipitres naturali potentia, in tantum, vt viſum vocémque eius fugiant. Hac de cauſa præcipuus colũbis amor eorum. Ferúntque ſi in quatuor angulis defodiãtur in ollis nouis oblitis, non mutare ſedẽ columbas, quod auro inſectis alarũ articulis quæſiere aliqui, non aliter innoxiis vulnerib. multiuaga alioquin aue.

Eſt enim ars illi inter ſe blandiri & corrumpere alias,furtóq; comitatiores reuerti. Quin & internuntiæ in rebus magnis fuere, epiſtolas annexas earum pedibus obſidione. Mutinenſi in caſtra Conſulum,Decimo Bruto mittente.Quid vallum & vigil obſidio, atque etiam retia amne prætenta profuere Antonio, per cælum eunte nuntio?Et harũ amore inſaniunt multi:ſuper tecta exædificant turres iis, nobilitatémque ſingularum & origines narrant,vetere iam exemplo.L.Axius eques Romanus ante bellum ciuile Pompeianum denariis quadringentis ſingula paria venditauit, vt M.Varro tradit. Quin & patriam nobilitauere, in Campania grandiſſimæ prouenere exiſtimatæ.Harum volatus in reputationem cæterarum quoque volucrum nos impellit.

De volatu & inceſſu auium.

CAP. XXXVIII.

OMnibus animalib.reliquis certus & vniuſmodi, & in ſuo cuique genere inceſſus eſt: aues ſolæ vario meatu feruntur & in terra & in aere. Ambulant aliquæ vt cornices: ſaliunt aliquæ, vt paſſeres,merulæ: currunt, vt perdices,ruſticulæ: ante ſe pedes iaciunt. vt ciconiæ,grues:expandunt alas, pendentéſque raro interuallo quatiũt, aliæ crebrius, ſed & eas duntaxat pennas:aliæ & *a* tota latera pãdunt:quædam verò maiore ex parte compreſſis volant: percuſſóque ſemel aliquæ & gemino ictu aere feruntur: vel vt incluſum eum præmentes,eiaculantur ſeſe in ſublime,in rectum,in pronum. Impingi putes aliquas, aut rurſus ab alto cadere has,illas ſalire.Anates ſolæ,quæq; ſunt eiuſdẽ generis, in ſublime protinus ſeſe tollũt,atque eueſtigiò *b* cælũ petũt, &

a totas alas tendunt. *Vet.*

b Solũ. *Pin.*

& hoc etiam ex aqua. Itaque in foueas quibus feras venamur, delapſę ſolæ euadunt. Vultur & ferè grauiores, niſi ex procurſu, aut altiore cumulo immiſſæ non euolant, cauda reguntur. Aliæ circunſpectant, aliæ flectunt colla. Nonnullæ veſcuntur ea quæ rapuere pedibus. Sine voce non volant multæ: aut è contrario ſemper in volatu ſilent. Subrectæ, pronæ, obliquæ, in latera, in ora, quædam & reſupinæ feruntur: vt ſi pariter cernatur plura genera, non in eadem natura meare videantur.

De apodibus. CAP. XXXIX.

PLurimùm volant, quæ apodes, quia careāt vſu pedum: ab aliis cypſeli appellantur, hirundinum ſpecie. Nidificant in ſcopulis. Hæ ſunt quæ toto mari cernuntur: nec vnquā tam longo naues, támque continuo curſu recedunt à terra, vt non circumuolitent eas apodes. Cætera genera reſidunt & inſiſtunt: his quies, niſi in nido, nulla: aut pendent, aut iacent. Et ingenia æquè varia, ad paſtum maximè.

De caprimulgis & plateis. CAP. XL.

CAprimulgi appellātur a grandioris merulæ aſpectu fures nocturni: interdiu enim viſu carent. Intrant paſtorum ſtabula, caprarúmque vberibus aduolant ſuctum propter lactis: qua iniuria vber emoritur, capríſque cæcitas, quas ita mulſere, oboritur. Platea nominatur, aduolans ad eas, quæ ſe in mari mergūt, & capita illarū morſu corripiens, donec capturam extorqueat. Eadem cùm deuoratis ſe impleuit conchis, calore vētris coctas euomit, atque ita ex iis eſculenta legit, teſtas excernens.

a à ſuctu grandiores merula, *Pint. ex Ar. c. 30. l. 9. hi.*

De ingeniis auium. CAP. XLI.

b VIllaribus gallinis & religio ineſt. Inhorreſcunt edito ouo, excutiúntq. ſe, & cir-

b Villaticis, *Pint.*

cumactæ purificant, ac feſtuca aliqua ſeſe & oua luſtrant.

De Carduele, & Pſitaco, & auibus quæ loquuntur.

CAP. XLII.

MInimæ auium carduеles imperata faciũt, ne voce tantùm, ſed pedibus & ore pro manibus. Eſt qui boum mugitus imitetur, in Arelatenſi agro taurus appellata, alioquin parua. Eſt quæ equorum quoque hinnitus, anthus nomine, herbæ pabulo aduentu eorum pulſa imitatur, ad hunc modum ſe vlciſcens. Super omnia humanas voces *a* reddunt, pſittaci quidem etiam ſermocinantes. India hanc auem mittit, ſittacen vocat, viridem toto corpore, torque tantùm miniato in ceruice diſtinctam. Imperatores ſalutat, & quæ accipit verba, pronuntiat, in vino præcipuè laſciua. Capiti eius duritia eadem quæ roſtro. *b* Hoc, cùm loqui diſcit, ferreo verberatur radio, non ſentit aliter ictus. Cùm deuolat, roſtro ſe excipit, illi innititur, leuioremque ſe ita pedum infirmitati facit. Minor nobilitas, quia non ex longinquo venit, ſed expreſſior loquacitas, certo generi picarum eſt. Adamant verba, quæ loquantur. Nec diſcunt tantùm, ſed diligunt: meditantéſque intra ſemet, cura atque cogitatione intentionem non occultant. Conſtat emori victas difficultate verbi, ac niſi ſubinde eadem audiant, memoria falli: quærentes mirum in modum hilarari, ſi interim audierint id verbũ. Nec vulgaris iis forma, quamuis non ſpectanda. Satis illis decoris in ſpecie ſermonis humani eſt. Verum addiſcere alias negant poſſe, quã quæ ex genere earum ſunt, quæ glande veſcãtur: & inter eas faciliùs, quibus quini ſunt digiti

a reddunt pſittaci. Quidã. *Pin.*

b Hæc, *M.*

giti in pedibus : ac ne eas quidẽ ipſas, niſi primis duobus vitæ annis. Latior iis eſt lingua: omnibúſque in ſuo cuique genere, quæ ſermonem imitantur humanum: quanquam id penè in omnib. contingit. Agrippina coniunx Claudij Cæſaris turdum habuit (quod nũquàm antè) imitantem ſermones hominum, cùm hæc proderem. Habebant & Cæſares iuuenes ſturnum, item luſcinias, Græco atque Latino ſermone dociles: prætereà meditantes in diem, & aſſiduè noua loquentes longiore etiam cõtextu. Docentur ſecretò, & vbi nulla alia vox miſceatur, aſſidente qui crebrò dicat ea, quę condita *a* velit, ac cibis blandiente.

a velit addiſci alioqui balbutiẽte Pint.

De coruorum intelligentia. CAP. XLIII.

REddatur & coruis ſua gratia, indignatione quoque populi Romani teſtata, non ſolùm conſcientia. Tiberio principe ex fœtu ſupra Caſtorum ædem genitus pullus, in oppoſitam ſutrinam deuolauit, etiam religione commendatus officinæ domino. Is maturè ſermoni aſſuefactus, omnibus matutinis euolans in *b* roſtra, in forum verſus, Tiberium, dein Germanicum & Druſum Cæſares nominatim, mox tranſeuntem populum Rom. ſalutabat, poſteà ad tabernam remeans, plurium annorum aſſiduo officio mirus. Hunc ſiue æmulatione *c* vicinitatis manceps proximæ ſutrinæ, ſiue iracũdia ſubita, vt voluit videri, excremẽtis eius impoſita calceis macula, exanimauit, tanta plebei cõſternatione, vt primò pulſus ex ea regione, mox & interemptus ſit, funúſque *d* innumeris aliti celebratum exequiis, conſtractum lectum ſuper Æthiopum duorũ humeros, præcedente tibicine, & coronis omniũ generũ, ad rogũ vſque, qui conſtructus dextra via Appię ad ſecũ-

b roſtra forum. *vet.*

c incitatus, *vet.*

d in humeris, *Pint. qui expungit vocem (exequiis.)*

dum lapidem, in campo Rediculi appellato fuit. Adeò ſatis iuſta cauſa populo Romano viſa eſt exequiarum, ingenium auis, aut ſupplicij de ciue Romano, in ea vrbe, in qua multorum principum nemo duxerat funus. Scipionis verò Æmiliani poſt Carthaginem Numantiámq; deletas ab eo, nemo vindicauerat mortem. Hoc geſtum M. Seruilio, C. Ceſtio Coſs. ad v. Calend. April. Nunc quoque erat in vrbe Roma, hæc prodente me, equitis Rom. cornix è Bætica, primùm colore mira admodum nigro, deinde plura contexta verba exprimẽs. & alia atque alia crebrò addiſcens. Nec non & recens fama Crateri Monocerotis cognomine, in Erizena regione Aſiæ coruorum opera venantis *a* eò quòd deuehebat in ſyluas eos conſidentes corniculis humeríſque: illi veſtigabãt agebántque, eo perducta conſuetudine, vt exeuntem ſic comitarentur & feri. Tradendum putauere memoriæ quidam, viſum per ſitim lapides congerentem in ſitulam monumenti, in qua pluuia aqua durabat, ſed quæ attingi non poſſet: ita deſcendere pauentem expreſſiſſe tali congerie, quantum poturo ſufficeret.

a equo deueh. in ſyl. eos conſi. humoris equi. Corniculos illi veſtigabant, &c. *Pint.*

De Diomedeis auibus. CAP. XLIV.

NEc Diomedeas prętéribo aues: Iuba cataractas vocat, eis eſſe dentes, oculóſque igneo colore, cætero candidis tradens: Duos ſemper iis duces: alterum ducere agmen, alterum cogere. Scrobes excauare roſtro, inde crate conſternere, & operire terra, quæ ante fuerit egeſta: in his fœtificare. Fores binas omnium ſcrobibus: orientẽ ſpectare, quibus exeãt in paſcua: occaſum, quibus redeant. Aluũ exoneraturas ſubuolare ſemper, & contrario flatu. Vno hæ in loco totius orbis viſũtur, in inſula,

quam

quam diximus nobilem Diomedis tumulo atque delubro,contra Apuliæ oram, fulicarum ſimiles. Aduenas barbaros clangore infeſtant, Græcis tantùm adulantur, miro diſcrimine, velut generi Diomedis hoc tribuentes: ædémque eam quotidie pleno gutture madentibus pennis perluunt atque purificant: vnde origo fabulæ, Diomedis ſocios in earum effigies mutatos.

Quæ animalia nihil diſcant. CAP. XLV.

NOn omittendum eſt,cùm de ingeniis diſſerimus,è volucribus hirundines eſſe indociles,è terreſtribus mures: cùm elephanti iuſſa faciant,leones iugum ſubeant, in mari vituli,tótque piſcium genera miteſcant.

De potu auium. CAP. XLVI.

BIbunt aues ſuctu,ex his quibus lõga colla: intermittentes,& capite reſupinato velut infundentes ſibi. Porphyrio ſolus morſu bibit. Idem eſt proprio genere, omnem cibum aqua ſubinde tingens,deinde pede ad roſtrũ, veluti manu afferens. Laudatiſſimi in Comagene. Roſtra iis & prælonga crura rubent.

De himantopode, & onocrotalis, & de peregrinis auibus. CAP. XLVII.

HÆc quidem & himantopodi, multo minori, quanquam eadem crurum altitudine. Naſcitur in Ægypto. Inſiſtit ternis digitis. Præcipuè ei pabulum muſcæ. Vita in Italia paucis diebus. Grauiores omnes fruge veſcuntur, altiuolæ carne tantùm. Inter aquaticas mergis ſoliti ſunt deuorare, quæ cæteræ reddunt. Olorum ſimilitudinum onocrotali habent:nec diſtare exiſtimarentur omnino,niſi faucibus ipſis ineſſet alterius vteri genus. Huc omnia inexplebile animal congerit,

mira vt ſit capacitas. Mox perfecta rapina, ſenſim inde in os reddita, *a* in veram aluum ruminantis modo refert. Gallia hos ſeptentrionali proxima Oceano mittit. In Hercynio Germaniæ ſaltu inuſitata genera alitum accepimus. quarum plumæ ignium modo colluceant noctibus: in cæteris nihil præter nobilitatem lõginquitate factam, memorandum occurrit.

a inferã in aluũ. *Pat.*

De multarum auium nominibus, & natura.

CAP. XLVIII.

PHalerides in Seleucia Parthorum, & in Aſia aquatiquarum laudatiſſimæ: rurſus phaſianæ in Colchis geminas ex pluma aures ſubmittunt ſubrigúntque. Numidicæ in parte Africæ Numidia, omnéſque iam in Italia. Phœnicopteri linguam præcipui ſaporis eſſe, Apicius docuit, nepotum omnium altiſſimus gurges. Attagen maximè Ionius celebratur, vocalis aliàs, captus verè obmuteſcens, quondam exiſtimatus inter raras aues. Iam & in Gallia Hiſpaniáque capitur, & per Alpes etiam, vbi & phalacrocoraces aues, Balearium inſularum peculiares: ſicut Alpium pyrrhocorax, luteo roſtro: & præcipuo ſapore lagopus, pedes leporino villo nomen ei hoc dedere, cætero candidæ, columbarum magnitudine. Non extra terram eam veſci facilè, quando nec viua manſueſcit, & corpus occiſæ ſtatim marceſſit. Eſt & alia nomine eodem, à coturnicibus magnitudine tantùm differens, croceo tinctu cibis gratiſſima. Viſam in Alpibus ab ſe peculiarẽ Ægypti ibin M. Egnatius Caluinus præfectus earum prodidit.

De nouis auibus & fabuloſis. CAP. XLIX.

VEnere in Italiam Bebriacẽſibus bellis ciuilibus trans Padum & nouæ aues (ita enim adhuc

adhuc vocantur) turdorum ſpecie, paulùm infra columbas magnitudine, ſapore gratæ. Baleares inſulæ nobiliorem etiam ſuprà dicto porphyrionem mittunt. Ibi & buteo accipitrum generis in honore menſarum eſt: item vipiones: ſic enim vocant minorem gruem. Pegaſos equino capite volucres, & gryphas aurita aduncitate roſtri, fabuloſos reor: illos in Scythia, hos in Æthiopia. Equidem & tragopanadem, de qua plures affirmant, maiorem aquila, cornua in temporibus curuata habentem, ferruginei coloris, tantum, capite phœniceo. Nec Sirenes impetrauerint fidem: licet affirmet Dino, Clitarchi celebrati autoris pater, in India eſſe: mulceríque earum cantu, quos grauatos ſomno lacerent. Qui credit iſta, & Melempodi profectò aures lambendo, dediſſe intellectum auium ſermonis dracones non abnuet: vel quæ Democritus tradit, nominando aues, quarum confuſo ſanguine ſerpens gignatur: quem quiſquis ederit, intellecturus ſit alitum colloquia: quæque de vna aue galerita priuatim commemorat, etiam ſine his immenſa vitæ ambage circa auguria. Nominantur ab Homero ſcopes, auium genus: neque harum ſatyricos motus, cùm *a* inſident, pleriſque memoratos facilè conceperim mente: neque ipſę iam aues *b* naſcuntur. Quamobrem de confeſſis diſſeruiſſe præſtiterit.

a inſidientur. *Tol.*
b noſcũtur.

Quis gallinas farcire inſtituerit, De auiariis, & quis ea primus inſtituerit.

CAP. L.

GAllinas ſaginare Deliaci cœpere: vnde peſtis exorta, opimas aues, & ſuopte corpo-

re vnctas deuorandi. Hoc primum antiquis cœnarum interdictis exceptum inuenio iam lege C. Fannij coss. xj. annis ante tertium Punicum bellum, nequid volucrum poneretur præter vnam gallinam, quæ non eſſet altilis: quod deinde caput tranſlatum per omnes leges ambulauit. Inuentúmque diuerticulum eſt, in fraude earum gallinaceos quoque paſcendi lacte *a* madidis cibis: multò ita gratiores approbantur. Fœminæ quidem ad ſaginam non omnes eliguntur, nec niſi in ceruice pingui cute. Poſtea culinarum artes, vt clunes ſpectentur, vt diuidantur in tergora, vt à pede vno dilatatæ repoſitoria occupent. Dedere & Parthi cocis ſuos mores. Nec tamen in hoc mangonio quicquam totum placet: hic clune, alibi pectore tantùm laudatis. Auiaria primus inſtituit, incluſis omnium generum auibus *b* M. Lælius Strabo Brunduſij equeſtris ordinis. Ex eo cœpimus carcere animalia coercere, quibus natura cœlum aſſignauerat.

a addito mulſo. Ita gratiores. *Pint.*

b M. Lenius *ex Varronis de re ruſt. li. 3. cap. 5.*

De Æſopipatina. CAP. LI.

MAximè tamen inſignis eſt in hac memoria, Clodij Æſopi tragici hiſtrionis patina, ſexcẽtis H-S. taxata: in qua poſuit aues cãtu aliquo, aut humano ſermone vocales, nummis ſex ſingulas coemptas: nulla alia inductus ſuauitate, niſi vt in his imitationem hominis manderet, ne quæſtus quidem ſuos reueritus illos opimos & voce meritos, dignus prorſus filio, à quo deuoratas diximus margaritas: Non ſit tamen (vt verum fatear) facile inter duos iudicium turpitudinis: niſi quod minus eſt, ſummas rerum naturæ opes, quàm hominum linguas, cœnaſſe.

De

De generatione auium, & præter aues quæ quadrupedes oua pariant.

CAP. LII.

GEneratio auium ſimplex videtur, eſſe cùm & ipſa ſua habeat miracula, *a* quoniam & quadrupedes oua gignunt, chamæleontes, lacertæ, & quæ diximus inter ſerpentes. Pennatorum autem infœcunda ſunt, quæ aduncos habent vngues, cenchris ſola ex his ſupra quaterna edit oua. Tribuit hoc auium generi natura, vt fœcundiores eſſent fugaces earum, quàm fortes. Plurima pariunt ſtruthiocameli, gallinæ perdices, ſali. Coitus auibus duobus modis: fœmina humi conſidente, vt in gallinis: aut ſtante, vt in gruibus. Ouorum alia ſunt candida, vt columbis, perdicibus: alia pal lida, vt aquaticis: *b* alia punctis diſtincta, vt meleagridi: alia rubri coloris, vt phaſianis, cenchridi. Intus autem omne ouum, volucrũ bicolor. Aquaticis lutei plus, quàm albi, ídque ipſum magis luridum, quàm cæteris. Piſcium vnus color, in quo nil candidi. Auium oua ex calore fragilia, ſerpentium ex frigore lenta, piſcium ex liquore mollia. Aquatilium rotunda, reliqua ferè faſtigio cacuminata. Exeũt à rotundiſſima ſui parte, dum pariuntur, molli putamine, ſed protinus dureſcente, quibuſcunque emergunt portionibus. Quæ oblonga ſint oua gratioris ſaporis putat Horatius Flaccus Fœminam edunt quæ rotundiora gignuntur, reliqua marem. Vmbilicus ouis à cacumine ineſt, ceu gutta eminens in putamine.

a Quin & *Pint.*

b *legendum* alia pũctis diſtincta, vt meleagridi, & Phaſianis, alia rubri coloris, vt cenchridi. *ex Ariſt. li. 6. Hiſt. ani. cap. 2.*

De ouorum generatione, incubatu auium, & coitu. CAP. LIII.

a iuuenes Tol.

b oua galli naæ mat. in vtero: vexatæ autē columbæ. Pin. ex Ar. lib. 6. Hiſt. cap. 2.

c alibi Pin. ex Ari. ca. 3. lib. 6.

QVædam omni tempore coëunt, vt gallinæ & pariunt, præterquam duobus menſibus hyemis brumalibus, ex iis a iuuencæ plura, quàm veteres, ſed minora: & in eodem fœtu prima ac nouiſſima. Eſt autem tanta fœcunditas, vt aliquæ & ſexagena pariant, aliquæ quotidie, aliquæ bis die, aliquæ in tantum, vt effœtæ moriantur. Hadrianis laus maxima. Columbæ decies anno pariunt, quædam & vndecies: in Ægypto etiam brumali menſe. Hirundines, & merulæ, & palumbi, & turtures bis anno pariunt: cæteræ aues ferè ſemel. Turdi in cacuminibus arborum luto nidificantes, pene contextim, in receſſu generant. A coitu x. diebus b oua matureſcunt in vtero. Vexatæ autem gallinæ & columbæ penna euulſa, aliáve ſimili iniuria, diutius. Omnibus ouis medio c vitelli parua ineſt velut ſanguinea gutta, quod eſſe cor auium exiſtimāt. primùm in omni corpore id gigni opinantes: in ouo certè gutta ſalit, palpitátque. Ipſum animal ex albo liquore oui corporatur. Cibus eius in luteo eſt. Omnibus intus caput maius toto corpore: oculi compreſſi capite maiores. Increſcente pullo, candor in medium vertitur, luteum circunfunditur. Viceſimo die, ſi moueatur ouum, iam viuentis intra putamen vox auditur. Ab eodem tempore plumeſcit, ita poſitus, vt caput ſupra dextrum pedem habeat, dextram verò alam ſupra caput. Vitellus paulatim deficit. Aues omnes in pedes naſcuntur, contrà quàm reliqua animalia. Quædam gallinæ omnia gemina oua pariunt, & geminos interdum excludunt. vt Cor-

vt Cornelius Celſus autor eſt, alterum maiorem. Aliqui negant omnino geminos excludi. Plus vicena quina incubanda ſubiici vetant. Parere à bruma incipiunt. Optima fœtura ante vernum æquinoctium. Poſt ſolſtitium nata non implent magnitudinem iuſtam, tantóque minus, quantò ſerius prouenere.

De vitiis, & remediis incubantium.
CAP. LIIII.

OVa incubari intra x. dies edita vtiliſſimũ, vetera aut recentiora infœcunda. Subiici impari numero debent. Quarto die poſtquam cœpere incubari, ſi contra lumen cacumine ouorum apprehenſo vna manu, purus & vniuſmodi perluceat color, ſterilia exiſtimantur eſſe, próque eis alia ſubſtituenda. Et in aqua eſt experimentum: inane fluitat: itaque ſidentia, hoc eſt plena, ſubiici volunt. Concuti verò experimento vetant; quoniam non gignant confuſis vitalibus venis. Incubationi datur initium poſt nouam Lunam, quia prius inchoata non proueniant. Celerius excluduntur calidis diebus. Ideo æſtate vndeuiceſimo educunt fœtum, hyeme xxv. Si incubatu tonuerit, oua pereunt: & accipitris audita voce vitiantur. Remedium contra tonitrum, clauus ferreus ſub ſtramine ouorum poſitus, aut terra ex aratro. Quædam autem & citra incubitum, ſponte naturæ gignunt, vt in Ægypti fimetis. Scitum de quodam potore reperitur, Syracuſis tam diu potare ſolitum, donec cooperta terra fœtum ederent oua. Quin & ab homine perficiuntur.

De auguriis ouorum. CAP. LV.

IVlia auguſta, prima ſua iuuenta Tiberio Cæſare ex Nerone grauida, cùm parere virilem ſexum admodum cuperet, hoc vſa eſt puellari augurio, ouum in ſinu fouendo, atque cùm deponendum haberet, nutrici per ſinum tradendo, ne intermitteretur tepor. Nec falsò augurata proditur. Nuper inde fortaſſe inuentum, vt oua in calido loco impoſita paleis igne modico fouerentur, homine verſante, pariterque & ſtato die illinc erumpere fœtus. Traditur quædam ars gallinacij cuiuſdam, dicentis quòd ex quaque eſſet. Narrantur & mortua gallina mariti earum viſi ſuccedentes in vicem, & reliqua fœtæ more facientes, abſtinentéſque ſe à cantu. Super omnia eſt anatum ouis ſubditis atque excluſis admiratio, primo non planè agnoſcentis fœtum: mox *a* incertos incubitus ſolicitè conuocantis: poſtremò lamenta circa piſcinæ ſtagna, mergentibus ſe pullis natura duce.

a incerti ſingultus *Pint.*

Quæ gallina optima. CAP. LVI.

GAllinarum generoſitas ſpectatur criſta erecta, interdum & gemina *b* primis nigris, ore rubicundo, digitis imparibus, aliquando & ſuper quatuor digitos tranſuerſo vno. Ad rem diuinam, luteo roſtro pedibúſque, puræ non videntur: ad opertanea ſacra, nigræ. Eſt & pumilionum genus non ſterile in iis, quod non in alio genere alitũ, ſed quibus certa fœcunditas rara, & incubatio ouis noxia.

b pinnis nig. cætera rubicundæ *Vet.*

c fœc. Inc. ouis noxia & rara. *Pint.*

De morbis earum, & remediis.

CAP. LVII.

INimiciſſima autem omnium generi pituita, maximéque inter meſſis & vindemiæ tempus. Medicina in fame, & cubatus in fumo, vti-

vtique ſi ex lauro aut herba ſabina fiat: penna per tranſuerſas inſerta nares, & per omnes dies mora: cibus allium cum farre, aut aqua perfuſus, in qua lauerit noctua, aut cum ſemine vitis albæ coctus: & quædam alia.

De conceptu & numero fœtus auium.

CAP. LVIII.

COlumbæ proprio ritu oſculãtur ante coitum. Pariunt ferè bina oua: ita natura moderante, vt aliis crebrior ſit partus, aliis numeroſior. Palumbes & turtures plurimùm terna: nec plus quàm bis *a* ferè pariunt: atque ita, ſi prior fœtus corruptus eſt: & quamuis tria pepererint, nunquam plus duobus educunt. Tertium quod irritum eſt, vrinum vocant. Palumbes incubat fœmina poſt meridiana in matutinum, cætero mas. Columbæ marem ſemper & fœminam pariunt, priorem marem, poſtridie fœminam. Incubant in eo genere ambo, interdiu mas, noctu fœmina. Excludunt xx. die. Pariunt à coitu quinto. Æſtate quidem interdum binis menſibus terna eduntparia, nam xviij. die excludunt, ſtatímque concipiunt. Quare inter pullos ſæpe oua inueniuntur, & alij prouolant, alij erumpunt. Ipſi deinde pulli quinquemeſtres fœtificant. Et ipſæ autem inter ſe (ſi mas non ſit) fœminæ æquè ſaliunt, pariúntque oua irrita, ex quibus nihil gignitur: quæ hypenemia Græci vocant.

a vêre. *M.* *ex Ar.*

De Pauone & Anſeribus.

CAP. LIX.

PAuo à trimatu parit. Primo anno vnum aut alterum ouum, ſequenti quaterna quináve, cæteris duodena: non amplius. Intermittens binos dies ternóſue parit, & ter anno, ſi gallinis ſubiiciantur incubanda. Mares ea

frangunt deſiderio incubantium. Quapropter noctu & in latebris pariunt, aut in excelſo cubantes: & niſi molli ſtrato excepta, franguntur. Mares ſinguli quinis ſufficiunt coniugibus. Cùm ſingulæ aut binæ fuere, corrumpitur ſalacitate fœcunditas. Partus excluditur dieb. ter nouenis, aut tardius *a* viceſimo Anſeres in aqua coëunt, pariunt vere, aut ſi bruma coiuere, poſt ſolſtitium, quadraginta propè. Bis anno, ſi priorem fœtum gallinæ excludant, aliâs plurima oua ſedecim. pauciſſima ſeptem. Si quis ſurripiat, pariunt, donec rumpantur. Aliena non excludunt. Incubanda ſubiici vtiliſſimum ix. aut xj. Incubant fœminæ tantùm tricenis diebus. Si verò tepidiores ſint vigintiquinque. Pullis eorum vrtica contactu mortifera. Nec minùs auiditas, nunc ſatietate nimia, nunc ſuamet vi: quando apprehenſa radice, morſu ſæpe conantes auellere, ante colla ſua abrumpunt. Contra vrticam remedium eſt, ſtramento ab incubatu ſubdita radix earum.

a *Repone*, triceſſimo *vt anteà legebatur.*

De Ardeolis, & quomodo ſeruentur optimè oua.

CAP. LX.

ARdeolarum tria genera, leucon, aſterias, pellos. Hi in coitu anguntur. Mares quidem cum vociferatu ſanguinem etiam ex oculis profundunt. Nec minus ægrè pariunt grauidæ. Aquila tricenis diebus incubat, & ferè maiores alites: *b* minores vicenis; vt miluus & accipiter. Singulos ferè parit, nunquam plus ternos, is qui *c* ægolios vocatur, quaternos: coruus aliquando & quinos: incubant totidem diebus. Cornicem incubantem mas paſcit. Pica nouenos, melancoryphus ſupra xx. parit, ſemper numero impari: nec alia plu-

b mediocris vic. vt acci & miluus: ſed hic binos ferè. *Pin. ex Ar. l. & c.* 6. *Hiſt.*

c Ætolios ex Ar.

plures:tanto fœcunditas maior paruis. Hirudini cæci primò pulli, & ferè omnibus, quibus numeroſior partus. Irrita oua, quæ hypenemia diximus, aut mutua fœminæ inter ſe libidinis imaginatione, concipiunt, aut puluere: nec columbæ tantùm, ſed & gallinæ, perdices, pauones, anſeres, chenalopeces. Sunt autem ſterilia, & minora, ac minus iucundi ſaporis, & magis humida. Quidam & vento putant ea generari: qua de cauſa etiam Zephyria appellantur. Hæc autem vere tantum. Vrina fiunt incubatione derelicta, quæ alij cynoſura dixere. Oua aceto macerata in tantum emolliuntur, vt per annulos tranſeant. Seruari ea in lomento, aut hyeme in paleis, æſtate in furfuribus, vtiliſſimum. Sale exinaniri creduntur.

Quæ volucrum ſola animal pariat, & lacte nutriat. CAP. LXI.

VOlucrum animal parit veſpertilio tãtùm, cui & membranaceæ pinnæ vni. Eadem ſola volucrum lacte nutrit, vbera admouens: geminos volitat amplexa infantes: ſecúmque deportat. Eidem coxendix vna traditur, & in cibatu culices gratiſſimi.

De conceptu viperæ & partu, & quæ terreſtrium oua pariunt. CAP. LXII.

RVrſus in terreſtribus oua pariunt ſerpentes: de quibus nondum dictum eſt. Coeũt complexu, adeò circumuolutæ ſibiipſæ, vt vna exiſtimari biceps poſſit. Viperæ mas caput inſerit in os: quod illa abrodit voluptatis dulcedine. Terreſtrium eadem ſola, intra ſe parit oua vnius coloris, & mollia vt piſces. Tertia die intra vterum catulos excludit: deinde ſingulos diebus ſingulis parit, viginti

ferè numero. Itaque cæteræ tarditatis impatientes, perrumpunt latera, occiſa parente. Cæteræ ſerpentes *a* contecta oua in terra incubant, & fœtum ſequente excludunt anno. Crocodili vicibus, incubant mas & fœmina. Sed reliquorum quoque terreſtrium reddatur generatio.

a Cõtexta. *legendũ*. nõ cõtecta, ex *Ariſtot. l.* 6. *Hiſt. anim. c. vlt.*

De generatione terreſtrium. CAP. LX.

BIpedum ſolus homo animal gignit. Homini tantùm primi coitus pœnitentia, augurium ſcilicet vitæ à pœnitenda origine. Cæteris animalibus ſtati per tempora anni concubitus, homini (vt dictum eſt) omnibus horis dierum noctiúmque. Cæteris ſatietas in coitu, homini propè nulla. Meſſalina Claudij Cæſaris coniunx, hoc regalem exiſtimans palmam, elegit in id certamen nobiliſſimam è proſtitutis ancillam mercenariæ ſtipis, eámque die ac nocte ſuperauit quinto ac viceſimo concubitu. In hominum genere *b* maribus diuerticula Veneris excogitata, omnia ſcelere naturæ, fœminis verò abortus. Quantum in in hac parte multo nocentiores, quàm feræ, ſumus? Viros auidiores Veneris hyeme, fœminas æſtate, Heſiodus prodidit. Coitus auerſus elephantis, camelis, tigribus, lyncibus, rhinoceroti, leoni, daſypodi, cuniculis, quibus auerſa genitalia. Cameli etiam ſolitudines, aut ſecreta certè petunt: neque interuenire datur ſine pernicie. Coitus tota die eſt tantùm iis ex omnibus, quibus ſolida vngula. In quadrupedum genere mares olfactus accendit. Auertuntur & canes, phocæ, lupi, in medióque coitu, inuitíque etiam cohærent. *c* Suprà dictorum pleriſque fœminæ priores ſuperueniunt reliquis mares. Vrſi autem, vt dictum eſt,

b manibus *Tol.*

c Daſypodũ marib. fœminæ *ex Ar. c.* 2. *l.* 5

eſt, *a* humanitus ſtra i herinacei ſtantes ambo inter ſe complexi: feles mare ſtante, fœmina ſubiacente: vulpes in latera proiectæ, marémque fœminæ amplexa. Taurorum ceruorúmque fœminæ vim non tolerant: ea de cauſa ingrediuntur in coitu. Cerui viciſſim ad alias tranſeunt, & ad priores redeunt. Lacertæ, vt ea quæ ſine pedibus ſunt circumplexu Venerem nouere. Omnia animalia quo maiore corpore, hoc minus fœcunda ſunt, Singulos gignunt elephanti, cameli, equi: Achanthis duodenos, auis minima. Ocyſſimè pariunt, quæ plurimos gignunt. Quo maius eſt animal, tanto diutius formatur in vtero. Diutius geſtantur quibus longiora ſunt vitæ ſpatia. Neque creſcentium tempeſtiua ad generandum ætas. Quæ ſolidas habent vngulas, ſingulos: quæ biſulcas, & geminos pariunt. Quorum in digitos pedum fiſſura diuiſa eſt, ea numeroſiora in fœtu. Sed ſuperiora omnia perfectos edunt partus, hæc inchoatos: in quo ſunt genere leænæ, vrſæ & vulpes. Informia etiam magis, quàm ſuprà dicta, vrſæ pariunt: rarúmque eſt videre parientes. Poſteà lambendo calefaciunt fœtus omnia ea, & figurant. Pariunt plurimùm quaternos. Cæcos autem gignunt canes, lupi, pãthera, thoës. Canum plura genera Laconicæ octauo menſe vtrinque generant. Ferunt ſexaginta diebus, & plurimum tribus. Cæteræ canes & ſemeſtres coitum patiuntur. Implentur omnes vno coitu. Quæ ante iuſtum tempus concepere, diutius cæcos habent catulos, nec omnes totidem diebus. Exiſtimantur in vrina attollere crus ferè ſemeſtres: id eſt ſignum cõſummati virium roboris, fœminæ hoc idem

a humi ſtrati *ex Ari. l. 6. c. 30.*

ſidentes. Partus duodeni, quibus numeroſiſſimi, cætero quini, ſeni, aliquando ſinguli, quod prodigioſum putant: ſicut omnes mares, aut omnes fœminas gigni. Primos quoque mares pariunt: in cæteris alternant: ſi ineant opportuno & recto menſe. Ineuntur à partu ſexto menſe. Octonos Laconicæ pariunt. *a* Propria in eo genere maribus laboris alacritas. Viuunt Laonici annis denis, fœminæ duodenis: cætera genera xv. annos, aliquando viginti. Nec tota ſua ætate generant ferè à xij. deſinentes. Felium & ichneumonum, reliqua, vt canum. Viuunt annis ſenis. Daſypodes omni menſe pariunt, & ſuperfœtant, ſicut lepores. A partu ſtatim implentur. Concipiunt, quamuis vbera ſiccante fœtu. *b* Pariunt non cæcos. Elephanti, vt diximus pariunt ſingulos, magnitudine vituli trimeſtris. Cameli duodecim menſibus ferunt: à trimatu pariunt vere, iterúmque poſt annum implentur à partu. Equas autem poſt tertium annum, aut poſt vnum ab enixu vtiliter admitti putant, cogúntque inuitas. *c* Et mulier ſeptima die concipere facillimè creditur. Equarum iubas tondere præcipiunt, vt aſinorum in coitu patiantur humilitatem: comantes enim gloria ſuperbire. A coitu ſolæ animalium currunt ex aduerſo Aquilonum Auſtrorúmve, prout marem aut fœminam concepere. Colorem illico mutant rubriore pilo, vel quicunque ſit, pleniore: hoc argumento deſinunt admittere etiam volentes. Nec impedit partus quoſdam ab opere, fallúntque grauidæ. Vicisse Olympia prægnantem Echecratidis Theſſali inuenimus. Equos & canes, & ſues initum matutinum appetere,

a Propria in eo genere maribus à labore ſalacitas. *Pin.ex Ar.*

b Negatio abundat. ex Ari.6.animal.c.32.

c equa *Vet.* aſſina *ex Ar. l.6. c. 23. & Pli.l. 8.c.44.*

re, fœminas autem poſt meridiem blandiri, diligentiores tradunt. Equas domitas lx. diebus equire, antequàm gregales: ſues tantùm coitu ſpumam ore fundere: verrem ſubantis audita voce, niſi admittatur, cibum non capere vſque in maciem: fœminas autem in tantum efferari, vt hominem lacerent, candida maximè veſte indutum. Rabies eo aceto mitigatur natura aſperſo. Auiditas coitus putatur & cibis fieri: ſicut in viro eruca, pecori cæpa. Quæ ex ferie mitigentur, non concipere, vt anſeres: apros verò tardè, & ceruos, nec niſi ab infantia educatos. Mirum eſt: quadrupedum prægnantes Venerem arcent, præter equam & ſuem. Sed ſuperfœtant daſypus & lepus tantum.

De varia generatione animalium.

CAP. LXIII.

QVæcunque animal pariunt, in capita gignunt circumacto ſub enixum fœtu, aliàs in vtero porrecto. Quadrupedes geſtantur extenſis ad longitudinem cruribus, & ad aluum ſuam applicatis: homo in ſemet conglobatus, inter duo genua naribus ſitis. Molas, de quibus antè diximus, gigni putant, vbi mulier non ex mare, verùm ex ſemetipſa tantùm conceperit: ideo nec animari, quia non ſit ex duobus: altricémque habere per ſe vitam illam, quæ ſatis arboribúſque contingat.

De murium fœtu. CAP. LXV.

EX omnibus, quæ perfectos fœtus, ſues *a* tantùm & numeroſos edunt: item plures, contra naturam ſolipedum, aut biſulcorum. Supra cuncta eſt murium fœtus, haud ſine cunctatione dicendus, quanquam ſub autore Ariſtotele & Alexandri Magni militibus.

a tantùm vnũ & duos edunt, item *Pint. ex Ar. 4. de gen. c. 6.*

humani contacta, toti defluunt pili: ídque quod contactum eſt, colorem in vitiliginem mutat.

De iis quæ naſcuntur ex non genitis, & quæ nata nihil gignunt.

CAP. LXVIII.

QVædam verò gignuntur ex nō genitis, & ſine vlla ſimili origine, vt ſuprà dicta: & quæcunque æſtas, aut ver, ſtatúmque tempus anni generant. Ex iis quædam nihil gignunt, vt ſalamandræ. Neque eſt iis genus maſculinum fœmininúmve, ſicut neque in anguillis, omnibúſque quæ nec animal, nec ouum ex ſeſe generant. Neutrum eſt & oſtreis genus, & cæteris adhærentibus vado vel ſaxo. Quæ autem per ſe generantur, ſi in mares ac fœminas deſcripta ſunt, generant quidem aliquid coitu, ſed imperfectum & diſſimile, & ex quo nihil amplius gignatur, vt vermiculos muſcæ. Id magis declarant naturæ eorum, quæ inſecta dicuntur, arduæ explanationis omnia, & priuatim dicato opere narranda. Quapropter ingenium prædictorum, & reliqua ſubtexetur diſſertatio.

De ſenſibus animalium. CAP. LXIX.

EX ſenſibus ante cætera homini tactus, deinde guſtatus: reliquis ſuperatur à multis. Aquilæ clariùs cernunt: vultures ſagaciùs odorantur: liquidius audiunt talpæ obrutæ terra, tam denſo atque ſurdo naturæ elemento. Præterea voce omnium in ſublime tendente, ſermonem exaudiunt: etſi de iis loquare, intelligere etiam dicuntur, & profugere. Auditus cui hominum primò negatus eſt, huic & ſermonis vſus ablatus: nec ſunt naturaliter ſurdi, vt non iidem ſint & muti. In marinis

oſtreis auditum eſſe, non eſt veriſimile: ſed ad ſonum mergere ſe ſolent. Ideo & ſilentium in mari piſcantibus.

Auditum, & olfactum eſſe piſcibus.

CAP. LXX.

PIſces quidem auditus nec membra habent, nec foramina: audire tamen eos palàm eſt: vtpote cùm plauſu cõgregari feros ad cibum conſuetudine in quibuſdam viuariis ſpectatur: & in piſcinis Cæſaris, genera piſcium ad nomen venire, quoſdam ſingulos. Itaque produntur etiam clariſſimè audire, mugil, lupus, ſalpa, chromis, & ideo in vado viuere. Olfactũ iis eſſe, manifeſtè patet. Quippe non omnes eadem eſca capiuntur: & priùs, quàm appetant, odorantur. Quoſdam & ſpeluncis latentes, ſalſamento illis faucibus ſcopuli piſcator expellit, veluti ſui cadaueris agnitionem fugientes. Conueniúntque ex alto etiam ad quoſdam odores, vt ſepiam vſtam, & polypum: quæ ideo coniiciuntur in naſſas. Sentinæ quidem nauiũ odorem procul fugiunt: maximè tamen piſciũ ſanguinem. Non poteſt petris auelli polypus: idem cunila admota, ab odore protinus reſilit. Purpuræ quoque fœtidis capiuntur. Nam de reliquo animalium genere quis dubitet? Cornus ceruini odore ſerpentes fugantur, ſed maximè ſtyracis: origani, aut calcis, aut ſulphuris formicæ necantur. Culices acida petunt: ad dulcia non aduolant.

Tactum communem eſſe omnibus. CAP. LXXI.

TActus ſenſus omnibus eſt, etiam quibus nullus alius: nam & oſtreis, & terreſtribus vermibus quoque. Exiſtimauerim omnibus ſenſum & guſtatus eſſe. Cur enim alios alia ſapores appetunt: in quo vel præcipua naturæ

archi-

architectio. Alia dentibus prædantur, alia vnguibus, alia roſtri aduncitate carpunt, alia latitudine ruunt, alia acumine excauant, alia ſugunt, alia lambunt, ſorbent, mandunt, vorant. Nec minor varietas in pedum miniſterio, vt rapiant, diſtrahant, teneant, premant, pendeant, tellurem ſcabere non ceſſent.

Quæ venenis viuant, & quæ terra.

Cap. LXXII.

VEnenis capreæ & coturnices (vt diximus) pingueſcunt, placidiſſima animalia: at ſerpentes ouis, ſpectanda quidem draconum arte. Aut enim ſolida hauriunt, ſi iam fauces capiunt, quæ deinde in ſemet conuoluti frangunt intus, atque ita putamina excutiunt: aut ſi tenerior eſt, & catuli adhuc ætas, orbe apprehenſa ſpiræ, ita ſenſim vehemētérque præſtringunt, vt amputata parte ceu ferro, reliquam quæ amplexu tenetur, ſorbeant. Simili modo auibus deuoratis ſolidis, contentione plumas & oſſa reuomunt. Scorpiones terra viuunt. Serpentes, cùm occaſio eſt, vinum præcipuè appetunt, cùm alioqui exiguo indigeant potu. Eædem minimo & penè nullo cibo, cùm adſeruantur incluſæ: ſicut aranei quoque, alioqui ſuctu viuentes: ideo nullum interit fame aut ſiti venenatum. Nam neque calor his, neque ſanguis, neque ſudor, *a* quæ auiditatem naturali ſale augent. In quo genere omnia magis exitialia, ſi ſuum genus edere, antequam noceant. Condit in theſauros maxillarum cibum ſphingiorum & ſatyrorum genus: mox inde ſenſim ad mandendum manibus expromit: & quod formicis in annum ſolenne eſt, his in dies vel horas.

a Melius, Quæ auiditatem naturalem ſola augent.

De cibo & potu quorundam.

CAP. LXXIII.

VNum animal digitos habentium herba alitur, lepus: ſed & fruge ſolidipedes, & è biſulcis ſues omni cibatu & radicibus. Solidipedum volutatio propria. Serratorũ dentium carniuora ſunt omnia. Vrſi & fruge, fronde, vindemia, pomis viuunt & apibus, cancris etiam & formicis. Lupi, vt diximus, & terra in fame. Pecus potu pingueſcit: ideo ſal illis aptiſſimus: item veterina, quanquam & fruge & barba, *a* ſed vt bibêre, ſecedũt. Ruminant, præter iam dicta, ſylueſtrium cerui, cùm à nobis aluntur. Omnia autem iacentia potius quàm ſtantia & hyeme magis quàm æſtate, ſeptenis ferè menſibus. Pontici quoque mures ſimili modo remandunt. In potu, quibus ſerrati dẽtes, lambunt: & mures hi vulgares, quamuis ex alio genere ſint. Quibus continui dentes, ſorbent, vt equi, boues. Neutrum vrſi, ſed aquam quoque morſu vorant. In Africa maior pars ferarum æſtate non bibunt, inopia imbrium: quam ob cauſam capti mures Libyci, ſi biberint, moriuntur. Orygem perpetuò ſitientia Africæ generant, & natura loci potu carentem, & mirabili modo ad remedia ſitientium. Nanque Getuli latrones eo durant auxilio, repertis in corpore eorum ſaluberrimi liquoris veſicis. Inſidunt in eadem Africa pardi condenſa arborum, occultatíque earum ramis, in prætereuntia deſiliunt, atque è volucrum ſede graſſantur. Feles quidem quo ſilentio, quàm leuibus veſtigiis obrepunt auibus! quàm occulto ſpeculatu in muſculos exiliunt! Excrementa ſua effoſſa obruunt terra, intelligentes odorem illum indicem ſui eſſe.

a Legendũ. Sed vt bibêre, ſic edũt, ex Ariſt. hiſt. anim. lib. & cap. 8.

Qua

Quæ inter ſe diſsideant, & quæ inter ſe conueniant.
CAP. LXXIV.

ERgo & alios quoſdã ſenſus eſſe, quàm ſuprà dictos, haud difficulter apparet. Sunt enim quædam his bella amicitiæque, vnde & affectus, præter illa quæ de quibuſque eorum ſuis diximus locis. Diſſident olores & aquilæ: coruus & chlorio, noctu inuicem oua exquirentes. Simili modo coruus & miluus, illo præripiente huic cibos: cornices & noctua: aquilæ & trochilus (ſi credimus) quoniam rex appellatur auium: noctuæ, & cæteræ minores aues. Aurſus cum terreſtribus, muſtela & cornix: turtur & pyralis: ichneumones veſpæ, & phalangia aranei. Aquaticæ, anates & gauiæ, Harpæ & triorches accipiter. Sorices & ardeolæ, inuicem fœtibus inſidiantes. Ægithus auis minima cum aſino. Spinetis enim ſe ſcabendi cauſa atterens, nidos eius diſſipat, quod adeò pauet, vt voce omnino rudentis audita, oua eiiciat, pulli ipſi metu cadant. Igitur aduolans hulcera eius roſtro excauat. Vulpes & Nili angues, muſtelæ & ſues. Æſalon vocatur parua auis, oua corui frangens, cuius pulli infeſtantur à vulpibus. Inuicem hæc catulos eius ipſámque vellit. Quod vbi viderunt corui, contrà auxiliantur, velut aduerſus communem hoſtem. Et acanthis in ſpinis viuit: idcirco aſinos & ipſa odit, flores ſpinæ deuorantes. Ægithum verò anthus in tantum, vt ſanguinem eorum credant non coire, multiſque ob id veneficiis infament. Diſſident thoës & leones & minima æquè ac maxima. Formicoſam arborem *a* ſorices cauent. Librat araneus ſe filo in caput ſerpentis porrectæ ſub vmbra arboris ſuæ: tantáque vi morſu cerebrum apprehen-

a Vrucæ, *aut* Erucæ. *Turn.*

dit, vt ſtridens, ſubinde ac vertigine rotata, ne filum quidem deſuper pendentis rumpere, adeò non fugere queat: nec finis ante mortem eſt. Rurſus amici pauones & columbæ, turtures & pſittaci, *a* merulæ & turdi, cornix & ardeolæ contra vulpium genus communibus inimicitiis. Harpe & miluus contra triorchem. Quid, non & affectus indicia ſunt etiam in ſerpentibus, immitiſſimo animalium genere? Dicta ſunt, quæ Arcadia narrat de domino à dracone ſeruato, & agnita voce hominis. De aſpide miraculum Philarcho reddatur: is enim autor eſt, cùm ad menſam cuiuſdam veniens in Ægypto aleretur aſſiduè, enixam catulos, quorum ab vno filium hoſpitis interemptum illam reuerſam ad conſuetudinem cibi, intellexiſſe culpam, & necem intuliſſe catulo, nec poſteà in tectum id reuerſam.

a Merulæ & turtures, ex *Ariſtot. Hiſt. anim. lib. 9. cap. 1.*

De ſomno animalium. CAP. LXXV.

SOmni quæſtio non obſcuram coniectationem habet. In terreſtribus, omnia quę *b* cõniueant, dormire manifeſtum eſt. Aquatilia quoque exiguum quidem, etiam qui de cæteris dubitant, dormire tamen exiſtimant: non oculorum argumento, quia non habent genas: verùm ipſa quiete cernuntur placida, ceu ſoporata, neque aliud, quàm caudas, mouẽtia, & ad tumultum aliquem expauentia. De thynnis confidentiùs affirmatur. Iuxta ripas enim aut petras dormiunt. Plani autem piſcium in vado, vt manu ſæpe tollantur. Nam delphini balænæque ſtertentes etiam audiuntur. Inſecta quoque dormire ſilentio apparet, quia ne luminibus quidem admotis excitentur. Homo genitus premitur ſomno per aliquot menſes: deinde longior in dies vigilia. Somniat ſtatim infans

b conuentur. *M.*

infans. Nam & pauore expergiſcitur, & ſuctũ imitatur. Quidam verò nũquam: quibus mortiferum fuiſſe ſignum contra conſuetudinem ſomnium, inuenimus exempla. Magnus hic inuitat locus, & diuerſis refertus documentis, vtrúmne ſint aliqua præſcita animi quieſcentis: quæ fiant ratione, an fortuita res ſit, vt pleraque. Et ſi exemplis agatur, profectò paria fiant. A vino & à cibis proxima, atque in redormitatione vana eſſe viſa, propè conuenit. Eſt autem ſomnus nihil aliud, quàm animi in medium ſeſe receſſus. Præter hominem ſomniare equos, canes, boues, pecora, capras, palàm eſt. Ob hoc creditur & in omnibus, quæ animal pariant. De iis, quæ oua gignunt, incertum eſt: ſed dormire ea, certum. Verùm ad inſecta tranſeamus.

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIAE Liber XI.

RESTANT *immenſæ ſubtilitatis animalia: quando aliqui ea neque ſpirare, & ſine ſanguine eſſe etiam prodiderunt.*

De inſectorum genere. CAP. I.

MVlta hæc & multigena, terreſtrium volucriúmque vita. Alia pennata, vt apes: alia vtroque modo, vt formicæ: aliqua & pennis & pedibus carentia: iure omnia inſecta appellata ab inciſuris, quæ nunc ceruicum loco, nunc

pectorum atque alui præcincta ſeparant membra, tenui modo fiſtula cohærentia. Aliquibus verò non tota inciſura eas ambiente rugas, ſed in aluo, aut supernè tantùm, imbricatis flexibilibus vertebris, nuſquam alibi ſpectatiore naturæ rerum artificio.

De ſubtilitate in hu natura.

CAP. II.

IN magnis ſiquidẽ corporibus, aut certè maioribus, facilis officina ſequaci materia fuit. In his tam paruis, atque tam nullis, quæ ratio, quanta vis, quàm inextricabilis perfectio? Vbi tot ſenſus collocauit in culice? & ſunt alia dictu minora. Sed vbi viſum in eo prætendit? vbi guſtatum applicauit? vbi odoratũ inſeruit? vbi verò truculentam illam & portione maximam vocem ingenerauit? qua ſubtilitate pennas adnexuit: prælongauit pedum crura? diſpoſuit ieiunam caueam, vti aluum? auidam ſanguinis, & potiſſimum humani ſitim accendit? Telum verò perfodiendo tergori, quo ſpiculauit ingenio? Atque, vt in capaci, cùm cerni non poſſit exilitas, ita reciproca geminauit arte, vt fodiendo acuminatum pariter, ſorbendóque fiſtuloſum eſſet. Quos teredini ad perforanda robora cum ſono teſte dentes affixit? Potiſſimúmque è ligno cibatum fecit? Sed turrigeros elephantorum miramur humeros, taurorúmque colla, & truces in ſublime iactus, tigrium rapinas, leonum iubas, cùm rerum natura nuſquam magis, quàm in minimis, tota ſit. Quapropter quæſo, ne hęc legentes, quoniam ex his ſpernunt multa, etiam relata faſtidio damnent, cùm in contemplatione naturæ nihil poſſit videri ſuperuacuum.

Vtrum

Vtrum ſpirent, an habeant ſanguinem.

CAP. III.

INſecta multi negarunt ſpirare, idque ratione perſuadentes, quoniam viſceri interiori nexus ſpirabilis non ineſſet. Itaque viuere vt fruges, arboréſq;: ſed plurimum intereſſe ſpiret aliquid, an viuat. Eadem de cauſa nec ſanguinem iis eſſe, qui ſit *a* nullis carentibus corde atque iecore. Sic nec ſpirare ea, quibus pulmo deſit. Vnde numeroſa quæſtionum ſeries exoritur. Iidem enim & vocem his eſſe negant, in tanto murmure apum, cicadarum ſono, & aliis quæ ſuis æſtimabuntur locis. Nam mihi cõtuenti ſe perſuaſit rerum natura, nihil incredibile exiſtimare de ea. Nec video, cur magis poſſint non trahere animam talia, & viuere, quàm ſpirare ſine viſceribus: quod etiã in marinis docuimus, quamuis arcente ſpiritum denſitate & altitudine humoris. Volare quidem aliqua, & animatu carere in ipſo ſpiritu viuentia, habere ſenſum victus, generationis, operis, atque etiam de futuro curam: & quamuis non ſint membra, quæ velut carina ſenſus inuehant, eſſe tamen his auditum, olfactum, guſtatum, eximia præterea naturæ dona, ſolertiam, animum, artem, quis facilè crediderit? Sanguinem non eſſe his fateor, ſicut ne terreſtribus quidem cunctis, verùm ſimile quiddam. Vt ſepiæ in mari ſanguinis vicem attramentum obtinet, purpurarum generi infector ille ſuccus: ſic & inſectis, quiſquis eſt vitalis humor, hic erit & ſanguis, donec exiſtimatio ſua cuique ſit. Nobis propoſitum eſt, naturas rerum manifeſtas indicare, non cauſas *b* iudicare dubias.

a nullus, *Pin.*

b indagare, *Tol.*

De corpore eorum. CAP. IV.

INſecta, vt intelligi poſſit: non videntur neruos habere, nec oſſa, nec ſpinas, nec cartilaginem, nec pinguia, nec carnes, ne cruſtam quidem fragilem, vt quædam marina, nec quæ iure dicatur cutis: ſed mediæ cuiuſdam inter omnia hæc naturæ corpus, arenti ſimile neruo mollius, in reliquis partibus ſiccius *a* veriùs, quàm duriùs. Et hoc ſolum his eſt, nec prætereà aliud. *b* Nihil intus, niſi admodum paucis inteſtinum implicatum. Itaque diuulſis præcipua viuacitas, & partium ſingularum palpitatio. Quia quæcunque eſt ratio vitalis, illa non certis ineſt membris, ſed toto in corpore, minimè tamen capite: ſolúmque non mouetur, niſi cum pectore auulſum. In nullo genere plures ſunt pedes. Et quibus ex his plurimi diutius viuunt diuulſa, vt in ſcolopendris videmus. Habent autem oculos, prætérque è ſenſibus tactum atque guſtatum: aliqua & odoratum, pauca & odoratum, pauca & auditum.

a T. ferè.

b Nihil intus, niſi inteſtinum, admodum paucis replicatum, *ex Ar. li. 4. anim. ca. 7.*

De apibus. CAP. V.

SEd inter omnia ea principatus apibus, & iure præcipua admiratio, ſolis ex eo genere hominum cauſa genitis. Mella contrahunt, ſuccúmque dulciſſimum atque ſubtiliſſimum atque ſaluberrimum. Fauos confingunt *c* & ceras. Illa ad vſus vitæ laborem tolerant, opera conficiunt, rempublicam habent, conſilia priuatim ac duces gregatim, & quod maximè mirum ſit, mores habent. Prætereà cùm ſint neque manſueti generis, neque feri: tamẽ tãta eſt natura rerũ, vt propè ex vmbra minimi animalis, incomparabile effecerit quiddam. Quot efficaciæ induſtriæq; tãtæ cõparemus neruos? quas vires? quos rationi medius fidius viros? hoc

c & ceras, e mille ad vſus vitæ, Laborem tolerant, *&c. Tol.*

hoc certè præſtantioribus, quò nihil nouere, niſi commune. Non ſit de anima quæſtio: cõſtet & de ſanguine, quantulum tamen eſſe in tantulis poteſt. Æſtimemus poſteà ingenium.

Quis ordo naturæ in eis. CAP. VI.

HYeme conduntur. Vnde enim ad pruinas niuéſque, & Aquilonum flatus perferẽdos vires? Sanè & inſecta omnia: ſed minus diu, quę parietibus noſtris occultata maturè tepeſiunt. Circa apes aut temporũ locorúmve ratio mutata eſt, aut errauerunt priores. Conduntur à Vergiliarum occaſu, ſed latent vltra exortum, adeò non ad veris initium, vt dixere, *a* nec vt quiſquam in Italia de alueis exiſtimat. Ante fabas florentes non exeunt ad opera & labores, nullúſque cùm per cælum licuit, otio perit dies. Primùm fauos conſtruunt, ceram fingunt, hoc eſt, domos celláſque faciunt. Deinde ſobolem, poſteà mella, ceram è floribus, melliginem è lacrymis arborum, quę glutinum pariũt, ſalicis, vlmi, harundinis, ſucco gummi, reſina. His primum alueum ipſum intus totum, vt quodam tectorio, illinunt, & aliis amarioribus ſuccis contra aliarum beſtiolarum auiditates: id ſe facturas conſciæ, quod concupiſci poſſit. His deinde fores quoque *b* latiores circunſtruuntur.

a nec quiſquã in Ita. de eis aliter exiſti. *Tur.*

b arctiores, *Pint.*

De vocabulis operis. CAP. VII.

PRima fundamenta commoſin vocant periti, ſecunda piſſoceron, tertia propolin, inter coria ceráſque, magni ad medicamina vſus. Commoſis cruſta eſt prima, ſaporis amari. Piſſoceros ſuper eam venit, *c* picantium modo ceu dilutior: cerę initium plerunque è mitiore gummi. Propolis, craſſioris iã materiæ, additis florib. nondũ tamen cera, ſed fauorum ſtabili-

c picatus modo, ceu dilutioris ceræ, è vitium populórúmque mitiore. *Pint.*

mentum, qua omnes frigoris aut iniuriæ aditus obruuntur, odore & ipſa etiamnum graui, vt qua plerique pro galbano vtantur. Præter hæc conuehitur erithace, quam aliqui Sandaracham, alij cerinthum vocant. Hic erit apum, dum operantur, cibus, qui ſæpe inuenitur in fauorum inanitatibus ſepoſitus, & ipſe amari ſaporis. Gignitur autem rore *a* verno, & arborum ſucco, gummi modo. Africi minor, Auſtri flatu nigrior, Aquilonibus melior & rubens, plurimus in Græcis nucibus. Menecrates florem eſſe dicit, futuræ meſſis indicium: ſed nemo præter eum.

a marino, *Pint.*

Ex quibus floribus opera fiant.

CAP. VIII.

Ceras ex omnium arborum satorúmq; floribus confingũt, excepta rumice & chenopode, Herbarum hæc genera. Falsò excipitur & ſpartum, quippe cùm in Hiſpania multa in ſpartariis mella herbam eam ſapiant. Falsò & oleas excipi arbitror, quippe oliuæ prouentu plurima examina gigni certum eſt. Fructibus nullis nocetur. Mortuis ne floribus quidem, non modò corporibus, inſidunt. Operantur intra ſexaginta *b* paſſus. Et ſubinde conſumptis in proximo floribus, ſpeculatores ad pabula vlteriora mittunt. Noctu deprehenſæ in expeditione excubant ſupinæ, vt alas à rore protegant.

b XL. *M.*

De amatoribus earum.

CAP. IX.

Ne quis miretur amore earum captos, Ariſtomachum Solenſem duodeſexaginta annis nihil aliud egiſſe: Philiſcum verò Thaſium in deſertis apes colentem Agrium cognominatum: qui ambo ſcripſere de his.

Ratio operis. CAP. X.

RAtio operis hæc: interdiu ſtatio ad portas more caſtrorum, noctu quies in matutinum, donec vna excitet gemino aut triplici bombo, vt buccino aliquo. Tunc vniuerſæ prouolant, ſi dies mitis futurus eſt. Prædiuinant enim ventos imbréſque, & tunc ſe continent tectis. Itaque temperie cæli (& hoc inter præſcita habent) cùm agmen ad opera proceſſit, aliæ flores aggerunt pedibus, aliæ aquam ore, guttáſque lanugine totius corporis. Quibus eſt earum adoleſcentia, ad opera exeũt, & ſuprà dicta conuehunt: ſeniores intus operantur. Quæ flores comportant, prioribus pedibus femina onerãt, propter id natura *a* ſcabra, priores pedes roſtro: totæque onuſtæ remeant ſarcina pandatæ. Excipiunt eas ternæ aut quaternæ, atque exonerant. Sunt enim intus quoque officia diuiſa. Aliæ ſtruunt, aliæ poliunt, aliæ ſuggerunt, aliæ cibum comparant ex eo, quod allatum eſt. Neque enim ſeparatim veſcũtur, ne inæqualitas operis & cibi fiat & temporis. Struunt *b* orſa ea concameratione aluei, texúmque vel vſquè ad ſumma tecta deducunt, limitibus binis circa ſingulos arcus, vt aliis intrẽt, aliis exeant. Faui ſuperiore parte affixi & paululum etiam lateribus ſimul hærent & pendẽt vnà. Alueum non contingunt, nunc *c* obliqui, nunc rotundi, qualiter popoſcit alueus: aliquando & duorum generum, cùm duo examina concordibus populis diſſimiles habuere ritus. Ruentes ceras fulciunt, pilarum intergerinis à ſolo fornicatis, ne deſit aditus ad ſarciendum. Primi ferè tres verſus inanes ſtruuntur, ne promptum ſit quod inuitet furantem. Nouiſſimi maximè implentur

a ſcabri pe. priores, vicini roſtro *Man.*

b orſæ à cõc. aluei, textúq; vel vſque ad ima telas ded. *Pint. ex Ar. & Salm. excp.*

c oblongi,

melle : ideóque auerſo alueo faui eximuntur. Gerulæ ſecundos flatus captant. Si cooriatur procella, apprehenſi ponduſculo lapilli ſe librant. Quidam in humeros eum imponi tradunt. Iuxta verò terram volant in aduerſo flatu vepribus *a* hebetato. Mira obſeruatio operis. Ceſſantium inertiã notant, caſtigant mox, & puniunt morte. Mira munditia. Amoliuntur omnia è medio, nullæque inter opera ſpurcitiæ iacent. Quin & excrementa operantium intus, ne longiùs recedant, vnum congeſta in locum, turbidis diebus, & operis otio egerunt. Cùm aduesperaſcit, in alueo ſtrepunt minùs ac minùs, donec vna circumuolet eodem, quo excitauit, bombo, ceu quietem capere imperans: & hoc caſtrorum more. Tunc repentè omnes conticeſcunt.

a euitatis. *Dal.*

De fucis. CAP. XI.

DOmos primùm plebeis exædificãt, deinde regibus. Si ſperatur largior prouentus, adiiciuntur contubernia & fucis. His cellarum minimæ, ſed ipſi maiores apibus. Sunt autem fuci ſine aculeo, velut imperfectæ apes, nouiſſiméque à feſſis & iam emeritis inchoatæ, ſerotinus fœtus, & quaſi ſeruitia verarum apum. Quamobrem imperant iis, primóſque in opera expellunt, tardantes ſine clementia puniũt. Neque in opere tantùm, ſed in fœtu quoque adiuuant eas, multum ad calorem conferente turba. Certè quò maior fuerit multitudo, eò maior fiet examinum prouentus. Cùm mella cœperunt matureſcere, abigunt eos : multæque ſingulos aggreſſæ trucidant. Nec id genus, niſi vere, conſpicitur. Fucus ademptis alis in alueum reiectus, ipſe cæteris adimit. Regias imperatoribus futuris in vna parte aluei extruunt.

extruunt amplas, magnificas,ſeparatas,tuberculo eminentes:quòd ſi *a* exprimatur, non gignuntur. Soboles. Sexangulæ omnes cellæ, à ſingulorum eæ pedum opere.Nihil horum ſta to tempore, ſed rapiunt diebus ſerenis munia. Et melle non alteróve ad ſummum die cellas replent.

a eximatur Pint.

Quæ natura mellis. CAP. XII.

VEnit hoc ex aëre, & maximè ſiderũ exortu,præcipuéque ipſo Sirio explendeſcente fit,nec omnino prius Vergiliarum exortu ſublucanis temporibus. Itaque tum prima aurora folia arborum melle roſcida inueniuntur: ac ſi qui matutino ſub dio fuere, vnctas liquore veſtes, capillúmque concretum ſentiunt. Siue ille eſt cæli ſudor, ſiue quædam ſiderum ſaliua,ſiue purgantis ſe aëris ſuccus: *b* vtinámque eſſet & purus ac liquidus, & ſuæ naturæ, qualis defluit primò: nunc verò è tanta cadens altitudine,multúmque dum venit,ſordeſcens, & obuio terræ halitu infectus, præterea è fronde ac pabulis potus, & in vterculos congeſtus apum (ore enim vomunt) ad hæc ſucco florum corruptus, & alueis maceratus, totiéſque mutatus,magnam tamen cæleſtis naturæ voluptatem affert.

b ecquis ſi eſſet. Pint.

Quæ optima mella. CAP. XIII.

IBi optimus ſemper, vbi optimorum doliolis florum conditur.Atticę regionis hic,& Siculæ,Hymetto, & Hybla ab locis, mox Calydna inſula. Eſt autem initio mel,vt aqua,dilutum, & primis diebus feruet, vt muſtum,ſéque purgat,viceſimo die craſſeſcit, mox obducitur tenui membrana,quæ feruoris ipſius ſpuma concreſcit. *c* Sorbetur optimũ & minimè fronde infectum,è quercus,tiliæ,harundinum foliis,

c ſeruatur, Pint.

Quæ genera mellis in ſingulis.

CAP. XIV.

a nationis bonitate, *Tol.*

SVmma quidem a bonitatis natione conſtat (vt ſupra diximus) pluribus modis. Aliubi enim faui cera ſpectabiles gignuntur, vt in Peliginis, Sicilia: aliubi mellis copia, vt in Creta, Cypro, Africa: aliubi magnitudine, at in Septentrionalibus, viſo iam in Germania octo pedum longitudinis fauo, in caua parte nigro. In quocunque tamen tractu terna ſunt mellis genera. Vernum, ex floribus cõſtructo fauo, quod ideo vocatur anthinum. Hoc quidem attingi vetant, vt largo alimento valida exeat ſoboles. Alij ex nullo minùs apibus relinquunt, quoniam magna ſequatur vbertas magnorum ſiderum exortu. Prætereà ſolſtitio, cùm thymum & vua florere incipiunt, præcipua cellarum materia. Eſt autem in eximendis fauis neceſſaria diſpenſatio, quoniam inopia cibi deſperant, moriuntúrque aut effugiũnt: contra copia ignauiam affert: ac iam melle, non erithace, paſcuntur. Ergo diligentiores ex hac vindemia xij. partem apibus relinquunt. Dies ſtatus inchoandi, vt quadam lege naturæ, ſi ſcire aut obſeruare homines velint. xxx. ab educto examine: feréque Maio menſe includitur hæc vindemia. Alterum genus eſt mellis æſtiui, quod ideo vocatur horæum, à tempeſtiuitate præcipua, ipſo Syrio explendeſcente poſt ſolſtitium diebus xxx. ferè. Immenſa circa hoc b ſubtilitas naturæ mortalibus patefacta eſt, niſi fraus hominum cuncta pernicie corrumperet. Nanque ab exortu ſideris cuiuſcunque, ſed nobilium maximè, aut cæleſtis arcus, ſi non ſequantur imbres, ſed ros tepeſcat. Solis radiis

b ſublimitas, *Man.*

diis, *a* medicamenta, non mella, gignũtur, oculis, hulceribus, interniſque viſceribus dona cœleſtia. Quod ſi ſeruetur hoc Sirio exoriente, caſúque congruat in eundem diem, vt ſæpe, Veneris, aut Iouis, Mercuriíve exortus, non alia ſuauitas, *b* víſque mortalium malis à morte vocandis, quàm diuini nectaris, fiat.

a ?dicata mella, *Dal.*

b víſque in malis, mortalibus à morte vindic. *Dal.*

Quomodo probentur mella. CAP. XV.

MEl plenilunio vberius capitur, ſerena die pinguius. In omni melle, quod per ſe fluit, vt muſtum oleúmque, appellatúrque *c* acœton, maximè laudabile eſt. Æſtiuum omne rutilum, vt diebus confectum ſiccioribus. Aptiſſimum exiſtimatur è thymo, coloris aurei, ſaporis gratiſſimi, quod fit palàm doliolis, pingue, marino è rore ſpiſſum. Quod concreſcit autem, hoc minimè laudatur. Thymoſum non coit, & tactu prætenuia fila mittit: quod primum grauitatis argumentum eſt. Abrumpi ſtatim & reſilire guttas, vtilitatis indicium habetur. Sequens probatio, vt ſit odoratum, ex dulci acre, glutinoſum, perlucidum. Æſtiua mellatione decimam partem *d* Thaſio Dionyſio apibus relinqui placet, ſi pleni fuerint aluei: ſi minùs, pro rata portione: aut ſi inanes, omnino non attingi. Huic vindemiæ Attici ſignum dedere *e* initium Caprificialem diem Vulcano ſacrum.

c acedum. i. ſine cura & labore. *Pi.*

d *Caſſio ex Vet. cod. & Varrone initio oper. de re ruſt.*

e initij Caprificalem. i. nonas Iul. *Dal.*

De tertio genere mellis, & quomodo apes probentur. CAP. XVI.

TErtium genus mellis, minimè probatum, ſylueſtre, quod ericæum vocant. Conuehitur poſt primos autumni imbres, cum erice ſola floret in ſyluis, ob id harenoſo ſimile. Gignitur id maximè Arcturi ortu à pridie Idus Septembris. Quinam æſtiuam mel-

lationem ad Arcturi exortum proferunt, quoniam ad æquinoctium autumni ab eo ſuperſint dies x i i i j. & ab æquinoctio ad Vergiliarum occaſum diebus x l v i i j. plurima ſit ericę. Athenienſes tetralicem appellant. Eubœa ſiſaram, quam putant apibus eſſe gratiſſimam, fortaſſis quia nulla tunc alia ſit copia. Hæc ergo mellatio fine vindemiæ & Vergiliarum occaſu, Idibus Nouembris ferè includitur. Relinqui ex ea duas partes apibus ratio perſuadet, & ſemper eas partes fauorum, quæ habeant erithacen. A bruma ad Arcturi exortum diebus lx. ſomno aluntur ſine vllo cibo. Ab Arcturi exortu ad æquinoctium vernum tepidiore tractu iam vigilant: ſed etiam tunc alueo ſe continent, ſeruatóſque in id tempus cibos repetunt. In Italia verò hoc idem à Vergiliarum exortu faciunt, & in eum dormiunt. Alueos quidam in eximendo melle expendunt, ita dirimentes quantum relinquant. Æquitas ſiquidem etiam in eis obſtringitur: ferúntque ſocietate fraudata alueos mori. In primis ergo præcipitur vt lauti puríque eximant mella. Et furem mulierúmque menſes odêre. Cùm eximuntur mella, apes abigi fumo vtiliſſimum, ne iraſcantur, aut ipſæ auidè vorent. Fumo a crebriore etiam ignauia earum excitatur ad opera. Nam niſi incubauere, fauos liuidos faciunt. Rurſus nimio fumo inficiuntur: quarum iniuriã celerrimè ſentiũt mella, vel minimo contactu roris aceſcentia. Et ob id inter genera ſeruatur, quod acapnon vocant. Album mel non fit, quod b bithymum eſt, ſed oculis & hulceribus aptiſſimum exiſtimatur. Fœtus quonam modo progenerarent, magna inter eruditos

a rariore *Pint.*

b thymo eſt *Dal.*

ditos & ſubtilis quæſtio fuit. Apum enim coitus viſus eſt nunquam. Plures exiſtimauere oportere confici floribus compoſitis aptè atque vtiliter. Aliqui coitu vnius, qui rex in quoquo appellatur examine. Hunc eſſe ſolum marem, præcipua magnitudine, ne fatiſſcat. Ideo fœtum ſine eo non edit: apéſque reliquas, tanquam marem fœminas, comitari, non tanquam ducem: quam probabilem aliàs ſententiam fucorum prouentus coarguit. Quæ enim ratio, vt idem coitus alios perfectos, imperfectos generet alios? Propior verò prior exiſtimatio fieret, ni rurſus alia difficultas occurreret. Quippe naſcuntur aliquando in extremis fauis apes grandiores: quæ cæteras fugant. Oeſtrus vocatur hoc malum: quonam modo naſcens, ſi ipſæ fingunt. Quod certum eſt, gallinarum modo incubant. In quod excluſum eſt, primùm vermiculus videtur candidus, iacens tranſuerſus, adhærénſque ita vt *a* paſcere videatur. Rex ſtatim mellei coloris, vt electo flore ex omni copia factus neque vermiculus, ſed ſtatim penniger. Cætera turba cùm formam capere cœpit, nymphæ vocantur: vt fuci, ſirenes, aut cephenes. Si quis, alterutris capita demat, priùs quàm pennas habeant, pro gratiſſimo ſunt pabulo matribus. Tempore procedente inſtillant cibos, atque incubant, tum maximè murmurantes caloris (vt putant) faciendi gratia, neceſſarij excludendis pullis, donec ruptis membranis, quæ ſingulos cingunt ouorum modo, vniuerſum agmen emergat. Spectatum hoc Romæ conſularis cuiuſdam ſuburbano, alueis cornu laternæ tranſlucido factis. Fœtus intra xlv. diem peragitur. Fit in fauis

a pendêre *Pint.*

quibuſdam, qui vocatur clerus, amaræ duritia ceræ, cùm fœtum inde non eduxere morbo aut ignauia, aut infœcunditate naturali. Hic eſt abortus apum. Protinus autem educti operantur quadam diſciplina cum matribus: regémque iuuenem æqualis turba comitatur. Reges plures inchoantur, ne deſint. Poſteà ex his ſoboles cùm adulta eſſe cœpit, concordi ſuffragio deterrimos necant, ne diſtrahant agmina. Duo autem genera eorum melior, rufus, quàm niger variúſque. Omnibus forma ſemper egregia, & duplo quàm cæteris maior, pennæ breuiores, crura recta, ingreſſus celſior, in fronte macula quodam diademate cãdidãs. Multùm etiã nitore à vulgo differũt.

Quæ regiminis ratio. CAP. XVII.

QVærat nunc aliquis, vnúſne Hercules fuerit, & quod Liberi patris ſepulchrum, & reliqua vetuſtatis ſitu obruta. Ecce in re parua, viliſque noſtris annexa, cuius aſſidua copia eſt, non conſtat inter autores: rex nullúmne ſolus habeat aculeum, maieſtate tantùm armatus: an dederit eum quidem natura, ſed vſum eius illi tantùm negauerit. Illud conſtat, imperatorem aculeo non vti. Mira plebei circa eum obedientia. Cùm procedit, vnà eſt totum examen, circáque eum conglobatur, cingit, protegit, cerni non patitur. Reliquo tempore cùm populus in labore eſt, ipſe opera intus circuit ſimilis exhortanti, ſolus immunis. Circa eum ſatellites quidam lictoréſque, aſſidui cuſtodes autoritatis. procedit foras non niſi migraturo examine. Id multò intelligitur antè, aliquot diebus murmure intus ſtrepente, apparatus indice diem tempeſtiuum eligentium.

Si quis

Si quis aleam ei detruncet, non fugiet examen. Cùm proceſſere, ſe quæque proximam illi cupit eſſe, & in officio conſpici gaudet. Feſſum humeris ſubleuant: validiùs fatigatum ex toto portant. Si qua laſſata deficit, aut fortè aberrauit, odore perſequitur. Vbicunque ille conſedit, ibi cunctarum caſtra ſunt. Tunc oſtenta faciunt priuata ac publica, vua dependente in domibus templíſve, ſæpè expiata magnis euentibus. Sedere in ore infantis tum etiam Platonis, ſuauitatem illam prædulcis eloquij portendentes. Sedere in caſtris Druſi imperatoris, cùm proſperrimè pugnatum apud Arbalonem eſt, haudquaquam perpetua aruſpicum conjectura, qui dirum id oſtentum exiſtimant ſemper. Duce prehenſo totum tenetur agmen: amiſſo dilabitur, migrátque ad alios. Eſſe vtique ſine rege non poſſunt. Inuitæ autem interimunt eos, cùm plures fuere, potiúſque naſcentium domos diruunt, ſi prouentus deſperatur: tunc & fucos abigunt. Quanquam de iis video dubitari, propriúmque iis genus eſſe aliquos exiſtimare, ſicut furibus, grandiſſimis inter illas, ſed nigris, latáque aluo: ita appellatis, quia furtim deuorent mella. Certum eſt, ab apibus fucos interfici. Vtique regem non habent. Sed quomodo ſine aculeo naſcantur, in quæſtione eſt. Humido vere melior fœtus, ſicco mel copioſius. Quòd ſi defecerit alicuius aluei cibus, impetum in proximas faciunt rapinæ propoſito. At illæ contrà dirigunt aciem: & ſi cuſtos adſit, alterutra pars, quæ ſuis fauere ſentit, non appetit eum. Ex aliis quoque ſæpe dimicant cauſis, a eáſque acies cõtrarias duo imperatores in- a duáſque M.

ſtruunt maximè rixa in conuehendis floribus exorta, & ſuos quibuſq; euocãtib⁹. Quæ dimicatio iniectu pulueris aut fumo tota diſcutitur. Recõciliantur verò lacte vel aqua mulſa.

De genere apum, & quæ inimica apibus.

CAP. XVIII.

APes ſunt & ruſticæ ſilueſtréſque, horridæ aſpectu, multò iracundiores, ſed opere ac labore præſtantes. Vrbanarum duo genera: optimæ breues, variæque, & in rotunditatem compactiles: deteriores longæ, & quibus ſimilitudo veſparum, etiamnum determinæ ex iis piloſæ. In Ponto ſunt quædam albæ, quę bis in menſe mella faciunt. Circa Thermodoontem autem fluuium duo genera: aliarum, quæ in arboribus mellificant: aliarum, quæ ſub terra, triplici cerarum ordine vberrimi prouentus. Aculeum apibus natura dedit ventri conſertum. Ad vnum ictum hoc in fixo, quidam eas ſtatim emori putant. Aliqui non niſi intantùm adacto vt inteſtini quippiam ſequatur: ſed fucos poſteà eſſe nec mella facere, velut caſtratis viribus pariterque & nocere & prodeſſe deſinere. Eſt in exemplis, equos ab iis occiſos. Odere fœdos odo- a fictos Tol. res, procúlque fugiunt, ſed & *a* infectos. Itaque vnguenta redolentes infeſtant, ipſæ plurimorum animalium iniuriis obnoxiæ. Impugnant eos naturæ eiuſdem degeneres veſpæ atque crabrones, & è culicum genere qui vocantur muliones: populantur hirundines, & quædam aliæ aues. Inſidiantur æquoribus ranæ, quæ maxima earum eſt operatio tũ cùm ſobolem faciunt. Nec hæ tantùm, quæ ſtagna riuóſque obſident, verùm & rubetæ veniunt vltrò, adrepentéſque foribus per eas

ii ſuffiant

ſufflant:ad hoc prouolant, confeſtímque abripiuntur. Nec ſentire ictus apum ranæ traduntur inimicæ & oues, difficile ſe à lanis earum explicantibus. Cancrorum etiam odore, ſi quis iuxta coquat, exanimantur. Quin & morbos ſuapte natura ſentiunt. Index eorum triſtitia torpens, & cùm ante fores in teporem Solis promotis aliæ cibos miniſtrant, cùm defunctas progerunt, funerantiúmque more comitantur exequias. Rege peſte conſumpto, mœret plebs ignauo dolore, non cibos conuehit, non procedit: triſti tantùm murmure glomeratur circa corpus eius. Subtrahitur itaque *a* deductæ multitudini: aliâs ſpectantes exanimem, luctum non minuunt. Tunc quoque ni ſubueniatur, fame moriuntur. Hilaritate igitur & nitore ſanitas æſtimatur.

a deductæ *Salm.*

De morbis apum. CAP. XIX.

SVnt & operis morbi: cùm fauos non explent, cleron vocant. Item blapſigoniam, ſi fœtum non peragant. Inimica & echo eſt reſultanti ſono, qui pauidas alterno pulſat ictu: inimica & nebula. Aranei quoque vel maximè hoſtiles, cùm præualuere vt intexant, enecant alueos. Papilio etiam hic ignauus & inhonoratus, luminibus accenſis aduolitans, peſtifer, nec vno modo. Nam & ipſe ceras depaſcitur, & relinquit excrementa, quibus teredines gignuntur: filis etiam araneoſa, quacunque inceſſit, alarum maximè lanugine obtexit. Naſcuntur & in ipſo ligno teredines, quæ ceras præcipuè appetunt. Infeſtat & auiditas paſtus nimia florum ſatietate, verno maximè tempore aluo cita. Oleo quidem non apes tantùm, ſed omnia inſecta

exanimantur, præcipuè ſi capite vncto in Sole ponantur. Aliquando & ipſæ contrahunt mortis ſibi cauſas, cùm ſenſere eximi mella auidè vorantes. Cæterò præparcæ, & quæ alioquin prodigas atque edaces, non ſecus ac pigras & ignauas, proturbent. Nocent & ſua mella ipſis, illitæque ab *a* aduerſa parte moriũtur. Tot hoſtibus, tot caſibus, & quota portione eorum commemorata? tam munificum animal expoſitum eſt. Remedia dicemus ſuis locis, nunc enim ſermo de natura eſt.

a auerſa. *Pint.*

De continendis apibus, & quomodo reparentur.

CAP. XX.

GAudent plauſu atque tinnitu æris, eóque conuocantur. Quo manifeſtum, auditus quoque ineſſe ſenſum. Effecto opere, educto fœtu, functæ munere omni, exercitationem tum ſolennem habent: ſpatiatæque in aperto, & in altum datæ gyris volatu editis, tum demum ad cibum redeunt. Vita eis longiſſima, vt proſperè inimica ac fortuita cadant. ſeptenis annis vniuerſa. Alueos nunquàm vltra decem annos duraſſe proditur. Sunt qui mortuas, ſi intra tectum hyeme ſeruentur, deinde Sole verno torreantur, ac ficulneo cinere toto die foueantur, putent reuiuiſcere. In totum verò amiſſas reparari ventribus bubulis recentibus cum fimo obrutis: Virgilius iuuencorum corpore exanimato, ſicut equorum veſpas atque crabrones, ſicut aſinorum ſcarabæos, mutante natura ex aliis quædam in alia. Sed horum omnium coitus cernuntur. Et tamen in fœtu eadem propè natura, quæ apibus.

De veſpis & crabronibus. CAP. XXI.

VEſpæ in ſublimi è luto nidos faciunt & in iis ceras: crabrones in cauernis, ac ſub terra. Et horum omnium ſexangulæ cellæ, cætera autem è *a* cortice & harena. Fœtus ipſæ inæqualis *b* vt barbatis, alius euolat, alius in nympha eſt, alius in vermiculo. Et autumno, non vere omnia ea. Plenilunio maximè creſcunt. Veſpæ, quæ ichneumones vocantur (ſunt autem minores quàm aliæ) vnum genus ex araneis perimunt, phalangium appellatum, & in nidos ſuos ferunt: deinde illinunt, & ex iis incubando ſuum genus procreant. Prætereà omnes carne veſcuntur, contrà quàm apes, quæ nullum corpus attingunt. Sed veſpæ muſcas grandiores venantur: & amputato iis capite, reliquum corpus auferunt. Crabronum ſylueſtres in arborum cauernis degunt: hyeme, vt cætera inſecta conduntur: vita bimatum non tranſit. Ictus eorum haud temerè ſine febri eſt. Autores ſunt, ter nouenis punctis interfici hominem. Aliorum qui mitiores videntur duo genera: opifices minores corpore, qui moriuntur hyeme: matres, quæ biennio durant: ij & clementes. Nidos vere faciunt ferè quadrifores, in quibus opifices generentur. Iis eductis, alios deinde nidos maiores fingunt, in quibus matres futuras producunt. Iam tum opifices funguntur munere, & paſcunt eas. Latior matrum ſpecies: dubiúmque an habeant aculeos, quia non *c* egrediuntur. Et hi ſui fuci. Quidam opinantur omnib. his ad hyemem decidere aculeos, Nec crabronum autem, nec veſparum generi reges aut examina: ſed ſubinde renouatur multitudo ſobole.

a cortice & araneis. *ad ſtipulante. Ariſt. li. 5. hiſt. anim. ca. 23.*
b & barbarus *M.*
c exſtruūtur *Dal.*

De bombycibus, & bomby'io, & necydalo, & quis primus bombycinam veſtem inuenerit.

CAP. XXII.

QVartum inter hæc genus eſt bombycum. in Aſſyria proueniens, maius quàm ſupra dicta. Nidos luto fingunt, ſalis ſpecie, applicatos lapidi, tanta duritia, vt ſpiculis perforari vix poſſint. In iis & ceras largiùs, quàm apes, faciunt, deinde maiorem vermiculum. Et alia horum origo è grandiore vermiculo, gemina *a* protendens ſui generis cornua. Hi erucæ ſunt. Fit deinde, quod vocatur bombylius. ex eo necydalus, ex hoc in vj. menſibus bombyx. Telas araneorum modo texunt ad veſtem luxúmque fœminarum, quæ bombycina appellatur. Prima eas *b* redordiri, rurſúſque texere inuenit in Ceo mulier Pamphila Latoi filia, non fraudanda gloria excogitatæ rationis, vt denudet fœminas veſtis.

a protēdēte ſui generis cornua. Hinc erucę fiunt. *Pint. ex Ariſt.* 1. 5. *hiſt. c.* 19.

b retorquere.

De Bombyce Coa. CAP. XXIII.

BOmbycas & in Co inſula naſci tradunt, cupreſſi, terebinthi, fraxini, quercus florem imbribus decuſſum terræ halitu animante. Fieri autem primò papiliones paruos nudóſque mox frigorum impatientia villis inhorreſcere, & aduerſum hyemem tunicas ſibi inſtaurare denſas, pedum aſperitate radentes foliorum lanuginem in vellera. Hanc ab his cogi ſubigíque vnguium carminatione, mox trahi inter ramos, tenuari ceu pectine. Poſteà apprehenſam corpori inuolui nido volubili. Tum ab homine tolli, fictilibúſque vaſis tepore & furfurum eſca nutriri: atque ita ſubnaſci ſui generis plumas, quibus veſtitos ad alia penſa dimitti. Quæ verò cœpta ſint lanificia, humore lenteſcere, mox in fila

tenuari

tenuari iunceo fuſo. Nec puduit has veſtes, *a* vſurpare etiam viros, leuitatem propter æſtiuam. In tantum à lorica gerẽda diſceſſere mores, vt oneri ſint etiam veſtes. Aſſyria tamen bombyce adhuc fœminis cedimus.

a etiã viros leuitate vſurpare propter onera æſtiua *Vet.*

De araneis, & generatione eorum.

CAP. XXIIII.

ARaneorum his non abſurdè iungatur natura, digna vel præcipua admiratione. Plura autem ſunt genera, nec dictu neceſſaria in tanta notitia. Phalangia ex his appellantur. quorum noxij morſus, corpus exiguum, varium, acuminatum, aſſultim ingredientium. Altera eorum ſpecies, nigri prioribus cruribus longiſſimis. Omnibus internodia terna in cruribus. Luporum nomine minimi non texunt. Maiores in terra cauernis exigua veſtibula præpandunt. Tertium eorundem genus erudita operatione conſpicuum. Orditur telas, tantíque operis materiæ vterus ipſius ſufficit: ſiue ita corrupta alui natura ſtato tempore (vt Democrito placet) ſiue eſt quædam intus lanigera fertilitas, tã moderato vngue, tam tereti filo, & tam æquali deducit ſtamina ipſo ſe pendere vſus. Texere à medio incipit, circinato orbe ſubtegmina adnectens: maculáſque paribus ſemper interuallis, ſed ſubinde creſcentibus, ex anguſto dilatans indiſſolubili nodo implicat. Quanta arte celat pedicas ſcutulato *b* rete graſſantes? quàm non ad hoc videtur pertinere cribratæ pexitas telæ, & quadam polituræ arte, ipſa per ſe tenax ratio tramæ? quàm laxus ad flatus, non ad reſpuenda, quæ veniant, ſinus: derelicta laſſo *c* prætenti ſumma parte, *d* vt arbitrari licet illa quæ difficilè

b rete ad capiẽdas mamaſcas circa graſſantes. *Vet.*

c prætendi *Tur.*

d vt arbitrere licia: ao illa diff. *Tol.*

cernuntur: atque vt in plagis lineæ offenſæ præcipitant in ſinum? Specus ipſe qua concameratur architectura? & contra frigora quanto villoſior? quàm remotus à medio, aliúdque agentis ſimilis incluſus verò ſic, vt ſit, nec ne, intus aliquis, cerni non poſſit? Age, firmitas, quanta irrumpentibus ventis? qua puluerum mole degrauante? Latitudo telæ ſæpe inter duas arbores, cùm exercet artem & diſcit texere: longitudo fili à culmine, ac rurſus à terra per illud, ipſum velox reciprocatio: ſubítque pariter ac fila deducit. Cùm verò captura incidit, quàm vigilans & paratus ad curſum? licet extrema hæreat plagâ, ſemper in medium currit: quia ſic maximè totum concutiendo implicat. Sciſſa protinus, reficit, *a* ad polituram ſarciens. Nanque & lacertarum catulos venantur: *b* hos primùm tela inuoluentes, & tunc demum labra vtraque morſu apprehendentes, amphitheatrali ſpectaculo cùm contigit. Sunt ex eo & auguria. Quippe incremento amnium futuro telas ſuas altiùs tollunt. Iidem ſereno non texunt, nubilo texunt. Ideóque multæ araneæ imbrium ſigna ſunt. Fœminam putant eſſe quæ texat marem qui venatur: ita paria fieri merita coniugio. Aranei conueniunt clunibus: pariunt vermiculos ouis ſimiles. Nam nec horum differri poteſt genitura, quoniam inſectorum vix vlla alia narratio eſt. Pariunt autem oua ea in *c* telas, ſed ſparſa, quia ſaliunt, atque ita emittunt. Phalangius tantùm in ipſo ſpecu incubat magno numero: qui vt emerſerit, matrem conſumit, ſæpè & patrem: adiuuat enim *d* incubare. Pariunt autem & *e* tricenos, cæteræ pauciores. Et incubant triduo

a abolita reſarcit *Pint.*

b *Lege*, os primũ tela inuoluentes, *ex Ari. hiſt. anim.* 5. *c.* 27.

c tela. *Pin.*

d incubatũ *Vet.*

e trecenos *ſiue* trecentos: *ex eodẽ Ariſtot. loco iam citato.*

duo. Conſummantur aranei quater ſeptenis diebus.

De ſcorpionibus. CAP. XXV.

Similiter his & ſcorpiones terreſtres, vermiculos ouorum ſpecie pariunt, ſimiliterque pereunt: peſtis importuna veneni ſerpentium, niſi quòd grauiore ſupplicio lenta per triduum morte conficiunt, virginibus letali ſemper ictu, & fœminis ferè in totum: viris autem matutinò, exeuntes cauernis priùs quàm aliquo fortuito ictu a ieiunium egerant venenum. Semper cauda in ictu eſt: nulloque momento meditari ceſſat, ne quando deſit occaſioni. Ferit & obliquo ictu & inflexo. Venenum ab iis candidum fundi Apollodorus autor eſt, in nouem genera deſcriptis, per colores maximè ſuperuacuos, quoniam non eſt ſcire, quos minimè exitiales prædixerit, Geminos quidem aculeos eſſe, maréſque ſæuiſſimos. Nam coitum iis tribuit. Intelligi autem gracilitate & longitudine. Venenum omnibus medio die, cum incanduere Solis ardoribus. Itémque cum ſitiunt, inexplebiles potu. Conſtat & ſeptena caudæ internodia ſæuiora eſſe. Pluribus enim ſena ſunt. Hoc malum Africæ volucre etiam Auſtri faciunt, pandentibus brachia, vt remigia ſubleuantes. Apollodorus idem, planè quibuſdam ineſſe pennas tradit. Sæpe Pſylli, qui reliquarum venena terrarum inuehentes, quæſtus ſui cauſa peregrinis malis impleuere Italiam, hos quoque importare conati ſunt, ſed viuere intra Siculi cæli regionem non potuere. Viſuntur tamen aliquando in Italia, ſed innocui, multiſque aliis in locis, vt circa Pharum in Ægypto. b In Scythia interimunt etiam ſues, alio-

a ieiunum Vet.

b Legendum In Caria, ex Ar. l. 8. hiſt. anim. c. 28.

quin viuaciores contra venena talia: nigras quidem celeriùs, ſi in aquam ſe immerſerint. Homini icto putatur eſſe remedio ipſorum cinis potus in vino. Magnam aduerſitatem oleo merſis & ſtellionibus putant eſſe: innocuit duntaxat iis, qui & ipſi carent ſanguine, lacertarum figura. Atque ſcorpiones in totum nulli nocere, quibus non ſit ſanguis. Quidam & ab ipſis fœtum deuorari arbitrantur. Vnum modò relinqui ſolertiſſimum, & qui ſe ipſius matris clunibus imponendo, tutus & à cauda & à morſu loco fiat. Hunc eſſe reliquorum vltorem, qui poſtremò genitores ſupernè conficiat. Pariuntur autem vndeni.

De ſtellionibus, & cicadis. CAP. XXVI.

CHamæleonum ſtelliones quodammodo naturam habent, rore tãtùm viuentes, præterque araneis. Similis cicadis: quarum duo genera: minores, quæ primæ proueniunt, & nouiſſimè pereunt: ſunt autem mutæ. Sequens eſt volatu rara. Quæ canunt, vocantur a achætæ & quæ minores ex eis ſunt, tettigoniæ: ſed illæ magis canoræ. Mares canunt in vtroque genere: fœminæ ſilent, gentes veſcuntur iis ad Orientem, etiam Parthi opibus abundantibus. Ante coitum mares præferunt, à coitu fœminas, ouis earum correptis quæ ſunt candida. Coitus ſupinis. Aſperitas præacuta in dorſo, qua excauant fœturæ locum in terra. Fit primò vermiculus, dein ex eo, quæ vocatur tettigometra, cuius cortice rupto circa ſolſtitia euolant, noctu ſemper: primùm nigræ atque duræ. Vnum hoc ex iis quæ viuunt, & ſine ore eſt. Pro eo quiddam aculeatum linguis ſimile, & hoc in pectore, quo rorem lambunt. Pectus ipſum fiſtuloſum: hoc ca-

a Echetæ *Dal.*

canunt achetæ, vt diximus, De cætero in ventre nihil eſt. Excitatæ cùm ſubuolant, humorem reddunt: quod ſolum argumentum eſt rore eaſdem ali. Iiſdem ſolis nullum ad excrementa corporis foramen. Oculi tam hebetes, vt ſi quis digitum contrahens ac remittens iis appropinquet, tranſeant velut in folia. Quidam duo alia genera faciunt earum: ſurculariã, quæ ſit grandior: frumentariam, quam alij auenariam vocant. Apparet enim ſimul cum frumentis areſcentibus.

Cicadæ vbi non ſint, & vbi mutæ.

CAP. XXVII.

CIcadæ non naſcuntur in raritate arborum: idcirco ſunt Cyrenis circa oppidum: nec in campis, nec in frigidis aut ymbroſis nemoribus. Eſt quædam & iis locorum differentia. In Mileſia regione paucis ſunt locis. Sed in Cephalenia amnis quidam penuriam earum & copiam dirimit. At in Rhegino agro ſilent omnes: vltra flumen in Locrenſi canunt. Pennarum illis natura quæ apibus, ſed pro corpore amplior.

De pennis inſectorum, & ſcarabæorum generibus.

CAP. XXVIII.

INſectorum quædam binas gerũnt pinnas, vt muſcæ: quædam quaternas, vt apes. Membranis & cicadæ volant. Quaternas habent, quæ aculeis in aluo armantur. Nullum cui telum in ore pluribus quàm binis aduolat pennis. Illis enim vltionis cauſa datum eſt, his auiditatis. Nullis eorum pennæ reuiuiſcunt auulſæ. Nullum, cui aculeus in aluo, bipenne eſt. Quibuſdam pennarum tutelæ cruſta ſuperuenit, vt ſcarabæis, quorum tenuior fragiliórque penna. His negatus aculeus; ſed in

quodam genere eorum grandi cornua præ-longa,biſulcis dentata forcipibus in cacumine, cùm libuit, ad morſum coëuntibus, infantum etiam remediis ex ceruice ſuſpenduntur. Lucanos vocat hos Nigidius. Aliud rurſus eorum genus, qui è fimo ingenteis pilas auerſi pedibus volutant, paruóſque in iis contra rigorem hyemis vermiculos fœtus ſui nidulantur. Volitant alij magno cum murmure ac mugitu. Alij focos & prata crebris foraminibus excauant, nocturno ſtridore vocales. Lucent ignium modo noctu, laterum & clunium *a* colore lampyrides, nunc pennarum hiatu refulgentes, nunc verò compreſſu obumbratæ, non ante matura pabula, aut poſt deſecta conſpicuæ. Econtrario tenebrarum *b* alumna blattis vita, lucémque fugiunt in balneis maximè humido vapore prognatæ. Fodiunt ex eodem genere rutili atque prægrandes ſcarabæi tellurem aridam, fauóſque paruæ ac fiſtuloſæ modo ſpongiæ, medicato melle fingunt. In Thracia iuxta Olynthum locus eſt paruus, in quo vnum hoc animal exanimatur, ob hoc Cantharolethrus appellatus. Pennæ inſectis omnibus ſine ſciſſura: nulli cauda, niſi ſcorpioni. Hic eorum ſolus & brachia habet, & in cauda ſpiculum. Reliquorum quibuſdam aculeus in ore, vt aſilo, ſiue tabanum dici placet: item culicibus, & quibuſdam muſcis. Omnibus autem his in ore & pro lingua ſunt hi aculei. Quibuſdam hebetes, neque ad punctum, ſed ad ſuctum, vt muſcarum generi in quo *c* lingua euidens, fiſtula eſt. Nec ſunt talibus dentes. Aliis cornicula ante oculos prætenduntur ignaua, vt papilionibus. Quædam inſe-

a candore *Pint.*

b alumnæ blattæ, vitā lucémque *Parm.*

c loco *Vet.*

inſecta carent pennis, vt ſcolopendræ. Inſectorum *a* pedes quibus ſunt, in obliquum mouentur. Quorundam extremi longiores foris curuantur, vt locuſtis.

a multipedes qui ſũt &c.

De locuſtis. CAP. XXIX.

HÆ pariunt, in terram demiſſo *b* ſpinæ caule, oua cõdenſa, autumni tempore. Ea durant hyeme ſub terra. Subſequenti anno exitu veris emittunt paruas, nigrantes, & ſine cruribus penníſque, reptantes. Itaque vernis aquis intereunt oua: ſicco vere maior prouentus. Alij duplicẽ earum fœtum, geminúmque exitum tradunt. Vergiliarũ exortu parere: *c* deinde ad Canis ortum obire, & aliàs renaſci. Quidam Arcturi occaſu renaſci. Mori matres, cùm pepererint: certũ eſt, vt vermiculo ſtatim circa fauces innaſcente, qui eas ſtrangulat. Eodem tempore mares obeunt. Tam friuola ratione morientes, ſerpentem cùm libuit, necãt ſingulæ, faucibus eius apprehenſis mordicus. Non naſcuntur, niſi in planis & rimoſis locis. In India ternûm pedum longitudinis eſſe tradũtur, cruribus & feminibus ſerrarum vſum præbere, cùm inaruerint. Eſt & alius earum obitus. Gregatim ſublatæ vento in maria aut ſtagna decidunt. Fortè hoc caſúque euenit, non (vt priſci exiſtimauêre) madefactis nocturno humore alis. Iidem quippe nec volare eas noctibus propter frigora tradiderunt, ignari enim longinqua maria ab iis tranſiri, continuata plurium dierum (quod maximè miremur,) fame quoque, quam propter externa pabula petere ſciunt. Deorum iræ peſtis ea intelligitur. Nanque & grandiores cernuntur, & tanto volant pennarum ſtridore, vt aliæ alites credantur. Solémque obumbrant, ſolicitè ſu-

b ſpiculo caudæ. *Dal.*

c deinde obire, & ad Canis ortũ alias. *Pint.*

ſpectantibus populis, ne ſuas operiant terras, Sufficiunt quippe vires: & tanquam parum ſit maria tranſiſſe, immenſos tractus permeant, diráque meſſibus contegunt nube, multa contactu adurentes: omnia verò morſu erodentes, & fores quoque tectorum. Italiam ex Africa maximè coortæ infeſtant, ſæpe populo ad Sibylina coacto remedia confugere, inopiæ metu. In Cyrenaica regione lex etiam eſt ter anno debellandi eas, primò oua obterendo, deinde fœtum, poſtremò adultas: deſertoris pœna in eum, qui ceſſauerit. Et in Lemno inſula certa menſura præfinita eſt, quam ſinguli enecatarum ad magiſtratus referant. Graccuslos quoque ob id colunt, aduerſo volatu occurrentes earum exitio. Necare & in Syria militari imperio coguntur. Tot orbis partibus vagatur id malum. Parthis & hæ in cibo gratæ. Vox earum proficiſci ab occipitio videtur. Eo loco in commiſſura ſcapularum habere quaſi dentes exiſtimantur, eóſque inter ſe terendo ſtridorem edere, circa duo æquinoctia maximè, ſicut cicadæ circa ſolſtitium. Coitus locuſtarum, qui & inſectorum omnium quæ coëunt, marem portante fœmina, in *a* eum fœminarum vltimo caudæ reflexo, tardóque digreſſu. Minores autem in omni hoc genere fœminis mares.

a aluum. *Dal.*

De formicis noſtratibus. CAP. XXX.

PLurima inſectorum vermiculum gignunt. Nam & formicæ ſimilem *b* ouis vere: & hæ communicantes laborem, vt apes: ſed illæ faciunt cibos, hæ condunt. Et ſi quis comparet onera corporibus earum, fateatur nullis portione vires eſſe maiores. Gerunt ea morſu. Maiora auerſæ poſtremis pedibus moliuntur, humeris

b apibus. *Pint. ex Man.*

meris obnixæ. Et iis Reip. ratio, memoria, cura. Semina arroſa condunt, ne rurſus in fruges exeant è terra. Maiora ad introitum diuidunt. Madefacta imbre proferunt atque ſiccant. Operantur & noctu plena Luna. Eædem interlunio ceſſant. Iam in opere qui labor? quæ ſedulitas? Et quoniam ex diuerſo conuehunt altera alterius ignara, certi dies ad recognitionem mutuam nundinis dantur. Quæ tunc earum concurſatio? quàm diligens cum obuiis quædam collocutio atque percontatio? Silices itinere earum attritos videmus, & in opere ſemitam factam, ne quis dubitet qualibet in re quid poſſit quantulacunque aſſiduitas. Sepeliuntur inter ſe viuentium ſolæ, præter hominem. Non ſunt in Sicilia pennatæ.

De Indicis. CAP. XXXI.

INdicæ formicæ cornua, Erythris in æde Herculis fixa, miraculo fuere. Aurum ex cauernis egerunt terræ, in regione Septentrionalium Indorum, qui Dardæ vocantur. Ipſis color felium, magnitudo Ægypti luporum. Erutum hoc ab iis tempore hyberno, Indi furantur æſtiuo feruore, conditis propter vaporem in cuniculos formicis: quæ tamen odore ſolicitatæ prouolant, crebróque lacerant, quamuis præuelocibus camelis fugientes. Tanta pernicitas feritáſque eſt cum amore auri.

De diuerſitate inſectorum. CAP. XXXII.

MVlta autem inſecta & aliter naſcuntur, atque in primis ex rore. Inſidet hic raphani folio primo vere, & ſpiſſatus Sole in magnitudinem milij cogitur. Inde porrigitur vermiculus paruus, & triduo mox eruca: quæ adiectis dieb. accreſcit, immobilis, duro cortice ad

tactum tantùm mouetur *a* aranei. Hæc eruca, quam chryſalidem appellant, rupto deinde cortice volat papilio.

a Hic diſtinguendum. Reliqua ſunt mutila, vt conſtat ex Ar. de ani. li. 5. cap. 19. Ch. legit araneo occreta.

De animalibus in ligno, & ex ligno naſcentibus.

CAP. XXXIII.

SIc quædam ex imbre generantur in terra, quædam & in ligno. Nec enim coſſi tantùm in eo, ſed etiam tabani ex eo naſcuntur, & alia vbicunque humor eſt nimius: ſicut intra hominem tæniæ tricenûm pedum, aliquando & plurium longitudine. Iam in carne exanimi, & viuentium quoque hominum *b* capillo: qua fœditate & Sylla dictator, & Alcman ex clariſſimis Græciæ Poetis, obiere. Hoc quidem & aues infeſtat: phaſianas verò interimit, niſi puluerantes ſeſe. Pilos habentium aſinum tantùm immunem hoc malo credunt, & oues. Gignuntur autem & veſtis genere præcipuè lanicio interemptarum à lupis ouium. Aquas quoque quaſdam, quibus lauamur, fertiliores eius generis, inuenio apud autores. Quippe cùm & *c* ceræ id gignant, quod animalium minimum exiſtimatur. Alia rurſus generantur ſordibus *d* aridi ſoli, poſteriorum crurum laſciuia petauriſtarum. Alia puluere humido in cauernis, volucria.

b capillo, redundat.

c naſci veteuſti. Dal. ex Ariſt.

d à radiis ſolis. M.

De animali, cui cibi exitus non eſt.

CAP. XXXIV.

EST animal eiuſdem turpitudinis, infixo ſemper ſanguini capite viuens, atq; ita intumeſcens, vnum animalium cui cibi non ſit exitus: dehiſcítque nimiâ ſatietate, alimento ipſo moriens. Nunquam hoc in iumentis gignitur, in bubus frequens, in canibus aliquando, in ſuibus omnia. In ouibus & in capris hoc ſolùm. Æquè eſt mira ſanguinis & hirudinum

dinum generi in paluſtri aqua ſitis. Nanque & hæ toto capite conduntur. Eſt & volucre canibus peculiare ſuum malum, aures maximè lancinans, quà defendi morſu non queunt.

De tineis & culicibus. CAP. XXXV.

IDem puluis in lanis & veſte tineas creat, præcipuè ſi araneus vnà includatur. Sitit enim & omuem humorem abſorbens, ariditatem ampliat. Hoc & in chartis naſcitur. Eſt earum genus tunicas ſuas trahentium quo cochleæ modo. Sed harum pedes cernũtur. Spoliatæ expirant. Si accreuere, faciunt chryſalidem. Ficarios culices caprificus generat. Cantharidas vermiculi ficorum & pyri, & peuces, & cynacanthæ, & roſæ. Venenum hoc remedia ſecum habet. Alæ medentur: quibus demptis, letale eſt. Rurſus alia genera culicum aceſcens natura gignit. a Quippe cùm & in niue candidi reperiantur, & vetuſtiore vermiculi: in media quidem altitudine rutili (nam & ipſa nix vetuſtate rubeſcit) hirti pilis, grandiores torpentéſque.

a *Locus hic confuſus ita reſtituitur à Pint. ex Ar. li. 5. ca. 19.* Quippe cùm in niue vetuſt. vermiculi reperiãtur rutili (nã & ip. n. vet. rub. & hirti pilis in media quidẽ candidi & grand. torpẽtéſq;)

De pyrale ſiue pyrauſta. CAP. XXXVI.

GIgnit aliqua & contrarium naturæ elementum. Siquidem in Cypri ærariis fornacibus ex medio igni maioris muſcæ magnitudinis volat pennatum quadrupes: appellatur pyralis, à quibuſdam pyrauſta. Quãdiu eſt in igne, viuit: cùm euaſit longiore paulò volatu, emoritur. Hypanis fluuius in Ponto, circa ſolſtitium defert acinorum effigie tenues membranas: quibus erumpit volucre quadrupes ſuprà dicti modo, nec vltra vnum diem viuit, vnde hemerobion vocatur. Reliquis taliũ ab initio ad finem ſeptenarij ſunt numeri, culici & vermiculo ter ſepteni, corpus parienti-

bus quater ſepteni. Mutationes & in alias figuras tranſitus, trinis aut quadrinis diebus. Cætera ex his pennata, autumno ferè moriuntur: tabani quidem etiam cæcitate. Muſcis humore exanimatis, ſi cinere condantur, redit vita.

Hiſtoria naturæ animalium per ſingula membra.

CAP. XXXXII.

NVnc per ſingulas corporis partes, præter iam dicta, membratim tractetur hiſtoria. Caput habent cuncta, quæ ſanguinem. In capite paucis animalium, nec niſi volucribus, apices, diuerſi quidem generis: Phœnici plumarum ſerie, è medio eo exeunte alio: pauonibus crinitis arbuſculis, ſtymphalides cirro: phaſianæ corniculis: prætereà paruæ, quæ ab illo galerita appellata quondam, poſteà Gallico vocabulo etiam legioni nomen dederat alaudæ. Diximus & cui plicatilem criſtam dediſſet natura, per medium caput à roſtro reſidentem. Et fulicarum generi dedit cirros. Pico quoque Martio & grui Balearicæ. Sed ſpectatiſſimum inſigne gallinaceis, corporeū, ſerratum: nec carnem id eſſe, nec cartilaginem, nec callum iure dixerimus, verùm peculiare. Draconum enim criſtas qui viderit, non reperitur. Cornua multis quidem & aquatilium, & marinorum, & ſerpentium variis data ſunt modis: ſed quæ iure cornua intelligantur, quadrupedum generi tantùm. Actæonem enim & Cippum etiam in Latina hiſtoria, fabuloſos reor. Nec alibi maior naturæ laſciuia. Luſit animalium armis. Sparſit hæc in ramos, vt ceruorum. Aliis ſimplicia tribuit, vt in eodem genere ſubulonibus ex augmento dictis. Aliorū finxit in palmas: digitóſque emiſit ex iis, vnde platycerotas vocant. Dedit ramoſa capreis, ſed

ſed parua:nec fecit decidua. Conuoluta in anfractum arietum generi, ceu cæſtus daret:infeſta, tauris. In hoc quidem genere, & fœminis tribuit: in multis, tantùm maribus. Rupicapris in dorſum adunca, damis in aduerſum. Erecta autem, rugarúmque ambitu contorta, & in leue faſtigium exacuta (vt lyras diceres) ſtrepſiceroti: quem Addacem Africa appellat. Mobilia eadem, vt aures, Phrygiæ armentis: Troglodytarum, in terram directa: qua de cauſa obliqua ceruice paſcuntur. Aliis ſingula, & hæc medio capite, aut naribus vt diximus. Iámque aliis ad incurſum robuſta, aliis ad ictum, aliis adunca, aliis redunca, aliis ad iactum, pluribus modis, ſupina, conuerſa, cõnexa, omnia in mucronem migrãtia. In quodam genere pro manibus ad ſcabendum corpus. Cochleis ad prætentandum iter: corporea hæc, ſicut *a* ceraſtis: aliquando & ſingula. Cochleis ſemper bina, & vt prætendantur, ac reſiliant. Vrorum cornibus Barbari Septentrionales potant: vrnáſque binas capitis vnius cornua implent. Alij præfixa haſtilia cúſpidant. Apud nos in laminas ſecta tranſlucent, atque etiam lumen incluſum latiùs fundunt: multáſque alias ad delicias conferuntur, nunc tincta, nunc ſublita, nunc quæ ceroſtrota picturæ genere dicuntur. Omnibus autem caua, & in mucrone demum concreta ſunt. Ceruis tantùm tota ſolida, & omnibus annis decidua. Boum attritis vngulis, cornua vnguendo aruina, medentur agricolæ. Adeóque ſequax natura eſt, vt in ipſis viuentium corporibus feruenti cera flectantur, atque inciſa naſcentium in diuerſas partes torqueantur, vt ſingulis capitibus quaterna fiant. Tenuiora fœminis,

a ceraſtis & cochleis ſemp. bi. vt pręt. ac reſ. Alij alioqui & ſing. *Pint.*

plerunque ſunt, vt in pecore multis: ouium nulla, nec ceruarum, nec quibus multifidi pedes, nec ſolidipedum vlli: excepto aſino Indico, qui vno armatus eſt cornu. Biſulcis bina tribuit: nulli, ſupernè primores habenti dentes. Qui putant eos in cornua abſumi, facilè coarguuntur ceruarum natura, quæ neque dentes habent, vt neque nares, nec tamen cornua. Cæterorum oſſibus adhærent, ceruorum tantùm cutibus enaſcuntur. Capita piſcibus portione corporum maxima, fortaſſis vt merganur. Oſtrearum generi, nulla, nec ſpongiis, nec aliis ferè quibus ſolus ex ſenſibus tactus eſt. Quibuſdam indiſcretum caput eſt, vt cancris. In capite cunctorum animalium homini plurimus pilus, iam quidem promiſcuè maribus ac fœminis, apud intonſas vtique gentes. Atque etiam nomina ex eo capillatis Alpium incolis, Galliæ comatæ: vt tamen ſit aliqua in hoc terrarum differentia. Quippe Myconij carentes eo gignuntur, ſicut in Cauno lienoſi. Et quædam animalium naturaliter caluent, ſicut ſtruthiocameli, & corui aquatici, quibus apud Græcos nomen eſt inde. Defluuium eorum in muliere rarum, in ſpadonibus non viſum nec in vllo ante Veneris vſum. Nec infrà cerebrum, aut infra verticem, aut circa tẽpora atque aures. Caluitium vni tantùm animalium homini, præterquàm innatum. Canities homini tantùm & equis, ſed homini ſemper à priori parte capitis, tum deinde ab auerſa. a Vertices bini homini tantùm. Aliquibus capitis oſſa plana, tenuia, ſine medullis, ſerratis pectinatim ſtructa cõpagibus. Perfracta non queunt ſolidari: ſed exempta modicè non ſunt letalia, in vicem eorum ſuccedente corpo-

a Vertices bini hominũ tantùm aliquibus. Capitis oſſa &c. *Ari. lib. 1. Hiſt. anim. c. 7.*

corporea cicatrice, in firmiſſima eſſe vrſis, du' riſſima pſittacis ſuo diximus loco. Cerebrum omnia habent animalia, quæ ſanguinem: etiã in mari quæ mollia appellauimus, quamuis careant ſanguine, vt polypi. Sed homo portione maximum & humidiſſimum, omniúmque viſcerum frigidiſſimum, duabus ſupra ſubtérque membranis velatum, quarum alterutram rumpi mortiferum eſt. Cæterò viri, quam fœminæ, maius. Hominibus hoc ſine ſanguine, ſine venis, *a* & reliquis ſine pingui. Aliud eſſe, quàm medullam, eruditi docent, quoniam coquendo dureſcat. Omnium cerebro medio inſunt *b* oſſicula parua. Vni hominum infantia palpitat, nec corroboratur aere primum ſermonis exordium. Hoc eſt viſcerum excelſiſſimum, proximúmque cælo capitis, ſine carne, ſine cruore, ſine ſordibus. Hanc habent ſenſus arcem: huc venarum omnis à corde, vis tendit, hîc deſinit: hîc culmen altiſſimum, hîc mentis eſt regimen. Omnium autem animalium in priora pronum: quia & ſenſus ante nos tendunt. Ab eo proficiſcitur ſomnus: hinc capitis nutatio. Quæ cerebrum non habent, non dormiunt. Ceruis in capite ineſſe *c* vermiculi, ſub linguæ inanitate, & circa articulũ, quà caput iungitur, numero viginti produ͂tur. Aures homini tantùm immobiles. Ab iis Flaccorum cognomina. Nec in alia parte fœminis maius impendium, margaritis dependentibus. In Oriente quidem & viris aurum geſtare eo loci, decus exiſtimatur. Animalium aliis maiores: aliis minores. Ceruis tantùm ſciſſę, ac velut diuiſæ: ſoricibus piloſæ. Sed auriculæ omnib. animal duntaxat generantibus, excepto vitulo marino atque delphino, & quæ cartilagi-

a & reliquis. Sui pingue. *Pi. ex Ariſt.*

b oſcula, *Dal.*

c muſculi, *Rond.*

nea appellauimus, & viperis. Hæc cauernas tantùm habent aurium loco, præter cartilaginea & delphinũ, quem tamen audire manifeſtum eſt. Nam & cantu mulcentur, & capiuntur attoniti ſono. Quonam modo audiam mirum. Iidem nec olfactus veſtigia habent cùm olfaciant ſagaciſſimè. Pennatorum animalium buboni tantùm & oto plumæ, velut aures: cæteris cauernæ ad auditum. Simili modo ſquamigeris atque ſerpentibus. In equis & omnium iumentorum genere, indicia animi præferunt: feſſis marcidæ, micantes pauidis, ſubrectæ furentibus, reſolutæ ægris. Facies homini tantùm: cæteris os, aut roſtra. Frons & aliis: ſed homini tantùm triſtitiæ, hilaritatis, clementiæ, ſeueritatis index. *a* In aſcenſu eius ſupercilia homini, & pariter & alternè mobilia, & in iis pars animi. Negamus, annuimus. Hæc maximè indicant faſtum. Superbia aliubi conceptaculum, ſed hîc ſedem habet. In corde naſcitur, huc ſubit, hîc pendet. Nihil altius ſimul abruptiúſque inuenit in corpore, vbi ſolitaria eſſet. Subiacent oculi, pars corporis pretioſiſſima, & qui lucis vſu vitam diſtinguant à morte. Non omnibus animalium hi: oſtreis nulli: quibuſdam concharum dubij. Pectines enim, ſi quis digitos aduerſum hiantes eos moueat, contrahuntur, vt videntes. Et ſolennes fugiunt admota ferramenta. Quadrupedum talpis vſus non eſt: oculorum effigies ineſt, ſi quis prætentam detrahat membranam. Et inter aues ardeolarum genere, quos leucos vocant: altero oculo carere tradunt. Optimi augurij, cùm ad Auſtrum volant, Septentrionémve. Solui enim pericula & metus narrant. Nigidius

a In animo ſenſus eius *Salm.* vel In animo eſt vſus eius. Super *Pint.*

dius nec locuſtis, nec cicadis eſſe dicit. Cochleis oculorum vicem cornicula bina prætentatu implent. Nec lumbricis vlli ſunt, vermiúmve generi. Oculi homini tantùm diuerſo colore: cæteris in ſuo cuique genere ſimiles. Et equorum quibuſdam glauci, ſed in homine numeroſiſſimæ varietatis atque differentiæ, grandiores, modici, parui, prominentes, quos hebetiores putant: conditi, quos clariſſimè cernere: ſicut in colore caprinos. Præterea alij contuentur longinqua, alij niſi propè admota non cernunt. Multorum viſus fulgore Solis conſtat, nubilo die non cernentiũ, nec poſt occaſus. Alij interdiu hebetiores, noctu præter cæteros cernunt. De geminis pupillis, aut quibus noxij viſus eſſent ſatis diximus. Cæſij in tenebris clariores. Ferunt Tiberio Cæſari, nec alij genitorum mortalium, fuiſſe naturam, vt expergefactus noctu pauliſper, haud alio modo, quàm luce clara contueretur omnia, paulatim tenebris ſeſe obducentibus. Diuo Auguſto equorum modo glauci fuere, ſupráque hominem albicantis magnitudinis. Quã ob cauſam diligẽtius ſpectari eos, iracundè ferebat. Claudio Cæſari ab angulis candore carnoſo, ſanguineis venis ſubinde ſuffuſi: Caio principi rigentes: Neroni, niſi cũ cõniueret, ad propè admota hebetes. Viginti gladiatorum paria in Caij principis ludo fuere: in iis duo omnino, qui contra cõminationẽ aliquã non conniuerent, & ob id inuicti. Tantæ hoc difficultatis eſt homini. Pleriſq; verò naturale, vt nictare non ceſſent, quos pauidiores accepimus. Oculus vnicolor nulli, cum candore omnibus medius color differẽs. Neq. vlla ex parte maiora animi indicia cunctis animalibus, ſed

homini maximè, id eſt, moderationis, clementiæ, miſericordiæ, odij, amoris, triſtitiæ, lætitiæ. Contuitu quoq; multiformes, truces, torui, flagrantes, graues, tranſuerſi, limi, ſummiſſi, blandi. Profectò in oculis animus inhabitat. Ardent, intenduntur, *a* humectant, conniuent. Hinc illæ miſericordiæ lacrymæ. Hos cùm oſculamur, animum ipſum videmur attingere. Hinc fletus, & rigantes ora riui. Quis ille humor eſt, in dolore tam fœcundus, & paratus? aut vbi reliquo tempore? Animo autem videmus, animo cernimus: oculi, ceu vaſa quædam, viſibilem eius partem accipiunt, atque tranſmittunt. Sic magna cogitatio obcæcat, abducto *b* intus viſu. Sic in morbo comitiali aperti nihil cernunt, animo caligante. Quin & patentibus dormiunt lepores multíq; hominũ, quod corybantiân Græci dicunt. Tenuibus multíſque membranis eos natura compoſuit, calloſis contra frigora caloréſq; in extremo tunicis, quas ſubinde purificant lacrymationum ſaliuis, lubricos propter incurſantia & mobiles. Media eorum cornea feneſtrauit pupilla, cuius anguſtiæ non ſinunt vagari incertam aciem, & velut canali dirigunt, obitérque incidentia facilè declinant: aliis nigri, *c* aliis atri, aliis rufi, aliis glauci coloris orbibus circundatis, vt habili miſtura & accipiatur circumiecto candore lux, & temperato repercuſſu non obſtrepat. Adeóque iis abſoluta vi ſpeculi, vt tam parua illa pupilla, totam imaginem reddat hominis. Ea cauſa eſt, vt pleræq; alitum è manibus hominũ oculos potiſſimùm appetant, quòd effigiẽ ſuã in iis cernentes, velut ad cognata deſideria ſua tendunt. Veterina tantùm quædam, ad incrementa

a nictant. *Iunt.*

b mentis, *Tol.*

c aliis raui.

Digitized by Google

menta Lunæ morbos ſentiunt. Sed homo ſolus emiſſo humore cæcitate liberatur. Poſt viceſimum annum multis reſtitutus eſt viſus. Quibuſdam ſtatim naſcentibus negatus nullo oculorum vitio: multis repente ablatus ſimili modo, nulla præcedente iniuria. Venas ab iis pertinere ad cerebrũ, peritiſſimi auctores tradunt: ego ad ſtomachum crediderim. Certè nulli ſine redundatione eius, eruitur oculus. Morientibus illos operire, rurſuſque in rogo patefacere. Quiritum magno ritu ſacrum eſt: ita more condito, vt neque ab homine ſupremum eos ſpectari fas ſit, & cælo non oſtendi, nefas. Vni animalium homini deprauantur: vnde cognomina Strabonum & Pætorum. Ab iiſdem qui altero lumine orbi naſcerentur. Coclites vocabantur: qui paruis vtriſque, Ocellæ: Luſcini iniuriæ cognomen habuere. Nocturnorum animalium, velut felium, in tenebris fulgent radiántque oculi, vt contueri non ſit: & capreæ lupóque ſplendent, lucémque iaculantur. Vituli marini & hyænæ in mille colores tranſeunt ſubinde. Quin & in tenebris multorum piſcium refulgent aridi, ſicut robuſti caudices vetuſtate putres. Non conniuere diximus, quæ non obliquis oculis, ſed circumacto capite cernerent. Chamæleontis oculos ipſos circumagi totos tradunt. Cancri in obliquum aſpiciunt. Cruſta fragili incluſis rigentes. Locuſtis ſquilliſque magna ex parte ſub eodem munimento præduri eminent. Quorum duri ſunt, minus cernunt, quàm quorum humidi. Serpentium catulis, & hirundinum pullis, ſi quis eruat, renaſci tradunt. Inſectorum omnium, & quibus teſtacea operimenta, oculi mouentur, ſicut

quadrupedum aures. Quibus fragilia operimenta, iis oculi duri. Omnia talia, & piſces, & inſecta, non habent genas, nec integunt oculos. Omnibus membrana vitri modo tranſlucida obtenditur. Palpebræ in genis homini vtrinque. Mulieribus verò etiam infectæ quotidiano. Tanta eſt decoris affectatio, vt tingantur oculi quoque. Alia de cauſa hoc natura dederat, ceu vallum quoddam viſus, & prominens munimentum contra occurſantia animalia, aut alia fortuitu incidentia. Defluere eas, haud immeritò. Venere abundantibus tradunt. Ex cæteris nulli ſunt, niſi quibus & in reliquo corpore pili. Sed quadrupedibus in ſuperiore tantùm gena, volucribus in inferiore: & quibus molle tergus, vt ſerpentibus: & quadrupedum quæ oua pariunt, vt lacertæ. Struthiocamelus *a* alitum ſola, vt homo, vtrinque palpebras habet. Nec genæ quidem omnibus: ideo neque nictationes iis, quæ animal generant. Grauiores alitum inferiore gena conniuent. Eædem nictantur, ab angulis membrana obeunte. Columbæ & ſimilia vtraque conniuent. At quadrupedes quę oua pariunt, vt teſtudines, crocodili, inferiore tantum ſine vlla nictatione, propter præduros oculos. Extremũ ambitum genæ ſuperioris, antiqui cilium vocauere: vnde & ſupercilia. Hoc vulnere aliquo diductum non coaleſcit, vt in paucis humani corporis membris. Infra oculos malæ, homini tantùm, quas priſci genas vocabant, xij. tabularum interdicto radi à fœminis eas vetantes. Pudoris hæc ſedes. Ibi maximè oſtenditur rubor. Infra eas hilaritatem riſumque indicantes, buccæ. Et altior homini tantùm, quem noui mores

a alitum ſola ſuperiore gena, at ſimia vt homo. *Pin. ex Ar. li. 4. de part. ani. cap. vlt. & Plin. infrà cap. 44.*

mores ſubdolæ irriſioni dicauere, naſus. Non alij animalium nares eminent. Auibus, ſerpentibus, piſcibus foramina tantùm ad olfactus ſine naribus. Et hinc cognomina Simorum, Silonum. Septimo menſe genitis ſæpenumero foramina aurium & narium defuere. Labra à quibus Brocci, Labeones dicti, & os probum duriúſve, animal generantibus: pro iis cornea & acuta volucribus roſtra. Eadem rapto viuentibus adunca: collecto, recta: herbas ruentibus limúmque, lata, vt ſuum generi. Iumentis vice manus ad colligenda pabula ora: apertiora laniatu viuentibus. Mentũ nulli præter hominem, nec malæ. Maxillas crocodilus tantùm ſuperiores mouet: terreſtres *a* quadrupedes, eodem, quo cætera, more, præterquam in obliquum. Dentium tria genera: ſerrati, aut continui aut exerti. Serrati pectinatim coëuntes, ne contrario occurſu atterantur, vt ſerpentibus: piſcibus, canibus. Continui, vt homini, equo. Exerti, vt apro, hippopotamo, elephanto. Continuorum qui digerunt *b* cibum, lati & acuti: qui conficiunt duplices: qui diſcriminant eos, canini appellantur. Hi ſunt ſerratis longiſſimi. Continui aut vtraque parte oris ſunt, vt equo: aut ſuperiore primores non ſunt, vt bubus, ouibus, omnibúſque quæ ruminant. Capræ ſuperiores non ſunt, præter primores geminos. Nulli exerti, quibus ſerrati. Rarò fœminæ, & tamen ſine vſu. Itaque cùm apri percutiant, fœminæ ſues mordent. Nulli, cui cornua, exerti: ſed omnibus concaui, cæteris dentes ſolidi. Piſcium omnibus ſerrati, præter ſcarum: huic vni aquatilium plani. Cæterò multis eorum in lingua & toto ore: vt turba vulnerum molliant, quæ attritu ſubigere non queant.

a Quadrupedes *redũdat.*

b cibum acuti: lati, qui conf. & dup. qui diſc. eum *Dal.*

Multis & in palato,atque etiam in cauda.Præterea in os vergentes,ne excidant cibi,nullum habentibus retinendi adminiculum. Similes aſpidi & ſerpentibus: ſed duo in ſupera parte dextera læuáque longiſſimi, tenui fiſtula perforati vt ſcorpionum aculei, venenum infundentes. Non aliud hoc eſſe,quàm fel ſerpentium, & inde venis ſub ſpina ad os peruenire, diligentiſſimi autores ſcribunt. Quidam vnum eſſe eum: & quia ſit aduncus, reſupinari, cùm momorderit. Aliqui tunc decidere eum,rurſúſque recreſcere,facilem decuſſu,& ſine eo eſſe, quos tractari cernamus. Scorpionis caudæ ineſſe eum, & pleriſque ternos. Viperæ dentes gingiuis conduntur. Hæc eadem prægnans veneno,*a* impreſſo dentium repulſu virus fundit in morſus. Volucrum nulli dentes, præter veſpertilionem. Camelus vna ex iis, quæ non ſunt cornigera, in ſuperiori maxilla primores non habet. Cornua habentium nulli ſerrati. Et cochleæ dentes habent: indicio eſt à minimis earum deroſa vitis. At in marinis cruſtata & cartilaginea primores habere, item echinis quinos eſſe, vnde intelligi potuerit, miror. Dentium vice aculeus inſectis. Simiæ dentes,vt homini. Elephanto intus ad mandẽdum quatuor, prætérque eos qui prominent, maſculis reflexi,fœminis recti atq; proni. Muſculus marinus qui balænam antecedit, nullos habet:ſed pro iis,ſetis intus os hirtum&linguã etiam ac palatum. Terreſtrium minutis quadrupedibus, primores bini vtrinque longiſſimi. Cæteris cum ipſis naſcuntur:homini,poſtquàm natus eſt,ſeptimo mẽſe. Reliquis perpetuò manent. Mutantur homini, leoni,iumẽto, cani & ruminantibus. Sed leoni & cani,non

a impreſſu dent repulſa, *M.*

niſi

niſi canini appellati. Lupi dexter caninus, in magnis habetur operibus. Maxillares, qui ſunt à caninis, nullum animal mutat. Homini nouiſſimi, qui genuini vocantur, circiter viceſimum annum gignuntur, multis & octogeſimo. Fœminis quoque, ſed quibus in iuuenta non fuere nati, decidere in ſenecta, & mox renaſci, certum eſt. *a* Zanclen Samothracenum ciuem, cui renati eſſent poſt centum & quatuor annos, Mutianus viſum à ſe prodidit. Cætero maribus plures, quàm fœminis, in homine, *b* pecude, capriſve. *c* Timarchus Nicoclis filius Paphij, duos ordines habuit maxillarum. Frater eius non mutauit primores, ideóque prætriuit. Eſt exemplum dentis, homini & in palato geniti. At canini amiſſi caſu aliquo, nunquam renaſcuntur. Cæteris ſenecta rubeſcunt: equo tantum candidiores fiunt. Ætas veterinorum dentibus indicatur. Equo ſunt numero xl. Amittit tricesimo menſe primores vtrinque binos, ſequenti anno totidem proximos, cùm ſubeunt dicti columellares. Quinto anno incipiente binos amittit, qui ſexto anno renaſcuntur. Septimo omneis habet & renatos, & immutabiles. Equo caſtrato priùs, non decidunt dentes. Aſinorum genus triceſimo menſe ſimiliter amittit, deinde ſenis mēſibus. Quòd ſi non priùs peperere, quàm decidant poſtremi, ſterilitas certa. Boues bimi mutant. Suibus decidunt nunquàm. Abſumpta hac obſeruatione, ſenectus in equis, & cæteris veterinis, intelligitur dentium brochitate, ſuperciliorum canitie, & circa ea lacunis cùm ferè xvj. annorum exiſtimatur. Hominum dentibus quoddam ineſt virus. Namque & ſpeculi nitorem ex aduerſo nu-

a Zanclē Samothracē, cui &c. *Tol.*

b Pecude, capris, ſue. *vet.*

c Timarchus Nicoclis illius pater, *ex Poll. lib. 2. cap. de dentibus.*

dati hebetant, & columbarum fœtus implumes necant. Reliqua de iis in generatione hominum dicta ſunt. Erumpentibus morbi corpora infantium accipiunt. Reliqua animalia quæ ſerratos habent, ſæuiſſima dentibus. Linguæ non omnibus eodem modo. Tenuiſſima ſerpentibus & *a* triſulca, vibrans, atri coloris, & ſi extrahas, prælonga: lacertis bifida & piloſa: vitulis quoque marinis duplex: ſed ſuprà dictis capillamenti tenuitate: cæteris ad circumlambenda ora. Piſcibus paulò minus quàm tota adhærens, crocodilis tota. Sed in guſtatu, linguæ vice carnoſum aquatilibus palatum. Leonibus ac pardis, omnibúſque generis eius, etiam felibus, imbricatæ aſperitatis, ac limæ ſimilis, attenuánſque lambendo cutem hominis. Quæ cauſa etiam manſuefacta, vbi ad vicinũ ſanguinem peruenit ſaliua, inuitat ad rabiem. De purpurarum linguis diximus. Ranis prima cohæret, intima abſoluta à gutture, *c* quà vocem mittunt. Mares tum vocantur ololygones. Stato id tempore euenit, cientibus ad coitum fœminas. Tum ſiquidem inferiore labro demiſſo, ad libramentum modicæ aquæ receptæ in fauces, palpitante ibi lingua vlulatus eiicitur. Tunc extenti buccarum ſinus perlucent oculi flagrant labore perpulſi. Quibus in poſteriori parte aculei, iis & dentes, & lingua: Apibus etiam prælonga, eminens & cicadis. Quibus aculeus in ore fiſtuloſus, iis nec lingua, nec dentes. Quibuſdam inſectis intus lingua, vt formicis. *c* Cæterùm lata elephanto præcipuè. Reliquis in ſuo genere ſemper abſoluta: homini tantùm ita ſæpè conſtricto venis, vt intercidi eas neceſſe ſit. Metellum

a *Ar. lib. 2. de par. ani.* biſulcã *lin guam ſerpẽ tibus tribuit non* triſulcã

b *Meliùs ſic:* Quà vocem mittũt fœminas mares, quã vocant ololygonẽ. *ex Ariſt. lib. 4. Hiſt. anim. cap. 9.*

c Veterinis lata, Elep. perexigua *Plin. ex Ar.*

Metellum Pontificem adeò inexplanatæ fuiſſe accepimus, vt multis menſibus tortus credatur, dum medicatur in dedicanda æde Opiferæ dicere. Cæteris ſeptimo fermè anno ſermonem exprimit. Multis verò talis eius ars contingit, vt auium & animalium vocis indiſcretè edatur imitatio intellectus ſaporum eſt cæteris in prima lingua, homini & in palato. Tonſillæ in homine, in ſue glandulæ. Quod inter eas vuæ nomine vltimo dependet palato, homini tantùm eſt. Sub ea minor lingua, epigloſſis appellata, nulli oua generantium. *a* Opera eius gemina, duabus *b* interpoſitæ fiſtulis. *c* Interior earum appellatur arteria, ad pulmonem atque cor pertinens. Hanc operit in epulando, nec ſpiritu ac voce illac meante; ſi potus cibúſve in alienum deerrauerit tramitem, torqueat. Altera exterior appelletur ſane gula, qua cibus atque potus deuoratur. Tendit hæc ad ſtomachum, *d* iis ad ventrem. Hanc per vices operit, cùm ſpiritus tantùm aut vox commeat, ne reſtagnatio intempeſtiua alui obſtrepat. Ex cartilagine & carne arteria, gula neruo & carne conſtat. Ceruix nulli, niſi quibus vtraque hæc. Cæteris collum, quibus tantùm gula. Sed quibus ceruix, è multis vertebratíſque orbiculatim oſſibus flexilis ad circunſpectum, articulorum nodis iungitur. Leoni tantùm, & lupo, & hyænæ, ex ſingulis rectíſque oſſibus rigens. Cæterò ſpinæ anectitur, ſpina lumbis, oſſea ſed tereti ſtructura, per media foramina à cerebro medulla deſcendente. Eandem eſſe ei naturam, quam cerebro, colligunt, quoniam prætenui eius membrana modò inciſa ſtatim expiretur. Quibus lõga crura, iis lõga & colla.

a Opercula vor.
b interpoſita *Ch.*
c Exterior ear. ap. art. ſpiritu ac voce illa me. ad pu. atque cor. pert. Hanc op. in. ep. ne ſi pot. cib. in al. deer. tram. tor. Altera interior appel. *Pint.*
d deindein vent. *Pint.*

Item aquaticis, quamuis breuia crura habentibus: *a* ſimili modo vncos vngues. Guttur homini tantùm & ſuibus intumeſcit, aquarum quæ potantur plerunque vitio. Summum gulæ fauces vocantur, *b* extremum ſtomachus. Hoc nomine eſt ſub arena iam carnoſa inanitas adnexa ſpinæ, ad latitudinem ac longitudinem lagenæ modo fuſa. Quibus fauces non ſunt ne ſtomachus quidem eſt, nec colla, nec guttur, vt piſcibus: & ora vẽtribus iunguntur. Teſtudini marinæ lingua nulla, nec dentes: roſtri acie comminuit omnia. *c* Poſteà arteria & ſtomachus denticulatus callo, in modum rubi: ad conficiendos cibos, decreſcentibus crenis quicquid appropinquat ventri. Nouiſſima aſperitas, vt ſcobina fabri. Cor animalibus cæteris medio pectore eſt: homini tantùm infrà læuam papillam, turbinato mucrone in priora eminens. Piſcibus ſolis ad os ſpectat. Hoc primùm naſcentibus formari in vtero tradunt: deinde cerebrum, ſicut tardiſſimè oculos. Sed hos primùm emori, cor nouiſſimè. Huic præcipuus color. Palpitat certè, & quaſi alterum mouetur animal, intra prægmolli firmóque opertum membranæ inuolucro, munitum coſtarum & pectoris muro, *d* vt pariat præcipuam vitæ cauſam & originem. Prima domicilia intra ſe animo & ſanguini præbet, ſinuoſo ſpecu, & in magnis animalibus triplici, in *e* nullo non gemino. Ibi mens habitat. Ex hoc fonte duæ grandes venæ in priora & terga diſcurrunt, ſparſæque ramorum ſerie, per alias minores omnibus membris vitalem ſanguinem rigant. Solum hoc viſcerum vitiis non maceratur, nec ſupplicia vitæ trahit: læſúmque mortem illico affert.

a Diſſimili *ex Ari. lib. 4. de part. ani. cap. 12.*

b poſtremũ *Vet.*

c Poſt arteriam ſtom.

d vt par erat.

e minoribus gemino, in nullo non aliquo. *Pi. ex Ariſt.*

Digitized by Google

affert. Cæteris corruptis, vitalitas in corde durat. Bruta exiſtimantur animalium, quibus durum riget: audacia, quibus paruum eſt: pauida, quibus prægrande. Maximum autem eſt portione muribus, lepori, aſino, ceruo, pantheræ, muſtelis, hyænis, & omnibus timidis, aut propter metum maleficis. in Paphlagonia bina perdicibus corda. In equorum corde & boum oſſa reperiuntur interdum. Augeri id per ſingulos annos in homine, ac binas drachmas ponderis ad quinquageſimum annum accedere: ab eo detrahi tantundem, & ideo non viuere hominem vltra centeſimum annum defectu cordis, Ægyptij exiſtimant, quibus mos eſt cadauera aſſeruare medicata. *a* Hirſuto corde gigni quoſdam homines proditur, neque alios fortioris eſſe induſtriæ, ſicut Ariſtomenem Meſſenium, qui CCC. occîdit Lacedæmonios. Ipſe conuulneratus & captus, ſemel per cauernam *b* latomiarum euaſit, anguſtos vulpium aditus ſecutus. Iterum captus, ſopitis cuſtodibus ſomno, ad ignem aduolutus lora cum corpore exuſſit. Tertio capto Lacedæmonij *c* pectus diſſecuere cauſa videndi, hirſutúmque cor repertum eſt. In corde ſummo, pinguitudo eſt quædam lætis extis. Non ſemper autem in parte extortum habitum eſt. L. Poſthumio Albino rege ſacrorum poſt centeſimam viceſimamtertiam Olympiadem, cùm rex Pyrrhus ex Italia diſceſſiſſet, cor in extis Aruſpices inſpicere cœperunt. Cæſari Dictatori, quo die primùm veſte purpurea proceſſit, atque in ſella aurea ſedit, ſacrificanti his in extis defuit. Vnde quæſtio magna de diuinatione argumentantibus, potueritne

a Hirto

b lautumiarum. *Pin. ex Tol. & Sal.*

c pectus diſſecuere viuenti, *ex vet. cod.*

ſine vllo viſcere hoſtia viuere, an ad tempus amiſerit? Negatur, cremari poſſe in iis, qui cardiaco morbo obierint: negatur & veneno interemptis. Certè extat oratio Vitellij, qua reum Piſonem eius ſceleris coarguit, hoc vſus argumento: palámque teſtatus, non potuiſſe ob venenum cor Germanici Cæſaris cremari. Contrà genere morbi defenſus eſt Piſo. Sub eo pulmo eſt, ſpirandíque officina, attrahens ac reddens animam, idcirco ſpongioſus, ac fiſtulis inanibus cauus, Pauca eum (vt dictum eſt) habent aquatilia, ac cætera oua parientia exiguum, ſpumoſum, nec ſanguineum: ideo non ſitiunt. Eadem eſt cauſa, quare ſub aqua diu ranæ & phocæ vrinentur. Teſtudo quoque, quamuis prægrandem & ſub toto tegumento habeat, ſine ſanguine tamen habet. Quantò minor hic corporibus, tantò velocitas maior. Chamæleoni portione maximus, & nihil aliud intus. Iecur in dextra parte eſt. In eo quod caput extorum vocant, magnæ varietatis. M. Marcello circa mortem, cùm periit ab Annibale, defuit in extis. Sequenti deinde die geminum repertum eſt. Defuit & C. Mario, cum immolaret Vticæ: item Caio principi Calendis Ianuariis, cùm iniret Conſulatum, quo anno interfectus eſt: Claudio ſucceſſori eius, quo menſe interemptus eſt veneno. Diuo Auguſto Spoleti ſacrificanti primo poteſtatis ſuæ die, ſex victimarum iocinera replicata intrinſecus ab ima fibra reperta ſunt: reſponſúmque, duplicaturum intra annum imperium. Caput exortum triſtis oſtenti cæſum quoque eſt, præterquàm in ſolicitudine ac metu. Tunc enim perimit curas. Bina

iocinera leporibus circa Briletum & Tharnen, & in Cherroneſo ad Propontidem. Mirúmque, tranſlatis aliò interit alterum. In eodem eſt fel, non omnibus datum animalibus. In Eubœæ Chalcide nullum pecori. In Naxo prægrande geminúmque, vt prodigij loco vtrunque aduenæ. Equi, muli, aſini, cerui, *a* capræ, apri, cameli, delphini non habent. Murium aliqui habent. Hominum paucis non eſt, quorum valetudo firmior, & vita longior. Sunt qui equo non quidem in iecore eſſe, ſed in aluo putent: & ceruo in cauda, aut inteſtinis. Ideo tantam habent amaritudinem, vt à canibus non attigantur. Eſt autem nihil aliud, quàm purgamentum peſſimi ſanguinis, & ideo in materia eius eſt. Certè iecur nulli eſt, niſi ſanguinem habentibus. Accipit hoc à corde, qui iungitur, fundítque in venas. Sed in felle nigro inſaniæ cauſa homini, mórſque toto reddito. Hinc & in mores crimen, bilis nomine. Adeò magnum eſt in hac parte virus, cùm ſe fundit in animum. Quin & toto corpore vagum, colorem quoque oculis aufert: illud quidem redditum, etiam ahenis: nigreſcúntque contacta eo: ne quis miretur id venenum eſſe ſerpentium. Carent eo, qui abſinthium veſcuntur in Ponto. *b* Sed renibus, & parte tantum altera inteſtino iungitur in coruis, coturnicibus, phaſianis: quibuſdam inteſtino tantùm, vt columbis, accipitri, murænis. Paucis auium in iecore. Serpentibus portione maximè copioſum, & piſcibus. Eſt autem pleriſque toto inteſtino, ſicut accipitri, miluo. Præterea in iecore eſt & cetis omnibus: vitulis quidem marinis ad multa quoque nobile. Taurorum felle

a Capreç nō capræ *quæ ex Plin. ipſe l.18.c. 10. fel habēt vt & apri ex c.16.l.28. quare vox* (apri) *delenda.*

b Sed auib. ex parte tā tùm vētri, aliis int. iūg. vt colūbis, coruis, coturn. phaſ. *Pint. ex Ar. & Plin.*

aureus ducitur color. Aruſpices id Neptuno & humoris potentiæ dicauere: geminúmque fuit Diuo Auguſto, quo die apud Actium vicit. Murium iecuſculis fibræ ad numerum Lunæ in menſe congruere dicuntur, totidémque inueniri, quotum lumen eius ſit. Præterea bruma increſcere. Cuniculorum exta in Betica ſæpe gemina reperiuntur. Ranarum rubetarum altera fibra à formicis non attingitur, propter venenum, vt arbitrantur. Iecur maximè, vetuſtatis patiens, centenis durare annis, obſidionum exempla prodidere. Exta ſerpentibus & lacertis longa. Cecinæ Volaterrano dracones emicuiſſe de extis læto prodigio traditur. Et profectò nihil incredibile ſit, exiſtimantibus, Pyrrho regi, quo die periit, præciſa hoſtiarum capita repſiſſe, ſanguinem ſuum lambentia. Exta homini ab inferiore viſcerum parte ſeparantur *a* membranis, quæ præcordia appellant, quia cordi prætenduntur, quod Græci appellauerunt phrenas. Omnia quidem principalia viſcera, membranis propriis, ac velut vaginis incluſit prouidens natura: in hac fuit & peculiaris cauſa vicinitas alui, ne cibo ſuppremeretur animus. Huic certè refertur accepta ſubtilitas mentis: ideo nulla eſt ei caro, ſed neruoſa exilitas. In eadem præcipua hilaritatis ſedes, quod titillatu maxime intelligitur alarum, ad quas ſubit, non alibi tenuiore cute humana, ideo ſcabendi dulcedine ibi proxima. Ob hoc in præliis gladiatorúmque ſpectaculis mortem cum riſu traiecta præcordia attulerunt. Subeſt venter ſtomachum habentibus, cæteris ſimplex, ruminantibus *b* geminus, ſanguine carentibus nul-

a mẽbrana quam *Pint.*

b quadrige minus ex *Ariſt. l. 2. c. 17. Hiſt.*

nullus. *a* Inteſtinis enim quibuſdam ab ore incipiens,quadam via eôdem reflectitur, vt ſæpiæ,polypo. In nomine adnexus infimo ſtomacho, ſimilis canino. His ſolis animalium inferiore parte anguſtior: itaque & ſola vomunt, quia repleto propter anguſtias ſupprimitur cibus: quod accidere non poteſt iis, quorum ſpatioſa laxitas eum in inferiora tranſmittit. Ab hoc ventriculo lactes in homine & oue, per quas labitur cibus, in ceteris *b* ile: à quibus capaciora inteſtina ad aluum, hominíque flexuoſiſſimis orbibus. idcirco magis auidi ciborum, quibus ab aluo longis ſpatium. Iidem minùs ſolertes, quibus obeſiſſimus venter. Aues quoque geminos ſinus habent quædam: vnum, quò merguntur recentia, vt guttur: alterum, in quem eo demittunt concoctione maturata, vt gallinæ,palumbes,columbæ, perdices. Cætera ferè carent eo, ſed gula patentiore vtuntur, vt gracculi, corui, cornices.Quædam neutro modo, ſed ventrem proximum, *c* habent, quibus prælonga colla & anguſta, vt Porphyrioni. Venter ſolidipedum aſper & durus. Terreſtrium aliis denticulatæ aſperitatis, aliis cancellatim mordacis. *d* Quibus neque dentes vtrinque, nec ruminatio, hic conficiuntur cibi,hinc in aluum delabuntur.Media hæc vmbilico adnexa in omnibus, in homine ſuillæ infima parte ſimilis, à Græcis appellatur colon, vbi dolorum magna cauſa eſt.Anguſtiſſima canibus: qua de cauſa vehementi niſu, nec ſine cruciatu, leuant eam. Inſatiabilia animalium, quibus à ventre protinus recto inteſtino tranſeunt cibi, vt lupis ceruariis. & inter aues mergis. Ventres

a Inteſtinã *Dal.*

b Eileos à quo *Vet.*

c habent. Quibuſdã *Pint.*

d Quib.dẽtes. *Vet.*

elephanto quatuor, cætera ſuibus ſimilia: *a* pulmo quadruplo maior bubulo. Auibus venter carnoſus calloſúſque in ventre hirundinum pullis lapilli candido aut rubenti colore, qui chelidonij vocantur, magicis narrati artibus reperiuntur. Et in iuuencarum ſecundo ventre pilæ rotunditate nigricans tophus, nullo pondere: ſingulare (vt putant) remedium ægrè parientibus, ſi tellurem non attigerit. Ventriculus atque inteſtina pingui ac tenui omento integuntur. *b* præterquàm oua gignentibus. Huic adnectitur lien in ſiniſtra parte aduerſus iecori, cum quo locum aliquando permutat, ſed prodigioſè. Quidam eum putant ineſſe oua parientibus, item ſerpentibus admodum exiguum: ita certè apparet in teſtudine, & crocodilo, & lacertis, & ranis. Ægocephalo aui non eſſe conſtat, neque iis quæ careant ſanguine. Peculiare curſus impedimentum aliquando in eo: quamobrem inuritur curſorum laborantibus. Et per vulnus etiam exempto viuere animalia tradunt. Sunt qui putent adimi ſimul riſum homini: intemperantiámque eius conſtare lienis magnitudine. Aſiæ regio Scepſis appellatur, in qua minimos eſſe pecori tradunt, & inde ad lienem inuenta remedia. At in Brileto & Tharne quaterni renes ceruis: contrà pennatis ſquamoſiſque nulli. Cæterò ſummis adhærent lumbis. Dexter omnibus elatior & minùs pinguis, ſicciórque. Vtrique autem pinguitudo è medio exit, præterquàm in vitulo marino. Animalia in renibus pinguiſſima: oues quidem lethaliter circum eos concreto pingui. Aliquando in eis inueniuntur lapilli. Renes habent omnia quadrupedum

a Iecur *ex Ar.*

b præterq. *Pin. ex Ar.* tam cęteris quam. *Vet.*

dum quæ animal generant: oua parientium teſtudo ſola, quæ & alia omnia viſcera: ſed homo bubulis ſimiles, velut è multis renibus compoſitos. Pectus, hoc eſt *a* oſſa, præcordiis & vitalibus natura circundedit: at ventri, quem neceſſe erat increſcere, ademit. Nulli animalium circa ventrem oſſa. Pectus homini tantùm latum, reliquis carinatum, volucribus magis, & inter eas aquaticis maximè. Coſtæ homini tantùm octonæ, ſuibus denæ, cornigeris tredecim, ſerpentibus triginta. Infra aluum eſt à priore parte veſica, quæ nulli oua gignentium, præter teſtudinem: nulli niſi ſanguineum pulmonem habenti, nulli pedibus carentium. Inter eam & aluum arteriæ, ad pubem tendentes, quæ ilia appellantur. In veſica lupi lapillus, qui Syrites appellatur. Sed in hominum quibuſdam diro cruciatu ſubinde naſcentes calculi, & ſetarum capillamenta. Veſica membrana conſtat, quæ vulnerata cicatrice non ſolideſcit: neque qua cerebrum aut cor inuoluitur, plura enim membranarum genera. Fœminis eadem omnia, præterque veſicæ iunctus vtriculus, vnde dictus vterus: quod alio nomine locos appellant, hoc in reliquis animalibus vuluam. Hæc viperæ, & intra ſe parientibus, duplex: oua generantium aduexa præcordiis: & in muliere geminos ſinus ab vtraque parte laterum habet: funebris quoties verſa ſpiritum incluſit. Boues grauidas negant præterquàm dextero vuluæ ſinu ferre, etiam cùm geminos ferant. Vulua *b* eiecto partu melior, quàm edito. Eiectitia vocatur illa, hæc porcaria, primiparæ ſuis optima: contra effœtis. A partu,

a coſtas.

b ſecto Ch.

præterquàm eodem die ſuis occiſæ, liuida ac macra. Nec nouellarum ſuum, præterquàm primipararum probatur, potiúſque veterum, dum ne effœtarum, nec biduo ante partum aut poſt partum, aut quo eiecerint die. Proxima eiectitiæ eſt occiſæ vno die poſt partum. Huius & ſumen optimum, ſi modo fœtus non hauſerit: eiectitiæ deterrimum. Antiqui abdomen vocabant, priuſquàm calleret id, ſcientes occidere non aſſueti. Cornigera vna parte dentata, & quæ in pedibus talos habent ſeuo pinguefcunt. Biſulca ſciſsiſve in digitos pedibus, & non cornigera, adipe, Concretus hic: & cùm refrixit, fragilis: ſempérque in fine carnis. Contrà pingue inter carnem cutémque, ſucco liquidum. Quædam non pingueſcunt, vt lepus, perdix. Steriliora cuncta pinguia, & in maribus, & in fœminis. Seneſcunt celeriùs præpinguia. Omnibus animalibus eſt quoddam in oculis pingue. Adeps cunctis ſine ſenſu, qui nec arterias habet, nec venas. Pleriſque animalium eſt pinguitudo ſine ſenſu: quam ob cauſam ſues ſpirantes à muribus tradunt arroſas. Quin & L. Apronij Conſularis viri filio detractos adipes, leuatúmque corpus immobili onere. Et medulla ex eodem videtur eſſe, in iuuenta rubens, & ſenecta albeſcens. Non niſi cauis hæc oſſibus, nec cruribus iumentorum aut canum: quare fracta non ferruminantur, quod defluente euenit medulla. Eſt autem pinguis iis, quibus adeps, ſeuoſa cornigeris: neruoſa & in ſpina tantùm dorſi, oſſa non habentibus, vt piſcium generi: vrſis nulla: leoni in feminum & brachiorum oſſibus paucis exigua admodum: *a* cætera tanta duritie, vt

a cæterum *Pint.*

vt ignis elidatur, velut è ſilice. Et iis dura, quæ non pingueſcunt: aſinorum ad tibias canora. Delphinis oſſa, non ſpinæ: animal enim pariunt: ſerpentibus ſpinæ. Aquatilium mollibus nulla: ſed corpus circulis carnis vinctum, vt ſepiæ atque loligini. Et inſectis negatur æquè eſſe vlla. Cartilaginea aquatilium habent medullam in ſpina. Vituli marini cartilaginem non oſſa. Item omnium auriculæ ac nares, quæ modicùm eminent, flexili mollitia, naturæ prouidentia, ne frangerentur. Cartilago rupta non ſolideſcit. Nec præciſa oſſa recreſcunt, præterquàm veterinis ab vngula ad ſuffraginem. Homo creſcit in longitudinem ad annos vſque ter ſeptenos: tum deinde ad plenitudinem. Maximè autem pubeſcens nodum quendam ſoluere, & præcipuè ægritudine, ſentitur. Nerui orſi à corde, bubuloque etiam circumuoluti, ſimilem naturam & cauſam habent in omnibus lubricis applicati oſſibus: modóſque corporum, qui vocantur articuli, aliubi interuentu, aliubi ambitu, aliubi tranſitu ligantes; hic teretes, illic lati, vt in vnoquoque poſcit figuratio. Neque ij ſolidantur inciſi: mirúmque vulneratis ſummus dolor, præſectis nullus. Sine neruis ſunt quædam animalia, vt piſces: arteriis enim conſtant. Sed neque ex molli piſcium generi. Vbi ſunt nerui, interiores continent membra, ſuperiores reuocant. Inter hos latent arteriæ, id eſt, ſpiritus ſemitæ. His innatant venæ, id eſt, ſanguinis riui. Arteriarum pulſus, in cacumine maximè membrorum euidens, index ferè morborum, in modulos certos, legéſque metricas, per ætates, ſtabilis, aut citatus, aut tardus, deſcriptus ab

Herophilo medicinæ vate, miranda arte, nimiam propter ſubtilitatem deſertus: obſeruatione tamen crebri aut languidi ictus: gubernacula vitæ temperat. Arteriæ carent ſenſu: nam & ſanguine. Nec omnes vitalem continent ſpiritum: præciſiſque torpeſcit tantùm pars ea corporis. a Aues nec venas, nec arterias habent: item ſerpentes, teſtudines, lacertæ, minimúmque ſanguinis. Venæ in prætenues poſtremò fibras ſubter totam cutem diſperſæ adeò in anguſtam ſubtilitatem tenuatur, vt penetrare ſanguis non poſſit, aliúdve quàm exilis humor ab illo, qui cacuminibus innumeris ſudor appellatur. Venarum in vmbilico nodus ac coitus.

a Aues venas & art. *Vet. ex Ar.* Apes *Mer.*

De ſanguine, & quorum celerrimè ſiccetur, quorum non coeat, quorum gratiſſimus vel tenuiſſimus, quorum nullus.

CAP. XXXVIII.

SAnguis quibus multus & pinguis, iracundi: maribus, quàm fœminis, nigrior: & iuuentæ magis, quàm ſenio: & inferiore parte pinguior. Magna & in eo vitalitatis portio. Emiſſus ſpiritum ſecum trahit: tamen tactum non ſentit. Animalium fortiora, quibus ſanguis craſſior: ſapientiora, quibus tenuior: timidiora, quibus minimus: at quibus nullus, hebetia. Taurorum celerrimè coit atque dureſcit, ideò peſtifer potu maximè. Aprorum, & ceruorum, caprearúmque & bubalorum omnium non ſpiſſatur. Pinguiſſimus aſinis, homini tenuiſſimus. Iis, quibus plus quaterni pedes, nullus. Obeſis minùs copioſiùs, quoniam abſumitur pingui. Profluuium eius vni fit in naribus homini, aliis nare altera, aliis vtraque, quibuſdam per infernas: multis

tis per ora ſtrato tempore , vt nuper Macrino Viſco viro Prætorio , omnibus annis Voluſio Saturnino vrbis præfecto , qui nonageſimum etiam exceſſit annum. Solum hoc in corpore temporarium ſentit incrementum. Siquidem hoſtiæ abundantiorem fundunt, ſi priùs bibere. Quæ animaliū latêre certis temporibus diximus, non habent tunc ſanguinem, præter exiguas admodum circa corda guttas, miro opere naturæ: ſicut in homine, vim eius ad minima momenta mutari, non *a* modò tanto minore ſuffuſi materia, verùm ad ſingulos animi habitus, pudore, ira, metu, palloris pluribus modis, item ruboris. Alius enim iræ, & alius verecundiæ. Nam & in metu refugere, & nuſquam eſſe certum eſt: multíſque non transfluere transfoſſis: quod homini tantùm euenit. Nam quæ mutari diximus, colorem alienum accipiunt quodam repercuſſu: homo ſolus in ſe mutat. Morbi omnes, mórſque ſanguinem abſumunt.

a morbo tā tùm in ore *Pint.*

At in ſanguine principatus, & de tergore, & pilis, & mammis. CAP. XXXIX.

SVnt qui ſubtilitatem animi conſtare non tenuitate ſanguinis putent, ſed cute operimentíſque corporum magis aut minùs bruta eſſe, vt oſtrea & teſtudines: boum tergora, ſetas ſuum obſtare tenuitati *b* immeantis ſpiritus, nec purum liquidúmque tranſmitti: ſic & in homine, cùm craſſior calloſiórve excludat cutis: ceu verò non crocodilis & duritia tergoris tribuatur & ſolertia. Hippopotami corij craſſitudo talis, vt inde tornentur haſtæ, & tamen quædam ingenio medica diligentia. Elephantorum quoque tergora impenetrabiles cetras habent, cùm tamen

b innati *Vet.*

omnium quadrupedum ſubtilitas animi præcipua perhibeatur illis. Ergo cutis ipſa ſenſu caret, maximè in capite. Vbicunque per ſe, ac ſine carne eſt, vulnerata non coit, vt in bucca cilióque. Quæ animal pariunt, pilos habent: quæ oua, pennas, aut ſquamas, aut corticem, aut teſtam, vt teſtudines: aut cutem puram, vt ſerpentes. Pennarum caules omnium caui, præciſique non creſcunt: euulſæ renaſcuntur. Membranis volant fragilibus inſecta, humentibus hirundines in mari, ſiccis inter tecta veſpertilio. Horum alæ quoque articulos habent. Pili à cute exeunt craſſa hirti, fœminis tenuiores, equis in iuba largi, in armis leoni: daſypodi & in buccis intus, & in pedibus, quæ vtraque Trogus & in lepore tradit, hoc exemplo libidinoſiores hominum quoque hirtos colligens. Villoſiſſimum animalium lepus. Pubeſcit homo ſolus: quod niſi contingat, ſterilis in gignendo eſt, ſeu mas, ſeu fœmina. Pili in homine partim ſimul, partim poſteà gignuntur. *a* Congeniti autem non deſinunt, ſicut nec fœminis magnopere. Inuentæ tamen quædam defluuio capitis inualidæ, vt & *b* lanugines oris, cùm menſtrui curſus ſtetere. Quibuſdam pòſt genitis viris ſponte non gignuntur. Quadrupedibus pilum cadere atque ſubnaſci, annuum eſt. Viris creſcunt maximè in capite, mox in barba. Reciſi non, vt herba, ab ipſa inciſura augentur, ſed à radice exeunt. Creſcunt & in quibuſdam morbis, maximè phthiſi, & in ſenecta: defunctorum quoque corporibus. Libidinoſis congeniti, maturiùs defluunt: agnati, celeriùs recreſcunt. *c* Quadrupedibus ſenectute craſſeſcunt, lanæque rareſcunt. Quadrupedum dorſa

a Cõg. aut. nõ deſunt Spadonib. pueris non cadunt pili ſicut &c.
b lanugine. *Pint. ex Tol.*
c *Meliùs ſic* Quadrupedibus ſeneſtute craſſeſcunt lanę, quãquã rareſcunt. *ex Ar. l. 3. ani. c. 11.*

pilosa

piloſa, ventres glabri. Boum coriis glutinum excoquitur, taurorúmque præcipuum. Mammas homo ſolus è maribus habet: cætera animalia mammarum notas tantùm. Sed ne fœminæ quidem in pectore, niſi quæ poſſunt partus ſuos attollere. Oua gignentium nulli: nec lac, niſi animal parienti: volucrum veſpertilioni tãtùm. Fabuloſum enim arbitror de ſtrigibus, vbera eas infantium labris immulgere. Eſſe in maledictis iam antiquis ſtrigem conuenit: ſed quæ ſit auium, conſtare nõ arbitror.

Notabilia animalia qua mammis.

CAP. XL.

ASinis à fœtu dolent: ideo ſexto menſe arcent partus, cùm equæ anno propè toto præbeant. Quibus ſolida vngula, nec ſupra geminos fœtus, hæc omnia binas habent mammas, nec aliubi, quàm in feminibus. Eodem loco biſulca & cornigera: boues quaternas, oues capræque binas. Quæ numeroſo fœcunda partu, & quibus digiti in pedibus, hæc plures habent toto ventre duplici ordine, vt ſues: generoſæ duodenas, vulgares binis minus: ſimiliter canes. Aliter ventre medio quaternas: vt pantheræ: alia binas, vt leænæ. Elephas tantùm ſub armis duas: nec in pectore, ſed citrà in aliis occultas. Nulli in feminibus digitos habentium. Primis genitis in quoque partu ſues primas præbent: eæ ſunt faucibus proximæ: & ſuam quiſque nouit in fœtu, quo genitus eſt ordine, eáque alitur, nec alio: Detracto illa alumno ſuo ſterileſcit illicò, ac reſilit. Vno verò ex omni turba relicto, ſola munifex, quæ genito fuerat attributa, deſcendit. Vrſæ mammas quaternas gerunt. Delphini binas in ima aluo papillas tantùm, nec euidentes, & paulò

in obliquum porrectas. Neque aliud animal in curſu lambitur. Et balænæ autem vitulíque mammis nutriunt fœtus.

De lacte, & vnde caſeus non fiat.

CAP. XLI.

MVlieri ante ſeptimum menſem profuſum lac, inutile. Ab eo menſe, quod vitalis eſt partus, ſalubre. Pleriſque autem totis mãmis, atque etiam alarum ſinu fluit. Cameli lac habent, donec iterum graueſcant. Suauiſſimum hoc exiſtimatur, ad vnam menſuram tribus aquæ additis. Bos ante partum non habet. Ex primo ſemper à partu coloſtra fiunt: quæ, ni admiſceatur aqua, in pumicis modum coeunt duritia. Aſinæ prægnãtes continuò lacteſcunt. Pullis earum, vbi pingue pabulũ, biduo à partu maternum lac guſtaſſe lethale eſt. Genus mali vocatur coloſtratio. Caſeus non fit ex vtrinque dentatis, quoniam eorum lac non coit. Tenuiſſimum camelis, mox equis, craſſiſſimum aſinæ, vt quo coaguli vice vtantur. Conferre aliquid & candori in mulierum cute exiſtimatur. Poppæa certè Domitij Neronis coniux, quingentas ſecum per omnia trahens fœtas, balnearum etiam ſolio totum corpus illo lacte macerabat, extendi quoque cutem credens. Omne autem lac igne ſpiſſatur, frigore ſereſcit. Bubulum caſeo fertilius, quàm caprinum, ex eadem menſura penè altero tanto. Quæ plures quaternis mammas habent, caſeo inutilia, & meliora quæ binas. Coagulum hinnulei, leporis, hœdi laudatum. Præcipuum tamen daſypodis, quod & profluuio alui medetur vnius vtrinque dentatorum. Mirum barbaras gentes, quæ lacte viuant, ignorare aut ſpernere tot ſeculis caſei dotem, denſantes id alio-

alioquin in acorem iucundum, & pingue butyrum: ſpuma id eſt lactis, cõcretiúſque quàm quod ſerum vocatur. Non omittendum in eo olei vim eſſe, & barbaros omnes infantéſque noſtros ita vngi.

De diuerſitate caſeorum. CAP. XLII.

LAus caſeo Romæ vbi omnium gẽtium bona cominus iudicantur, è prouinciis Nemauſenſi præcipua, Leſuræ *a* Gabalicíque pagis, ſed breuis ac muſto tantùm commendatio. Duobus Alpes generibus pabula ſua approbant. Dalmaticæ Docleatem mittunt, Ceutronicæ, Vatuſicum, Numeroſior Apennino. Cebanum hîc è Liguria mittit, ouium maximè lactis: Æſinatem ex Vmbria: miſtóque Hetruriæ atque Liguriæ confinio, Lunenſem magnitudine conſpicuum: quippe & ad ſingula millia pondo premitur. Proximum autem vrbi Veſtinum, eúmque è Cæditio campo laudatiſſimum. Et caprarum gregibus ſua laus eſt *b* recenti maximè, eã augente gratiam fumo: qualis in ipſa vrbe conficitur, cunctis præferendus. Nam Galliarum ſapor medicamenti vim obtinet. Trans maria verò Bithynus ferè in gloria eſt. Ineſſe pabuli ſalem, etiam vbi non detur, ita maximè intelligitur, omni in ſalem caſeo ſeneſcente: quales redire in muſteum ſaporem, aceto & thymo maceratos, certum eſt. Tradunt Zoroaſtrem in deſertis caſeo vixiſſe annis viginti, ita temperato, vt vetuſtatem nõ ſentiret.

a *Balliçi. Dal. qui his iusvocis reddit rationẽ.*

b *Agrigẽti.*

Differentia membrorum hominis à cæteris animalibus. CAP. XLIII.

TErreſtrium ſolus homo bipes. Vni iuguli, humeri, cæteris armi: vni vlnæ. Quibus animaliũ manus ſunt, intus tãtùm carnoſæ: extrà

neruis & cute conſtant. Digiti quibuſdam in manibus ſeni. M. Curiatij ex patritia gente filias duas ob id Sedigitas appellatas accepimus, & Volcatium Sedigitum, illuſtrē in Poëtica. Hominis digiti articulos habent ternos, pollex binos, & digitis aduerſus vniuerſis flectitur: per ſe verò in obliquum porrigitur, craſſior cæteris. Huic minimus menſura par eſt: duo reliqui ſibi, inter quos medius longiſſimè protenditur. Quibus ex rapina victus quadrupedum, quini digiti in prioribus pedibus, reliquis *a* quaterni. Leones, lupi, canes, & pauca in poſterioribus quoque quinos vngues habent, vno iuxta cruris articulum dependente: reliqua, quæ ſunt minora, digitos quinos. Brachia non omnibus paria ſecum. Studioſo Thraci in C.Cæſaris ludo notum eſt dextram fuiſſe proceriorem. Animalium quædam, vt manibus, vtuntur priorum miniſterio pedum: ſedéntque ad os illis admouentia cibos, vt ſciuri.

a quaterni vt leonibus, lupis, canibus, & pantheris in poſter. Quaternos quoq; lynces habent vno &c. *Pint.* & *Dal.*

De ſimiarum ſimilitudine.

CAP. XLIIII.

NAm ſimiarum genera perfectam hominis imitationem continent, facie, naribus, auribus, palpebris, quas ſolæ quadrupedum & in inferiore habent gena. Iam mammas in pectore, & brachia, & crura in contrarium ſimiliter flexa: in manibus vngues, digitos, longiorémque medium. Pedibus paulùm differunt. Sunt enim, vt manus, prælongi, & veſtigium palmæ ſimile faciunt. Pollex quoque his & articuli, vt homini: ac præter genitale, & hoc in maribus tantùm, viſcera etiam interiora omnia ad exemplar.

De

De vnguibus. CAP. XLV.

VNgues clauſulæ neruorum ſummæ exiſtimantur. Omnibus hi, quibus & digiti. Sed ſimiæ imbricati, hominibus lati, & defuncto creſcunt: rapacibus vnci: cæteris recti, vt canibus, præter eum qui à crure pleriſque dependet. Omnia digitos habet, quæ pedes, excepto elephanto. Huic enim informes numero quidem quinque, ſed indiuiſi, ac leuiter diſcreti, vnguliſque haud vnguibus ſimiles, & pedes maiores priores. In poſteriorib. *a* articuli breues. Idem poplites intus flectit hominis modo. Cætera animalia in diuerſum poſterioribus articulis pedibus, quàm prioribus. Nam quæ animal generant, genua ante ſe flectunt, & ſuffraginum artus in auerſum. Homini genua & cubita contraria: Item vrſis & ſimiarũ generi, ob id minimè pernicibus. Oua parientibus *b* quadrupedum, crocodilo, lacertis priora genua pòſt curuantur, poſteriora in priorem partem. Sunt autem crura his obliqua, humani pollicis modo. Sic & multipedibus, præterquàm nouiſſima ſalientibus. Aues, vt quadrupedes, alas in priora curuant, ſuffraginem in poſteriora. Hominis genibus quædam & religio ineſt, obſeruatione gentium. Hæc ſupplices attingunt: ad hæc manus tendunt: hæc, vt aras, adorant, fortaſſis quia ineſt iis vitalitas. Namque in ipſa genu vtriuſque commiſſura, dextra læuáque à priore parte gemina quædam buccarum inanitas ineſt: qua perfoſſa, ceu iugulo, ſpiritus fugit. Ineſt & aliis partibus quædam religio: ſicut dextra oſculis auerſa appetitur, in fide porrigitur. Antiquis Græciæ in ſupplicando mentum attingere mos erat. Eſt in aure ima memoriæ locus,

a miraculi ex *Ariſtot. Hiſt. lib.* 2. *cap* 1.

b quadr. vt croc, lacer. priora genua & poſteriora poſt curu. *Pint. qui quatuor ſequentes voces expũgit, ex Ariſt.*

quem tangentes atteſtamur. Eſt poſt aurem æquè dextram Nemeſios (quæ Dea Latinum nomen ne in Capitolio quidem inuenit) quò referimus tacto ore proximum à minimo digitum, veniam ſermonis à diis ibi recondentes. Varices in cruribus viro tantùm, mulieri raró C. Marium, qui ſepties Conſul fuit, ſtantem ſibi extrahi paſſum *a* vnum hominem, Oppius autor eſt. Omnia animalia à dextris partibus incedunt, ſiniſtris incubant. Reliqua, vt libitum eſt, gradiuntur. Leo tantùm & camelus pedatim, hoc eſt, vt ſiniſter pes non tranſeat dextrum, ſed ſubſequatur. Pedes homini maximi, fœminis tenuiores in omni genere. Suræ homini tantùm, & crura carnoſa. Reperitur apud autores, quendam in Ægypto non habuiſſe ſuras. Vola homini tantùm, exceptis quibuſdam. Nanque & hinc cognomina inuenta, Planci, Plauti, Scauri, Panſæ, ſicut à cruribus Vari, Variæ, Vatinij: quæ vitia & in quadrupedibus. Solidas habent vngulas, quæ non ſunt cornigera: igitur pro eis telum vngula eſt illis. Nec talos habent eadem. At quæ biſulca ſunt, habent. Iidem digitos habentibus non ſunt: neque in prioribus pedibus omnino vlli. Camelo tali ſimiles bubulis, ſed minores paulò. Eſt enim biſulcus diſcrimine exiguo pes imus, veſtigio carnoſo, vt vrſi, qua de cauſa in lõgiore itinere ſine calciatu fatiſcũt.

a primum omnium *Pint. ex Cic. 1. Tuſc.*

De vngulis. CAP. XLVI.

VNgulæ veterino tantùm generi renaſcuntur. Sues in Illyrico quibuſdam locis ſolidas habẽt vngulas. Cornigera fere biſulca, Solida vngula, & bicorne nullum. Vnicorne aſinus tantum Indicus: vnicorne & biſulcum oryx. Talos aſinus Indicus vnus ſolidipedum habet.

habet. Nam ſues ex vtroque genere exiſtimãtur, ideo *a* fœdi earum. Hominem qui exiſtimarunt habere, facilè conuicti. Lynx tantùm digitos habentium, ſimile quiddam talo habet: leo etiamnum tortuoſius. Talus autem rectus eſt in articulo pedis ventre eminens, concaua in vertebra ligatus.

a feruntur diuerſi earum fœtus. *Parm.*

De pedibus auium & vnguibus.

CAP. XLVII.

AVium aliæ digitatæ, aliæ palmipedes, aliæ inter vtrunque, diuiſis digitis adiecta latitudine. Sed omnibus quaterni digiti, tres in priore parte, vnus à calce. Hîc deeſt quibuſdam longa crura habentibus, lynx ſola vtrinque binos habet. Eadem linguam ſerpentium ſimilem in magnam longitudinem porrigit. Collum circumagit in auerſum. Vngues ei grãdes, ceu gracculis. Auium quibuſdam grauioribus, in cruribus additi *b* radij. Nulli vncos habentium vngues, longi pedes. Porrectis ad caudam cruribus volant: quibus breues, contractis ad medium. Qui negant volucrẽ vllam ſine pedibus eſſe, confirmant & apodas habere, & *c* ocen & drepanin, in eis quæ rariſſimè apparent. Viſæ iam etiam ſerpentes anſerinis pedibus.

b radij, ſed nulli vnc. hab. vngues Longi pedes. *Vide Ariſtot. lib. 2. ca. 12.*

c hirundinem. *Pint.*

De pedibus inſectorum. CAP. XLVIII.

INſectorum pedes primi longiores, duros habentibus oculos, vt ſubinde pedibus eos tergeant, ceu notamus in Muſcis. Quæ ex his nouiſſimos habent longos, ſaliunt, vt locuſtæ. Omnibus autẽ his ſeni pedes. Araneis quibuſdam prælõga, accedunt bini. Internodia ſingulis terna. Octonos & marinis eſſe diximus, polypi, ſepiis, loliginibus, cancris, qui brachia in contrarium mouent, pedes in orbẽ aut in ob-

liquum. Iidem ſoli animalium rotundi. Cætera binos pedes duces habent, cancri tantùm quaternos. Quæ hunc numerum pedum exceſſere terreſtria, vt plerique vermes, non infra duodenos habent, aliqua verò & centenos. Numerus pedum impar nulli eſt. Solidipedum crura ſtatim iuſta naſcuntur menſura: poſtea exporrigentia ſe veriùs, quàm creſcentia. Itaque in infantia ſcabunt aures poſterioribus: quod addita ætate non queunt: *a* quia longitudo ſuperficiem corporum ſolam ampliat. Hac de cauſa inter initia paſci, niſi ſubmiſſis genibus non poſſunt, nec vſque dum ceruix ad iuſta incrementa perueniat.

a quia crurum ſola ſuperficies, non longitudo ampliatur.

De pumilionibus & genitalibus.

Cap. XLIX.

Pumilionum genus in omnibus animalibus eſt, atque etiam inter volucres. Genitalia maribus quibus eſſent retrò, ſatis diximus. Oſſea ſunt lupis, vulpibus, muſtellis, viuerris: vnde etiam calculo humano remedia præcipua. Vrſo quoque ſimul atque expirauerit, corneſcere aiunt. Camelino arcus intendere. Orientis populis fidiſſimum. Necnon aliqua gentium quoque in hoc diſcrimina, & ſacrorum etiam, citra perniciem amputantibus Matris Deûm Gallis. Contrà mulierum paucis prodigioſa aſſimulatio: ſicut hermaphroditis vtriuſque ſexus: quod etiam quadrupedum generi accidiſſe Neronis principatu primum arbitror. Oſtentabat certè hermaphroditas ſubiunctas carpento ſuo equas, in Treuerico Galliæ agro repertas: ceu planè viſenda res eſſet, principem terrarum inſidere portentis. Teſtes pecori armentóque ad crura decidui, ſubus adnexi: delphino prælongi vltima conduntu

Digitized by Google

duntur aluo, & elephanto occulti. Oua pariētium lumbis intus adhærent: qualia ocyſſima in Venere. Piſcibus ſerpentibúſque nulli, ſed eorum vice binæ ad genitalia à renibus venæ. Buteonibus terni. Homini tantùm iniuria, aut ſponte naturæ franguntur: ídque tertium ab hermaphroditis & ſpadonibus ſemiuiri genus habent. Mares in omni genere fortiores, præterquam in pantheris & vrſis.

De caudis. CAP. L.

CAudæ, præter hominē ac ſimias, omnibus ferè animalibus, & oua gignentibus, pro deſiderio corporum: nudæ hirtis, vt apris: paruæ villoſis, vt vrſis: prælongis ſetoſæ, vt equis. Amputatæ lacertis & ſerpentibus renaſcuntur. Piſcium meatus gubernaculi modo regūt: atque etiam in dextram atque læuam motæ, vt remigio quodam impellunt. Lacertis inueniuntur & geminæ. Boum caudis longiſſimus caulis, atque in ima parte hirtus. Idem aſinis longior, quàm equis, ſed ſetoſus veterinis. Leoni infima parte, vt bubus & ſorici: pantheris non item: vulpib. & lupis villoſus, quibus procerior. Sues retorquent: canum degeneres ſub aluum reflectunt.

De vocibus. CAP. LI.

VOcem non habere, niſi quæ pulmonem & arterias habent, hoc eſt, niſi quæ ſpirant, Ariſtoteles putat. Idcirco & inſectis ſonum eſſe, non vocem, intus meante ſpiritu, & incluſo ſonante. Alia murmur edere, vt apes. Alia a cum tractu ſtridorem, vt cicadas. Recepto enim vt duob. ſub pectore cauis ſpiritu, mobili occurſante membrana intus, attritu eius ſonare viſcera, ſat notū eſt. Cætera ſimul cū volatu

a attritu, *Pint.* *Alij* contactu.

& incipere audiri & deſinere, vt muſcas, apes. Sonum enim attritu & interiore aura, non anima reddi. Locuſtas pennarum & feminum attritu ſonare, creditur ſanè. Item aquatilium pectines ſtridere, cùm volant. Mollia & cruſta intecta, nec vocem nec ſonum vllum habere. Sed & cæteri piſces, quamuis pulmone & arteria careant, non in totum ſine vllo ſono ſunt. Stridorem eum dentibus fieri cauillantur. Et is qui *a* caper vocatur, in Acheloo amne, grunnitum habet, & alij de quibus diximus. Oua parientibus ſibilus, ſerpentibus longus, teſtudini abruptus. Ranis ſonus ſui generis, vt dictum eſt, niſi ſi & in his ferenda dubitatio eſt qui mox in ore concipitur, non in pectore. Multum tamen in iis refert & locorum natura. Mutæ in Macedonia traduntur, muti & apri. Auium loquaciores, quæ minores, & circa coitus maximè. Aliis in pugna vox, vt coturnicibus: aliis ante pugnam, vt perdicibus: aliis cùm vicere, vt gallinaceis. Iiſdem ſua maribus: aliis eadem, *b* vt fœminis, vt luſciniarum generi. Quædam toto anno canunt, quædam certis temporibus, vt in ſingulis dictum eſt. Elephas citra nares ore ipſo, ſternutamento ſimilem elidit ſonum, per nares autem tuba rum raucitati. Bubus tantùm fœminis vox grauior: in omni alio genere exilior, quàm maribus, in *c* homine etiam caſtratis. Infantis in naſcẽdo nulla auditur, antequam totus emergat vtero. Primus ſermo anniculo eſt. Semeſtris locutus eſt Crœſi filius in crepundiis: quo prodigio totum id concidit regnum. Qui celeriùs fari cœpere, tardiùs ingredi incipiunt. Vox roboratur xiiij. anno. Eadem in ſenecta exilior: neq; in alio animalium ſæpius mutatur.

a aper, *vet.*

b quæ & fœ. *vet.*

c omnibus. *Pint. ex Ar.*

Mira

Mira prætereà ſunt de voce digna dictu. In theatrorum orcheſtris ſcobe aut harena ſuper iecta deuoratur, & in rudi parietum circumiectu, doliis etiam inanibus: currit eadem cócauo vel recto parietum ſpatio quamuis leui ſono dicta verba ad alterum caput perferens, ſi nulla inæqualitas impediat. Vox in homine magnã vultus habet partem. Agnoſcimus eam priùs quàm cernamus, non aliter quàm oculis, totidémq; ſunt eæ, quot in rerũ natura mortales, & ſua cuique, ſicut facies. Hinc illa gentiũ tótque linguarum toto orbe diuerſitas: *a* hinc tot cantus & moduli flexionéſque. Sed ante omnia explanatio animi, quæ nos diſtinxit à feris, inter ipſos quoque homines diſcrimẽ alterum æquè grande, quàm à belluis, fecit.

a hinc tot cãtib. moduli flexionéſque. *Ex vetuſt. cod.*

De agnaſcentibus membris, & dicta Ariſtotelis de vita hominis.

CAP. LII.

MEmbra animalibus agnata inutilia ſunt, ſicut ſextus homini ſẽper digitus. Placuit in Ægypto nutrire portentũ, binis & in auerſa capitis parte oculis hominem, ſed iis non cernentem. Miror quidem Ariſtotelem non modò crediſſe præſcita vitæ eſſe aliqua in corporibus ipſis, verùm etiam prodidiſſe. Quæ quanquam vana exiſtimo, nec ſine cunctatione proferenda, ne ipſe quiſque & auguria anxiè quærat: attingam tamen quæ tantus vir in doctrinis non ſpreuit. Igitur vitæ breuis ſigna ponit raros dentes, prælongos digitos, plumbeum colorem, pluréſque in manu inciſuras, nec perpetuas. Contrà longæ eſſe vitæ incuruos humeris, & in manu vna duas inciſuras lõgas habẽtes, & plures quàm x x x i j. dẽtes, auribus amplis. Nec vniuerſa hæc (vt ar-

bitror) ſed ſingula obſeruat, friuola (vt reor) & vulgò tamen narrata. Addidit morum quoque aſpectus ſimili modo apud nos Trogus, & ipſe autor ſeueriſſimus:quos verbis eius ſubiiciam. Frons vbi eſt magna, ſegnem animum ſubeſſe ſignificat:quibus parua, mobilem:quibus rotunda,iracundum.velut hoc veſtigio tumoris apparente. Supercilia quibus porriguntur in rectum, molles ſignificant: quibus iuxta naſum flexa ſunt:auſteros: quibus iuxta tempora inflexa, deriſores: quib.in totum demiſſa,maleuolos & inuidos.Oculi quibuſcunque ſunt longi,maleficos eſſe indicant. Qui carnoſos à naribus angulos habent, malitiæ notam præbent. Candida pars extenta,notam impudentiæ habet: qui identidem operire ſolent, inconſtantiæ. Oricularum magnitudo, loquacitatis & ſtultitiæ nota eſt. Hactenus Trogus.

De anima,& de halitu animalium,& quæ guſtata interimant,& de victu hominis,& quibus de cauſis non coquatur.

CAP. LIII.

ANimæ leonis virus graue,vrſi peſtilẽs. Cõtacta halitu eius nulla fera attingit:citiúſque putreſcunt afflata reliquis. Hominis tantùm natura infici voluit pluribus modis, & ciborum ac dentium vitiis, ſed maximè ſenio. Dolorem ſentire non poterat: tactu ſenſúque omni carebat, ſine qua nihil ſentitur. Eadem commeabat recens aſſiduè, exitura ſupremò, & ſola ex *a* omnibus ſuperfutura.Denique hęc trahebatur è cælo.Huius quoque tamẽ reperta pœna eſt,vt neque idipſum,quo viuitur, in vita iuuaret.Parthorum populis hoc præcipuè, & à iuuenta,propter indiſcretos cibos:nanque

a homine. *Pint.*

& vino

& vino fœtent ora nimio. Sed ſibi proceres medentur grano Aſſyrij mali, cuius eſt ſuauitas præcipua, in eſculenta addito. Elephantorum anima ſerpentes extrahit, ceruorum item vrit. Diximus hominum genera, qui venena ſerpentium ſuctu corporibus eximerent. Quin & ſubus ſerpentes in pabulo ſunt, & aliis venenum eſt. Quæ inſecta appellauimus, omnia olei aſperſu necantur. *a* Vultures vnguento qui fugantur, alios appetunt odores, ſcarabæi roſam. Quaſdam ſerpentes ſcorpio occidit. Scythæ ſagittas tingunt viperina ſanie, & humano ſanguine: irremediabile id ſcelus, mortem illi co adfert leui tactu. Quæ animalium paſcerentur veneno, diximus. Quædam innocua alioquin, venenatis paſta noxia fiunt & ipſa. Apros in Pamphylia & Ciliciæ montoſis, ſalamandra ab his deuorata, qui edêre, moriûtur. Nec eſt intellectus vllus in odore, vel ſapore. Et aqua vinúmque interimit, ſalamandra ibi immortua, vel ſi omnino biberit, vnde potetur: item rana, quam rubetam vocant. Tantum inſidiarum eſt vitæ. Veſpæ ſerpente auidè veſcuntur, quo alimento mortiferos ictus faciunt. Ideóque magna differentia eſt victus: vt in tractu piſce viuêtium Theophraſtus prodidit, boues quoq; piſce veſci, ſed non niſi viuente. Homini cibus vtiliſſimus ſimplex. Aceruatio ſaporum peſtifera, & condimenta perniciosiora. Difficulter autem perficiuntur omnia in cibis acria, nimia, & auidè hauſta, & æſtate quàm hyeme, difficiliùs, & in ſenecta, quã in iuuenta. Vomitiones homini ad hæc in remedium excogitatæ, *b* frigidiora corpora faciunt inimicæ oculis maximè ac dentibus. Somno concoquere corpulentiæ, quàm firmitati

a vultures vnguento quidem fugãtur, alios appetunt odores, ſcarabæi roſa, *ex Theop. l. 6. de cauſ. plant. ca. 4.*

b fragiliora *Pint.*

Google

vtilius. Ideo athletas malunt cibos ambulatione perficere. Peruigilio quidem præcipuè vincuntur cibi.

De corpulẽtia augẽda vel minuenda, & quæ guſtu famem ac ſitim ſedent. CAP. CLIIII.

AVgeſcũt corpora dulcibus, atque pinguibus, & potu, minuũtur ſiccis & *a* aridis, frigidiſque, ac ſiti. Quædam animalia & pecudes quoque in Africa, quarto die bibunt. Homini *b* non vtique ſeptimo letalis inedia: duraſſe & vltra vndecimum pleroſque, certum eſt. Mori eſuriendi ſemper inexplebili auiditate, animalium vni homini. Quædam rurſus exiguo guſtu famem ac ſitim ſedant, conſeruántque vires vt butyrum, hippace glycyrrhizon. Pernicioſiſſimum autẽ in omni quidem vita, quod nimium, præcipuè tamen corpori: minúſque, quod grauat, quolibet modo vtilius. Verùm ad reliqua naturæ tranſeamus.

a amaris, Pint.

b non ante ſeptimum.

CLARISSIMO
VIRO DOMINO DAMIANO AGOES SIGISMVNDVS Gelenius.

S. P. D.

HAVD *facile erat, Damiane optime poſt Hermolaum ſuper hiſtoria* Pliniana *annotati, impudentia arrogantiave opinionẽ euadere ſi primus tale aliquid attentaſſem. Nunc poſteaquam eruditorum aliquot in hoc genere lucubrationes magno applauſu acceptas videa-*

deo, non opinor vllis apologiis opus, quòd qua pro parte virili animaduerti: ipſe quoque ſtudioſis communico. Et tamen, etiamſi alius nemo poſt illum annotaſſet, dicere poteram, manere illi manſuramque ſuam gratiam, quòd labore ſuo nos maxima parte laboris leuarit: qui vt primus hanc viam ingredientibus muniuit, ita neminem quò minus eiuſdem induſtriæ ſucceſſionem caperet, vetuit, modò ſuis veſtigiis inſiſtere ſtuderet: & fortaſſis quadam, quæ vir ille reſtituit, pcſt e:us obitum à librarijs denuò vitiata ſunt. Quin & gloria illi manet illibata per nos, quotquot aliquid caſtigationibus Plinianis adiecimus. Neque enim ſtatim doctior eſt, qui poſterior aliquid deprehendit, ſed ſæpenumero felicior. Equidem quamuis cupidè arripuerim conferendi exẽplaria munus, quòd partim iam expertus eſſem, id publico ſtudioſorum commodo me facturum: Annotationes tamen inuitus adieci, nec niſi doctiſſimorum amicorum autoritate compulſus: quibus neque quicquam pernegari decebat, & illis ſciebam conſilij ſui rationem conſtare. Nec hæc dico, quod hoc modo velim culpam in illos tranſlatam, imò non deprecor arrogãtiæ crimen, niſi in his Annotationibus euicere, me nihil temere, nihil ſupernacaneè mutaſſe: ſed tam n libentius Perſiorum, quàm Læliorum, iudicio ſtatutus, quantumuis diuerſam ipſe Plinius iudicum reiectionẽ habeat, idque non ſine cauſa. Nam ille ſua per modeſtiam extenuare maluit: nos non noſtra in medium proponimus, ſed Pliniana ex vetuſtiſſimis archetypis reuocata adferimus. Nãq; eam caſtigãdi rationẽ ſecutus ſum, quam omnium certiſſimam vſu comperi. Quid enim certius, quàm duo peruetuſta exẽplaria inter ſe cõſentientia ſequi: alterũ lõgè integerrimũ, deprauatius alterũ, ita tamẽ vt ſyncerioris lectionis manifeſta etiã nũc veſtigia retin[illegible]t: maximè ſi phraſin

Digitized by Google

quoque Plinianam diligenter obſerues? Me certè hic oculatiorẽ fecit diuturna in cæteris Latinis ſcriptoribus exercitatio, dum eò attentius in his verſor, quòd nõ mihi ſolùm eaueo, ſed & his qui Frobenianos codices euoluũt proſpectum cupio, tũ hic ipſe autor plus minus decies non oſcitanter perluſtratus, ac proinde iam familiarior. Et in prima quidem editione quædam non exigui momenti reſtituimus, parcius tamen, quia vltro, & à nemine dũ demandata ea prouincia: at in ſecũda accuratius idẽ egimus, ſed tũ quoq; ob anguſtiam temporis ſaltuatim dũtaxat prout ad ſingulos ſcrupulos res poſcere videbatur, exẽplaria conſulendo. Nunc poſtremò nactus pluſculum otij, à capite vſque ad calcem totũ opus contuli: tantúmque erratorũ ſublatũ eſt, quantũ ſupereſſe non eram crediturus, niſi ipſe periculũ feciſſem: non ſolùm eius generis, quæ ſenſum vitiãt: ſed etiã, quæ orationis vetuſtatem deformant, maiora pleraque quã pro literarum numero. Dicet aliquis, Túne igitur poſtulas, vt quicquid quomodocunque mutaſti, pro ſyncera lectione recipiamus: quod nemo ante te poſtulauit, quantumuis doctior? Hic, quiſquis eſt, non aliud reſpõſum feret, quàm diuerſam eſſe meã, atque illorum, caſtigandi rationem. Illi homines ingenioſi, etiam ſicunde ſe non ſatis explicabant, vel ex autorum, quos citat Plinius, collatione, vel alioqui coniecturis probabilibus, interdum variis, adiutare Lectorem pro ſua benignitate conati ſunt. Ego ſecutus conſenſum probatæ fidei codicum, quoties inueni manifeſtò veriorem lectionem, eam in contextum repoſui: ſicubi haſi, (quod ſanè præterquam in nomenclatura herbarum, perrarò incidit in tanto archepytorum præſidio) locum aliis diſquirendum relinquere malui, quàm fruſtra vexare. Quoniã verò ingenuè fatẽdum erat, nõnulla hodiéque deprauata manere, ſi quis eis quoque reſti-

tuendis

tuendis operam impendere voles, aut etiam à nobis attacta retractare vnum orabitur, à diuinationibus, non ſemper feliciter cadentibus, abſtineat, & ea demum adſerat, quæ non ſolùm ſpeciem ſynceritatis præ ſe ferant, verùm etiam alicuius ex tam multis manuſcriptis codicibus teſtimonio fulciri poßint. Meam verò opellam ideo tibi vir integerrime dedicaui, quòd & te hoc genus ſtudiis cum primis delectari animaduerti: & affectionis erga te meæ, quam deguſtata tua humanitas excitauit, pignus aliquod eſſe volui ſimul vt per te hic meus conatus innoteſcat Italis quoque, apud quos nunc viuis, quorumque exacta iudicia demiror, & candorem exoſculor, Vale Baſileæ calendis Ianuarij. Anno M.D.XXXV.

SIGISMVNDI

GELENII CASTIGATIO-
nes ex vetuſtorum Archetyporum
collatione in aliquammulta
Pliniani operis loca, ab a-
liis ante parum a-
nimaduerſa.

EX LIBRO SECVNDO

CAPITE VIII.

CIRCVLORVM quoque cali ratio in terra mentione aptiùs dicitur, quando ab eam pertinet tota Signiferi modulatio inuentionibus non dilatis.] Si hoc modo legamus, quò referentur hæc verba, *Inuentionibus non dilatis*? Non ad circulos, de quorum inuentione

hîc nihil vt iam demus Signiferi modulationem hîc rectè poſſe dici. Veteres codices habent: Quando a eam tota pertinet. Signiferi modo inuentionibus non dilatis. Vt tota referatur ad Ratio, non ad Modulatio, quæ vox in manu ſcriptis nō eſt: & ſenſus ſit de vno Signifero circulo hîc ſe dicturum, quid circa eum primi Anaximander & Cleoſtratus obſeruauerint: cæterorum circulorum mentionem cum mentione terræ aptius coniungendam: quod facit in fine libri. Minutiora annotare non videtur neceſſe. Satis eſt, in eis quæ maioris ſunt momenti, fidē codicū quos ſequimur, approbare. *Tertium martis, quod quidā Herculis vocant ignea ardentis Soli vicinitate, binū ferè annū cōuerti.* Vetus lectio, ignei, ardentis à ſolis vicinitate: quemadmodum & Liuius ſæpe loquitur. Cauſam reddit non cur biennio circulum abſumat, ſed cur ardens ſit & igneus. Temperari Iouem, ſalutarémque fieri Deum. De ſydere loquitur, non de Deo. Scriba proximè ſequēte particulam Deinde, deprauauit in Deum inde. Vt temporum ratio facilius Solis itineri congruat. Facilius redundat. Circum finem capitis pro Creſias & Soſigenes, legitur, Hic idem & Soſigenes, magno manuſcri. codicum conſenſu. Refertur autem ad Timæum. Quin & in catalogo mox poſt Timæum Soſigenes ſubiicitur. Eodem verſu in vtroque exemplari eſt, Peculiaris ſyderum ratio, non ſtatio.

Cap. IX. *Quæ menſis exitu latet, cùm laborare iā creditur.*] Antiquorū atque emendatorū codicum lectio eſt: Cùm laborare non creditur, id eſt, interquieſcere creditur, eò quòd tūc lucere deſinat. Vnde quod interlunio fit, aliquotiès Plinio ſilente Luna fieri dicitur. Vnū locū adſcribam

adſcribam, qui primus occurrit. lib. 23. cap. 7. Non ſegnius ſilere Luna, coitúſq; tum maribus exitiales eſſe. Tale eſt illud apud Maronem: A Tenedo tacitæ per amica ſilentia Lunæ. Vbi interluniū ſignificat, noctíſque obſcuritatē, Græcorum inſidiis accommodā. Reperiuntur quidem apud poëtas Solis labores, & Luna laborans: verùm illi tū de eclipſibus loquuntur. Reliqui tamen vulgatam lectionem, contētus diuerſam indicaſſe, mutaturus alioqui, niſi maturè animaduertiſſem, eſſe quibus & illa nō diſpliceat. Tertio inde verſu illic legitur de Endymione: Et ob id amore eius famæ traditus. Arbitriū ſit penes eruditū lectorē. *Dein remorata in coitu.*] Scripſi morata. Remotari enim actiuā ſignificationē habet: vnde remora piſcis, quòd naues remoretur. *Omnium quæ in cælo prænoſci potuerūt, magiſtra.*] Lego pernoſci, vt intelligas certā & abſolutā cognitionē. De præſagiis Pliniū hîc non loqui indicāt quæ mox ſubſequūtur, In duodecim menſium ſpacia, &c. Sequenti verſu lege, *Ipſa toties Solem.* non, ipſum.

Cap. XI. *Immenſum eſſe conſtat, quia arborum, &c.*] Verbum conſtat, redundat. Refertur enim hæc tota oratio ad præcedens verbum aperitur, & Qui arborum habent veteres codices, non Quia. Scriba a literam geminauit.

Cap. XII. *Solis defectu, qui ſub Aſtyage rege factus eſt.*] Vetus lectio. Qui Alyatte rege f. e.

Cap. XVI. *Hoc vno protinus intelligi poteſt viſu.*] Lege. Hoc non protinus.

Cap. XVIII. *In triquetro ſemi ambitu orbe.*] Legendum, Seminani ambitur orbe.

Cap. XXV. *Lampades ardentes imitantur faces.*] Legendū, Lampadias ardentes imitatur faces. Lampadias eādem forma, qua proximo verſu

dixit Ceratias ſingulari numero. *Fiunt & hirci, villorum ſpecie.*] Scribo, Hirti. Item paulo poſt *Spiræ modo*, non Spinæ. Ad finem cap. leg. *Eo ſidere ſignificari*, non, Eo ſigno.

Cap. XXVI. *Non modò an obirent naſcerentúrque. ſed omnino aliqua tranſirēt.*] Melius, Nō modo an obirent naſcerentúrve, ſed an om. &c.

Cap. XXVII. *Atqui hæc ego ratis tēporibus.*] Rectius. Atque hæc ego ſtatis temporibus.

Cap. XXXI. *Semel in meridie.* Vetus lectio, Semel & meridie. Exemplaria conſentiunt. Mox poſt ſingula paria Conſulum adiecimus conjunctionem, quò euidentius anni ab inuicem ſecernerentur.

Cap. XXXII. *Alter conſul eſt C. Fannius*, non L. Annius.

Cap. XXXV. *Poſtquàm in Lunæ magnitudinem facta ſit.* Miror, cur hic Hebraiſmus placuerit. Sic enim illi loquuntur: Factus eſt mihi Deus in protectorem, & in locum refugij. Noſtri codices habent Lunæ magnitudine.

Cap. XXXVIII. *Infra Lunam hac ſedes multo inferior (vt animaduerto propemodum conſtare infinitū) ex ſuperiore natura aeris, & terreni halitus miſcens vtraque ſorte conditur.*] Planior lectio, Infra Lunā hæc ſedes, multóque inferior (vt animaduerto propemodū conſtare) infinitū ex ſuperiore natura aeris, infinitum & terreni halitus miſcens, vtraque ſorte confunditur. Atteſtantur ambo exemplaria.

Cap. XLVII. *Veteres quatuor omnino ſeruauere per totidē mundi partes: Ideo nec Homerus plures nominat. Hebetius mox iudicatum id eſt: Secuta ætas octo addidit, ratione nimis ſubtilis & conciſa. Proximis inter vtrāque mediā placuit.*] Eſt quidē ſenſus idem in antiqua lectione, mirū tamen, quantum

quantum ſibi hic indulſerit caſtigator neſcio quis. dictiones alias addendo, alias tranſponendo, alias diuiſas componendo, vnámque continuam orationē in plures minutas ineptè concidendo. Talem audaciam ardelionū probare non poſſum. Hermolaus extra culpā eſt: Alerienſis fortaſſe non eſt. Nunc vide ſynceriorem lectionem. Veteres quatuor omnino ſeruauere, per totidem mundi partes, (ideo nec Homerus plures nominat) hebeti (vt mox iudicatum eſt) ratione: ſecuta ætas octo addidit: nimis ſubtili & conciſa proximis inter vtrāque media placuit. Quod ſi quis cōtendat noſtam lectionem ſcribarum temeritate inuectam: primùm exemplaria conſentiunt: deinde ſcribæ non ſolent tam feliciter errare: Caſtigatorum hæc ſolertia eſt, deprauationibus ſpeciem aliquā ſynceritatis affingere, quarum impudentia ſæpius quàm vellem anſam deſtomachandi præbet. *Argeſten intelligit & Caſiam.*) Diſtingue vt Cæcias ſequentibus cohæreat: Et Cæciā aliqui vocant Helleſpontium. *Saluberrimus autem omnium Aquilo, quia ſiccus & frigidior: noxius Auſter, fortaſſe quia magū humidus.*) Nō video cur hic quoque libuerit caſtigatoribus tantū verborum tranſponere, fortiter contempta fide archetyporū. Auſter, qui Græcis Notus, ſæpius quidem imbrifer, interdum tamen ſerenificus eſt vel Horatio teſte: Albus vt obſcuro detergit nubila cęlo. Sæpe Notus, neq; ſēper imbres adfert vtroque modo noxius: atque etiam magis, quoties eſt ſiccus, quòd tunc etiam æſtuoſus ſit. Id an non ſatis Latinè Plinius expreſſit his verbis? Saluberrimus autē omnium Aquilo. Noxius Auſter: & magis ſiccus, fortaſſis quia humidus frigidior eſt, Sequēti verſu in ambo-

bus legitur: Eteſiæ nocte deſinũt ferè, nõ Flare, & quorum attinebat ſupponere Flare, cùm æquè perfecta locutio ſit Eteſiæ noctu deſinunt. Nec malè noſtri in ſequẽti verſu: Cùm vocantur Ornithiæ pro quo in vulgatis eſt, Qui vocantur. Nã & Ornithiæ, ſunt Eteſiæ, æquè ſtati.

Cap. XLVIII. *Rurſúſque deiecti in terram, obducta nubium cute.*] Antiqua ſcriptura, Rurſúſque deiecti interim obducta. Quod ſi maiore depreſſæ nubis eruperit ſpecu, ſed minus alto, quàm procella: Scribo Lato, non alto, Superiùs enim dixerat. Si latè ſiccam ruperint nubem procellam gignunt.

Cap. XLIX. *Quòd ſimul rupit nubem exarſitque, & ignem habuit, aut poſteà cõcepit, fulmẽ eſt.*] Lego. Nõ poſteà cõcepit, Id addit ad differẽtiã præſteris, quem in fine præcedentis capitis dixit, rupta nube demum, dum furit, accendi, *Vortex autem hoc meãdo diſtat à turbine, quo ſtridor à fragore.*]Non diſplicet, quod habent noſtra exemplaria: Vortex autem remeando diſtat à turbine, & quod ſtridor à frigore.

Cap. L. *Quæ à ſeptẽtrione deſcendunt ad teporẽ, qualis eſt omnis Campaniæ tractus.*] Rurſus in ambobus eſt: Quæ à ſeptentrione diſcedunt ad teporẽ, qualis eſt Vrbis & Campaniæ tractus.

Cap. LII. *Saturni ea ſidere proficiſci.*] Deeſt præpoſitio. A Saturni ſidere.

Cap. LIII. *Impetrandũ Vulſiniis, & vrbe & agris depopulatis ſubeũte noſtro, quod vocauere Oltã.* Syncera lectio. Impetrãdũ, Volſinios vrbem agris depopulatis ſubeũte monſtro, quod vocauere Valtã. Alioqui ſerum erat Iouis tonantis auxilium iam depopulata vrbe. Quod autem ad monſtri nomen attinet, Tuſci terram vocabant volam. Inde Volta, terrigena bellua.

Digitized by Google

Cap. LV. *Quia nonnulla earum ſunt fulmine diruta.*] Magis idonea cauſa eſt in manuſcriptis voluminibus: Nulla non earum fulmine diruta.

Cap. LXIII. *Cuius numen vltimum iam nullis imprecamur, rati graue.*] Quid eſt imprecari numen? Imprecamur mala. Numen, niſi aliquid addas, nihil mali eſt. Tranſpoſuit vnam ſyllabam neſcio quis, Imprecamur rati, ſcribendo, pro precamur irati. Dicebant enim malè precantes: Sit tibi terra grauis. Sicut contrà bene precantes: Sit tibi terra leuis: vt eſt videre in epitaphiis. Irati precamur defunctis terram grauem, cupientes & ipſam eis iratam, quaſi neſciamus ſolam nunquam homini iraſci.

Cap. LXVIII. *Iam primum in dimidio computari mihi videtur, tanquam nulla portio ipſi decedat Oceano.*] Mihi redundat. nam ipſe improbat eam opinionem & pro decedat Deciditur legendum. Portio terræ deciditur oceano, eique accedit, non decedit. *Europam Aſiamque diſpartit.*] In noſtris exemplaribus pro Diſpertit legitur Diſpeſcit.

Cap. LXX. *Neque enim (vt dixere aliqui) mundus hic polo excelſiore ſe attollit, vt vndique non cernantur hæc ſidera.*] Primum non Mundus hic, ſed, Hoc polo, legendum: deinde, Aut vndique cernerentur hæc ſidera. Aut, id eſt, alioqui. nam & hoc ſignificatu apud probos autores reperitur hæc particula. Sic libr. 19. cap. 5. Effodiuntur bulbi ante ver, aut deteriores illico fiunt.

Cap. LXXI. *Eundémque remeans obuium contrario præuertebat occurſu.*] Malui, quod eſt in ſcriptis exemplaribus, Præteruertebat, præuerti-

mus enim ad eandem metam nobiſcum tendentes,non obuios. Et æquè integra locutio eſt abſque coniunctione Que.

Cap. LXXII. *Vaſaque horoſcopa non vbique eidem ſunt vſui.*]Lege.Eadem.ſ.vaſa.

Cap.LXXVIII. *Ipſoque crinium argumento.*] Melius Crurum,quàm Crinium.

Cap. LXXXVIII. *In eadem & oppidum hauſtum profundo: alióque motu terræ Statinas emerſiſſe: & alto prouolutis montibus inſulam extitiſſe Prachytam.*]Veteres codices pro Statinas habent Stagnum,vt intelligas omnia in vna inſula accidiſſe,oppidum hiatu hauſtum , ſtagnum emerſiſſe,montes prouolutos , non eodem tamen terræ motu.ſed alio poſt alium.

Cap.LXXXIX. *Domiſton & Prienem Mileto,Artemiſiam Parthenio promontorio.*]Illic veriùs legitur : Dromiſcon & Pernen , Mileto, Narthecuſam Parthenio promontorio.

Cap.XCIII. *Similiter in Reatino.*]Hæ tres voces cum fine huius capitis cohærent , non cum ſequentibus initio.

Cap.XCVIII. *His adde,vt nihil quod equidem nouerim prætercam, Ariſtoteles.*] Legendum,Addit.& ſequentia verſu redundat, affirmat.

Cap. CIII. *In Faliſco Clitumni amnis aqua potata candidos boues facit.*] Hominem peritum regionum , qui tam leui momento Clitumnum ex Vmbria in Hetruriam traduxit.Vetus lectio : in Faliſco omnis aqua potata candidos boues facit. *In Ponto fluuius Aſtaces irrigat campos , in quibus paſta oues nigro lacte aquè gentes alunt.*] Cui abſurdum viſum eſt , Scythicam gentem equino lacte ali , is multo vaniora credidiſſet , quæ Pauſanias de victimis

ex

ex hoc argumento tradit,& ſacras quoque dapes apud illos equinis viſceribus conſtare. Certè apud Maronem legiſſe debuerat : Et lac concretum cum ſanguine potat equino. Quare non erat cur mutaretur vetus lectio : In quibus paſtæ nigro lacte equæ gentem alunt.

Cap. C V I. *In medio mari Hiera inſula ardet. Æolia inſula iuxta Italiam cum ipſo mari arſit.*] Nulla inſula propriè vocatur Æolia, ſed ex ſeptem Æoliis vni nomen eſt Hiera. Proinde magis placet antiqua lectio : In medio mari Hiera inſula iuxta Italiam, &c.

Cap. C V I I. *Quid, quòd innumerabiles partus, ſed naturales ſcatent?*]Pro partus illic legitur Parui. Naturales dixit propter præcedentem ſpeculorum mentionem : Parui, quia hactenus de magnis loquutus.

Cap. C V I I I. *Quæ menſura Artemidoro atteſtante efficit.*]Melius: Artemidori ratione efficit.

EX LIBRO TERTIO.

CAPVT I.

L*Vſum enim Liberi patris ac Lyſam cum eo bacchantem.* Lyſiam iſtum nunquam natum opinor, & plana eſt vetus lectio : Luſum enim Liberi patris, ac lyſſam cum eo bacchantium, nomen dediſſe Luſitaniæ. Nota eſt ex poetis lyſſa, hoc eſt rabies, Mænadum Bacchi comitum obuios thyrſo ferientium, & canes, pecudémque diſcerpentium : de qua illud, Et toruum vitulo caput ablatura ſuperbo Baſſaris, & lyncem Mænas flexura corymbis. *Libida quæ Clauſa, Stici quod Iulienſes.*] Antiqui codices verius : Ilipula, quæ Laus: Attigi quod Iulienſes, ac mox pro auia Erdanum, Arialdunum : pro Hebura, Vbeda : pro Ipho, Hip-

Digitized by Google

po:pro Tauti,Tucci,& ſubiicit: omnia Baſtetaniæ: quod aliquis in obuia deprauauit. *Obulei quod Botificenſe.*]Lege Pontificenſe. Ferè enim barbaris oppidorum in hoc tractu nominibus Latina cognomina adiungit, mox Ilipa cognomine magna,Italica,Magna, redundat. *Ab ora venti prope Menobam.* Venienti lege non venti.

Cap.III.*Oppida ora prima,Vrci.*] Lege, oræ proxima. *Qui Phocenſium fuere ſoboles.*] Scribo Phocæenſium,à Phocæa Ioniæ, non à Phocide Helladis *Oſcenſes regionis Baſtetania.*] Rectius Veſcitaniæ. Hæc mediterranea eſt regio, illa maritima:quamuis & illa ſuam habeat Oſcam ab hac diuerſam. Ac mox pro Carcenſes, Cinnenſes,Cortenſes,Illic legitur, Carenſenſes.Cincenſes:Cortonenſes. *Caputque Celtiberia Segobrigenſes Carpetani,& Toletani.*]Lege & diſtingue ſic, Capútque Celtiberiæ Segobrigenſes, Carpetaniæ Toletani. Aliquanto poſt,Aſturum duodecim populi diuiſi in Anguſtanos,lege addendo Diuiſi in Auguſtanos & tranſmontanos. Ac mox, *In iis ſunt Gyri.*] Legendum Gigari,atteſtante Ptolemæo.

Cap.IIII.*Amnis Cema*]Cū omnes Geographi Varū in hac ora Galliæ finem faciāt,miror cur caſtigatorib.libuerit Cemā pro Varo ſupponere,reclamantib. manuſcriptis codicibus.

Cap.v.A *Corſica minus* CXX.] Eſt quidem huic fermè par interuallum, & inter Corſicam, magis tamen placet Corcyram legi, quàm Corſicam, quemadmodum habent vetuſti codices,alioqui Corſica ante Sardiniam, non ante Iſſam ponenda erat,eo videlicet ordine,quo ipſæ inſulæ ſitæ ſunt. *Oppido Vediaticorum,ciuitas Cemelion.*] Melior vetus lectio.

ctio, Oppidum Vediantiorum ciuitatis Cemelion. Cæſar, Liuius & Plinius ſolent gentes Hiſpanas atque Gallicas in ciuitates diuidere: cuiuſmodi nunc imperitum vulgus communitates vocat. Sic inter Belgarum ciuitates numerantur, Remi, Treuiri, Eburones, Neruij, Morini, atque alij. Singulæ ciuitates plura habebant oppida, pro ſuis quæque opibus: quædam exiguæ non plus vno. Ita hoc loco Vediantiorum ciuitatis oppidum Cemelion recenſetur non longè ab ora. Et Vediantij dicuntur ea forma, qua in eiſdem alpibus Ebroduntij, qui hodie ſunt Ebrodunenſes. Venidates diuerſi ſunt ab his trans Padum vicini Carnis, *Trira, Barderate.*] Iria, non Trira. *Atentanis Græca gente.*] Scribo Atintanis, à recto Atintan, ſicut Acarnan *Fluentini præfluenti Arno appoſiti.*] Non mutaui lectionem. omnes tamen, quotquot vidi, manu ſcripti codices, Florentinos habent, *Ibi fuere Amycla.*] Antiqua lectio: & ibi fuere Amy. Mox, Dein lacus Fundanus, lege addendo iuxta fidem veterum codicum, Dein locus ſpeluncæ, lacus Fundanus. Meminerunt huius loci Tacitus & Tranquillus. Item ſequenti verſu pro, Oppidum Formiæ. antiq. Læſt. ſedes: Oppidum Formiæ, Hormiæ dictum, vt exiſtimauere, antiqua Læſtrygonum ſedes. *Nauigatione à Circeiis.*] Lege, nauigatio, & pro *Capua ab XL. campo dicta:* illic eſt tantum, Capua ab campo dicta. Nec multò pòſt, *Vetulani*, pro Nerulanis. *Compita earum* CCLXV. *paſſ.*] Syncera lectio, Compita Larum CCLXV. atteſtatur Ouidianus verſiculus, Compita grata Lari, compita grata cani. nam in compitis ſacrum anniuerſarium Laribus fiebat. vnde Compitalia dicta

dies ei ſacrificio ſtatus. & verba quæ ſubiiciuntur intelligenda ſunt de paribus inter ſe à milliario ad omnes portas ſpatiis. *Quòd ſi quis altitudinem,*]Melius, Quò ſi quis. Paulò pòſt pro Ficulnea veteres habent Ficana, & pro Æneipolis conſtanter habent, Antipolis. Veriſimiléque eſt, Pelaſgos aut Arcadas, qui cum Aboriginibus Saturniam tenebant, hoc nomen Ianiculo indidiſſe, quòd id oppidum ſibi ex aduerſo ſitum eſſet. Ibidem, quòd Antennas pluratiuo numero malui ſcribere, Virgilium quoque ſecutus ſum, non ſolùm libros manu deſcriptos. *Mutucumenſes. Ollicula-ni.*]Noſtra exemplaria. Mutucumenſes, Munienſes, Numinienſes, Olliculani. Atque ita confit LIIII. populorum numerus. *In antiquo Latio* LIII. *populi.*]Syncera lectio. Ita ex antiquo Latio. *Pæſtum, à Græcis Poſidonia appellatum.*]Præpoſitionem caſtigatores de ſuo adiecerunt. Idem factum & aliis locis plurimis. *Crathis fluuius, pater vt dixere Scylla.*]Alius eſt Cratis, non in hac ora ſed in fronte Italiæ circa Thurios. Legendum igitur, Cratæis fluuius, mater, vt dixere, Scyllæ, teſtantibus Homero ſimul & emendatis exemplaribus Plinianis. *Inde Apennini ſylua.*] Addendum nomen ſyluæ Sila cuius & Virgil. meminit, id aliquis ſuſtulit, putans per errorem repetitam dictionem. *Oppida habet ciuium Romanorum Palmam & Pollentiam, Latina Cinium & Cunici, quod fœderatum Bocchorum fuit.*]Quis hic ſentiret erratum? eſt tamen non leue. Legendum enim, Et fœderatum Bochri fuit. Senſus eſt, Olim quinque in ea inſula oppida fuiſſe, duo ius ciuitatis habuiſſe, duo ius Latij: quintum fœderatum Romanorum fuiſſe, idque intercidiſ-

cidiſ-

cidiſſe. Qui lectionem mutauit, ſomniauit Bochos reges, nec ſenſit eodem propè modo dictum, Fuit, quo illud. Fuit Ilium. *Iamnonem & Magonem.*]Scio Strabonem has ſolas enumerare, fieri tamen potuit, vt tertiam Sanileram aut ignorauerit, aut prudens, tanquam minus nobilem, præterierit. Veriſimile eſt autem eam ſolam indigenarum fuiſſe, reliquas duas à Pœnis colonias deductas, & à deductoribus denominatas vocabula Punica indicant. Sequenti verſu pro Meraria legendum. Mænariæ, à mænis piſcibus ſalſamento aptis.

Cap. v i. *Barpona, Manaria, Colubraria, Venaria.*]Barpona vox eſt nihili & fictitia. Lege, Et paruæ, Men. Col. Ven.

Cap. viii. *Inter ſe autem hæc promõtoria latè diſtant hiis ſpatiis.*]Antiqui codices: inter ſe autẽ hæc promontoria ac latera diſtant his ſpatiis. *Cephaledis, Aleũtiũ, Agathyrsũ.*]Vera lectio, Cephalœdis, Alũtiũ, Agachirna. Hãc & Liuius ſic nominat. Cephalœdis hodiéq; nomẽ retinet.

Cap. ix. *Cui ſucceſsit Æolus.*]Lege: qui ſucceſſit Æolo, & Longonis vox eſt deprauata. nam Melogonis ſiue Melogunis ſcribendum eſt, à prouentu ouium, μηλογόνις.

Cap. xi. *Amicta, Pactius, Aufidus.*] Scribendum, Amnes, Pactius, Aufidus. In fine capitis intercidit vna vox, integra lectio eſt, Norbanenſes: Pulionenſes, Sturnini.

Cap. x i i. *Succentes, Lucentes,*)Scribo, Fucentes, Lucẽſes, Fucẽtes à Fucino lacu, Lucẽſes à luco quopiã, & pro Mutuſtæis Mutuſcæos. Virg. Oliuiferæque Mutuſcæ, & Æquiculos, non Æquicolas. Eſt enim diminutiuum.

Cap. x i i i i. *Foroſempronienſes. Iuginini*] Imò Iguini, hodie Eugubini dicuntur. Æſſi-

ni, Sentinates.] Peleſtini, non Æſtini. *Suprà Interamnani.*] Lego, ſupra Interamnam, cohærent enim hæ duæ voces cum præcedentibus.

Cap. xv. *Regiates, Vrbinates.*] Imò Vmbranates. nam Vrbinates in ſexta regione cenſentur.

Cap. xvi. *Finibus Ligurum Gabiennorum.*] Lege Vagiennorum, quorum oppidum Auguſta, non longè à fonte Padi.

Cap. x v i i. *Tranſpadanæ appellatur ab eo regio nona.*] Quia mox cap. 18. ſequitur, Venetia decima regio caſtigator pro ſua ſapientia hîc ex vndecima fecit nonam, oblitus ſuprà Liguriam ex Deſcriptione D. Auguſti dici nonam regionem: is totam Italiam diuiſit in regiones vndecim. Quòd ſi hæc nona eſt, quænam erit vndecima? Sequenti verſu non eſt. Fluctuoſo alueo, ſed Fructuoſo, videlicet ob importationem variarum mercium.

Cap. xix. *Pola, quæ nunc Iulia pietas.*] Rectius, Pietas Iulia. Solet enim ferè in talibus oppidorum nominibus ſubſtantiuum adiectiuo præponi. Sic in Iulia, Concordia Iulia. Similiter in Italia Laus Pompeia. *In mediterranea regionis decimæ, Colonia Cremona. Brixia, Cenomannorum agro: Venetorum autem Natri Ateſte.*] Antiqua & ſyncera lectio: In mediterraneo regionis decimæ Coloniæ, Cremona, Brixia Cenomannorum agro, Venetorum autem Ateſte. Error eſt non ſimplex, primùm ſola Cremona Colonia vocatur, quaſi non & Brixia & Ateſte coloniæ fuerint: deinde Natri coloniarum enumerationi inſeritur, quo nomine nulla vſquam colonia legitur. Paulò pòſt, *Fertini* legendum, non Feltrini: nam hoc poſterius nomen recens eſt, & ex illo altero vete-

vetere deprauatum.

Cap.xxi. *Populorum pauca effatu digna aut felicta nomina.*]Melius facilia. *Inſula in eo ſinu, Abſyrtium, Arba.*Integra lectio : Inſulæ eius ſinus cum oppidis, præter ſupra ſignificatas Abſyrtium, Arba.

Cap. xxii. *Petunt in ea iura iuribus deſcriptis in decurias.*]Legendum, Petunt in ea iura deſcripti in decurias. *Stæi, Colentini.*] Iſſæi, non Stæi.

Cap.xxiii.*In ora verò ciuium Romanorum.*] Lege addendo, In ora verò Denda ciuium Rom.vt intelligamus huic oppido ius municipale fuiſſe.

Cap. xxiv. *Iam tamen Colonia D.Claudij Sabaria, & oppida Carabatia, Iulia.*] Reſtituimus iam tamen colonia D.Claudij Sabaria & oppido Scarabantia Iulia habitantur.

Cap.xxvi.*Flumina clara Dardanus, Margis, Pingius, Timachus ex Rhodope, Oeſcus in Hæmo, Utus, Eſcamus, Ieterus.*] Lege & diſtingue: Flumina claro,è Dardanis Margis,Pingus, Timachus:ex Rhodope Oeſcus: ex Hæmo V. E. I, *Electridas vocauere, in quibus prouenit & ſuccinum.*Scribo,proueniret ſuccinum. *Adeò vt iis quas earum deſignent, haud vnquam conſtiterit.*] Particula iis redundat:quemadmodum ſequēti verſu hæc dictio,Trucones: ſi credimus vetuſtis iuxta atque emendatis codicibus.

EX LIBRO QVARTO.

CAP. III.

CVm oppidis Gymmis, Thebis.*] Vera lectio, Siphis, Thebis.

Cap.v.*Amnis Alpheus nauigabilis prope ſex oppida.*]Veteres codices habent, Amnis Al-

pheus nauigatur in oppida Aulos & Leprion, vt intelligamus non vltra hæc oppida nauigabilem. *Intus autem ipſa Meſſene, Ithome, Oechalia, Arene, Pte'eon, Thryon, Dorion, Thamyra vatis clara temporibus.*] Lege Dorion, Zancle, variis clara temporibus. Senſus eſt, hæc oppida non ſimul claruiſſe, ſed diuerſis temporibus aliud poſt allud effloruiſſe. pleraque heroicis temporibus nobilia fuere: inter quæ pòſt. Zancle eminuit, cæteráque obſcurauit, & ad vltimum Zanclē Meſſene, aliquādò pòſt Peloponneſiacum bellum opera Thebanorum condita. *Locus Thyra, Gerania.*] Thyrea eſt in vetuſtis exemplaribus: & ſic Herodotus quoque nominat. *Apeſas, Antes.*] Pro his duobus nominibus vnum repoſuimus. Apeſantus, ex fide eorundem codicum. Sic enim Apeſas dicitur Apeſantus Latina terminatione, ſicut elephas elephantus.

Cap. VII. *Oppida, Sydus, Cremyon.*] Sidus incuria ſcribarum omiſſa fuerat.

Cap. X. *Ampelos, Torone, Soggoſtedes.*] Singos non Soggoſtedes. Paulò pòſt, pro *Acanthus, Iſtria, Groſtonia*, vetus lectio habet Acanthus: Stagira, Sitone. Ac mox, Amphipolis liberum.

Cap. XI. *Doriſcus* CXX. M. *hominum capax.* Lege X. M. hoc eſt, myriadis, atteſtante Herodoto. *Veteranorum Phinopolis.*] Hæc vox Veteranorū, cōiungenda eſt cum Deuelto præcedente proximè. nam ea fuit Colonia, non Phinopolis, teſte præter alios Ptolemæo.

Cap. XII. *In quem mutatum Vlyſſis nauem.*] Neminem offendat, quod vbique Vlixem ſcripſi ſequutus antiqua exemplaria. Fui & ipſe quondam in ea opinione, vt putarem barbarè dici Vlixem. Poſteà reperi apud Plutarchum

chum ἰδ υσέα Romanos Vlixem ſua lingua appellare. Sed hæc leuiora paſſim conſectari non eſt propoſitum, duntaxat in annotationibus: in contextu & talium eſt habita ratio. Paulò pòſt pro *Arnoxia* Oxiæ ſcribēdum, atteſtantibus Græcis Geographis. *Dacenchris, Aſpis.*] Nulla eſt inſula Dacenchris nomine: ſed Cechreis nauali Corinthiorum obiacet Aſpis inſula: & ſic lectionem vitioſam emendauimus. *Ophiuſſa Buto, Aranus.*] Scribo ad fidem codicū, quos ſequor, Butoa, Rhamnûs, & ſequenti verſu pro Plachiæ Placiæ. Rurſus huic proximo pro Lycades Lichades, à Licha in hoc mare ab Hercule proiecto, cuius Naſo meminit in ſua metamorp. Eodem verſu pro Phocaſia Phocaria à Phocis, hoc eſt vitulis marinis. *Meſatia, Eantiron*] Lege, Meſate Æantion: quaſi dicas, Aiacis fanum. Aliquantò pòſt, *Montis Abnobia*, non Arnobæ. *In ora Carcinite.*] Scribo, In ora à Carcinite.

Cap. XII. *Circa Iſtrum Apolloniatarum vna.* Lege Citra Iſtrum. Aliquantò poſt, *Corpora prægrandes ipſorum aures tota contegant*, non integant.

Cap. xviij. *Sed peninſulam ſpectatiorem excurrentem in Oceanum, à fine Oſiſmiorum circuitu* dcxxv. M. *paſſ. longitudine. In latitudine* cxxv. M.] Vera lectio. Circuitu dcxx. M.] paſſ. ceruice in latitudinem cxxv. M. Ceruicē vocat Iſthmon, qua inſula, ceu caput, continenti ceu corpori cohæret. Sequenti verſu pro Vannetes Nannetes, pro Cauritani lege Carnutani, pro Eburones Eburouices, ac mox Secuſiani liberi, pro Secuſij, Albij liberi.

Cap. xix. In primo verſu, *Bituriges liberi*, redundat, nam hoc ipſo capite poſt aliquot ver-

ſus horum facit mentionem. *Bergebi, Tarbeli quatuor, Signani, Cocoſſates, Sexagnani.*] veteres codices, Begerri, Tarbeli quatuor ſignani, Cocoſſates ſexſignani. In fine capitis deerat nomen inſulæ, Et in Aquitanico ſinu Vliarus.

Cap. xx. *Ipſa Pyrenæi iuga ab ortu æquinoct. ali in occaſum brumalem.*] Deeſt vna dictio. Ab ortu æqu. fuſa in oc. br. Eodem capite, Peſici ſcribendum, nō Piſici, & pro Groniis Grauij, quaſi Craij.

Cap. xxi. *Oppidum & flumen Eumenium.*] Lege Minium.

Cap. xxii. *Abeſt à continente proxima parte minus pedes* dcc.] Paſſus, nō Pedes. Noſtri Tarteſſon appellant, quam Pœni quondam Gadira, *nam Gadira Punica lingua ſeptum ſignificant.*] Antiqui codices, Noſtri Tarteſſon appellant. Pœni Gadir, ita Punica lingua ſeptem ſignificante.

EX LIBRO QVINTO. CAP. IX.

C*Æſarea in Theſeo dicatus.*] Quid Mauris cū Theſeo? Antiqua lectio, in Iſeo, hoc eſt in Iſidis fano cuius numen initio ab Ægyptiis orto, tota Africa religioſè colebat. *Elephantis inſula infra nouiſſimum cataracten* cccc. m. *paſſ.*] Scribendum iii. m. paſſ. Eſt enim cataractis vicina. *Copioſa Indicarum Arabicarumq́ mercium Nilo proximum emporium*] Coptos emporij nomen eſt quod in copioſa deprauauerunt. *Infra quod Abydus, Memnonis regia & Oſiris templo inclytum, ſeptem dierum itinere in Libyam remotum à flumine.*] O Craſſum erratū! Quomodo enim Abydus infra Tentyra in Ægypto atque adeo inter ripenſes vrbes recēſetur, ſi tantū ſpatij inter eam & flumē intereſt? Itaq; repoſuimus ex manuſcriptis: vii m d. paſſ. in L. i.

Cap.

Cap.x. xv M.*laxitate inſerta.*] Inſeſſa non inſerta. Ac mox: *Quinta ſitus parte regia dicata:* non, Regi. Et paulò poſt, XI.*enim reperiuntur ſuper qua* IIII.lege,Supérque.

Cap.XII.*Qui ſubtilius diuidunt,circum Euphraten Syriam,Phœnicen volunt eſſe oram maritimam. Syriæ,cuius pars ſit Idumæa & Iudæa:deinde Phœnicen, deinde Syriam*] Mollius erat, Circa Euphratem. Sed præſtat ab exēplaribus non diſcedere,quæ ſic habent:Qui ſubtiliùs diuidunt, circunfundi Syria Phœnicen volunt, & eſſe oram maritimam Syriæ,cuius pars ſit Idumæa & Iudæa,deinde Phœnice, deinde Syria. Hîc nulla mentio Euphratis. Syria Phœnicen à lateribus, & à tergo amplectitur: frontem mare alluit. eius oræ partes ſunt Idumæa & Iudæa, Phœnice,& Syria Anthiochena.

Cap.XIII.*Iennes duæ,altera vicus.*] Scribo,Altera intus.

Cap. XIIII. *Pars enim Syriæ iuncta.*] Vetus, Pars eius Syriæ iuncta. Et inter toparchias eſt Gophnitica, non Zophantica. atteſtatur Ioſephus.*Nomen Iudææ modo Herodium.*]Portentoſa deprauatio. Legendum vt cohæreat cum præcedentibus: Hieroſolyma longè clariſſima vrbium Orientis, non Iudææ modò: Herodium cum oppido. Eſt autē Herodium arcis nomen.

Cap.XVII. *Haud procul ab Aſphaltite.*] Vetus lectio,Haud procul Aſphaltite.

Cap. XXVII. *A mari relata, vbi vocabatur Olmia.*] Legendum Hermia, à portu. *Lalaſis fluuius.*] Dele fluuius, quæ vox non habetur in manuſcriptis.Eſt enim Lalaſſis oppidi nomen,teſte Stephano.Cæterùm Decurrit verbū ad Iſauriā referendū, quòd decliuis ſit,qua verſus mare protenditur editiore ſitu medi-

terraneo : metaphora caſtigatorem parum attentum fefellit. *Oronda, Sagaleſſos*] Oroanda, eſt in codicibus manuſcriptis, & apud Liuium. *Edigis, Paropamiſus, Circius.*] Scribo, Emodus Paropamiſus, Circius. In proxima ora Caria eſt, mox Ionia, vltra eam Æolis, media Doride. *Circunfoditur mari vtroque latere ambiente.*) Hominem geographiæ peritum, quiſquis Dorida Ioniam inter & Æolidem collocauit. Quid autem eſt libros deprauare, ſi hoc non eſt? Syncera lectio manet etiã nunc in antiquis exemplaribus. In proxima ora Caria eſt, mox Ionia, vltra eam Æolis. Caria mediæ Doridi circunfunditur, ad mare vtroque latere ambiens. Sic ſuperiùs cap. 12. dixerat Syria Phœnicen circũfundi. Nec dubium eſt vtrumque locum ab vno caſtigatore data opera tam bellè deprauatum.

Cap. XXVIII. *Amnis Ninus.*] Hermolao placet Ninus, de quo tamen ſubdubitat: manuſcripti libri, tum etiam typis excuſi quidam Indũ habent. Et ſunt nonnulli amnes binomines, atque haud ſcio an huic ipſi nomen mutatum narret Liuius, poſteaquam in eum Indus belluæ rector ab elephanto prolapſus eſt.

Cap. XXIX. *Fuit in ora eius oppidum Temnos, nũc in extremo ſinu Smyrnæ Cheſeopolis promontorium. Leuce dein oppidum, quod inſula fuit, finíſque Ioniæ.*] Syncera lectio : Fuit in ore eius oppidum Temnos: hunc in extremo ſinu Myrmeces ſcopuli, oppidum Leuce in promontorio quod fuit inſula, finíſque Ioniæ Phocæa.

Cap. XXX. *Pergamum, quod intermeat Silenus.*] Selinus, non Silenus.

Cap. XXI. *Elyſia Nymphalis. Mæris.*] Lege: Laſia, Nymphais, Macris. *Proximáque Cynorrhoduſſa*

duſſa.] Lege: Proximáque Cauno Rhoduſſa. *Præter has citra Rhodum CyclopiTergamon.*]Verius: Præter has circa Rhodum, Cyclopis, Tegrnon. Poſteriorem à ſimilitudine patellæ dictam apparet. Ac mox *Ciſeruſſa, Therion, Archia.*] Legendum Ciceruſſa,Therionarce. hæc inde dicta, quòd in ea venenatæ beſtiolæ obtorpeſcant. *Argia numero viginti, Ethecuſa.*] Lego, Et Hyetuſſa:quaſi dicas Pluuialis. *Bolbulæ, Phate, Priapos.*]Vetus lectio pro Phæate habet Phanæ:& ſic etiam Liuius nominat.

Cap. XXII. *In quo portus Azari.*] Amyci,non Azari. Is fuit Bebricum rex, pugil eximius,à Polluce in eo certamine victus & occiſus, cùm Argonautas hoſpitio prohiberet.

EX LIBRO SEXTO.

CAP. I.

Calpeq; Africa auulſa multo maiora abſorbuiſſe, quàm reliquerit, ſpatia.] Antiqui codices habẽt,Tanto maiora:non,Multo maiora.

Cap. II. *Cerambis vadoſa excurſu.*]Lege vaſto excurſu. Paulò pôſt, *Colonia Sinope Pteria*,Pteria redundat.

Cap. III. *Megapolin*, *Zelan.*] Scribe, Magnopolin,Zelam, & in fine capitis, *Sortira, Amaſia, Comana*: Lege addendo,Sotira,Amaſia, Comana, nunc Manteum, hoc eſt oraculum. Teſtis eſt Strabo.

Cap. IIII. *Nunc Manteum Genetarum, Chalybum.*] In antiquis voluminibus hoc caput ſic incipit:Gentes, Genetarum, Chalybum. Mox eſt Pharnacea op.non Pharnace:& Pyxites flu. non Pyſites.

Cap. VIII. *Iaxamata Medorum (vt ferunt) ſe-*

boles, & ipſi in multa genera diuiſi.] Legendum Sarmatæ, Nam Iaxamatarum gens nō erat tam ampla, vt in multa genera diuidi poſſet, & mox ſubiicit, primo Sauromatæ Cynæcocratumeni. Paulò pòſt eſt, *Saltuoſis conuallibus aſperas*: non Saxoſis.

Cap. IX. *Adiabenen Tigris & montes in* VII. M.P. *cingunt.*] Vera lectio, Adiabenen Tigris & montium ſinus cingunt.

Cap. XII. *Inſulæ in Ponto Planetæ ſiue Cyaneæ.* Planctæ legendū. Hom. ὡς δ᾽ ἵκετο πλαγκτάς.

Cap. XV. *Adiabenis connectuntur Cadurci quondam dicti, nunc Gordieni præfluēte Tygri, Hyſpiratæ Paredoni appellati* Veteres codices, Adiabenis connectuntur Cadurchi, nunc Cordueni, præfluente Tigri: his Pratitæ Paredoni appellati. Cadurci Galliæ ſunt prouinciæ, non Parthorum regni. Et Carduchorum appellationē Macedones poſtea in mollius deflexerūt Corduenes vocantes. Pratitarum mentio fit & 25. capite. Circa finem huius capitis legendū: Stadia 15680. prodendo: non, Procedendo.

Cap. XVI. *Fertilitatis inclyta locus Darieum mōs, gentes Tapyri, Auariaci.*] Lege & diſtingue ſic: Locus Darieum mox gentes, Tapyri, Anariaci. Aliquantò pòſt eſt, *Aduerſa montis Paropamiſi, & aduerſus fontes Indi.* vbi legendum. Auerſa montis Paropamiſi, ex aduerſo fontis Indi. Item pro *Demodamante* Demonax repoſitus eſt: cuius nominis fuit & philoſophus Luciani ætate non incelebris.

Cap. XVII. *Perſæ illos Sacas vniuerſos appellauere.*] Plinius ſcripſit, in vniuerſum appellauere. Sic enim & alibi ſæpe loquitur.

Cap. XX. *Pagungæ. Ialij, hi montiū, qui perpetuo tractu oceani orā tenēt, incolæ.*] Manuſcripti codices

dices

dices,Pagungæ : iam himontiũ &c. Elegãs verò, quòd mox neſcio quis XM. elephantorum poſuit,pro x.elephantis. *Mutaui ſuper hos Caucaſo ſubiecti Soleada, Sondra.*] Lege Montani ſuper hos. quibus enumeratis ſubiicit Taxilas iam in plana demiſſo tractu.

Cap.XXII. *Patrem Mabaciem commeaſſe eò*]In vetuſtis cod.eſt : Patrem Rahiæ com. eò.nam id fuit legato nomen. Scribam fefellit ſimilitudo literarum.*Agros diligenter coli pomis abũdare.*] Plus eſt in manuſcriptis ag.dil.coli, vitis vſum non eſſe,po.abundare

Cap. XXIII. *Hæc regio eſt ex aduerſo Bactrianorum. Deinde eius oppidum Alexandria.*] Legi & diſtingue ſic,Hæc regio eſt ex aduerſo. Bactrianorum deinde,cuius opp.Alex. Arienę partem eſſe Dararin aliqui volunt.pro Dararin ſcribo Daritin.*Circumuectus in mediterranea Perſidis & Indiæ.*] Ex India,non Et Indiæ. *Mille millibus paſſuũ ab Alexandria abeſt oppidum Heliopolis.*] Scribendũ,Duo M.paſſuum.Scriptum erat hoc modo MM. id typographi verterunt in millemillia. adeò nulla ratio habita eſt numerorũ, perinde ac ſi minimũ referat.Deinde ex Iuliopoli fecerunt Heliopolim,quæ alibi ſita eſt.*Ibi regnat Paridiõ.*] Lego Pãdiõ. *Aut Mecheris Ægypti int.diem ſext.*Lege addẽdo,Aut vtiq; Mech.

Cap. XXVI. *Habet ipſa ab ortu Caſpios.*] Adde cõiunctionẽ: Habet ergo ipſa. *Antiochiam, quæ à præfecto Meſopotamiæ Nicatore condita, Nicatoris vel Arbelis vocatur.*] Noſtra exẽplaria habẽt : Antiochiam,quæ à præf.Meſop.Nicanore cond. Arabis voc. Arabis cognominata eſt ad differẽtiã aliarũ,ideò ꝙ eſſet inter Arabas ſita. Nicator verò regis eſt cognomẽ nõPræfecti nomen. *Supra Sicilaſſi tria millia paſſ.per quos Ly-*

cus,&c.) Illic tãtùm legitur, Supra Silici, Claſſitæ, per quos Lycus, &c. Paulóque poſt, *Gabaris*, non Cobaris. *Feruntur ei plebes vrbanæ* DC. *eſſe.*) Et hic vitiatus eſt numerus. Legendum eſt: Ferunt ei plebis vrbanæ DCM. eſſe. alioqui malè cohærent ſequentes accuſatiui Situm, & agrum. *Cùm Perſæ quoque ſchœnos & paraſangas alia menſura determinent.*) Lege addendo, Alij alia menſura determinent. Senſus eſt, non debere cuiquam mirum videri, quod inter autores de ſpatiis earum regionum parum conſtet, cùm apud ipſos Perſas locorum indigenas alibi magis, alibi minus prolixæ ſint paraſangæ, quod idem apud Germanos quoque in milliariis accidit.

Cap. XXVII. *Alterum deinde tranſit lacum, qui Tesbytes appellatur.)* Thoſpites, nō Tesbites. Aliquantò pòſt eſt *Zagrus mons*, non Sagrus. Suſianis ab Oriente ſunt Coſſæi. Addo vnam dictionem: Ab oriente proximi ſunt. Sunt enim his ab oriente & aliæ gentes, ſed nulla æquè propinqua, ac Coſſæi. *Circuit arcem Suſarum, ac Dianæ templum auguſtiſſimum cum illis gentibus & ipſe magna ceremonia ſit.)* Vetuſta exemplaria: Circuit arcem Suſarum, ac Dianæ templum auguſtiſſimum cum illis gentibus & ipſe magna ceremonia ſit. Vetuſta exemplaria: Circuit arcem Suſorum, ac Dianæ templum auguſtiſſimum illis gentibus, & ipſe in magna ceremonia. *Præter aſylum Perſarum venientem ad vnum ex Suſianis oppidum)* Lege, & diſtingue: Præter aſylum Perſarum venientem, & vnum ex Suſianis, videlicet aſylis. *Oppidum iuxta eum Magora Paſiones Sogdonaci filius.*) Paſines eſt in antiquis exemplaribus: & ſic Græci Geographi vocant πασίνου χάρακα.

Cap. XXVIII. *Inſula Deuade.)* Deuadæ ſcribo, vt ſit genitiuus: ſicut aliquantò pòſt Dioſcoridu pro Dioſcorida. Sic enim ſolent denominari à præfectis claſſiũ. Eadẽ ratione in hoc ipſo capite leges Malchu inſulã, vbi hactenus in impreſſis exẽplarib. corruptè Malacho legebatur. *Sueleni, Sarraceni, Arrareni. Oppidũ, in quo, &c.)* ſcribendũ, Suelleni, Sarraceni. Arra oppidũ. *Amyelom e colonia Mileſiorum.)* Mileſij coloniis ſuis, vel in barbariſſimas gentes deductis, Græca tamẽ ſolebãt imponere nomina, quemadmodum videre licet in tot eorum coloniis per oram Ponticam diſperſis. Proinde magis placet Ampelone, à vinetis, (quæ appellatio eſt in manuſcriptis exemplaribus) quàm Amyelome vox Græcis nihil ſignificans.

Cap. XXIX. *A Troglodytico verò.)* A præpoſitio redundat. præcedit. n. in fine proximi capitis, Arabiæ latere, abſq; præpoſitione. *Fuit & Cambyſo.)* Scribo Cãbiſu, paterno caſu, & Græca inflexione. Sic enim pleraq; in eo tractu oppida nominãtur ἡρώων πόλις καμβύσου πόλις. *Inſulæ Stenæ diræ aliquot. Hallonenſes nõ pauciores, Cardamin, Topazos)* Lego Halõneſi nõ pauciores, Cardamine, Topazos. Et Stenæ diræ Græcæ ſunt voces στεναὶ δεῖραι. *Inſula ibi Cytis, topazium ferens. & ipſa vltra ſyluas, vbi Ptolemais.)* Lege & diſtingue, Topaziũ ferẽs & ipſa. vltra ſyluæ, vt intelligas non in ſola Topazo inſula gẽmam ipſius cognominẽ inueniri, deinde Ptolemaidos cognomẽ nõ eſt Epitherias, ſed ἐπὶ θήρας, quemadmodum Antiochia ἐπὶ δάφνης. *Horarũ ſex conſumuntur umbræ.)* Non leue & hoc mendum. Caſtigauimus ſic: Hora ſexta conſumuntur vmbræ, hoc eſt meridie, iuxta Romanã ſupputationem. *Inſula Cytis.)* Vetuſta exemplaria,

Colocaſitis. Dictu apparet à prouentu copioſo colocaſiæ. *Celetum teſtudinum.*] Eadem exemplaria habent Celticum: & ſic Græci quoq; hoc genus vocãt, κέλτιον. *Animal ſpingium.*] ſcribo, Sphingium. Diminutiuum eſt à ſphinge, & ſimiarũ generis eſt hoc animal. *Herbas circa Meroen demum viridiores ſyluarúmque aliquid aperuiſſe rhinocerotum elephantorumq; veſtigia.*] Scio verbũ hoc Aperire, interdũ perquã eleganter dici de nauigantibus, maximè quoties orã aliquã ſinuoſam legunt: mihi tamen videtur hîc non habere locum. proinde malui & hîc manuſcripta ſequi exemplaria, quæ hanc lectionem habent, Herbas circa Meroen demũ viridiores, ſyluarúmque aliquid apparuiſſe, & rhinocerotũ elephantorúmq; veſtigia. *Inſula Diodori, & alia deſerta.*] Addendum hîc per continentem quoq; deſerta, vt intelligamus, quicquid litoris ex aduerſo harũ inſularũ, inter ſinũ Abaliten & Gazã ſitũ eſt, totũ eſſe deſertũ & incultũ. *Gentes Trogloditarũ Iuba tradit.*] Scribe, Idem Iuba. *Gauconem, Emeum, Pidibotas, Endondacometas.*] Sincera lectio, Grauconmen, E.P. Hebdomencontacometas. ac ſi Latinè dicas, Grai vicum, & ſeptuaginta vicanos à numero vicorũ. *Enonimiton Æthiopum.*] Vera lectio extat in manuſcriptis, Euonymitõ, Græca appellatione, quod accolant ſiniſtrã Nili ripã aduerſo flumine nauigantib. *Aliã inſulã tractu dextro ſubeuntib. alueo.* Legendum non Tractu, ſed Tatu, eſt. n. genitiuus Græcus, & inſulæ nomen Τάτυ νῆσος, & dextro ad alueũ refertur. *Delubrum Hammonis eſt ibi religioſum.*] Melius legitur, Et ibi. Dicit enim in Meroe quoque Hammonis delubrum eſſe diuerſum ab illo Libyco, in quo oracula reddebãtur, & quod Alexander adiit, Hãmonem

nem patrem,vt credi volebat,ſalutaturus.

Cap. xxx. *Inde Paropas oppidũ,Nauos Modunda Mãdadini,Secanduni, Colligati,Secanda,naue ſtaba, Cumi, Agroſpi,Ægipani,Candregari,Arabũ ſummorũ.*] Hic noſtra exẽplaria quæ ſequimur,diſcrepãt à vulgatis editionib.inter ſe verò cõſentiũt:vbi ſic legitur. Inde per ripas oppida,Nauos,Modũdã,Andatim,Setundũ, Colligat, Secãde,Naueſtabe,Cumi, Agroſpi,Ægipã,Candrogari,Arabã, Summarã,Per ripas,dicit ideo,quia ſuperius ex Bionis commentariis relata,in inſulis Niſi ſita ſunt. Sunt autem appellationis barbaricæ, & accuſatiuo caſu poſita Meridiana parte imminens mari mons. Illic legitur.A media eius parte imm.m.

Cap.xxxi.*Contra hoc promontoriũ Gorgones inſulæ narrantur.*Lege Gorgades,quod eſt denominatiuum à Gorgon.

Ca.xxxii.*Ex quibus perducti ſunt à Iuba duo.*] Iubæ,eſt in vetuſtis codicibus. Iuba enim nunquam illuc nauigauit, ſed ab ipſius claſſiariis hi canes ei aducti ſunt.

Cap. xxxiii. *Agrippa hoc idem interuallum à freto Gaditano ad ſinum Perſicum.*] Legendum eſt ad ſinum Iſſicum.

Cap. xxxiiii. *Beßicam, Thraciam, Mædiam.*] Eſt quidem Mædia Thraciæ pars,ſicut & Beſſica: magis tamen placet ita additum mediam, quemadmodum ſuperius dixit Hiſpania media:itémque Septentrionalia Siciliæ, Narbonẽſis Galliæ exortiua: quod hæ prouinciæ longè latéque pateant. Huc accedit quòd in manuſcriptis non eſt diphthongus. Paulò pòſt,Galliam, Aquitaniam: lege coniunctim, Galliam Aquitanicam, & verſu ſequenti: in parte Venetiæ,non in partem.

EX LIBRO SEPTIMO.

CAP. VII.

AT *qui etiam hodie minoris potes.*) Melius veteres, Atque etiam hodie.

Cap. XI. *Sed vbi paululum temporis inter duos conceptus interceſſit, vterque eſt perfectus.*] Lege vterque perfertur.

Cap. XVI. *Quod alij Orionis, alij Etionis fuiſſe tradunt.*] Vetus lectio: Quod alij Orionis, alij Oti fuiſſe arbitrantur. Hunc Otũ tã vaſto corpore tantíſq; virib. præditũ fuiſſe poëtæ narrant, vt ſocio Ephialte fratre, Martem ipſum ex inſidiis aggredi ſit auſus. Hos Maro Æneid. ſexto Aloidas vocat. Sequenti verſu illic legitur, *Monumentis creditur*: nõ, Traditur, & rectè, mea ſentẽtia: quod hoc poſterius ab Hiſtoricis memoriæ proditum ſit, non à poetis. *Salamiã Euthimenis filium.*] Scribo, Salamine. Quid enim attinebat nominare puerum? Sic mox, in filio, inquit, Cornelij Taciti.

Cap. XVII. *Id eſſe ſparſis manibus.*] Rectius eſt, Paſſis manibus. Sequenti verſu hæc vox, Quibuſdam priore loco redundat, neque in noſtris archetypis geminatur.

Cap. XX. *Obnixo contra nitentibus iumentis.*] Lego Obnixus. Ac mox Et ducenaria duo humeris: non, Duobus, & ſequenti verſu, *Quingenario thorace*, non quinquagenario.

Cap. XXIII. *Leænæ meretricis exemplum.*] Exẽplum redundat. Sequenti verſu eſt, Anaxarchi, non Anaxarchus.

Cap. XXIIII. *Sui verò nominis oblitus Meſſala Coruinus.*] Et hîc Oblitus redundat.

Cap. XXVI. *Belloque ciuili, quod omnia concutiebat externa.*] Quid opus erat hîc Cõciebat, mutare in Concutiebat? quaſi nõ rectè dictũ eſſet,

exter-

externos hoſtes, Mithridatem, alióſque inteſtinis Romanorum bellis excitos fuiſſe, ratos inuicto alioqui populo inferendi bellum nullum aliud tempus opportunius fore.

Cap. XXVIII. *L. Sicinius Dentatus.*] Sicciū vocant manuſcripti codices, atq; etiam Liuius, & Dionyſius Halicarnaſſenſis. *Ante* XXII. *annos bina cœperat ſpolia.*] Verior antiqua lectio, Ante decimum ſeptimum annum: nam ab hoc anno militaris ætas incipiebat. At hoc idem ante vigeſimum ſecundum in tam inſigni viro mirum videri non debuerat. *Quas Trebia, Ticinuſq́, aut Thraſymenus ciuicas coronas dederit?*] Coronas, aliquis interpretans primo in ſpatio, quod verſus dirimit, adſcripſit: ea vox deinde in cōtextum irrepſit: alioqui elegātius ſubintelligitur, quemadmodum in Laurea.

Cap. XXX. *Ille ſemper alioquin exitiali appellans nomine, vniuerſos ex Italia pellendos cēſuit Græcos.*] Hæc tria verba, exitiali appellans nomine, nec in vetuſtis habentur exemplaribus, nec Pliniū admodum ſapiūnt, & alioqui etiam abſq; eis integra eſt ſententia. Quibus de cauſis haud illibēter ea omiſimus, maximè cùm ſimilem ſuperuacanea verbula inſulciendi licentiam ſæpius & alibi, & in hoc ipſo capite deprehēderimus. *Quo potius, quàm vniuerſi populi & illius gētis ampliſſimo teſtimonio, & in tota vita tua, & ad Conſulatum tantum operibus electis?*] Noſtrorum codicum lectio melior: Quo potiùs, quàm vniuerſi populi illius gentis ampliſſimi teſtimonio, & tota vita tua Conſulatus tantum operibus electis? *Roſcio theatralis ſeditionis autori leges ignouerunt, notatáſque ſedes ignominia diſcrimine æquo animo tulerunt.*] Et hoc indidem reſtituimus ad hunc modum, Roſcio theatralis

autori legis ignouerunt, notatáſque ſe diſcrimine ſedis æ.a.t.

Cap. XXXVII. *Cui ob meritum honores illos, quos Herculi decreuit Græcia.*] Senſus vtcunque manet: à verbis Plinij diſceſſum eſt. Legēdū. Quod ob meritum honores illi, quos Herculi decreuit Græcia. Ibidem Cleombrotus Ceus legitur, non Theombrotus, hic medicus fuit, alter Ambraciotes patria, profeſſione philoſophus. *Relato è funere homine & conſeruato.*] Lege, Seruato. *Laudatus Cteſiphon.*] Lege addendo: Laudatus eſt Cteſiphon.

Cap. XXXIX. *Sed hoc pretiū belli, non hominis fuit: tam Hercule, quàm libidinis, non fortunæ Peronetomi ſpadonis, Setano III. M. D. mercante à Sutorio Priſco.*] Hic locus multum torſit eruditos, multa fruſtra diuinantes. Atqui expedire illos potuerāt ex hac difficultate exemplaria vetuſta, quæ nobis certè cum hîc, tum alibi ſæpe egregiè ſuccurrerunt. Ea ſic habent, Tam Hercule quàm libidinis, non formæ, Pæzontem è ſpadonibus Seiani III. M. D. mercante Sutorio Priſco. Nomen conuenit homini probroſo, quale eſt Comazō, quem Heliogabalus Imperator in deliciis habitum ad conſulatum vſq; euexit. Porrò participia interdum verti in propria nomina, nouum videri nō debet, cùm etiam paſſiua forma quædam in hoc genere reperiantur, vt Sozomenus. is fuit Eccleſiaſticæ hiſtoriæ ſcriptor.

Cap. XL. *Numerus dierum computatur, vbi quæritur pondus.*] Non erat mutanda vetus lectio. Numerus dierum comparatur: hoc eſt, numeri dierum felicium infeliciúmque inter ſe conferuntur, vter maior ſit.

Cap. XLI. *Lāpide Lacedæmonia refertur.*] Reperitur

ritur melius, quàm Refertur. Et Ambuſti filius Rullianus eſt, nō Rutilianus, in Liuianis æquè ac Plinianis vetuſtis exemplaribus.

Cap. XLIII. *Sed accuſatus, atque de iure virgarum in iudicū conſiliū miſſus.*] Plenior ac planior eſt antiqua lectio: Sed accuſatus, atque de iure virgarum in eum, iudicum in cōſilium miſſus. Neque enim in omnes paſſim ius virgarum magiſtratus habebat, ſed in tergum ciuis Roman. nihil illi licebat. Paulò pôſt legendum, Supremo ſomnio, non Somno.

Cap. XLIIII. *Quod ſupereſt neſcio maior gloria, an indignationi, dolor accedat, inter tot Metellos tā ſceleratā Catinī audaciā ſemper fuiſſe inultā.*] Codices antiqui habēt, neſcio morum gloriæ, an indignationis dolori, accedat. Subindicat Plinius, maiorem vlciſcendi libidinē ætate ſua regnaſſe, quàm Metellorum, de quibus loquitur, tēpore, cùm mores P.R. adhuc minus corrupti eſſent.

Cap. XLV. *Proſcriptionis inuidia in collegā.*] In collegā redūdat. *Solicitudo Martis Actiaci Pānonicię belli ruina pôtis.*] In exemplarib. noſtris cōſtanter legitur: Solicitudo Martis Actiaci, Pānonici belli ruina è turri. Videtur aliquis data opera lectionem mutaſſe ex Trāquillo *Hærede hoſtis ſui non ſuo filio exceſſit.*] Nihil opus erat addere duas voces: Satis plena erat vetus lectio. nempe hæc: Hærede hoſtis ſui filio exceſſit. Sed hîc quoque gloſſula interpretis irrepſit in contextum.

Cap. XLVIII. *Cui aſtipulatur Damiates.*] Damaſtes legendum. is fuit hiſtoriarum ſcriptor, patria Sigienſis ex Helleſponto.

Cap. L. *Hebeſcunt ſenſus, membra torquentur.*] Torpent, non Torquentur.

Cap. LI. *Profūdi humoris è corpore effluuiū.*] Vetus

& ſyncera lectio, Præfandi humoris. Sic enim Plinius more ſuo verecundè genitale ſemen circunloquitur,ac ſi dicat,cum præfatione honoris aurium nominandi.

Cap. LII. *Nam Cælium Tuberonem.)* Scribo, C. Ælium Tuberonẽ. Tuberonũ enim familia Æliæ gentis eſt.Mox eſt,Hermotimus nonHermotinus. *Se enim ab inferis remiſſum,haberéque quod nuntiaret.*] Vetus,Habere quæ nuntiaret.

CAP. LIII. *Duo Cæſares, Prætor,& Prætura populi Romani functus.*] Legẽdũ, Prætor,& Prætura perfunctus.*Cùm populo admodũ placuiſſet.*] Adde,is,Is cum p.a.p.

Cap. LIIII. *Et tamẽ multifariè priſcos ſeruauere ritus,ſicut in Cornelia domo nemo ante Syllã Dictatorẽ traditur eſſe crematus.*]Lege,Et tamẽ multę familiæ priſcos ſeruauere ritus,ſicut in Cornelia nemo ante SyllãDictatorẽ tráditur cremat⁹.

Ca. LVI. *Vtiq; in Græciã attuliſſe è Phœnice Cadmũ* XVI.*numero.*] Legendũ.Intuliſſe.Hic neſcio quis ſubiecit Latina elemẽta,cũ Plini⁹de Græcis literis loquatur,quare ſuſtulimus ea,nec.n. ſunt in archetypis.*Doxius Cæ'ij filius.*]Cæli,non Cælij.*Phœnices,vtTheophraſtus.*]Tirynthij,non Phœnices,teſte Pauſania. Paulò pòſt eſt.Æac⁹ inuẽtor argẽti,nõ Ceacus. *Terebrã,glutinũ,ichthyocollã.*]Malim veterẽ lectionẽ Ter.glu.lithocollã.*Staphylus Sitheni filius.*]Imò Sileni.*Bouem & aratrũ Briges Athenienſis.*]Scribo Buzyges, ex rẽ nomẽ habet.*Inducias Lycaon.*]Lycanor verius.*Cithara edita carmina cõpoſuit Terpãder.*]Lege,Citharœdica car. *Proſaicã oratiõnẽ.*] Apage Proſaicã: Scribo, Proſã orationẽ.*In Græcia verò Pyrrhus Dædali cognatus.*]Euchir,nõPyrrhus, atteſtãtibusGræcis ſcriptorib.*Hippagũ Salaminij.*] Vetus lectio habet,Samij,pro Salaminiis.

Cap.

Cap. LVIII. *Graca inſcriptio plenior erit hoc modo:* Ναυσικράτης ποταμώνου Ἀθηναῖος κόρα καὶ Ἀθηνᾷ ἀνέθηκεν. Vbi omiſſum erat, cui numini anathema conſecratum eſſet.

Cap. LX. *Naſica collega Lanati.*] Lænatis, legi debet.

EX LIBRO OCTAVO. CAP. I.

QVippe intellectus illis ſermonis patrij, & in primis obedie͂tia.] Rectius legitur in manuſcriptis. Et imperiorum obedie͂tia. *Indicis Arabici minores.*] Veteres codices: Indis arant minores. Suprà quoque libri ſexti cap. XIX. de elephantorum apud Indos vſu dixit: Iis arant: iis inuehuntur. Ad hoc cap. huius libri XI. docens vbi naſcantur, Arabiæ non meminit.

Cap. II. *Aut laſciuiente pernicitate colludere.*] Syncera lectio veteru͂ codicum: Aut laſ. pyrrhiche col. Eſt au͂t πυῤῥίχη ſaltationis genus Crete͂ſibus in primis familiare. *Lecticas etia͂ fere͂tes quaterni ſingulas puerperas imitantes.*] Nec lecticæ puerperas imitabantur, nec elephanti lecticarij. Quapropter ſic ſcripſimus. Lecticis etiam fere͂tes quaterni ſingulos, puerperas imitantes.

Cap. III. *Circa hos belli cura ſumma.*] Veteres rectius, Circa hos belluis ſumma cura.

Cap. VII. *Et illum dimitti pactus ſi interemiſſet. Solus ergo in harena congreſſus, magno Pœnorum dolore conficit.*] Scribo ex fide noſtrorum exemplarium. Et ille dimitti pactus ſi interemiſſet, ſolus in harena congreſſus, m. p. d. c. Et no͂ longè à fine huius capitis: *Pari equitum ex aduerſo dimicante:* non, E diuerſo.

Cap. VIII. *Antea domitandi gratia gregis, equitatu cogebant in conuallem.*] Diſtinguendum: Domitandi gratia greges equitatu cogebant.

Cap. XV. *Cuius contactus ſequentes, vt ignis ali-*

quis comburat.]Nimium eſt, Comburat. Amburat, ſatis erat.

Cap. XVI. *Non tāquam periculo coactus, ſed tāquam amētia iratus.*] Amētiæ, legi debet. *Velut deputans abſcēſione turpitudinem.*] Noua elegantia, dignior tamen Apuleianis iſtis, quàm Plinio, Simplicior eſt vetus lectio: Velut abſcondente turpitudinem loco. *Leonum ſimul pugnā plurium.*] Turbatus eſt ordo: reſtituimus ſic: Leonum ſimul pluriū pugnā. *Non ſine oſtēto quodā tēpore illo generoſos ſpiritus iugū ſubire prodigio ſignificāte.*] Et hîc verā lectionem cōmonſtrant archetypa, nempe hanc: Non ſine oſtento quodam temporum, generoſos ſpiritus iugum ſubire illo prodigio ſignificante. *Quod ab eo factū Græci σωτῆρος, id eſt ſaluatoris templum Dionyſii appellauere.*] Antiqui codices: Quod ab eo facto Græci κεχηνότος Διονύσου appellauere, ab eo facto, ſcilicet ab hiatu leonis.

Cap. XXI. *Nec flexu multiplici, nec vt reliquæ, corpus impellit.*] Poſterius Nec, redūdat. *Interficiunt eos, cauernis facilè cognitis ſola tabe. necāt illi ſimul odore moriūtūrq;.*] Verba quę proximo verſū præcedunt, faciunt vt magis probē veterem lectionem, videlicet hæc, Sæpe enim euectum concupiuere reges videre. Proinde ſic lego, iniiciunt eas cauernis, facilè cogniti ſola tabe. necant illæ ſimul odore, moriūtúrq;. Iniiciunt eas, muſtelas ſcilicet, regiæ cupiditatis mercenarij miniſtri. Alioqui mihi non fit veriſimile, muſtelam eſſe adeò nocēdi auidā, vt vltro latebras baſilici perueſtiget, & vel cum certa ſua pernicie tam dirum monſtrum laceſſere non dubitet. Diſſimile eſt, quod de viuerris in cuniculorū venatu narrat infrà capite 55. Iniiciunt eas, inquit, in ſpecus, qui ſunt multifores in

in terra.

Cap.xxII.*Itaque Copas, qui Olympionicas ſcripſit:* Antiqui codices, Agriopas. Nomen eſt Doricũ, quale Gorgopas. *Et in lupum ſe conuertiſſe.*] Conuertiſſe dixit, pro conuerſum eſſe. itaque ſ, redundat. Sic Vertere quoque ſæpe eſt apud Liuium reperire: Id conſilium in caput autoris vertit, & ſimiles locutiones. Sequitur: Eundem x. anno reſtitutum, athleticè reſtitiſſe in pugilatu, victorémq: victoria Olympia reuerſũ. Vetus potior: Eundem decimo anno reſtitutum athleticæ, certaſſe in pugillatu, victorémq; Olympia reuerſum. Sic Horatius: Magna coronari quis victor Olympia. & Athleticæ, eſt τῇ ἀθλητικῇ, ſicut Arithmeticen dicimus.

Cap.xxIII.*Nec pedibus pauendas tantùm ſerpentes.*] Reſtitue luxatum ordinem: Nec pedibus tantùm. *Eóſque non in fronte aut ex aduerſo cernere.*] Aut, redundat.

Cap.xxvII.*Iaculando ea petendóque deficiat.*] Quanto melior antiqua lectio? Iaculando ſe appetendóque deficiat.

Cap.xxx. *Alternis annis eſſe marem, alternis fœminam fieri.* Germana lectio: Alternis annis mares, alternis fœminas fieri.

Cap.xxxI.*Theophraſtus autor eſt, angues eo modo & ſtelliones ſenectutem exuere, eámq; protinus deuorare.*] Quônam referendum eſt illud, Eo modo? Nihil enim pręcedit, quò referri poſſit. Et exuuias deuorari, vt de ſtellionibus verum eſſe ipſe Plinius libro trigeſimo capite decimo teſtatur, ita de anguibus manifeſtò falſum eſt cùm eæ paſſim reperiãtur. Legẽdũ itaque, Anguis modo, non Angues eo modo. *Eoſdem peſtiferos ferũt in Græcia, innocuos eſſe in Sicilia.*] Hoc quoque, ſicut id quod præcedit, ex autoritate

Theophraſti refertur. Quid igitur attinebat veterem lectionem mutare? Eoſdem peſtiferi morſus in Græcia, innoxios eſſe in Sicilia.

Cap. XVII. *A partu duas habent herbas, quæ aros & ſeſelis appellantur paſtæ redeũt ad fœtũ: illos imbui lacte primo nolũt ſucco.*] Cur illos, potius, quàm illum? Sed longè aliter ſcripſit Plinius: Illis imbui lactis primos volunt ſuccos, illis, aro & ſeſeli, quòd intelligant eis occultam quandam vim ineſſe, fœtui ſuo ſalubrem.

Cap. XXXVI. *Sæpe in harena colaphis inflictis exanimantur.*] Rurſus data opera vitiata lectio. Opinor parum Latinũ doctulis iſtis videbatur, infracto colapho exanimantur. ô induſtriã colapho dignam! *Arborem auerſi diripiunt.*] Bellũ & hoc. Sed quis vnquã id vidit ſaltem ſcriptũ aut pictum? Legendum igitur, quemadmodum habent magno conſenſu vetuſti codices: Arborem auerſi derepunt: hoc eſt, non proni, ſed poſterioribus primùm pedibus, anterioribus interim molem corporis ſuſtẽtantes, ne ruant: id quod notum eſt omnibus, qui modò vel ſemel vrſum ab arbore deſcendentem viderunt. Atque in hoc quoque hominem imitantur, præter morem quadrupedum. Quamobrem pulchrè cohæret cum eo quod proximè præcedit, Ingrediuntur & bipedes.

Cap. XXXVII. *Condũtur & alpini, quibus magnitudo media eſt.*] Vera lectio vetus, Quibus magnitudo mediũ eſt. *Sunt his pares, & in Ægypto ſimiliter reſidẽt in clunes.*] Lege, ſimiliterque reſidunt in clunes. Aliquanto poſt. *Maleficio eo,* aliquis de induſtria mutauit in maleficio illo, nimirum quò minus eſſet vocalium. Grande verò operæ pretium.

Cap. XXXVIII. *Sufflata cute diſtenta, ictus hominum*

num & morſus canũ arcet.]Manẽte ſenſu,verba tantũmodo mutata ſunt. Sed quid opus erat? Noſtri codices habent,Sufflatæ cutis diſtentu.

Cap.xxxix.*Vel annua fame edurant.*]Rectius durant.Scriba dormitãs e literam geminauit.

Cap.xl.*Canes defendere Cimbros, cæſis dominis eorũ plauſtris impoſiti.*]Legendũ,Canes defendere. Cimbris cæſis domus eorũ plauſtris impoſitas.*Cui nomẽ Hyrcani reddidit Durides.*]Duris,lege,quẽadmodũ primo libro in catalogo. Samius is fuit,Alexandri rerum ſcriptor.Et reginam Bithyniæ Cõſingin vocant veteres codices,non Conſygnen. *Scrutatur veſtigia atque perſequitur,comitantem ad feram inquiſitorẽ loro retrahẽs,quamuis aquarum tranſiliens ſe occultaſſet,quàm ſignificans demonſtratio eſt , cauda primum,deinde roſtro.*]Hæc ratio media ſui parte malè ſarta eſt.Conſulamus archetypa.Illic reperio ſic ſcriptum : Scrutatur veſtigia atque perſequitur,comitantem ad feram,inquiſitorem loro trahens:qua viſa, quàm ſilens & occulta,quàm ſign.dem.&c.qua ſcilicet fera , à cane viſa.Vides nimirum Lector, quantum interſit.*Et ab ea,quæ fœmina ſit ex primipara genita,citius cerni.*]Hîc quoq; longè aliter habẽt in corrupta exẽplaria,vbi legitur , Faunos cerni. quam dictionem deprauator non intellexit.

Cap.xlii.*Laceratúmq; pariter aurigam inuenimus*]Quid hîc facit auriga,cuius lõgè aliud officium eſt?Lege nõ Pariter aurigã , ſed Prorigam,vnica voce. Proriga enim appellatur, qui equos admittit,vt eſt apud Varronem lib. 2.c.7.In fine capitis legendum; Prætérque veſicæ conuerſio:nõ,Præterquã. Eſt enim is morbus iumentorum propius , non hominum. Simile mendum & alibi aliquoties in hoc au-

tore occurrebat.

Cap.xLIII. *Vt bibant cogenda exonerandæve ſunt.*]Melius,Exorādæve,hoc eſt, cogēdę ſunt, niſi malis eblandiri,vt bibant.*Notum eſt,in Celtiberia ſingulas quadragenis millibus nummorum emi*.[Legē, Quadragenis millibus enixas. Cùm enim dixiſſet,quæſtus ex iis optima prędia exſuperare,qui ferè ex fœtura ſolet fieri vberrimus,hoc ſubiecit exemplum.

Cap.xLV. *Sunt autores, ipſa complente decimū menſem duos parere,nunc rarò geminos.*] Hæc lectio nihili eſt.Plinius longè aliud ſcripſit.Sunt autores , ipſo complente decimum menſem die parere.Gignunt rarò geminos.

Cap.xLVIII.*Hiſpania nigri velleris præcipuas habet:Pollentia iuxta alpes,Canuſia rutili,quas Erythras vocant:item Batica,vt Canuſium furuas Tarentū ac pulliginis ſitæ,& ſuccidis omnib. vſus medicatus.*]Facilè agnoſcas & hîc eundē caſtigatorem. Syncera lectio eſt hæc:Hiſpania nigri velleris præcipuas habet, Pollētia iuxta Alpes cani:Aſia rutili , quas Erythreas vocant:item Bætica:Canuſium fului.Tarentum & ſuæ pulliginis.Succidis omnibus vſus medicatus.

Quippe ahenis coquentium extracta,indumētis vſu veniunt]Et hinc ſe explicare nequiuerunt etiā doctiſſimi viri.Vetus ac ſyncera lectio : Quippe ahenis polientium extracta,in tomenti vsū veniunt. Loquitur de lanarum purgamentis. eſt autem tomentum, culcitræ fartum.Martialis:Culcitra tomento quàm viduata ſuo, & de tomento,non de indumento,accipiendum, alioqui ſatis indicant quæ ſequuntur.Antiquis enim torus è ſtramento erat.*Sicut villoſa & etiam vētralia.*]Cōiunctio Et,ſuperfluit. *In tēplo M.Anci duraſſe,*]Quid ſibi vult hic M.Anci tēplum?

Digitized by Google

plum? aut quiſnam fuit iſte ſuppoſititius M. Ancus? Certò ſcio in Roman. hiſtoria neminem hominum, aut Deorum eſſe hoc nomine. Dicet aliquis, de Anco Marcio accipiendum.at ex omni regum Roman. numero ſolum Romulum cõſecratum legimus.Sed quid ego his lectorem remoror, cùm in promptu ſit in archetypis verum nomen : In templo Sangi.Equidem demiror,quòd hic Sangus tãtopere ignotus fuerit recentioribus Grammaticis, vt etiam in Liuiana hiſtoria vno atque altero loco in Ianũ ſit demutatus. Et eſt quidem vnius numinis vtrunque nomen : ſed hæc Romana appellatio eſt, illa altera Sabina. Vehementer ſuſpicor pro talibus caſtigationibus Aleriẽſi nos malam gratiam debere : nam huius primi opera typographi Roman. ſunt vſi. *undulata veſtis primò laudatiſſimis fuit.*] Lege,E lautiſſimis.Ac mox: *Acu facere Idai Phryges inuenerunt.*]Quid ſignificat, Acu facere.Latinè ſcientibus?] Lego: Ac facere id (hoc eſt pingere:nam pictæ veſtis mentio præceſſit.) Phryges inuenerunt. Et ſic habent antiqua exemplaria.

Cap.L. *Mares quàm maximè ſimos, longis auriculis,infractiſque armis quàm villoſiſſimos probant.*]Lege,& diſtingue,Mares quàm maximè ſimos,longis auribus infractiſque armis quàm villoſiſſimis,probant.

Cap.LII. *Primus togati generis inuenit Fuluius Hirpinus.*] Et hic & lib.9.cap.56. in antiquis exemplaribus conſtanter legitur Fuluius Lippinus.

Cap.LIII. *Mira ſolertia,viſco inungunt oculos,calceariſque imitatione venãtium tradũt.*]Vetuſti codices:Viſco inungi,laqueiſque calcea-

ri, nam vtroque modo capiuntur. Sequenti verſu, Cornelius, ſuperfluè adiectus eſt. nam & hoc ex autoritate Mutiani narrat, quod neſcio quis ad Cornelium autorem retulit. Alioqui cùm duo ſint in Indice Cornelij, Valerianus & Celſus, Plinius cognomen adieciſſet. Item ſequenti verſu lege, Nouam exultatione adorare, non, Noua exultationem adoriri.

Cap. LV. *Vltima huius capitis dictio Dilabidas eſt*]. non Labili.

Cap. LVI. *Damæ manſueſcunt rarò cùm feræ iure dici non poſſint.*] Cùm Plinius hic per quàm elegantem tranſitionem faciat ad reliqua animantia, vt videre licet in manu ſcriptis, hoc modo: Hi (nempe lepores) manſueſcunt rarò, cùm feri dici iure non poſſint. Complura nãque ſunt nec placida nec fera &c. demiror, quibus intemperiis agitatus deprauator lectionem mutandam putarit, ac damas hic inſerendas, quamuis iam antè in alio genere recenſitas, nec hîc vllo modo quadrantes. Et quaſi hoc parum eſſet titulum quoque, quem Plinius fecit, De ſemiferis, ipſe vertit, De damis. Sic nobis hic verè literarius porcus bonos autores caſtigat. Et alia diſſimulanter tranſilit Hermolaus, dum Ariſtotelem, dum Theophraſtum, dum id genus alios conſulit, dum Roman. editionem cum Veneta confert, non paucis locis vtranque ex æquo vitiatam, ſecurus interim quid in ipſis Plinianis habeatur archetypis, quod tamen in primis curandum erat, quod non illius inſectandi cauſa dictum accipi velim, cui perpauci in literis conferri poſſunt, præferri fortaſſis nemo; ſed vt appareat, hanc viam ſuccurendi veterum monumentis, quam nos ingredimur, eſſe longè certiſſi-

tiſſimam, ſi modò viri docti negotium id quapar eſt cura ac religione tractandum ſuſcipere non grauentur.

Cap. LVII. *Quos cenſoriæ legis princeps. Q. Scaurus & M. in Conſulatu non alio modo cœnis ademere, quàm conchylia.*]Vbinam legitur iſtuc Conſulum par? imò vbi Q. Scaurus? deinde, vbi ſic loquuntur Latini ſcriptores. Q. Scaurus & M. & non potius, Q. & M. Scauri? Fatendum eſt & hîc corruptam eſſe lectionem. Integra ſic habet: Quos Cenſoriæ leges, princépſque M. Scaurus in Conſulatu, hoc eſt Cenſores: & ante eos Scaurus Conſul, cœ. ad. Sic enim dictum eſt hîc Princeps, quomodo apud Poetam Princeps ærata Trachon ſecat æquora prora, id eſt, primus. Librarij ferè non aliter ſcribebant Que, coniunctionem, quàm primæ, literæ puncto poſito. id lector imperitus prænomen putauit: vnde deprauandi occaſio.

EX LIBRO NONO.
CAP. VIII.

D*Elphinus non tantùm hominis amicum animal verùm & muſica arte mulcetur ſymphoniæ cantu.*]Rectius: Non homini tantùm amicū animal, verùm & muſicæ arti, m. ſ. c. *Ex hominum manibus veſcens, ferénſque ſe tractandum.*] Lege, præbénſque ſe tractandum, Paulò pòſt, Amphilochi, ſcribendum, non Amphilochij. ἀμφίλοχοι. Sunt autem in Epiro.

Cap. X. *Et cooperta terra, ac pauita corpore.*] Melius ac pauita pectore.

Cap. XIII. *Ipſis in ſomno mugitus: vnde nomen vituli accipiunt, Tenent diſciplinam.*] Lege, & diſtingue, Vnde nomen vituli. Accipiunt

tamen diſciplinam.

Cap. xv. *Silurus graſſatur, vbicunque eſt, omne animal appetens, equos innatantes ſæpe demergens, præcipuè in Mano Germaniæ amne prope Lisboū, & in Danubio mari extrahitur porculo marino ſimillimus.*] Hoc loco nominatim recenſentur piſces magnitudine inſignes, non marini ſed fluuiorum, Nili, Rheni, Padi, Danubij, Boryſthenis, Gangis. Horum medio catalogo non ſatis aptè inſeritur marinus quidam piſcis innominatus. Sequenda igitur antiquorum codicum lectio, vt poſt Liſboum nouæ orationis initium faciamus. Et in Danubio mario extrahitur, porculo marino ſimillimus. Is vulgo Italorum etiam nunc ſemilatino nomine moto appellatur, ob ſalſamenta illis notus, guſtu aſpectúque porcinam ſalitam nonnihil referentia: Germanis Huſio dictus, quaſi ὗς ſicut mario ἀπὸ τῆς μαρείδος.

Cap. xvi. *Sunt & piſcibus præſtita in has parte auguria.* Noſtri codices melius: Sunt & in hac parte naturæ auguria, ſunt piſcibus præſcita.

Cap. xvii. *Inde aduectos Tib. Claudio principe Optatus Elipertius præf. claſſis, inter Oſtiēſem & Campaniæ oram ſparſos diſſeminauit.*] Lego: Optatus è libertis, ſcilicet ipſius principis. Notum eſt autem ex Tranquillo & Tacito, quā ta fuerint potentia liberti Cæſarum.

Cap. xviii. *His aquam acceptam ore remittunt.*] Quiſquis hîc ordinem mutauit, fecit ſermonem ἀμφίβολον. Vetus ordo eſt hic: His aquam emittunt, acceptam ore.

Cap. xix. *Miratur Arcadia ſuum execœtum.*] Deeſt coniunctio, Et. Commemorato enim Verbani & Larij piſcium miraculo, ſubiecit, Mira-

Miratur & Arcadia. *Nam ſtagna & amnes tranſeunt. Pleriſque euidens ratio eſt.*] Scribendum coniunctim. Nam in ſtagna & amnes tranſeundi pleriſque euidens ratio eſt.

Cap. XXVIII. *Item miluus ſubit in ſumma maria.*]Has voces, Item miluus adiunximus fini præcedentis capitis, quas inde reſectas neſcio quis hic non ſuo loco aſſuit. *Attollit cornua è mari ſeſquipedalia ferè, cornua quæ ab his nomen traxit.*]Diuerſa lectio antiquior, quam ſecuti ſumus: Attollit è mari ſeſquipedanea ferè cornua, quæ ab his nomen traxit: vt periphraſi vtatur, de vulgo nota loquens, alioqui ſuperuacaneum videri poteſt, de etymologia admonere in re tam clara. Si quis tamen illam alteram lectionem mauult, fruatur.

Cap. XXIX. *Terreni maiores quàm pelagici.*]Lege pelagij, πελάγιοι. Sic Græci longè à litoribus diſſita vocant: noſtri πέλαγος altum. In fine capitis, Liburnicarum ludens imagine. ſcribendum ex fide archetyporum, pro Liburnicarum gaudens imagine.

Cap. XXX. *Simúlque eam deſcendere in duo ſenſu carentia, niſi forte triſti. Id enim vbi conſtat rumore nauigantium humana calamitas in cauſa eſt.*] Antiquior lectio: Niſi fortè triſti (id enim conſtat) omine nauigantium, humana calamitas in cauſa eſt.

Cap. XXXIII. *Nauigant ex his nerita, præbentéſque concauam ſibi partem, & alteram auræ opponentes per ſumma æquorum velificant.*] Primùm rectius legitur Veneriæ. Sunt enim conchæ non gratæ modò Veneri, ſed etiam cognatæ, ob communem è mari originem: celebriſque eſt eius deæ effigies, concham, atque haud ſcio an ex hoc ipſo genere, pede

premens. deinde mirum, quòd non concauam partem auræ præbeat concha, ſed diuerſam, cùm concaua ſit velificationi aptior. Sequenda igitur & hic vetera exemplaria: Nauigant ex his veneriæ, præbentéſque concauam ſui partem & auræ opponentes, p.ſ.æ.v. Caſtigator non intelligens quid Latinis ſignificet præbere ſe & hunc locum corrupit, & ſuprà Præbens ſe tractandum, in Ferens ſe tract. deprauauit, quemadmodum illic annotauimus.

Cap. XXXIIII. *Iam quidem in tota rerum natura damnoſiſsimum ventri mare eſt.*] Ventri ſupereſt, nec habebatur in archetypis manu ſcriptis.

Cap. XXXV. *Anima hominis periculo quaſita maximè placent.*] Idem caſtigator nec hîc ſenſit Quæſita, poſitum pro Acquiſita. Proinde vitiauit veterem lectionem: Anima hominis quæſita m.p. Ac mox: *Et tantis Solis ardoribus, atque Indicis quoque inſulis petunt, & admodum paucis.*] Syncera lectio: atque Indis quoque in inſulas petuntur, & admodum paucas. Nec aliter ferè Plinius hoc verbo vtitur, quãuis vbique ſtudium fuit literatori neſcio cui ſyntaxin temerè mutare. *Speciem verò inani inflatam.*] Vetus lectio. Speciem modò inani inflatam. Modo, id eſt, tantummodo, frequens apud hunc ſcriptorem. *Præcipuum cuſtodiunt, pelago altius merſa, quàm vt penetrent radij.*] Tu ſcribe: Quare præcipuum cuſtodiunt pelagiæ, altius merſæ, quàm vt penetrent radij. De pelagiis piſcibus ſuprà monui. *Nam apud Græcos non eſt, nec apud barbaros inuentores eius aliud, quàm margarita.*] Lege addendo, Nam apud Græcos id non eſt: ne apud

pud barbaros quidem inuentores eius aliud, quàm margaritæ. Mox eſt, *Squamas aſſimulat.*] non Aſſimilat, quod Gallicum idioma ſapit. *Enormes & fert, coloriſque marmorei.*] Vetus lectio: Enormes ferè c.que.m. *Lautitiam eius omnem, apparatúmque detractans.*] Imò, Obtrectãs. *Gerebátque auribus tum maximè.*] Scribe: Gerebat cum maxime. In primis elegans locutio, ſed perſæpe apud bonos autores ſcribarum vel oſcitantia, vel peruerſitate mutata. *Uniones conuiuis, ad ſorbendum dedit.*] Melius, Abſorbendos dedit.

Cap. XXXVI. *Quia cum vita ſua ſuccum eum euomunt.*] Sua, ſupereſt. *Fraudatam ſe protinus luxuria credat, nos indiligentia damnet.*] Magis placet vetus lectio: Fraudatam profectò ſe luxuria credat, nóſque indiligentiæ damnet.

Cap. XXXVII. *Capiuntur autem purpura paruulis rariſque conchis textu veluti naſſis, in alto iactis. Ineſt iis eſca cluſiles mordacéſque concharum, quales videmus has ſemineces, ſed redditas mari auido hiatu reuiuiſcentes. Appetunt eas purpura.*] Et hic locus peſſimè eſt à caſtigatoribus acceptus, Deprauationibus ſingillatim commonſtrandis prolixior eſſe nolo: collatio eas ſatis indicabit. Scribi debet iuxta fidem archetyporum ſic, Capiuntur autem purpuræ paruulis raríſque textu, veluti naſſis, in alto iactis. Ineſt iis eſca, cluſiles mordacéſque conchæ, ceu mitulos videmus. Has ſemineces, ſed redditas maria auido hiatu reuiuiſcentes appetunt purpuræ.

Cap. XXXIX. *In conchyliata veſte cætera eadem ſine buccino, præterque ius temperatura. Æquè pro indiuiſo humani potus excremento di-*

midia & medicamina addunt.] Hæc perobſcura ſunt, nec mirum, cùm ſint deprauata. Legendum: Prætérque ius temperatur aqua pro inuiſo humani potus excremento: dimidia & medicamina adduntur. Hoc eſt, præterquam quòd buccinum detrahitur, etiam hoc intereſt, quòd hic ius pro lotio aqua temperatur, & ex medicaminibus dimidium inditur eius, quod in purpuræ tinctura indi ſolet. Præter, Plinius vtitur pro Præterea, id vbique fefellit caſtigatorem, qui exceptionem eſſe putabat.

Cap. XL. *Sed alia ſunt, nec habent finem vitiæ iuuátque ludere impendio, & luſus geminare miſcendo iterum, & ipſa adulterare adulteria naturæ.*] Syncerior lectio: Sed alia ſunt è fine initia, quod pulchrè quadrat cum his verbis. Luſus geminare miſcendo iterum.

Cap. XLIII, *Glanus, qui & glanis vocatur.*] Caſtigatior lectio, Cautius, qui glanis vocatur. nam ſic præcedentibus pulchrè cohæret.

Cap. LI. *Plani piſcium, quibus cauda non obeſt aculeíque, vt teſtudines & raia in coitu ſuperueniunt.*] Itáne teſtudines inter planos piſces numerantur? Rectius, Plani piſcium, quibus cauda non eſt, aculeatíque, vt teſtudines, in coitu ſuperueniunt, id eſt, teſtudinum modo. *Spari, torpedo, Squali.*] Sargi, non ſpari, Circa finem capitis eſt, Coaleſcit vulnus, non Calleſcit.

Cap. LIII. *Poſtea viſum tanti in extrema Italia petere Brunduſium oſtreas.*] Rectius, In extremam Italiam, familiari Plinio locutione.

Cap. LVII. *In cauernis aquas hebetes remanere.*] Vetus lectio, In cauernis aquas habentibus remanere.

EX

EX LIBRO DECIMO.

CAP. III.

INgenitum eſt ei, teſtudines raptas frangere.] Legendum. Ingenium eſt ei, id eſt, natura. *Quarti generis eſt percnopterus, eadem moratur per lacus.*] Vetuſta exemplaria, Pernocpterus, eadem oripelagus. Sequenti verſu, *Vt quam Verberet coruus*: nihil erat neceſſe mutare in, Vtpote quam.

Cap. VIII. *Traditum eſt, miſſas in ſublime ibi excipere eos.*] Melius, Miſſas in ſublime ſibi.

Cap. IX. *Ac ritu columbis potius.* Vetus lectio, Ac victu columbi potius, vt intelligamus, eam & leguminibus veſci, præter reliquorum accipitrum morem. Ad hoc rictum vix puto inueniri de vllis auibus, nedum de columbis.

Cap. XIX. *Vncos vngues habentes omnino non congregantur, & ſibi quoque prædantur.*] Lege, Et ſibi quæque prædantur.

Cap. XXII. *Scipio, an Metellus vir Conſularis, an M. Sextius.*] Prius An, ſuperfluit. Is Scipio Metellus Pompeij Magni ſocer fuiſſe fertur.

Cap. XXIII. *Cyrenaici Achorem.*] Legendum, Et Elei Myiagron. Atteſtatur noſtris exemplaribus & Pauſanias. Ibidem, *Qua litatum eſt illi die*: non, Poſtquam litatum eſt illi deo.

Cap. XXXIII. *Madefactum multa aqua pennis pulueris ſpargunt.*] Lege Madefactæ multa aqua. *In genere itẽ ripariarũ eſt.*] Antiqua lectio In genere parrarum eſt. Parrarum & Horatius meminit, tanquam inauſpicatarum. Impios parræ recinentis omen Ducat. *Eadem iam pauore libera, ac materna vocante cura.* Rectius, Eadẽ in pauore libera, ac materna vacãs

cura. Non enim narrat, quid perdix facere ſoleat abducto per dolum à nidis aucupe, (nam tunc volatu ſe proripit) ſed quo ingenio aduerſus illum alio qui vtatur, cùm aut non habet pullos, aut longè alio loco habet.

Cap. XL. *Caprimulgi appellantur grandiores merulæ aſpectu.*] Lege, Grandioris. Hæc minutiora pigeret annotare, niſi animaduertiſſem omnibus inoleuiſſe editionibus.

Cap. XLII. *Super omnia humanas voces reddunt pſittaci, & quidem ſermocinantes. India autem hanc mittit, Pſittacem vocant.*] Legendum, Pſittaci quidem etiam ſermocinantes. nam hæc verba, Super omnia humanas voces reddunt, ad præcedentia referuntur. Præterea legendum, ſittacen vocat. & ita adhuc nonnullis barbaris nominatur. nam quod ad terminationes attinet, altera Græca eſt, Latina altera, neutra barbara. Vltimorum hoc capite verborum vera lectio eſt, *Ac cibis blandientes*, non, Ad ciues. Senſus eſt apertus. Quin & proximè ſequentis cap. extrema verba deprauatè leguntur: *Quæ poturo ſufficeret*: pro, Quantum poturo ſuff.

Cap. XLIII. *Hunc ſiue æmulatione incitatus manceps.*] Nihilo deterius habuit priſtina lectio, Æmulatione vicinitatis: & plena erat locutio etiam abſque participio.

Cap. XLIX. *Venerunt in Italiam* Bebriacenſes *bellis ciuilibus trans Padum externæ & nouæ aues (ita enim adhuc vocantur) turdorum ſpecie.*] Quibuſnam bellis ciuilibus? nam plura fuerunt diuerſis temporibus. Deinde ſi Bebriacenſes vocabantur, verba per parentheſim interiecta, poſt hanc vocem Bebriacenſes, ſtatim ſubiici debuerant. Præclarè adiuuerunt

hic

hîc quoque noſtra exemplaria,vbi ſic legitur: Venere in Italiam Bebriacenſibus bellis ciuilibus trans Padum & nouæ aues (ita enim adhuc vocantur) turdorum ſpecie,&c. Loquitur de bello ciuili Othoniano, quod cladem ad Bebriacum Galliæ Ciſalpinæ oppidũ, Bebriacenſe nominat. & Externæ,verbum eſt ſuperuacaneum, inſcitia caſtigatoris adiectum. Is quiſquis fuit,non ſentiens.Et pro etiã dictum, putauit aliquid deeſſe.Cæterùm aues ipſæ nouæ appellatæ ſunt,cùm recens aduenïſſent, ac deinde appellatio manſit, etiam poſt multos annos ab earum aduentu : id quod ſatis indicare poterat vel titulus capitis, De nouis auibus.Sic enim & hîc & in primo libro cõſtanter habetur in manu ſcriptis voluminibus.

Cap.L.*Gallinaceos quoque paſcendi lacte addito cibis.*] Nõ multum fortaſſe refert: attamen antiqua ſcriptura eſt,Lacte mãdidis cibis.

Cap.LV.*Liuia Auguſta.*] Vetus lectio, Iulia Auguſta.Nec erat mutanda: nam tametſi hæc ipſa gentilitio nomine Liuia primùm dicta eſt,tamen iam natu grandior, vt marito tam honorifica appellatione æquaretur , Auguſta conſalutata,& peræquè honoris gratia in gentẽ Iuliam aſcita , Iulia Auguſta vocari cœpit, relicto priore nomine:quemadmodum ex Tacito diſcere licet. Nec aliter legitur in omnibus emendatis autorum monumentis, duntaxat quoties Auguſtæ cognomen additur.

Cap.LX. *Nec alias in pluribus tanta fœcunditas,maior tamen paruis.*]Legendum, Nec alia plures.ſ.parit,quàm melancoryphus. Tantò fœcunditas maior paruis.

Cap.LXI.*Cui membrana,ceu penna.*] Melius, Cui & membranaceæ pinnæ vni.

Cap. LXIII. *Ea de cauſa ingrediuntur in conceptu.*] Melius quadrabit, ſi legas, In coitu, vt eſt in manuſcriptis. *Viciſſe Olympia prægnantem equam Hecratidis Theſſali inuenimus.*] Scribo, Prægnantem Echecratidis.

Cap. LXIIII. *Ex omnibus quæ perfectos fœtus, vel tantos & innumeroſos edunt.*] Lege, Ex omnibus, quæ perfectos fœtus, ſues tantum & numeroſos edunt.

Cap. LXX. *Qui ob id coguntur in naſſas.*] Lege, Quæ ideo conniciuntur in naſſas.

Cap. LXXIII. *Orygem perpetuò ſitientem Africa generat, ex natura loci potu carẽtem mirabili modo ad remedia ſitientium.*] Germana lectio, Orygẽ perpetuò ſitientia Africæ generant, & natura loci potu carentem mirabili modo ad rẽ. ſi. Sequenti verſu vbi legitur. *Saluberrimi liquoris hauſtu veſicis:* dele Hauſtu.

Cap. LXXIIII. *Vulpes & milui, angues & muſtela, & ſues.*] codices antiqui melius, Vulpes, & Nili angues, muſtelæ, & ſues. Componit enim animalium paria inter ſe diſſidentium. *De aſpide miraculum à Philarcho traditur: Is enim autor eſt, &c.*] Vetus lectio: De aſpide miraculũ Philarcho reddatur. Vult enim Plinius fidem rei, quàm narrat, penes autorem Philarchum eſſe. Id cùm non intelligeret caſtigator, homo craſſæ Mineruæ, more ſuo caſtigauit, hoc eſt mutauit in deterius.

EX LIBRO VNDECIMO.

CAP. VII.

Nigra cruſta eſt prima ſaporis amari.] Lege, Commoſis cruſta eſt prima. Explanat enim has voces, commoſin, piſſoceron, propolin: ac primò commoſin.

Ca. X. *Apprehenſis penduſculo lapilli ſe librant.*] Me-

Melius, Apprehẽſi pōduſculo lapilli ſe librant.

Cap. XI. *Fucus ademptis alis in aluetum traiectus.*] Scribo reiectus.

Cap. XII. *Itaque cum prima.*] Lego, pro Cùm, Tum, hoc eſt, Vergiliarum exortu.

Cap. XIII. *Qua feruoris ipſius ſpuma concreſcit.*] Scribe, Quæ videlicet membrana, nam ſi ſpuma nominatiuus non ablatiuus eſſet, In quam, dixiſſet potius, quàm Qua.

Cap. XIIII. *Contrà copia ignauiã affert* Maciem *melle non erithaee paſcunt.*] Non leue erratum, Lege, Ac iam melle, non erithace paſcũtur: vt ſit ſenſus, Si copia mellis adſit, faſtidiri erithacen in cibo ab apibus. Et mox error errorẽ peperit, *Quia deprauato*, Ac iã, in Maciẽ non bellè cohæret. Ergo diligentiores: pro vna voce Ergo, ſuppoſitæ ſunt tres, Qui autem ſunt Mox. *Dies ſtatus inchoãdi*, melius quã, ſtaturus. In fine capitis pro, *Non talia ſuauitas: vſũſque*, repoſuimus, Non alia ſuauitas, víſque.

Cap. XV. *Aptiſsimum in aſtimatione è thymo.*] Vetus lectio, Aptiſſimũ exiſtimatur è thymo. & ſequenti verſu pro, Cũ ſit, Quod ſit, *Sequens probatio, vt ſit odoratũ & dulce, reglutinoſũ.*] Quid hoc verbi eſt, Reglutinoſum? Reſtituimus, Odoratum, ex dulci acre glutinoſum,

Cap. XVI. *Æquitas etiam in eis obſtringitur.*] Lege addendo voculam, Æquitas quidem etiam in eis obſtringitur. Nec caret ſua elegãtia particula Quidem, ſicut ſequenti verſu temerariè fecit, qui detraxit vocẽ Ergo, ſcribẽs, *In primis præcipitur*, pro In primis ergo præcipitur. *Nam vbi incubauere fauos liuidos faciunt.*] Antiqui codices. Nam niſi incubauere, vt quod procedit, ad opera, nõ de mellificio, ſed de prolificatione intelligatur, quæ incubatu fit. Tertio inde

verſu adde verbũ. Exiſtimatur: Hulceribus aptiſſimum exiſtimatur. *Quam probabilem alias ſententiam fucorum euentus coarguit.*] Prouentus non euentus.

Cap. XVII. *Cùm procedit, vnà eſt totum examen circa eum conglobatur.*] In vetuſtis codicibus aliter legitur, ac diſtinguitur: Cùm procedit, vnà eſt totum examẽ, circáque eũ cõglobatur. Bellum verò, quòd mox, Aſſidui cuſtodes autoritatis, neſcio quis deprauauit in, Aſſidua cuſtodientes autoritate. *Apparatus iudicio diẽ tẽpeſtiuũ eligentiũ.*] Lego apparatus indice, nẽpe murmure, quod nomen proximè præceſſit. *Si quà laſſatus deficit, aut fortè aberrauit, odore proſequuntur.*] Verior lectio: Si qua laſſata def. a.f.a. odore proſequitur. nã laſſari & aberrare in regem cõpetere non poteſt. *Sedere in ore infantis Platonis, tunc etiam ſuauitatẽ illã prædulcis eloquij portendẽtes.*] Vt verior, ita multo elegantior vetus lectio: Sedere in ore infantis tũ etiam Platonis, ſuauitatẽ, &c. *Et continenter. Sedere in caſtris ducis Druſi Imperatoris, tunc proſperrimè pugnatum.*] Lege: In caſtris Druſi Imperat. quum pro. ſp. pug. Et circa finem capitis. *Alter utra pars, qua ſuis:* non, Quera ſuis & ſequenti verſu: *Maximè rixa in conuehendis floribus exorta:* non Maxima rixa & in c.f.e.

Cap. XVIII. *Aliqui non niſi in tantum adacto inteſtinum ſæpe aſſequatur.*] Vetus lectio: Vt inteſtini quippiã ſequatur. Sequenti verſu redũdabat, Dein, *Adrepentéſque foribus opertas ſufflant: ab hoc ſpatio prouolant.*] Reſtituimus ex fide veterum codicum: Adrepentéſq; foribus ter eas ſufflant: ad hoc prouolant. hoc eſt, ad flatum ranarum prouolant apes.

Cap. XIX. Papilio etiam ignauus & inhonoratus, lumi-

luminibus accenſis aduolans.] Adde voculã Hic. Papilio etiam hic, quòd non de quouis papilione loquatur. & Aduolitans frequentatiua forma legẽdum. Sed grauius erratum mox ſequitur, vtpote non ſimplex: *Filis etiã araneus, quacunq; inceſſerit, alarum maximè lanugines obtexit.*] Nõ enim de araneo loquitur, ſed tertium nocendi modum papilionis narrat: Filis etiam araneoſa, quacunque inceſſit, alarum maximè lanugine obtexit.

Cap. XII. *prima eas retorquere rurſúſq. texere inuenit.*] Veteres codices: Redordiri, rurſúſque texere.

Ca. XIII. *Hãc ab his quoq. cogi ſubigíq;.*] Quoque, redundat, ſicut antepenultimo verſu duæ dictiones: More ceræ: quæ cera ex poſtremis ſyllabis verbi Lenteſcere, nata eſt. Et primã dictionẽ huius capitis, quæ eſt Bombyces, mutatis poſtremis literis perperã aſſuerunt fini vigeſimiſecundi capitis, cùm ibi non minus grauiter, quã argutè dictum ſit, vt denudet fœminas veſtis: ac ſi dicat, nihil abſurdius fieri poſſe, quã cùm veſtis ad tegendum partes, quibus pudor debetur, inuẽta, eadẽ ad nudandum eas adhibeatur pellucida: quæ argutia perit, ſi dicas, Veſtis bõbycina, ac non ſimpliciter Veſtis. *Nec puduit has veſtes etiã viros leuitate vſurpare, propter onera æſtiua.*] Itáne hæ veſtes propter onera vſurpãtur, ac nõ magis propter leuitatem? Verior lectio: Nec puduit has veſtes vſurpare etiã viros, leuitatẽ propter æſtiuã. Primùm fœminarum laſciuia his vſa eſt, quæ gauderẽt nuditatẽ ſuam per eas aſpectari. Deinde viri quoque vſurpare cœperunt, ob delicatam leuitatem æſtati conuenientem.

Cap. XXIIII. *Circinato adnectẽs.*] Hoc adiectiuũ

nomẽ ſubſtãtiuũ poſcit; & habetur ſanè in manuſcriptis Circinato orbe adnectes. Circinatũ vocat tã abſolutũ, vt circino ductus videri poſſit. *Derelicto laxo pratenti ſumma parere.*] In his quidẽ verbis nullũ cõmodũ ſenſũ video. Quod ſi legas, vt in noſtris archetypis habetur, Derelicta laſſo prętẽti sũma parte: cenſus erit, prętẽtæ telæ ſummã partẽ imperfectã præ laſſitudine ab araneo derelictã. Ibidẽ, *Arbitrare licet* legẽdũ eſt, nõ Liceat. *Pariũt aũt oua ea in telas expanſa, quia ſaliũt.*] Pro Expanſa, lege, Et ſparſa, Ideo ſparſa, quia ſaliunt. *Pariũt autem trecẽtos.*] Repoſuimus: Pariunt autem & tricenos.

Ca. XXVIII. *In Thracia partib. iuxta Olynthũ.*] Vetus lectio, In Thracia iuxta Olynthũ. Quod in hoc annotaui, ne indocti, qui ſic loqui ſolent, exemplum apud Pliniũ inueniri iactent.

Cap. XXIX. *Iidẽ quippe noctib. nõ volare eas propter frigora tradiderũt, ignari etiã longinqua maria ab ÿs trãſiri, cõtinuata pluriũ dierũ profectione. Quod maximè miremur, famẽ quoq. quã propter externa pabula petiere, ſciunt imminere.*] Nõ obſcurũ erit ex collatione, quãto & hîc antiqua lectio ſit incorruptior: Iidem quippe nec volare eas noctib. propter frigora tradiderunt, ignari etiã longinqua maria ab iis trãſiri, continuata plurium dierũ (quod maximè miremur) fame quoq;, quã propter externa pabula petere ſciũt. *Italiã ex Africa magna cohorte infeſtãt.*] Scribo, Italiam ex Africa maximè coortæ infeſtant.

Cap. XXXIII. *Multa aũt inſecta & aliter naſcuntur, atq. aſilus in primis ex rore.*] Aſilus nec eſt emẽdatis exẽplarib. nec alioqui hîc locũ habere poteſt, vbi de papilionib. fit mẽtio, nõ de aſilis. Sequẽti verſu eſt, *Inde porrigitur vermiculus, non eritur.*

Ca.xxxvii. *Alij præfixa hu pila cuſpidãt.*] Malim,vt vetus: Alij præfixa haſtilia cuſpidãt,prę cedit.n.Cornib. *Oculos vnicolores nulli, cũ cãdore omnib.mediuſculo differentes.*] Vetus lectio melior Oculus vnicolor nulli, cũ candore omnibus medius color differẽs. *Ardẽt, intẽduntur, humectãtur, cohibẽtur.*] Legi debet: Humectãt, cõniuẽt. *Ab iiſdẽ, qui altero lumine orbi naſcerẽtur, Coclites vocantur queis parui vtrinq; ocelli. Lucini iniuria cognomẽ habuere.*] Locus eſt fœdè corruptus. Exẽplaria manu ſcripta habent: Ab iiſdẽ, qui altero lumine orbi naſcerẽtur, Coclites vocabãtur: qui paruis vtriſq;, Ocellæ: Luſcini iniuria cognomen habuere. Vt hoc interſit inter Luſcinũ & Coclitẽ, quòd hic ſit vnoculus natus, ille per vim eluſcatus. Porrò Coclitẽ eo modo Opici ex Cyclope detorſerũt, quo ex Ganymede Catamitũ. Fuerũt aũt Coclites Horatiorũ gentis, ſicut Seruiliorũ Ocellæ, Fabritiorum Luſcini, Põpeiorũ Strabones, Papyriorũ atque Æliorũ Pæti. *Bobus bis mutantur.*] Vetus lectio: Boues bimi mutãt. *Setis intus et hirtũ, & linguã etiã appellatã.*] Lege, Et linguã etiã ac palatum.

Ca.xxxix. *Qua verò ratio crocodilis, ſi nõ cruori, ſed duritia tergoris tribuatur & ſolertia.*] Lectio ſanè inepta caſtigãda ad exẽplaria vetera ſic: Ceu verò non crocodilis duritia tergoris tribuatur, & ſolertia. Coarguit.n.hoc exẽplo quorundam opinionem, qui ſubtilitatẽ animi cõſtare cute operimẽtiſq; corporũ putabant, *Velut languidiores, cùm menſtrui curſus ſtetere.*] Legendum, Vt & lanugines oris, c.m.c.ſ.

Cap.xl. *Primogeniti in quaq; parte ſues primas premũt, & ſi eſca ſunt faucib proxima.*] Prodigioſa deprauatio, cũ à Plin. ſcriptũ ſit: Primis geni tis in quoq; partu ſues primas præbẽt: ea ſunt

faucibus proximè, ſcilicet mammæ.

Cap. XLI. *Tenuiſſimum camelis, mox æquab.*] Manu ſcripti codices habent Equis, nuſquam obſeruantes recentiorum exceptionem de ablatiuo in filiabus, equabus, aſinabus. Sicut & ſuprà 40. cap. *Aſinis à fœtu dolent*, non Aſini. Idem animaduerti & in Liuianis exemplaribus.

Cap. XLII. *Duobus Alpes generib. pabula ſua approbant, Dalmatiæ Docleatem mittunt Ceutronum terræ Natuſicum.*] Vetus lectio, Dalmaticæ Docleatem mittunt, Ceutronicæ Vatuſicum. Dalimaticas vocat iuga à Carnis ad Dalmatas vſque pertinentia.

Cap. XLV. *Sunt autem crura his obliqua, humani poplitis modo.*] Pollicis, non Poplitis. *Quæ perfoſſa, ceu vinculis ſpiritus fugit.*] Legendum, Ceu iugulo, ſcilicet perfoſſo.

Cap. XLVI. *Leo etiamnum tortuoſos.*] Scribo, Tortuoſius.

Cap. XLVII *Confirmant & apodas habere, nycterin & drepranin, in eis quæ rariſſimè apparēt.*] Nycterin pro ranta agnoſco, quæ Græcis veſpertilionem ſonat, volucrem potius quam auē. Raræ aui rarum nomen magis conuenit, quem admodum habet antiqua ſcriptura, E apodas habere, & ocen & drepanin.

Cap. LI. *Hinc tot caniibus & modulis flexiones.*] Antiqua lectio potior: hinc tot cantus & moduli flexionéſque.

Cap. LII. *Qui venena ſerpentium ſuctu è corporibus exigerent.*] Melius corporibus eximerent. *Scythæ ſagittarum vngunt aciem.*] Vetus lectio Scythæ ſagittas tingunt.

Finis Annot. primi Tomi.

INDICIS PLINIANI

Pars Secunda.

In primum Tomum reiecta, quòd Geographica tantùm ſeptem potiſſimùm prioribus libris comprehenſa contineat.

Prior numerus Tomum, alter paginam deſignat.

ABa mons 1.201
Abala oppidum 1.275
Abalus inſula 1.236
Abalites ſinus 1.273
Abali populi 1.244
Abantias inſula eadem cum Eubœa 1.154
Abaortæ populi 1.246
Abarimō Scytharũ regio 1.292
Abdera Hiſpaniæ oppidũ 1.90
Abdera Thraciæ oppidum 1.147.150
Abeatæ populi 1.141
Abellinates populi 1.113
Abellinum oppidum 1.106
Abeſamis oppidum 1.256
Abeſte oppidum 1.251
Abydos, Helleſponti oppidum 1.219
Abydus Ægypti oppidum, Memnonis regia 1.193
Abydi lapis è cœlo lapſus colitur 1.491
Abyla mons Africæ 1.88.& 180
Abila oppidum 1.199
Abilentes populi 1.129
Abnoba mons 1.160
Abobrica oppidũ inſigne 1.171
Aboccis oppidum 1.276
Abolani populi 1.108
Aborienſe oppidum 1.183
Aborigines antiqui Latij populi 1.104
Abretini populi 1.213
Abrincatui Lugdunenſis Galliæ populi 1.169
Abrotonum oppidum 1.183
Abſarum flumen & caſtellum 1.225.& 230
Abſari fluuij ortus 1.230

Abſari fluuij exitus 1.230
Abſylæ populi 1.227
Abſyrtides inſulæ 1.134
Abſyrtium inſula 1.130
Abſtris fluuius 1.258
Abzirıtanum oppidum 1.183
Abzoæ populi 1.234
Acalandrum flumen 1.116
Acamas promontorium 1.215
Acamantis inſula, poſteà Cyprus dicta ibidem
Acanthon mons 1.136
Acanthus oppidum in Athomontis Iſthmo 1.146
Acanthus inſula 1.222
Acanthus Cariæ oppidum, alio nomine Dulopolis vocatum 1.208
Acapeatæ populi 1.229
Acarnania regio 1.135.136
Acarnania Ambracio ſinu merſa 1.70
Acarne oppidum 1.144
Acchitæ populi 1.168
Accisi populi 1.219
Accitana colonia 1.95
Ace oppidum 1.199
Acedici populi 1.120
Acelum oppidum Venetorum 1.127
Acema mons 1.98
Acerani populi 1.107
Aceruetis Thraciæ vrbs, poſteà Calatis dicta 1.148
Acerra Vafria, Vmbriæ oppidum 1.122
Aceſines fluui⁹ gēmifer 1.478
Aceſines Indiæ fluuius 1.245
Aceſinus Scythiæ fluuius 1.161
Aceſtai populi 1.114
Achai Græciæ populi 1.143
Achai populi Colchis vicini 1.232
Achæorum portus 1.161
Achæorū ſtatio Cynoſſema 1.150
Achaia ſinu Corinthiaco merſa 1.70
Achaia deſcriptio 1.139. & 140
Achais oppidum 1.237
Achana fluuius 1.266
Acharitanum oppidum 1.183
Achates fluuius 3.463
Achelous fluuius ex Pindo naſcens 1.136
Achelous fluuius Echinadas inſulas connexit 1.68
Achelous amnis Acarnaniam ab Ætolia dirimit 1.136
Acheron Epiri fluuius 1.135
Acheron Italiæ fluuius 1.109
Acherontini populi ibid.
Acheruſia Italiæ pars Cumis vicina 1.106
AcheruſiaThesprotiæ lac⁹ 1.135
Acheruſia ſpecus 1.224
Achillea inſula 1.165. & 2.217
Achilleon oppidum 1.214
Achilleos Dromos, peninſula, & eius longitudo 1.161
Achillis inſula ibid.
Achiſarmi populi 1.179

Acha

Achne insula 1.216
Achoali populi 1.269
Acidula aqua vini modo inebrians 1.80
Acienses populi 1.108
Acila Arabũ emporiũ 1.268
Acinippo oppidum in Celtica 1 92
Acina oppidum 1.277
Aciris fluuius 1.116
Acis inſula eadem cum Siphno & Merpia, eiúſque circuitus 1.155
Acitauones populi 1.129
Acytos inſula rotũdiſsima 1.156
Acmoda inſula 1.168
Acmonenſes populi 1.208
Acone portus 1.224
Acontius mons 1.142
Acrabatena Iudaæ toparchia 1.197
Acra Iapygia, promontorium 1.117
Acragas oppidum 1.114
Acre oppidum 1.163
Acrenſes populi 1.114
Acritas promontorium 1.139
Acroceraunũ promontorium 1.116.135
Acroceraunij montes 1.132. 134.135
Acrocorinthus, id eſt, Corinthi arx 1.138
Acrotadus inſula 1.253
Acrothon oppidum 1.146
Actania inſula 1.166
Acte olim dicta, quæ poſteà Attica 1.141
Actium colonia Auguſti 1.136
Actrida oppidum 1.269
Adana oppidum 1.204
Addua fluuius 1.77.123. & 127
Adeſa oppidum 1.207
Adiabara populi 1.278
Adiabene regio 1.195.230. 231.235
Adiabeni populi 1.231.261
Adilyſus mons 1.142
Adipſon locus 1.272
Adormachidæ populi 1.186
Adonis fluuius 1.200
Adramytteos oppidum 1.213
Adraſtia oppidum 1.2 9
Adrianus ager 1.120.121
Adria colonia 1.120
Adriaticum mare 1.101.124
Adriaticum mare quantum à Propontide diſtet 1.149
Adrumetum oppidum 1.182. 285
Adulitarum oppidum 1.273
Aduliton oppidum ibid.
Adunicates populi 1.98
Æa oppidum 1.227
Æaniſinus 1.271
Æantium inſula 1.158
Æantion oppidum 1.214
Æantium promontoriũ 1.144
Æas fluuius 1.132
Æcani populi 1.119
Æculani populi 1.118

Ædepſum oppidum 1.154
Ægeæ inſulæ 1.217
Ægetini populi 1.119
Ægeum mare 1.150
Ægialeus mons 1.142
Ægilium inſula 1.111
Ægida oppidum 1.127
Ægilodes ſinus 1.139
Ægilos inſula 1.111
Ægimori inſulæ 1.187
Ægina inſula 1.152
Æginium oppidum 1.145
Ægion oppidum 1.138
Ægæ Macedoniæ oppidum 1.145
Ægæ Ciliciæ oppidũ liberum 1.212
Ægæ, Æolidis oppidum ibid.
Ægialia inſula 1.151
Ægialos olim dicta Achaia 1.138
Æglia inſula 1.152
Ægipam Æthiopiæ oppidum 1.279
Ægipanes in Africa & Æthiopiæ confinio 1.280
Ægyptus rubro mari depreſſio 1.271
Ægypti pyramides 3.393
Ægypti deſcriptio 1.269
Ægypti menſura, ac termini ibid.
Ægyptus inter inſulas à quibuſdam numerata ibid.
Ægyptus à ſitu Delta appellata ibid.
Ægypti quot olim fuerint oppida 1.195
Ægypti antiquitas ibid.
Ægypti nomẽ, hoc eſt, præfecturæ, eorúmque nomina 1.189
Ægypti ditionis vbi Nilus eſſe incipiat 1.193
Ægyptiæ nauigationis finis Syene ibid.
Ægyptiorum in Indiam iter 1.254
Ægyptiorum ſerui profugi A*dulitõn oppidum æ dificarunt* 1.273
Ægyptiorum ad Rubrum mare iter triplex 1.271.272

Reliqua quære parte prima.

Ægira inſula 1.218
Ægira oppidum 1.138
Ægos fluuius 1.48.149
Ægoſthenienſes populi 1.141
Ægusa inſulæ 1.115
Ælana oppidum 1.195.269
Ælaniticus ſinus 1.195.269.271
Æminius fluuius 1.172
Æmona Pannoniæ vrbs, Romanorum colonia 1.126.132
Æmonia Norici oppidum 1.132
Æmoniæ regionis ſæpe mutata nomina 1.143
Ænare inſula 1.218

Ænaria

Ænaria inſula 1.11., & 3. 156
Æni enſes populi 1.136
Æmium oppidum 1.272
Ænona ciuitas 1.150
Ænos oppidum liberum 1.148
Æolia inſula ardens 1.82
Æolis Aſiæ regio 1.207.212
Æoles Aſiæ gens Græca 1.225
Æolidu finis 1.213
Æolia inſulæ ſeptem 2.115
Æolia inſulæ vnde dictæ ibi.
Æqueſiciei populi 1.97
Æquiculani populi 1.119
Æria oppidum 1.99
Æria inſula eadem cũ Thaſſo 1.158
Æria inſula poſtea Creta 1. 152
Æſolani populi 1.180
Æſepus amnis 1.119
Æſculapij delubrum 1.140
Æſculapij fons Athenis 1.78
Æſis fluuius 1.121
Æſius fluuius 2.221
Æſilani populi 1.107
Æthalia inſula, Latinis Ilua dicta 1.111.112
Æthalia inſula, poſtea Chios dicta 1.217.218
Ætheria olim dicta Æthiopia 1.277
Æthiope inſula 1.218
Æthiopes Atabuli vbi 1.278
Æthiopes Heſperij 1.281
Æthiopes Daratitæ 1.178
Æthiopes Teroſi ibid. & 187. 188
Æthiopes Aroteres 1.273
Æthiopum Meroe caput 1.62
Æthiopes Tarelei 1.188
Æthiopia deſcriptio 1.187.188
Æthiopum prima regio quæ 267.277
Æthiopes antequàm viſi fabuloſi crediti 1.291
Æthiopum Trogloditarúmque commune emporium Aduliton 1.274
Æthiopia vnde dicta 1.277
Æthiopiæ menſura 1.276. 277
Æthiopiæ diuerſa nomina 1. 277
Æthiopiæ monſtra 1.277.278
Æthiopiæ magnitudo 1.280
Æthiopiæ ſitus ibid.
Æthiopiæ duæ 1.188
Æthiopici maris inſulæ plures 1.280.281.282

Reliqua quære parte prima.

Ætoliæ populi, oppida, fluuiíque 1.156
Æthria inſula eadem cum Thaſſo 1.158
Æthræa inſula 1.216
Æthuſa inſula 1.70.315
Ætnæ montis deſcriptio 1.214
Ætnæ montis incendium 1.81
Ætnenſes populi 1.114

Æx ſcopulus Ægeo mari nomen dedit 1.150
Africa propriè dicta deſcriptio 1.181.182.183
Africa propriè dicta bifariam diuiſa 1.182
Africa tertia orbis pars 1.88
Africa ſitus ibidem
Africa à Græcis Libya dicta 1.175
Africa paucorum ſinuum ibi.
Africa nomina ineffabilia ib.
Africa magnitudo 1.284
Africa gentes caſtella ferè inhabitant 1.175
Africa propriè dicta populi, coloniæ, oppida 1.183 184
Africa adiacẽtes inſulæ 1.187
Africa ſolitudines 1.188.
Africa totius menſura 1.284
Africa noctes æſtate roſcidæ 1.50
Africa deſcriptio 1.75. *& ſequentibus octo capitibus.*
Reliqua quære parte prima.

Agacturi populi 1.269
Agagammata populi 1.229
Agamede oppidum 1.218
Agandei populi 1.229
Aganippe fons 1.142
Agamzua oppidum 1.236
Agaſus portus 1.118
Agatha oppidum 1.98
Agathirnum ſiue (vt alij legunt) Agathirſum, Siciliæ oppidum 1.114
Agathyrſi populi 1.163
Agathuſſa inſula eadem cum Telo 1.156
Agedi populi 1.229
Ageſinates populi Pictonibus iuncti 1.170
Agylla oppidum à Pelaſgis cõditum 1.103
Agyrini populi 1.114
Agla oppidum 1.91
Agnices fluuius 1.261
Agoce oppidum 1 275
Agra Laanitarũ regia 1.269
Agragas oppidum 1.114
Agrani oppidum à Perſis dirutum 1. 259
Agra oppidum 1.141
Agræi populi 1.268.270
Agrigentum oppidum 1.114
Agriophagi populi 1.279
Agrippenſes Bithyniæ populi 1.222
Agrippinenſis Colonia 1.169
Agreſpi populi 1.279
Agruntum oppidum 1.132
Aiacis ſepulcrũ 1.214.(1.2 9
Alabanda oppidum liberum
Alabaſtros fluuius 1 213
Alabaſtrum oppidum 1.194
Alachroa populi 1.183
Alana oppidum 1.275
Alani populi 1.160
Alaſi oppidum 1 186
Alazon fluuius 1.231

Alba oppidum Italiæ ad lacū Fucinum 1.119
Alba Hiſpaniæ oppidum 1.90
Alba Galliæ oppidum 1.99
Alba Pompeia, Liguriæ oppidum 1.102
Alba fluuius 1.95
Alba longa Latij oppidū 1.107
Albanenſes populi 1.96
Albaniæ deſcriptio 1.231
Albaniæ oppida ibid.
Albanos fluuius 1.234
Albanus mons 1.107.108
Albanum mare 1.234
Albani populi Scythici, ab Iaſone oriundi ibid.
Albani, Latij populi 1.108
Albaniæ populi à pueritia ſtatim cani 1.292
Albaniæ populi noctu plus, quā interdiu cernētes ibid.
Albenſes populi 1.108.119
Albion, id eſt, Britanniæ inſula 1.168
Albis fluuius 1.167
Albium Intemelium, Liguriæ oppidum 1.102
Albium Ingaunum, Liguriæ oppidum ibidem.
Albonenſes populi 1.130
Album promontoriū 1.188.199
Albula, id eſt, Tiberis fluuius 1.104
Albulates fluuius 1.120
Alchione mons 1.146
Alces fluuius 1.122
Alea oppidum 1.141
Aley campi 1.204
Alele vrbs 1.185
Aleniticus ſinus 1.269
Aleon fluuius 1.218
Aleos fluuius 3.157
Aleria colonia 1.111
Aletini populi 1.119
Aletium oppidum 1.117
Aletrinates populi 1.107
Aletrini populi 1.118
Aleu inſula 1.267
Alexandria oppidum ad mare Caſpium 1.235
Alexandria Margianæ oppidum 1.237
Alexandria Sogdianorum oppidum 1.238
Alexandria Ciliciæ oppidum 1.204
Alexandria Indiæ oppidum 1.251
Alexandria Carmaniæ oppidum 1.255
Alexandria ad Tigrin fluuiū 1.264
Alexandria Ariorum oppidū 1.241
Alexandria, Ægypti vrbs, eiúſque ſinus & deſcriptio, 1.194
Alexandria à Siculo freto diſtantia 1.283
Alexandria ab Iuliopoli diſtantia 1.254
Alexandria Troadis oppidum Romanorum colonia 1.213

Reliqua quære parte prima.
Alexandropolis oppidum 1.257
Alexia Galliæ oppidum 3.313
Alfaterni populi 1.107.120
Alfellani populi 1.119
Aliacmon fluuius 1.145. & 2.434 & 3.157
Albeau inſula 1.274
Almon oppidum 1.143
Aliphiræi populi 1.141
Allatenſes populi 1.145
Alliſani populi 1.1 7
Allobrogum regio 1.98
Almedeſſos, ſiue Halmydiſſus oppidum 1.149
Almopij populi 1.145
Alone inſula ſl. ōte enata 1.69
Aloni populi 1.258
Alontigiceli populi 1.92
Alope Locrorum oppidū 1.143
Alopeconneſus inſula 1.158
Alopeca inſula 1.163.218
Alopes olim dicta Epheſus 1.211
Alostigi populi 1.92
Alpeſa oppidum ibid.
Alpes ſæpe tremuerunt 1.66
Alphion lacus 3.156
Alpium iuga Romano imperio ſaluberrima 1.97
Alpium longitudo 1.127.128
Alpium altitudo 1.54
Alpium geminæ fauces 1.125
Alpium varij incolæ 1.130.131
Alpidæ gentes Auguſti auſpicijs ſubacta ibid.
Alpheus fluuius 1.78.139.141
Alſa fluuius 1.126
Alſium oppidū 1.101.103.126
Altinum oppidum 1.123
Aluntiū Siciliæ oppidū 1.140
Aluona oppidum 1.130
Alutæ gentes ibidem
Alutr enſes populi 3.127
Amalchium, id eſt, Oceanus Septentrionalis 1.165
Amandræ locus 1.247
Amantini populi 1.113
Amantes populi 1.132.
Amanus mons 1.206.265.286
Amani montis portæ 1.204
Amanum Hiſpaniæ citerioris portus 1.171
Amorbi populi 1.233
Amaſia oppidum 1.225.126
Amaſis Ægypti rex 1.193
Amaſſi populi 1.229
Amaſtris oppidum 1.224
Amathus oppidum 1.215
Amatæ populi 1.247
Amathei populi 1.269
Amathuſia inſula eadem cū Cypro 1.213
Amaxitos Doridis oppidum 1.208
Amaxitus Troadis locus 1.213
Amazonicus ſiue Amazonius mons Tauri pars 1.206
Amazonū opus Epheſus 1.211
Amazonum connubia cum Gynæcocratumenis, Mæotidis accolis 1.229

Ama-

Amazonum gens vbi 1.233. 234
Ambiani Galliæ populi 1.169
Ambilatri Aquitaniæ populi 1.170
Ambitui populi 1.220
Ambraciæ oppidum 1.135
Ambraciæ portus maris receſſu in ſicco relictus 1.69
Ambracius ſinus 1.70.135
Ambryſus oppidum 1.137
Amelas oppidum 1.207
Ameria oppidum, quando & à quibus conditum 1.222
Amerini populi 1.121
Ameriola oppidum 1.108
Amyclæ oppidum 1.139
Amyclæ à ſerpentibus deletæ 1.105
Amylos fluuius 1.349
Amymone fons 1.140
Amiſus fluuius 1.167
Amiſum oppidum 1.225
Amithoſcuta regio 1.268
Amiternum oppidum 1.108
Amiternini populi 1.119
Amitinenſes populi 1.103
Amyſon oppidum 1.209
Amnamethus inſula 1.267
Amnon fluuius ibid.
Amordi populi 1.238
Ampeloeſſa oppidum 1.199
Ampelos oppidum 1.146.153
Ampeluſia promontoriũ 1.175
Amphilochicum Argos, Acarnaniæ oppidum 1.136
Amphimalla oppidum 1.153
Amphipolis oppidum 1.146
Amphiſſa oppidum 1.137
Ampræ populi 1.226
Ampreutæ populi 1.269
Ampsaga fluuius 1.181
Ana fluuius 1.169 172.173
Anactoria Acarnaniæ oppidum 1.136
Anactoria Aſiæ ciuitas eadem cum Mileto 1.210
Anaëtia oppidum 1.201
Anagnini populi 1.107
Anagnates populi 1.170
Analitæ populi 1.269
Anapauomenos fons 1.79
Anaphe inſula 1.69.157
Anariaci populi 1.237
Anaſſum flumen 1.126
Anatilia oppidum 1.99
Anatiliorum regio 1.98
Anatis fluuius 1.177
Anaudoma oppidum 1.275
Anazarbeni populi 1.204
Anchiale oppidum ibid.
Anchialium oppidum 1.148
Anchoraius mons 2.59
Ancyra oppidum 1.220.221
Anciacæ populi 1.229
Ancona colonia 1.121
Ancona à Pola diſtantia 1.127
Anconæ ſitus, & gnomonis vmbra 1.61
Andanis fluuius 1.255
Andaræ populi 1.244

Andatini Æthiopiæ oppidum 1.279
Andegaui populi 1.170
Andera oppidum 1.214
Andera populi 1.278
Andologenſes populi 1.95
Anderiſippo oppidum 1.92
Andria ſiue Andira oppidum 1.220
Andriaca oppidum 1.206
Andricus fluuius 1.204
Andri inſula fons vini ſapore ſcatens 1.80
Androcalis oppidum 1.275
Androgyni populi 1.293
Andromeda vbi bellua obiecta 1.215
Andros Britãnica inſula 1.168
Andrus inſula vna Cycladum 1.155
Anemo fluuius 1.122
Anemurium oppidum 1.204.205.215
Angaris mons 1.196
Angulani populi 1.119
Anydros inſula 1.218
Anichia oppidum 1.142
Anio fluuius 1.120
Anneſtum oppidum 1.207
Annibalis caſtra Magnæ Græciæ portus 1.116
Annibalis inſula 1.111
Annibalis turres 1.61
Annibal Pruſæ conditor 1.221
Annibalis ſpecula 3.364
Anſancti ſpecus 1.71
Antaca populi 1.229
Antæi opus & regia Tingi 1.175.176
Antandros oppidum 1.213
Antandros inſula eadem cum Andro 1.155
Antarados oppidum 1.200
Antarados inſula ibid.
Antariani populi 1.238
Antemnæ oppidum 1.108
Anthane oppidum 1.139
Anthedon portus 1.140
Anthedon oppidum 1.142.196
Anthemus fluuius 1.227
Anthemus oppidũ 1.146.259
Anthemuſa inſula 1.217
Anthemuſia oppidum 1.202
Anthinæ inſulæ 1.218
Anthium oppidum 1.148
Antropophagi Scythiæ populi 1.163.239.292
Antropophagi Æthiopiæ 1.280
Antibacchiæ inſulæ 1.273
Antichthones vbi crediti 1.248
Anticyra inſula 2.662
Anticyra oppidum 1.137
Antidalei populi 1.268
Antigonenſes populi 1.135
Antigonea Arcadiæ oppidum 1.140
Antigonia Troadis oppidum 1.213
Antigonia Macedoniæ oppidum 1.145
Antilibanus mons 1.200

An-

Antiochia Syriæ regio 1.195
Antiochia oppidum 1.200.202.205.209.222.235.257.262.264.285.& 2.473
Antiochiæ Syriæ deſcriptio 1.200
Antiochi inſula 1.216
Antiochis regio Aſiæ in mare Caſpium vergens 1.56
Antiochienſes populi 1.145
Antiphellos oppidum 1.206.& 3.187
Antipodes an ſint 1.53
Antipolis oppidum Narbonenſis Galliæ 1.98
Antipolis, id eſt, Ianiculū 1.108
Antirrhium promontorium 1.70.136
Antiſſa oppidum 1.71.218
Antiſſa inſula Lesbo adiuncta 1.70
Antium colonia 1.105
Antixeni populi 1.247
Antobroges populi 1.170
Antoniopolitæ populi 1.210
Anxa oppidum 1.117
Anxani Italiæ populi 1.119
Anxantini Italiæ populi ibid.
Anxur oppidum, id eſt, Tarracina 1.105
Aornos locus 1.135
Aorſi populi 1.160
Aoti populi 1.147
Aous fluuius 1.132
Apámia oppidum 1.201.202.203.214.220.236.259.261.262.266
Apamena regio 1.210
Apameſtini populi 1.119
Apartheni populi 1.229
Apatthe oppidum 1.263
Apaturos oppidum 1.228
Apellæi populi 1.238
Apennini ſylua Sila 1.110
Apēnini mōtis deſcriptio 1.102
Apennini iugis Sabini vtrinque clauduntur 1.120
Apeſantus mons 1.140
Aphas fluuius 1.135
Aphrodiſias oppidum 1.148
Aphrodiſienſes populi liberi 1.209
Aphrodiſias inſula 1.174.257
Aphrodiſias regio 1.213
Aphrodiſias promōtoriū 1.208
Aphrodiſium oppidum 1.105
Aphrodiſium flumen Pyrrhea 3.156
Aphrodites oppidum 1.195
Aphroditopolites Ægypti nomos 1.189
Apia olim dicta, quæ poſteà Peloponneſus 1.137
Apidanus fluuius Theſſaliæ 1.
Apiennates populi 1.122.(144
Apilas fluuius 1.145
Apina & Tricæ oppida à Diomede euerſa 1.118
Apiolæ Latinorum oppidum à Tarquinio rege capiū 1.109
Apyre oppidum 1.206
Apis vicus 1.186

Apitani populi 1.267
Apollonia Macedoniæ oppidum 1.117 146.
Apollonia quondam Corinthiorum colonia 1.132
Apollonia Thraciæ oppidum 1.147.148
Apollonia Cyrenaica oppidum 1.134
Apollonia Idumææ oppidum 1.196 (213.214
Apollonia Troadis oppidum 1.
Apollonia Ponti inſula 1.232
Apolloniatarum inſula 1.165
Apolloniatarum crater bitumine ſcatens 1.82
Apolloniatæ Cariæ populi 1.209
Apollonos hieritæ populi 1.210.
Apolloniadienſes populi 1.214
Apollinis Actij templum 1.136.
Apollinis Phæſtij portus 1.137
Apollinis oraculum Delphicum ibid.
Apollinis promontorium 1.180
Apollinis vrbs 1.193
Apollinis Clarij templũ 1.211
Apollinis Clarij ſpecus mirus 1.80
Apollinis Didymæi oraculum ibid.
Apollopolites Ægypti nomos 1.189
Appiani populi 1.208
Apros colonia 1.149
Apruſa fluuius 1.122
Apruſtani populi 1.115
Apta Iulia Vulgientium oppidum 1.99
Apteron Cretæ oppidum 1.153
Apuliæ deſcriptio 1.118
Apuli Italiæ populi 1.99
Apulia inſula 1.134
Apulorum genera tria 2.118
Apuſcidamus lacus Africæ 3.158
Aquæ Sextiæ oppidum 1.99
Aquæ Statyellorum, oppidum 1.101
Aquenſes populi 1.103
Aquicaldenſes populi 1.95
Aquileia oppidum, & eius flumina 1.126
Aquiloni populi 1.118
Aquinates ſaltus 1.122
Aquinum oppidum 1.106
Aquitaniæ fines 1.169
Aquitaniæ populi 1.170. per totum caput
Arabes Scenitæ 1.203
Arabes Rhetaui 1.202
Arabes aſcitæ 1.274
Arabes autei Gnebadeique 1.272
Arabes aroei 1.258.261
Arabes Meſei 1.258
Arabes Orei 1.230
Arabum habitus qualis 1.270
Arabum fines Meroen vſque protenduntur 1.274
Arabiæ deſcriptio 1.195.256.265
Arabia felix 1.195.203.265

Arabia bona ſui parte ſterilis 1.195
Arabiæ ſolitudines 1.276.279
Arabiam ſolus Rom. Ælius Gallus arma intulit 1.170
Arabia citerior ſub quo parallelo ſita 1.285
Arabia Eudæmon 1.264
Arabiæ Merorum ſitus & oppida 1.202
Arabiæ menſura 1.269
Arabani Æthiopiæ oppidum 1.279
Arabici ſinus deſcriptio 1.256
Arabici ſinus, & Ægyptij maris diſtantia 1.58
Arabis oppidum à Nicanore Macedoniæ præfecto conditum 1.258
Arachoſiorum oppidum 1.242
Arachotæ populi 1.247
Aracynthus mons 1.136
Arachoſia regio, oppidum, fluuius 1.251
Arados oppidum & inſula 1.78.20[illegible].216
Aramei populi 1.238
Aranditani populi 1.173
Araniam oppidum 1.175
Arapotes lacus 1.194
Ararauceles populi 1.184
Araris flumen 1.98
Araſenſes populi 1.221
Aratiati[illegible]i populi 1.233
Aratia inſula Neptuno ſacra 1.257
Arauiſci populi 1.132
Arauſio oppidum 1.99
Araxes fluuius Otenes & Atropatenes regionum terminus 1.235
Araxij fluuij ortus 1.230
Araxi promontoriū 1.139.152
Arba inſula 1.130
Arbato oppidum 1.533
Arbelitis regio 1.235
Arbiorum gens 1.252.256
Arbis fluuius 1.256.297.413
Arca oppidum 1.199
Arcades in Latio 1.104
Arcadia deſcriptio, nomina, opp. da populi 1.140. *per totum caput*
Arcadiæ flumina 1.141
Arcadiæ montes ibid.
Arcadia Cretæ oppidum 3.167
Archelais colonia 1.225
Archeopolis oppidum 1.211
Archidemia fons 1.114
Archippe oppidum 1.120
Archeus fluuius 1.262
Arcilachitæ populi 1.262
Arcobricenſes populi 1.95
Arconneſus, id eſt, Cyzicum oppidum, olim inſula 1.219
Arconneſus inſula deſerta 1.158
Ardanus ager 1.73
Ardea oppidum à Danae Perſei matre conditum 1.105
Ardentes montes rubore ignis

ſpeciem prabentes 1.278
Arcata populi 1.147
Archi populi 1.228
Arecomicorum gens 1.99
Arelate oppidum 1.98
Aremorica regio 1.169
Arene oppidum 1.159
Arethyrea regio ibid.
Arethuſa lacus 1.261
Arethuſii populi 1.145.201
Arethuſa oppidum 1.146.270
Arethuſa fons Syracuſanus 1.78.114
Arethuſa Bœotia fons 1.242
Arethuſa Eubœa fons 1.154
Aretini populi 1.103
Areua fluuius 1.96
Areuaci populi 1.96.171
Areus fluuius 1.221
Argennos inſula 1.217
Argenieus fluuius 1.98
Argentini Italia populi 1.119
Argenus inſula 1.252
Argeta populi ibid.
Argaus mons 1.225
Argia inſula 1.217
Argina oppidum 1.137
Arginuſſa inſula 1.218.410
Argyre inſula 1.247
Argyrippa oppidum 1.118
Argyruntum oppidum 1.130
Argiua Iunonis tẽplum 1.109
Argolicus ſinus 1.139
Argos Hippium Italia oppidum 1.118
Argos Hippium Gracia oppidum 1.140
Argos pelaſgicum regio eadẽ cum Theſſalia 1.143
Argos amphilochicum 1.136
Aria inſula Marti ſacra 1.252
Aria regio 1.185
Ariaca populi 1.238
Ariacos oppidum 1.219
Ariana regio 1.252
Ariani populi 1.257
Arialdunum oppidum 1.91
Arialdunum, Besica vrbs ibidem
Arycanda oppidum 1.205
Arycandus fluuius 1.206
Aricia oppidum 1.107
Arienates populi 1.122
Arij populi 1.247.257
Arij populi bellicoſi 1.270
Arimaſpi populi 1.163.238.292
Ariminum colonia & fluuius 122
Arymphai populi 1.229.233
Ariorum oppidum Alexandria 1.241
Ariſbe oppidum 1.214.218
Ariſtaum oppidum 1.148
Ariſtera inſula 1.152
Arius fluuius 1.251
Armalchar fluuius idem cum Euphrate 1.259
Armedon inſula 1.153
Armeniarum duarum deſcriptio capite nono, libri ſexti, per

per totum
Armenia min. & Neocæſarea terminus amnis Lycus 1.235
Armenia maioris, & Cappadocia terminus Euphrates 1.230
Armenia vtriuſque oppida 1. 131
Armenia totius menſura ibid.
Armenia portæ 1.206
Armenochalybes populi 1.226. 231
Armine oppidum 1.224
Armiſtæ populi 1.131
Armozei populi 1.256
Armua fluuius 1.181
Armuzia regio 1.255
Arnates populi 1.121
Arne oppidum 1. 143
Arnus fluuius 1.103
Arocelitani populi 1.95
Arocha fluuius 1.116
Aroei Arabes 1.258.261
Aroſapes fluuius 1.251
Arotheres Scythæ 1.148.234
Aroteres populi Æthiopiæ cõtermini 1.273
Arpani populi 1.119
Arpinates populi 1.107
Arra oppidum 1.269
Arrai Sarmatæ 1.147
Arrebaci populi 1.94
Arrhene regio 1.261
Arrotrebæ populi 1.171.172
Arrotrebarum promontorium 1.173
Arruci Beticæ oppidum 1.91
Arſa oppidum 1.92
Arſacia regio 1.257
Arſagalitæ populi 1.247
Arſamote oppidum 1.231
Arſanus fluuius 1.202
Arſanias fluuius ibid.
Arſennaria oppidum 1.180
Arſia fluuius 1. 101. 127. 130. 133
Arſinoe oppidum 1. 184. 194. 195.204.215.272
Arſinoitæ nomi duo 1.190
Arſinoites Ægypti nomos 1. 194
Artabatitæ populi quadrupedum ferarum modo vagantur 1.280
Artabrum promontorium 1. 84.172
Artabrum gens 1.172
Artacabane oppidum ab Antiocho munitum 1.251
Artacaon inſula cum oppido 1.222
Artaccana oppidum 1.252
Artace portus 1.219
Artaxata oppidum 1.231
Artaxatorum & Gazæ diſtantia 1.235
Artemiſium oppidum 1.154
Artemiſia inſula 1.111
Artemiſi⁹ mõs Arcadiæ 1.141
Artemita Achelois inſula 1.136
Artemita oppidum 1.258
Artemitæ inſulæ 1.155

Artemius mons 1.140 3.455
Arthedon inſula 1.218
Arthicæ populi 1.131
Artigi oppidum 1.90
Artigula inſula 1,277
Artynia ſtagnum 1.219
Aruerni populi liberi 1.176
Arunci Baticæ populi 1.92
Arunda oppidum ibid.
Aſachæ populi 1.279
Aſachæi populi Æthiopes 1.359
Aſæi populi 1.238
Aſampatæ populi 1.229
Aſana fluuius 1.178
Aſangæ populi tigrifera ſcatentes 1.245
Aſar oppidum 1.279
Aſcalo oppidum 1.196.285
Aſcandalis oppidum Lyciæ 1.207
Aſcania Phrygiæ locus 1,220
Aſcani inſula 1.157
Aſcaniæ inſulæ Troadi adiacentes 1.218
Aſcanius lacus 1.221. & 3.181
Aſcanius ſinus 1.221
Aſcanium flumen 1.220
Aſcantici populi 1.229
Aſcia loca quæ 1.62
Aſcitæ Arabes qui, & vnde dicti 1.274
Aſcomarci populi 1.229
Aſcriuium oppidum 1.131
Aſculum colonia 1.120
Aſduta Caucaſi montis incolæ
Aſel oppidum 1.279
Aſeni populi, trium vrbium incolæ 1.247
Aſgilia inſula 2.267
Aſiæ deſcriptio à capite nono libri quinti, vſque ad finem
Aſia tertia orbis pars 1.88
Aſia à tribus cæli partibus Oceano cingitur 1.233
Aſiæ & Europæ diſtantia 1.150.158.163.219
Aſia inter Europam Africam que media 1.88
Aſiæ menſura 1.189.284
Aſiæ propriè dictæ deſcriptio 1.107
Aſiæ gẽtes quæ interierint 1.214
Aſiæ adiacentes inſulæ 2.215
Aſiæ propriè dictæ terminus 1.222
Aſiæ montes 1.212
Aſiæ diuiſio 1.207
Aſiæ propriè dictæ populi in vniuerſum CCLXXXII. 1.222
Aſiam Iſſicus & Sinopicus ſinus peninſulã efficiũt 1.225
Aſiæ partes & populi compendio 1.292
Aſiaticum mare 1.206.207
Aſido oppidum 1.91
Aſine oppidum 1.139
Aſines fluuius 1.114
Aſinæus ſinus 1.139.152
Aſirinates populi 1.121
Aſoi

Digitized by Google

Aſos populi 1.247
Aſophus regio 1.139
Aſophus fluuius 1.208
Aſpagones populi 1.247
Aſpelia inſula 1.215
Aſpendus oppidum 1.205
Aſphaltites Iudaæ lacus 1.78.157.306
Aſphaltites vnde dictus 1.197
Aſphaltites nihil præter bitumen gignit ibid.
Aſpis inſula 1.152 216
Aſpledon oppidum 1.142
Aſſeſiates populi 1.130
Aſſeriates populi 1.127
Aſſyrani populi 1.162
Aſſyriæ ex Caſpij maris diſtantia 1.162
Aſſyriorum initium Adiabene 1.235
Aſſyria olim dicta quæ poſteà à Syria 1.195
Aſſorini populi 1.114
Aſſos oppidum 1.73.213. & 3.408
Aſtabores alter ex Nili alueis 1.191
Aſtacenus ſinus 1.221
Aſtaceni campi, miráque eorum natura 1.79
Aſtacum oppidum 1.221
Aſta oppidum 1.102.3.361
Aſta regia Bæticæ oppidũ 1.91
Aſtapus fluuius idem cum Nilo 1.191.297
Aſteria inſula eadem cum Delo 1.155
Aſteria olim dicta, quæ poſteà Rhodos 1.216
Aſterion mons 1.140
Aſteris Ionij maris inſula 1.152
Aſtice regio 1.148
Aſtigi oppidum 1.92
Aſtigitanus conuentus iuridicus 1.89
Aſtigitana colonia 1.91
Aſtypalea inſula 1.157.3.388
Aſtyre oppidum 1.213
Aſtomorum gens qualis 1.296
Aſtrabe inſula 1.156
Aſtromela oppidum 1.98
Aſtron fluuius 1.213
Aſtura fluuius & inſula 1.105.112
Aſtures populi 1.96
Aſturum conuentus in Hiſpania citeriore 1.93
Aſturum populi duodecim 1.96
Aſturum regio 1.171
Aſturica vrbs magnifica 1.96
Aſturia menſura 1.173
Aſtuſapes dextrum Nili cornu 1.191
Aſum Cretæ oppidum 1.153
Aſura oppidum 1.203
Aſuciandæ populi 1.229
Aſulani populi 1.107
Atabyria olim dicta quæ poſtea Rhodos 1.216
Atabuli Æthiopum gens 1.298

Atalante inſula Eubœa quondam iuncta 1.70
Atargatis dea Syrorum 1.201
Atarnea oppidum 1.213
Atax fluuius 1.98
Atellani populi 1.107
Atelpos fluuius 1.227
Atermons 1.185
Aterdus fluuius 1.101.119.120
Ateſte oppidum 1.127
Athamas mons 1.144
Athamanes populi Ætolorum 1.136
Athana oppidum 1.267
Atarrabites Ægypti nomos 1.189
Athena oppidum Arabiæ 1.270
Athenæ Græciæ vrbs clariſſima 1.142
Athenarum arx Cecropia 1.343
Athenienſium ventus peculiaris Sciron 1.39
Athenienſium portus maris receſſu in ſicco relictus 1.69
Athenopolis oppidum 1.98
Atheſis amnis 1.124
Athos mons in Lemnum vſq; vmbram eiaculatur 1.158
Athos mons à Xerxe Perſarũ rege perfoſſus 1.146
Atina oppidum 1.127
Atinates populi 1.107.116.118.119
Atintanes populi Græci Piſanorum progenitores 1.103
Atyras fluuius 1.149
Atys amnis 1.114
Atalante inſula 1.157
Atlantia regio, eadem cum Æthiopia 1.277
Atlantis inſula 1.281
Atlãtis montis deſcriptio 1.176
Atlantis montis altitudo ibid.
Atlantis montis ſylua 1.179
Atlantis montis feræ ibid.
Atlanticum mare 1.110
Atlantici maris initiũ 1.274
Atlas mons Maurorum lingua Diris dictus 1.179
Atlanticum mare olim continens 1.70
Atlantici Galliæ populi 1.99
Atlanticus Oceanus ab atlante vicino monte nomen accepit 1.176
Atlantes populi 1.188
Atraces Ætoliæ populi 1.136
Atrani populi 1.168
Atrani populi 1.119
Atrax Ætoliæ fluuius 1.136
Atrax Theſſaliæ oppidũ 1.143
Atrebates Galliæ populi 1.169
Atria Thuſcorũ oppidũ 1.124
Atriaticum mare primùm dictum, quod poſteà Adriaticum ibid.
Athribis oppidum 1.195
Atropatene regio 1.236
Attacorum gẽs 1.164.239.240
Attalenſes populi 1.214.221

Attalia oppidum 1.212
Attali Arabes 1.60
Attanos ſinus 1.219
Attaſini populi 1.237
Attelebuſſa inſula 1.216
Attena oppidum 1.276
Attene Arabia regio 1.266
Attica deſcriptio 1.141
Attidiades populi 1.121
Attinates populi 1.119
Attubi Betica oppidum 1.91
Attuſa oppidum 1.220
Auantici populi 1.99
Auaticorum gens 1.98
Aucheta populi 1.163.229
Audariſtenſes populi 1. 145
Auenio oppidum 1.99
Auernus lacus 1.106 3.158
Aufidus fluuius 1.118
Aufidenates populi 1.119
Aufinates populi ibid.
Augyla populi 1.182.118
Augurina Segeda, Betica oppidum 1.90
Auguſta firma Betica oppidũ 1.91
Auguſta Taurinorum 1.125
Auguſta noua Hiſpaniæ citerioris oppidum 1.96
Auguſta gemella Betica oppidum 1.91
Auguſta Pratoria 1.101.125
Auguſta Iulia Hiſpaniæ citerioris oppidum 1.174
Auguſta Tricaſtinorũ, Galliæ Narbonenſis oppidũ 1.99
Auguſta Vagiennorum Liguriæ oppidum 1.102
Auguſta Bracarum Hiſpaniæ citerioris oppidum 1.171
Auguſtani populi 1.95.96
Auguſti trophæum in alpibus 1.129
Auguſti colonia 1.180
Auguſtobrigẽſes populi 1.175
Auguturi populi 1.252
Auinenſe oppidum Africæ 1.183
Aulerci populi 1.170
Aulis oppidum 1.142.154
Aulon oppidum 1.139
Aulocrena vallis 1.208
Aulocrene mons 1.210
Aulocrene regio 2.198
Aulon Cilicius maris pars 1. 215
Aunios inſula 1.171
Aurelia Cariſa, Betica oppidum 1.92
Auricornu promontorium 1. 425
Aurinini populi 1.103
Aurunci Latij populi 1.84
Auruſpi oppidum 1.279
Auſci populi 1.170
Auſer fluuius 1.103
Auſetani populi 1.94.95
Auſones populi 1.105.115
Auſonium mare, quod & cur ita dictum 1.110.215
Auſtageni populi 1.81
Auſtrania inſula 166. & 3.437
Auſtrinus polus. Dramaſa ab

Indis appellatus 1.244
Autoridæ populi 1.268
Autes populi Arabiæ 1.272
Autololes populi 1.176.177.180
Autololum inſula 1.182
Automate inſula 1.69 157
Automela oppidum 1.246
Autrigonum gens & ciuitates 1.96
Auellani populi 1.107
Auximates populi 1.107.121
Axantos inſula 1.163
Axatiara oppidum 1.91
Axenos Pontus primùm dictus qui poſteà Euxinus 1.159.223
Axiacæ populi 1.161
Axius fluuius 1.145
Axon fluuius 1.207
Aza oppidum Armeniæ minoris 1.231
Azali populi 1.132
Azanium mare 1.206.273
Azarei populi 1.272
Azabintha inſula 1.157
Azothus oppidum 1.258
Azones populi ibid.
Azotus oppidum 1.196
Azuritanum oppidum 1.185

B*Abanenſes populi* 1.96
Babba oppidum 1.176
Babylonia regio 1.195.259
Babylonis vrbis deſcriptio 1.259
Babylon Chaldeæ caput 1.203
Babytace oppidum 1.262
Bacaſcami populi 1.269
Bacchi aræ & termini 1.238
Bacchiæ inſulæ 1.273
Bachilitæ populi 1.169
Bachina inſula 1.218
Bactri populi 1.237.238.
Bactrianorum lacus ſale æſtuantes 3.172
Bactrum oppidum & flumen 1 238
Bactra oppidum 1.236.237
Bacuntius fluuius 1.133
Badanatha oppidum 1.169
Bæbro oppidum 1.91
Bætarreni populi 1.201
Bætica Hiſpaniæ pars 1.89
Bætica menſura 1.93
Bætica vnde dicta 1.89
Bæticæ conuentus quatuor iuridici 1.89
Bæticæ oppidorum numerus ibid.
Bæticæ quot coloniæ ibidem
Bæticæ quot municipia ibid.
Bæticæ finis Murgis 1.90
Bæticæ adiacentes inſulæ 1.173
Bætis Hiſpaniæ fluuius 1.75.90
Bætis fluuij in ripis putei æſtu creſcente minuuntur 1.75.76

Batulæ

Batulo oppidum 1.55
Betulonenſes populi 1.95
Bagada oppidum 1.275
Bagoada fluuius 1.182
Baiarum portus 1.106
Balanea oppidum 1.200
Balari populi 1.112
Balbura oppidum 1.207
Balcea oppidum 1.214
Baleares inſulæ 1.110
Baleares funda bellicoſæ ibi.
Balearicum mare 1.110
Baleſium oppidum 1.117
Balſa oppidum 1.173.186
Balſenſes populi 1.173
Baltia inſula 3.436.442
Bambyce oppidum 1.2[illegible]1
Bambotum flumen crocodilis & hippopotamus refertum 1.178
Banaſa colonia 1.176
Bannomanna inſula 1.65
Bantini populi 1.116
Banurri populi 1.180
Baracum oppidum 1.186
Baragaza oppidum 1.274
Baramalacum oppidum 1.269
Baraomatæ populi 1.247
Baraſci populi 1.269
Barbatia oppidum 1.266
Barbeſula oppidum & flumen 1.90
Barce promontorium 1.177.178
Barce oppidum 1.184
Barcine oppidum 1.94
Barderate oppidum 1.102
Barduli populi 1.173
Barca oppidum 1.94
Bargeni populi 1.274
Bargyla oppidum 1.209
Bargilletici campi 1.210
Bargylus mons 1.2[illegible]0
Bargus fluuius 1.150
Barium oppidum 1.118
Baris locus Milyis vicinus 1.121
Barra oppidum 1.125
Baſabocates populi 1.170
Baſac inſula 1.277
Baſilia inſula 1.166
Baſilicus ſinus 1.210
Baſilidæ populi 1.162.165
Baſta oppidum 1.117
Baſterbini populi 1.119
Baſternæ populi 1.161.167
Baſtitania regio 1.91
Baſtitani populi 1.96
Baſtuli populi 1.90.94.96
Batauorum inſula 1.167
Batauí populi 1.169
Bateni populi 1.238
Batha oppidum 1.275
Bathea Ponti 1.77
Bathymi populi 1.267
Bathymias fluuius 1.149
Bathys fluuius 1.226
Batinum flumen 1.120
Batraſabbes oppidum 1.267
Batum flumen 1.110
Baucidias inſula 1.132
Bauli locus 1.106.459

Bauma oppidum 1.275
Bebiani Ligures 1.118
Bebricum gens 1.214
Becare portus 1.255
Bechires populi 1.226
Bedeſis flumen 1.122
Begerri populi 1.170
Belbina inſula 1.152
Belendi populi 1.170
Belerides inſulæ 1.112
Belgica Galliæ pars 1.169
Belgites populi 1.132
Bellitani populi 1.95
Bellouaci Galliæ populi 1.169
Belon oppidum 1.90.175
Belus riuus 1.199.423
Beli Iouis templum apud Babylonios 1.259
Belunum oppidum 1.127
Bembinadia oppidum 1.141
Benacus lacus 1.77.127.432
Beneuentum oppidum 1.188
Beni populi 1.147
Berbeſula oppidum 1.92
Bercorcates populi 1.170
Berdrigei populi 1.237
Berecyntius tractus 1.209
Berecynthus mons 1.158
Beregrani populi 1.121
Berenice oppidum 1.162.184 272.273
Bergi inſulæ 1.168
Bergomum oppidum 1.125
Bergomates populi, eorúmque origo ibid.
Berytus colonia 1.200.285
Bermius mons 1.144
Bernenſes populi 1.127
Berœa oppidum 1.145.203
Berœenſes populi 1.201
Beroſus collis 1.80
Berreſa oppidum 1.275
Beſaro Betica oppidum 1.92
Besbicos inſula 1.222
Besbycos quondam Bithyniæ coniuncta 1.70
Beſippo portus 1.90
Beſippo oppidum 1.92
Beſſi populi 1.147
Beta oppidum 1.275
Betaſi populi 1.169
Betholene toparchia 1.197
Beturia Hiſpaniæ regio, duæque eius partes 1.92
Bibaga ſiue Bibaſta inſula 1.248
Byblis inſula 1.156
Byblos oppidum 1.200
Bidini populi 1.114
Biendium portus 1.171
Bilbilis Hiſpaniæ oppidũ 3.309
Bilis fluuius 1.224
Bipedimui populi 1.170
Biſalte populi 1.146.147
Biſanthe oppidum 1.140.148
Biſgargitani populi 1.95
Biſtonum gens ſtagnúmque 1.147
Bithyniæ deſcriptio 1.222
Bithyniæ terminus ibid.
Bithyni populi 1.220.222
Bithynia inſula 1.222

Bithynion oppidum ibid.
Biturigenſes liberi populi 1.170
Byzantium vbi 1.149.222
Byzantium quantum à Dyrrachio diſtet 1.149
Byzantium quantum ab Iſtro diſtet. 1.159
Byzacium Africæ regio 1.182
Byzô Thraciæ oppidum 1.148
Byziæ arx 1.149
Blanda agri Brutij oppidum 1.109
Blaſcon inſula 1.111
Blemmiæ populi 1.188
Blerani populi 1.103
Blitera oppidum 1.98
Boagrius fluuius 1.143
Bocalium oppidum 1.140
Bochiana oppidum 1.275
Bochi regnũ Mauritaniæ pars 1.180
Bochri oppidum 1.111
Boccori p.puli 1.173
Bodincus, id eſt Padus fluuius 1.124
Bodincomagum oppidum ibid.
Bæa oppidum 1.140
Bæbeis lacus 1.144
Bœotiæ fontes 1.142
Bœoti olim Hyantes appellati ibid.
Bœotiæ ſitus & oppida 1.137 142
Bogudiana Mauritania 1.180
Boij populi 1.125.170
Boij in Italia extincti 1.122
Boij laudem Pompeiam condiderunt 1.125
Boin Garamantum oppidum 1.180
Boion Doridis oppidum 1.142
Boiorum olim tribus CXII. 1.122
Boiorum deſerta Noricis proxima 1.132
Bolani populi 1.108
Bolbitinum Nili oſtium 1.194
Bolbulæ inſula 1.218
Bolingæ populi 1.146
Bomarei populi 1.237
Bombos fluuius 1.205
Bomitæ oppidum 1.201
Bononia colonia 1.122
Bononia olim Felſina dicta ibid.
Bononia olim princeps Hetruriæ ibid.
Booſcœte oppidum 1.120
Borcani populi 1.119
Borobe oppidum 1.148
Borcoſtoma Danubij fluminis oſtium 1.160
Borgodi populi 1.267
Borion promontorium 1.183
Boryſthenes fluuius 1.159.161. 163
Boryſthenes lacus 1.161
Boryſthenes populi ibid.
Bormannico oppidum 1.99
Borris fluuius 1.252
Boſenſes populi 1.112
Boſphorus Thuracis 1.149

159.221.222
Boſphori maris impetu perfracti 1.70
Boſphori Cimmerij latitudo 1.163
Boſphori Cimmerij & Thracij diſtantia 1.150
Boſphori unde dicti 1.223
Botiæi populi 1.147
Bothrys oppidum 1.200
Bouianum colonia 1.119
Bouilla oppidum 1.107
Bracarum conuentus in Hiſpania citeriore 1.93.171
Bracarum ciuitates 1.97
Bracari populi ibidem
Braccata Gallia 1.97
Brachmanæ populi 1.242
Bragæ inſulæ deſertæ 1.267
Brana oppidum 1.92
Branchidarum oraculum 1.210
Brancoſi populi 1.246
Bratia inſula 1.134
Brauron oppidum 1.142
Bregmenteni populi 1.214
Breuci populi 1.232
Breuni populi 1.129
Bryazon fluuius 1.221
Brygantinus lacus 1.419
Brygion oppidum 1.146
Bryges populi 1.120
Brygiani populi 1.129
Bryllion oppidum 1.220
Bryſabitæ populi 1.247
Bryſani populi 1.240
Briſæ populi 1.147
Britanniæ inſulæ deſcriptio 1.167.168
Britannicus Oceanus 1.170
Britannia nomen olim omnibus adiacentibus inſulis commune 1.168
Britanniæ inſulæ menſura ibidem
Britanniæ æſtus maximi 1.75
Britium oppidum 1.172
Brixentes populi 1.129
Brixia oppidum 1.127
Brixia fluuius 1.263
Brixillum oppidum 1.122
Brullitæ populi 1.212
Brumbeſtini 1.119
Brundulum portus 1.124
Brundiſium oppidum 1.117
Brundiſii portus 1.117 133
Brundiſina ſpecula 3.312
Brundiſini fontis mira natura 1.79
Brutij agri incolæ ſæpius mutati 1.109
Brutius ager ibid.
Brutium litus 1.99 109
Bubaſſus regio 1.208
Bubaſtites Ægypti nomos 1.189
Bubetani populi 1.108
Bubeium natio 1.185.186
Bubon oppidum 1.207.3.371

Buca oppidum 1.119
Bucephala oppidum Alexandri magni equi monumento circundatum 1.247
Bucephalus portus 1.140
Bucinna inſula 1.115
Budini populi 1.163
Budora inſula 1.153
Buges lacus 1.162
Bulenſes populi 1.137
Buliones populi 1.132
Bulla regia oppidum 1.181
Bullidenſis colonia 1.145
Buluba oppidum 1.186
Bupraſium locus 1.138
Bura oppidum 1.71.138.158
Burchana inſula nobiliſſima 1.166
Burgundiones populi 1.167
Burniſtæ populi 1.130
Burnum oppidum, populi Romani prælijs nobilitatum 1.131
Burſaonenſes populi 1.95
Buſiris Ægypti locus 1.195
Buſirites Ægypti nomos 1.190
Butoa inſula 1.153
Butos oppidum 1.195
Butrium oppidum 1.122
Buthrotum oppidum 1.135
Butua oppidum 1.131
Butuntinenſes populi 1.119
Buxentum oppidum 1.109
Buzæ populi 1.146
Buzeri populi 1.144
Buzigaus mons ibid.

Cabalaca oppidum Albaniæ 1.231
Cabalia regio 1.207.221
Cabellio oppidum 1.99
Caberon fluuius 1.252
Caburæ fontis mira natura 3.162
Cacidiri populi 1.238
Cacirini populi 1.114
Cadeuma oppidum 1.175
Cadiſcus mons 1.153
Cadmus mons 1.212
Cadreſi oppidum ab Alexandro conditum 1.252
Cadueni populi 1.210
Cadurci populi 1.170
Caduſia regio 1.233
Caduſij populi 1.237
Cæcilia caſtra Luſitaniæ oppidum 1.173
Cæcia inſula 1.152
Cæcinos fluuius 1.116
Cæcorum oppidum Chalcedon 1.121
Cæcubi Campaniæ agri 1.106
Cæcubi agri fluctuantes inſulæ 1.72
Cæleſtini populi 1.122
Cælina oppidum 1.127
Cælium oppidum 1.117
Cæne inſula 1.215

Caneum promontorium 1.154
Canys promontorium 1.110
Canina oppidum 1.108
Caniei populi 1.147
Canica regio 1.149
Canites portus 1.140
Capori populi 1.171
Care oppidum 1.103
Caretanus fluuius ibidem
Caſani populi 1.270
Caſarauguſtani populi 1.204
Caſarauguſtanus conuentus 1.93
Caſarauguſtana colonia 1.95
Caſarea ſiue Caſaria Mauritania oppidum 1.94.180
Caſarea Palaſtina oppidum, ab Herode rege conditum 1.196.285
Caſarea minoris Armenia oppidum 1.231
Caſarea Decapolis oppidum 1.199
Caſarea Cappadocia oppidum 1.225
Caſariana colonia 1.91.173
Caſarienſes Ionia populi 1.212
Caſarienſis Mauritania 2.180
Caſaris Dictatoris colonia Pharus 1.215
Caſari venales populi 1.96
Caſarobricenſes populi 1.173
Caſena oppidum 1.122
Cagulata populi 1.168
Caieta portus 1.105
Caicus amnis 1.211.214
Cainas fluuius 1.242
Cayſter fluuius 1.211
Calabria Italia regio 1.117
Calabria nomina, ſitus, menſura 1.117
Calabria adiacentes inſula 1.133
Calaguritani populi 1.95
Calamina inſula natantes 1.72
Calamiſſus oppidum 1.137
Calamos oppidum 1.200
Calapis fluuius 1.133
Calaris, ſeu potius caralis oppidum 1.84
Calathuſa inſula 1.158
Calatia oppidum 1.148
Calatis oppidum 1.148
Calauria inſula 1.152
Caledonia ſylua 1.168
Calentum oppidum Hiſpania, mirique eius lateres 3.364
Calenus ager 1.106
Caleni agri aqua vini modo inebrians 1.80
Calenum oppidum 1.107
Calete inſula 1.158
Callet oppidum 1.92
Calletranus ager 1.103
Calicadmus fluuius 1.204
Callichorum flumen 1.224
Calydon oppidum Ætolia 1.136
Callydromus mons 1.143
Calydna inſula 1.157.217.527

Calydna oppidum 1.207
Calinga Indiæ populi 1.242. 243.297
Calingij Arabiæ populi 1.269
Calingon promontorium 1.245
Calinipaxa oppidum 1.242
Caliordi populi 1.162
Calypſus inſula Ogygia 1.116
Calyſſæ populi 1.244
Callipolis 1.150.156
Callipia fons 1.211
Callirrhoe oppidum 1.202
Callirrhoe fons 1.142 198
Calliſte inſula 1.157
Caloſtoma Danubij fluminis oſtium 1.160
Calpas portus 1.224
Calpæ mons in finibus Hiſpaniæ 1.88.89.90.223
Calucones populi 1.129
Calucula oppidum 1.92
Camaca populi 1.238
Camæ populi ibidem
Camalodunum oppidum Britanniæ 1.64
Camari inſula maxima 1.167
Camatulicorum regio 1.98
Cambalidus mons 1.263
Camby ſes fluuius 1.234
Cambyſis ciuitas 1.271
Camboiectri populi 1.97.170
Cambuſis oppidum 1.276
Camelides inſulæ 1.217
Camelani populi 1.121
Camarina oppidum 1.114
Camerium oppidum 1.108
Camertes populi 1.121
Camina inſula 1.157
Camirum oppidum 1.216
Cammanene regio 1.226
Campaniæ incolæ ſæpius mutati 1.106
Campaniæ laus 1.100.106
Camponi populi 1.170
Campſeonyſis flumen 1.226
Camuni populi 1.128
Cana oppidum 1.254
Canæ Æolidis oppidum 1.212
Canæ Lyciæ oppidum 1.207
Canaius fluuius 1.212
Canaria inſula 1.282
Canarij Mauritaniæ populi 1.179
Canaſtraum promontorium 1.146
Canatha oppidum 1.198
Canauna regio 1.267
Canchlei populi 1.195
Candauiæ montes 1.131
Candei populi 1.272
Candyba oppidum 1.207
Candidum promontorium 1.181
Candrogari populi 1.279
Canis fluuius 1.267
Canum ciuitas 1.194
Canenufatum inſula 1.167
Cannenſes populi 1.119
Canopicum oppidum 1.183
Canopicum Nili oſtium 1.189. 194.215

Canepitanum Africæ oppidũ 1.183
Canopos inſula 1.215
Canopus ſydus cœleſte 1.249
Cantabra Indiæ fluuius 1.245
Cantabri Hiſpaniæ populi 1.94.96
Cantabrorum regio 1.171
Cantaces populi 1.251
Canteci populi 1.229.
Canucha fluuius 1.243
Canuſium oppidum 1.118
Capaſtites Ægypti nomos 1.189
Capenates populi 1.103
Caperenſes populi 1.173
Capeus ſinus 2.266
Caphareus promontorium 1.154
Capheris inſula 1.158
Capillati Alpium populi 1.102.129
Capina inſula 1.267
Capiſſa oppidum à Cyro dirutum 1.251
Capiſſene regio ibidem
Capitalia mons Indicarum altiſſimus 1.246
Capitulum oppidum 1.107
Capotes mons 1.201
Capadocia ſub quo parallelo ſita 1.286
Capadocia deſcriptio 1.218
Capadociæ ſitus & termini 1.230
Cappadox fluuius 1.225
Cappagum oppidum 1.92
Capraria inſula 1.111.282
Capraſia oſtium Padi 1.124
Capreæ inſulæ 1.112
Capretæ populi 1.214
Capros fluuius 1.208
Capſitani populi 1.184
Capua oppidum 1.106
Capua vnde dicta ibidem
Capitibus carentes homines 1.188
Carabi fluuius 1.239
Caralitanũ promontoriũ 1.112
Caralitani populi ibid.
Carambis promontorium 1.162.224.479
Carambucis fluuius 1.233
Carantis Armeniæ præfectura 1.201
Caraſtaſci populi 1.229
Carbileſi populi 1.147
Carbileti populi ibidem
Carbonari Padi oſtium 1.124
Carbruſa inſula 1.158
Carbulo oppidum 1.91
Careaſum, ſiue Carcaſo, oppidum 1.99
Carcatiocerta oppidum 1.231
Careinites ſinus 1.162.165
Carcine oppidum 1.162
Cardalena regio 1.267
Cardamile oppidum 1.139
Cardamine inſula 1.272
Cardaua oppidum 1.168
Carditenſes populi 1.201

Cardia

Cardia oppidum 1.149.150
Cardines mundi apud Hyperboreos eſſe creduntur 1.163
Carduchi populi, qui & Cordueni 1.220
Carene oppidum 1.213
Carenſes populi 1.95
Carentini populi 1.119
Careſa inſula 1.154
Careſus fluuius 1.213
Cares Tanaidis finitima olim tenuerunt 1.229
Caretha inſula 1.216
Cateria regio 1.207.209.210.212
Cariæ oppida 1.208.209
Cariandra inſula, & oppidum 1.217
Cariãdra Cariæ oppidũ 1.209
Carietes populi 1.96
Carina oppidum 1.220
Carini Germaniæ populi 1.167
Carinia oppidum 2.97
Carioſuelites populi 1.170
Caripeta oppidum 1.270
Cariſa oppidum 1.92
Cariſſanum caſtellum 1.48
Cariſſa oppidum 1.225
Caryſtiũ marmor 1.154.3.386
Caryſtos oppidum 1.150.154
Carmacæ populi 1.229
Carmani populi 1.285
Carmania regio 1.252.257
Carmania ora, menſura 1.255. *oppida* ibid.
Carmelum promontorium & oppidum 1.99
Carnon oppidum 1.140.269
Carnope populi 1.229
Carne oppidum 1.500
Carnorum regio 1.126.128.132. *oppida quæ interciderint* 1.127
Carnunti populi 1.150
Carnuntum Pannoniæ oppidũ 3.438
Carnuti Galliæ populi 1.169
Carnus oppidum 1.268
Carpaſium oppidum 1.215
Carpathos inſula 1.153.157.216
Carpathium mare quod, & unde dictum 1.157.216
Carpetania regio 1.96
Carpetani populi 1.94
Carpentoracte oppidum 1.99
Carpi oppidum 1.182
Carra oppidum 1.202.3.173
Carrea oppidum 1.102
Carres populi 1.269.270
Corſeolani populi 1.119
Carſulani populi 1.131
Cartadulorum regio 1.265
Cartana oppidum 1.251
Carteia 1.90
Cartenna colonia Auguſti 1.180
Carteria inſula 1.218
Carthaacei inſulæ oppidum 1.154

Carthago colonia in Carthaginis magna veſtigiis condita 1.182
Carthaginis magnæ & Oceani diſtantia 1.186.187
Carthaginis nouæ & Dianæ diſtantia 1.110
Carthago noua Hiſpaniæ oppidum 1.94
Carthago Hiſpaniæ Pœnorum opus ibidem
Carthago magna à Tyriis condita 1.199
Carthago ſub quo parallelo 1.285
Carthaginienſis Hiſpaniæ conuentus 1.93.95
Cartris Cimbrorum peninſula 1.166
Caſamarri populi 1.279
Candra inſula 1.257
Caſcandrus inſula 1.266
Caſcantenſes populi 1.93
Caſilinum oppidum 1.409
Caſmatis agri fluuius mira natura 1.79
Caſinum oppidum 1.107
Caſyrus mons 1.263
Caſiri populi 1.240
Caſij montis mira altitudo 1.200
Caſius mons 1.195.196.200
Caſii Iouis delubrum 1.196
Caſmonates populi 1.102
Caſos inſula 1.156.157.216.
Caſpaſium flumen nobile 1.238
Caſpia gens 1.236
Caſpius mons 1.206
Caſpium mare Oceani ſinus 1.231.233
Caſpij maris menſura 1.233 *forma* 1.234. *deſcriptio generalis* 1.233
Caſpij & Pontici maris diſtantia 1.58.232
Caſpij maris, & Cimmerij Boſphori diſtantia 1.232
Caſpij populi 1.232
Caſpiæ portæ 1.206.232.235.236.246.286.3.173
Caſpium mare à Cyro amne appellari incipit 1.235
Caſpij maris & Aſſyriæ diſtantia 1.262
Caſſandria oppidum 1.49
Caſſera oppidum 1.146
Caſiopæi populi 1.135
Caſiope oppidum 1.151
Caſios fluuius 1.234
Caſipolis oppidum 1.204
Caſiterides inſulæ 1.174.344
Caſtabla oppidum 1.204
Caſtabalenſes canum cohortes ad bella nutriunt 1.388
Caſtalius fons 1.137
Caſtana oppidum 1.144
Caſthenes ſinus 1.149
Caſtalogi populi 1.169

Caſtra

Caſtra Cornelia, Africæ locus 1.182

Caſtra gemina Beticæ oppidũ 1.92

Caſtra vinaria Beticæ locus 1.91

Caſtrimonienſes populi 1.107

Caſtrum nouum, maris Adriatici oppidum 1.10.120

Caſtrum conſilinum 1.116

Caſtulonenſes populi 1.96

Caſuentum fluuius 1.116

Caſuentellani populi 1.121

Catabani, ſiue Catabanes Arabiæ populi 1.195.168

Catabathmos vallis, & oppidum 1.184.186

Cataceti populi 1.229

Catadupi Æthiopiæ populi 1.191.275

Catana oppidum 1.114

Cataonia regio 1.285.230.286

Cataracta Euphratis 1.202

Cataracta Nili 1.191

Gatarai populi 1.267

Catari populi 1.132

Catenates populi 1.129

Cathei montes 1.229

Catili populi 1.128

Catina oppidum 2.140

Catizi qui & Pygmæi Thraciæ olim incolæ 1.148

Cateni populi 1.229

Caturiges populi 1.102.129

Cauarum oppidum Valentiæ 1.99

Caucadæ populi 1.229

Cephiſſi fluuij prodigium 2.181

Cepi oppidum 1.228

Ceramicos locus Athenis 3.360

Ceramicus ſinus 2.209

Ceramus oppidum 1.209 217

Cerane oppidum 1.220

Ceraſtis inſula 1.215

Ceraſus oppidum 1.226

Ceronius mons idem cum Tauro 1.206

Cerauniј mons non procul à Mæoti 1.229

Cerauni populi 1.131

Cerannus fluuius 1.225

Cerbalus fluuius 1.118

Cerbani populi 1.268

Cerberion oppidum 1.228

Cercetæ populi *ibidem*

Cerceti montes nobiliſſimi 1.144

Cercotius mons 1.217

Certiæ inſula 1.218

Cercina inſula 1.187

Cercinitis inſula *ibidem*

Cerealis Ebura, Beticæ oppidum 1.190

Cerinthus oppidum 1.154

Cermorum oppidum 1.146

Caucaſiæ portæ 1.232
Caucaſus mons 1.206.227.228.231.234.235.237.238.245
Caucaſi accolæ Phicari & Aſlathæ 3.455
Caucaſus mons, alio nomine Graucaſus dictus 1.238
Caucenſes populi 1.95
Cauchæ campi 1.262
Cauchi Germaniæ populi 1.167.2 141
Caudini populi 1.118
Caulonis oppidi veſtigia 1.116
Caunos oppidum 1.207.286
Caurarani populi 1.270
Carauſiæ Bæticæ populi 1.91
Caurenſes populi 1.173
Cauros inſula eadem cum Andro 1.155
Cea inſula 1.154
Ceæ inſulæ pars à mari abſorpta 1.71
Cebrenia oppidum 1.213
Cecinna fluuius 1.103
Cecryphalos inſula 1.152
Cecropia oppidum 1.243
Cedrei populi 1.195
Celaduſſa inſula 1.134
Cela inſula 1.218
Celanæ oppidum 1.280.220
Celegeri populi 1.133
Celeia oppidum 1.132
Celenderitis regio, & oppidum 1.204
Celſtrini populi 1.97
Celetæ populi Thraciæ 1.147
Celcenſes populi 1.95
Celtæ populi in Hiſpaniam tranſierunt 1.90
Celtiberi populi 1.94
Celtiberiæ caput Segobrigenſes 1.96. *finis Ciunia* 1.96. *adiacentes inſulæ* 1.173
Celtica vrbs Hiſpaniæ 1 91
Celtica Galliæ regio 1 169
Celtici Lucenſis conuentus populi 1.96
Celtici Neriæ, Hiſpaniæ populi 1.171.172.173
Celticum promõtorium 1.171.172
Cemelion oppidum 1.102
Cenchreæ portus 1.138.140
Cendeuia palus 1.199
Ceneſſeris oppidum 1.269
Ceninenſes populi 1.99
Cenomanni populi Galliæ 1.170
Cenomannorum oppida 1.127
Centauri populi, eorũmque inuentum 1.345
Centuripini populi 1.144
Ceos inſula 1.154
Cephalenia inſula 1.151
Cephalanis, Siciliæ oppidum 1.114
Cephalonneſus inſula 1.165
Cephalotomi populi 1.228
Cephyſſia fons 1.142
Cephiſſis lacus 3.436
Cephiſſus fluuius 1.79.137

142.143
Cerne inſula 1.281.469
Cernetani populi 1.107
Cernetum oppidum ibidem
Cerretani Hiſpaniæ populi 1. 94.95
Ceron fons 3.157
Ceſi populi 1.245
Ceſſero oppidum 1.99
Ceſtia gens 1.82
Ceſtria oppidum 1.135
Ceſtrini populi 1.135
Cetius fluuius 1.214
Cetuma oppidum 1.275
Ceutrones populi 1.129.& 3. 272
Chabriæ Caſtra 1.196
Chadai populi 1.267
Chadiſia oppidum, & fluuius 1.225
Charonia oppidum 1.142
Chalaon portus 1.137
Calce inſula & oppidum 1.216
Chalcedon oppidum liberum 1.121
Chalceritis inſula Martis ſacra 1.232
Chalcia Rhidiorum inſula 2. 209
Chalcidene regio Syriæ fertiliſsima 1.281
Chalcis Eubœæ oppidum 1. 154
Chalcis inſula ante Ætoliam 1.151
Chalcis ad Belum, Syriæ Cœles oppidum 1.201.203
Chalcis olim dicta, quæ poſteà Eubœa 1.155
Chalcitis inſula 1.222
Chalcedontis inſula 1.154
Chaldæi populi 1.266
Chaldaici lacus 1.262.263
Chalybes populi 1.226.274
Chalonitis regio 1.260.262
Chambades mons 1.206
Chaones populi 1.135
Chaonia regio ibid.
Charax oppidum 1.264.260. 262.263.264.266.269
Characena ciuitas 1.73
Characene regio 1.263
Characeni populi 1.162
Charadrus oppidum 1.200
Charandra Troglodytica ſinus 1.272
Charbanus mons 1.262
Chariati oppidum 1.269
Charybdis, periculoſus maris Siculi locus 1.113
Charsen fluuius 1.227
Charmarum rex in India, eiúſque vires 1.246
Charmes populi 2.269
Charontæ ſcrobes 1.71
Chatti populi 1.167
Chatramotitæ populi 1.268. 270
Chelidoniæ inſulæ 1.78.216
Chelidonium promontorium 1. 205
Chelonates promontorium 1.139
Chelonitis inſula 1.267

Chelonophagi populi 1.256
Chepta fluuius 1.242
Cherroneſus Thraciæ 1.148
Cherroneſi Thraciæ oppida 1.147
Cherroneſus Heracleatarum oppidum 1.159
Cheruſci populi 1.167
Cheſius amnis 1.217
Chia inſula ibid.
Chiani populi 1.253
Chione nympha Chia inſulæ nomen fecit 1.218
Chios inſula 1.217.286
Chilmanenſe oppidum 1.283
Chimæra caſtellum 1.136
Chimæra mons ardens 1.81.206
Chimærion mons 1.144
Chyrogylium inſula 1.216
Chiſiotoſagi populi 1.242
Chytis inſula Arabiæ 3.455
Chytri oppidum 1.215
Chitophoria oppidum 1.211
Calamydia inſula 2.155
Chlorus fluuius 1.204
Choani populi 1.270
Choara Parthiæ regio 1.236
Choaſpes fluuius 1.162. & 3.162
Choatras mons 1.206
Choatræ populi 1.229
Choma fluuius 1.2 7
Chomari populi 1.237
Choraſmij populi ibid.
Choromandarum gens 1.295
Chorſari Scythis, qui nobis Perſa 1.238
Chryſa oppidum 1.213
Chryſæ inſula metallis fertiles 1.248
Chryſe Serici maris ſinus 1.239
Chryſes populi 1.245
Chryſoceras promontoriũ 1.149
Chryſopolis oppidum 1.222
Chryſorrhoas fluuius 1.198.209.221 227
Cia inſula 1.153
Cyane oppidum 1.207
Cyane fons 1.114
Cyanea inſula 1.164.232
Cyanos fluuius 1.227
Cybarci populi 1.171
Cybeles ſacerdotes Galli à Gallo flumine denominati 1.221
Cibilitani populi 1.173
Cibyra oppidum 1.204
Cibyratarũ in montibus Indus Aſiæ fluuius oritur 1.207
Cibyraticus conuentus ſeu Cibyratica iuriſdictio 1.208
Ciberon oppidum 1.208
Cibotus mons altiſſimus 1.70
Cica inſula 1.171
Cychri populi 3 159
Cicynethos inſula 1.257
Cyclades inſulæ quæ, & unde dictæ 1.155.157.286
Cicimeni populi 1.229
Cyclopis inſula 1.216
Cyclopum ſcopuli tres 1.114

Cico-

Ciconum flumen, miráque eius natura 1.78
Ciconum regio 1.148
Cydamum oppidum 1.185
Cydara fluuius 1.249
Cydnus fluuius 1.204.3.156
Cidon oppidum 1.153
Cydonia insula 1.219
Cydonia insula mirus fōs 1.104
Cydoniatæ Cretæ populi 1.411
Cygnus oppidum 1.227
Cylbiani montes 1.211
Cylbiani populi 1.212
Cileni populi 1.171
Cilices populi 1.213
Cilicia regionis deſcriptio 1.204
Cilicia & Syriæ terminus Amanus 1.200 201
Ciliciæ finis antiquus Melas amnis 1.204
Ciliciæ portæ 1.206.286
Cilicium mare 1.205.215
Ciliciȷ maris inſula 1.215
Cilla oppidum 1.213
Cillaba oppidum 1.185
Cyllāticus Piſidiæ tractus 1.221
Cyllene, mons Arcadiæ 1.141. & 2.556
Cyllenes ſinus 1.139
Cimbres populi, Ingeuonum pars 1.167
Cimborum promontorium 1.166
Cyme oppidum 1.212
Cimmerium oppidum anteà Cerberium nominatum 1.282
Cimmerion Italiæ oppidum 1.106
Cimmeriȷ populi 1.233
Cimmerius Boſphorus 1.192.228
Cimmeriȷ Boſphori ſitus, & oppida 1.128. *per totum caput*
Cimmeris oppidum 1.213
Cimmerum oppidum 1.163
Cimmeriȷ Boſphori, & Caſpiȷ maris diſtantia 1.237
Cimnia ſylua 1.73
Cimolis oppidum 1.224
Cimolus inſula 1.156
Cimothoe fons 1.139
Cinadopolis inſula 1.217
Cinætha oppidum 1.140
Cynethuſa inſula 1.156
Cynethus inſula 1.155
Cynamolgi populi 1.280
Cynara inſula 1.156
Cinenſes populi 1.95
Cingulani populi 1.107.121
Cynips fluuius, regióque 1.183
Cinyria oppidum 1.215
Cinium oppidum 1.110
Cynocephalorum lacte viuētes homines 1.278.297
Cynopolis oppidum 1.195
Cynopolites Ægypti nomos 1.186
Cynoſſema, Thraciæ locus Hecubæ ſepulchro nobilitatus 1.150
Cynos fluuius 1.267

Cynthia inſula eadem cum Delo 1.155
Cynthus mons ibid.
Cios fluuius, & oppidum 1.220
Cypariſſa oppidum 1.139
Cypariſſius ſinus 1.139
Cyphanta portus 1.140
Cypria inſula tres in mari Lycio 1.216
Cyprus inſula Syriæ aliquando adhaſit 1.70
Cypri inſulæ deſcriptio 1.215
Cyprus nouem olim regnorum ſedes ibid.
Cypri menſura ibid.
Cypri varia nomina ibid.
Cypſela oppidum 1.148
Circeÿ quondam inſula, receſſu maris continenti adiuncta 1.105
Cyrceÿ oppidum 1.104
Circius mons 1.206
Cyrenaica prouincia 1.83 285
Cyrenaica rupes Auſtro ſacra 1.37
Cyrenaica prouincia 1.184
Cyrenaica menſura 1.186
Cyrenaicæ finis catabathmus ibid.
Cyrenaicus ager in ora tantùm fertilis 1.184
Cyrene oppidum ibid.
Cyrnabe fluuius 1.239
Cyrnus inſula ante Ætoliã 1.151
Cyrus fluuius 1.130. 231.234.236.239
Cyri regis ara & termini 1.238
Cyriſophorca oppidum 1.244
Cyrus vbi ſepultus 1.258
Cyrnos inſula, eadem cum corſica 1.111
Cyrni Indiæ populi 1.296
Cyropolis regio maritima 1.258
Cyrrhiſtica regio 1.201.230
Cyrrhum oppidum 1.201
Cyrrheſtæ populi Macedoniæ 1.145
Cyrrha oppidum 1.137
Cirrhæi Phocidis campi ibid.
Cirta colonia 1.181
Cyſamum oppidum 1.153
Ciſeruſſa inſula 1.219
Ciſianthi populi 1.233
Ciſpades Africæ populi 1.183
Ciſori populi 1.279
Ciſpÿ populi ibid.
Ciſſa inſula 1.134
Ciſſa oppidum Thraciæ 1.149
Cyſſiros inſula 1.158
Cyſte oppidum 1.275
Cyſthene oppidum 1.213
Cythnos inſula 1.155
Citarÿ populi 1.114
Cithariſta promontorium 1.98
Cyte oppidum 1.163
Cyteum oppidum 1.153
Cythenus mons 1.136
Cythera inſula, & oppidũ 1.152
Cytharon mons 1.142

Cytinum

Cytinum oppidum 1.143
Cytinos oppidum 1.153
Cytis inſula 1.272
Citium oppidum 1.215
Cytorus mons 1.224
Cyzici vrbis fons, miráque eius natura 3.158
Cyzicum Mileſiorum oppidum 1.219
Claon fons mira natura 3.158
Clampeia, Magna Gracia locus 1.109
Clanius fluuius 1.106
Claria populi 1.147
Clarij Apollinis templum 1.211
Clarij Apollinis ſpecus mirus 1.80
Claritas Iulia, oppidum Baticæ 1.91
Claſsica colonia 1.98
Claſsita, Meſopotamiæ oppidũ 1.258
Claterna oppidum 1.122
Claudia Norici oppidum 1.132
Claudia præfectura 1.103
Claudij Cæſaris colonia 1.132 175.199.225
Claudius mons 1.132
Claudiopolis oppidum 1.202
Clazomene oppidum 1.211
Clazomenij populi 1.229
Cleone oppidum 1.138.141.146
Clibanus mons 1.116
Clibanus oppidum 1.205
Clides inſula 1.216
Clylipenus ſinus 1.166
Cliternia oppidum 1.118
Cliternini populi 1.119
Clitorium oppidum 1.141
Clitorij lacus aqua vini tadiũ afferunt 3.157
Clodia foſſa 1.124
Clodij forum 1.122
Cloſtra Romana 1.105
Cluana oppidum 1.120
Cludros fluuius 1.209
Clunia oppidum 1.96
Clunienſis conuentus 1.93.96
Clupea oppidum 1.182.187.285
Clupea terra ſcorpiones necat 1.187.& 3.373
Cluſini populi 1.103
Cluſiolum oppidum 1.122
Cluſium oppidum Porſenæ regis ſepulchro nobilitatum 3.397
Cnemis oppidum 1.143
Coboris inſula 1.267
Cobum flumen 1.227
Cocanicus lacus ſale fœcundus 3.172
Coconda populi 1.246
Cocoſſates populi 1.170
Cocinthum promontorium Italiæ longiſsimum 1.116
Codanus ſinus 1.166
Cœle Syria regio 1.195.201
Cœlos portus Thraciæ cherroneſi 1.150.158
Cogamus fluuius 1.210
Colaicum promontorium 1.249

Calarni populi 1.173

Colchicæ regionis deſcriptio 1.227

Colchicæ ſolitudines 1.231

Colchis auro & argento fœcunda 3.242

Colchis minio fœcunda 3.258

Colchorum gens 1.226.227

Colchinium oppidum Dalmaticæ à Colchis conditum 1.131

Colentum inſula 1.130

Colentini populi 1.131

Colonia inſula eadem cum Cypro 1.215

Colippo oppidum 1.172

Collatini populi 1.119

Collatia oppidum 1.108

Colligat Æthiopiæ oppidum 1.279

Collodis inſula 1.112

Colobona oppidum 1.91

Colocaſitis inſula 1.273

Colone oppidum 1.213

Colonia equeſtris 1.169

Colonia Agrippinenſis ibid.

Colonis inſula 1.152

Colopena regio 1.225

Colophon oppidum 1.211

Colophoniorũ oraculũ 1.80.211

Coloſſæ oppidum 1.220

Coloſſenſis fluminis mira natura 3.160

Colopæ oppidum 1.211

Colũbæ populi 1.244

Colubraria inſula 1.110.111

Columbaria inſula 1.111

Columna Rhegia 1.110

Comagene regio 1.81.195.220.225.230.235

Comana oppidum 1.225

Comenſes populi 5.221

Comenſis lapis in vaſa excauatur 3.415

Comini populi 1.120

Commani populi 1.237

Commone inſula 1.218

Complutenſes populi 1.93

Compſani populi 1.118

Compuſa oppidum 1.221

Comum oppidum ab Orobijs originem traxit 1.125

Comum oppidum ferri temperatura nobilitatum 3.309

Concordia Iulia Bæticæ oppidũ 1.92

Concordia Venetorum oppidum 1.125.126

Concordienſes populi 1.173

Concubienſes populi 1.121

Condigramma oppidum 1.152

Conimbrica oppidum 1.172

Coniſium oppidum 1.214

Cononienſes populi 1.99

Conepon diabaſis inſula 1.160

Conſaburenſes populi 1.96

Conſentia oppidum 1.109

Conſoranni populi 1.170

Conſtantia Iulia, Bæticæ oppidum 1.91.92

Conſtantia Iulia Mauritaniæ oppidum 1.75.176

Con-

Conſuanites populi 1.129
Conſuarani populi 1.97
Conſilium caſtrum 1.416
Conteſtania Heſpania citerioris regio 1.94
Contributa Iulia Bætica oppidum 1.92
Copa Bætica oppidum 1.142
Cophantus mons ardens 1.82
Cophe Aracoſiæ oppidum 1.251
Cophes fluuius 1.247
Coptites Ægypti nomos 1.189
Coptos oppidum 1.254.3.444
Coraceſium oppidum 1.204
Coraceſius Tauri montis pars 1.206
Coralius fluuius 1.224
Corambis oppidum 1.275
Corani populi 1.107
Coranitæ populi 1.270
Coraſiæ inſulæ 1.156
Coraxicus mons Tauri pars 1.206.230.234
Coraxi populi 1.227
Corcyra inſula 1.134.151
Cordyluſa inſula 1.216
Corduba oppidum 1.91
Cordubenſis conuentus 1.89.91
Cordala portus Themiſcyræ 1.226
Corenſe litus ex aduerſo Gadiũ 190
Coreſſus oppidum 1.154
Coretis Mæotis lacus ſinus 1.162
Corſinienſes populi 1.119
Coricæ inſulæ 1.159
Coryceum promontorium 1.211
Corycus mons 1.153.2.475.3.167
Corycos oppidum, portus, & ſpecus 1.204
Corydalla oppidum 1.206
Corymbia inſula 1.216
Corineum Cypri inſulæ oppidum 1.215
Corinæum promontorium 1.211
Corinenſes populi 1.119
Corinium oppidum 1.139
Corinthi arx Acrocorinthus 1.138
Corinthiacus ſinus 1.136.137.138
Corinthus oppidum 1.138
Corinthiorum portus Lichæum 1.138
Coriolani populi 1.108
Coryphanta oppidum 1.221
Coryphas oppidum 1.213
Coryphaſium oppidum 1.140
Cormalos fluuius 1.213
Corneates populi 2.132
Corne agri Tuſculani collis 2.199
Corneliani populi 1.119
Cornelij forum 1.222
Cornelia caſtra, Africæ locus 1.182
Corniculum oppidum 1.108
Corolia oppidum 1.268
Coronæa oppidum 1.142
Coronæus ſinus 1.139

Coronai populi 1.145
Corone oppidum 1.139
Corpilli populi 1.147
Corſea inſula 1.217
Corſi populi 1.112
Corſica inſulæ deſcriptio 1.111
Corſicæ menſura ibid.
Corſicæ ciuitates, & coloniæ ib.
Corſica Theba 1.137

Reliqua quære parte prima.

Corticata inſula 1.171
Cortonenſes populi 1.95.103
Cos inſula nobiliſſima 1.217. 286
Coſanum litus, inſulæque illi obiecta 1.111
Coſcinus oppidum 1.209
Coſenus fluuius 1.177
Coſyra inſula 1.115.187
Coſyri populi 1.242
Coſſoagus fluuius 1.243
Coſſa oppidum 1.103
Coſſai populi 1.263
Coſſetania regio 1.94
Coſtobocci populi 1.229
Cotes Mauritaniæ oppidum 1. 175
Cothon inſula 1.152
Cottation oppidum 1.210
Cotieri populi 1.238
Cotinuſa inſula 1.174
Cotyorum oppidum 1.226
Cotonis inſula 1.151
Cotta populi 1.229
Cotta Mauritaniæ locus 3. 192
Cottianæ ciuitates 1.129
Cottona regio 1.255
Cragus promontorium 1.207
Cragus mons 1.206
Crambuſſa inſula 1.216
Crandos oppidum 1.209
Cranda oppidum 1.275
Crania mons 1.136
Cranon oppidum 1.143.144.3. 158
Craſpedites ſinus 1.221
Crataïs fluuius Scyllæ mater 1. 110
Crathis Africæ fluuius 5.436
Crathus magnæ Græciæ amnis 1.116.3.157
Craugiæ inſulæ duæ 1.152
Cremyon oppidum 1.141
Cremniſſos oppidum 1.162
Cremona oppidum 1.127
Creon mons 1.218
Creſſa portus 1.207
Creta centum olim vrbibus clara fuit 1.152
Cretæ inſulæ deſcriptio 1.152. 153.285
Cretæ oppida inſignia ibid.
Cretæ montes 1.153.3.164
Cretæ fontes calidi 1. 69
Cretea inſula maris Adriatici 1.134
Creticum mare 1. 69. 110.150. 151
Crexa inſula 1.130

Crya oppidum fugitiuorum 1. 207
Crialon oppidum 1.194
Cridinum fluuius 1.237
Cryeon inſulæ tres 1.216
Crynis fluuius 1.222
Crinouolum oppidum 1.122
Cryon Phrygiæ fluuius 1. 212
Cryptos inſula eadem cum cypro 1.215
Cryſſaus ſinus 1.137
Cryſſa oppidum 1. 213
Critenſi populi 1.278
Crithote oppidum 1.149
Criu metopon Tauricæ promontorium 1.162.& 479
Criu metopon cretæ promontorium 1.153
Crobizi populi 1.161
Crocala inſula 1.247
Crocylea 1.151
Crocodilon oppidum 1.199
Crocodilopolites Ægypti nomos 1.193
Crocodilus mons 1.204
Crommionneſos inſula 1.218
Cromma oppidum 1.224
Cronea promontorium 1. 228
Cronia regio 1.219
Cronium mare 1.165.269
Crotalus fluuius 1.116
Croto oppidum 1.73.116
Cruni oppidum 1.148
Cruſa inſula 1.217
Cruſtumerium oppidum 1.108
Cruſtuminus ager 1. 173.103
Cruſtumium fluuius 1.113
Cteſiphon Parthorum oppidum 1.260
Cubi Galliæ populi 1.170
Cubulterini populi 1.104
Culici Flamonenſes populi finitimi Venetis 1.127
Cullu oppidum 1.181
Cumania caſtellum 1.232
Cumara oppidum 1.275
Cumæ oppidum 1.106
Cumi populi 1.279
Cumeron promontorium 1.121
Cuneus Luſitaniæ promontoriū 1.173
Cunici oppidum 1.111
Cunicularia inſulæ 1.112
Cupidinis fons miræ naturæ apud cyzicenos 3.158
Cupra oppidum 1.120
Cuprenſes populi 1.121
Curenſes populi 1.119
Curetis regio, poſtea Acarnania dicta 1. 136
Curetis inſula eadem cum creta 3.152
Curias oppidum 1. 215
Curiſtæ populi 1.130
Curiga oppidum 1. 92
Curitis oppidum 1.70
Curubis oppidum 1.182
Cuſuetani populi 1. 108
Cutiliæ lacus, Italiæ vmbilicus 1.126
Cutiliæ aquæ inſulam habens

innatantem 1.72
Cucioſ fons nauigantibus expetitus 1.273

D*abanegoris regio* 1.267
Daci populi ijdem cum Getis 1.160
Dactyli Idæi populi 3.343
Dædala oppidum 1.207
Dædaleon inſulæ duæ 1.216
Dahæ populi 1.238
Dale oppidum 2.214
Dalmatia regio 1.132
Dalmatiæ ſpecus mira natura 1.37
Dalmatiæ termini 1.130
Dalmatiæ deſcriptio 1.132
Damaſcena regio 1.195
Damaſcus oppidum 1.198.203 3.389
Damea vrbs, poſtea Apamia dicta 1.215
Dammanitani populi 1.95
Damnia regio 1.268
Dandagula oppidum 1.245
Dandari populi 1.229
Dancon portus 1.271
Dangula oppidum 1.251
Danubij fluuij deſcriptio 1.160
Danubius quibus augeatur amnibus 1.132
Danubij oſtiorum nomina 1.1.160
Danubij magnitudo ibidem
Daorizi populi 1.13
Daphnuſa inſula 1.218
Daphiſſa mons 1.144
Daphnidis inſula 1.273
Daphnus oppidum 1.143.211
Daræ populi 1.178
Daras fluuius 1.256
Darat fluuius crocodilos gignit 1.177
Dararitæ Æthiopes 1.178
Dardani populi feri 1.135
Dardani Macedonum hoſtes 1.145
Dardani Mœſiæ populi 1.133
Dardania inſula eadem cum Samothracia 1.158
Dardanium oppidum 1.214
Dandæ Indiæ populi auri fertiliſſimi 1.244
Dardorum gens à Diomede deleta 1.118
Daricum fertiliſſimus Zapaortenes regionis locus 1.237
Daremæ populi 1.274
Dari populi 1.245
Daritis, Arianæ regionis pars 1.252
Daron oppidum 1.278
Darræ gens 1.267
Daſcylos oppidum 1.220
Daſcuſa oppidum 1.201.231
Daſelu oppidum 1.275
Daſibari fluuius 1.186
Daſſeretæ populi 1.131.125
Dauelli populi 1.278

Daulis regio 1.137
Daulotes fons 1.267
Dauma Apuliæ pars 1.118
Debris oppidum, mirúſque eius fons 1.185.186
Decapolitana regio 1.198 199
Deccates populi 1.102
Deciani populi 1.119
Deciatium regio 1.98
Decij forum 1.119
Deculani populi 1.118
Decuma oppidum 1.91
Decuni populi 1.130
Deiraſtena inſula 1.272
Deitania regio 1.94
Delos inſula, Cycladum clariſſima 1.155
Delos inſula ſub quo parallelo 1.286
Delos inſula repentè enata 1.96.155
Deli inſula piſces ſalſi 3.193
Deli inſula mirus fons 1.79
Delos unde dicta 1.151.156
Delphacia inſula 1.222
Delphi Phocidis oppidum liberum 1.137
Delphi Apollinis oraculo clari ibidem
Delphici oraculi ſpecus fatidicus 1.72
Delphini portus 1.102
Delta Ægyptus cur dicta 1.189
Delta litera triquetram figuram bifariam ſe findens Nilus imitatur 1.124 189.190.193.394
Demetrias oppidum 1.143
Demonneſos inſula 1.222
Denda municipium 1.131
Denaros inſula 1.152
Denna oppidum 1.275
Denſeleta populi 135.147
Deorum inſula 1.173
Deranga populi 1.243
Deraſida inſula continenti adiuncta 1.70.211
Derbices populi 1.237
Derceto dea ubi colatur 1.196 201
Deremiſtæ populi 1.131
Deretini populi ibid.
Derrha oppidum 1.146
Dertonia colonia 1.102
Dertuſani populi 1.95
Derxene regio 1.201
Deſticos inſula 1.158
Deſuuiatium regio 1.98
Deſitiates populi 1.131
Deuelton ſiue deulton, oppidũ, & ſtagnum 1.148.149
Deuade inſula 1.267
Deximontani populi 1.253
Dia oppidum 1.163
Dian inſula 1.156
Diabeta inſula 1.216
Diablendi populi 1.170
Diana Epheſia templum olim

mari alluebatur 1.69.211
Dianenſes populi 1.96
Dianium oppidum ſtipendiarium 1.94
Dianium inſula 1.111
Diaphanes fluuius 1.204
Diareuſa inſula 1.218
Diarrhytus Hippon, Africæ oppidum 1.182
Dibitach oppidum 1.262
Dicaa oppidum, 1.146
Dicæarchia colonia eadem cum Puteolis 1.106
Dicea, Thraciæ oppidum 1.148
Dictæus mons Cretæ 1.153
Didymæi Apollinis ara vbi, & à quo ſtatuta 1.138
Didymæi Apollinis oraculum 1.110
Didyma Lycij maris inſula 1.216
Didyma inſula vna ex Æoliis 1.115
Diduri populi 1.232
Dienſis colonia 1.145
Diethuſa inſula 1.158
Digba oppidum Meſopotamiæ 1.261
Digeri oppidum 1.147
Diglito, id eſt, Tigris fluuius 1.261
Dimaſtos inſula 1.217
Dimaſtos mons 1.133
Dyme colonia 1.139
Dimuri populi 1.246
Dinaretum promontorium 1.215
Dindari populi 1.130
Dindymu oppidum 1.219
Dindymus mons ibidem
Dinia oppidum 1.99
Diobeſi populi 1.147
Diocaſarea oppidum 1.225
Diodori inſula 1.274
Diognetus itineris Alexandri menſor 1.241
Diomedea inſula 1.113.497 & 2.5
Diomedis equorum ſtabulum 1.147
Diomedis oppida in Italia 1.118
Diomedes quas gentes in Italia deleuerit ibidem
Diomedis promontorium 1.130
Diomedis limes 2.673
Dionyſia, Lycij maris inſula 1.216
Dionyſia inſula Ætoliæ adiacens 1.151
Dionyſias inſula eadem cum Naxo 1.156
Dionyſopolis oppidum 1.148
Dionyſopolitæ populi 1.108
Dionyſius Siciliæ extremam Italiæ peninſulam adiicere voluit 1.116
Dionyſius Geographus 1.154

Dionyſius Geographus vbi natus 1.265
Dionyſius Geographus ab Auguſto in Orientem miſſus ibidem
Dioryctos, Leucadis litoris locus 1.136
Dioſtecnoſia fons mirus 1.80
Dioſcurias oppidum 1.227.228
Dioſcoron inſula 1.116
Dioſcuridis inſula 1.268
Diosherita populi 1.212
Dioshieronita populi 1.221
Draſpage oppidum 1.159
Dioſpolites Ægypti nomos 1.189
Dioſpolis oppidum 1.193.200.208.343
Dipſium Argos 1.140.143
Dirce fons in Bœotia 1.142
Dirca oppidum 1.275
Dirini populi 1.119
Diriodoris fluuius 1.232
Diris id eſt, Atlas mons 1.179
Dyrrachium oppidū 1.118.131.132.146
Dyrrachij piſces quales 3.193
Diſcera natio 1.186
Diuus Creta oppidum 1.153
Dium Eubœa oppidum 1.154
Doberienſes populi 1.145
Dochi populi 1.278
Docleata populi 1.131
Dodona mirus fons 1.79
Dodonai templi tintinnabula 3.398
Dodonai Iouis templum 1.135
Dolates populi 1.121
Dolica inſula 1.267
Doliche inſula 1.156
Dolichiſte inſula 1.210
Dolionis inſula 1.219
Dolonca populi 1.147
Dolopes populi Ætolorum 1.136
Domada oppidum 1.269
Domazantes populi 1.774
Domibus carentes populi 1.233
Donaceſa mons 1.144
Donyſa inſula 1.156
Dora fons 1.267
Dorica gens in Cappadocia 1.226
Dorici ſinus oppida 1.208
Dorylaum oppidum Phrygia 1.212
Dorylai populi 1.208
Dorion oppidum 1.139.218
Doris Aſia regio 1.207.208
Doris Gracia regio 1.143
Doridis mons Oeta 3.356
Doriſci gens 1.251
Doriſcum promontorium 1.142
Doriſcus locus Thracia 1.148
Doron oppidum 1.204

Dorum flumen 1.199
Dotion Magneſiæ oppidum 1.144
Draco mons 1.212
Draconon inſula 1.158
Dramaſa Indi polum Auſtrinum nominant 1.244
Dranga populi 1.241.251
Draus fluuius 1.132
Drepana Siciliæ oppidum 1.114
Drepane inſula eadem cum Corcyra 1.151
Drepanitanum corallium 3.193
Drepanum promontorium 1.113
Drilo Illyrici amnis 1.131
Drymæa regio 1.137
Drimati populi 1.268
Drymodis, id eſt, Arcadia 1.140
Drymuſa inſula 1.2 8
Drinius fluuius 1.133
Dryopes populi 1.135
Dryopis regio 1.143
Dryuſa inſula 1.217
Dromiſcos inſula continenti adiuncta 1.70
Dromos Achilleos inſula 1.161
Druentia fluuius 1.98
Drugeri populi 1.147
Duatus ſinus 1.267
Dudini populi 1.130
Dulichium inſula 3.151
Dulopolis oppidum 1.208
Dumana oppidum 1.275
Dumna inſula 1.168
Duria fluuius 1.123.161
Durine oppidum regium 1.264
Durius Hiſpaniæ fluuius maximus 1.171

E*Blitei montes* 1.267
Ebode oppidum 1.269
Ebora oppidum veteris Latij 1.173
Ebreuntes populi 1.99.129
Ebura oppidum 1.90
Eburici populi 1.116
Eburo oppidum 1.172
Eburouices populi 1.170
Ebuſus inſula 1.110
Ecbatana oppidum 1.199.235.236.258.262.3.158
Ecdippa oppidum 1.199
Eceſtienſes populi 1.114
Echinades inſulæ 1.151
Echinades inſulæ quomodo natæ 1.68
Echinus oppidum 1.136.143
Echinuſa inſula 1.156
Econia oppidum 1.143
Ecrectice regio 1.227
Ectini populi 1.129
Edenates populi ibidem
Edeſſa quondam Antiochia dicebatur 1.220

Edetania regio 1.94
Edini populi 1.114
Edones populi 1.238
Edonis oppidum 1.213
Edoni populi 1.147
Edonis mons 1.150
Eduſa oppidum 1.275
Edron portus 1.124
Egolaſta oppidum 3.174
Egeleſtani populi 1.96
Egeſta Siciliæ oppidum, eiúſque aqua calida 3.169
Egetini populi 1.119
Egnatia oppidum 1.118
Egnatiæ oppidi ſaxum miræ naturæ 1.833
Egouarri populi 1.171
Egra oppidum 1.269.270
Egituri populi 1.129
Eion litus 1.228
Elæa inſula 1.222
Elæa oppidum 1.153.214
Elauſa inſula 1.152.215.216.218
Elamitæ populi 1.268
Elaniticus ſinus 1.269
Elaphites inſulæ 1.134.218
Elaphonneſos inſula 1.222
Elaphuſa inſula 1.115
Elatea oppidum 1.143
Elatium oppidum 2.203
Elatus mons 1.151.410
Eratum fluuius in Arcadia 3.156
Eldamarij populi 1.259
Elea Mineruæ templum mirúmque eius tectorium 3.420.*&* inde
Electrides inſulæ 1.134.168.3.435
Elegia oppidum 1.202
Eleon oppidum 1.142.146
Elephantide inſula 1,193.2.160
Eleti populi 1.147
Eleus oppidum 1.208
Eleuſin oppidum 1.141
Eleuthera oppidum 1.142.3.286
Eleuterna oppidum 1.153
Eleutheros fluuius 1.200
Elice oppidum 1.172
Elymais regio 1. 257. 258. 263
Elymai populi 1.285
Eliterium ager 1.139
Elis oppidum ibid.
Elidum & Sicyonis diſtantia 1 61
Elmon oppidum Theſſaliæ 1.143
Elongoſine locus 1.262
Elorum flumen 1.114
Elorum caſtellum Siciliæ 3.192
Eluſates populi Aquitaniæ 1.170
Emanici populi 1.92
Emathia regio eadem quæ Macedonia 1.145
Emerita Luſitaniæ oppidum 1.45
Emeritenſis conuentus 1.173
Emeum oppidum 1.275

Emiſchabales fons 1.296
Emmaus oppidum Iudaea 1.197
Emodi montes 1. 240. 241. 250.
Enagora inſula 1.216
Enchelea oppidum 1. 130
Enœcadloa populi 1.161
Enderunduni populi 1.131
Engadda oppidum 1. 198
Enguini populi 1.114
Eniandes oppidum 1. 204
Eningia inſula 1 166
Enipeus fluuius Theſſali. 1.144
Empinatio 1.186
Eniſpe oppidum Arcadia 1.141
Enneacrunos fons 1.142.3.169
Ennenſes populi 1.114
Enoſis inſula 1.112
Entellini populi 1.114
Eodanda inſula 1. 267
Eos mons 1.272
Eous Oceanus 1. 233
Epagerita populi 1.228
Epagris inſula 1.155
Epei ager 1.139
Epetini populi 1.131
Epheſiæ Dianæ templum 1. 211.3.398.*&* inde.
Epheſus oppidum 1.210. 211. 212
Epheſium minium 3.258
Ephyra oppidum, id eſt Corinthus 1.138
Ephyra inſula 2.152
Ephyri populi Ætolorum 1.136
Epicnemidij populi 1 143.
Epidamnum oppidum 1.131
Epidaurus inſula 1.70
Epidaurum colonia 1.131
Epidaurum oppidum 1.140
Epidires oppidum 1.272
Epigranea fons 1.142
Epimaranita populi 1.267
Epiphanenſes populi 1.266
Epiphania oppidum 1.202. 204
Epiri menſura 1.144
Epiri initium 1.132
Epiri termini, populi, loca 1. 135.136
Epiropia inſula 1. 152
Epis oppidum 1.275
Epiſibrium caſtrum 1.91
Epitus mons 1.146
Epium oppidum 1.140
Epopos mons 1.70
Eporedia oppidum 1.125.*&* 2. 478
Equeſtris colonia 1.169
Eranuſa inſula 1.116
Eraſinus fluuius 1.78.140
Eratonos inſula 1.272
Erauiſci populi 1.132
Erabinthus inſula 1. 222
Erethria oppidum 1.154
Ereſos oppidum 1. 218
Ereſts populi 1.213
Ergauscenſes populi 1.95
Ergetini populi 1.114

Erginus fluuius 1.149
Eryannos fluuius 1.213
Eryeini populi 1.114
Ericuſa 1.115.151
Eridanus Hiſpaniæ fluuius quibuſdam exiſtimatus 3.435
Eridanus idem cum Rhodano à pleriſque creditus ibid.
Eridanus fluuius, qui & Padus 3.334
Eridani, id eſt, Padi fluuij deſcriptio 1.123. *per totum caput*
Eridanum Padi oſtium ibid.
Erymanthus fluuius & mons 1.141
Erymne oppidum 1.144
Erineos oppidum 1.138.143
Erithia inſula 1.174
Erithia vnde dicta ibid.
Erithra oppidum 1.142.211.218 & 3.362
Erithras rex Erythræ mari nomen fecit 1.256
Erithras rex vbi ſepultus 1.268
Erithræum mare quod, & vnde dictum 1.256
Erithrarum amnis Aleos, miráque eius natura 1.537
Eryx mons 1.114
Erranoboa fluuius 1.243
Eſar oppidum 1.278
Esbonitarum populi 1.195
Eſca Arabiæ oppidum 1.270
Eſcamus fluuius 1.133
Eſcua oppidum 1.91
Eſernini populi 1.119
Eſſedones populi 1.163.229.238
Eſſeni Iudææ 1.198
Eſtia Neptuni templum 1.222
Eſſubiani populi 1.129
Etaxalos inſula 1.267
Etheleum flumen 1.220
Etheni populi 1.184
Etini Siciliæ populi 1.114
Euanthia oppidum 1.209
Euazæ populi 1.229
Eubœa inſula deſcriptio 1.154
Eubœæ magnitudo ibid.
Eubœæ piſces 3.193
Eubœa Bœotiæ iuncta 1.70
Eubœa Euripus 1.75.142
Eubœæ vrbes 1.154.156.157
Eubœæ nomina plura 1.154.155
Eubœæ calida aqua 3.160
Euburiates populi 1.102
Eburo oppidum Luſitaniæ 1.172
Eucarpeni populi 1.208
Euchatæ populi 1.238
Eudemia inſula 1.157
Eudæmon Arabia quæ 1.264
Eudon fluuius 1.209
Euenus fluuius 1.136.138
Euganei populi 1.227
Euganei vnde dicti 1.128

Euganeorũ p puli quot oppida
Engon oppidum 1.275 (*ibid.*
Euhyppa oppidum 1.197
Euhippa oppidum 1.211
Eulæi & Choaſpis tantũ aquas Parthorũ reges bibunt 3.161
Eulæus fluuius 1.253.263.264
Eumentica regio 1.216
Eumenia Cariæ oppidum 1.148
Eumenia Thraciæ oppidũ 1.209
Euonymitum Æthiopum regio prima 1.276
Euonymus inſula 1.115
Euonus inſula 1.157
Eupalia oppidum 1.137
Eupatoria oppidum 1.225
Euphorbeni populi 1.208
Euphrati fluuij deſcriptio 1.201 *ortus ib. Meſopotamia eo inundatur* 1.258. *Seleuciã perlabitur* 1.258.261. *oſtiũ* 1.201 230.259.270 *lacus* 1.253. *curſus, & nauigatio* 1.260. *à Tigri diſtantia* 1.261.266. *Gobaris præfecti opere diductus* 1.259
Eupilis lacus 1.127.
Euranium oppidum 1.208.209
Euryanaſſa inſula 1.218
Eurymedon fluuius 1.205
Euripus Helleſpontiacus 1.158
Euripus Taurominitanus 1.75
Euripus Bœotiæ 1.154
Eurime oppidum 1.209
Europa tertia orbis pars 1.88. *ſinus primus* 1.89 110.115 *ſecundus* 1.116. *tertius* 1.135. *quartus* 1.158. *ſitus* 1.88. *dimidia orbis pars à quibuſdã credita ib. laus ib. ab Aſia diuiſio* 2.150.158.219.222. *mẽſura* 1.174. *magnitudo* 1.284. *ab Aſia diſtantia* 1.219
Europa & Aſia propinquitas 1.223.284. *quota terra pars* 1.284
Europum oppidum Syriæ 1.202
Europus Macedoniæ oppidum 1.145.257
Eurotæ fluuij ſimulacrũ 3.292
Eurotas Laconiæ fluuius 1.139
Eurotos Theſſaliæ fluuius 1.144
Euthene oppidum 1.208
Eutane oppidum *ibid.*
Eutychia inſula 1.157
Euxinus Põtus 1.159. *deſcriptio* 1.223. *mẽſura* 1.223.224. *anteà Axenos dictus* 1.159.223
F*Abaria inſula* 1.166
Fabienſes populi 1.107
Fabraterni noui populi *ibid.*
Fabraterni veteres populi *ib.*
Fagiſulani populi 1.159
Falarienſes populi 1.121
Falernus ager 1.106
Falerni agri populi 1.107
Faliſca colonia 1.103
Faliſci populi 1.79.294
Fallienates populi 1.122
Fama Iulia oppidum 1.92
Faneſiorum inſula 1.166

Fa-

Fanum Fortunæ, colonia 1.121
Fauentia Hiſpaniæ oppidũ 91
Fauentia Italiæ oppidũ 1.94
Fauentini populi 1.122
Fauonienſes populi 1.121
Felix Iulia, colonia 1.200
Felicitas Iulia oppidum 1.173
Feliginates populi 1.122
Felſina colonia *ibidem*
Ferentinates populi 1.107
Ferentinum oppidum 1.103
Feritor fluuius 1.101
Feronia lucus 1.103
Ferreus mons totus 3.310
Fertilitatis inſignis loca 1.240. 246.247.248.260.270 272
Fertini populi 1.127
Feſcennia oppidum 1.103
Feſula oppidum *ibid.*
Fibularenſes populi 1.95
Ficana oppidum 1.108
Ficaria inſula 1.112
Ficolenſes populi 1.107.119
Fidenates populi 1.108.119
Fidenatium ager 1.104
Fidentia oppidum 1.91
Fidentini populi 1.122
Firmanorum caſtellum 1.120
Flamonienſes populi 1.127
Flanates populi 1.130
Flanaticus ſinus 1.126
Flauia colonia 1.196
Flauiobriga colonia 1.171
Flaniopolis colonia 1.149
Flauium oppidum 2.132
Flauona oppidum 1.130
Fleuũ Rheni fluuij oſtiũ 1.167
Florius fluuius 1.171
Fluentini populi 1.103
Flumina terrã ſubeuntia 1.78
Fluuiorum quorundam miræ natura 1.77
Focunates populi 1.129
Fons aquæ regiæ 1.135
Fons peſtifer Germaniæ 2.654
Fons Iouis miræ naturæ 1.79
Fontes in Tomari radicib. centum 1.135
Fontium quorundam mira natura 1.79
Forath oppidum 1.266
Foranguſtana ciuitas 1.95
Forentani populi 1.107.119
Foretani populi 1.127
Foretij populi 1.108
Formiæ oppidum 1.105.112
Foroappi populi 1.107
Forobremitiani populi 1.121
Forocornelienſis ager 1.124
Foroflaminienſes populi 1.121
Forofului oppidum 1.102
Foroiulienſes populi 1.121.127
Foroſemproniẽſes populi 1.121
Foropopulienſes 1.107
Forouibienſium ager 1.123
Forum Iulij, colonia 1.98
Forum Clodij 1.112
Forum Biuij *ibid.*
Foroclodij populi 1.103
Foroneronienſes populi 1.99
Forumiulium 1.91
Forum Voconij oppidum 1.99

Forum Decij 1.119
Forum nouum ibid.
Forum Popilij, oppidum 1.122
Forum Truentinorum, oppidum ibid.
Forum Laccini, oppidum ibidem
Foſſæ, inſula 1.112
Foſſa Clodia oppidum 1.124
Foſſiones Philiſtinæ inter Padi oſtia ibi.
Fortunales populi 1.92
Fortunata inſula 1.173
Fortunatæ inſulæ quæ, vbi, & quot 1. 282. *per totum caput*
Fratuertium oppidum 1.117
Fregellani populi 1.107
Fregenæ oppidum 1.103
Freginates populi 1.107
Frentana regio 1.118
Frentani populi 1.119
Frento fluuius 1.118
Friſii populi 2.655
Friſiabones populi 1.169
Friſiabonum gentis inſulæ 1.167
Friſiorum inſulæ ibid.
Fruſinates populi 1.107
Fucentes populi 1.119
Fucinus lacus 1.77.119 120.431.& 3.406
Fulginates populi 1.121
Fulſinates populi 1.130
Fundanus lacus 1.105
Fut fluuius 1.178.179

Gabale promontoriũ 1.200
Gabales populi Aquitaniæ 1.170
Gabe oppidum 1.199
Gabellus fluuius 1.123
Gabeni oppidum 1.201
Gabienſis agri mirum 1.72
Gabini populi 1.107
Gabri populi 1.229
Gadagaleni populi 1.275
Gaddara oppidum 1.198
Gades oppidum à Tyriis conditum 1.199
Gades nauigandi terminus 1.55
Gades quantum à Sardinia diſtent 1.112
Gadis inſula 1.174
Gadium oppidum 1. 56.174
Gadir, vel gadira inſula ibid.
Gaditanus conuentus 1.80
Gaditana Iulia oppidum 1.174
Gades inſulæ 1.90
Gaditani freti longitudo, latitudóque 1.88
Gaditanũ per fretum an Oceanus in terras irrũpat 1.165
Gaditanum fretum vbi 1.88 110
Gaditanus Oceanus qualis 1.75.78
Gætulia regio 1.184
Gætuli populi 1.177.180
Gagaude inſula 1.277
Gage oppidum 1.206

Gagiſ fluuius 3. 411
Galanis oppidum 1.71
Galaſa oppidum 1.199
Galata inſula 1.115
Galatani populi 1.114
Galata inſula terra ſcorpiones necat 1.187.3.373
Galatia deſcriptio 1.220.224. 225
Galatiam Galli quondam incolunt 1.220
Galatia terminus 1.222
Galatia opalus 3.449
Galilaa regio 1.197
Galla oppidum 1.186
Gallacia regio 1.171
Gallacia à Luſitania Durio flumine dirimitur ibid.
Gallaci populi 1.97.171
Gallas oppidum 1 275
Galleti Lugdunenſis Gallia populi 1.169
Galliani ſaltus 1.122
Gallia deſcriptio 1.169.*per totum caput*
Gallia Narbonenſis ibid.
Gallia Togata 1.121
Gallia Bracchata 1.97
Gallia Belgica 1.169
Gallia Lugdunenſis 1.169. 170
Gallia Comata 1.169.552
Gallia Celtica 1.169
Gallia menſura ibi.
Gallicus Oceanus 1.76.170
Gallica ora ab Ancone incipit 1.121
Gallicum mare 1.55.76.110. 170
Gallicus ager circa Ariminum 1.121
Gallus fluuius, à quo Galli Cybeles ſacerdotes dicti 1.221
Gallus fluuius 1.224.3.156
Gallici maris inſula 1.110
Galli Galatiam incoluerunt 1. 210
Gallorum genera tria 1.169
Gallipolis oppidum, Senonum opus 1.117
Gallita populi 1.129
Gallitaluta populi 1.246
Gamala oppidum 1.71.196
Gambreues populi 1.275
Gamphaſantes populi 1.188
Gamphaſantes præliorum expertes ibid.
Gamphaſantes nudi incedunt ibid.
Gandari populi 1.537
Gangaridum gens 1.243
Gangre oppidum 1.226
Gangis fluminis inſula 1.143
Gangis fluminis ortus, magnitudo, fertilitas, & quot flumina recipiat. 1. 84.241.242
Gangis fons vbi 1.296
Gangis latitudo profunditaſq; 1.243
Gannes ab Euphrate quãtum diſtet 1.84
Garama oppidum clariſſimũ

1.185
Garamantes populi 1.182.185. 188.284
Gardei populi 1.229
Gareſei populi 1.145
Garganus mons 1.118.119. 21.
Gargani montis promontorium 1.118
Gargaphie fons in Bœotia 1. 142
Gargara mons & oppidum 1. 213
Garna portus 1.118
Garode inſula, & oppidum 1. 279
Garpheti populi 1.267
Garſauritu regio 1 225
Garumna fluuius 1.169
Gaſani populi 1.267
Gaugdæ populi 1.147
Gaudos inſula 1.153
Gaugamela oppidum 1.258
Gaulopes populi 1.266
Gaulos inſula 1.115. 87
Gaurani montes 1.106
Gaurate inſula 1.253
Gaza oppidum 1. 195. 196. 235.266 274
Gazacena regio 1.225
Gazatæ populi 1.201
Gazelum oppidum 1.25
Gaziura oppidum ibid.
Gebanitæ populi 1.269
Gebenna mons 1.97.169
Gebes fluuius 1.220
Gedranitæ oppidum 2.169
Gedroſia herba nyctegreton 2. 483
Gedroſi populi 1 247.251.285. 413.& 2 11
Gedruſi populi 1.252
Gelani populi 1.114
Geras fluuius ibid.
Gelduba caſtellum 2.379
Gelæ populi 1.237
Gelon fons 3.158
Geloni populi 1.163
Gemellenſes populi 1.95
Gemelli colles 1.114
Gendos fluuius 1.221
Geneſara lacus 1.197
Genetæ populi 1.226
Genſoa oppidum 1. 275
Genua oppidum. 1.91.102
Genuſini populi 1.119
Geoaris inſula 1.152
Georgi populi 1.161.233
Gerana oppidum 1.139.141. 148
Gereſtum Eubœæ promontoriũ 1.154
Geretæ populi 1.247
Gergithos oppidum 1.213
Geryones populi 1.174
Germaniæ deſcriptio 1.167
Germanicum mare 1.168
Germaniam Septentrionalis Oceanus contingit 1.55.56
Germaniæ menſura 1.161. 166 *flumina* 1.167
Germaniæ legionũ caſtra 1.175

Germa-

Germaniæ fons peſtifer 2.654
Germani Hiſpaniæ populi 1. 96
Germani de genere Scytharum 1.251
Germanorum genera quinque 1.167
Germanicopolis oppidum 1.220
Gerontia inſula 1.157
Gerra oppidum 1.266
Gerraicus ſinus ibid.
Gerron, ſiue gereon oppidum, Adipſon cognominatum 1. 272
Gerrhus fluuius 1.162
Gerundenſes populi 1.95
Geſclitron locus 1.292
Geſſoriacum litus 1.168
Geſſoriacus pagus 1.166
Geſſorienſes populi 1.95
Geſſus fluuius 1.210
Getæ populi 1.147
Getæ populi à Romanis Daci dicti 1.168
Gethone inſula 1.158.218
Getta oppidum 1.199
Gyaros inſula 1.156.378. 409
Gigarta oppidum 1.200
Gigarto fons 1.217
Gigemoros mons 1.150
Gigeum ſtagnum 1.209
Gymnaſiæ inſulæ 1.110
Giguri populi 1.95
Gymnetes Æthiopiæ populi 1. 187.278
Gymnetes Indiæ populi 1.296. 279
Gymnetes populi ſemper nudi 1.278
Gynæcopolites Ægypti nomos 1.190
Gynæcocratumeni, Sauromatæ populi 1.229
Gindareni populi 1.201
Gingla oppidum 1.202
Gyrei populi 1.269
Gyri mons 1.186
Gyrton oppidum 1.144
Giſſa inſula 1.130
Gyſtatæ oppidum 1.275
Gytheates ſinus 1.139
Gythium oppidum 1.286
Glanicus fluuius 1.105
Glanis fluuius 1.104
Glanum Galliæ Narbonenſis oppidum 1.99
Glari populi 1.267
Glauconneſos inſula 1.155
Glaucus fluuius 1. 207.209. 216.227
Gloſſaria inſula 1.166.168
Glinditiones populi 1.131
Gliſſas oppidum 1.142
Gnebadei Arabes 1.272
Gnidi oppidi penſile ambulacrum 3.395
Gnidos oppidum 1.134.216. 286
Gnomonis umbra quanta ſint in unoquoque parallelo 1. 285.286

Gnoſſos oppidum 1.153
Gobora portus 1.267
Gogiarei populi 1.246
Golgi oppidum 1.215
Gomphi oppidum 1.144
Gonos oppidum 1.149
Gophoa oppidum 1.275
Gophnitica Iudææ tetrarchia 1.197
Gora oppidum 1.275
Goralus fons 1.267
Gordyæi populi 1.258
Gordyæi montes 1.232.261
Gorditanum promontorium 1.112
Gordiucome ciuitas 1.220
Gordium oppidum ibid.
Gordiniæ oppidum 1.145
Gorgades inſulæ, ac gorgonum domus, & earum hiſtoria 1.281
Gorthyna oppidum 1.153
Grabæi populi 1.131
Gracula Turannius ſcriptor 1.88
Gracchuritani populi 1.95
Græcæ gentes in Aſia trium generum 1.225
Græciæ fabuloſitas, ac literarũ claritas ex tertio Europæ ſinu effulſit 1.135
Græcia vbi Italiæ proxima 1.117 *.unde dicta* 1.143
Græcia magna 1.100.115
Græci plura Italiæ loca tenuerunt 1.109. *in gloriam ſuam effuſi* 1.100. *Hiſpaniæ incolæ* 1.171
Græcorum mendacia portentoſa 1.176
Græcienſe mare quod 1.150
Græciochante populi 1.260
Graiorum Alpium fauces 1.125
Granicus fluuius 1.213.219
Granius fluuius 1.253
Granucomatæ Syriæ cœleſ 1.201
Graucaſus & Caucaſus idem mons 1.238
Grauij populi 1.171
Grauiſcæ oppidum 1.103
Graucome Æthiopiæ locus 1.275
Gregari populi 1.229
Grephis oppidum 1.142
Gryliofolius fluuius 1.213
Grynia oppidum 1.212
Grumentini populi 1.116
Gugerni populi 1.169
Gumbritæ populi 1.247
Gunugi colonia 1.180
Guttalus fluuius 1.167
Guttones Germaniæ populi 1.167

H*ABESSVS oppidum* 1.206
Habudes inſulæ quot 1.168
Hæmi montis deſcriptio 1.147.148

Hæmus Thracia mons 1.135
Hadranitani populi 1.114
Halcyone oppidum 1.143
Haleſini populi 1.114
Haleſius fluuius 1.211
Haliartus oppidum 1.142
Halicarnaſſus oppidum 1.208
Halicyenſes populi 1.114
Halidienſes populi 1.209
Halys fluuius 1.125
Halyſdrua Ætoliæ oppidum 1.136
Haliſerne oppidum 1.214
Halix oppidum 1.204
Halyzea oppidum 1.139
Halyzones populi 1.220
Halmyris lacus 1.150
Halone inſula, & oppidum 1.218.222
Halonneſos inſula 1.158
Halonneſi inſulæ Troglodyticæ adiacentes 1.272
Halorita populi 1.145
Halos oppidum 1.143
Hamaxobij populi 1.160
Hamirei populi 1.269
Hammanientes populi 1.185
Hammeum litus 1.267
Hammodara oppidum 1.275
Hammonis delubrum 1.277
Hammonis Iouis fons miræ naturæ 1.79. *oraculum vbi* 1.184.277
Hammonij populi 1.270
Harmaſtis oppidum 1.231
Harmatopolitæ populi 1.214
Harmatotrophi populi 1.237
Harpaſa oppidum 1.73.209
Harpaſus fluuius 1.209
Harpi oppidum 1.118
Hasbytæ populi 1.185
Haſſi Galliæ populi 1.169
Hebdomecontacometæ populi 1.275
Hebata oppidum 1.259
Hebrus fluuius 1.147.148.150
Hecatompylos oppidum 1.236.241.257
Hecubæ tumulus 1.150
Hedypnus amnis 1.163
Hedui populi 1.170
Hegua oppidum 1.91
Helbo inſula 1.216
Heleni populi 1.171
Helgas oppidum 1.220
Helene inſula 1.154.156
Helia oppidum 1.109
Helice oppidum 1.138
Helicon mons 1.137.142
Helium Rheni oſtium 1.167
Heliopolis oppidum 1.200
Heliopolites Ægypti nomos 1.189
Helos locus 1.139.211
Hellas regio 1.137. *eius ſitus, terminique* 1.141
Hellas oppidum 1.143
Hellen Græciæ rex ibid.
Hellenum appellatio vnde

tracta ibid.
Hellenes populi ijdem cum Graecis ibid.
Helleſponti deſcriptio 1.158. *menſura* 1.159. 222 *anguſtiæ* 1.150. *longitudo latitudóque* 1.150.159
Helleſpontus quondam terra 1.70
Helleſpontus Aſiam Europæ abrupit 1.219
Helleſpontij populi 1.213.292
Hellopes populi 1.135
Hellopia aqua 1.154
Helmodenes populi 1.269
Heluctij populi 1.169
Heluinum fluuius 1.120
Heluorum oppidum Alba 1.99
Hemaſini populi 1.131
Hemerte inſula 1.218
Hemeſa oppidum 1.203
Hemiſeni populi 1.201
Henuata populi 1.269
Hennenſes populi 1.114
Heneti qui & Veneti 3.438
Heneti Paphlagoniæ populi 1.224
Heniochi Sanni Themiſcyræ regionis populi 1.226
Heniochi populi à quibus orti 1.227.228
Heniochi populi 1.226.238
Heniochij montes 1.230
Heordea oppidum 1.145
Heordenſes populi ibid.
Hephæſtij montes ardentes 1.82.206
Hephæſtiades inſulæ 1.115
Hephæſtium ciuitas 1.206
Heptaporus fluuius 1.213
Heraclea oppidum ab Alexandro conditum 3.237
Heraclea aliquando Siris dicta 1.116
Heraclea Syriæ oppidum 1.200
Heraclea Cariæ oppidum 1.209
Heraclea Ponti oppidum, Lyco flumini appoſitum 1.224
Heraclea Macedoniæ oppidum 1.145.146
Heraclea Ponti Iouis Stratij aris, & duabus vetuſtiſſimis quercubus ab Hercule ſatis inſignis 2.198
Heraclea Sintica 1.145
Heraclea Thraciæ oppidum 1.147.143
Heraclea Galliæ oppidum in oſtio Rhodani 1.98
Heraclea Græciæ oppidum 1.143
Heraclea Taurica oppidum 1.162
Heraclea Creta 1.153
Heracleum promontorium & flumen 1.226
Heracleum oppidum 1.228

He-

Heracleopolites Ægypti nomos 1.190
Heracleotes tractus 1.213
Heracleoticum Nili oſtium 1.195
Heras lutra inſula 1.112
Heratia inſula 1.156
Herbanum oppidum 1.103
Herbeſſenſes populi 1.114
Herbitenſes populi ibid.
Herbulenſes populi ibid.
Hercynia ſylua magnitudo 2.142
Hercynius ſaltus 1.160.167
Hercynium iugum 1.167
Herculanum oppidum 1.106
Herculis termini in occidente 1.88
Herculis columnæ Calpa & Abila credita ibid.
Herculis columnæ in occidente 1.55.84.175
Herculis patria 1.142
Herculis lapidei campi in Gallia 1.98
Herculis portus 1.102.109
Herculis inſulæ duæ 1.112
Hercules Alpes traiecit 1.125.128
Herculis oppidum in Ægypto 1.190.194
Herculis ara, & finis vſque in Indium fluuium 1.176.238
Hercuniates populi 1.132
Heræa oppidum 1.140
Hermeſia oppidum 1.211
Hermandus fluuius 1.251
Hermione oppidum 1.140
Hermiones populi 1.167
Hermionius ager 1.152
Hermiſium oppidum 1.163
Hermonaſſa oppidum 1.228
Hermonthites Ægypti nomos 1.189
Hermopolites Ægypti nomos ibid.
Hermus fluuius 1.212
Hermunduri populi 1.167
Hernicus ager 1.107
Herodium, regio & oppidum 1.197
Heropoliticus ſinus 1.195
Heroum ciuitas 1.269.271
Herticei populi 1.229
Heſidrum fluuius 1.242
Heſperides inſulæ 1.281
Heſperion ceras promontorium 1.280.281
Heſperium promontorium 1.178
Heſperij montis campi noctu nitent ſtellarum modo 1.82
Heſperij Æthiopes 1.280
Heſtiæa regio, eiúſque fontes mira natura 3.157
Hetruria regio 1.99
Hetruriæ deſcriptio 1.10
Hetruria à ſacrifico ritu dicta ibid.
Hetruriæ diuerſa nomina ib.
Hetruriæ terminus Tiberis 1.104

Hetruſci populi 1.103
Hyampolis oppidum 1.143
Hyantes populi 1.142
Hybanda inſula Ioniæ 1.70
Hyberniæ inſulæ deſcriptio 1.168
Hybla Siciliæ mons, eiúſque mel præſtantiſſimum 1.627
Hyblenſes populi 1.114
Hida oppidum 1.208
Hydaſpes fluuius 1.242.245
Hyde oppidum 1.210
Hydiſſenſes populi 1.209
Hydras locus 1.153
Hydrelia populi 1.208
Hydreuma 1.154
Hydruntum oppidum 1.118
Hydrus portus ibid.
Hydruſſa inſula 1.154.155
Hiera inſula 1.60.1.5.157.218.*ſemper ardens* 1.82
Hiera oppidum 1.218.276
Hieromaces fluuius 1.198
Hieracomitæ populi 1.214
Hierapolenſes populi ibid.
Hierapytna oppidum 1.153
Hierapolis oppidum 1.153.202.203.3.192
Hierapolis ſpecus 1.72
Hierapolitæ populi 1.208
Hiericûs Iudææ toparchia 1.197
Hierocepia inſula 1.216
Hieras fluuius Bithyniæ & Galatiæ terminus 1.222
Hieroneſos inſula 1.115
Hieros fluuius 1.213
Hieros oppidum, & fluuius 1.228
Hieroſolyma vrbs 1.197.285
Hietuſſa inſula 1.217
Hyi populi 1.263
Hylas fluuius 1.220
Hylatæ populi 1.201
Hylea regio 1.161
Hylæ oppidum 1.142
Hyleum mare 1.161
Hyllis regio 1.130
Hilleuionum gens 1.166
Hyllum oppidum 1.212
Hymani populi 1.130
Hymantopodes populi quales 1.118
Himera oppidum cum fonte 1.114
Hymettus mons 1.142.3.364
Hymos inſula 1.216
Hypæa inſula 1.111
Hypapeni populi 1.212
Hypalus vẽtus, idem cum Fauonio 1.253
Hypanis fluuius vbi 1.162.163. & 3.168
Hypaſis fluuius 1.62.242.244
Hypaton oppidum 1.275
Hyperborei populi vbi 1.163.233.240
Hypere inſula 1.156
Hyperia fons 1.143

Hyperiæ

Hyperis fluuius 1.253
Hypobarus fluuius 3.436
Hypporea populi 1.278
Hippareni populi 1.260
Hipparenum oppidum ibid.
Hippi oppidum 1.211
Hippini populi 1.209
Hippius mons Pruſa imminens 1.211
Hippium Argos, Dauniorum oppidum 1.118
Hippodiarrhitus oppidum 1.182.285
Hippo Hiſpania oppidum 1.91
Hippo Italia oppidum 1.109
Hippo Iudaea oppidum 1.197
Hippo Regius Africa oppidum 1.181.285
Hippocrene fons 1.142
Hippon Dion Decapolitana regionis oppidum 1.98
Hipponenſis ſinus 1.181.182
Hipponeſos inſula 1.217
Hippopodum inſula 1.66
Hippos fluuius 1.227
Hippurus inſula 1.157
Hippuri portus 1.219
Hippuriſſima 1.157
Hypſa amnis 1.114
Hypſalti populi 1.147
Hypſizorus mons 1.146
Hyrcanus mons 1.206
Hircani populi 1.133.237.257
Hyrcani maris forma 1.234
Hyrcani Macedones, Ionia populi 1.212
Hyrcanum mare quomodo ex Oceano irrumpit 1.234
Hyrcanum mare ex Scythico Oceano 1.233
Hyrcani maris menſura ibi.
Hyreſeon oppidum 1.142
Hyria oppidum ibid.
Hyria inſula 1.151
Hyrienſes populi 1.205
Hyrini populi 1.119
Hyrmine locus 1.139
Hirminium flumen 1.114
Hirpia populi 1.294
Hirpini montes 1.118
Hirpini populi 1.117.118
Hirpinorum colonia Beneuentum 1.118
Hirpinorum ſpecus mirus 1.71
Hirri populi 1.116
Hirſia oppidum 1.138
Hiſpalenſis conuentus 1.89.91
Hiſpalenſis putei mira natura 1.76
Hiſpalum promontoriũ 1.273
Hiſpania deſcriptio & nomina 1.86
Hiſpania vlterioris deſcriptio ibid.
Hiſpania citerioris deſcriptio 1.170
Hiſpania breuis deſcriptio 1.172
Hiſpaniam qua gentes habitarint 1.90
Hiſpania à Gracis habitata 1.171

Hiſpania metalli omnis ferax 1.97.171
Hiſpaniæ diuiſio 1.89
Hiſpaniæ citerioris oppida quot 1.94
Hiſpaniæ coloniæ quot ibid.
Hiſpania Iberia dicta à Græcis 1.94
Hiſpaniæ citerioris menſura 1.97
Hiſpaniæ totius menſura 1.173
Hiſpaniæ finis 1.172
Hiſpanarum gentium numerus 1.96
Hiſpanum mare 1.110
Hiſpanienſe Rhodani os 1.98
Hiſpellum oppidum 1.121
Hiſti populi 1.238
Hiſtonium oppidum 1.119
Hytanis fluuius Carmaniæ, auro fertilis 1.253
Holophyxes ſinus 1.146
Holothyxos oppidum 1.153
Homeri ſepulchrum 1.156
Homeritæ populi 1.269.270
Homolium oppidum 1.144
Homona oppidum 1.205
Homonadum gens ibid.
Horata populi 1.246
Hordenenſes populi 1.119
Horiſius fluuius 1.219
Hormenium oppidum Magneſiæ 1.144
Hormia oppidum 1.204
Hortenſes populi 1.108
Hortenſes populi alij 1.122
Hoſtilia vicus iuxta Padum 1.485
Humana carne veſcentes 1.239

IADER *inſula* 1.134
Iadera colonia 1.130
Iadani populi 1.171
Ialyſum oppidum 1.216
Iamnes oppida 1.196
Iamno oppidum 1.111
Ianiculum ppidum 1.108
Iapides populi 1.130
Iapidum regio 1.126
Iapidiæ regionis finis 1.130
Iapygia Acra promontorium 1.117
Iapygia regio 1.118
Iapyx oppidum ibid.
Iaſi populi 1.132
Iaſius ſinus 1.209.210
Iaſonium fluuius 1.236
Iaſus oppidum 1.209
Iaſij populi 1.237
Iaxartes fluuius 1.234.237.238
Iaxartes & Tanais ijdem quibuſdam exiſtimati 1.238
Iazyges populi 1.160
Iberia regio eadem cum Hiſpania 1.94
Iberia regio 1.226.231
Ibericum mare 1.110

Iberis fontes 1.171
Iberi Hiſpaniæ populi ab Iberis Aſiæ orti 1.90
Iberes populi 1.231
Iberus fluuius 1.94.231
Ibetes fluuius 1.217
Icarium mare 1.150.156
Icarius mons 1.142
Icaros inſula 1.156.217
Icarus fluuius 1.239
Icaruſa fluuius 1.228
Icatalæ populi 1.229
Ichanenſes populi 1.114
Ichara inſula 1.266
Ichnæ oppidum 1.145
Ichthyoeſſa inſula 1.156
Ichthys promontorium 1.139
Iconium oppidum celeberrimũ 1.204.205
Icoſion oppidum 1.181
Icoſitani oppidum 1.94
Ida mons Troadis 1.13.213
Idæi Dactyli Cretæ populi 1.343
Idæus Cretæ mons 1.153
Idalium oppidum 1.215
Idomenenſes populi 1.145
Idubeda fluuius 1.94
Idumæa regio Syriæ pars 1.196
Idumææ deſcriptio 1.196.197.285
Iebba oppidum 1.199
Ieterus fluuius 1.133
Igilgili oppidum 1.181
Ilerdenſes populi 1.95
Ilergaonum regio 1.94
Ilergetum regio ibid.
Iletia inſula 1.218
Iletia oppidum 1.143
Iliberi oppidum 1.90
Illici oppidum 1.94
Illicitanus 1.94
Ilionenſes populi 1.107
Ilipa oppidum 1.91
Ilipula oppidum 1.92
Iliſanite oppidum 1.269
Illiberis oppidum 1.97
Illyrici deſcriptio 1.130
Illyrici gentes ignobiles ibid.
Illyrici maris inſula ibi.
Illyrici longitudo & latitudo maxima 1.133
Illyrici ora plures habet inſulas ibid.
Illyrici fons miræ naturæ 1.78
Illyris inſula 1.216
Illyris regio 1.293
Illiturgi oppidum 1.91
Iliſſus fluuius 1.141.157
Ilium vrbs 1.213
Ilium quondam iuxta mare 1.69
Illurco oppidum 1.91
Illuro oppidum 1.95
Ilorcitani populi 1.96
Ilorci 1.90
Ilua inſula 1.111. & 3.308
Ilumberitani populi 1.95
Imaduchi populi 1.229
Imaus mons 1.206.241.242.286.292

Imbarus mons 1.205
Imbraſus fluuius 1.217
Imbros inſula 1.157
Imitiſsi populi 1.229
Imituens montes ibid.
Imitui populi ibid.
Inachus fluuius 1.140
Inachium oppidum ibid.
Inarime inſula 1.112
India tertia mundi pars 1.241
Indiæ initium 1.243
India vrbes innumeræ 1. 241
India ingentia flumina quàm plurima ibid.
India montes ibid.
India gentes plures 1.243
Indica nauigatio ex Ægypto 1.254
Indorum nauigatio verſus occaſum 1.274
Indi fluuij deſcriptio 1.245
Indi nunquàm emigrauere finibus 1.241
Indi fluuij longiſsimus curſus ibid.
Indi fluuij ortus 1. 245
Indus quot & quibus augeatur fluminibus ibid.
Indi fluuij magnitudo 1. 245
Indi fluminis montes duo diuerſa natura 1.73
Indicus Oceanus 1.243
Indorum vetuſtas 1.242
Indorum varia exercitia 1. 243
Indorum color aduſtus 1. 244
Indigetes populi 1.94
Induſtria oppidum 1.102.124
Ingæuonum gens 1.166
Inferum mare 1. 101.110
Inopus fons 1.79
Inſanus lacus 3.158
Inſubres populi 1.125
Inſularum Europæ deſcriptio 1.151
Inſulæ fluitantes ſemper 1.72
Inſularum rotundiſsima Melos 1. 156
Inſula Solis 1. 249. 253
Inſulæ ante Aſiam 1.215
Inſulæ plures odorifera 1.268
Inſulæ mediterranei maris 1. 110
Inſulæ ſponte enatæ 1.69.150
Inſulæ Ponti 1.164
Inſulæ Gallici Oceani 1. 16
Inſulæ Africæ 1.187
Inſulæ continenti adiunctæ 1. 70
Inſulæ plures Æthiopici maris 1.281
Intemelium Albium, Liguriæ oppidum 1.102
Interamnani populi 1.122
Interamnates populi 1.107.119 121
Interanſenſes populi 1. 173
Intercatienſes populi 1.99
Iol oppidum celeberrimum 1. 180
Iolcus oppidum Magneſiæ 1. 144

Iena-

Iomaneis fluuius 1. 242. 244. 2.245
Ionici populi in Cappadocia 1. 225
Ionia regio 1.207.209
Ionia deſcriptio 1.209
Ionia finis 1.212
Ionia adiacentes inſula 1.217
Ionum mare 1.150.153
Ionij maris inſula 1.133
Ioppe oppidū antiquiſſimū 1.96
Ioppica Iudaea toparchia 1.197
Ioppe oppidum & inſula 1.215 285
Iordanis fluuius 1.197
Ios inſula 1.156
Iouis fons mira natura 1.79
Iouis Dodonæi templum 1.135
Iouis Olympij delubrum 1.159
Iouis Lycæi delubrum 1.141
Iouis Hammonis fons, miráque eius natura 1.79
Iouis Caſij templum 1.151.196
Iouis Beli templum 1.259
Iouis lucus 1.102
Iouis ciuitas in Ægypto 1.193
Ipaſturgi oppidum 1.91
Iramine oppidum 1.127
Iria oppidum 1.105
Irina inſula 1.152
Iris fluuius 1.225
Irrheſia inſula 1.157
Iſara fluuius 1.98
Iſarei populi 1.129
Iſari populi 1.242
Iſaurica gens 1.205
Iſaura oppidum ibid.
Iſcia inſula 1.113
Iſidis oppidum 1.195
Iſidis portus 1.275
Iſmaron oppidum 1.148
Iſmenus fluuius 1.142
Iſpalenſes populi 1.95
Iſſa inſula 1.130
Iſſatis oppidum 1.236.257
Iſſæi populi 1.131
Iſſi populi 1.229
Iſſicus ſinus 1.94 204.225
Iſſos oppidum 1.204.286
Iſtauones populi Rheno proximi 1.167
Iſthmos Thraciæ Cherroneſi 1.149
Iſthmos Atho montis 1.146
Iſthmos Peloponneſi 1.137.138
Iſthmos Neptuni delubro inſignis 1.140
Iſtri à Tuditano domiti 1.216
Iſtriæ regionis deſcriptio 1.110. 126
Iſtria vnde dicta 1.126
Iſtriæ menſura ibid.
Iſtriæ oppida 1.127
Iſtri fluuij ortus, curſus, magnitudo, quas gentes prætermeet, quot flumina recipiat 1.160
Iſtri fines 1 147
Iſtri fluminis oſtium quantum diſtet ab ore Pōti 1.149.159
Iſter fluuius vbi 1 132
Iſter fluuius quātum à Byzā-

tio diſtet 1.159
Iſtropolis oppidum 1. 148.160
Iſtrorum agri 1.133
Iſuelis populi 1.279
Iſura inſula celebris 1.267
Italia deſcriptio 1.99
Italiæ laus, potentia, ingens multitudo. fertilitas &c. 1. 99.100.129
Italia querno folio ſimilis 1.201
Italia labyrinthus 3.393
Italia tranſpadana 1.134.125
Italia crebris obnoxia fulminibus 1.44
Italia lõgitudo 1.101. *menſura* 1.174. *latitudo quãta* 1.101
Italia vbi latiſſima 1.128. *vbi longiſſima* 1.117. *vbi anguſtiſſima* 1.116. *vbi Græciæ proxima* 1.117
Italiæ umbilicus vbi 1.120
Italia in vndecim regiones diuiſa 1.101.102
Italiæ prima regio 1.106
Italiæ regio ſecunda 1.117. *regio tertia* 1.116. *regio quarta* 1.119. *regio quinta* 1.120
Italiæ regio ſexta 1.121
Italiæ regio ſeptima 1.103
Italiæ reg o octaua 1.122
Italiæ regio nona 1.102
Italiæ regio decima 1.109
Italiæ regio vndecima 1.124
Italia communis omnium gentium patria 1.100
Italia metallorum fertilis 1. 129.3.248
Italiæ populorum compendioſa enumeratio 1.99
Italiæ inſulæ plures 1.111
Italiæ finis 1.122.126.127
Italiæ dies longiſſimus horarũ quindecim 1.63
Italica oppidum 1.91
Itanum promontorium 1.153
Itani populi 1.94
Iteſni populi 1.170
Ithaca inſula 1.151
Ithaceſia inſula Vlyſſis ſpecula 1.113
Ithome oppidum 1.139
Iturai populi 1.201
Ituricenſes populi 1.95
Iuba regio Iol 1.180
Iudæa Syriæ pars 1.195
Iudæa peræa qua 1.197 285
Iudææ toparchia decem 1.197
Iulia Scarabantia Norici oppidum 1.132
Iulia Fidentia 1.90
Iulia Virtus 1.91
Iulia Claritas ibid.
Iulia Fama 1.92
Iulia Concordia ibid.
Iulia Contributa 1.92
Iulia Conſtantia 1.91.92.175
Iulia Reſtituta 1.92
Iulia Apta 1.99
Iulia Caſtra 1.173
Iulia Felicitas 1.173
Iulia liberalitas ibid.

Iulia Pietas 1.127. *Gaditana* 5.174. *Traducta* 1.173. *Campeſtris* 1.176. *Felix* 1.200
Iuliani populi 1.95
Iulias Iudaeæ oppidum 1.197
Iulienſes populi 1.91.127.208
Iulij forum Octauanorum colonia 1.98
Iulij genitor Bætica oppidum 1.91
Iuliobrica oppidum 1.94.66
Iuliobrigenſium portus 1.171
Iuliopolis oppidum 1.220.222
Iuliopolis & Alexandriæ diſtantia 1.254
Iulis oppidum 1.154
Iulium Hiſpaniæ oppidum 1.92
Iulium forum Hiſpaniæ oppidum 1.91
Iulium Præſidium 1.173
Iulium caſtrum 1.92
Iunonia inſula 1.282
Iunonis promontorium 1.90
Iunonis Argiuæ tẽplum 1.109
Iunonis inſula 1.174
Iunonis Laciniæ ara 1.83
Iura mons 1.67.169
Izigi populi 1.142

LAbanis inſula 1.267
Labeota populi 1.131
Labecia oppidum 1.270
Labicanus ager 1.107
Laboria pars Cãpaniæ 1.197
Laborini campi 1.1 6
Lacedæmon terræmotu corruit 1.65
Lacedæmonij Doci imperij amiſſionem prænunciarũt 1.32
Lacetani populi 1.94.95
Lacibi oppidum 1.92
Lacinium promontorium 1.101.116.117
Lacinienſes populi 1.130
Lacippo oppidum 1.92
Lacobricenſes populi 1.96
Laconia oppidum 1.296
Laconicum Oſſi Hiſpaniæ oppidum 1.92
Laconicus ager 1.139
Laconicum Hiſpaniæ flumen 1.91
Lacus quare non refluunt, vti maria 1.75
Lacuum miracula 1.77
Lacus ſeptingẽta fecit Agrippa 3.405
Lade inſula 1.217
Ladon fluuius 1.141
Laana oppidum 1.269
Laanitæ populi *ibid.*
Laaniticus ſinus 1.269
Lapia oppidum 1.92
Laſtrygonum ſedes 1.105
Laſtrygones populi 1.291
Laſtrygonij campi 1.114
Lagia inſula 1.155
Lagnum ſinus 1.166
Lagous fluuius 1.229

Laguſa inſula 1.216
Laguſſa inſulæ 1.218
Lolaſiu oppidum 1.205
Laletani populi 1.94
Lambe inſula 1.272
Lambrus fluuius 1.123.227
Lamia inſula 1.218
Lamia oppidum 1.142.143
Lamitanus ager 1.89
Laminitani populi 1.96
Lampeus mons 1.141
Lampe oppidum ibid.
Lamponia inſula 1.158
Lamſemandus inſula 1.217
Lampſacus oppidum 1.150.219
Lancienſes populi 1.96.163
Laniſe inſula 1.157
Lanos promontorium, & flumẽ 1.239
Lanuenſes populi 1.119
Lanuij oppidi pictura 3.323
Laodicea oppidum 1.200.208.258.285
Laodiceni populi 1.201
Lapethos oppidum 1.215
Lapidei campi in Gallia 1.98
Lapitharum ſedes 1.144
Lapſias fluuius 1.22
Larendani populi 1.168
Larymna oppidum 1.143.208
Latine fons in Attica 1.242
Larinum oppidum 1.118
Larinates populi 1.119
Lariſſa Arabiæ oppidũ 1.270
Lariſſa oppidum 1.212
Lariſſei populi 1.201
Larius lacus 1.77.80.127
Larnenſes populi 1.95
Laruum flumen 1.95
Larnos inſula 1.158
Laſia inſula 1.152.155.216
Laſos oppidum 1.153
Laſtigi populi 1.92
Late inſula 1.217
Latinienſes populi 1.108
Latinus ager 1.104
Latium vbi 1.99.104.110
Latij antiqui termini 1.104
Latij varij incolæ 1.104.105
Latij quot populi interiere 1.109
Latinus mons 1.210.411.
Latopolites Ægypti nomos 1.189
Latouici populi 1.132
Latrus inſula 1.166
Latuſates populi 1.170
Laud fluuius 1.180
Lauinij populi 1.107
Laurentum oppidum 1.105
Laus fluuius & oppidum 1.109
Laus Pompeia oppidum 1.125
Lazi populi 1.226
Lea inſula 1.157
Lea oppidum 1.275
Lebade oppidum 1.211
Lebadea Bœotiæ oppidũ 1.142
Lebedos oppidum 1.211
Lebena oppidum 1.153
Lebinthus inſula 1.156
Lebuni populi ignominioſa appellatio 1.97

Lechaum

Lechaum , portus Corinthiorũ 1.138
Lecton promõtorium 1.213.220
Legionum Germaniæ caſtra 1.175
Lelantus fluuius 1.154
Lelegeis oppidum 1.210
Leleges populi 1.142
Lelegum gens 1.214
Lemanus lacus 1.77.68
Lemnos inſula 157.158.3.327
Lemouices populi 1.170
Leonicenſes populi 1.95
Leontini oppidum 1.114
Leontopolis oppidum 1.195
Leontopolites Ægypti nomos 1.189
Leonton ciuitas in Ægypto 1.200
Lepethymus mons 1.218
Lepontij populi 1.128.129
Lepria inſula 1.218
Lepreos oppidum 1.141
Leprion oppidum 1.139
Lepſia inſula 1.217
Lepte acra promõtorium 1.274
Leptis oppidum 1.182.183.199
Lerina inſula 1.111
Lerne lacus 1.140
Lero inſula 1.111
Leros inſula 1.156
Lesbos inſula clariſſima 1.218
Lete oppidum 1.145
Lethon fluuius 1.104
Letoia oppidum 1.152
Leucathas Bithynia promontorium 1.121
Leucadium litus 1.136
Leucadia peninſula ibid.
Leucadij populi 1.101
Leucas inſula 1.710
Leucas oppidum 1.136
Leucaſia inſula 1.113
Leucates promontorium 1.136
Leucæthiopes populi 1.187
Leuce inſula 1.153.165.219
Leuce promontorium & oppidum 1.212
Leubi populi liberi 1.169
Leucogai colles 1.297.3.365
Leucogai fontes 3.157
Leucola inſula 1.216.& 3.411
Leucolla promontorium 1.205
Leucolithi populi ibid.
Leucopetra promontorium 1.101.110
Leucophrys inſula 1.219
Leucoſia inſula 1.70
Leucoſyri populi 1.225
Leucopolis oppidum 1.208
Leucothea inſula 1.112
Leucothea ciuitas inter Ægypti vrbes in primis celebrata 1.193
Leucothea fons 1.217
Leuctra oppidum 1.139
Leui populi 1.125
Leuni populi 1.171
Leuomne mons 1.146
Leupas portus 1.268
Leuphithorga oppidum 1.275
Leuiana populi 1.268

Lexouij populi 1.169

Libani mõ:is deſcriptio 1.199. 265.235

Libarna oppidum 1.102

Liberi patris fons in Andro 1.80

Liberi patria 1.242

Liberalitas Iuliæ oppidũ 1.173

Liberini oppidum 1.90

Libethra fons 1.44

Libyæ regio eadem cum Africa 1.175

Lybia Mareotidis deſcriptio 1.186

Libyægyptij populi 1.187

Libyca Rhodani ora 1.98

Libicum mare 1.175

Libycorum oppidum Vercellæ 1.125

Libyphœnices qui 1.182

Libyſoca oppidum 1.95

Libyſonis turris 1.113

Libyſſa oppidum 1.221

Libiſtes oppidum 1.148

Liburniæ deſcriptio 1.130

Liburni in Italia.1.120.121.130

Liburnicæ inſulæ 1.134

Lycabetus mons 1.142

Lichades inſulæ 1.153

Lycaones populi 1.208

Lycaonia regio 1.205.286

Lycaonia tetrarchia 1.205

Lycaſtus oppidum 1.152.225

Licates populi 1.129

Lyceus mons 1.141

Licei Iouis delubrum ibid.

Licheni populi 1.268

Lycide oppidum 1.114

Lyciæ deſcriptio 1.205.206. *oppida* 1.207. *finis* ibid.

Lycij maris inſulæ 1.216

Lycium mare 1.205

Licini forũ oppidum 1.122 125

Lycomedis lacus 1.183

Lycon ciuitas Ægypti oppidum 1.194

Lycopolites Ægypti nomos 1.189

Lycus fluuius 1.78.200.202.204.208.211.219.224.225.226.258.& 3.158.159

Lictus oppidum 1.153

Lydda oppidum, Iudææ toparchia 1.197

Lydi populi 1.103

Lydiæ deſcriptio 1.208

Ligaunorum regio 1.98

Lygdanum oppidum 1.214

Ligeris fluuius 1.169

Ligures Apuliæ populi 1.118.129. *Italiæ populi* 1.99. *Vagienni* 1.123

Liguriæ finis Macra fluuius 1.102. *oræ menſura* ibidem

Liguſticum mare 1.110

Lilæa oppidum 1.137.143

Lylaus fluuius 1.212

Lilybæum promontorium 1.113 114.285

Lilybæum oppidum 1.84

Limæa fluuius 1.172

Limera oppidum 1.147

Limia fluuius 1.171
Lymira fluuius & oppidum 1.226. & 3.259
Lymphorta oppidum 1.252
Lynceſtis populi 1.145
Lynceſtis mira aqua 1.80
Lindus oppidum 1.216
Lingones populi 1.169
Linitima oppidum 1.275
Linus fons in Arcadia mira naturæ 3.156
Lipara inſula vnde dicta 1.115
Liperis fluuius 1.13
Liquentia fluuius 1.126
Liria fluuius 1.98
Liris fluuius 1.78.105
Lyrneſſus oppidum 1.205.213
Lyrneſſus inſula 1.209
Lisboum oppidum 1.424
Lyſias oppidum 1.209
Lyſimachia oppidũ 1.149.212
Liſſa inſula 1.134
Lyſſum oppidum 1.131
Lyſtreni populi 1.221
Lytarmis promontorium 1.233
Liternum oppidum 1.106
Liuiopolis oppidum 1.226
Liuij forum oppidum 1.122
Lixos colonia 1.176. *amnis* ib.
Locri oppidum 1.73.110. *Græcia populi* 1.137.143. *Italiæ frons* 1.115
Locris nullo non die apparet arcus 1.50
Longopori populi 1.269
Longulani populi 1.108
Lopaduſa inſula 1.115.187
Lopſi populi 1.130
Lopſica oppidum ibid.
Loreni populi 1.210
Loryma locus 1.107
Lotophagitis inſula 1.187
Lotophagoeum regio 1.183
Lubienorum gens 1.231
Luca colonia 1.108
Lucaniæ cultores plures 1.109
Lucanus ager ibid.
Lucanum litus 1.99
Lucani à quis ſubacti 1.118. *populi à Sãnitibus orti* 1.109
Lucenſis conuentus 1.93.95.97.171
Lucentes populi 1.119
Lucentium oppidum 1.94
Lucerta oppidum 1.113
Lucrinus lacus 1.106.3.406
Lucus Augusti oppidum 1.99
Lugdunenſium litus 1.414
Lugdunenſis & Celtica regio eadem 1.169
Lugdunenſis Gallia 1.169
Lugdunum colonia 1.170
Luna Hetruriæ oppidum, & eius portus 1.103
Lupia oppidum 1.117
Luſitania deſcriptio 1.172
Luſitaniæ menſura 1.173
Luſitania regio 1.89
Luſitania vnde dicta 1.90
Luſi fons Arcadiæ 3.157
Luſturia oppidum 1.89
Lutenani populi 1.99

Lutra heras inſula 1.112
Luxia fluuius 1.90

M*Ala populi* 1.185. 268
Macaria inſula 1. 215 218
Macaron inſula eadem cum Creta 1.152.
Macas promontorium 1.253
Maecolinga oppidum 1.142
Macedonia deſcriptio 1.131.145
Macedonia longitudo, latitudóque 1.150
Macedonia imperium 1.145. 146
Macedonia ante Emathia dicta 1.145
Macedonia ſitus ibid.
Macedonia terminus 1.146
Macedonicum mare 1.150
Macedones Aſiæ populi 1.210 213
Macedones Meſopotamiæ incolas vocatim diſperſos in vrbes congregarunt 1.177
Macedonum regum ſepulchra 1.145
Macedonum portus 1.256
Maceſtos fluuius 1.219
Macherus arx 1.198
Machia inſula 1.156
Machlia Androgini populi 1. 293
Macinerba portus 1.267
Macina oppidum 1.99
Macinia oppidum 1.139
Macinium mons ibid.
Maciſtus mons 1.218
Maciſtum oppidum 1.141
Macomades populi 1.182
Macra fluuius 1.102
Macra inſula 1.164
Macrales populi 1.108
Macria inſula 1.216
Macris inſula eadem cũ Eubœa 1.154.156
Macris inſula 1.70.216.218
Macrobij Macedoniæ populi 1. 146
Macrobij Africæ populi 1.278
Macrobiorum ætas 1. 196. 297
Macrocephali populi 1.226
Macrocremnij montes 1.161
Macron Tichos Thraciæ oppidum 1.148
Macrones populi 1.226.231
Macua oppidum 1.275
Macurebi populi 1.181
Madaurenſe oppidum 1. 83
Mæander fluuius 1.209.210
Mæander fluuius flexuoſus ibidem
Mæander limo fertilis 1.210
Mæandria oppidum 1.135
Mæandropolis oppidum 1.209
Mæandrum quæ ingrediantur flumina 1.208
Mæander fluuius limi inuectu ex mari campos effecit 2. 69

Mædi populi 1.135
Mænalus mons in Arcadia 1.141
Mænaria oppidum 1.111
Mænaria inſula ibid.
Mæones iuxta Tanaim 1.229
Mæoniæ caput 1.211
Mæoniæ deſcriptio 1.209
Mæonij populi 1.209.210
Mæotæ populi 1.163
Mæotis palus unde dicta ibid.
Mæotis Oceani ſinus à quibuſdam credita 1.56
Mæotis paludis deſcriptio 1.228
Mæotis palus 1.56.159.315
Mæotis menſura 1.163
Mæotis accolæ 1.223.224
Mæotici populi 1.228
Mæſia ſilua Italiæ 1.410
Magæa fons 1.1'4
Magarſos oppidum 1.204
Magaſe oppidum 1.275
Magelli populi 1.102
Magellini populi 1.114
Magi populi 1.258
Magna Græcia 1.115
Magneſia inſula 1.70
Magneſia Ionia oppidũ 1.210
Magneſiæ deſcriptio 1.144
Magnetes populi 1.212
Magnopolis Cappadociæ oppidum 1.225
Magnus portus 1.180
Magnum promontorium 1.172
Mago oppidum 1.111
Magoa oppidum 1.263
Magog oppidum 1.201
Magora oppidum 1.275
Mageras fluuius 1.2[illegible]0
Maguſa oppidum 1.275
Maguſum oppidum 1.270
Malacha fluuius & oppidum 1.90.180
Maltha inſula 1.274
Malea promontorium 1.141.53
Maleuentum oppidum 1.118
Maleus Indiæ mons 1.62
Maleum promontorium 1.159
Maliacus ſinus 1.143
Maliãda regio 1.219
Mallus mons 1.242
Malli populi ibidem
Mallos oppidum 1.204
Maltecora populi 1.245
Malthace inſula 1.'51
Maluana fluuius 1.180
Mama oppidum 1.275
Mamblia oppidum ibidem
Mamertini populi 1.113
Mammiſea tetrarchia 1.201
Mamortha oppidum 1.196
Mamuda oppidum 1.275
Manain fluuius 1.252
Manates populi 1.108
Mandagraum flumen 1.238
Mandagandeni populi 1.213
Mandalum lacus 1.273
Mandarei populi 1.229
Mandei populi 1.242
Mandetrium oppidum 1.131
Mandrorum gens 1.297

Mandrum flumen 1.237
Mandrueni popu li ibid.
Manduria oppidum 1.78
Mania oppidum 1.257
Mãteium Colophoniorũ 1.211
Manteium Cappadociæ 1.226
Mantinea oppidum 1.140
Mantua oppidum 1.127
Maraces populi Ætoliæ 1.136
Marane oppidum 1.268
Marathos oppidum 1.200
Marathe inſula 1.131
Marathesium oppidum 1.210
Marathon locus 1.142
Marathuſſa inſula 1.218
Marathuſſa oppidum 1.153
Maratiani populi 1.237
Marchadæ populi 1.271
Marchubij populi 1.184
Mardani populi 1.258
Mardi populi 1.263
Mardorum gens fera, & ſui iuris 1.237
Mareu inſula 1.272
Mare mediterraneũ quidam non ex Oceano, ſed è Ponto naſci crediderunt 1.165
Mare congelatum 1.165.169
Mare Pamphylium 1.205
Mare rubrum oleas virentéſque frutices gignit 1.78
Mare rubrum quare à Græcis Erithræum dictum 1.255
Maris mediterranei deſcriptio 1.110
Maria perfoſſis ab Hercule mõtib. in terras admiſſa 1.88
Maris mediterranei inſulæ 1.110
Mare Atlanticum inter Abilam & Calpen in terras irrupit 1.120.223
Maris rapacitas inſatiabilis 1.223
Marium denominatio 1.110
Mare mortuum vbi 1.165
Maris rubri ſinuum nomina 1.195
Maris rubri ad Nilum foſſa 1.271
Mareotæ populi 1.186
Mareotis lacus inſulæ plures 1.194
Mareotis Lybiæ deſcriptio 1.186
Mareotis menſura 1.186
Mareotis lacus 1.194
Margiana regio 1.237
Margis fluuius 1.153
Margo fluuius 1.237
Mariaba oppidum 1.268.269.270
Mariammitani populi 1.201
Mariana colonia 1.111
Mariani populi 1.107
Mariandini ſinus 1.224
Marici populi 1.125
Marigeri populi 1.279
Marium oppidum 1.215
Marma oppidum 1.268
Marmaridæ populi 1.184.186
Marobæ populi 1.246
Maronea oppidum 1.148

Marrucini agri portentū 1.68
Marrucini populi 1.97
Marſatiorum inſula 1.167
Marſi Apuliæ populi 1.118
Marſi populi 1.119 293
Marſyas fluuius 1.201.202
Marſyæ & Apollinis certamen vbi 1.108
Martis ara 1.232
Marudai populi 1.237
Maruuij populi 1.119
Maſada caſtellum 1.198
Maſatai fluuius 1.177
Maſati populi ibid.
Maſsageta populi 1.238
Maſsala oppidum 2.269
Maſsalioticum Rhodani oſt. 1.98
Maſſæſylorum gens 1.180 191
Maſſa Hiſpaniæ ciuitas 1. 364
Maſsice vicus 1.203
Maſsici montes 1.106
Maſsilia oppidum 1.98
Maſsilienſibus olim vicini Cenomanni 1.127
Maſsili populi 1.184
Maſſycites mons 1.206
Maſtaurenſes populi 1.212
Maſtya oppidum 1.324
Maſtuſia promontorium 1.150
Maſtuſia mons 1.157.212
Maſuæ populi 1.245
Matelga oppidum 1.185
Mateolani 1.119
Mathatài populi 1.269
Mathita populi 1.278
Matiani populi 1.237
Matini populi 1.119
Matium oppidum 1.153
Matilicates populi 1.121
Mau'm oppidum 1.188
Mauitania oppidum 1.94
Mauma oppidum 1.275
Mauritania deſcriptio 1.175. 180 285
Mauritania Tingitana 1.180
Mauritania Cæſarienſis ibid.
Mauritaniæ inſulæ 1.282
Mauruſij populi 1.180
Maxala oppidum 1.186
Maxulla colonia 1.182
Mazaca oppidum 1.84.225
Mazaca populi 1.229
Mazeras fluuius 1.237
Maſei populi 1.258
Mecsberna oppidum 1.146
Medeon oppidum 1.142
Media prouinciæ deſcriptio 1. 236.257
Media prouinciæ caput 1.236
Media termini 1.264
Mediomatrici populi 1.169
Mediolanum oppidum à quibus conditum 1.125
Mediterranei maris diuiſio 1. 110
Mediterranei maris inſulæ 1. 110
Mediterranei ſinus gentes 1. 229.230
Medmaſſa oppidum 1.108
Medimni populi 1.278

Medoaci fluminis portus 1.124
Medœ inſula 1.279
Medorum ſoboles iuxta Tanaim in multa genera diuiſa 1.228.229
Medorum regio 1.231
Medua portus 1.109
Medubricenſes populi 1.173
Medullia oppidum 1.108
Medulli populi 1.129
Megabari populi vbi 1.278
Megala Media locus 1.258
Megale inſula 1.218.222
Megalopolis oppidum Arcadiæ 1.140
Megalopolitanus ager 1.82
Megalæ populi 1.215
Megara colonia 1.141
Megari Indiæ populi 1.246
Megarice oppidum 1.162.231
Megaris inſula 1.112
Megaris oppidum 1.114
Megaris regio 1.141
Megaricus ſinus 1.140
Megeda oppidum 1.275
Meguba ſtagnum 1.249
Megiſta inſula 1.216
Melana inſula 1.134.151
Melanæa Arcadiæ oppidum 1.140
Mellaria oppidum 1.92
Melamphyllos inſula 1.217
Melamphyllus mons Thraciæ 150
Melanchlani populi 1.217
Melanthion fluuius 1.226
Melane inſula 1.218
Melas ſinus 1.48.149.150
Melano inſula 1.217
Melcomani populi 1.131
Melas Thraciæ fluuius 1.79.148.149.226
Meidi populi liberi 1.170
Meles fluuius 1.212
Melibœa oppidum 1.244
Meligunis inſula 1.115
Melita inſula 1.115.134
Melita oppidum 1.142.225
Melitea oppidum 1.144
Melitene regio 1.225
Melitene oppidum 1.202
Mellaria vicus 1.90
Meloeſſa inſula 1.116
Melos inſula 3.365
Melogonis inſula 1.115
Melos inſula 1.99.156.3.328
Melphes fluuius 1.109
Melpum oppidum 1.125
Memnonis regio 1.193
Memphis olim maritima fuit 1.69
Memphis oppidum 1.190.194.3.304
Memphitæ populi 1.190
Menanimi populi 1.114
Menapij populi 1.169
Menda oppidum 1.146
Mendeſium Nili oſtium 1.164
Mendeſius nomos in Ægypto 1.186
Mendeterum oppidum 1.217.

Menelaites

Menelaites Ægypti nomos 1.190
Menynx insula clariſsima 1.187.446
Meniſminorum gens 1.297
Mennones Æthiopiæ populi 1.278
Menoba fluuius & oppidum 1.90.92
Menobardi populi Armeniæ proximi 1.221
Menocaleni populi, Alpium incolæ 1.128
Menoſca oppidum 1.171
Menothar fluuius 1.229
Menteſani populi 1.94.90
Mentonomon Germaniæ æſtuarium 3.436
Mentores populi 1.150
Mephitis ades 1.71
Mercurij promontorium 1.113.181
Mercurij oppida 1.194
Mergentini populi 1.121
Meritus mons Thraciæ 1.150
Merobrica oppidum 1.173
Meroe insula Æthiopum caput 1.62
Meroe insula 1.91.273.275
Meroe insula herbas viridiores habet quàm reliqua Æthiopia. 1.277
Meroe oppidum ibid.
Merope insula 1.217
Meropia insula 1.155
Merorum Arabiæ 1.202
Meruera oppidum 1.92
Merula fluuius 1.102
Merus mons 1.247
Meſæ populi 1.246
Meſagebes populi 1.278
Meſammones populi 1.184
Meſate insula 1.158
Meſe insula 1.111
Meſembria oppidum 1.148
Meſene regio Tigri perfunditur 1.261.262
Meſene Parapotamiæ regio 1.262
Meſobatanæ populi 1.263
Meſopotamiæ deſcriptio 1.258
Meſopotamia regio 1.195.261.285
Meſopotamia Euphrate fluuio inundatur 1.203
Meſopotamia vicatim diſperſa 1.258
Meſſana oppidum 1.76.113.3.166
Meſſanicus fluuius aut verius Padi fluminis foſſa 1.123
Meſſapia peninſula 1.117
Meſſapia oppidum ibid.
Meſſais fons 1.144
Meſſene regio 1.261.262
Meſſene oppidum 1.139
Meſſenia regio ibid.
Meſſeniani populi 1.219
Metagonitis Africæ regio, quæ & Numidia 1.181
Metapinum Rhodani os 1.98
Metallinenſis colonia 1.173

Metapontum oppidum 1.116
Metaurus magnæ Græciæ fluuius 1.109
Metaurus Vmbriæ fluuius 1.121
Metauri fluuij oſtio Æoliæ inſulæ ex aduerſo adiacent 1.115
Metaurenſes populi 1.121
Methydrium oppidum 1.141
Methymna oppidum 1.218
Methone oppidum 1.139.144
Methora oppidum 1.244
Methoricum oppidum 1.252
Methurides inſula 1.152
Metina inſula 1.111
Metinates populi 1.119
Metopium oppidum 2.39
Metropolitæ populi 1.208.212
Metubarris inſula amnicarum maxima 1.133
Meuanates populi 1.121
Meuaniæ oppidi Italiæ murus lateritius 3.365
Meuanienſes populi 1.121
Mezai 1.130
Mya inſula 1.217
Myanda oppidum 1.204
Mycale inſula 1.217
Mycaleſſus oppidum 1.142
Mycenæ oppidum 1.140
Mychoe regia 1.272
Myconij populi 1.552
Myconos inſula 1.155
Mictis inſula 1.168
Midai populi 1.208
Midaion oppidum 1.220
Midoe regio 1.272
Mieza oppidum Macedoniæ 3.160
Mieza oppidum 1.145
Mygdones populi 1.145.214
Mygdonia regio, & cur ita dicta 1.146 220 235
Mylaſa oppidum liberũ 1.209
Myla oppidum 1.76.114
Myla inſula 1.153
Myle promontorium 1.204
Miletopolis oppidum 1. 161. 219
Miletopolitæ populi 1.213
Mileto oppido Camelides inſulæ vicinæ 1.217
Miletos Cretæ oppidum 1.153
Miletus Ioniæ caput 1.210.213
Milichie Siciliæ fons 1.114
Myliæ populi 1.205.221
Milus mons 1.295
Mimallis inſula 1.156
Mimas mons 1.211
Mincius fluuius 1.77.123.127
Myndos oppidum 1.209
Minæi populi 1. 268.269.270
Mineruæ promontorium 1.106
Minyeus fluuius 1.143
Minyum oppidum & flumen Luſitaniæ 1.172
Minius fluuius 1.171.172
Minoum oppidum 2.153
Minois inſula 1.155
Minturnæ colonia 1.105
Myonneſos inſula 1.218
Myos hormos 1.272

Myra oppidum 1.206
Myriandros oppidum Syriæ 1.84.200
Myrina oppidum 1.153.158.212
Myrmecium oppidum 1.163
Myrmidones populi 1.143
Myrmetes ſcopuli 1.212
Myrlea oppidum 1.220
Mirobrica oppidum 1.92
Mirobrigenſes populi 1.173
Myrſon oppidum 1.275
Myrtilis oppidum 1.173
Myrtoum mare 1.40.150
Myſecros fluuius 1.267
Myſenus portus 1.106
Myſi populi 1.214
Myſia regio 1.212.214
Myſia mons Olympus Myſius cognominatus 1.219
Myſia initium & finis 1.220
Myſi Teuthraniam antiquitus tenuere 1.214
Myſomacedones populi 1.212
Myſotmolitæ populi 1.210
Myſtia oppidum 1.116
Miſtus inſula 1.151
Miſua oppidum 1.182
Miſulani populi 1.184
Mitylene oppidum liberum 1.218
Mytilenæi Achillei oppidi cõditores 1.214
Mithridatis latebra apud Sauromatas 2.218
Myus oppidum 1.210
Mizei populi 1.263
Mizi populi 1.268
Modogalica gens 1.243
Moduba populi ibid.
Modunda, Æthiopiæ oppidum 1.279
Moduſa oppidum 1.255
Mæchindira oppidum 1.275
Mæni piſces quales ibid.
Mæridis lacus 1.190.194.3.393
Mæſia prouincia 1.133
Mæſi populi ibid.
Mæſica gens 1.135
Menophthalmi populi 1.292
Molycria oppidum 1.136
Molynda populi 1.143
Moloſſi populi 1.135
Mona inſula 1.64.168
Monadi populi à Diomede deleti 1.118
Monapia inſula 1.168
Monœci portus Herculis 1.102
Monedes populi 1.244
Moneſi populi 1.170
Monoleus lacus 1.273
Mons Claudius 1.132
Monoſceli populi mira pernicitatis 1.295
Montes perfoſſi 3.406
Montes ardentes 1.81.115.185.278
Montani Italiæ populi 1.121.129
Mopſopia regio, poſteà Pamphylia dicta 1.205

Mopſos oppidum 1.204
Morges oppidum 1.211
Morgus fluuius 1.123
Moryllij populi 1.145
Morimaruſa mare, Septentrionalis Oceani pars 1.166
Morimeni populi 1.225
Morinorum gens 1.168.169
Morinorum portus 1.174
Moriſeni populi 1.147
Moroſgi oppidum 1.171
Morus fluuius 1.160
Moruntes populi 1.245
Moſa fluuius 1.167
Moſcheni populi 1.231
Moſchicus mons 1.206
Moſchorum tractus 1.231
Moſylites promontorium & portus 1.274
Moſſylites promontorium, Atlantici maris initium ibid.
Moſinus fluuius 1.209
Moſini populi in conuentu Pergameno 1.214
Moſſyni populi Themyſcirare gionis 1.226
Mulucha fluuius 1.180
Mulelacha oppidum 1.77
Mulona oppidum 1.275
Munda oppidum 1.91.172
Mundi cardines vbi 1.163
Munienſes populi 1.108
Murannimal oppidum 1.270
Murgentini populi 1.114
Murgis oppidum 1.90.93
Murtia ara 1.73
Muſagores inſulæ 1.153
Muſarum patria 1.142
Muſini populi 1.184
Mutyenſes populi 1.114
Mutina oppidum 1.122.3.361
Mutinenſis agri inſula ſemper fluctuantes 1.72
Mutinenſi in agro ſtatis diebus ignis erumpit 1.83
Mutinenſis agri montes terræ motu concurrerunt 1.67
Mutucumenſes populi 1.108
Mutuſcai populi 1.119
Mutuſtratini populi 1.114
Muza portus 1.255
Muziris Indiæ emporium ibi.

Nabar fluuius 1.181
Nabades gens ibi.
Nabatei populi 1.195.265.269
Nabium fluuius 1.252
Nagia oppidum 1.298
Namarini populi 1.171
Nannagi natio 1.186
Nannetes populi 1.170
Nantuates populi 1.119
Napæi populi 1.229.238
Napata oppidum 1.277
Nar fluuius 1.104.120
Naracuſtenæ Danubij oſtium 1.160
Narbo oppidum 1.98
Narbonenſis prouincia deſcriptio 1.97

Narbonenſis prouinciæ peculiaris Ctreius 1.39
Narbonenſis prouinciæ longitudo 1.99
Narbonenſis prouinciæ laus 1.97
Narea populi 1.246
Nareſii populi 1.131
Nariandus oppidum 1.209
Narycion oppidum 1.143
Narnienſes populi 1.121
Narnienſis ager 3.166
Naro fluuius 1.131
Narona colonia ibid.
Narraga fluuius & oppidum 1.260
Nartes populi 1.121
Narthecuſa inſula 2.217
Naſamones populi 1.184.185.293
Naſaudum oppidum 1.275
Naſcus oppidum 1.268
Naſetiani populi 1.237
Nathabur fluuius 1.186
Natyſo fluuius 1.126
Natabudes populi 1.184
Naubarum oppidum 1.162
Naucratis oppidum 1.195.3.182
Naucraticum Nili oſtium ibi.
Naucratites Ægypti nomos 1.190
Naueſtabe oppidum 1.279
Nauilubio fluuius 1.171
Nauos Æthiopiæ oppidum 1.279
Naulochus oppidum 1.137
Naulochos inſula 1.153
Naulochum oppidum 1.137.210
Naulochum promõtoriũ 1.212
Naunes populi 1.129
Nauportus fluuius 1.126
Nauſtathmus portus 1.114
Naxij populi ibidem
Naxos oppidum ibid.
Naxus inſula 1.155
Nazerinorum tetrarchia 1.201
Nea inſula 1.69.167
Nea oppidum 1.72
Neampaphos oppidum 1.216
Neandros oppidum 1.213
Neapolis Africæ oppidum 1.182.183
Neapolis Syriæ oppidum 196
Neapolis Cariæ oppidum 1.208
Neapolis Thraciæ oppidũ 1.147
Neapolis Campaniæ oppidum 1.106
Neapolis Campaniæ qua parte terræmotui obnoxia 1.67
Neapolitani Sardiniæ populi 1.112
Neapolitani Galatiæ populi 1.221
Nebriſſa oppidum 1.91
Necanidon gens 1.255
Nemthus fluuius 1.116
Nee oppidum 1.213
Neli populi 1.271
Nelo fluuius 1.171
Nemaloni populi 1.129
Nemauſienſis ager 1.420

Nemauſum oppidum 1. 99
Nemea regio 1.141
Nemenuri populi 1.129
Nemetes populi 1.169
Neminia fos mira natura 1.79
Nemora incolentes populi 1.235
Neocæſarea oppidum 1.225
Neon Tichos oppidum 1.212
Neoris vrbs 1.231
Nepet oppidum 1.103
N. pheonitæ àquib. deleti 1.229
Neptuni ludi in Iſthmo 1 140
Neptuni delubrum apud Iſthmon ibid.
Neptuni templum in Bithynia 1.122
Neptuno ſacra inſula 1.257
Nequinum oppidum 1.121
Nereæ populi 1.247
Neretini populi 1.119
Neriæ populi 1.171
Nerigon inſula 1.169
Neriphus inſula 1.158
Neripi populi 1.229
Neritis peninſula 1 156
Neritini populi 1.119
Neritus mons 1.152
Neritum oppidum 1.136
Neruſia vicus 2.671
Neruij populi 1.169
Neruſi populi 1.129
Neſablium oppidum 1.127
Neſei populi 1.246
Neſſa oppidum 1.269
Neſium oppidum 1.154
Neſtis fluuius 1.147.362
Netini Siciliæ populi 1.114
Neuri populi 1.163
Nicanoros oppidum 1.258
Nicæa oppidum 1.102.221
Nicephorium oppidum 1.202
Nicephorion oppidum ab Alexandro conditum 1.259
Nicia fluuius 1.123
Nicomedia oppidum præclarum 1.221
Nicopolis oppidum 1.222
Nicopolitana ciuitas libera 1.136
Niger fluuius 1.179.184.187.188
Niger mons 1.186
Nigri fluuij natura Nilo ſimilis 1.188.370
Nigris fons 1.191.370
Nigræ populi 1.279
Nigritæ populi 1.187
Negligemela oppidum 1.185
Nilides lacus 1.190
Nili fluuij deſcriptio ibid.
Nilus Africa & Aſia terminus 1.88
Nili ortus incertus 1.190
Nili fons & origo 1.190.370
Nilus vbi ſe condat 1.190.191
Nili lauus alueus Aſtabores dictus ibid.
Nilus fœtifer 1.298
Nilus fluuius Aſtapes cognominatus 1.191
Nili inſula ibidem
Nili appellatio poſt aliorum de-

demum coniunctionem incipit 1.191
Nili nomina plura ibid.
Nili augmenti cauſa ibid.
Nilum auctum nauigare nefas 1.192
Nili iuſtum incrementum quod ibid.
Nilus ſolus fluuiorum nullus expirat auras 1.193
Nilus quantum terræ Ægypto adiecerit 1.68
Nili figura triquetram Δ literæ ſimilitudinem imitatur 1.124.289.190.193.271
Nilus quoto die poſt reſtagnationem intra alueum ſuum reuertatur 1.192
Nilus Syenem uſque nauigabilis 1.193
Nili cataracta accolis auditũ auferunt 1.276
Nili ad mare rubrũ foſſa 1.271
Nili oſtia quot, & eorum nomina 1.194
Nymphais inſula 1.216
Nympharum cubile, Carmaniæ inſula 1.253
Nymphaus fluuius 1.105
Nymphaus mons 1.82.83. 43
Nymphaum promontorium 1.131.132.261
Nymphaum oppidum 1.163
Nymphæa inſula 1.217
Ninus oppidum 1.258
Ninus ſeu (ut alij legunt) Indus Aſiæ fluuius 1.207
Ninus oppidum, Tigri fluuio propinquum 1.235
Niobe fons 1.140
Niphates mons 1.206
Niſa Cariæ oppidũ 1.198 209
Nyſa Indiæ oppidum 1.247
Niſa mons Indiæ 1.388
Niſæa regio 1.257
Niſibis oppidum 1.235
Niſicaſtes populi 1.279
Niſyros inſula 1.216
Niſyron mons 1.217
Niſyron oppidum ibid.
Niſitæ populi 1.279
Niſiues populi 1.184
Niſſos oppidum 1.146
Nitibrum oppidum 1.186
Niteris natio 1.185
Nitritis præfectura 1.190
Nuaria inſula 1.282
Noa oppidum 1.275
Nobundæ populi 1.246
Nocheti populi 1.267
Noega oppidum 1.171
Noela oppidum ibid.
Nogrus fluuius 1.226
Nola oppidum 1.106
Nomades Scythæ 1.162.163.234
Nomades Indiæ populi 1.240
Nomades Numidiæ populi 1.181
Nomades lacte & ferina carne uiuunt 1.270
Nomades Arades 1.198.265 266.267.270

Nomades Parthi 1.257
Nomades populi unde dicti 1.182
Nomades in tabernaculis degentes 1.275
Nomades elephantis veſcentes 1.278
Nomades cynocephalorum lacte viuentes ibid.
Nomades iuxta Euphratem 1.260
Nomentani populi 1.107.119
Nomi ſeu præfectura Ægypti quæ 1.189
Nonacri, mons 1.80.141
Nonagria inſula 1.155
Noœni populi 1.114
Norbani populi 1.107
Norbanenſes populi 1.119
Norbe oppidum 1.108
Norbenſis colonia 1.173
Noreia oppidum 1.127
Norenſes populi 1.112
Norici deſcriptio 1.132
Norici oppida plura ibidem
Norici hodie qui olim Tauriſci 1.128
Noſcopium oppidum 1.207
Notitæ populi 1.260
Notium mare quod 1.110
Notium oppidum 1.211.217
Noua Auguſta oppidum 1.196
Nouana oppidum 1.121
Nouanus fluuius 1.79
Nouaria oppidum 1.125
Nouum oppidum 1.127
Noctium dierúmque ſub variis parallelis varia magnitudo 1.285
Nubei populi 1.265.279
Nuceria oppidum 1.106
Nuceriæ oppidi portentum 1.173
Nucerini populi 1.121
Nucerinus ager 1.107
Nuditanum oppidum 1.91
Numana oppidum à Siculis conditum 1.120
Numantia oppidum 1.171
Numantini populi 1.96
Numeſtrani populi 1.117
Numicius fluuius 1.105
Numidiæ deſcriptio 1.181.285
Numidiæ menſura 1.182
Numidiæ finis 1.281
Numidienſes populi 1.108
Nupſia oppidum 1.257
Nupſis oppidum ibidem
Nurſini populi 1.119

OBIGENE *oppidū* 1.221
Obliuionis fluuius 1.172
Obrima fluuius 1.208
Obulcula oppidum 1.92
Obulco oppidum 1.91
Ocale oppidum 1.141
Oceanus per medium fretum Gaditanum in mediterraneo irrumpit 1.188

Ocea-

Oceanum quidam crediderunt per fretum Gaditanum non irrumpere, ſed pontum illac in Oceanum ſe exonerare 1.165
Oceanus Septentrionalis quis 1.165
Oceanus Septentrionalis, Britannicus, Gallicúſque 1.170
Oceanus quibus partibus cingat Aſiam 1.233
Oceani inſulæ plures 2.172
Oceanum Scythicum dulcem eſſe 1.238
Ocelenſes populi 1.173
Ocha ciuitas 1.154
Ochani populi 1.237
Ochus fluuius 1.238.3.173
Ocila portus 2.26
Ocriculani populi 1.121
Ocriculum oppidum 4.104
Octauanorum colonia 1.98
Octodurenſes populi 1.129
Octulani populi 1.108
Oculum vnicum eúmque in media fronte Arimaſpos habere, 1.292
Odeſſus oppidum 1.148
Odia inſula 1.156
Odomantes populi 1.147
Odomboeræ populi 1.246
Odorifera inſulæ plures 1.268
Odorum merces quò deferantur ibid.
Odryſarum gentes 1.147
Oeandenſes populi 1.222
Oeanthe oppidum 1.137
Oeaſitæ populi 1.190
Oechalia oppidum 1.139.154
Oedipodia fons in Bœotia 1.142
Oeenſe oppidum 1.183
Oeenſes populi 1.186
Oenei populi 1.131
Oenium mons 1.207
Oenoa oppidum 1.141
Oenoe inſula 1.156
Oenoanda oppidum 1.207
Oenone inſula 1.152
Oenotrides inſulæ 1.113
Oenuſſa inſula 1.218
Oenuſſæ inſulæ 1.152
Oeſcus fluuius 1.135
Oeſina oppidum 1.147
Oetai populi 1.238
Oeta mons 1.143.3.355
Ogygia inſula 1.116
Ogyris inſula 1.268
Oglaſſa inſula 1.112
Olabi populi 1.278
Olachas fluuius 3.159
Olane Padi portus 1.124
Olarſo Hiſpaniæ citerioris locus 1.171
Olarſonis litus 1.97
Olbia oppidum 1.162.205.22
Olbiopolis oppidum 1.16
Olchinium oppidum 2.13
Oleaſtro oppidum 1.9
Olenum oppidum 1.13
Olliaros inſula 1.35

Olympena oppidum 1.219
Olympia oppidi mira porticus 3400
Olympia oppidum 1.78.141
Olympus Lyciæ oppidum 1.206
Olympus Helleſponti mons 1.219.221
Olympus Lyciæ mons 2.475
Olympus Lesbi mons 1.218
Olympus Theſſaliæ mõs 1.144
Olympus Macedoniæ mõs 1.411
Olympij Iouis delubrum 1.139
Olynthos oppidum 1.147.544
Olynthi oppidi mira terra 2.343
Olyros oppidum 1.142
Olyſſopo Buſitaniæ oppidum 1.172.394
Olyſipponenſe promontorium ibid.
Olyzon oppidum 1.144
Ollius fluuius 1.77.125.137
Olliculani populi 1.108
Olme oppidum 1.204
Oloeſſa inſula 1.216
Oloros oppidum 1.145
Oloſtræ populi 1.246
Oluros caſtellum 1.138
Omani populi 1.266.267
Omana oppidum, & portus Carmaniæ 1.267
Ombitis præfectura 1.189
Ombrios inſula 1.282
Omirra locus 1.202
Omna oppidum 1.267
Omænus inſula ibid.
Oncheſtos oppidum 1.142
Onchobrias inſula 1.267
Onenſes populi 1.95
Oningis oppidum 1.92
Oniſa inſula 1.153
Onoba Martialium 1.91
Onochonus fluuius Theſſaliæ 1.144
Onuphitis præfectura 1.190
Onus inſula 1.56
Oonæ inſulæ 1.166
Opharus fluuius 1.229
Opharitæ populi ibid.
Opharium fluuius 1.229
Ophiogenes populi 1.292.& 3.211
Ophiophagi populi 1.272
Ophiuſa inſula 1.111.153 155.161.2 6 222
Ophadrus fluuius 1.251
Opitergini montes 1.126
Opitergium oppidum 1.117
Opoton oppidum 1.198
Oppidum quod primum in orbe conſtructum 1.343
Opuntinus ſinus 1.143
Opus oppidum ibid.
Orani populi 1.229
Ora Solis inſula 1.282
Oratelli populi 1.129
Oratura populi 1.246
Orbelus mons 1.145
Orbis terræ in tres partes diuiſio 1.88
Orbis per parallelos diuiſio 1.285

Orca-

Orcades inſulæ quot 1.168
Orcheni populi 1.260.262
Orchomenon oppidum 1.140.410
Orchomenus fluuius 1.143.& 3.157
Ordabæ populi 1.246
Ordeſus portus 1.161
Ordymnus mons 1.218
Oreges mons 1.206
Orei Arabes qui 1.230
Oreſtæ populi 1.145
Oreſtis portus 1.109
Oretana iuga 1.89
Oretani populi 1.96
Oretum gens 1.62
Oreum oppidum 1.154
Orga fluuius 1.208
Organagæ populi 1.246
Organa inſula 1.253
Orge fons in prouincia Narbonenſi mira natura 2.315
Orgecyni populi 1.162
Oricos inſula 1.70
Oricum oppidum 1.132.134
Origeni populi 1.171
Ori gens 1.253
Oritanum oppidum 1.154
Oritani populi 1.96
Oritæ populi 1.252.297
Ornithon oppidum 1.199
Oroatis fluuius 1.253.257.263
Orobij populi 1.125
Oromanſaci populi 1.169
Oromenus mons 3.173
Oroanda oppidum 1.205
Oroandes mons 1.206
Oroandicus tractus 1.221
Orontes fluuius 1.78.200
Orontes populi 1.258
Oropus oppidum 1.142.3.363
Oroſines fluuius 1.143
Orſa mons, portúſque 1.267
Orſei populi 1.370
Orſi populi 1.247
Orſima oppidum 1.275
Ortacea fluuius 1.263
Ortagurea oppidum 1.148
Orthe oppidum 1.144
Orthophantæ populi 1.260
Orthoſia oppidum 1.200.209
Orthoſpanum oppidum 1.242
Ortygia inſula 1.155
Ortygia oppidum 1.211
Ortona oppidum 1.119
Ortopula oppidum 1.130
Orturos oppidum 1.259
Orxulæ populi 1.244
Oſca oppidum 1.91
Oſcenſes populi 1.95
Oſci Italiæ populi 1.105.106
Oſeriates populi 1.132
Oſericta inſula 3.437
Oſitingi regio 1.92
Oſyris templũ in Ægypto 1.193
Oſi mij populi 1.169
Oſquidates populi 1.170
Oſſa mons 1.144
Oſſet oppidum 1.91
Oſigerdenſes populi 1.95
Oſigitania regio 1.90

Oſigi oppidum 1.91
Oſſonoba oppidum 1.173
Oſteodes inſula 1.115
Oſtia colonia 1.105
Oſtippo oppidum 1.92
Oſtracine regio 1.196
Oſtrani populi 1.121
Otene regio 1.135
Oteſini populi 1.122
Othrienes populi 1.145
Othrys mons Theſſaliæ 1.144
Othronienſes populi 1.209
Otris oppidum 1.203
Oxia inſula 1.151
Oxyrynchites Ægypti mons 1.89
Oxyoſium oppidum 1.214
Oxij populi 1.237
Oxubiorum regio 1.98.102
Oxus lacus & fluuius 3.237. 3.172
Ozola Locrorum genus 1.131

P

Paceſis colonia 1.98
Pacenſis conuentus 1.173
Pachynus promontorium 1.113. 114
Pacyris fluuius 1.162
Pactia inſula 1.155
Pactya inſula 1.26
Pactya oppidum 1.149
Pactius oppidum 1.118
Pactolus fluuius 1.229
Padi fluminis deſcriptio 1.123
Padi ortus ibidem
Padus fluuius qui & Eridanus 3.434
Padi oppida nobilia 1.102
Paduſa Padi fluminis foſſa 1.123
Padi oſtia ibid.
Padus quibus augeatur fluuijs 1.123
Padi fons diebus æſtiuis circa meridiem ſemper aret 1.79
Padus fluuius Nilo ſimilis 1.124
Padus fluuius vbi incipiat eſſe nauigabilis 1.125
Padi lacus & flumina 1.127
Padinates populi 1.122
Pæonia regio 1.145
Pæonia gentes ibid.
Pæſtum oppidum 1.109
Pæſtanus ſinus ibidem
Paga oppidum 1.137
Pagæi populi 1.141
Pagarum oppidum ibid.
Paguſa oppidum 1.143
Pagaſæi fontes ſalem ferentes 3.173
Pagaſicus ſinus 1.143.157
Pagida riuus 1.199
Pago orgas oppidum 1.275
Pagra oppidum 1.201
Palabyblos fluuius 1.200
Palæotrium oppidum 1.146
Palæpaphos oppidum 1.215
Palæſoamander ſtagnum 1.213
Palæſcepſis oppidum 1.213
Palæſtina deſcriptio 1.195.196

Pala-

Palæſtinæ finis 1.196
Palantium oppidum Arcadiæ 1.140
Palamedium oppidum 1.213
Palatium Romæ unde dictum 1.140
Palamynduus oppidum 1.209
Palaſimũdum oppidum 1.249
Palatyrus oppidum 1.199
Palibotra oppidum 1.241.244
Palybotri populi 1.244
Palinurũ promõtorium 1.109
Palantias palus 1.183
Pallantini populi 1.96
Pallene oppidum 1.146
Pallenenſis Iſthmus ibid.
Pallon oppidum 1.270
Palma oppidum 1.110
Palmaria inſula 1.112
Palmenſis ager in tractu Picentium 1.120.121
Palmyra oppidum 1.203.266
Palmyrenæ ſolitudines 1.203.260.265
Palois oppidum 1.275
Palſicium oppidum 1.127
Palſus fluuius 1.178
Paltos oppidum 1.200
Pameſus fluuius 1.139.144.148
Pamphagi populi 1.280
Pamphylia deſcriptio 1.105
Pamphyliæ caſtella plura 1.205.215
Pamphylium mare 1.205
Pan Luſitaniæ præfectus 1.90
Panætolium mons Ætoliæ 1.136
Panchryſos oppidum 1.272
Panda oppidum 1.236
Pandataria inſula 1.112
Panda gens 1.245
Pandoræ populi 1.297
Pandoſia locus Epiri 1.116.117
Paneas fons 1.197
Panias oppidum 1.199
Pangæus mons 1.147.343
Panhormum oppidum 1.114
Panhormum Cretæ oppidum 1.153
Panhormus portus 1.158.159
Panionia regio 1.210
Paniſſa fluuius 1.148
Panopolis oppidum 1.194
Panopolites Ægypti nomos 1.189
Pantanus lacus 1.118
Pantagies fluuius 1.114
Panticapenſes populi 1.229
Panticapes fluuius 1.161
Panticapæum oppidum 1.159
Pantomatrium oppidum 1.153
Paphlagonia mira aqua 1.80
Paphlagones populi 1.224
Paphos oppidum 1.72
Paradiſus fluuius 1.205
Paradiſus oppidum 1.201
Paratacene regio 1.262
Parataceni populi 1.258
Paratonij regio 1.184.186
Parægenitæ populi Arcadiæ 1.141

Parallelus ſecundus 1.285
tertius 1.286
quartus ibidem
quintus ibidem
ſextus 1.287
ſeptimus ibidem
Parapiani populi 1.251
Paraſangæ populi 1.245
Pareatæ populi Arcadiæ 1.141
Paredoni populi 1.236
Parenta oppidum 1.275
Paria inſula 1.215
Pariana colonia 1.150
Paricani populi 1.237
Paridion oppidum 1.2?8
Paridrus mons 1.276
Pariedri montes 1.230
Pariræ populi 1.252
Parium oppidum 1.292
Parium colonia 1.219
Parma oppidum 1.122
Parnaſſus mons 1.137
Paros Illyrici inſula 1.130
Paros inſula 1.155.156
Paropamiſi mõtis accolæ 1.238
Paropamiſades populi 1.247.281
Paropamiſus mons 1.206.241.245
Paropamiſus fluuius 1.165
Paropini populi 1.114.115
Paropotamia regio 1.262
Parorei populi 1.145
Paroſpus fluuius 1.252
Parparus mons 1.140
Parrhaſia oppida ibid.
Parrhaſini populi 1.237
Parrhiſii populi 1.170
Partalu regio 1.243
Partedori ſiue (vt alij legunt) Partedri montes 1.231
Parthenia inſula 1.217
Parthenie inſula 1.211
Partheni populi 1.131
Parthenion locus 1.148
Parthenis fluuius 1.261
Parthenius portus 1.109
Parthenius mons Arcadiæ 1.141
Parthenius fluuius 1.274
Parthenorum promontorium 1.162
Parthenium oppidum 1.141.214
Parthenoaruſa inſula 1.217
Parthenon locus 3.285
Parthenopolis oppidum 1.148.221
Parthenope à Sirene denominata 1.106
Parthia tractus Choara 1.236
Parthia deſerta ibidem
Parthiæ prouinciæ caput ibid.
Parthiæ termini 1.264
Parthyne regio 1.257
Parthyena populi 1.285
Parthi cum Scythis ex æquo viuunt 1.257
Parthi Nomades ibid.
Parthi in montium radicibus ſiti ibidem
Parthi ſub quo parallelo ſiti 1.285

285
Parthorum regna inter perſicum & Hyrcanum maria ſita 1 235
Parthorum regna quæ, & quot 1.257
Parthorum regni caput Cteſiphon 1.260
Parthorũ oppidum ad Euphratem 1.293
Parthuſi populi 1.262
Paſagarda oppidum 1.253
Paſitigris fluuius 1.262.266
Paſſagarda caſtellum 1.258
Paſſala inſula 1.217
Paſſala populi 1.244
Paſtona oppidum 1.201
Paſtos oppidum 1.147
Pataga oppidum 1.275
Patage inſula 1.156
Patale inſula 1.62.245.246.247.253
Patami populi 1.265
Patara oppidum 1.84.207.286
Patanium oppidum 1.127
Patauinus ager 1.124
Patauinorum calidis fontibus herba virentes innaſcuntur 1.78
Pateria inſula 1.258
Pathiſſus fluuius 1.160
Pathmos inſula 1.156
Patiu oppidum 1.275
Patra colonia 1.138
Patrocles præfectus claſſis Seleuci & Antiochi 1.241
Pauſilypum villa Campaniæ 1.457
Pauſinus fluuius 1 130
Pauſulani populi 1.121
Paxæ inſula 1.151
Paxos inſula ibid.
Pedaliæ oppidum 1.204
Pedaliũ promontorium 1.207
Pedani populi 1.103
Pedaſum Cariæ oppidũ 1.209
Pedaſus vrbs poſtea Adramyttea dicta 1.213
Pedatrita populi 1.246
Pediculi Italiæ populi 1.99
Pediculorum gentis origo & oppida 1.128
Pediculorum ager ibid.
Pedna inſula 1.219
Pedopiles fluuius 1.224
Pegaſeum ſtagnum 1.211
Pege oppidum 1.186
Peguſa oppidum 1.208
Peiſo Norici lacus 1.132
Pela inſula 1 218
Pelagones populi 1.145
Pelagonia regio ibid.
Pelaſgi populi 1.103
Pelaſgi Latij populi 1.104
Pelaſgia inſula 1.218
Pelaſgia olim dicta, quæ poſtea peloponneſus 1.137
Pelaſgicum Argos, regio eadẽ cum Theſſalia 1.145
Pelaſgis olim dicta, quæ poſteà Arcadia 1.1[illegible]

Pele inſula 3.193
Pelenaria oppidum 1.275
Pelendones populi 1.96
Peleſtini populi 1.121
Peligni populi 1.99.119
Pelion mons 1.54 144.345
Pelinna oppidũ Theſſaliæ 1.143
Pella colonia 1.145
Pella oppidum 1.193.3.166
Pella Alexandri Magni patria 3.345
Pellacontas fluuius 1.258
Pellana Arcadiæ oppidum 1.140
Pellaon oppidum 1.127
Pellæus pagus 1.264
Pellenæorum caſtellum 1.138
Pellenæus mons 1.218
Pelopia oppidum 1.211
Peloponneſi ceruix 1.137
Peloponneſi deſcriptio ibid.
Peloponneſi ſitus & forma ibidem
Pelopõneſi diuerſa nomina ibi.
Peloponneſi magnitudo 1.137.141
Peloponneſum inſulam facere nonnulli tentauerant 1.138
Peloponneſum quæ alluãt maria 1.137
Peloponneſi montes ſeptuaginta ſex 1.141
Peloponneſi latitudo ibidem
Pelorus promontorium 1.110
Pelori ab Italia interualla ib.
Pelori promontorij deſcriptio 1.113.114
Pelteni populi 1.209
Pel:uinates populi 1.119
Peluſiacum Nili oſtium 1.189.195
Peluſium oppidum 1.289
Pemma oppidum 1.275
Peneus fluuius 1.144
Peneius fluuius 1.79
Pentapolitana regio Africæ eadem cum prouincia Cyrenaica 1.184
Pentedactilos mons 1.27
Peparethos inſula 1.157
Peræa Iudææ 1.197
Pereote oppidum 1.219
Perga oppidum 1.205
Pergamena iuriſdictio 1.214
Pergamum Cretæ oppidũ 1.153
Pergamum Aſiæ oppidũ 3.361
Pergami gallorum ſpectaculũ quotannis edi ſolet 1.477
Pergami aſarotos œcos à Soſtrato 3.421
Perimula Indiæ promontoriũ 1.245
Perinthus oppidum 1.249
Perirheuſa inſula 1.218
Periſterides inſulæ ibidem
Peroſi Æthiopes 1.178.179.188.280
Perperene oppidum 1.215
Perpereni populi 1.214 3.166
Perſæ in Hiſpaniam profecti 1.90
Perſæ Chorſari à Scythis appellati

lati 1.238
[illegible]ſæ rubri maris accolæ 1.258
Perſarum regia Suſa 1.262
Perſa ſub quo parallelo ſiti 1.285
Perſarum regna inter perſicũ & Hyrcanum maria ſita 1.235
Perſepolis oppidum 1.258.283
Perſicus ſinus à Perſis accolis dictus 1.258
Perſis regni caput Perſepolis ibidem
Perſici maris deſcriptio 1.236
Perſis regio 1.252
Perſis in Parthorum nomen tranſlata ibid.
Perſidis regionis initium 1.257
Perſidis termini 1.263
Perſidi adiacentes inſulæ 1.157
Peruſia oppidum 1.103.104
Peſici populi 1.96.171.138
Peſinus oppidum 1.221
Peſuri populi 1.172
Petalia inſula 1.157
Peteen oppidum 1.142
Petilia oppidum 1.116
Petra urbs 1.203.266
Petraa Arabia finitima Cyria 3.458
Petrini Siciliæ populi 1.114
Petrogori populi 1.170
Peuce inſula 1.160
Peuces oſtium Danubij ibid.
Peucetia peninſula 1.117
Peucetia populi 1.130
Peucetius Oenotrij frater peucetia peninſulæ nomen fecit 1.117 (167
Peucini Germaniæ populi 1.
Peucolaus oppidum 1.252
Peucolaita populi 1.247
Peucolaitis oppidum 1.242
Phaacia inſula 2.151
Phacaſia inſula 1.156
Phaſtius Apollo 1.137
Phaſtum oppidum 1.137.153
Phalacra locus vini Alexandrini ferax 2.79
Phalacrum promontoriũ 1.151
Phalanges populi 1.279
Phalanna oppidum 1.144
Phalara oppidum 1.143
Phalaſarna oppidum 1.152.153
Phalegandros inſula 1.156
Phalera portus 1.141.142
Phaleſina oppidum 1.148
Phaliges populi 1.279
Phamyzonium oppidum 1.226
Phanagoria oppidum 1.228
Phanaroea caſtellum 1.2 6
Phana inſula 1.218
Phãturites Ægypti nomos 189
Phara oppidum 1.153
Pharbatites Ægypti nomos 1.189
Pharbathos oppidum 1.195
Pharia oppidum 1.134
Phario fluuius 1.261
Pharmacuſa inſula 1.157
Pharmicas flumen 1.223

Pharnacum gens 1.294
Pharnacea oppidũ 1.226.232
Pharnacotis fluuius 1.251
Pharphariades mons 1.206
Pharſalici campi, & pharſalum oppidum 1.143
Pharſalici belli portenta 1.193
Pharus Ægypti inſula & oppidum 1.215
Pharus inſula Illyrici 1.130
Pharos inſula quantum ab Alexandria diſtet 2.53
Pharos inſula maxima olim mari ab Ægypto diuiſa 1.68
Phari inſula ingens turris 3.395
Pharuſi populi 1.187.188.279
Phaſelis olim Rhodino vnguento nobilitata 2.58
Phaſelis oppidum 1.205
Phaſis fluuius 1.226.227.239.382
Phaſis oppidum 1.223.123
Phatarei populi 1.229
Phaterunesos inſula 1.158
Phathnites Ægypti nomos 1.189
Phatniticũ Nili oſtium 1.194
Phauſia oppidum 1.235.3.160
Phazania oppidum 1.185
Phazaniorum gens ibid.
Phegiũ mons Æthiopia 1.71
Phellus oppidum 1.206
Phelluſa inſula 1.219
Pheneum oppidum 1.140
Pheneus Arcadiæ lacus 1.141.2.656
Phera locus Achaia 1.138.3.167
Phera oppidum 1.139.142.143
Phiala Nili locus 1.400
Phiala fons 1.192
Phycari populi 1.229.3.455
Phycus promontorium 1.153.184
Phyge'a oppidum 1.210
Phila inſula Galliæ adiacens 1.111
Philæ inſula Nili 1.193
Phile inſula vna Sporadum 156
Phylace oppidum 1.144
Phylacæi populi 1.145
Philadelphina oppidum 1.219
Philadelphini populi 1.110
Philænorum ara 1.183
Phileros oppidum 1.145
Philippi colonia 1.147.146
Philippopolis oppidum 1.159
Philiſcum oppidum. 1.203
Philocalia oppidum 1.226
Philomelienſes populi 1.205
Philos inſula 1.257
Philotera oppidum 1.272
Phina oppidum 1.145
Phinopolis oppidum 1.149.222
Phyrites fluuius 1.211
Phiriſtinus fluuius 1.253
Phiſcella oppidum 1.146
Phinthia ſiue Pythia Siciliæ

fons

ſons 3.159
Phinthienſes populi 1.114
Phintonis inſula 1.112
Phlegra oppidum 1.146
Phlegræi campi 1.106
Phlegræus ager Cãpaniæ 2.297
Phlegone oppidum 1.142
Philiſtinæ foßiones 1.124
Plius caſtellum 1.139
Phocæa regio 1.212
Phocæ inſula 1.153
Phocariæ inſula 1.154
Phocuſſa inſula 1.155
Phoda oppidum 1.269
Phœbe inſula 1.122
Phœnice regio 1.195.199
Phœnice inſula 1.111.156.219
Phœnices in Hiſpaniam profecti 1.90
Phœnix fluu. Theſſaliæ 1.144
Phœnices regionis finis 1.200
Phœnicium mare quod 1.196.422
Phœnicum laus & inuenta 1.196
Pholoe mons & oppidum Arcadiæ 1.141
Phorontis oppidum 2.209
Phryges populi 1.220
Phrygiæ deſcriptio ibid.
Phrygiæ termini ibid.
Phryx fluuius Phrygibus nomen fecit 1.212
Phthemphu præfectura in Ægypto 1.190
Phthiotidis montes 1.143
Phthia oppidum 1.143
Phthiotæ populi ibid.
Phthirophagi populi 1.227
Phthuris oppidum 1.276
Pialæ populi 1.238
Piceni regionis deſcriptio 1.120
Piceni ſitus 1.120
Piceni initium ibid.
Piceni à Sabinis orti ibid.
Piceni ingens multitudo ibid.
Picentinus ager Surrenti vrbis, & Silari amnis finibus olim continebatur 1.106
Picentium litus 1.99
Picentia oppidum 1.109
Pictones populi Aquitaniæ 1.170
Pydaras fluuius 1.149
Pidibotæ populi 1.275
Pydna oppidum 1.146
Piden oppidum 1.275
Pidoſus inſula 1.217
Pieres populi Macedoniæ accolæ 1.145
Pieria regio 1.145
Pieria oppidum 1.196 200
Pierus mons 1.143.144
Pietas Iulia oppidum 1.127
Pygmæi Thraciæ partem olim tenuerunt 1.148
Pygmæi a gruibus fugati ibid.
Pygmæi in Caria 1.209
Pygmæi in India 1.244
Piguntia caſtella 1.131

Pyla inſula 1.274
Pylamenia gens 1.114
Pyle oppidum Arcadiæ 1.140
Pylene oppidum 1.136
Pylos oppidum 1.136
Pyleros oppidum 1.153
Pinara inſula 1.151
Pinara oppidum 1.204.207
Pinaritæ populi 1.201
Pinarus fluuius 1.204
Pindaſus mons 1.214
Pindicirota oppidum 1.275
Pindus mons 1.135
Pindus mons & oppidum 1.143.144
Pingus fluuius 1.133
Pinnenſes populi 1.119
Pion mons 1.211
Pioniæ oppidum 1.214
Pionicæ populi 1.213
Pyræus Athenienſium portus maris receſſu in ſicco relictus 1.69
Pyra oppidum 1.105
Pyraeus Athenienſium portus 1.152
Pyrai populi 1.131
Pyramides in Libyco Ægypti nomo 1.194
Pyramus fluuius 1.204
Pyrene Corinthi fons 1.138
Pyrenaa Veneris templum 1.95
Pyrenai montes 1.189.97.171 172.173
Pyrenaus ſaltus 1.170
Pyrenes ab Hercule compreſſa hiſtoriam eſſe fabuloſam 1.90
Pyrgenſes populi 1.141
Pyrgi oppidum 1.103
Pyrnos oppidum 1.207
Pyrpile inſula 1.155
Pyrrha oppidum 1.71.137.144 154
Pyrrha Lyciæ oppidum 1.206
Pyrrha Cariæ oppidum 1.209
Pyrrha Lesbi oppidum 1.217
Pyrrhe inſula 1.217
Pyrrhaum nemus 2.152
Piſa Achaia oppidum 1.139
Piſa Hetruriæ oppidum 1.103
Piſana aqua miræ naturæ 1.78
Piſaurum flumen & oppidum 1.121
Piſcenæ populi 1.99
Piſcium corijs veſtiti homines 1.256
Piſinates populi 1.122
Piſidia regio 1.220.286
Piſida popu'i 1.205
Piſiſtrati inſula 1.218
Pixites fluuius 1.226
Pyſtira inſula 1.218
Piſtorium oppidum 1.103
Piſuertes populi 1.121
Pitaium oppidum 1.208
Pitanę oppidum 1.139.212
Pitara oppidum 1.277
Pithecuſa inſula vnde dicta

1.69
Pithecuſa inſula ſponte exorta in Campano ſinu 1 69.70
Pythia ſiue Phinthia fons Siciliæ 3 159
Pitiuſa inſula 1.152.218
Pityuſa inſula vbi ſita, & vnde dicta 1.1:0
Pityuſa oppidum 1.219
Pythonos come 1.480
Pithopolis oppidum 1.221
Pithinatis agri mirus fluuius 1.70
Pityodes inſulæ 1.222
Pitioneſus inſula 1.152
Pitionia inſula 1.15
Tityus oppidũ opulentiſſimum 1.228
Pityuſa oppidum 1.210
Pitulani populi 1.121
Pitulum oppidum 1.108
Pyxirates, id eſt, Euphrates fluuius 5.201
Pyxus oppidum 1.109
Placentia oppidum 1.122
Placia Myſiæ oppidum 1.219
Planaria inſula 1.111.282
Planaſiâ inſula 1.112
Plancta inſula in Ponto 1.232
Plangenſes populi 1.122
Plataniſtus oppidum 1.205
Platage inſula 1.156
Plataneus fluuius 1.221
Plataniſtus promontoriũ 1.139
Platea inſula 1.157
Plataa oppidum 1.142
Plate inſula 1.218
Platia inſula 1.153
Pleninenſes populi 1.121
Pleuron oppidum 1.136
Plinius in orbis deſcriptione Auguſtum ſequitur 1.101
Plitania inſula 1.2 8
Plota inſula 1.152
Plumbarij populi 1.275
Pluuialia inſula 1.282
Podalia oppidum 1.207
Poæſſa inſula 2.216
Pœmaneni populi 1.213
Pœnorũ p Alpes trãſitus 1.125
Pœninæ Alpes ibid.
Pœnorum in Hiſpaniam aduentus 1.90
Pola colonia 2.127
Polemonion oppidum 1.226
Polendos inſula 1 158
Pollentia oppidum 1.102.110. 401. & 3.361
Pollentini Piceni populi 1.121
Poliagos inſula 1.156
Polichnai populi 1.215
Polydoro inſula 1.222
Polydori tumulus in Thracia 1.148
Polimedia oppidum 1.213
Polyrrhanium oppidum 1.153
Polytelia oppidum 1.259
Politiceorgas regio 1.223
Politoriũ oppidũ in Latio 1.:08
Poluſtini populi 1.108
Pometia oppidum Latij 1.208
Pompelonenſes populi [illegible]

Pompeij oppidum 1.106
Pompeij magni tumulus 1.196
Pompeiopolis oppidum 1.2-4
Pomponiana inſula 1.112
Pomptina palus 1.105
Ponamus fluuius 1.252
Poneropolis oppidum 1.147
Pontia inſula 1.112
Pontia inſula 1.113
Pontus Euxinus, Axenus antea dictus 1.159
Pōti Euxini deſcriptio 1.223. *menſura* 1.159.224
Ponti inſula 1.164
Ponti aſtus nunquam reciprocatur 1.165
Pontiuris latitudo 1.85
Pontici maris deſcriptio 1.158
Pontici maris forma ibid.
Pontici maris circuitus quot paſſuum millia contineat 1.151
Pontici & Caſpij maris diſtantia 1.58.2:2
Popilij forum 1.122
Populoniū, ſiue Populonia Hetruriæ oppidum 1.103
Porcifera fluuius 1.102
Poroſolene inſula 1.218
Porphyrione inſula 1.222
Porphyris inſula 1.152.216
Porta Caucaſia 1.137.236
Porthmō Græci appellāt quod nos fretum Gaditanum 1.110
Porthmos oppidum 1.154
Portunata inſula 1.130
Poſidiū Macedoniæ oppidum 146
Poſidium Syriæ oppidum 1.200
Poſidea oppidum 1.2'2
Poſideum promontorium & oppidum 1.210
Poſidonia oppidum 1.109
Poſideus alueus iuxta Alexandriam 1.213
Poſinga populi 1.246
Potamos oppidum 1.142
Potentia oppidum 1.102.120
Potentini populi 1.116
Potniæ oppidum 1.144
Potidæa oppidum 1.49.146
Præneſtini populi 1.107
Præneſtina Fortuna templum lithoſtroto à Sylla ſtratum 1.107
Prapeſinthus inſula 1.155
Praſamarci populi 1.178
Præſidium Iulium 1.173
Praten caput ſaxi, vnum ex itineribus ad Garamantas ducens 1.186
Prati populi 1.244
Prætutiana regionis ſi is 1.120
Prætutianus ager 1.120
Praſiana gens 1.248
Praſiane inſula 1.245
Praſij populi 1.244
Pratitæ populi 1.257
Prianta populi 1.147

Pria-

Priaponneſos inſula 1.217
Priapos inſula 1.218
Priapus Helleſponti oppidum 158.319
Priene oppidum 1.210
Prille fluuius 1.103
Primmis oppidum 1.275.276
Prinoeſſa inſula 1.151
Prion mons 1.217
Priuernates populi 1.107
Probalinthos oppidum 1.141
Proceraſtis oppidum 1.221
Prochyta inſula 1.70.112
Proconneſus inſula 1.222
Procuſa inſula 1.218
Pregne inſula 1.217
Prophthaſia oppidum 1.241.251
Propontidis deſcriptio, eiúſque fines 1.158.222
Propontidis magnitudo 1.159
Propontidis menſura 1.222
Propontidis inſula ibid.
Proſda oppidum 1.275
Proſopites Ægypti nomos 1.189
Prote inſula 1.111.152
Proteſilai turris, delubrúmque 1.150
Protropi populi 1.118
Pruſa ſub Olympo ab Annibale condita 1.221
Pruſa altera ſub Hippio monte 1.221
Pſammathe fons 1.140.142
Pſammathus oppidum 1.139
Pſelchis oppidum 1.276
Pſeſij populi 1.228
Pſeudopila inſula 1.273
Pſeudoſtoma Danubij oſtium 1.160
Pſile inſula 1.218
Pſylli Africæ popul. ſerpentum morſibus medentes 1.183 292.375
Pſyllis fluuius 1.224.3.423
Pſyra inſula 1.217
Pſythelia inſula 1.154
Pſitaras fluuius 1.239
Pſophis oppidũ Arcadiæ 1.140
Pteleon oppidũ 1.139.142.143
Ptenethis præfectura apud Ægyptios 1.190
Pteros inſula 1.267
Pterophoros regio 1.163
Ptychia inſula 1.151
Ptoembari populi 1.279
Ptoemphanæ populi canem pro rege habent ibid.
Ptolemais oppidum 1.62.184.193.199.271.272.285
Ptolemais Epitheras cognominata 1.272
Ptolemaus fluuius 1.272
Pucinum caſtellum 1.126
Pullaria inſula 1.134
Pumas fluuius 1.242
Purpuraria inſula 1.282
Puteoli oppidum 1.106
Puteolanus ſpecus 1.71
Variates populi 1.98
Querquerni populi 1.97

Digitized by Google

Querquetulani populi 1.108
Quiſa Xenitana oppidum peregrinorum 1.180

Rachia Taprobanes regis legatus 1.249
Ramiſi populi 1.265
Rami populi 1.229
Rapſa oppidum 1.186
Rarunga populi 1.245
Rataneum oppidum 1.131
Rauenna nocturna lampas 3.395
Rauenna oppidum, & eius fluuius 1.122.126
Raurici populi 1.169
Rauricū Galliæ oppidū 1.1[illegible]0
Rauriaca colonia 1.169
Reatini populi 1.119
Reatini agri mirus fons 1.78
Reatini agri mirum 1.72
Reatina palus 1.78
Regiæ aquæ fons 1.136
Regiates populi 1.122
Regienſes populi ibidem
Regillus lacus 3.238
Regina Hiſpaniæ oppidū 1.92
Regno fœminæ obtemperant Pandæ Indorum gens 1.246
Regū expertes homines 1.246
Remi populi 1.169
Reſiſtos colonia 1.150
Reſtituta Iulia oppidum 1.92
Rhadata oppidum 1.275
Rhetia 1.167
Rhānus oppidum Cretæ 1.153
Rhamnei populi à Rhadamanto orti 1.269
Rhamnus pagus 1.142
Rhaphara Medorū oppidum, alio nomine Apamia 1.236
Rhaphanæ Decapolitanæ regionis oppidum 1.198
Rhaphea oppidum 1.196
Rhaui populi 1.269
Rhebas fluuius 1.224
Rhedones populi 1.170
Rhegia columna 1.109.110.113
Rhegium Italiæ oppidum 1.101.110
Rhene inſula 1.155
Rhemnia oppidum 1.375
Rhenus Italiæ fluuius 1.123
Rhenus Germaniæ fluuius 1.167
Rheni fluuij Germaniæ inſulæ 1.167.169. *accolæ* 1.128.169. *oſtiorum nomina* 1.167
Rheſperia inſula 1.218
Rheſus fluuius ab Homero celebratus 1.213
Rhetani Arabes 1.102
Rhetica regio 1.227
Rhetus dux à Gallis pulſus 1.128
Rheti populi vbi 1.128.132
Rheti Thuſcorum populi 1.128
Rhetorum gentes plures ibid.
Rhimnici populi 1.233
Rhimoſoli populi 1.229
Rhyndacus fluuius 1.213.220.222
Rhinnea inſula 1.267

Rhinocolura oppidum 1.196
Rhion promontorium 1.136.138
Rhipara inſula 1.217
Rhiphæi montes 1. 162. 296. 223.227.229
Rhy hymna oppidum 1.153
Rhytion oppidum ibid.
Rhizinium oppidum 1.131
Rhizius oppidum 1.144
Rhoali populi Meſopotamiæ cohærentes 1.202
Rhoas fluuius 1.227
Rhoas oppidum 1.208
Rhoda oppidum 1.98
Rhodani fluuij deſcriptio ibid.
Rhodani ora duo quæ ibidem
Rhodanus fluuius vnde dictus ibid.
Rhodani foſſa Marij opera dicta ibid.
Rhodani fontis accolæ 1.128
Rhodanus fluuius 1.77
Rhodapha oppidum 1.242
Rhode fluuius 1.161
Rhodi mēſura & oppida 1.216
Rhodi quotidie ſol videtur 1.50
Rhodi diuerſa nomina 1.216
Rhodi inſulæ deſcriptio 1.69. 207.216
Rhodus inſula 1.157.286
Rhodos inſula ſpōte enata 1.69
Rhodiorum inſula 1.216
Rhodos oppidum ibid.
Rhodiopolis oppidum 1.206
Rhodius Troadis fluuius 1. 213
Rhodope mons 1.135.145.147
Rhoduſſa inſula 1.216
Rhoduſſa inſula 1.222
Rhæſus amnis 1.224
Rhœdias fluuius 1.145
Rhœtea litora quibus oppidis habitata 1.214
Rhœtum oppidum ibid.
Rhoge inſula 1.216
Rhoſij montes 1.200
Rhoſos oppidum ibid.
Rhoſphoduſa inſula 1.165
Rhoxalani populi 1.160
Rhudia oppidum 1.118
Rhuma oppidum 1.275
Ricinenſes populi 1.121
Rionea inſula 1.168
Rinuci populi 1.159
Ripepora oppidum 1.91
Rhiphearma oppidum 1.269
Rira fluuius 1.148
Riſadir portus 1.177
Roma deſcriptio 1.107
Roma nomen alterum ſumma cura occultabatur ibid.
Roma quot portas habuerit à principio 1.107
Roma ambitus quot millia paſſuum complexus ibid.
Roma montes, regiones, compita ibidem
Roma nulla vrbs comparari poteſt ibid.
Roma terrarum caput 1.99
Roma quantum à mari diſtet ibidem

Roma à Gallis capta 1.105
Romanæ portæ trigintaſeptem 1.103
Romanis de rebus primus externorum Theophraſtus ſcripſit 1.105
Romanorum legatio ad Magnum Alexandrum ibid.
Romani imperij tenue initium 1.104
Romanum forum 1.108
Romani imperij in oriente, termini 1.256
Romatinum flumen, & portus 1.126
Romulenſis colonia 1.91
Rubea promontorium 1.165
Rubico fluuius quondam ſinus Italiæ 1.122
Rubreſis lacus 1.98
Rubrum mare vnde dictum 1.256
Rubrum mare quantum à Peluſio diſtet 1.195
Rubri maris ſinuum nomina 1.195
Rubri maris diuiſio 1.254
Rubri maris frutices 1.78
Rubri maris ad Nilum foſſa 1.271
Rubro mari Ægyptus depreſſior 1.271
Rubricatum flumen 1.94
Rubuſtini populi 1.119
Ruguſci populi 2.129
Ruſardir oppidũ & port⁹ 1.180
Ruſazus colonia Auguſti 1.181
Ruſcino oppidum 1.98
Ruſconiæ colonia 1.181
Ruſcurium oppidum ibid.
Ruſella colonia 1.103
Ruſicade oppidum 1.181
Ruſpina oppidum 1.182
Ruteni Galliæ populi 1.99
Rutheni Aquitaniæ populi 1.170
Rutuba fluuius 1.102
Rutubis portus 1.177
Rutuli Latij olim incolæ 1.104

SAbæi ditiſſimi 1.270
Sabæi Arabum populi 1.268
Sabæorum inſulæ plures 1.267
Sabarbares populi 1.184
Sabaria colonia 1.132
Sabatium vadum Liguriæ portus 1.102
Sabatra oppidum 1.268
Sabe Arabia oppidum 1.255
Sabelli populi 1.119
Sabini vnde dicti 1.120
Sabini agri lapis ardens 1.83
Sabinorum ſitus 1.119.120
Sabis fluuius 1.255
Sabrata Syrtis minoris oppidum 1.182.185
Sacæ à Perſis Scythæ dicti 1.238
Sacæ populi ibidem
Sacaſſani populi 1.231

Sacili oppidum 1.91
Sacrana 1.92
Sacrum promontorium 1.172
Sadanus inſula 1.274
Sadæ fluuius 1.171
Sadarus fluuius 1.252
Sapona oppidum 1.92
Sagaleſſos oppidum 1.205
Sagonos fluuius 1.256
Sagaricus ſinus 1.161
Sagis Padi portus 1.124
Sagra fluuius 1.116
Sagurtia oppidum 1.92.95
Sagunti Mauritaniæ ſinus 1.177
Sai Arabiæ oppidum 1.278
Saiace oppidum 1.269
Sais oppidum 1.195
Saitæ populi 1.263
Saites Ægypti nomos 1.190
Sala fluuius & oppidum 1.176.177
Salacia oppidum 1.173
Salæ gens 1.227
Salabaſtræ populi 1.246
Salamine inſula 1.216
Salamis inſula 1.154
Salamis oppidum 1.215
Salaphitanum oppidum 1.183
Salapia oppidum 1.118
Salarienſis colonia 1.96
Salaſſi populi 1.118.129
Salaſſorum Auguſta 1.125
Salde colonia Auguſti 1.181
Salduba oppidum 1.90.95
Sale ſtagnum 1.211
Salentinum promontorium Italiæ 1.132
Salentini populi 1.99.117.119.121
Saleonum oppidum 1.109
Sallyi populi 1.102.125
Salmani populi 1.258
Salobriaſæ populi 1.246
Salona oppidum 1.130
Salſos fluuius 1.256
Saltuares inſulæ vbi, & vnde dictæ 1.729
Saluia oppidum 1.121
Salturienſis Cæſaris oppidum Bætica 1.92
Samarabriæ populi 1.247
Samaria regio 1.196.285
Sambracate inſula, & oppidum 1.267
Sambruceni populi 1.247
Sambri oppidum 1.279
Same inſula 1.151
Sammei populi 1.269
Sammonium promontorium 1.53.157
Samnites populi 1.119
Samornion oppidum 1.211
Samos inſula 1.119
Samoſata oppidum 1.81.202
Samoſatenſis ſtagni mirus limus 1.81
Samothrace inſula 1.158
Sanagenſes populi 1.99
Sandalios inſula 1.217
Sandaliotis inſula quæ, &

Cardinia 1.113
Sandrizetes populi 1.132
Sandura oppidum 1.275
Sandus idem qui Indus fluuius 1.245
Sangarius fluuius 1.221.224
Saniſora oppidum 1.111
Sannigarum gens 1.227
Sannorum gens 1.226
Santones populi Aquitaniæ 1.170
Santonum litus 1.414
Saoces mons 1.158
Sapæi populi 1.147.229
Sape oppidum 1.278
Saphar oppidum 1.255
Sapirene inſula 1.272
Sapis fluuius 1.122
Saranga populi 1.231
Sarapara populi 1.237
Sardabala fluuius 1.181
Sardemiſus mons 1.205
Sardiates populi 1.130
Sardiana iuriſdictio 1.209
Sardiniæ deſcriptio 1.112
Sardiniæ ſitus & magnitudo 1.112
Sardinia quantum diſtet ab Africa ibid. (112
Sardiniæ & Gadiũ diſtãtia 1.
Sardinia ſandaliotis quare dicta 1.113
Sardiniæ populi 1.112
Sardis oppidum 1.209
Sardoum mare 1.110
Sardonum regio 1.97
Sarepta oppidum 1.199
Sargauraſane regio 1.225
Sarmatæ populi 1.147.161.166 228.229
Sarmatæ & Sauromatæ, iidem populi 1.160
Sarmatæ campos & plana incolunt 1.160
Sarmatica inſula ibid.
Sarmatiæ menſura 1.164
Sarnaca oppidum 1.214
Sarnus fluuius 1.106
Saronicus ſinus 1.138.140
Saronicus ſinus vnde dictus 1.140
Saraphages populi 1.247
Saras fluuius 1.204
Sarpedon promontorium ibid.
Sarpedon mons 1.206
Sarraceni populi 1.269
Sarranates populi 1.122
Sarſinates populi 1.121
Sarunetes populi 1.128
Sarus fluuius 1.225
Saſina portus 1.117
Saſonis inſula 1.134
Saſſæi populi 1.138
Saſſumini populi 1.170
Saſuri populi 1.244
Satarchi populi ibid.
Satarcos oppidum 1.207
Satarnei populi 1.229
Satyri feræ humana effigie 1.188.280.295
Satyrorum laſciuia 1.177
Satricũ oppidũ in Latio 1.108

Satur-

Saturchei populi 1.2·9
Saturnum non fuiſſe in Hiſpania 1.90
Saturni promontorium 1.94
Saturni lacus 3.159
Saturnia oppidũ in Latio 1.108
Saturnini populi anteà Aurinini vocabantur 1.103
Saunites populi 1.119
Sauo fluuius 1.106
Sauromatæ, ſiue Sarmatæ populi, 1.160.163.228.229.234.292
Saus fluuius 1.126.132
Saxinæ populi 1.274
Scadira inſula 1.157
Scalabis colonia 1.173
Scalabitanus conuentus 1.173
Scaldis fluuius 1 166.69
Scamander fluuius 1.213
Scamandria oppidum ibid.
Scammos oppidum 1.275
Scandia inſula 1.168
Scandinauia inſula 1.166
Scantate oppidum 1.269
Scantiæ aquæ 1.83
Scapos inſula 1.158
Scaptia oppidũ in Latio 1.108
Scarabãtia Iulia oppidũ 1.132
Scardena oppidum 1.130
Scardonitanus conuentus ibid.
Scarphia inſula 1.154
Scarphia oppidum 1.143
Scatebra fluuius 1.79
Sceaceriges fluuius 1.228
Scelatiti populi 1.177
Sceneos lucus 1.274
Scenitæ populi 1.195 260.265. 268
Scepſis regio 1.213
Scheria inſula 1.151
Schinuſſa inſula 1.156
Schœnos Bœotiæ oppidum 1.142
Schœnus portus Corinthiorum 1.141
Scœnus menſura quot comprehendat ſtadia 1.194
Schœnus ſinus 1.208
Scyathus inſula 1.157
Scydra oppidum 1.145
Scylace oppidum 1.219
Scylacium promontorium 1.116
Scylla ſcopulus 1.115
Scyllo inſula 1.158
Scylla monſtri mater Cratais 1.110
Scylletium promontorium 1.116
Scyllæum oppidum 1.110
Scioeſſa mons 1.138
Sciopodes populi 1.295
Scipionis rogus in Hiſpan. 1.90
Scyrï populi, 1.166.252
Scironia ſaxa 1.141
Scyros inſula 1.155.157
Scirtari populi 1 131
Scytala inſula 1 27·
Scytharum variæ gentes 1.166. 238
Scytharum nomẽ in Germanos trãſit atq; in Sarmatas 1.16·
Schytharum populi 1.25·
Scytharum mores 1.2··
Scythæ Sacæ dicti

Scythæ Ponto contermini 1.56.133
Scythæ Thraciæ populi 1.147
Scythæ Aroteres 1.148
Scythæ à ſeruis orti 1.160
Scythæ Taurici 1.161
Scythæ cum Parthis ex æquo viuunt 1.257
Scythæ antropophagi 1.239.292
Scythia immanes feræ 1.239
Scythia non habet fulmina 1.43
Scythia vbi inhabitabilis 1.239
Scythiæ omnis menſura 1.162
Scythici arcus forma in mari Pontico 1.59.162
Scythici Oceani inſulæ 1.165
Scythocus mons 1.206
Scythici Oceani accolæ 1.233
Scythicum Oceanum dulcem eſſe 1.238
Scythicum promontorium 1.239
Scythopolis oppidum 1.198
Scythotauri populi 1.162
Scodra oppidum 1.131
Scolos oppidum 1.142
Scopelos inſula 1.218.222
Scope inſula 1.216
Scopius fluuius 1.145.222
Scordiſci populi 1.132
Scotuſa oppidum 1.147
Scotuſſa lacus vulneribus medetur 3.158
Scotuſſai populi liberi 1.145
Scultenna fluuius 1.123
Sea oppidum 1.275
Sebaſte oppidum 1.196
Sebaſteni populi 1.221
Sebaſtia oppidum 1.225
Sebaſtopolis oppidum 1.212.225.227
Sebennites Ægypti nomos 1.189
Sebenniticum Nili oſtiũ 1.194
Sebinus lacus 1.127
Secande Æthiopiæ oppidum 1.279
Secundani coloni 1.99
Secuſiani populi liberi 1.170
Secuſſes populi Alpium incolæ 1.128
Sedetani populi 1.95
Sedetania regio ibid.
Sedibeniates populi Aquitaniæ 1.170
Seduni populi 1.129
Segaſmala oppidum 1.275
Segeda oppidum 1.90
Segede oppidum 1.92
Segeſtani populi 1.114
Segeſta oppidum 1.102
Segeſte oppidum 1.127
Segeſtica inſula 1.133
Segienſes populi 1.95
Segiſamaiulienſes populi 1.96
Segiſamonenſes populi ibid.
Segmenta mundi à Græcis Paralleli, à Latinis circuli vocantur 1.285
Segobrica oppidum 3.416

Sego-

Segobrigenſes populi 1.95
Segouia oppidum ibid.
Segouellanorum regio 1.98
Seguſio oppidum 1.125
Seiachuſa inſula 1.152
Seleucenſes populi 1.221
Seleuciam Euphrates perlabitur 1.203.104.260
Seleucia oppidum 1.196.200. 201.203.209. 258.259.260. 263.285
Seleucida, Seleucus mare Caſpiũ de ſe cognominauit 1.56
Seleucus anguſtias inter Caſpicum mare & Boſphorum Cimmerium perſodere tentauit 1.232
Selymbria oppidum 1.149
Selinuntes fluuÿ duo 1.211
Selinuntÿ populi 1.114
Selinus fluuius 1.214
Selinus oppidum 1.114
Sellæ ſiue Selli populi 1.135
Selletæ populi 1.147
Semberritarum inſula 1.279
Semberritarum oppidum ibid.
Sembobitis oppidum 1.278.279
Semellitani populi 1.114
Seminethos oppidum 1.209
Semiramidis ara, & termini 1.238
Semirus fluuius 1.116
Sendica regio 1.162
Senenſis colonia 1.103
Senia oppidum 1.130
Sennates populi 1.170
Senogallia oppidum 1.121
Senonum Gallipolis 1.17
Senones vbi interierint 1.122. 125
Senones Romã ceperunt 1.122
Senones Galliæ Lugdunẽſis populi 1.170
Senta ſpecus Dalmatiæ 1.37
Sentinates populi 1.121
Separi populi 1.130
Sepias promontorium 1.144
Sepinates populi 1.119
Sepiuſſa inſula 1.217
Septem fratres Mauritaniæ montes, à pari altitudine dicti 1.180
Septempedani populi 1.121
Septentrionales populi candidi & flauo capillo 1.64
Septentrionalis Oceanus 1.170
Septentrionis frigora 1.233
Septumani coloni 1.98
Sequani populi 1.169
Serbi populi 1.228
Seren oppidum 1.275
Seres populi 1.239.250
Seria oppidum 1.92
Sericus Oceanus 1.234
Seriphus inſula 1.155.411
Serippo oppidum 1.92
Serapilli populi 1.132
Serretes populi 1.132
Surri populi 1.228
Serrium mons 1.148
Seſamo oleum palmiſque exprimitur 1.179

Seſamũ Paphlagoniæ oppidum 1.224
Seſanium oppidum in Ægypti & Æthiopiæ confinio 1.275
Seſoſtris Ægypti rex 1.271
Seßites fluuius 1.123
Seſtianæ aræ tres Auguſto dicatæ 1.171
Seſtinates populi 1.122
Seſtos oppidum 1.150
Setaritani populi 1.96
Setæ populi argenti fertiliſſimi 1.214
Sethroitis præfectura 1.189
Setinus ager 1.105
Setini populi 1.107
Setundum Æthiopiæ oppidum 1.279
Seuini populi 1.120
Souinnus lacus 1.77
Seuo Germaniæ mons immenſus 1.166
Seurbi populi 1.171
Seuilusa inſula 1.217
Sexi oppidum 1.90
Sextiæ aquæ oppidum in Narbonenſi prouincia 3.154
Syagrum promontorium Arabiæ 1.253
Siambũ inſula 1.168
Sibariæ populi 1.246
Sybaris fluuius 1.116.3.157
Sybaris urbs ubi 1.116.1.160
Sybaris oppidi deletio 1.312
Sibde oppidum 1.208
Sibyllates populi 1.73
Sybi oppidum 1.268.269
Sybota inſula 1.151
Sycaminon oppidum 1.199.276
Sicania inſula eadem cum Sicilia 1.113
Sicani populi 1.108
Sicca colonia 1.181
Syce inſula 1.218
Sicendus lacus Theſſaliæ 1.411
Siciliæ deſcriptio 1.113.283
Siciliæ magnitudo 1.113
Sicilia Italiæ quondam iuncta 1.70.113
Siciliæ uaria nomina 1.112.113
Sicilia quantum ab Italia diſtet 1.113
Siciliæ promontoria quantum inter ſe diſtent ibid.
Siciliæ oppida quot 1.113
Sicilia minor, inſula eadem cum Naxo 1.156
Siciliæ & Alexandriæ diſtantia 1.283
Sycinus ſiue Sicenus inſula 1.156
Sicyon oppidum vetuſtiſſimum 1.343
Sicyon oppidum 1.138.370
Sicyon quantum diſtet ab Eli 1.61
Sicyon Africæ locus 3.436
Sicoris fluuius 1.95
Siculum fretum 1.110.150
Siculi in Latio 1.104
Siculi freti inſula 1.114

Siculota populi 1.131
Si um oppidum 1.130
Sicuſſa inſula 1.218
Side oppidum 1.205
Sidenum flumen 1.226
Sideni populi ibid.
Syderis fluuius 1.237
Sidicinum Teanum Campania oppidum 1 106
Sidicini agri lapis ardens 1.83
Sidyma Lycia oppidum 1.207. 216
Sidon oppidum vitri opifex 1. 199.285
Sydopia oppidum 1.275
Siduſa inſula 1.218
Sidûs oppidum 1.141
Syene inſula 1. 193.274.276. 280
Syene oppidum 1.193.3.424
Syenos oppidi ſitus 1.62. 276
Syenita populi 1.275
Siga oppidum 1.180
Sigania fluuius 1.227
Sigeum promontorium 1.150
Sigeum oppidum 1.213.222
Sygares, aut (vt aliȷ malunt) Syagros inſula 1.269
Signia mons 1.208
Signini populi 1.107
Sila Apennini ſylua 1.110
Silacus fluuius 1.78.109.110
Silbiani populi 1 103
Sileni populi 1.246
Silices populi 1.258
Silici Meſopotamia populi ib.
Silimnus inſula 1.168
Silys, id eſt, Tanais fluuius 1. 229.238
Silis fluuius 1.125
Syluas incolentes 1.235
Sylua locum continuò mutans 1 72
Syluini populi 1.119
Syluorum gens fera 1.232
Silurum gens 1.168
Symbari populi 1.278
Symbolon portus 1.162
Syme inſula 1.216
Symena oppidum 1.206
Symæthus fluuius 1.114
Symathij populi ibid.
Simyra oppidũ 1.199.200.201
Simittuenſe oppidum 1.183
Simois fluuius 1.213
Symplegades, inſula inter ſe concurrentes. & quare 1.164
Symplegades inſula in Ponto 1.232
Sinda oppidum 1.205
Sindica oppidum 1 228
Syndraci populi 1.251
Singa populi 1.245
Singara oppidum 1.202
Singilia oppidum 1.91
Singos oppidum 1.146
Singulis fluuius 1.91
Sinhieta populi 1.219
Synnada oppidum 1.208
Sinnaus lacus in Aſia abſinthio circumnaſcente inficitur 1.80
Sinonia inſula 1.112

Sinope colonia 1.224
Sinope Italiæ oppidum 1.106
SãticaHeraclea oppidũ 1.145
Sinueſſa aliquando Sinope dicta 1.106
Sinueſſa extremum noui Latij oppidum ibid.
Sinueſſanus ſpecus 1.71
Sinueſſana aqua miræ naturæ 3.130
Sinus Europæ præcipui quatuor 1.89
Siphæ oppidum 1.137
Syphacis regia 1.180
Siphnus inſula 1.155
Sipylum oppidum 1.70.211.212
Sipontum oppidum 1.118
Siracuſæ colonia 1.114
Siracuſis nullo non die quantumuis nubilo, Sol conſpicitur 1.50
Sirbitum regio 1.279.280
Sirbonis lacus 1.196
Syrbotæ populi 1.278.297
Syrecæ populi 1.274
Sirenis ſepulcrum 1.113
Sirenum ſedes vbi 1.106
Sirenum promontorium 1.70
Syria Paleſtina deſcriptio 1.195
Syria diuerſa nomina ibid.
Syria Cyprus iuncta aliquando 1.70.*menſura* 1.195
Syria Antiochena deſcriptio 1.200. *porta.* ibidem
Syria terminus 1.201
Syria Cœle 1.201.285
Syriana vrbs vbi, & à quo condita 1.237
Syrie inſula 1.70.211
Syrieni populi 1.246
Syrictæ populi 1.296
Syrium fluuius 1.222
Siris idem qui Nilus fluuius 1.190
Siris fluuius, & oppidum 1.115
Siros amnis 1.221
Syrnides inſulæ 1.153
Sirini populi 1.116
Syrmatæ populi 1.237.238
Sirmienſium ciuitas 1.153
Sirmium oppidum ibid.
Syrnos inſula 1.156
Syrtis maioris circuitus 1.183
Syrtium ſinus 1.182. *æſtus vnde* 1.75. *magnitudo* 1.182.
Sirtium inter ſe diſtantia 1.183
Siſapo oppidum 1.92
Siſaponenſis regio, & in ea minium 1.258
Siſcia oppidum 1.132
Siſolenſes populi 1.108
Sithonij Thraciæ populi 1.147
Sitia oppidum 1.91
Sitiogagus fluuius 1.252
Sitone oppidum 1.146
Sittace oppidum 1.261
Sittacene regio 1.258.261
Sittianorum gens 1.181
Syuerus fluuius Atticæ 3.456
Smintheum templum Apollinis 1.115

Smyrna oppidum 1.211.212
Smirnaus conuentus 1.212
Sobotale oppidum 1.268
Sodij populi 1.232
Sodinus fluuius 1.252
Sogdiani populi 1.238
Sogiontij populi 1.129
Solanida inſula 1.267
Soleada populi 2.247
Soletum oppidum 1.117
Solimnia inſula 1.157
Solymi populi Aſia 1.205.214
Solis promontorium 1.177
Solis ora inſula 1.282
Solis fons mira natura 1.79. 184. *inſula* 1.249. 253. *oppidum apud Ægyptios* 1.194. 274. *oppidum ab Arabibus conditum* 1.274
Solitudines Palmyrena 1.203. 179. *ſeptẽtrionales* 1.233.239
Solinates populi 1.122
Solæ oppidum 1.204.215.286
Solorius mons 1.89
Soluenſe oppidum 1.132
Solum aureum argenteúmque 1.247
Solûs oppidum 1.114
Sonautes fluuius 1.224
Sondra populi 1.247
Sontini populi 1.116
Sonus fluuius 1.243
Sophene regio 1.195.235
Sopheni populi 1.231
Sophonia inſula 1.70
Sora oppidum 1.106
Soractes mons 1.71.294
Soractia Arabia oppidũ 1.266
Sorani Valerij pœna 1.107
Sorarum fluuius Caberon 1.252
Sorga populi 1.247
Soſtrate oppidum 1.263
Sottiates populi 1.170
Sotira oppidum 1.226
Spalibra oppidum Magneſia 144
Spalei populi 1.229
Sparta oppidum 1.139
Specus peſtiferum ſpiritum exhalantes 1.71
Sperchios oppidum 1.143
Sperchius fluuius ibid.
Sphagia inſula 1.152
Sphingion animal vbi 1.277
Spina oppidum 1.123.125
Spineticum Padi oſtium 1.123
Spyntuma oppidum 1.275
Spiraum promontorium 1.140. 152
Spireoſtoma Danubij os 1.160
Spoletani populi 1.121
Spondolicei populi 1.229
Sporades inſula, & earum nomina 1.156.157
Stabia oppidum à Sylla deletum 1.109
Stabianum locus 3.156.193
Stabulum oppidum 1.214
Stadia oppidum 1.208
Stadiſis oppidum 1.276
Stagira oppidum 1.146
Stagira oppidi portẽtum 1.73

Statyella oppidum in Liguria 3.154
Statyelli populi 1.102
Statones populi 1.103
Statonenſis agri mirum 1.72
Stauri populi 1.237
Stelendena regio 1.203
Stena deira inſula 1.272
Stentoris portus 1.148
Stephane mons 1.144
Stephane inſula 1.217
Stephane oppidum 1.107.224
Stymphalis lacus Arcadia 1.79
Stymphalum oppidum Arcadia 1.140
Stiria inſula 1.216
Styx palus in Arcadia 1.80.3.159
Stobi oppidum 1.145
Stœchades inſulæ 1.111
Steidis inſula quæſtuoſa margaritis 1.256
Stenos oppidum 1.128
Strapellini populi 1.119
Stralegia Armeniæ maioris 1.231
Stratoclia oppidum 1.228
Stratonis inſula 1.273
Stratonis turris 1.196
Stratonicea Meſopotamiæ oppidum 1.209
Stratos fluuius 1.237
Stratos vrbs 1.136
Strymon amnis, Macedoniæ terminus 1.146
Strymon fluuius 1.146.147
Strymonis regio 1.219
Strongylæ inſula 1.156.216
Strophades inſulæ 1.152
Stulpini populi 1.130
Stura fluuius 1.123
Sturiorum inſula 1.167
Sturium inſula 1.111
Suanenſes populi 1.103
Suanetes populi 1.129
Suani populi 1.227
Suarrani populi 1.122
Suari populi 1.244
Suarni populi indomiti, auri metalla fodientes 1.232
Suaſa oppidum 1.275
Subi fluuius 1.94
Sublaqueum oppidum 1.120
Subocrini populi Alpium incolæ 1.128
Subſolani montes 1.295
Subſolanus ventus, Græcis Apeliotes 1.38
Subur fluuius 1.177
Subur oppidum 1.94
Succubo oppidum 1.91
Succaſani populi 1.107
Succaſſes populi 1.170
Suchæ oppidum 1.273
Succubar oppidum 1.181
Sucro fluuius 1.94
Sudertani populi 1.103
Sue oppidum 1.258
Succoni populi 1.169
Suel oppidum 1.90
Suelleni populi 1.259

Suelteri populi 1.98
Suemus fluuius 1.150
Suerta populi 1.246
Sueſſa oppidum 1.107.307
Sueßiones populi 1.169
Sueſſulani populi 1.107
Suetri populi 1.98.129
Sueui populi 1.161.167
Suffenates populi 1.119
Suillates populi 1.122
Suinum fluuius 1.120
Suita populi 1.229
Sulcitani populi 1.112
Sulmo oppidum 1.108
Sulmonenſes populi 1.119
Summarum Æthiopiæ oppidum 1.279
Sunium Atticæ promontorium 1.142
Superequani populi 1.119
Superum mare quod & Adriaticum 1.101.133
Sura populi 1.245
Surdaonum gens 1.95
Suriates populi 1.122
Surrium oppidum & fluuius 1.134.227
Surrentini montes 1.106
Surrẽtium promontoriũ 1.178
Surrentũ oppidum 1.106.3.361
Suſa oppidum à quo conditum 1.253.262.263
Suſiana regio 1.253.258.262.285
Suſis Dianæ templum 1.263

TAba oppidum 1.204
Tabidium oppidum 1.185
Tabu mons 1.239
Tabracha oppidum 1.181
Tacape Africæ oppidum fertilißimum 2.315
Tacapenſis Africæ ager fertilis 2.269
Tacatua oppidum 1.181
Tacompſon oppidum 1.275
Tader fluuius 1.90.94
Tadiates populi 1.120
Tadinates populi 1.122
Tadnos fons 1.272
Tanarum oppidum 1.139
Tanarum promontorium 1.84.139.184.419
Taga populi 1.238
Tageſtenſe oppidum 1.183
Tagiri populi 1.229
Tagus fluuius 1.96.172.394
Tagus fluuius aurifer 1.172.3.245
Taygetus mons 1.139.3.417
Taygetus mons quando corruit 1.85
Talabrica oppidum Luſitaniæ 1.172
Talarenſes populi 1.114
Taluctæ populi 1.244
Tama oppidum 1.276
Tamarici populi 1.171
Tamarici fontes in Cantabria in augurio habentur 1.332

Tamaſcus oppidum 1.215
Tammacum oppidum 1.270
Tamma oppidum templis ſexaginta quinque inſigne 1.168
Tamuda fluuius & oppidum 1.180
Tanagra oppidum 1.142
Tanais fluuius 1.159
Tanais oſtium 1.85
Tanais & Iaxartes idem fluuius 1.238
Tanais fluuius terræ terminus 1.87
Tanais accolæ 1.228
Tanaim Silyn Scythæ nominant 1.229.238
Tanaitæ à quibus deleti 1.229
Tanarus fluuius 1.123
Tenetani populi 1.122
Taniticum Nili oſtium 1.194
Tanitis præfectura 1.189
Tantalis oppidum 1.70.211
Tantarene oppidum 1.275
Taphiaſſus mons 1.136
Taphiæ inſula 1.151
Taphiuſa locus iuxta Leucadem 3.413
Taphra Africæ oppidum 1.283
Taphræ oppidum 1.183
Taphros fretum Corſicam à Sardinia dirimens 1.112
Tapyri populi 1.237
Tapori populi 1.173
Taprobana inſula 1.297
Taprobanes inſulæ deſcriptio 1.248
Taprobanes menſura 1.218
Thapſagum oppidum 1.186
Tarachie inſula 1.151
Taranei populi 1.265
Tarbeli Aquitaniæ populi 1.170.3.54
Tardaſtili Indiæ populi 2.641
Tarelei populi 1.188
Tarentinus ſinus 1.117
Tarentinus portus ibid.
Tarentum oppidum ibid.
Tarichea oppidum 1.197
Targines fluuius 1.116
Tarinates populi 1.120
Tariona caſtellum 1.130
Tari. tarum regio ibid.
Tarne fons 2.109
Tarne fluuius 1.170
Tarquinienſis lacus inſulæ natantes 1.72
Tarquinienſes populi 1.103
Tarraconenſis Hiſpaniæ deſcriptio 1.71
Tarraconenſis regio 1.89
Tarraconẽſis cõuentus 1.93.95
Tarraco colonia. Scipionum opus 1.94
Tarragenſes populi 1.95
Tarſatica oppidum 1.130
Tarſos oppidum 1.204.286
Tartarũ Padi portus 1.124
Tarteſſos oppidum 1.90.174
Tarus fluuius 1.123
Taſcodunitari populi 1.99
Taueni populi 1.269
Tauium oppidum 1.221

Tauri montis Iygdinus lapis 3.390
Taulautij populi 1.131
Taurania oppidum 1.109
Tauroentum oppidum ibid.
Taurica regio 1.162
Taurica menſura 1.164
Tauricae populi plures 1.162
Taurici Scythae vbi 1.161
Taurini populi 1.103
Taurinorum origo 1.125
Taurisani montes 1.126
Taurisani populi 1.127
Tauriſci olim, qui hodie Norici 1.128
Tauriſci populi 1.133
Taurus mons 1.202.205.206. 239.234.261.286
Taurus maris alueus circa Alexandriam 1.215
Tauri montis diuerſa nomina 1.205
Taurorum portus, lacus, & oppida 1.162
Taurominitan⁹ Euripus 1.75
Taurominium colonia 1.113
Taurunum oppidum 1.133
Taxila populi 1.247
Taxila oppidum 1.242
Tazata inſula 1.239
Teanum Sidicinum colonia 1.106
Teanum Apulorum 1.118
Teani Apuliae populi ibid.
Tearus fluuius 1.149
Teari populi 1.95
Teatini populi 1.116
Techedia inſula 1.157
Tectoſages Volcae Galliae Narbonenſis populi 1.98
Tectoſagum Volcaum oppida 1.99
Tectoſages bonam Cappadociae partem olim tenuerunt 1.220
Tecum flumen 1.97
Tedanium flumen 1.130
Tegamum alueus maris circa Alexandriam 1.215
Teganon inſula 1.216
Teganuſa inſula 1.152
Tegea oppidū Arcadiae 1.140
Tegium oppidum 1.214
Talamon portus 1.103
Telandria inſula 1.216
Telandrus oppidum 1.207
Teleboides inſula 1.151
Telini populi 1.107
Tellene oppidū in Latio 1.108
Telmeſſos oppidum 1.207
Telmeſſum oppidum 1.209
Telos inſula & in ea vnguertum 1.156
Tembaſa oppidum 1.205
Tembrogius fluuius 1.224
Temenitis fons in Syracuſano agro 1.114
Temerinda 1.229
Temeſe oppidum 1.109
Temnos oppidum 1.212
Tempe inter Oſſam & Olympum ſita 1.144

Tempſis Tmoli montis cacumen 1.333
Tempſa oppidum 1.209
Tenedus inſula 1.219
Tenedi inſulæ mirus fons 1.79
Teneum mare 1.447
Tenos inſula 1.155
Tẽtyrites Ægypti nomos 1.189
Tentyris oppidum 1.93
Tenupſis oppidum 1.279
Teos inſula 1.228
Tephene oppidum 1.197
Teredon vicus 1.266
Terei regis arx Byzia hirundinibus inuiſa 1.149.482
Tergedum oppidum 1.277
Tergeſtinus ſinus 1.126
Tergeſte colonia ibid.
Tergilani populi 1.16
Terias fluuius 1.114
Terina oppidum 1.09
Terinæus ſinus 1.109.116
Termera oppidum 1.209
Termes oppidum 1.96
Termes mons 1.212
Terræ origo & principium vbi 1.88
Terræ totius longitudo 1.84
Terræ diuiſio in tres partes 1.88
Terræ totius latitudo 1.84
Terræ menſura ab Eratoſthene primum tradita 1.273
Terræ menſura 1.84.283
Terræ per parallelos diuiſio 1.285
Quære Paralleli terræ.
Terra quota mundi pars 1.87
Terræ circuli
Quære Paralleli terræ.
Terræ termini qui 1.88
Terra aurea argenteáque 1.257
Tarracina oppidum, olim Anxur 1.105
Terſos fluuius 1.227
Teſſara oppidum 1.275
Tetragonis oppidum 1.251
Tetrarchiæ plures 1.198.199
Tetranaulochus oppidum 1.148
Teuchira oppidum 1.184
Teurnia oppidum 1.132
Teuthria inſula 1.133
Theutobodiaci populi 1.220
Teutoni populi 1.167
Theuthrania regio 1.214
Theuthrania oppidum ibidem
Theuthrania olim mari contigua 1.69
Thalis oppidum 1.228
Thaludæi populi 1.267
Thalluſſa inſula 2.218
Thamar fluuius 1.267
Thamnitica toparchia Iudææ 1.197
Thamude populi 1.269
Thapſus oppidum 1.282.285
Tharne mons 1.567.570
Thaſiæ regio 1.231
Thaſos inſula 1.158.3.449
Thathiæ oppidum 1.275

Thaumacia

Thaumacia oppidum 1.144
Theangela oppidum 1.208
Theba Græciæ oppidum 1.137.143
Theba Italiæ oppidum 1.116
Theba Bœotia 1.142.482
Theba Bœotiæ à quibus condita 1.199
Theba Ægyptia 3.349.393
Theba Troadis oppidum 1.213
Thebais regio 1.189.194
Thelphuſa oppidum Arcadiæ 1.140
Themyſcira regio 1.225
Themyſcira oppidum 1.226
Themiſones populi 1.208
Themiſteas promontorium 1.256
Thena oppidum 1.182
Thena oppidum 1.275
Theodoſi oppidum 1.162.163
Theon ochema, mons ardens 1.82.280
Theôn ochema promontorium 1.178
Thera inſula 1.69.156
Theramne oppidum 1.139
Therapne Cretæ oppidum 1.153
Theraſia inſula 1.169.115.157
Therionarce inſula 1.217
Thermaicus ſinus 1.146
Therma colonia 1.114
Therma oppidum 1.146
Thermenſis inſula 1.157
Thermodoon fluuius & oppidū 1.228
Thermopylarum anguſtia 1.143
Thermopolites Ægypti nomos 1.190
Therotoæ Troglodytarū gens à venatu dicta 1.274
Theſpia oppidum 1.142.144
Theſpiarum fons 3.156
Theſprotia lacus 1.135
Theſprotia fluuius ibid.
Theſprotis regio ibid.
Theſſalia deſcriptio 1.143
Theſſaliæ menſura 1.144
Theſſalia regio, olim Æmonia dicta 1.143
Theſſalia montes plures 1.143.144
Theſſalia flumina 1.144
Theſſalis regio 1.219
Theſſaloce oppidum 1.211
Theſſalonica oppidum 1.145
Theudalis oppidum 1.182
Teudenſe oppidum 1.183
Thia inſula 1.69.157
Thyamis oppidum 1.135
Thyatira oppidum 1.151.211
Thyatyreni populi 1.214
Thibiorum gens 1.293
Thydonos oppidum 1.209
Thymanei populi 1.269
Thymbre oppidum 1.214
Thymnias ſinus 1.208
Thyni populi 1.147.220.222
Thinitis præfectura 1.189
Thynos oppidum 1.204

Thinnias inſula 1.222.232
Thinnas oppidum 1.148
Thyrides inſula 1.152
Thyri populi 1.240
Thyrea locus 1.139
Thyſanuſa oppidum 1.207. 208
Thisbe oppidum 1.142
Thyſſus oppidum 1.146
Thoar oppidum 1.187
Thoricos locus 3.445
Thoronos inſula 1.151
Thoſpites lacus 1.261
Thraces populi ubi 1.133. 235
Thracius Boſphorus ubi 1. 149.159.221
Thracia deſcriptio 1.147
Thracia longitudo & latitudo 1.150
Thriaſius campus 1.142
Thryaſii populi 1.141
Thryon oppidum 1.139
Thronium oppidum 1.143
Thuben oppidum 1.186
Thule inſula 1.63.168
Thumata oppidum 1.266
Thurium oppidum 1.116
Thuſcanienſes populi 1.103
Thuſci à ſacrificiis dicti 1. 103
Thuſci trecenta Umbrorum oppida deleuerunt 1.121
Thuſſagetæ populi 1.163.229
Tyana oppidum 1.225
Tiare oppidum 1.214
Tibareni populi 1.226
Tiberina oſtia 1.99.101
Tiberis fluuius 1.103.106
Tiberis ortus & nomina 1.104
Tiberias oppidum 1.197
Tibertini populi 1.122
Tibigenſe oppidum 1.183
Tiburtes populi 1.119
Tichis fluuius 1.95
Tichinus fluuius & ticinum oppidum 1.123
Ticinum oppidum à quibus conditum 1.125
Ticinus fluuius Verbano lacui innatat 1.77.127
Tyde caſtellum 1.171
Tydij populi 1.229
Tifernus fluuius 1.118
Tifata oppidum 1.308
Tifernates populi 1.122
Tifernum oppidum 1.104
Tygaua oppidum 1.181
Tigenſe oppidum 1.184
Tigranocerta oppidum 1.231
Tigris fluuij deſcriptio 1.78. 236.261
Tigris unde dictus 1.261
Tigrin Euphrates ubi incurrat 1.203
Tigris fluuius ſe in ſpecu mergit 1.261
Tigris fluuij ortus 1.230.231. 261
Tigris fluuij lacus 1.253
Tigris fluuius in duas alueos diuiditur 1.261

Tigris in Euphratem mergitur 1.261
Tigris mari Perſico decumo ore infertur 1.262
Tigris, & Euphrates quantum diſtent ibidem
Tiguliorum oppidum 1.202
Tilauentum fluuius, & portus 1.126
Tylos inſula & in ea miræ arbores 1.230
Tylos inſula & oppidum 1.267
Timachus fluuius 1.133
Timaui inſula, fontéſque miri 1.79.131
Timaui fluuij inſulæ 1.133
Timauus fluuius 1.126
Tymbriani populi 1.205
Timici oppidum 1.181
Timolus mons 1.209
Timoniacenſes populi 1.211
Timphei populi Ætoliæ 1.136
Timphei Macedoniæ populi 1.145
Tinda oppidum 1.147
Tyndaris oppidum 1.71.114
Tingi oppidum à quo conditum 1.75
Tingitania prouincia deſcriptio 1.80
Tynidrumenſe oppidum 1.183
Tipanei Arcadiæ populi 1.141
Tiparenus inſula 1.152
Topaza oppidum 1.180
Tiphicenſe oppidum 1.183
Tiquadra inſula 1.121
Tyra fluuius & oppidũ 1.161
Tyra gens 1.271
Tiracienſes populi 1.114
Tyrageta populi 1.161
Tiricenſe oppidum 1.183
Tyrij populi in Hiſpania 1.174
Tyrrheni populi 1.103
Tyrins oppidum 1.140
Tyriſſei populi 1.145
Tyriſtaſis oppidum 1.149
Tyritace oppidum 1.227
Tyrrhenum mare 1.110.3.405
Tyrus Herculis templo nobilitata 3.446.468
Tyrus quondam inſula 1.199
Tyrus oppidum ibid.
Tiſſinenſes populi 1.114
Titanus fluuius, & oppidum ab eo cognominatum 1.212
Titium flumen 1.227.130
Tium oppidum 1.224
Tlos oppidum 1.207
Tmolus fluuius 5.260
Tmolus mons 1.209
Toani populi 1 268
Tochari populi 1.240
Togata Gallia 1.121
Togienſes populi 1.127
Togiſonus fluuius 1.124
Tolen oppidum 1.278
Tolerienſes populi 1.108
Toletani populi 1.96
Toliſtobogi populi 1.220.221
Tollentinates populi 1.121
Toloſani populi 1.99.170
Tomabei populi 1.168

Tomala oppidum ibid.
Tomarus mons 1.135.136
Tomos oppidum 1.148
Tonderos fluuius 1.251
Topazos inſula 1.272
Topiris oppidum 1.147
Toralliba inſula 1.248
Tereta populi 1.228.
Tornadotus fluuius 1.262
Tornates populi 1.170
Torone oppidum 1.146.439.432
Toron lacus Calcidis 1.299
Tortuni populi 1.141
Toxandri populi 1.169
Trachiotis oppidum 1.204
Trachea oppidum 1.211
Trachin oppidum 1.143
Trachie inſula 1.151
Trachonitis regio 1.198
Tractari populi 1.162
Tragia inſula 1.257
Tragurium inſula 1.130
Tragurium oppidum ibid.
Trallicon oppidum 1.299
Trallis oppidum ibid.
Tranſpadana regio 1.125
Tranſpadani populi 1.127
Tranſrhenani populi Romanorum hoſtes 2.359
Tranſrhenanæ fœminæ lino veſtiuntur ibidem
Trapeza promötoriũ 1.214.219
Trapezopolitæ populi 1.209
Trapezus oppidum 1.226
Traſymeni lacus miracula 1.68
Traſymenus lacus ardẽs 1.83
Trebani populi 1.107.120
Trebia fluuius 1.123
Trebulani populi 1.119.120
Trecaſſes populi 1.170
Trepſedorum gens 1.214
Trepſilion inſula 1.217
Treres populi 1.145
Treuentinates populi 1.119
Treueri populi 1.169
Triacenſes populi 1.121
Triare regio 1.238
Triballi populi 1.133.135.145.293
Tribochi populi 1.169
Tribuliũ caſtellum populi Romani prælijs nobilitatũ 1.131
Tricaſtinorum gens 1.99
Tricca oppidum 1.143.
Trica & Apina in prouerbij ludicrum ceſſerunt 1.118
Trichone oppidum 1.137
Tricollorum regio 1.98
Tricoryphos mons 1.267
Tricorium regio 1.98
Tridentini populi 1.127
Tridentinæ Alpes 1.124
Trienſes populi 1.145
Trieris oppidum 1.200
Trimachi populi 1.133
Trimontium oppidum 1.147
Trinacria inſula eadem cum Sicilia 1.113
Trinacria dicta olim, quæ poſteà Rhodus 1.216
Trinium fluuius 1.119

Tri-

Triocalini populi 1.114
Triopia oppidum 1.208
Triopolis qua, & cur dicta 1. 200.285 (226
Triopolis caſtellũ & flumen 1.
Tripolitani populi 1.210
Triquetra inſula eadem cum Sicilia 1.113
Tritea oppidum 1.137
Tritium oppidum 1.96
Triton palus fluuiúſque 1.183. 191
Triulatti populi 1.129
Triumphale Bætica oppidum 1.91
Triumpilin oppidum 1.128.129
Troas oppidum 1.213
Troas regio eiúſque ſitus, & oppida ibidem
Troadis finis 1.213.220
Trocmi populi 1.220
Trocmorum oppidum 1.221
Trœzen oppidum 1.140
Trogilia inſula 1.217
Trogilia oppidum 1.210
Troglodytæ populi 1.160.185. 188.268.295.297
Troglodytis bis quotannis vmbræ in contrarium cadunt 1. 63
Troglodytarum mirus fons 1. 79
Troglodytæ contermini Æthiopiæ 1.356
Troglodytice alio nomine Michoe, ſeu Midoe dicta 1. 272
Troglodytica fluuius Ptolemaus 1.172
Troglodytice non cernit Septentriones 1.59
Tropina locus 1.245
Troſſulum oppidum 3.238
Truentum fluuius & oppidum 1.120
Tuberum fluuius 1.252
Tuburbis colonia 1.183
Tuburnicenſe oppidum 1.183
Tubuſuptus oppidum 1.181
Tucca oppidum ibid.
Tucci colonia 1.91
Tuder oppidum 121
Tudertibus ſpectata arma cæleſtia 1.481
Tuditanus Iſtros domuit 1.126
Tuſicani populi 1.122
Tugienſis ſaltus 1.90
Tunicenſe oppidum 1.183
Tungri Galliæ ciuitas 3.156
Tungri Galliæ populi 1.169
Turcæ populi 1.229
Turdulorum gens 1.92
Turiaſſo oppidum 3.309
Turiaſonenſes populi 1.95
Turium flumen 1.94
Turmentini populi 1.119
Turmodigi populi 1.96
Turobrica oppidum 1.92
Turocelum oppidum 1.122
Turones Galliæ populi 1.170
Turres Cyzicenæ vrbis ſonum acceptum ſepties multipli-

eantes 3.399
Turrus fluuius 1.126
Tuſca fluuius Numidiæ finis 1.181
Tuſculana terra humi] depacta auelli non permittit 1.73
Tuſculani populi 1.107
Tuſdritanum oppidum 1.183
Tutienſes populi 1.108
Tutini populi 1.119
Tyrus inſula 1.116

Vaccæi populi 1.94.171
Vacca flumen 1.172
Vacuna nemus 1.120
Vadei populi 1.269
Vadum Sabatium Liguriæ portus 1.102
Vadicaſſes populi 1.170
Vadimonis lacus ſyluas habet innatantes 1.72
Vagienni Liguriæ populi 1.102.123.129
Vagenſe oppidum 1.183.184
Vaſria oppidum 1.122
Vagi ferarum more homines 1.280
Valdanus fluuius 1.133
Valentia oppidum 1.94.99.176
Valentini populi 1.112.119.
Valentinum oppidum 1.102
Valerienſes populi 1.96
Valij populi 1.279
Valles populi. 1.145
Vali populi 1.228
Vama fluuius 1.243
Vamacures populi 1.184
Vangiones populi 1.169
Vannienſes Flamonienſes *finitimi Venetiæ populi* 1.127
Vannianum regnum 1.160
Varamus fluuius 1.126
Varciani populi 1.132
Vardæi populi Italiæ populatores 1.131
Varduli populi 1.96.172
Vardulorum oppida 1.171
Varetatæ populi 1.146
Varetum fluuius 1.225
Varia Appula oppidum 1.94.117
Varrini populi Germaniæ 1.167
Varuani populi 1.127
Varubarini populi 1.130
Varus fluuius 1.97.101
Vaſco, vel vaſto oppidum 1.99
Vaſcones populi 1.94
Vaſconum ſaltus 1.171
Vaſſei populi 1.170
Vaticanus ager 1.104
Vatrenus fluuius 1.124
Vatreni portus 1.123
Vbij populi 1.169
Vibiſci populi Aquitaniæ 1.170
Vceni populi 1.129

Vci-

Vcitana oppida duo 1.183
Vcultuniacum oppidum 1.92
Vdini populi 1.234
Veamini populi 1.119
Veca portus 1.171
Vecteri populi 1.122
Vectis insula 1.168
Vectones populi 1.94
Vegium oppidum 1.130
Veientani populi 1.103
Veius ager 1.73.104
Veij oppidum quo die à Camillo captum 1.125
Velauni populi 1.129
Velia oppidum 1.109.113
Vel oppidum 1.186
Veliates populi 1.102.123
Velienses populi 1.96.108
Velini lacus 1.120.3.156
Velino in lacu quotidie arcus celeſtis apparet 1.50
Veliterni populi 1.107
Vellates populi 1.170
Velleiacium oppidum 1.354
Vellocaſſes populi 1.169
Venafrum oppidum 1.106
Venani populi 1. 70
Venaria insula 1.111
Venedi populi 1.166
Venelli populi 1.170
Veneni populi 1.102
Venaria oppidum 1.91
Veneris promontorium 1.204
Veneris lacus 3.192
Veneris oppidum 1.193.194.204
Venetiæ ſitus, & gnomonis umbra 1.61
Venetia decima Italiæ regio 1.126.127
Veneti à Troianis orti 1.127
Veneti Galliæ populi 1.169
Veneti populi ab Henetis orti 1.224
Venetorum insula 1.170
Venetulani populi 1.108
Venidates populi 1.127
Vennenses populi 1.96
Vennonetes populi 1.128.129
Venus Pyrenæa 1.95
Venuſia oppidum 1.118
Venuſini 1.119
Veragri populi 1.129
Verbanus lacus 1.127
Vercella oppidum à quibus conditum 1.125
Vergentum oppidum 1.91
Vergoanum oppidum 1.111
Vergunni populi 1.129
Vernedubrum flumen 1.97
Veromandui populi 1.169
Verona oppidum 1.127.128
Vertacomacori populi 1.126
Vertobrigæ oppidum 1.92
Verucini populi 1.98
Veſcitania regio Hiſpaniæ 1.95
Veſci oppidum 1.91
Veſcellani populi 1.118
Veſci portus 1.171
Veſcentini populi 1.103

Veſionicates populi 1.122
Veſpaſiani colonia 1.196
Veſperies oppidum 1.171
Veſtini populi 1.99.119
Veſulus mons 1.123
Veſuni populi 1.180
Veſuuius mons 1.106
Vettones populi 1.171.172
Vetriolum oppidum 1.122
Vettionenſes populi ibid.
Vetulonienſes populi 1.103
Vetulonius lacus 1.78
Vfens fluuius 1.105
Viacienſes populi 1.96
Viana oppidum 1.132
Vibali populi 1.97
Vibelli populi 1.120
Viberi populi 1.128
Viborum oppidum 1.126
Vibinates populi 1.119
Vibonenſis ſinus 1.109.113
Vicellenſes populi 1.108
Vicetia oppidum 1.127
Victoria portus 1.171
Vidicini populi 1.120
Viducaſſes populi 1.170
Vienna Allobrogum oppidum 1.99
Vienna Narbonēſis prouinciæ oppidum 1.39
Vimitellarij populi 1.108
Vindelici populi 1.129.129
Viuidili Germaniæ populi 1.167
Vindinates populi 1.122
Vior fluuius 1.179
Virgao oppidum 1.90
Virgilienſes populi 1.96
Virouesca oppidum ibid.
Virtus Iulia oppidum 1.91
Virucinates populi 1.129
Virunum oppidum 1.132
Viſtillus fluuius 1.167
Viſtula fluuius 1.161.167
Viſurgis fluuius ibid.
Vitis fluuius 1.122
Viuentani populi ibid.
Vibaneſtes populi liberi 1.169
Vlia oppidum 1.92
Vlyſsis ſpecula 1.113
Vlyſsis portus 1.114
Vlyſsis nauis in ſcopulū verſa 1.151
Vluernates populi 1.107
Vlubrenſes populi ibi.
Vluturni populi 1.119
Vluſuburtanum oppidum 1.184
Umbra quando & vbi nulla 1.273
Umbræ vbi verſus Auſtrum iaciantur ibid.
Umbræ populi 1.246
Umbranates populi 1.122
Vmbranici populi 1.99
Umbriæ deſcriptio 1.121
Umbria regio 1.120
Umbriæ trecenta oppida debellata à Tuſcis 1.121
Umbri vnde dicti ibid.
Umbri populi quales ibid.
Umbri exuſti à Pelaſgis 1.103

Umbri

Vmbri diem ciuilem à meridie in meridiem obſeruant 1.63
Umbrorum gens Italia antiquiſſima 1.121
Umbro fluuius 1.103
Undecumanorum colonia 1.119
Veconij forum 1.99
Voconiorum regio 1.98.125
Vocontiorum gens fœderata 1.99
Volane Padi portus 1.124
Volaterrana vada 1.103
Volaterrani populi ibid.
Volſa Tectoſages 1.98.99
Volcentani populi 1.116
Volcienſium gens 1.103
Volſci populi 1.105
Volſcorum litus ibid.
Volſinienſes populi 1.103
Volſinienſis lacus 3.418
Volſinij oppidum à Volta monſtro populatum 1.45
Volſinij oppidum totum fulmine concrematum ibid.
Volubile oppidum 1.176
Vomanum flumen 1.120
Voturi populi 1.220
Vra locus 1.203
Vranopolis oppidum 1.146
Vrbes à mari abſorpta 1.71
Vrbi gens 1.252
Vrbinates populi 1.122
Vrbubuma oppidum 1.275
Vrci oppidum 1.94
Vrgia oppidum 1.92
Vrgitanus ſinus 1.89
Vrgo inſula 1.111
Vria oppidum 1.118
Vri populi 1.246
Vrium fluuius 1.90
Vrpanus fluuius 1.131
Vrſentini populi 1.116
Vrſo oppidum 1.91
Vſalitanum oppidum Africa 1.185
Vſar fluuius 1.181
Vſibalci populi 1.279
Vſidicani populi 1.122
Vſtica inſula 1.115
Vthina colonia 1.183
Vtica oppidum 1.75.182.285 3.174
Vtidorſi populi 1.234
Vtus fluuius 1.133
Vulcania inſula 1.115
Vulgientes Narbonenſis Galliæ populi 1.99
Vulturnus fluuius 1.106
Vulturnum oppidum ibidem
Vulturni maris vitrea harena 3.424
Vxama oppidum 1.96

Xanthus Lyciæ oppidum 1.206.207.286
Xanthus Lyciæ fluuius 1.206
Xanthus Troadis fluuius 1.79.213.286
Xenitana Quiza oppidum peregrinorum 1.180
Xerxes rex Perſarum Athen

Digitized by Google

montem perſodit 1.146
Reliqua quære parte prima.

Xylenopolis oppidum 1.252
Xylopolitæ populi 1.145
Xyſtiani populi 1.209
Xoitis præfectura 1.189

ZAcynthus inſula 1.151
Zageræ populi 1.274
Zagrus mons 1.262
Zamareni populi 1.269
Zamenſe oppidum 1.184.3.157
Zamnes populi 1.275
Zanclæi populi 1.114
Zao portus 1.98
Zaupauortene regio 1.237
Zarax oppidum 1.140
Zarangæ populi 1.252
Zaraſparum oppidum 1.251
Zaraiaſpa oppidum 1.237.238
Zela oppidum 1.149.225
Zelia oppidum 1.219
Zephyre inſula 1.154
Zephyrium promontoriũ 1.110
Zephirium oppidum 1.163.204
Zephyria inſula 1.70.156
Zerbis fluuius 1.258
Zetis oppidum Carmaniæ 1.255
Zeugitana regio 1.181
Zeugma oppidum 1.196.202.259.260
Ziela oppidum clade Triarij, & C. Cæſaris victoria nobilitatum 1.225
Zigere oppidum 1.148
Zygæ populi 1.229
Zilis regio 1.176
Zimiris Æthiopiæ regio arenoſa 3.407
Zingi populi 1.228
Zyras fluuius 1.148
Zizama oppidum 1.86
Zizerus fluuius, promontoriũmque 1.254
Zoelæ Aſturiæ populi 1.96
Zone mons 1.148
Zonus fluuius 1.234
Zoroanda locus 1.261
Zotalis fluuius 1.237
Zoion oppidum 1.275
Zuracæi populi 1.267

INDICIS PLINIANI
PARTIS SECVNDAE
FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
36670

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

S.N.I.1

Googl